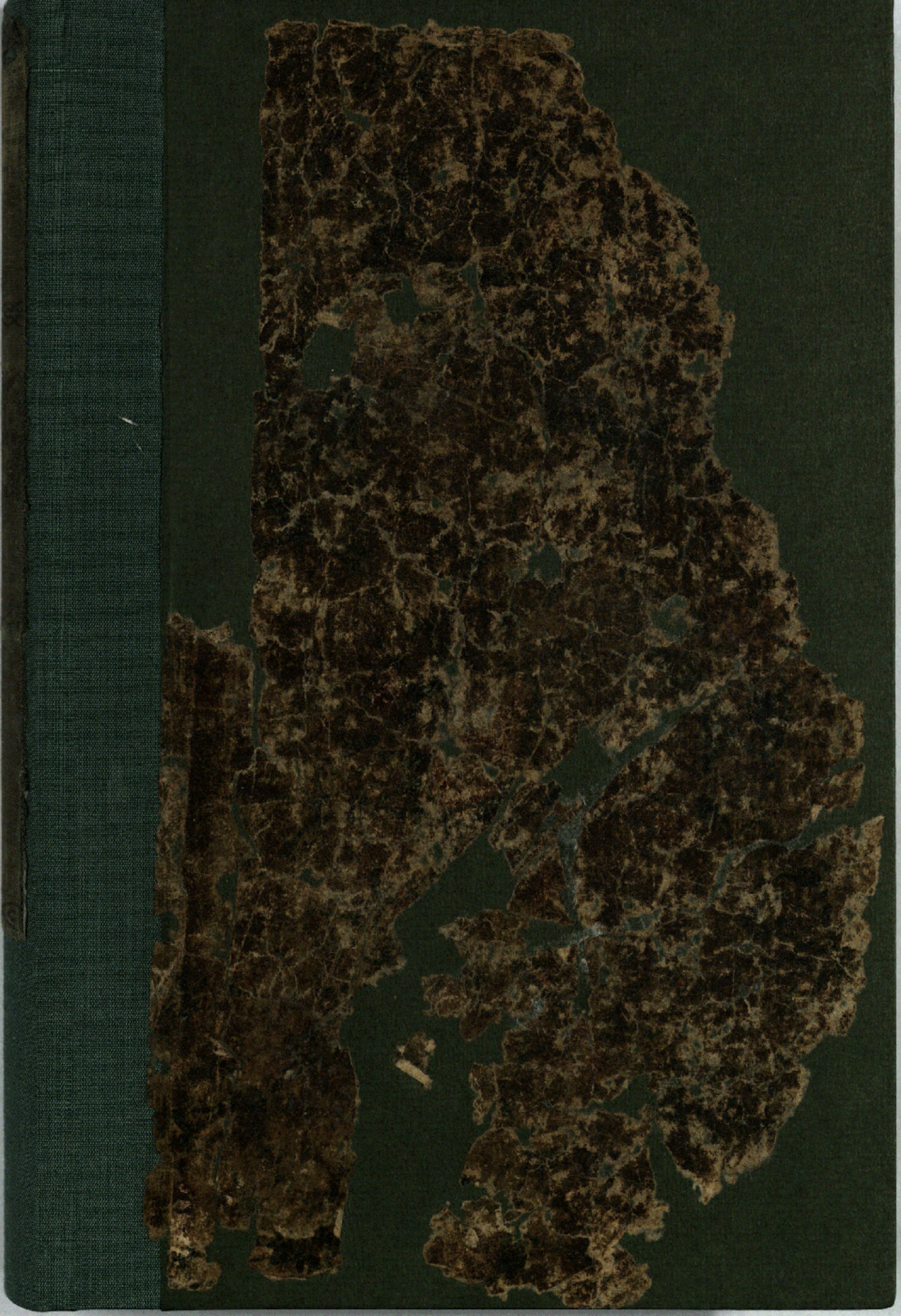

XLIX J 110
04 5128

БИБЛИОТЕКА
МАТИЦЕ СРПСКЕ
19546

№ 7122

ГРАММАТИКА

СТАРОГРЧКОГЪ или ЕЛЛИНСКОГЪ ЄЗИКА.

СА

Грчкимъ и Србскимъ задатцима за преводъ.

ПО КИНЕРУ.

ВЗРАДІО

ЄВТИМІЄ АВРАМОВИЋЪ,

Професоръ Елиногрчкогъ єзика у Гимназіи Београдской.

БИБЛИОТЕКА
КЊ. Б. 1954
МАТИЦЕ СРПСКЕ

Прегледала и одобрила школска Комисія.

цѣна є 14. гроша.

У БЕОГРАДУ,

Печатала правительствена кньигопечатня.

1856.

ПРЕДГОВОРЪ.

По обштепризнатой и скоро у пословицу прешавшой истини, свакій єзикозналацъ толико людій вреди, колико єзика зна и говори; єръ заиста толико людій у некимъ случаима подпуно заменути може. Та є пословица постала у старо доба, кадъ ніє было толико, колико данасъ, међу людма разногъ племена и єзика, светскогъ друженя; али у садашнѣ време, — кадъ є млогомъ Европейцу, осимъ своє постойбине и своегъ правогъ и свойственогъ отечества, іоштъ притомъ и цела Европа, на некій начинъ постала пространіє отечество, и кадъ се случаи, у коима єзикозналацъ толико людій заменути може, колико єзика зна и говори, млого чешћи и свакій часъ появлюю, — има наведена пословица іоштъ веће и силніє значенѣ, и єзикозналацъ изгледа заиста као млогогубый, изъ млоги просты особа сложеный човекъ, и по превосходству човекъ, у вышемъ смислу словесанъ, то єсть млогима и са млогима словећій или говореһій, и ни у комъ случаю као немъ и безгласанъ. То є онда, кадъ є кои єзикъ само говорный, а ніє уєдно и кньижевный. Али еллинскій єзикъ, кога се правила у овой кньиги садржаваю, и кои є у нашой, у Београду постоећой Гимназіи, као редованъ предметъ ученя за србску младежь уведенъ, ніє само говорный, него є и кньижевный, и то не само у обичномъ, него у превосходномъ смислу кньижевный. Онъ ніє само као средство полезногъ знаня кньижевногъ, него є и као изворъ високе науке и практичне мудрости, и найпосле найвышегъ степена словне и словесне вештине кньижеванъ єзикъ. То є онай єзикъ, на комъ су се и први пупольци и найвећи цветови высоки наука роду човечіємъ указали и развили. То є онай єзикъ, коимъ су найвећи умови: и

Сократъ и Платонъ и Аристотель, Херодотъ, Ксенофонъ и Димостенъ, Омиръ и Пиндаръ, Софоклисъ и Еврипидъ, Аристофанъ, Теокритъ и други, међу великима велики,— говорили, писали и мисли и знањ своє свету оставили.

То є онай єзикъ, коимъ су виспрене истине праве човечности, улюдности и образованя свету просіяле, истине столѣтіяма затимъ признане и освећене, коє су родъ човечіи, и кадъ є у варварство среднѣгъ века пао био, опетъ изъ таме извести и просветити могле. То є найпосле онай єзикъ, кои ніє развіяти се престао раніє, него што є найвишій степенъ савршенства достигао, и кои є и зато за насъ знатанъ, што є покрай своє класичне древности у подмлађеномъ виду опетъ ускрсао, и постао књижеванъ єзикъ оногъ народа, кои намъ є и отечествомъ сусѣданъ, и веромъ и животомъ, као и чудномъ своіомъ судбомъ изближе сроданъ.

Изъ наведены узрока еллинскій єзикъ, као што є кодъ свію велики књижевника велики народа свою найвышу цену и заслужено припознаванѣ имао, тако є и кодъ књижевника србскогъ народа достойно уважаванъ. Двоица одъ найвећи књижевны Срба, Доситей и Мушицкій, несумнѣно су показали, шта треба мислити о класичномъ еллинскомъ єзику. Доситей у своіой Буквици овако се о томъ изразіо: *„У Корфу учіо самъ Італиски, а у славной Смирни Еллино - Грчки. — Блажена агра и благословенъ зефиръ, кои су духали у безна крила древнога коня, коимъ самъ превздіо Адріатску пучину, Архипелагъ, Средиземно море, и довздіо къ златной моіой Смирни, и изъ нѣзины нѣдара набрао самъ свакояка цвѣћа, коимъ самъ напуніо умъ и срце мое. Изъ едне сисе сисао самъ сладко мліеко Атино — Елладскога краснорѣчія, и изъ друге медъ Омиро — Поетическаго сладкословія. О благій боже! то су твои милостиви дарови.“* А на другомъ опетъ месту у Баснама, гди є често мудра грчка изреченія употребіо, за еллинскій єзикъ каже: *„Овый ми є єзикъ одъ младости міо, и радъ бы да се млогима одъ наши младића смили.“* А Мушицкомъ ніє доста было само желити, него є свойски о томъ и радіо, да србска младежь стече знанѣ овогъ преизредногъ єзика, и да се небы то осуєтило, покрай млоги дужностій, коима є и

као Професоръ богословски наука и као важанъ канцеларійскій званичникъ Митрополіе карловачке обременѣнъ быо, приміо є самъ на себе и предаванѣ еллинскогъ єзика, не по вишюй заповести, него по собственомъ побуѣеню. И као што су прославлѣна двоица знанѣмъ еллинскогъ єзика и блистала се и у писаню силна была, тако напротивъ быо є меѣу србскимъ списательима єданъ врло знатанъ и заслужанъ, кои се, — због пропуштеногъ у млаѣимъ годинама ученя еллинскогъ єзика, доцніе, кадъ га, млогимъ важнимъ и кньижевнимъ и држављимъ пословима обузетъ, научити већъ ніе могао, — яко и често предъ млогима каяо.*)

Побуѣенъ речма доситеєвимъ и ревношћу Мушицкогъ, и я самъ іоштъ одъ детинства тако рећи, дао се на ученѣ еллинскогъ єзика; и кадъ самъ удостоєнъ тогъ задовольства, да своима оно, што знамъ, саобштити могу: по дужности постарао самъ се, да србска младежь има одкудъ учити єзикъ, кога ми є предаванѣ у нашой Гимназіи поверено. Трудъ око ове Грамматике я самъ радо поднео у той надежди, да ће млади Срби у ученю еллинскогъ єзика одсадъ све више ревности показивати, да небы негда као напоменутый, знаня еллинскогъ єзика лишеный србскій списатель, каяти се морали, него да бы по примеру велике србске гореименоване двоице присвоєнимъ точнимъ знанѣмъ класичногъ єзика себи, а съ временомъ и роду своме млогоструčну ползу принети и у редъ велики европейски кньижевника достойно ступити могли.

---

*) Види предговоръ на дѣла Давидовићева.

IV

САДРЖАНІЄ.

СЛОВОПРОИЗВОДСТВО.

ПРВЫЙ ТЕЧАЙ.

I. О гласовима єзика и о писменима.

Разделенѣ писмена . . . . . §. 1.
Разделенѣ самогласны. — Двоєгласна . . „ 2.
Разделенѣ сагласны . . . . . „ 3.
Танкій и густый духъ . . . . . „ 4.
Азбука . . . . . „ 5.
Красисъ и ектлипсисъ . . . . . „ 6.
Покретна сагласна на краю речи . . . „ 7.
Промена сагласны у саюзу и преламаню између себе . . . . . „ 8.

II. О слоговима.

О мери и количини слогова . . . . . „ 9.
О гласоударенію слогова . . . . . „ 10.
Промена и премештанѣ гласоударенія у преламаню и сливаню речій . . . . . „ 11.
Промене гласоударенія у саюзу говора . . „ 12.
Проклитике, или безгласоударне речи . . . „ 13.
Енклитике . . . . . „ 14.
Правила о промени гласоударенія у енклитики „ 15.
Енклитике сь гласоударенiемъ . . . . „ 16.
Разделенѣ слогова . . . . . „ 17.
Знаци у писаню . . . . . „ 18.

III. Нешто изъ науке о глаголу . . . . „ 19.

IV. О имену суштествителномъ и прилагателномъ

Понятіе имена суштествителногъ . . . . „ 20.
Родъ имена суштествителны . . . . „ 21.

Броєви, падежи и склоненія . . . . . §. 22.
Понятіє и родъ имена прилагателны . . . „ 23.
Прегледъ предлога . . . . . „ 24.
Прво склоненіє . . . . . §. 25 — „ 27.
Друго склоненіє . . . . . „ 28.
Сливанѣ другогъ склоненія . . . . . „ 29.
Атическо друго склоненіє . . . . . „ 30.
Треће склоненіє . . . . . §. 31 — „ 47.
Неправилна прилагателна . . . . . „ 48.
Сравненіє прилагателны имена . . §. 49 — „ 52.
Неправилный начинъ сравненія . . . . „ 52.

V. О нарѣчію.

Понятіє, разделенѣ и образованѣ нарѣчія . . „ 53.
Сравненіє нарѣчія . . . . . „ 54.

VI. О местоименію.

Понятіє местоименія . . . . . „ 55.
I. Лична местоименія . . . . §. 56. . „ 59.
II. Показателна местоименія . . . . „ 60.
III. Односителна местоименія . . . . „ 61.
IV. Неопредѣлена и вопросителна местоим. . „ 62.
Узаймно односителна местоименія. . . . „ 63.
Продужаванѣ местоименія . . . . . „ 64.

VII. О имену броителномъ.

Понятіє и разделенѣ броителны . . . . „ 65.
Знаци броєва . . . . . „ 66.
Прегледъ основны и редовны броителны . . „ 67.
Скланянѣ прва четири броя . . . . . „ 68.
Нарѣчна броителна. . . . . „ 69.

ДРУГІЙ ТЕЧАЙ.

О Глаголу.

Понятіє глагола . . . . . „ 70.
Залози глагола . . . . . „ 71.
Времена глагола . . . . . „ 72.
Наклоненія глагола. . . . . „ 73.
Неопредѣлени глаголи и причастія . . . „ 74.
Лица и броєви глагола . . . . . „ 75.
Спрезанѣ глагола . . . . . „ 76.

Спрезанѣ глагола на ω.

Коренъ, нараштай, удвояванѣ. — Глаголный характеръ . . . . . „ 77.
Преламна окончења . . . . §. 78. — „ 79.

Примѣтба свр' личны окончења и самогласны писмена наклоненія . . . . . §. 80.
Спрезанѣ правилны глагола на ω . . . . „ 81.
Примѣтба на таблицу . . . . . „ 82.
Примѣтба свр' таконазваногъ атическогъ будућегъ . . . . . „ 83.
О гласоударенію глагола . . . . . „ 84.
Ближе опредѣленѣ параштая и удвояваня §. 85. „ 91.
Разделенѣ глагола на ω по њиовомъ глаголномъ характеру . . . . . „ 92.
Образованѣ времена чисты глагола . . . „ 93.
Чисти глаголи, кои задржаваю кратко характерно самогласно у образованю времена . „ 94.
Образованѣ прош. и буд. страд. и савр. прош. и давн. прош. сред. или страд. са σ . . „ 95.
Сливени глаголи чисти . . . . . „ 96.
Примѣтбе на спрезанѣ сливены глагола . . „ 97.
Сливени глаголи, кои задржаваю противъ правила кратко характерно самогласно §. 98. „ 99.
Образованѣ времена нечисты глагола . . . „ 100.
Подкрепленѣ корена . . . . . „ 101.
Гласна промена корена . . . . . „ 102.
Примѣтбе свр' образованя времена вторы . . „ 103.
А. Образованѣ времена безгласны глагола §. 104. „ 110.
Разделенѣ . . . . . „ 104.
Примѣтбе свр' характера . . . . . „ 105.
Образованѣ времена . . . . . „ 106.
Примери безгласны глагола . . . §. 107. „ 110.
Б. Образованѣ времена течны глагола §. 111. „ 115.
Образованѣ времена . . . . . „ 111.
Примери течны глагола . . . §. 112. „ 115.
Особита свойства у образованю повдины глагола . . . . . „ 116.
Скраћиванѣ и премештанѣ . . . . . „ 117.

ТРЕЋІЙ ТЕЧАЙ.

Глаголи на ω съ подкреплѣнимъ кореномъ у времену садашнѣмъ . . . . . „ 118.
I. Глаголи, подкреплѣни съ ν . . . . „ 119.
II. Глаголи, подкреплѣни съ νε . . . . „ 120.
III. Глаголи, подкреплѣни съ αν . . . . „ 121.
IV. Глаголи, подкреплѣни са σκ и ισκ . . „ 122.
V. Глаголи, подкреплѣни удвояванѣмъ . . „ 123.

VI. Глаголи, конма коренъ сад. времена узпма ε „ 124.
Глаголи, кои у образованю времена ε узимаю . „ 125.
Глаголи съ разнимъ коренима . . . . „ 126.

Спрезанѣ глагола на μι.

Спрезанѣ глагола на μι . . . . . „ 127.
Разделенѣ глагола на μι . . . . . „ 128.
Самогласна наклоненія . . . . . „ 129.
Лична окончења . . . . . „ 130.

Образованѣ времена глагола на μι.

I. Редъ глагола на μι . . . . . „ 131.
II. Редъ глагола на μι. . . . . „ 132.
Примери глагола на μι . . . . . „ 133.
Примѣтбе свр' примера. . . . . „ 134.
Прегледъ глагола на μι. . . . §. 135 „ 140.

I. Глаголи, кои узимаю лична окончења одма до корена.

Глаголи на α . . . . . „ 135.
Глаголи на ε . . . . . „ 136.
Εἰμί и *εἶμι* . . . . . „ 137.
II. Глаголи, кои предъ личнимъ окончењемъ узимаю *νν* или *ν* . . . . . „ 138.
А. Коренъ се свршує на самогласно. . . „ 139.
Б. Коренъ се свршує на сагласно . . . „ 140.
Κεῖμαι и *ἧμαι* . . . . . „ 141.
Глаголи на ω, кои у прош. II. дѣйств. и сред. слѣдую образованю глагола на μι . . „ 142.
Οἶδα . . . . . „ 143.
Списакъ депонента страдателны и дѣйствителны са образцемъ залога сред. за будуће време . . . . . „ 144.

СЛОВОСОЧИНЕНІЄ.

ЧЕТВРТЫЙ ТЕЧАЙ.

I. О главнимъ саставнимъ частима простогъ става.

Понятіє става. Подлогъ и прилогъ . . . „ 145.
Наука о слаганю . . . . §. 146. — „ 147.
Наука о члену. . . . . „ 148.
Наука о залозима глагола . . . . . „ 149.

Примѣтбе свр᾽ залога . . . . . §. 150.
Наука о времену и наклоненію глагола. §. 151. — „ 153.а
Примѣтбе свр᾽ частице ἄν . . . . . „ 153.б
О придевномъ одношеню става . . . . „ 154.
О предметномъ одношеню става . . . . „ 155.
Наука о падежима.
А. Родителный . . . . . §. 156. — „ 158.
Б. Винителный . . . . . „ 159.
Двогубый винителный . . . . . „ 160.
В. Дателный . . . . . „ 161.

Наука о предлогу.

1. Предлози съ родителнимъ . . . . „ 163
2. Предлози съ дателнимъ . . . . „ 164
3. Предлози съ винителнимъ . . . . „ 165
4. Предлози съ род. и винит. . . . „ 166
5. Предлози съ род. дат. и винит. . . „ 167
Примѣтбе о слаганю глаголны прилагателны и о сравнителномъ . . . . . „ 168.
Примѣтбе свр᾽ употребленя местоименія . . „ 169.
Наука о неопредѣленомъ . . . . . „ 170.
Неопредѣлено безъ члена . . . . . „ 171.
Имен. род. дат. и вин. съ неопред. . . . „ 172.
Неопредѣлено съ членомъ . . . . . „ 173.
Наука о причастію . . . . . „ 174.
А. Причастіе као допуненѣ глаголногъ понятія. „ 175.
Б. Причастіе као изразъ нарѣчны узгредны опредѣленя . . . . . „ 176.
Нарѣчный предметъ . . . . . „ 177.

ПЕТЫЙ ТЕЧАЙ.

СЛОВОСОЧИНЕНІЄ СЛОЖЕНОГЪ СТАВА.

I А. Приставъ . . . . . §. 178.

II Б. Подставъ.

Главный и узгредный ставъ . . . . . „ 179

1. Суштествителни ставови

А. Уведени са ὡς и ὅτι . . . . . „ 180.
Б. Уведени са ὡς, ἵνα и т. д. . . . . „ 181.
2. Прилагателни ставови . . . . . „ 182.
3. Нарѣчни ставвви . . . . . „ 183.
А. Нарѣчни ставови местногъ временогъ одношеня . . . . . „ 183.

Б. Узрочни нарѣчни ставови . . . „ 184.
а. Основъ показиваюћи нарѣч. ставови . . „ 184.
б. Условни нарѣчни ставови . . . . „ 185.
в. Нарѣчни ставови слѣдства или дѣйства . „ 186.
В Нарѣчни ставови сравненія . . . . „ 187.
О вопросителнимъ ставовима . . . . „ 188.
О косномъ или посредственомъ говору . . „ 189.

ГРАММАТИКА
СТАРОГРЧКОГЪ или ЕЛЛИНСКОГЪ ЄЗИКА.

СЛОВОПРОИЗВОДСТВО.

ПРВЫЙ ТЕЧАЙ.

I.

О ГЛАСОВИМА ЄЗИКА И О ПИСМЕНИМА.

§. 1. Разделенѣ писмена.

Грчкій єзикъ има двадесетъ и четири писмена, то єсть седамъ самогласны и седамнаесть сагласны.

§. 2. Разделенѣ Самогласны. — Двоєгласна.

ε (е, епсилонъ) и *ο* (о, омикронъ) свагда су кратка;

η (и, ита) и *ω* (о, омега) свагда су дуга;

α (а, алфа), *ι* (і, іота) и *υ* (и, ипсилонъ) бываю некадъ кратка, а некадъ дуга.

Краткоћа се означава знакомъ ˘, а дужина са ¯, као: *ᾰ*, *ᾱ*. Знакъ: ˣ показує, да се самогласно и као дуго и као кратко употребити дае, као: *ᾰˣ*.

Двоєгласна су слѣдуюћа:

αι = е, *ει* = и, *οι* = и, *υι* = и, *αυ* = аф-в, *ευ* = еф-в, *ηυ* = иф-в, *ου* = у.

Осимъ овы има іошть α, η, ω, т. є. $\bar{\alpha}$, η, и ω са подписанимъ іота. Ова три двоєгласна, коя се несвойствена називаю, изговараю се као њима сродна писмена безъ тога знака, т. є. као α, η, ω.

Примѣт. 1. Двоєгласна писмена $\alpha\upsilon$, $\varepsilon\upsilon$ и $\eta\upsilon$ изговараю се предъ свима самогласнимъ, двоєгласнимъ и слѣдуюћимъ сагласнимъ: β, γ, δ, λ, μ, ν, ϱ, ζ, као ав, ев и ив, н. п. $\pi\alpha\acute{\upsilon}\omega$ (паво) престаємъ, $\varepsilon\grave{\upsilon}\mu\acute{\varepsilon}\nu\varepsilon\iota\alpha$ (евменія) благоволеніе, $\eta\tilde{\upsilon}\varrho\alpha$ (ивра) нашао самъ, а предъ осталимъ сагласнимъ као аф, еф, иф; н. п. $\alpha\grave{\upsilon}\tau\grave{o}\varsigma$ (афтосъ) овай, $\varepsilon\grave{\upsilon}\theta\grave{\upsilon}\varsigma$ (ефтисъ) правъ.

Примѣт. 2. Кодъ велики писмена поставля се подписано ι одъ α, η, ω покрай самогласны, као: $A\iota = \alpha$, $H\iota = \eta$, $\Omega\iota = \omega$.

Примѣт. 3. Кадъ се два самогласна, коя по правилу єдно двоєгласно сачињаваю, оделѣно изговорити имаю, онда се поставляю на друго самогласно (ι, υ) две точкице, као $\varepsilon\ddot{\iota}$, $o\ddot{\iota}$, $\alpha\ddot{\upsilon}$.

§. 3. Разделенѣ Сагласны.

1. Сагласна деле се найпре по орудіяма говора, коя ій ствараю, на:

Гласове небца: γ (г, гама), $\varkappa$ (к, капа), χ (х, хи);

Гласове єзика: δ (д, делта), τ (т, тафъ), ϑ (тх, тхита), λ (л, лавда), ν (н, ни), ϱ (р, ро), σ (с, сигма);

Гласове устана: β (в, вита), π (п, пи), φ (ф, фи), μ (м, ми).

Упражненіе у читаню: *γε. γη. ϰαι. χι. χει. — δε. δαι. δη. τα. τε. το. τω. τῳ. του. ταυ. τῃ. ϑι. ϑει. λω. γαλα. νυ. νει. νειν. νη, ρω. ρα. ρει. ρειν. σα. σον. σευω. βου. βουν. βητα. βαλλω. πι. που. πω. παν. φι. φερω. φευ. φυγη. μυ. μη. μοι.*

2. Друго деле се сагласна по звуку свомъ на:

а) полугласна, λ, μ, ν, ϱ, коя се и течна називаю и на свираюће σ;

б) безгласна, β, γ, δ, $\varkappa$, π, τ, ϑ, φ, χ. Ови деветь безгласны деле се: а) по орудіяма говора на три

гласа небца, три гласа устана и три гласа језика, а по качеству своме на три тврда, три средња и три густа, као:

тврда,	средња,	густа.	
κ.	*γ.*	*χ.*	гласови небца.
π.	*β.*	*φ.*	гласови устана.
τ.	*δ.*	*ϑ.*	гласови језика.

3. Од саюза безгласны писмена са полугласнымъ *σ*, постаю три двогуба:

ψ (пс, пси) изъ *πσ*, *βσ*, *φσ*.
ξ (кс, кси) изъ *κσ*, *γσ*, *χσ*.
ζ (з, зита) изъ *δσ*.

Упражненіе у читаню: *λαμβδα. λειπω. λαμβάνω. μυ. μελος. μαλα. νυ. νυκτες. νυσσω. ρευσις. ριπτω. σιγμα. σευεις. καππα, καινα. κοινον. γαρ. γραυς. χθων. — τον. την. τοιν. τεμνω. τραυμα. δελτα. δεινοτης. ϑεα. ϑητα. ϑαυμα. ϑαυμασία. — παντα, πρωτα. ποιω. παυομεν. βητα. βαινω. βαλλω. βλαπτομεν. φευγω. φειδομαι. — ψι. ψαυω. ψαλλω. ψαλτηρ. ψυχη. ξι. ξενος. ξανϑος. ξαινω. ζητα. ζητησις.*

§. 4. Танкій и густый духъ (*ψιλὴ* и *δασεῖα*).

1. Свако самогласно писме, у почетку речи стоеће, изговара се съ некимъ дисанћмъ или дахомъ; овай дахъ быва или слабъ или якъ. Слабый дахъ или танкій духъ (*ψιλὴ*) означава се са ᾽, а якій дахъ или густый духъ (*δασεῖα*) има знакъ ῾ н. п. *ἀρετὴ* добродѣтель, *ἱστορία* повестница.

2. Кодъ двоегласны писмена поставляю се ови знацы на друго самогласно, н. п. *οἷος*, *εὐϑυς*, *αὐτικα*. Кодъ несвойствены двоегласны: *ᾳ*, *ῃ*, *ῳ*, кадъ се речи пишу великимъ словима, узимаю исти знацы своє положенѣ на прво самогласно, као: *Ἀιδης*, изговара се *ᾍδης* адъ.

3. Течно *ρ* изговарало се є свагда якимъ дахомъ у почетку речи, и зато є узимало знакъ густогъ духа; н. п. *ῥαβδος*. штапъ. Кадъ се два *ρρ* у среди речи едно до друго налазе, онда узима прво танкій, а друго густый духъ н. п. *Πυῤῥος* Пиросъ.

Упражненіе у читаню. *ἀλφα. αὐξάνω. αἰθηρ. αἷμα. ἐμον. ἔχων. εἶτα. εἶμα. εὑρει. εὑρισκω. ὀλῖγον. οἶνου. οἷον. οἷον. ἦτα. ηὖξον. ἦχων. ἰωτα. ἵνα. ἵπποι. ὑπο. υἱοι. ἰωχη. ᾄδω. ᾠδη.*

§. 5. Азбука.

Строй	изговоръ		имена.	
Α.	*α.*	а.	Алфа.	*Ἄλφα*
Β.	*β.*	в.	Вита.	*Βῆτα*
Γ.	*γ.*	г.	Гамма.	*Γάμμα*
Δ.	*δ.*	д.	Делта.	*Δέλτα*
Ε.	*ε.*	е.	Епсилонъ	*Ἒψιλόν.*
Ζ.	*ζ.*	з.	Зита.	*Ζῆτα.*
Η.	*η.*	и.	Ита.	*Ἦτα.*
Θ.	*ϑ.*	т.	Тита.	*Θῆτα.*
Ι.	*ι.*	і.	Іота.	*Ἰῶτα.*
Κ.	*κ.*	к.	Капа.	*Κάππα.*
Λ.	*λ.*	л.	Лямвда.	*Λάμβδα.*
Μ.	*μ.*	м.	Ми.	*Μῦ.*
Ν.	*ν.*	н.	Ни.	*Νῦ.*
Ξ.	*ξ.*	кс.	Кси.	*Ξῖ.*
Ο.	*ο.*	о.	Омикронъ.	*Ὂμικρόν.*
Π.	*π.*	п.	Пи.	*Πῖ.*
Ρ.	*ρ.*	р.	Ро.	*Ῥῶ.*
Σ.	*σ.*	с.	Сигма.	*Σίγμα.*
Τ.	*τ.*	т.	Тафъ.	*Ταῦ.*
Υ.	*υ.*	и.	Ипсилонъ.	*Ὑψιλόν.*
Φ.	*φ.*	ф.	Фи.	*Φῖ.*
Χ.	*χ.*	х.	Хи.	*Χῖ.*
Ψ.	*ψ.*	пс.	Пси.	*Ψῖ.*
Ω.	*ω.*	о.	Омега.	*Ὦμέγα.*

Примѣт. 1. Сигма (*σ*) пише се на краю речи овако *ς*, као *σεισμος*. Ово мало *ς* може се и у средини сложены речій употребити, ако се прва сложена речь на сигма свршує; н. п. *προςφερω, δυςγενης*.

Примѣт. 2. γ преъ γ, κ, χ, ξ изговара се као н: ἄγγελος, ангелосъ; Ἀγχισης, Анхисисъ; συγκωπη, синкопи; λαρυγξ ларинксъ.

Упражненіе у читаню: Ἀλεξανδρος. Αὐλις. Ὥλην. Ὠκεᾶνος. Ὥρωπος. Ψαυμις. Ψαμμιτῖχος. Βιας. Γη. Γλαυκος. Γοργη. Χαριτες. Χαριλαος. Φωκευς. Φωκιων. Φρυγες. Ὕδρα. Ὑπανις. Ὕλλος. Δολοψ. Διονυσος. Διοσκουροι. Ἔρις. Ζακυνθος. Ζευξις. Ἠλεκτρα. Ἠχω. Ἠως. Κιμβροι. Λυδια. Λυσιας. Λοκρις. Λακεδαιμων. Νικη. Μινως. Ὄλυμπος. Πλαταια. Πιττακος. Σαλαμις. Σακας. Σκυθια. Τιτανες. Ῥοδος. Ῥωμη. Ῥηγιον. Ξανθος. Ξερξης. Ξανθιππη. Ἴλιον. Θησευς. Θοας. Θρᾴκη.

§. 6. Красисъ и ектлипсисъ (спаянѣ и укиданѣ) и знацы њиови (коронисъ-апострофъ).

1. Знацы красиса и ектлипсиса подобни су знаку танкога духа.

2. Кадъ се єдна речь свршує на самогласно писме, а друга се таковимъ починѣ, онда се често догађа, да се оба самогласна у єданъ гласъ споє. Ово спаянѣ назива се красисъ, а знакъ нѣговъ коронисъ, кой се поставля на споєный гласъ; а кадъ се догоди, да споєный гласъ има двоєгласно писме, онда се овай знакъ на друго самогласно мѣне, и изостає само онда, кадъ се речь стоплѣнимъ гласомъ починѣ; н. п. τὸ ὄνομα = τοὔνομα име; τὸ ἔπος = τοὔπος, спѣвъ; τὰ ἀγαθά = τἀγαθά, блага; ὁ οἶνος = ὤνος, вино.

Примѣт. Подписано іота (§. 2.) ставля се само онда, кадъ оно ι принадлежи напредъ стоећой речи; н. п. καὶ εἶτα = κᾆτα; καὶ ἔπειτα = κἄπειτα, и после.

3. Ектлипсисъ разликує се одъ красиса. Ектлипсисъ постає, кадъ се самогласно писме предъ єдномъ речи, коя се починѣ самогласнимъ, безъ сваке промене избацує. Знакъ ектлипсиса назива се апострофъ. Скоро сви предлози, кои се на самогласно свршую, имаю ектлипсисъ, изузимаюћи περὶ и προὸ; н. п. ἀπὸ οἴκου = ἀπ' οἴκου, одъ куће. Кадъ су речи саюжене, изоставля се

апостроф; као: *ἀπέφερον* произишло є одъ *ἀπο-έφερον*, односимъ.

§. 7. Покретна сагласна на краю речи.

1. За избеħи саюзъ два самогласна, има єдно средство, коє се у томъ састои, да се некимъ крайньимъ слоговима сагласно *ν* (*ν ἐφελκυστικόν*) придене; као:

а) дателномъ вишебройномъ на *σι*, двома нарħчіяма: *πέρυσι*, лане, *παντάπασι* никако.

б) трећемъ лицу глагола у єдноброю и у вишеброю; као: *τύπτουσιν ἐμὲ*, удараю ме, *τίθησιν ἐν τῇ τραπέζῃ* меħе у асталъ; исто тако и кодъ *ἐστί*, єсть.

в) трећемъ лицу єдноброя на *ε*; као: *ἔτυπτεν ἐμέ*, ударао є мене.

г) броителномъ: *εἴκοσι*, двадесетъ, али не свагда; као: *εἴκοσιν ἄνδρες* и *εἴκοσι ἄνδρες*, двадесетъ людій.

Примħт. Ово *ν ἐφελκυστικὸν* стои правилно на свршетку єдне књиге или главе каквогъ већегъ сочиненія, безъ да му слħдує какво самогласно.

2. Нарħчіє *οὕτως* тако, остав цело предъ самогласнимъ, али кадъ стои предъ сагласнимъ, избацує *σ*; н. п. *οὕτως ἐποίησεν*, тако є урадіо, али *οὕτω ποιῶ*, тако радимъ.

3. На истый начинъ задржава предлогъ *ἐξ*, *изъ*, предъ самогласнимъ писменима подпуно свой изговоръ; ако се пакъ наħе предъ сагласнимъ, постав *ἐκ*; н. п. *ἐξ εἰρήνης*, изъ мира; али *ἐκ τῆς εἰρήνης*; исто тако и у саюзу речій; н. п. *ἐξελαύνειν*, крећати се; али *ἐκτελεῖν*, извршавати.

4. Тако се постуна и съ одрицателномъ частицомъ *οὐκ* не; као: *οὐκ αἰσχρός*, не стиданъ; али *οὐ καλός*, не добаръ; а предъ самогласнимъ, коє има надъ собомъ густый духъ, постав *οὐχ*; н. п. *οὐχ ἡδὺς*, не сладакъ; изузима се случай, кадъ се почињ речь са сагласнимъ *ϱ*; н. п. *οὐ ῥίπτω*, небацамъ.

§. 8. Промена сагласны у саюзу и прелама-ню између себе.

1. Кадъ се гласови устана или гласови небца нађу предъ гласовима єзика, онда узимаю по качеству сродна писмена гласовима єзика, т. є. предъ тврдимъ τ, може стаяти само тврдо (π, $\varkappa$), предъ средньимъ δ, само средньє (β, γ), а предъ густимъ ϑ густо (φ, χ); н. п. $\pi\tau$. и $\varkappa\tau$; $\beta\delta$ и $\gamma\delta$; $\varphi\vartheta$ и $\chi\vartheta$; као:

β	предъ	τ	постає	π,	као	($\tau\rho\acute{\iota}\beta\omega$)	$\tau\acute{\varepsilon}\tau\rho\iota\beta$-$\tau\alpha\iota$ = $\tau\acute{\varepsilon}\tau\rho\iota\pi\tau\alpha\iota$
φ	„	τ	„	π,	„	($\gamma\rho\acute{\alpha}\varphi\omega$)	$\gamma\acute{\varepsilon}\gamma\rho\alpha\varphi$-$\tau\alpha\iota$ = $\gamma\acute{\varepsilon}\gamma\rho\alpha\pi\tau\alpha\iota$
γ	„	τ	„	$\varkappa$,	„	($\lambda\acute{\varepsilon}\gamma\omega$)	$\lambda\acute{\varepsilon}\lambda\varepsilon\gamma$-$\tau\alpha\iota$ = $\lambda\acute{\varepsilon}\lambda\varepsilon\varkappa\tau\alpha\iota$
χ	„	τ	„	$\varkappa$,	„	($\beta\rho\acute{\varepsilon}\chi\omega$)	$\beta\acute{\varepsilon}\beta\rho\varepsilon\chi$-$\tau\alpha\iota$ = $\beta\acute{\varepsilon}\beta\rho\varepsilon\varkappa\tau\alpha\iota$
π	„	δ	„	β,	„	($\varkappa\acute{\upsilon}\pi\tau\omega$)	$\varkappa\acute{\upsilon}\pi$-$\delta\alpha$ = $\varkappa\acute{\upsilon}\beta\delta\alpha$
φ	„	δ	„	β,	„	($\gamma\rho\acute{\alpha}\varphi\omega$)	$\gamma\rho\acute{\alpha}\varphi$-$\delta\eta\nu$ = $\gamma\rho\acute{\alpha}\beta\delta\eta\nu$
$\varkappa$	„	δ	„	γ,	„	($\pi\lambda\acute{\varepsilon}\varkappa\omega$)	$\pi\lambda\acute{\varepsilon}\varkappa$-$\delta\eta\nu$ = $\pi\lambda\acute{\varepsilon}\gamma\delta\eta\nu$
χ	„	δ	„	γ,	„	($\beta\rho\acute{\varepsilon}\chi\omega$)	$\beta\rho\acute{\varepsilon}\chi$-$\delta\eta\nu$ = $\beta\rho\acute{\varepsilon}\gamma\delta\eta\nu$
π	„	ϑ	„	φ,	„	($\pi\acute{\varepsilon}\mu\pi\omega$)	$\grave{\varepsilon}\pi\acute{\varepsilon}\mu\pi$-$\vartheta\eta\nu$ = $\grave{\varepsilon}\pi\acute{\varepsilon}\mu\varphi\vartheta\eta\nu$
β	„	ϑ	„	φ,	„	($\tau\rho\acute{\iota}\beta\omega$)	$\grave{\varepsilon}\tau\rho\acute{\iota}\beta$-$\vartheta\eta\nu$ = $\grave{\varepsilon}\tau\rho\acute{\iota}\varphi\vartheta\eta\nu$
$\varkappa$	„	ϑ	„	χ,	„	($\pi\lambda\acute{\varepsilon}\varkappa\omega$)	$\grave{\varepsilon}\pi\lambda\acute{\varepsilon}\varkappa$-$\vartheta\eta\nu$ = $\grave{\varepsilon}\pi\lambda\acute{\varepsilon}\chi\vartheta\eta\nu$
γ	„	ϑ	„	χ.	„	($\lambda\acute{\varepsilon}\gamma\omega$)	$\grave{\varepsilon}\lambda\acute{\varepsilon}\gamma$-$\vartheta\eta\nu$ = $\grave{\varepsilon}\lambda\acute{\varepsilon}\chi\vartheta\eta\nu$.

Примѣт. 1. Предлогъ $\grave{\varepsilon}\varkappa$ предъ δ и ϑ остає непроменѣнъ; као: $\grave{\varepsilon}\varkappa\delta o\tilde{\upsilon}\nu\alpha\iota$, издати, $\grave{\varepsilon}\varkappa\vartheta\varepsilon\tilde{\iota}\nu\alpha\iota$, изложити и т. д. а не $\grave{\varepsilon}\gamma\delta o\tilde{\upsilon}\nu\alpha\iota$, $\grave{\varepsilon}\chi\vartheta\varepsilon\tilde{\iota}\nu\alpha\iota$.

2. Тврда писмена ($\varkappa$ π τ) претвараю се у њима сродна густа (φ χ ϑ) не само у саюзу речій, него и кадъ одвоєно стоє предъ онимъ речима, коє имаю густый духъ; а средня (β γ δ) меняю се само у спрезаню глагола; у осталимъ пакъ случаєвима немаю промене, као:

$\alpha\pi'$ $o\tilde{\upsilon}$ = $\grave{\alpha}\varphi'$ $o\tilde{\upsilon}$, $\grave{\varepsilon}\pi\acute{\eta}\mu\varepsilon\rho o\varsigma$ (одъ $\grave{\varepsilon}\pi\acute{\iota}$, $\acute{\eta}\mu\acute{\varepsilon}\rho\alpha$) = $\grave{\varepsilon}\varphi\acute{\eta}\mu\varepsilon\rho o\varsigma$
$\grave{\varepsilon}\pi\upsilon\varphi\alpha\acute{\iota}\nu\omega$ (одъ $\grave{\varepsilon}\pi\acute{\iota}$, $\acute{\upsilon}\varphi\alpha\acute{\iota}\nu\omega$) = $\grave{\varepsilon}\varphi\upsilon\varphi\alpha\acute{\iota}\nu\omega$, $\tau\acute{\varepsilon}\tau\upsilon\pi$-$\breve{\alpha}$ = $\tau\acute{\varepsilon}\tau\upsilon\varphi\alpha$
$o\grave{\upsilon}\varkappa$ $\acute{o}\sigma\acute{\iota}\omega\varsigma$ = $o\grave{\upsilon}\chi$ $\acute{o}\sigma\acute{\iota}\omega\varsigma$ = $\delta\varepsilon\varkappa\acute{\eta}\mu\varepsilon\rho o\varsigma$ (одъ $\delta\acute{\varepsilon}\varkappa\alpha$, $\acute{\eta}\mu\acute{\varepsilon}\rho\alpha$) = $\delta\varepsilon\chi\acute{\eta}\mu\varepsilon\rho o\varsigma$
$\grave{\alpha}\nu\tau'$ $\tilde{\omega}\nu$ = $\grave{\alpha}\nu\vartheta'$ $\tilde{\omega}\nu$ (одъ $\grave{\alpha}\nu\tau\acute{\iota}$), тако $\grave{\alpha}\nu\vartheta\acute{\varepsilon}\lambda\varkappa\omega$ (одъ $\grave{\alpha}\nu\tau\acute{\iota}$, $\breve{\varepsilon}\lambda\varkappa\omega$), али: $o\grave{\upsilon}\delta\varepsilon\acute{\iota}\varsigma$ не ($o\grave{\upsilon}\vartheta\varepsilon\acute{\iota}\varsigma$).
$\varepsilon\grave{\iota}\lambda o\gamma$-$\breve{\alpha}$ = $\varepsilon\grave{\iota}\lambda o\chi\alpha$, али: $\lambda\acute{\varepsilon}\gamma'$ $\acute{\varepsilon}\tau\acute{\varepsilon}\rho\alpha\nu$ (не $\lambda\acute{\varepsilon}\chi'$ $\acute{\varepsilon}\tau\acute{\varepsilon}\rho\alpha\nu$)
$\tau\acute{\varepsilon}\tau\rho\iota\beta$-$\breve{\alpha}$ = $\tau\acute{\varepsilon}\tau\rho\iota$-$\varphi\alpha$, али: $\tau\rho\tilde{\iota}\beta'$ $o\tilde{\upsilon}\tau\omega\varsigma$ (не $\tau\rho\tilde{\iota}\varphi'$ $o\tilde{\upsilon}\tau\omega\varsigma$).

Примѣт. **2.** Ова промена догађа се и у красису; као: *θἄτερα* одъ *τὰ ἕτερα* (§. 6, 2.) — кадъ стоє два тврда писмена єдно до другогъ предъ густимъ духомъ, онда се оба у сродна густа претвараю (№ 1.), као: *ἑφθήμερος* место *ἑπτήμερος* (одъ *ἑπτά*, *ἡμέρα*). *νύχθ' ὅλην* место *νύκτ' ὅλην*, *ὄγδοος* одъ *ὀκτώ*.

3. Кадъ се догоде гласови єзика предъ гласовима єзика, онда се меняю у *σ*, а предъ *κ* избацую се; као:

ἐπείθ-θην (одъ *πείθω*) быва *ἐπεισθην*
πειθ-τέος (одъ *πείθω*) „ *πειστέος*
ἠρείδ-θην (одъ *ἐρείδω*) „ *ἠρείσθην*
πέπειθ-κα (одъ *πείθω*) „ *πέπεικα*.

4. *N* предъ течнимъ претвара се у исто течно; као:

συν-λογίζω постає *συλλογίζω* *συν-μετρία* постає *συμμετρία*.
ἐν-μένω постає *ἐμμένω* *συν-ρίπτω* быва *συῤῥίπτω*.

Примѣт 3. У овомъ правилу прави изятіє предлогъ *ἐν* предъ *ῥ*, као: *ἐνρίπτω*, убацуємъ.

5. Гласови устана (*β π φ*) претвараю се предъ *μ* у *μ*. Гласови небца (*κ γ χ*) претвараю се предъ *μ* у *γ*. Гласови єзика (*τ δ θ*) кадъ стоє предъ *μ*, претвараю се у *σ*; као:

а.) Глас. уст. *τέτριβ-μαι* (одъ *τρίβω*) постає *τέτριμμαι*
λέλειπ-μαι (одъ *λείπω*) постає *λέλειμμαι*
γέγραφ-μαι (одъ *γράφω*) постає *γέγραμμαι*.

б.) Глас. неб *πέπλεκ-μαι* (одъ *πλέκω*) постає *πέπλεγμαι*
λέλεγ-μαι (одъ *λέγω*) постає *λέλεγμαι*
βέβρεχ-μαι (одъ *βρέχω*) постає *βέβρεγμαι*

в.) Глас. єзик. *ἤνυτ-μαι* (одъ *ἀνύτω*) постає *ἤνυσμαι*
ἤρειδ-μαι (одъ *ἐρείδω*) постає *ἤρεισμαι*
πέπειθ-μαι (одъ *πείθω*) постає *πέπεισμαι*
κεκόμιδ-μαι (одъ *κομίζω*) постає *κεκόμισμαι*..

6. *N* предъ гласовима устана (*π β φ*) и предъ двогубимъ *ψ* прелази у *μ*; предъ гласовима небца (*κ γ χ*) и

предъ ξ прелази у γ, а предъ гласовима језика (τ δ ϑ) остає као што є; н. п.

ἐν-πειρία бива ἐμπειρία συν-καλέω бива συγκαλέω
ἐν-βάλλω „ ἐμβάλλω συν-γιγνώσκω „ συγγιγνώσκω
ἔν-φρων „ ἔμφρων σύν-χρονος „ σύγχρονος
ἔν-ψυχος „ ἔμψυχος συν-ξέω „ συγξέω;

али у συντείνω, συνϑέω, συνδέω остає као што є. єр предъ собомъ има гласове језика.

Примѣт. 4. Изузимаю се енклитике, као ὕπερ, τόνγε.

7. Гласови устана (π β φ) саюжаваю се са полугласнимъ σ у ψ.

Гласови небца (κ γ χ) саюжаваю се са σ у ξ.

Гласови језика (τ δ ϑ) изчезаваю предъ σ: као:

а.) Глас. устана λειπ-σω (одъ λείπω) бива λείψω ὄψ, ὀπ-ός
τρίβ-σω (одъ τρίβω) бива τρίψω χέρνιψ, χέρνιβ-ος
γράφ-σω (одъ γράφω) бива γράψω Νιψ, νίφα.

б.) Гласови небца πλέκ-σω (одъ πλέκω) бива πλέξω κόραξ-κορακ-ος
λέγ-σω (одъ λέγω) бива λέξω αἰξ, αἰγ-ός
βρέχ-σω (одъ βρέχω) бива βρέξω μῶνυξ-μώνυχος.

в.) Глас. језик. ἀνύτ-σω (одъ ἀνύτω) бива ἀνύσω γέλως, γέλωτ-ος
ἐρείδ-σω (одъ ἐρείδω) бива ἐρείσω λαμπάς, λαμπάδ-ος
πείϑ-σω (одъ πείϑω) бива πείσω ὄρνις, ὄρνιϑ-ος
ἐλπίδ-σω (одъ ἐλπίζω) бива ἐλπίσω ἐλπίς, ἐλπίδ-ος.

Примѣт. 5. Изузима се предлогъ εκ предъ σ као: ἐκσώζω.

8. N изчезава предъ σ: но ако є ν скопчано са гласовима језика, онда изчезаваю оба звука предъ σ. а кратко самогласно постає дуго предъ σ, т. є. ε претвара се у ει, ο у ου; ᾰ, ῐ, ῠ у ᾱ, ῑ, ῡ; као:

δαίμον-σι постає δαίμοσι ὀδόντ-σι постає ὀδοῦσι
τυφϑέντ-σι „ τυφϑεῖσι ἔλμινϑ-σι „ ἕλμῑσι
σπένδ-σω „ σπείσω δεικνύντ-σι „ δεικνῦσι
τύψαντ-σι „ τύψᾱσι Ξενοφῶντ-σι „ Ξενοφῶσι.

Примѣт. 6. Изятія: *ἐν*, у, као: *ἐνσπείρω*, усеявамъ; *πάλιν* опетъ, као: *παλίνσκιος* сѣновитый; нека преламаня на *σαι* и *σις*, као: *πέφανσαι* одъ *φαίνω*, и нека сушествителна на *ινς* и *υνς*. *N* одъ *σύν*, претвара се у сложенимъ речма, коє се починю са *σ* и єднимъ самогласнимъ, у *σ*, као: *συσσώζω* место *συνσώζω*, спасавамъ заєдно; а кадъ се после *ν* починѣ речь са *σ* и єднимъ сагласнимъ, или кадъ има у почитку *ζ*, онда изчезава сасвимъ, као: *σύν-στημα* быва *σύστημα*, установленѣ, *συν-ζυγία*, постає *συζυγία*, спрезанѣ.

9. При удвояваню глагола, кои се починю густимъ сагласнимъ (*ϑ φ χ*), требало бы да се густа писмена повторе, али ради благогласія, заменюю се єроднимъ тврдимъ (*τ π κ*); зато се претвара:

φε-φίληκα (одъ *φιλέω*) у: *πεφίληκα*
χέ-χυκα (одъ *χέω*) у: *κέχυκα*
ϑέ-ϑυκα (одъ *ϑύω*) у: *τέϑυκα*
ϑι-ϑημι (коренъ *ϑε*) у: *τίϑημι*.

Овомъ правилу слѣдую глаголи *ϑύειν*, жертвовати и *τιϑέναι* ставити, у своемъ страдателномъ залогу, гди се починю са *ϑ*.

10. Речи, коє се починю са *τ*, а свршую се у корену на густо сагласно, преносе свою густину на твръдо писме *τ* у почетку, кадъ се густа писмена по № 7. 1. 5. предъ *σ*, *τ*, и *μ* у негуста преобратити имаю. Зато се претвара:

τρέφ-ω у (*ϑρέπσω*) *ϑρέψω*, *ϑρεπ-τήρ*, (*ϑρέπ-μα*) *ϑρέμμα*
ταφή, *ταφ-ω* у *ϑάψω*, *ϑάπ-τω*, (*τέϑαπ-μαι*) *τέϑαμμαι*
τρύφος, *τρυφ-ω* у *ϑρύψω*, *ϑρύπ-τω* (*τέϑρυπ-μαι*) *τέϑρυμμαι*
τριχ-ός у *ϑρίξ*, *ϑριξίν*; *ταχύς* има у сравнит. *ϑάττων*
(Али непромѣнимо остає: *τεύξω* одъ *τεύχω*, *τρύξω* одъ *τρύχω*).

Примѣт. 7. У страдателномъ и средньемъ залогу имаю речи, коє се у своемъ преламномъ окончанію съ *ϑ* починю, густо *ϑ* у почетку у речима: *τρέφω* ранимъ, *ϑάπτω*,

закопавамъ, *θρύπτω*, разбіямъ; єръ густина одъ *φθ* прелази на тврдо *τ*, и оно се претвара у *θ*, као:

ἐθρέφθην, θρεφ-θῆναι, θρεφ-θήσεσθαι-τετράφ-θαι,
ἐθάφ-θην, θαφθείς, θαφ-θήσομαι, τεθάφ-θαι.

Примѣт. 8. На свршетку глагола у зал. страдат. кадъ бы требало, да се оба крайня слога са *θ* починю, претвара се друго, а не прво густо, у сродно тврдо; као: *βουλεύθητι* совету́й се.

11. Іошть о течноме *ρ* има се примѣтити, да се удвоява, а) кадъ узима глаголный нараштай, као: *ἔῤῥεον*, я теко; б) кадъ є съ єдномъ речи сложено, коя предъ *ρ* има кратко самогласно; н. п. *ἄῤῥηκτος*, неподеримый; *βαθύῤῥοος*, дубокотекуħій; али не: *εὔρωστος* якъ, (одъ *εὖ* и *ῥώννυμι*).

II.

О СЛОГОВИМА.

§. 9. О мери и количини слогова.

1. Слогъ се зове природно кратакъ, кадъ има кратко самогласно: *ε, ο, ᾰ, ῐ, ῠ*, и кадъ после краткогъ самогласногъ долази опетъ єдно самогласно, или просто сагласно, н. п. *ἐνομῐσᾰ*, имао самъ обичай; *ἐπῠθέτο*, пропадаше.

2. Слогъ се зове природно дугъ, кадъ има дуго самогласно: *η, ω, ᾱ, ῑ, ῡ*, или єдно двоєгласно, као: *ἥρως*, юнакъ; *κρῑ́νω*, судимъ; *χέφῡρᾱ*, ħупрія; *ἰσχῡρός*, якъ; *παιδεύης*, воспитавашъ; слогови су и онда дуги, кадъ су два самогласна у єдномъ сливена као; *ἄκων* (постає одъ *ἀέκων*), неволянъ; *βότρῡς* (постає одъ: *βότρυας*), гроздъ.

3. Слогъ се назива положенѣмъ дугъ, кадъ има кратко самогласно предъ два сагласна или єднимъ двогубимъ (*ζ, ξ, ψ*), као *ἐκστέλλω*, изашиљкъ; *τῡ́ψᾱντες*, ударивши; *κόρᾱξ* (*κορᾱκος*), гавранъ; *τράπεζα*, асталъ.

Примѣт. 1. Кадъ се двоєгласна *αι* и *οι* налазе на краю речи сама безъ икаквогъ сагласногъ, онда се сма-

траю као кратки слогови: н. пр. *μοῦσαι* музе; *βῶλοι* грудве.

Примѣт. 2. Кадъ стои кратко самогласно предъ єднимъ безгласнимъ, за коимъ слѣдує течно, онда остає кратакъ слогъ, као: *ἄτεκνος*, безчаданъ; *ἄπεπλος*, неодевенъ; *ἀκμὴ*, снага; *βότρυς, δίδραχμος*, две драхме вредећій. Само у два случая постає кратко самогласно предъ безгласнимъ и течнимъ, положенѣмъ дугій слогъ, као а) у сложеню речій, н. п. *ἐκνέμω*, одаємъ; б) кадъ средня сагласна *β, γ, δ*, предъ течнима *λ, μ, ν, ϱ*, стоє, као: *βίβλος*, кньига; *εὐοδμος*, благовоный; *πέπλεγμαι*, я самъ се сплео.

§. 10. О гласоударенію слогова.

1. Гласоударенїє слогова састои се у томъ, што се на єдномъ слогу у речи яче гласомъ удара, него на осталима. Съ гласоударенїємъ постизава се єдинство скопчаны слогова, као: го́воръ благодѣяніе. И єдносложна речь мора имати своє удареніе, да бы се у свези говора као саюзна часть показала. Грчкій єзикъ има слѣдуюћа гласоуданія:

а) Оштро (*ὀξεῖα*) ´ за оштро и ясно ударанѣ гласа: као: *λόγος*, слово.

б) Превучено (*περισπωμένη*) ˜ за протежуће ударанѣ гласа; као: *ζῆλος*, ревность.

в) Тешко (*βαρεῖα*) ` за умекшанѣ гласоударенія на крайнѣмъ слогу (§. 12, 1.). Осимъ тога употребльава се тешко удареніе, да бы означило разлику неки речій; као: *τὶς* некій, а *τίς* кой?

Прим. 1. Двоєгласна писмена имаю своє удареніе на другомъ самогласномъ, а у почетку речій, коє се починю самогласнимъ писменима, долази гласоударенїє оштро (и тешко) иза танкогъ и густогъ духа, а превучено узвишава се надъ ньима, као: *ἅπαξ*, єданпутъ; *αὔξησις*, растенѣ, *εὖρος*, ширина: *αἷμα* крвь. Али двоєгласна *α, η, ϕ*, кадъ су съ великимъ словима написана, добіяю удареніе на првомъ самогласномъ: као: *Ἅιδης* (*Ἅδης*). Кадъ на самогласномъ стоє две точкице (§. 2. Примѣт. 2.), онда

узима оштро гласоударење своє положенѣ између њи а превучено надъ њима н. п. *ἀϊδιος* вѣчанъ, *κλῃδι*, ключу.

2. Оштро ударење стои на три последня слога, были они кратки или дуги, као: *καλός*, добаръ; *ἀνθρώπου*, човека; *πόλεμος*, ратъ; на предокрайнѣмъ може само онда стаяти, кадъ є крайньій слогъ кратакъ: као: *ἄνθρωπος*, човекъ; али: *ἀνθρώπου*.

3. Превучено ударење стои само на два последня слога, и то онда, кадъ є слогъ природно дугъ, као: *τοῦ*, тога; *σῶμᾰ*, тѣло; *ζῆλος*, *ἀνδρεῖαι*. мужествене; на докрайнѣмъ слогу може само онда стаяти, кадъ є крайньій слогъ кратакъ, у комъ случаю неузима се у призреніе дужина положеня; као: *τεῖχος*, зидъ; *χρῆμᾰ*, ствaрь; *πρᾶξῐς*, дѣло; *αὖλαξ* (род. *ᾰκος*), бразда; *καλαῦροψ*, крива батина.

Примѣт. 2. По гласоударенію примаю речи слѣдующа наименованія:

а) Окситона, кадъ оштро или тешко ударење на докрайнѣмъ слогу стои; као: *τετυφώς*, ударенъ; *κακός*, зао, *θήρ*, зверъ.

б) Парокситона, кадъ оштро ударење на докрайнѣмъ слогу стои; као: *τύπτω*, ударамъ, біемъ.

в) Пропарокситона, кадъ предокрайньій слогъ има надъ собомъ оштро ударење; као: *ἄνθρωπος*, *τυπτόμενος*, удараюћій се; *τυπτόμεθα*, ударамо се.

г) Перисπомена, кадъ крайньій слогъ има превучено ударење; као: *καλῶς*, добро.

д) Properиспомена, кадъ на докрайнѣмъ слогу превучено ударење стои; као: *πρᾶγμᾰ*, ствaрь; *φιλοῦσα*, любећа.

е) Варитона, кадъ последньій слогъ нема гласоударења.

§. 11. Промена и премештанѣ гласоударења у преламаню и сливаню речій.

1. Кадъ се єдна речь у преламаню относително

на количину крайнѣгъ слога, или на брой слогова, меня, онда по већой части слѣдує промена или премештанѣ гласоударенія по горньимъ правилама.

А) Кадъ є крайньій слогъ дугъ, онда постає речь:

а) Пропарокситона, као: *πόλεμος*, парокситономъ, као: *πολέμου*;

б) Прописпомена, као: *τεῖχος*, парокситономъ, као: *τείχους*;

в) Окситона, као: *θεός*, периспоменомъ, као: *θεοῦ*. Но ова промена ограничена є само на неке случає (види §. 26. 5, а.)

Б) Кадъ є крайньій слогъ кратакъ, постає речь

а) двоєсложна парокситона, са природно дугимъ докрайньимъ слогомъ, као: *φεύγω*, бежимъ; *πράττω*, радимъ, периспоменомъ, као: *φεῦγε*, бежи; *πρᾶττε*, ради.

б) вишесложна парокситона, было окончаніе нѣно дуго или кратко постає пропарокситона; као: *βουλεύω*, советуємъ; *βούλευε*, советуй.

В) Кадъ слогъ у почетку речи нарасте, прелази гласоударєніе на нѣга, као: *φεύγω*, *ἔφευγον*; а кадъ нарасту слогови на краю речи, онда се гласоударєніе премешта ближе краю; као: *τύπτω*, *τυπτόμεθα*, *τυφθησόμεθα*.

Примѣт. 1. Особени случаи у промени гласоударенія кодъ преламаня речій, и изятія одъ изложены обшты правила, показаће се при гласоударенію сваке поєдине части говора.

2. У смотренію сливаня постоє слѣдующа правила:

1) Кадъ ни єданъ одъ два сливати се могућа слога, нема ударенія, онда се и сливеный слогъ лишава гласоударенія, и онай слогъ, кой є предъ сливанѣмъ имао гласоударєніе, задржава га и после сливаня; као: *φίλεε* = *φίλει*, люби; *γένεϊ* = *γένει*, роду.

2) Али кадъ єданъ између два несливена сло-

га има гласоударење, онда га и сливеный слогъ задржава, и то:

а) предокрайньій и докрайньій сливенъ слогъ има оно ударење, кое обшта правила изискую, као:

ἀγαπάομαι = *ἀγαπῶμαι* *φιλεόμενος* = *φιλούμενος*
ἑσταότος = *ἑστῶτος* *ὀρθόουσι* = *ὀρθοῦσι*
ὑλήεσσα = *ὑλῆσσα* *τιμάοντων* = *τιμώντων*;

б) Крайньій сливеный слогъ има:

а) оштро ударење, ако є другій несливеный слогъ оштро ударење имао; као: *ἑστάώς* = *ἑστώς*, стоећій.

б) превучено ударење, ако є прьый несливеный слогъ ударење имао; као: *ἠχόϊ* = *ἠχοῖ*, одзиву.

Примѣт. 2. Изятія у изложенимъ правилама могу се видити кодъ сливаюћи се склоненія и спрезаня.

§. 12. Промена гласоударенія у саюзу говора.

1. У саюзу говора узимаю окситоне речи тешко ударење, т. є. оштро ударење постає саюзомъ речи мекше и теже; али предъ свакимъ знакомъ писаня, кои показує разделенѣ смисла, заузима оштро ударење своє положенѣ; као: *Ὁ μὲν Κῦρος ἐπέρασε τὸν ποταμόν, οἱ δὲ πολέμιοι ἀπέφυγον*, Киръ є прешао рѣку, а непріятельи су побегли.

Изятіе: *τίς*; *τί*; кои? коє? шта? има свагда оштро ударење.

2. Красисъ (§. 6, 2.). Овде постои правило: Ударење прве речи изчезава, а стопльые две речи задржаваю ударење друге речи, и ово ударење неменя своє место; као: *τὰ ἀγαθά* = *τἀγαθά*, блага; *τοῦ οὐρανοῦ* = *τοὐρανοῦ*, неба; *τῇ ἡμέρᾳ* = *θἠμέρᾳ*, дану; *τὸ ὄνομα* = *τοὔνομα*, име. Ако є друга речь двоєсложна парокситона са краткимъ крайньимъ слогомъ, онда по обштимъ правилама (§. 10, 3.) узима превучено ударење, као: *τὸ ἔπος* = *τοὔπος*, *τὰ ἄλλα* = *τἄλλα* друга; *τὸ ἔργον* = *τοὔργον*, дѣло; *τὰ ὅπλα* = *θὤπλα*, оружіе.

3. Ектлипсисъ (§. 6, 3.). Овде постои правило: удареніе укинутогъ самогласногъ прелази у виду оштрогъ ударенія на предидуюћій слогъ; но ако укинуто самогласно принадлежи каквомъ предлогу, или едной одъ слѣдуюћи частица: ἀλλά, али; οὐδέ, μηδέ нити, онда се губи удареніе укинутогъ самогласногъ, а тако исто быва кадъ се укида самогласно одъ еднословне речи; као:

πολλὰ ἔπαθον	= πόλλ' ἔπαθον	παρὰ ἐμοῦ	= παρ' ἐμοῦ
δεινὰ ἐρωτᾷς	= δείν' ἐρωτᾷς	ἀπὸ ἑαυτοῦ	= ἀφ' ἑαυτοῦ
φημὶ ἐγώ	= φήμ' ἐγώ	ἀλλὰ ἐγώ	= ἀλλ' ἐγώ
αἰσχρὰ ἔλεξας	= αἰσχρ' ἔλεξας	οὐδὲ ἐγώ	= οὐδ' ἐγώ
ἑπτὰ ἦσαν	= ἑπτ' ἦσαν	ἢ δὲ ὅς	= ἢ δ' ὅς.

§. 13. Проклитике или безгласоударне речи.

Речи проклитике или безгласоударне єсу оне, коє се у саюзу говора съ другимъ речма тако тесно скопчаваю, као да су съ њима сливене и зато немаю свои гласоударенія. Оне су слѣдуюће:

а) членови: ὁ, ἡ, οἱ, αἱ;

б) предлози: ἐν, у; εἰς (ἐς), у; ἐκ (ἐξ), изъ, ὡς до.

в) саюзи: ὡς да, да бы, кадъ, εἰ, ако;

г) οὐ (οὐκ, οὐχ), не; али на краю става и у независномъ смислу има оштро гласоударениє: οὔ (οὔκ).

§. 14. Енглитике.

Енглитике су неке єднословне и двоєсложне речи, коє се у течаю говора (у некимъ случаима), съ некомъ предидућомъ речи тако тесно скопчаваю, да своє гласоударениє или губе, или га на предидућу речь премештаю; као: φίλος τις, пріятель некій; πόλεμός τις, ратъ некій. Енглитике су слѣдуюће речи:

а) глаголи: εἰμί, єсамь, и φημί, говоримъ, у нак. изяв. врем. сад. изузимаюћи друго лице єдноброя: εἶ ты си и φῂς говоришъ.

б) слѣдуюћа лична местоименія:

Єдноброя:

I. л. род. *μοῦ*	II. л. род. *σοῦ*	III. л. род. *οὖ* двобр. *σφωΐν*
дат. *μοί*	дат. *σοί*	дат. *οἷ* вишеб. *σφίσι(ν)*
вин. *μέ*	вин. *σέ*	*ἕ*

б) неопредѣлена местоименія: *τὶς*, *τὶ*, некій, а, о, крозъ све падеже и броєве, и неопредѣлена нарѣчія: *πώς*, некако; *πώ*, гдигодъ; *πή*, гдигодъ; *πού*, гдигодъ; *ποθί*, гдигодъ; *ποθέν*, одкуда; *ποί* кудгодъ; *ποτέ*, кадгодъ; а вопросителна местоименія задржаваю свагда своя ударенія; као: *τίς*, *τί*, *πῶς* како, и т. д.

в) слѣдуюће частице: *τέ*, и; *τοί*, дакле; *γέ*, *νύν*, затимъ; *πέρ*, свагда; *θήν*, та вальда, и нераздѣлима *δέ*; као: *Ἐρεβόσδε*, у Еребу, у мраку.

§. 15. Правила о промени гласоударенія у енклитики.

1. Речь окситона скопчава се са слѣдуюћомъ енклитикомъ тако, да се тешко ударење, кое се у течаю говора употреблява, у оштро претвара; као:

θήρ τις место *θὴρ τὶς* *καλός ἐστι* место *καλὸς ἐστί*
καί τινες „ *καὶ τινές* *ποταμός γε* „ *ποταμὸς γέ*
καλός τε „ *καλὸς τέ* *ποταμοί τινες* „ *ποταμοὶ τινές*.

2. Речь периспомена саюжава се са слѣдуюћомъ енклитикомъ безъ промене гласоударенія; као:

φῶς τι место *φῶς τὶ* *φιλεῖ τις* место *φιλεῖ τὶς*
φῶς ἐστι „ *φῶς ἐστὶ* *καλοῦ τινος* „ *καλοῦ τινός*.

Примѣт. 1. Дуги слогови у енклитики сматраю се у смотреню гласоударенія као кратки; н. п. *οἵντινοιν*, кои, коима (род. и дат. двобр.) *ὅντινων*, кои; *ἤκουσά τινων*, чуо самь одъ неки.

3. Речь парокситона саюжава се са слѣдуюћомъ єдносложномъ енклитикомъ, безъ промене гласоударенія, а кадъ є парокситона речь са двоєсложномъ енклитикомъ скопчана, онда ова негуби своє ударење; као:

φίλος μου место *φίλος μοῦ* али *φίλος ἐστί, φίλοι φασί*
ἄλλος πως „ *ἄλλος πώς* „ *ἄλλος ποτέ, ἄλλων τινῶν.*

4. Речь пропарокситона и properиспомена, кадъ предходе енклитики, онда ова пребацує своє удареніе на ньіовъ крайньій слогъ; као:

ἄνθρωπός τις место *ἄνθρωπος τὶς*, *σῶμά τι* место *σῶμα τὶ*
ἄνθρωποί τινες „ *ἄνθρωποι τινές*, *σῶμά ἐστι*, „ *σῶμα ἐστί.*

Примѣт. 2. Properиспомене речи на ξ или ψ нескидаю са енклитике удареніе; као: *κῆρυξ ἐστίν*, вѣстникъ є.

Примѣт. 3. Кадъ више енклитика една за другомъ слѣдую, онда пребацую наизменце своє удареніе, свака слѣдующа на предходећу; као: *εἴ τίς γέ μοί φησί ποτε*, ако ми некій кадгодъ каже.

§. 16. Енклитике съ гласоудареніємъ.

Неке енклитике, коима значай дозволява, да се у течаю говора съ некомъ самосталности покажу, задржаваю у слѣдующимъ случаєвима своя ударенія:

1) Кадъ є *ἐστί* (*ν*) саюжено съ неопредѣленимъ наклон. глагола место *ἔξεστι* (*ν*) *дозволѣно* є, *треба*, или кадъ стои после частица: *ἀλλ'*, али, него; *εἰ*, ако; *οὐκ* не; *μή*, не; *ὡς* до, *καὶ*, и; *μέν*, *ὅτι*, да; *ποῦ* гди; и после местоименія *τοῦτ'*, то, као: *ἰδεῖν ἔστιν*, треба видити, *εἰ ἔστιν*, ако є; *οὐκ ἔστιν*, нієе; *τοῦτ' ἔστιν*, то есть и т. д. и напоследку, кадъ начинъ спрезаня глагола *εἰμί* у почетку речи стои, *εἰσὶ θεοὶ*, єсу богови; па и у томъ случаю пише се *ἔστι*, као: *ἔστι θεός*, есть Богъ.

2) Начинъ спрезаня глагола *φημί* задржава удареніе, кадъ у почетку става стои, и кадъ є одъ предидуће речи запетомъ разставлѣнъ, као *φημὶ ἐγώ* говоримъ я; *ἔστιν ἀνὴρ ἀγαθός, φημί*, есть мужъ благій, говоримъ.

3. Енклитике личны местоименія *σοῦ*, *σοί*, *σέ*, *σφίσι* (*ν*) задржаваю своє удареніе:

а) Кадъ имъ предлози съ гласоударенiемъ предходе, као: *παρὰ σοῦ*, кодъ тебе; *μετὰ σέ*, после тебе; *πρὸς σοί*, предъ тобомъ. У место опредѣлены за енклитику местоименiя првогъ лица, узима се дужiй образацъ, као:

παρ' ἐμοῦ (не *παρά μου*), *πρὸς ἐμοί* (не *πρός μοι*)
κατ' ἐμέ (не *κατά με*), *περὶ ἐμοῦ* (не *περί μου*);

Примѣт. Предлози безъ гласоударенiя могу се са енклятичнимъ частицама саюзити; као: *ἔκ μου*, изъ мене; *ἔν μοι*, у мени; *ἐς σε*, у тебе; *ἐς με*, у мене; *ἔκ σου*, изъ тебе; *ἔν σοι*, у теби.

б) Особито, кадъ се поменутимъ местоименiяма нека важность придае; н. п. *ἐμὲ καὶ σέ*, мене и тебе; *ἢ ἐμέ, ἢ σέ*, или мене или тебе; зато се появлюю местоименiя: *οὗ, οἷ, ἕ*, нѣга, нѣму, нѣга, свагда съ удареniемъ, кадъ имаю значай повраћателногъ местоименiя (себе, се).

4) Местоименiю *τὶς* некiй, остае гласоударенiе, кадъ се оно у почетку става налази; као: *τινὲς λέγουσιν*, неки кажу;

5) Енклитика задржава свое удареniе, кадъ се гласоударенiе речи, на кою се енклитика ослања, у ектлипсису укида; као: *καλὸς δ' ἐστίν*, али *καλὸς δέ ἐστιν*, добаръ е; — *Πολλοὶ δ' εἰσίν*, али: *πολλοὶ δέ εἰσιν*, млоги су.

§. 17. Разделенѣ слогова.

1) Главно е правило: Слогови се свршую на самогласно писме, и починю се съ еднимъ или више сагласны. Кадъ дакле едно сагласно између два самогласна стои, онда принадлежи слѣдуюћемъ слогу, као: *πο-τα-μός*, река; *ὄ-ψο-μαι*, видиђу.

Изятiе. Сложена речь дели се по частицама, изъ коих е сложена; као: *συν-εκ-φώνησις*, обште изговаранѣ; *προ-στάτης*, покровитель; *προσ-τείχω*, предходимъ.

2) Правило. Кадъ два еднака сагласна, као: *ππ, λλ*, и т. д. или тврдо сагласно са сроднимъ густимъ (*πφ κχ τϑ*) у речи едно до другогъ стое, или кадъ после

течны (*λ μ ν ϱ*) єдно сагласно долази, (изузимаюħи *μν*) онда се сагласна између два слога деле, као: *τύτ-τω*, уређуємъ; *Βάκ-χος* Бахусъ; *ἄλ-γος*, болъ, мука; *ἔϱ-γον*, дѣло; али *ἀ-μνή*, ягнѣ.

§. 18. Знаци у писаню.

Точка и запета означава се єдномъ точкомъ одозго на линіи, као: *εὖ ἔλεξας· πάντες γὰϱ ὡμολόγησαν*, добро си казао, єръ су сви признали. Вопроситєлна є равна знаку наше точке и запете; као: *τίς ταῦτα ἐποίησεν*; кои є то учиніо? Точка, запета и удивителна имаю знаке као кодъ насъ; но знакъ удивителне ніє кодъ Грка у употребленю.

III.

§. 19. Нешто изъ науке о глаголу.

Глаголъ є изражай дѣланя; као: цветати, писати. У грчкомъ єзику има три залога: дѣйствителный, средньій и страдателный. Залогъ средньій има повраħателный значай, т. є. изражава дѣятелность, коя одъ єдногъ предмета произилази и на нѣга се опетъ враħа; као: *τύπτομαι*, біємъ се, *βουλεύομαι*, советуємъ се, *ποϱίζομαι* снабдѣвамъ се.

Глаголи среднѣгъ залога имаю по веħой части окончєніє страдателны залога, као: *τύπτομαι*, біємъ се и бывамъ бієнъ.

		Време сад. зал. дѣйств.	Врем. сад. зал. сред. или страд.
изяв. наклон.	1.	*βουλεύ-ω*, советуємъ	*βουλεύ-ομαι* советуємъ се
	2.	*βουλεύ-εις*, советуєшъ	*βουλεύ-ῃ* советуєшъ се
	3.	*βουλεύ-ει*, советує	*βευλεύ-εται* советує се
	1.	*βουλεύ-ομεν* советуємо	*βευλευ-όμεϑα* советуємо се
	2.	*βουλεύ εττε* советуєте	*βουλεύ-εσϑε* советуєте се
	3.	*βουλεύ-ουσι(ν)* советую	*βουλεύ-ονται* советую се.
пов.	2.	*βούλευ-ε* советуй	*βουλεύ-ου* советуй се
	2.	*βουλεύ-ετε* советуйте	*βουλεύ-εσϑε* советуйте се
неоп.		*βουλεύ-ειν* советовати.	*βουλεύ-εσϑαι* советовати се.

Примѣт. *Ο ν ἐφελκοστικόν* у *βουλεύουσιν* види §. 7. 1, б.)

Осимъ тога треба упамтити іошть слѣдующа спрезаня глагола *εἰμί*, єсамь, *εἶναι*, быти.

ἐστί (*ν*), єсть, є	*ἦν*, быо, ла, ло є
εἰσί (*ν*), єсу, су	*ἦσαν*, были, ле, ла су
ἴσθι, буди, *ἔστω* нека буде	*ἔστε*, будите.

1. Речи за ученѣ на паметъ и задатци за превод.

ἀληθεύω, истинствуємъ, говоримъ истину.
ἀριστεύω, одликуємъ се, првый самъ.
βιοτεύω, живимъ.
βλακεύω, леньимъ се.
γράφω, пишемъ.
διώκω (вин.) гонимъ, тежимъ за чимъ.
ἐσθίω, (род. или вин.) єдемъ, гриземъ.
ἔχω, имамъ, држимъ; *ἔχει* съ нарѣчіємъ, есть, є.
θαυμάζω, дивимъ се, (вин.)
κολακεύω, (вин.) ласкамъ.
παιδεύω, воспитавамъ.
παίζω, играмъ.
πίνω (*ῑ*) (род.) или (вин.) піемъ.
πιστεύω, верујемъ, поверавамъ, *πιστεύομαι*, имамъ, налазимъ вероване.
σπεύδω, хитамъ, трудимъ се, тежимъ.
φεύγω, (вин.) бежимъ, избегавамъ.
χαίρω, радујемъ се.
ψέγω, укоравамъ, коремъ.
ἕπομαι, слѣдујемъ.
μάχομαι (дат.) боримъ се.
ὀδύρομαι, тугујемъ, ядикујемъ, плачемъ.
ἀνδρείως, нарѣч. мужествено, храбро.
ἡδέως, нарѣч. сладко, пріятно, радо.
καλῶς, нарѣч. добро, лепо.
κακῶς, нарѣч. рђаво, зло, неваляло.
μετρίως, нарѣч. умѣрено.
ἄγαν, нарѣч. одвећъ, яко, здраво.
ἀεί, нарѣч. свагда.
οὐ, (предъ саг. ас.), *οὐκ* (предъ самоглас.), нарѣч. не.
μή, нарѣч. (кодъ повел. накл.) не (ставля се предъ пов. наклоненіемъ).
καί, саюзъ: и, а.
εἰ, саюзъ. ако, кадъ.

Ἀεὶ ἀλήθευε. — Χαίρετε. — Ἕπου. — Μὴ ὀδύρεσθε. — Ἡδέως βιοτεύω. — Καλῶς παιδεύομαι. — Καλῶς γράφεις. — Εἰ κακῶς γράφεις, ψέγῃ. — Σπεύδει. — Ἀνδρεί-

ως μάχεται. — Εἰ κολακεύετε, οὐκ ἀληθεύετε. — Εἰ κολακεύεις, οὐ πιστεύῃ. — Φεύγομεν. — Εἰ φεύγομεν, διωκόμεθα. — Καλῶς φεύγετε. — Εἰ βλακεύετε ψέγεσθε. — Εἰ ἀνδρείως μάχεσθε, θαυμάζεσθε. — Εἰ κολακεύουσιν, οὐκ ἀληθεύουσιν. — Οὐ καλῶς ἔχει φεύγειν. — Καλῶς ἔχει ἀνδρείως μάχεσθαι. — Εἰ διώκῃ, μὴ φεῦγε. — Ἀνδρείως μάχου. — Εἰ βλακεύουσι, ψέγονται. — Εἰ ἀληθεύεις, πιστεύῃ. — Ἀεὶ ἀριστεύετε. — Μετρίως ἔσθιε καὶ πῖνε καὶ παῖζε.

Говоримъ истину. — Кадъ говоримъ истину, налазимъ вероваћ. — Радуйте се! — Не тугуй. — Пріятно живишъ. — Лепо пише. — Лепо є истину говорити. — Говорите истину свагда. — Слѣдуйте. — Лепо се воспитава. — Не ласкай. — Ако ласкашъ, неналазишъ вероваћ. — Лепо є имати вероваћ. — Ако се леньимо, бывамо укоравани. Кадъ говорите истину, налазите вероваћ. — Кадъ се храбро боре, одликую се. — Ако беже, бываю гонѣни. — Одликуй се. — Єдите, пите и играйте умерено!

IV.

О ИМЕНУ СУШТЕСТВИТЕЛНОМЪ И ПРИЛАГАТЕЛНОМЪ.

§. 20. Понятіе имена суштествителногъ.

Суштествително име есть изражай предмета каквогъ, т. є. лица или ствари; као: *ἄνθρωπος*, човекъ; *γυνὴ*, жена; *γῆ*, земля; *κῆπος*, башта.

§. 21. Родъ имена суштествителны.

Родъ имена суштествителны, кои є као у србскомъ єзику трогубъ, познає се по окончењу или по значењу. Прво определењ показаће склоненія; а у смотреню значења постоє слѣдующа обшта правила.

1. Мушкогъ су рода имена мушки створеня, народа, река, ветрова месецій.

2. Женскогъ су рода имена женски створеня, више частій земаля, острова, варошій, дрва, чбунова и малы растѣнія.

3. Среднѣгъ су рода имена плодова, умалителна на *ον* (изузимаюћи женска собствена имена, као: *ἡ Λεύντιον*), имена слова, глагола неопредѣленогъ наклоненія, као и све нескланяѣме речи у єдноброю и у вишеброю и свака речь, коя се по себи сматра као звукъ гласа.

4. Обштегъ су рода имена лица, коя како за мушкій, тако и за женскій родъ єдно оконченіе имаю; као: *ὁ ἡ θεός*, Богъ и богиня, *ὁ ἡ παῖς* мушкарацъ и девойка.

§. 22. Броєви, падежи и склоненія.

1. Грчкій єзикъ има три броя: єдноброй, двоброй и вишеброй, и петъ падежа, т. є.

1) Именителный, падежъ подлога; као: *ὁ πατὴρ γράφει*, отацъ пише.

2) Родителный, падежъ дѣйствуюћегъ прилога, узрока, и одговора на пытанѣ чіе; као: *τοῦ πατρὸς*, отца.

3) Дателный, падежъ цѣли, и одговора на питанѣ коме; н. п. *τῷ δάσει*, шуми.

4) Винителный, падежъ страдаюћегъ прилога, дѣйства и одговора на пытанѣ кога; као: *τὸν ποιμένα*, пастира.

5) Звателный, падежъ позивања; као: *πρόσεξον ἄνθρωπε*, пази човече.

Примѣт. 1. Именителный и звателный падежъ називаю се падежи прави, а остали падежи зависни. Средньій родъ имена суштествителны и прилагателны има у сва три броя три падежа єднака: именителный, винителный и звателный. Двоброй, кой се за означенѣ два предмета употреблява, има само две промене у окончењу: єдну промену за именителный, винителный и звателный, а другу за родителный и дателный.

2. У грчкомъ єзику има три начина, по коима се суштествителна и прилагателна имена у своимъ окончењама меняю, и ова три начина називаю се прво, друго и треће склоненіе.

Примѣт. 2. Почетникъ треба да се навикне, како ће при разчлењаваню имена суштествителны на слѣдующе вопросе одговорити: кои падежъ? кои брой? кое склоненіе? кои родъ? каквый е именителный? н. п. *ἀνθρώποις* е дателный вишебройный другогъ склоненія, мушкогъ рода, а у именителномъ има *ἄνθρωπος*, човекъ.

§. 23. Понятіе и родъ имена прилагателны.

1. Име прилагателно изражава свойство, кое е съ каквимъ предметомъ или већъ скопчано, као: *τὸ ἐρυθρὸν ῥόδον*, румена ружица, или му се текъ придодае, као: *τὸ ῥόδον ἐρυθρόν ἐστιν*, ружа е румена. У оба случая слаже се и у грчкомъ, као у србскомъ езику, име прилагателно са своимъ суштествителнимъ у роду, брою и падежу; као: *ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος*, благій човекъ, *ὁ ἄνθρωπος ἀγαθός ἐστιν*, човекъ е благъ; *ἡ καλὴ Μοῦσα*, добра (лепа) Муза, *ἡ Μούσα καλή ἐστιν*, Муза е добра; *τὸ καλὸν ἔαρ*, лепо пролеће, *τὸ ἔαρ καλόν ἐστιν*, пролеће е лепо.

2. Изъ тога узрока има прилагателно као и суштествително три рода; али млога прилагателна немаю особена окончења за сва три рода. Нека имаю само два окончења за сва три рода, т. е. за мушкій и женскій родъ едно, а за средньій друго, као: *ὁ ἥσυχος ἀνὴρ*, миранъ мужъ, *ἡ ἥσυχος γυνὴ*, мирна жена, *τὸ ἥσυχον τέκνον*, мирно дете; нека прилагателна имаю само едно окончење, съ коимъ означаваю мушкій и женскій, а редко средньій родъ, као: *ὁ φυγὰς ἀνὴρ*, прогнатъ мужъ, *ἡ φυγὰς γυνὴ*, прогната жена.

3. Прилагателна съ малимъ изятіемъ скланяю се као суштествителна.

§. 24. Преглед предлога.

Предварителна примѣтба. Пре него што се упустимо у склањањ, ставићемо преглед предлога, ербо су исти за преваћањ необходимо нуждни.

I. Предлози съ еднимъ падежомъ.

а) Съ родителнимъ:

ἀντί, предъ, за, у место,

πρό, предъ, за,
ἀπό, одъ, изъ.
ἐκ, (ἐξ пр. сам.) изъ,
ἕνεκα, због.

Овде се додаю іоштъ нека нарѣчія, коя се често као предлози съ род. скопчаваю:

πρόσθεν и ἔμπροσθεν, предъ, напредъ,
ὄπισθεν, острагъ, иза,
ἄνευ и χωρὶς, безъ, πλὴν, осимъ, развѣ.

б) Съ дателнимъ:

ἐν, у, на, кодъ.
σὺν са, съ, и нарѣчіе:
ἅμα, одма, чимъ.

в) Съ винителнимъ:

ἀνὰ, узъ, преко, по, чрезъ.
εἰς (ἐς) у, до, за, по.
ὡς, до, къ.

II. Предлози съ родителнимъ и винителнимъ.

διὰ, за, крозъ, преко.
κατὰ, низъ, противъ, на, у.
ὑπέρ, преко, надъ, за.

III. Предлози съ родит. дател. и винителнимъ.

ἀμφὶ и περὶ, око, около,
ἐπὶ, на, надъ, за време, подъ, къ,
μετὰ, по, после, са,
παρὰ, кодъ, поредъ, одъ,
πρὸς, предъ, къ, одъ,
ὑπὸ, подъ (съ родители. кодъ страдателногъ глагола у значеню одъ).

§. 25. Прво Склоненіе.

Прво склоненіе има четири окончења: ᾰ, ῆ, (или ᾱ), ᾱς и ης; α и η принадлеже женскомъ, а ας и ης мушкомъ роду.

Окончєнія.

	єдноброй.				вишебр.	двоброй.
И.	ᾰ;	ᾰ̈	или	η	ᾱς или ης	αι	α
Р.	ης;	ᾱς	„	ης	ου	ων	αιν
Д.	ῃ;	ᾷ	„	ῃ	ᾳ ῃ	αις	αιν
В.	ᾰν;	ᾰ̈ν	„	ην	αν ην	ᾱς	α
З.	ᾰ;	ᾰ̈	„	η	α η, α.	αι	α

ПРИМЕРИ.

§. 26. I. Женска.

1. а) Именителный се свршує на ᾱ или ᾰ, и ово α остає у свима падежима, ако му предходи ϱ, или самогласно ε и ι (α чисто), као: χώρα земля, ἰδέα, понятіє, σοφία мудрость, χρεία потреба, εὔνοια, благоволеніє; овде принадлеже и сливена на ᾱ (в. №2.), као: μνᾶ (одъ μνάα), мина, грчкій новацъ; затимъ нека суштествителна на α, као: ἀλαλά, войничка вика, и неколико собствены имена на α, као: Ἀνδρομέδα, Λήδα, Φιλομήλα, родит. ας, дател. ᾳ, винит. αν. — б) Именителный се свршує на ᾰ; и α остає у винителномъ и звателномъ, а у родителномъ и дателномъ претвара се у η, кадъ самогласномъ α предходе λ, λλ, ν, σ, σσ, (ττ), τ, ζ, ξ, или ψ. — в) У свима осталимъ случаєвима свршує се именителный на η, ков у свима падежима безъ промене остає.

2. Кадъ предъ α стои α или ε, онда се у некимъ речма слива έα у ῆ, а άα у ᾱ; и онда остає крайньій слогъ у свима падежима безъ промене.

α. η у свима падежима.

Єдноброй.

	правда.	побѣда.	честь.	мнѣніє.	смоква.
И.	ἡ δίκ-η	νίκ-η	τιμ-ὴ	γνώμη	συκ(έα) ῆ
Р.	τῆς δίκ-ης	νίκ-ης	τιμ-ῆς	γνώμης	συκ-ῆς
Д.	τῇ δίκ-ῃ	νίκ-ῃ	τιμ-ῇ	γνώμῃ	συκ-ῇ
В.	τὴν δίκ-ην	νίκ-ην	τιμ-ὴν	γνώμην	συκ-ῆν
З.	ὦ δίκ-η	νίκ-η	τιμ-ὴ	γνώμη	συκ-ῆ.

Вишеброй.

И.	αἱ	δίκ-αι	νίκ-αι	τιμ-αὶ	γνῶμαι	συκ-αῖ
Р.	τῶν	δικ-ῶν	νικ-ῶν	τιμ-ῶν	γνωμῶν	συκ-ῶν
Д.	ταῖς	δίκ-αις	νίκ-αις	τιμ-αῖς	γνώμαις	συκ-αῖς
В.	τὰς	δίκ-ας	νίκ-ας	τιμ-άς	γνώμας	συκ-ᾶς
З.	ὦ	δίκ-αι	νίκ-αι	τιμ-αὶ	γνῶμαι	συκ-αῖ.

Двоброй.

Им. вин. зват. τὰ δίκ-α νίκ-α τιμ-ὰ γνώμα συκ-ᾶ
Родит. и дат. ταῖν δίκ-αιν νίκ-αιν τιμ-αῖν γνώμαιν συκ-αῖν.

б) α у свима падежима.
а) дуго α.

в) α, род. ης.
б) кратко α.

Єдноброй.

		Сенка.	земля.	мина.	чекићъ.	Муза.	лафица.
И.	ἡ	σκι-ὰ	χώρα	μν(άα)-ᾶ	σφῦρα	Μοῦσα	λέαινα
Р.	τῆς	σκι-ᾶς	χώρας	μν-ᾶς	σφύρας	Μούσης	λεαίνης
Д.	τῇ	σκι-ᾷ	χώρᾳ	μν-ᾷ	σφύρᾳ	Μούσῃ	λεαίνῃ
В.	τὴν	σκι-ὰν	χώραν	μν-ᾶν	σφῦραν	Μοῦσαν	λέαιναν
З.	ὦ	σκι-ὰ	χώρα	μν-ᾶ	σφῦρα	Μοῦσα	λέαινα.

Вишеброй.

И.	αἱ	σκι-αὶ	χῶραι	μν-αῖ	σφῦραι	Μοῦσαι	λέαιναι
Р.	τῶν	σκι-ῶν	χωρῶν	μν-ῶν	σφυρῶν	Μουσῶν	λεαινῶν
Д.	ταῖς	σκι-αῖς	χώραις	μν-αῖς	σφύραις	Μούσαις	λεαίναις
В.	τὰς	σκι-ὰς	χώρας	μν-ᾶς	σφύρας	Μούσας	λεαίνας
З.	ὦ	σκι-αὶ	χῶραι	μν-αῖ	σφῦραι	Μοῦσαι	λέαιναι.

Двоброй.

τὰ	σκι-ὰ	χώρα	μν-ᾶ	σφύρα	Μούσα	λεαίνα
ταῖν	σκι-αῖν	χώραιν	μν-αῖν	σφύραιν	Μούσαιν	λεαίναιν.

Примѣт. Склоненію наведены примера слѣдую сва женска прилагателна, коя имаю три окончења; прилагателно се свршує на α, ако предъ истимъ стои ι или ρ; прилагателна на οος имаю οα, кадъ писмену ο предходи ρ, иначе οη; као: ἀθρόα, млогобройна; али ὀγδόη, осма.

Тако н. п. ἡ καλὴ τιμὴ, лепа честь; ἡ χρυσῆ (сливено изъ χρυσέα, као συκῆ изъ συκέα) στολὴ, златна альина, τῆς χρυσῆς στολῆς; ἡ δικαία γνώμη праведно мнѣніе, τῆς δικαίας γνώμης; ἡ ἐχθρὰ χώρα, непріятельска земля, τῆς ἐχθρᾶς χώρας.

3. Количина окончења назначена є у §. 25. Женско окончење α одъ прилагателны на ος, α, ον, єсть свагда дуго; као: ἐλεύθερος, ἐλευθέρᾱ, ἐλεύθερον, слободанъ, слободна, слободно.

4. У смотренію гласоударенія има се слѣдующе примѣтити:

а) Окончење именител. вишеброя αι сматра се као краткій слогъ; зато се каже λέαιναι (а не λεαίναι), Μοῦσαι (а не Μούσαι;).

б) Гласоударење остав на ономъ слогу, на комъ стои у имен. падежу: но само донде, докле правила гласоударенія дозволяваю.

ИЗЯТІЄ.

а) Δεσπότης господаръ има у звателномъ єдноброя δέσποτα.

б) Кодъ прилагателны на ος, η, (ᾱ) ον управля се гласоударење женскогъ рода, по гласоударенію, кое има мушкій родъ, у колико дозволява качество крайнѣгъ слога; женскій родъ вишеброя у именител. падежу одъ прилагателны βέβαιος, известанъ; ἐλεύθερος, слободанъ; ἀνθρώπινος, човечін, узима удареніе на предокрайньій слогъ, као: βέβαιοι, βέβαιαι, ἐλεύθεροι, ἐλεύθεραι, ἀνθρώπινοι, ἀνθρώπιναι, премда женскій родъ у єдноброю има због дугогъ крайнѣгъ слога η и ᾱ свое гласоударење на докрайнѣмъ слогу, као: βεβαίᾱ, ἐλευθέρᾱ, ἀνθρωπίνη;

в) У првомъ склоненію има родит. вишебр. превучено удареніе на крайнѣмъ слогу, као: λεαινῶν одъ λέαινα, νεανιῶν одъ νεανίας, младићъ. Одъ тогъ правила изузимаю се слѣдующа: 1) Женска прилагателна и причастія на ος, η (ᾱ) ον, коя имаю иста гласоударенія као да

су мушкогъ рода; н. п. *τῶν καλλίστων Μουσῶν*, найлепши Муза, одъ *κάλλιστος, καλλίστη, κάλλιστον*, найлепшій, а, е; а остала прилагателна и причастія женскогъ рода постаю у родит. вишеброя периспомена; као: *βαρὺς, βαρεῖα, βαρὺ*, род. вишебр. *βαρέων, βαρειῶν*, тежакъ. — 2) Суштествителна: *χρήστης*, лихвопмацъ, *ἀφύη*, сардела, *ἐτησίαι* годишньи ветрови, и *χλούνης*, дивльій вепаръ, остаю у родителномъ вишебройномъ парокситона.

а) Речи окситоне постаю у род. и дат. за сва три броя периспомене; као: *τιμῆς, ῆ, ῶν, αἷς, αἷν* (ово правило постои и за друго склоненіе).

б) Речи парокситоне съ краткимъ докрайньимъ остаю парокситоне у свима падежима, изузимаюћи род. вишебройный, кои има свагда превучено удареніе на крайнѣмъ слогу; а парокситоне съ дугимъ докрайньимъ постаю properиспомене, кадъ имъ є крайньій слогъ кратакъ, кое быва у именителномъ вишебройномъ; као: *γνώμη, γνῶμαι*, али *γνωμῶν*, мнѣніе; *Ἀτρείδης, Ἀτρεῖδαι*, али *Ἀτρειδῶν*; напротивъ *δίκη, δίκαι*, али *δικῶν*, судъ.

в) Properиспомене речи постаю парокситоне, кадъ є крайньій слогъ дугъ; као: *Μοῦσᾰ, Μούσης*;

г) Пропарокситоне постаю парокситоне, кадъ є крайньій слогъ дугъ; као: *λέαινα, λεαίνης*.

II. Речи за ученѣ на паметь и задатцы за преводъ.

Ἀδικία, ἡ, неправда.
ἀδολεσχία, ἡ, брблявость.
ἀρετὴ, ἡ, добродѣтель.
βία, ἡ, сила, насиліе.
βοήθεια, ἡ, помоћь.
διαβολὴ, ἡ, опаданъ, клеветанъ.
δίκη, ἡ, правда, право, судъ, казнь.
ἡδονὴ, ἡ, сладость, пріятность, задовольство.
κακία, ἡ, злоба, невалялство.
καρδία, ἡ, срце.
καταφυγὴ, ἡ, прибѣжиште.
λύμη (ῡ), ἡ, срамота.
λύπη (ῡ), ἡ, жалость.
λύρα, ἡ, лира, (свирка).
μέριμνα, ἡ, брига.
πενία, ἡ, сиротиня.
πλεονεξία, ἡ, користолюбіе.
συνήθεια, ἡ, обхоћенъ, дружтво.
τρυφὴ, ἡ, услажденіе, мекость.
φιλία, ἡ, пріятельство.
χρεία, ἡ, потреба; 2) обхоћенъ.

ἀληθινὴ, истинита.
χαλεπὴ, мучна, досадна.
εἴκω, уступамъ, попуштамъ.
ἐπάγω, доводимъ.
θεραπεύω, почитуємъ, лечимъ.
λύω, дрешимъ, растеруємъ.
τείρω, мучимъ, ослабљавамъ.
τίκτω, рађамъ, производимъ.
ἀπέχομαι род. пад. уздржавамъ се, удалявамъ се, клонимъ се.
γίγνομαι, постаємъ, бывамъ.
πείθομαι, дат. веруємъ, повераваамъ, слѣдуємъ.
πολλάκις, нарѣчіе, често.
ὡς, саюзъ: као.

Εἶκε τῇ βίᾳ. — Ἡ λύρα τὰς μερίμνας λύει. — Ἀπέχου τῆς κακίας. — Ἡ φιλία ἐπαγγέλλεται καταφυγὴν καὶ βοήθειαν. — Ἀπέχου τῶν ἡδονῶν. — Ἡ μέριμνα τὴν καρδίαν ἐσθίει. — Θεραπεύετε τὰς Μούσας. — Μὴ πείθου διαβολαῖς. — Ἡ δίκη πολλάκις τῇ ἀδικίᾳ εἴκει. — Πολλάκις χαλεπῇ πενίᾳ τειρόμεθα. — Τὴν ἀδολεσχίαν φεύγετε. — Ἡ κακία λύπην ἐπάγει. — Τρυφὴ ἀδικίαν καὶ πλεονεξίαν τίκτει. — Φεῦγε τὴν τρυφὴν ὡς λύμην. — Διὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ συνηθείας καὶ χρείας ἀληθινὴ φιλία γίγνεται.

Уступай сили! — Бежи одъ невалялства! — Бриге гризу срце. — Бежи одъ мекости. — Неверуй клевети! — Музе почитуємо. — Не гоните задовольства! — Добродѣтель рађа право пріятельство. — Срце се гризе одъ бриге. — Невалялство рађа жалость.

III. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀστραπὴ, ἡ, муня.
ἀτιμία, ἡ, безчестіе.
βασίλεια, ἡ, кральица.
βασιλεία, ἡ, кралѣвство.
βλάβη, ἡ, шкода, штета.
βροντὴ, ἡ, громъ.
γλῶττα, ἡ, єзикъ.
δίαιτα, ἡ, начинъ живленя.
δόξα, ἡ, слава.
εὐνομία, ἡ, благозаконіе, законитость.
μεταβολὴ, ἡ, промена.
στολὴ, ἡ, альина.
τύχη, ἡ, судба, догађай.
ἁπλῆ, проста.
(ἀργυρέα) ἀργυρᾶ, сребрна.
ἐσθλὴ, валяна, красна.
λαμπρὰ, светла, сяйна.
μεγάλη, велика.
πᾶσα, свака.
πολλὴ, млога.
(πορφυρέα) πορφυρᾶ, пурпурна.
σκολιὰ, крива, изврнута.
(χρυσέα) χρυσῆ, златна.
ἄγω, водимъ.
εὐθύνω, уравнюємъ, судимъ.

κατέχω, држимъ, уздржавамъ.
φέρω, носимъ, доносимъ, сносимъ.
πίπτω, падамъ.
εὐκόλως, нарѣч. лако, брзо.
ῥᾳδίως, нарѣч. лако.

Τῇ κακίᾳ πᾶσα ἀτιμία ἕπεται. — Ῥαδίως φέρε τὴν πενίαν. — Βροντὴ ἐκ λαμπρᾶς ἀστραπῆς γίγνεται. — Ἡ ἀρετὴ ἐσθλὴν δόξαν ἔχει. — Εὐνομία εὐθύνει δίκας σκολιάς. — Δίκη δίκην τίκτει καὶ βλάβη βλάβην. — Ἁπλῆν δίαιταν ἄγε. — Κάτεχε τὴν γλῶτταν. — Ἡ τύχη πολλὰς μεταβολὰς ἔχει. — Πενίαν φέρετε. — Αἱ λαμπραὶ τύχαι εὐκόλως πίπτουσιν. — Φέρε τὰς τύχας. — Ἡ ἀρετὴ οὐκ εἴκει ταῖς τύχαις. — Ἀπέχεσθε χαλεπῶν μεριμνῶν. — Ἡ βασίλεια μεγάλην βασιλείαν ἔχει. — Ἡ στολὴ ἐστι πορφυρᾶ. — Χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς στολὰς ἔχομεν. —

Бежи одъ брига. — Невалялство раћа безчестіе. — Добродѣтельи слѣдує красна слава. — Изврнуто право уравнює законитость. — Муня є сяйна. — Изъ добродѣтельи постає красна слава. — Уступай судби. — Одъ сяйне судбине постаю сяйне бриге.

§. 27. II. Мушка.

Мушка имена свршую се у род. на *ου*; коя имаю *ας* задржаваю *α*, а коя се окончаваю на *ης*, узимаю *η* у род. и дат. — Имена на *ης* имаю у зват. *ᾰ*: 1) кадъ се годъ такова имена свршую на *της*, као: *τοξότης*, зват. *τοξότᾰ*, стрелацъ; *προφήτης*, зват. *προφῆτα*, пророкъ; 2.) Кадъ є суштествително на *ης* сложено съ глаголомъ, као: *γεωμέτρης*, зват. *γεωμέτρᾰ*, землѣмеръ; *μυροπώλης*, миропродавацъ; зв. *μυροπῶλα*; 3) Кодъ имена народа, коя се свршую на *ης*, као *Πέρσης*, Персіянацъ, зват. *Πέρσα*. — Сва друга на *ης* имаю у зват. *η*, као: *Ἑρμῆς*, зв. *Ἑρμῆ*. Вишеброй мушк. рода раванъ є вишеброю женскогъ рода.

Примѣт. 1. Нека мушка имена на *ᾱς* имаю дорическій род. *ᾱ*, као: *πατραλοίας*, отцеубица; *μητραλοίας*, убица матере; *ὀρνιθοθήρας*, птицеловацъ; далѣ више собствены имена, као: *Σύλλας*, род. *Σύλλᾱ*, такође и сливена на *ᾶς*, као: *βορρᾶς* (одъ *βορέας*), род. *βορρᾶ*, сѣверный ветаръ.

ПРИМЕРИ.

Єдноброй.

И.	ὁ	πολίτης	Ἑρμ(έα)ῆς	νεανίας	ὀρνιθοθήρᾱς
Р.	τοῦ	πολίτου	Ἑρμοῦ	νεανίου	ὀρνιθοθήρᾱ
Д.	τῷ	πολίτῃ	Ἑρμῇ	νεανίᾳ	ὀρνιθοθήρᾳ
В.	τὸν	πολίτην	Ἑρμῆν	νεανίᾱν	ὀρνιθοθήρᾱν
З.	ὦ	πολῖτα	Ἑρμῆ	νεανίᾱ	ὀρνιθοθήρᾱ.

Вишеброй.

И.	οἱ	πολῖται	Ἑρμαῖ	νεανίαι	ὀρνιθοθῆραι
Р.	τῶν	πολιτῶν	Ἑρμῶν	νεανιῶν	ὀρνιθοθηρῶν
Д.	τοῖς	πολίταις	Ἑρμαῖς	νεανίαις	ὀρνιθοθήραις
В.	τοὺς	πολίτᾱς	Ἑρμᾶς	νεανίας	ὀρνιθοθήρας
З.	ὦ	πολῖται	Ἑρμαῖ	νεανίαι	ὀρνιθοθῆραι.

Двоброй.

	τὼ	πολίτᾱ	Ἑρμᾶ	νεανίᾱ	ὀρνιθοθήρᾱ
	τοῖν	πολίταιν	Ἑρμαῖν	νεανίαιν	ὀρνιθοθήραιν.

Примѣт. 2. На овай начинъ скланяю се прилагателна имена єдногъ окончєнія на *ης* и *ας*, као: *ἐθελοντὴς πολίτης*, добровольный грађанинъ, *ἐθελοντοῦ πολίτου*, *ἐθελονταὶ πολῖται*; *μονίας νεανίας*, усамлѣный юноша, *μονίου νεανίου*, *μονίᾳ νεανίᾳ*.

IV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀδολέσχης, брбљовъ, торокуша.
ἀκροατὴς, слушатель.
δεσπότης, господаръ.
θεατὴς, зритель.
ναύτης, бродаръ.
τρυφητὴς, сладострастникъ.
Σπαρτιάτης Шпартанацъ.
Συβαρίτης, Сибарићанинъ.
εὐκοσμία, ἡ, благопристойность.
ἡσυχία, ἡ, тишина, покой, миръ.
ἡσυχίαν ἄγειν миръ наблюдавати, миранъ быти.
θάλαττα, ἡ, море.
σοφία, ἡ, мудрость.
τέχνη, ἡ, художество.
ἀκούω, слушамъ.
βλάπτω, вин. шкодимъ.
μανθάνω, учимъ.

μέλει, стало ми є, лежи ми на срцу, род. и дат.
πρέπει, треба, пристои.
προσήκει, пристои, надлежи.
ὀρέγομαι, родит. имамъ волю, на што.

Μάνθανε, ὦ νεανία, τὴν σοφίαν. — Πολίτῃ πρέπει εὐκοσμία. — Νεανίου σοφίαν θαυμάζω. — Φεῦγε, ὦ πολῖτα, τὴν ἀδικίαν. — Τὴν ὀρνιθοθήρα τέχνην θαυμάζομεν. — Ἀκροαταῖς καὶ θεαταῖς προσήκει ἡσυχίαν ἄγειν. — Φεύγετε, ὦ ναῦται, βορρᾶν. — Βορρᾶς ναύτας πολλάκις βλάπτει. — Ὀρέγεσθε, ὦ πολῖται, τῆς ἀρετῆς. — Συβαρῖται τρυφηταὶ ἦσαν — Ναύταις μέλει τῆς θαλάττης. — Φεῦγε, ὦ Πέρσα. — Σπαρτιᾶται μεγάλην δόξαν ἔχουσιν. — Φεύγω νεανίαν τρυφητήν. — Ἀδολεσχῶν ἀπέχου. — Ἄκουε, ὦ δέσποτα.

Учите младићи мудрость. — Грађанима пристои благопристойность. — Дивимо се мудрости младића. — Избегавайте грађани неправду. — Велику славу имаю Шпартанци. — Клони се сладострастны младића. — Избегавай торокуше. — Клони се брбљова. — Слушателю и зрителю пристои миръ наблюдавати. — Избегавай сладострастногъ младића!

V. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐραστής, любитель, пріятель.
κλέπτης, крадљивацъ.
κριτὴς, судія.
οἰκέτης, служитель.
στρατιώτης, войникъ.
τεχνίτης, художникъ, вештакъ.
ψεύστης, лажа.
δικαιοσύνη, ἡ, правда, правица.
ναυαγία, ἡ, кораблѣкрушеніе.
θαυμαστὴ, дивна, чудесна.
τρέφω, ранимъ, воспитавамъ.
ἐπιμέλομαι род. прилѣжавамъ, бринемъ се о нечемъ.

Ἡ τῶν Σπαρτιατῶν ἀρετὴ θαυμαστὴ ἦν. — Φεῦγε, ὦ Πέρσα. — Κριταῖς πρέπει δικαιοσύνη. — Ἔστι τῶν στρατιωτῶν,) περὶ τῶν πολιτῶν μάχεσθαι. — Φεῦγε ψεύσιας. — Ἔστι δεσπότου ἐπιμέλεσθαι τῶν οἰκετῶν. — Μὴ πίστευε ψεύστῃ. — Τεχνίτην τρέφει ἡ τέχνη. — Ἐκ ψευστῶν γίγνονται κλέπται. — Σπαρτιᾶται δόξης καὶ τιμῆς ἐρασταὶ ἦσαν. — Ἐκ*

*) Ἔστι съ род. значи дужность в.

βοῤῥᾶ πολλάκις γίγνεται ναναγία. — Θαυμάζομεν τὴν Ἑρμοῦ τέχνην.

Персіянци беже. — Судіи пристои правда. — Дужность є войника, за граѣане воєвати. — Избегавай лажу. — Неверуй лажама. — Художнике рани художество. — Дивимо се Ермису. — Войници се боре. — Лаже неналазе верованѣ. —

§. 28. Друго Склоненіє.

Друго склоненіє има два окончења: *ος* и *ον*, прво принадлежи по већой части мушкомъ, а и женскомъ, а друго среднѣмъ роду. Изузимаю се женска умалителна собствена на *ον*, као: *ἡ Γλυκέριον* (§. 21, 3.).

Окончења.

	Єдноброй.		Вишеброй.		Двоброй.
И.	*ος*	*ον*	*οι*	*ᾰ*	*ω*
Р.	*ου*		*ων*		*οιν*
Д.	*ῳ*		*οις*		*οιν*
В.	*ον*		*ους*	*ᾰ*	*ω*
З.	*ε (ος)*	*ον*	*οι*	*ᾰ*	*ω.*

ПРИМЕРИ.

Єдноброй.

	Речь (слово).		Острово.		Богъ.		Вѣстникъ.		Смоква.	
И.	*ὁ*	*λόγ-ος*	*ἡ*	*νῆσος*	*ὁ*	*θεὸς*	*ὁ ἄγγελος*	*τὸ*	*σῦκον*	
Р.	*τοῦ*	*λόγ-ου*	*τῆς*	*νήσου*	*τοῦ*	*θεοῦ*	*ἀγγέλου*	*τοῦ*	*σύκου*	
Д.	*τῷ*	*λόγ-ῳ*	*τῇ*	*νήσῳ*	*τῷ*	*θεῷ*	*ἀγγέλῳ*	*τῷ*	*σύκῳ*	
В.	*τὸν*	*λόγ-ον*	*τὴν*	*νῆσον*	*τὸν*	*θεὸν*	*αγγελον*	*τὸ*	*σῦκον*	
З.	*ὦ*	*λόγ-ε*	*ὦ*	*νῆσε*	*ὦ*	*θεός*	*ἄγγελε*	*ὦ*	*σῦκον.*	

Вишеброй.

И.	*οἱ*	*λόγ-οι*	*αἱ*	*νῆσοι*	*οἱ*	*θεοὶ*	*ἄγγελοι*	*τὰ*	*σῦκα*	
Р.	*τῶν*	*λόγ-ων*	*τῶν*	*νήσων*	*τῶν*	*θεῶν*	*ἀγγέλων*	*τῶν*	*σύκων*	
Д.	*τοῖς*	*λόγ-οις*	*ταῖς*	*νήσοις*	*τοῖς*	*θεοῖς*	*ἀγγέλοις*	*τοῖς*	*σύκοις*	
В.	*τοὺς*	*λόγ-ους*	*τὰς*	*νήσους*	*τοὺς*	*θεοὺς*	*ἀγγέλους*	*τὰ*	*σῦκα*	
З.	*ὦ*	*λόγ-οι*	*ὦ*	*νῆσοι*	*ὦ*	*θεοὶ*	*ἄγγελοι*	*ὦ*	*σῦκα.*	

Двоброй.

	τὼ	*λόγ-ω*	*τὰ*	*νήσω*	*τὼ*	*θεὼ*	*ἀγγέλω*	*τὼ*	*σύκω*	
	τοῖν	*λόγ-οιν*	*ταῖν*	*νήσοιν*	*τοῖν*	*θεοῖν*	*ἀγγέλοιν*	*τοῖν*	*σύκοιν.*	

Примѣт. 1. Имена на *ος* имаю обично у зват. *ε*, али често остає и у зват. *ος*, као: *ὦ φίλε*, и *ὦ φίλος* пріятель; увекъ: *ὦ θεός*.

Примѣт. 2. О гласоударенію има се ово примѣтити: Гласоудареніе остає, докле количина крайнѣгъ слога допушта, на онай истый слогъ, на кой се гласомъ удара у имен. падежу; изятіе прави зват. *ἄδελφε* одъ *ἀδελφὸς*, братъ. — Оконченіе вишеброя *οι*, сматра се, као *αι* у I. склоненію (§. 26, 4, а), за кратакъ слогъ. Промена гласоударенія постає у род. вишебр. као у I. склоненію (§. 26, 5), но само речи окситоне, н. п. *θεὸς*, бываю периспомене; а како остале парокситоне имаю своє удареніе, показую примери.

Примѣт. 3. По наведенимъ примерима скланяю се прилагателна на *ος*, *η* (*ᾱ*), *ον* у мушкомъ и среднѣмъ роду, и прилагателна съ два окончења на *ος* (муш. и жен.), *ον* (средный); као: *ἀγαθὸς*, *ἀγαθὴ*, *ἀγαθὸν*, благъ, добаръ; *ὁ ἀγαθὸς λόγος*, добро слово, *τὸ ἀγαθὸν τέκνον*, добро дете; *πάγκαλος*, *πάγκαλον*, прекрасный, *ὁ πάγκαλος λόγος*, прекрасно слово, *ἡ πάγκαλος μορφὴ*, прекрасный ликъ, *τὸ πάγκαλον τέκνον* прекрасно дете. Скоро сва прилагателна съ два окончења *ος*, *ον*, єсу сложена.

VI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἄνθρωπος, *ὁ*, човекъ.
διδάσκαλος, *ὁ*, учитель.
δοῦλος, *ὁ*, робъ.
ἑταῖρος, *ὁ*, другъ, пріятель.
ἐχθρὸς, *ὁ*, непріятель.
κίνδυνος, *ὁ*, опасность.
οἶνος, *ὁ*, вино.
ἔργον, *τὸ*, дѣло.
ἀγαθὸς, *ἡ*, *ὸν*, добаръ, благъ.
ἐσθλὸς, *ἡ*, *ὸν*, валянъ, честитъ, красанъ.
κακὸς, *ἡ*, *ὸν*, рѣавъ, неваляо.
καλὸς, *ἡ*, *ὸν*, лепъ, добаръ.
πιστὸς, *ἡ*, *ὸν*, веранъ.
πολλοὶ, *αἱ*, *ἁ*, млоги.
φίλος, *η*, *ον*, любезанъ; *ὁ φίλος* пріятель.
εὐτυχία, *ἡ*, срећа.
μετέχω, род. участвуємъ.
μίσγω, мешамъ, род. (нешто съ нечимъ).
παρέχω, даємъ, дозволявамъ.
φροντίζω, род. бринемъ се.
χαίρω, дат. радуємъ се.

Синтакс. правило. Именителный вишебройный имена средњгъ рода, узима глагогъ єдноброя: *τὰ ξύλα σήπεται* место *σήπονται*, дрва труле.

Δίωκε καλὰ ἔργα. — Πείθου τοῖς τοῦ διδασκάλου λόγοις. — Παρ' ἐσθλῶν ἐσθλὰ μανθάνεις. — Πιστὸς ἑταῖρος τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν μετέχει. — Οἱ θεοὶ τῶν ἀνθρώπων φροντίζουσιν. — Οἱ ἄνθρωποι τοὺς θεοὺς θεραπεύουσιν. — Πολλοῖς ἔργοις ἕπεται κίνδῡνος. — Μίσγεται ἐσθλὰ κακοῖς. — Ὁ κακὸς τοῖς θεοῖς καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐχθρός ἐστιν. — Οἱ ἄνθρωποι τοῖς ἐσθλοῖς χαίρουσιν. — Πάρεχε, ὦ θεὸς, τοῖς φίλοις εὐτυχίαν. — Φέρε, ὦ δοῦλε, τὸν οἶνον τῷ νεανίᾳ. — Ὁ οἶνος λύει τὰς μερίμνας. — Χαλεπῷ ἔργῳ δόξα ἕπεται. —

Слѣдуй речима учителя. — Богъ се брине за люде. — Люди почитую Бога.— Млогимъ дѣлима слѣдую опасности. — Дайте, богови, пріятелю срећу. — Клони се рђавы людій. — Радуємъ се добромъ младићу. — Неверуй речма лаже, любезный младићу. —

VII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἄργυρος, ὁ, сребро.
χρυσὸς, ὁ, злато.
βίος, ὁ, животъ.
θάνατος, ὁ, смрть.
θυμὸς, ὁ, ћудь, мужество.
μοχλὸς, ὁ, ћускія, брава.
νόσος, ἡ, болесть.
πόνος, ὁ, трудъ, посао.
χρόνος, ὁ, време.
θεῖον, τὸ, божество.
μέτρον, τὸ, мера.
ἄξιος, *ία*, *ιον*, род. достоянъ, вредань.
μυρίος, *ία*, *ίον*, небройный.
νέος, *ᾱ*, *ον*, младъ; ὁ *νέος* младићъ.
βουλὴ, ἡ, советь.
διχοστασία, ἡ, разстояніе, размирица.
σιγὴ, ἡ, ћутанѣ.
θύρα (*ῠ*), ἡ, врата.
μαθητὴς, *οῦ*, ὁ, ученикъ.
ἀπαλλάττειν, род. ослободити, курталисати.
εὐφραίνω, веселимъ.
κλείω, затварамъ, заключавамъ.
τείρω, ослаблявамъ.
οὐχ, (предъ самогласнимъ съ густимъ духомъ, место *οὐκ*), не.

Τὸ καλόν ἐστι μέτρον τοῦ βίου, οὐχ ὁ χρόνος. — Ὁ θάνατος τοὺς ἀνθρώπους ἀπολύει πόνων καὶ κακῶν. — Ὁ οἶνος εὐφραίνει τοὺς τῶν ἀνθρώπων θυμούς. — Σὺν μυρίοις πόνοις τὰ καλὰ γίγνεται. — Τὸ θεῖον τοὺς κακοὺς ἄγει πρὸς τὴν δίκην. — Πιστὸς φίλος χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἄξιός ἐστιν ἐν χαλεπῇ διχοστασίᾳ. — Πολλαὶ νόσοι ἐν ἀνθρώποις εἰσίν. Βουλὴ εἰς ἀγαθὸν ἄγει. — Σιγὴ νέῳ τιμὴν φέρει. — Ἡ θύρα μοχλοῖς κλείεται. — Ἡ τέχνη τοὺς ἀνθρώπους τρέφει. — Ὦ φίλοι μαθηταὶ, τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀρετῆς ὑρέγεσθε.

Смрть ослобоћава люде одъ трудова и брига. — Божество доводи невалялогъ къ правди. — Брава затвара врата. — Художество рани човека. — Любезный учениче, тежи къ добродѣтельи и мудрости. — Болести ослабляваю човека. — Пріятельи, слѣдуйте речима судія.

§. 29. Сливанѣ другогъ склоненія.

Малый брой имена суштествителны, коя предъ падежнимъ окончениемъ имаю *ε* или *ο*, бываю сливена.

ПРИМЕРИ.

Єдноброй.

	ПЛОВЪ.		ПЛОВЪ ОКОЛО.		КОСТЬ.	
И.	ὁ πλόος	πλοῦς	ὁ περίπλοος	περίπλους	τὸ ὀστέον	ὀστᾶν
Р.	πλόου	πλοῦ	περιπλόου	περίπλου	ὀστέου	ὀστοῦ
Д.	πλόῳ	πλῷ	περιπλόῳ	περίπλῳ	ὀστέῳ	ὀστῷ
В.	πλόον	πλοῦν	περίπλοον	περίπλουν	ὀστέον	ὀστοῦν
З.	πλόε	πλοῦ	περίπλοε	περίπλου	ὀστέον	ὀστοῦν

Вишеброй.

И.	πλόοι	πλοῖ	περίπλοοι	περίπλοι	ὀστέα	ὀστᾶ
Р.	πλόων	πλῶν	περιπλόων	περίπλων	ὀστέων	ὀστῶν
Д.	πλόοις	πλοῖς	περιπλόοις	περίπλοις	ὀστέοις	ὀστοῖς
В.	πλόους	πλοῦς	περιπλόους	περίπλους	ὀστέα	ὀστᾶ.
З.	πλόοι	πλοῖ	περίπλοοι	περίπλοι	ὀστέα	ὀστᾶ.

Двоброй.

	πλόω	πλῶ	περιπλόω	περίπλω	ὀστέω	ὀστῶ
	πλόοιν	πλοῖν	περιπλόοιν	περίπλοιν	ὀστέοιν	ὀστοῖν.

Примѣт. На овай начинъ скланяю се: а) прилагателна умложителна на (*όος*) *οῦς*, (*όη*) *ῆ*, (*όον*) *οῦν*; као: *ἁπλοῦς, ῆ, οῦν* простъ; — б) прилагателна съ два окончења (*εος*) *ους* за мушкій и женскій родъ, и (*οον*) *ουν* за средньій; као: *ὁ ἡ εὔνους, τὸ εὔνουν*, благоволителанъ, коя се одъ склоненія суштествителны само у томе разликую, што се у среднѣмъ вишебройномъ (*οα*) несливаю, као: *τὰ εὔνοα τέκνα*, благоволителна деца; в) прилагателна, коя неко вештество показую и свршую се на (*εος*) *οῦς*, (*έα*) *ῆ*, (*έον*) *οῦν*; као: *χρύσεος, χρυσοῦς, χρυσέᾱ, χρυσῆ, χρύσεον, χρυσοῦν* златанъ. Кадъ предъ окончењемъ женскогъ рода *έᾱ* стои самогласно писме или *ρ*, онда се *έᾱ* непретвара у *ῆ*, него у *ᾱ* (§. 26, 1.), као:

ἐρέ-εος ἐρεοῦς, ἐρε-έᾱ ἐρεᾶ, ἐρέεον ἐρεοῦν, вуненъ.

ἀργύρ-εος ἀργυροῦς, ἀργυρ-έᾱ ἀργυρᾶ, ἀργύ-ρεον, ἀργυροῦν сребрнъ.

ПРИМЕРИ.

Єдноброй.

	златанъ, а, о.			простъ, а, о.		
И.	*χρύσε-ος*	*χρυσέ-ᾱ*	*χρύσε-ον*	*ἁπλό-ος*	*ἁπλό-η*	*ἁπλόον*
	χρυσοῦς	*χρυσῆ*	*χρυσοῦν*	*ἁπλοῦς*	*ἁπλῆ*	*ἁπλοῦν*
Р.	*χρυσοῦ*	*χρυσῆς*	*χρυσοῦ*	*ἁπλοῦ*	*ἁπλῆς*	*ἁπλοῦ*
Д.	*χρυσῷ*	*χρυσῇ*	*χρυσῷ*	*ἁπλῷ*	*ἁπλῇ*	*ἁπλῷ*
В.	*χρυσοῦν*	*χρυσῆν*	*χρυσοῦν*	*ἁπλοῦν*	*ἁπλῆν*	*ἁπλοῦν*
З.	*χρυσοῦς*	*χρυσῆ*	*χρυσοῦν*	*ἁπλοῦς*	*ἁπλῆ*	*ἁπλοῦν*

Вишеброй.

И.	*χρυσοῖ*	*χρυσαῖ*	*χρυσᾶ*	*ἁπλοῖ*	*ἁπλαῖ*	*ἁπλᾶ*
Р.	*χρυσῶν*	*χρυσῶν*	*χρυσῶν*	*ἁπλῶν*	*ἁπλῶν*	*ἁπλῶν*
Д.	*χρυσοῖς*	*χρυσαῖς*	*χρυσοῖς*	*ἁπλοῖς*	*ἁπλαῖς*	*ἁπλοῖς*
В.	*χρυσοῦς*	*χρυσᾶς*	*χρυσᾶ*	*ἁπλοῦς*	*ἁπλᾶς*	*ἁπλᾶ*
З.	*χρυσοῖ*	*χρυσαῖ*	*χρυσᾶ*	*ἁπλοῖ*	*ἁπλαῖ*	*ἁπλᾶ.*

Двоброй.

χρυσῶ	*χρυσᾶ*	*χρυσῶ*	*ἁπλῶ*	*ἁπλᾶ*	*ἁπλῶ*
χρυσοῖν	*χρυσαῖν*	*χρυσοῖν*	*ἁπλοῖν*	*ἁπλαῖν*	*ἁπλοῖν.*

Гласоудареніє. Одъ правила, у §. 11, 2. назначены, изузимаю се: а) πλόω = πλὼ, ὀστέω = ὀστώ место πλῶ, ὀστῶ; б) сложена суштествителна и вишесложна собствена, коя задржаваю гласоудареніє на докрайнѣмъ слогу и онда, кадъ треба као превучено удареніє на сливеномъ слогу да стои; као: περιπλόου = περίπλου (место περιπλοῦ), εὐνόῳ = εὔνῳ (м. εὐνῷ); εὔνοοι быва εὖνοι, премда є οι изъ οοι постало; в) τὸ κάνεον = κανοῦν (м. κάνουν), котаричица, а тако исто прилагателна на εος, έᾱ, εον, као: χρύσεος = χρυσοῦς, χρυσέᾱ = χρυσῆ, χρύσεον = χρυσοῦν (м. χρύσους, χρύσουν); напоследку имена сродна на δεὸς = δοῦς; као: ἀδελφιδεός = ἀδελφιδοῦς (м. ἀδελφιδοὺς), синовацъ.

VIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Νόος, ὁ, умъ, духъ, душа, ћудь.
κάνεον, τὸ, котаричица.
εὔνοος, νοον, благоволителанъ, наклонѣнъ, доброћуданъ.
ανοος, οον, безуманъ, непаметанъ, неразуманъ.
ἀργύρεος, έᾱ, εον, сребрнъ.
χάλκεος, έᾱ, εον, тучный.
ἀλήθεια, ἡ, истина.
θεράπαινα, ἡ, служавка.
ὀργὴ, ἡ, гнѣвъ.
ψυχὴ, ἡ, душа.
Ὀρέστης, ὁ, Орестъ.
ἄρτος, ὁ, лебацъ.
ὄχλος, ὁ, простъ народъ, рита.
ὕπνος, ὁ, санъ.
χαλινὸς, ὁ, узда.
κάτοπτρον, τὸ, огледало.
κύπελλον, τὸ, пеаръ, чаша.
ἄδηλος, ον, непознатъ, неизвестанъ.
ὀλίγος, η, ον, малый (у количини).
ἐκκαλύπτω, одкривамъ.
ἐπικουφίζω, олакшавамъ.
ἐρίζω, дател. свађамъ се, препиремъ се.
λέγω, говоримъ, називамъ.
προσφέρω, носимъ, доносимъ, подносимъ.
καὶ-καὶ, и-и; како-тако.

Λόγος κάτοπτρόν ἐστι νοῦ. — Τὸν νοῦν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι διδάσκαλον. — Τὸν εὔνουν φίλον θεράπευε. — Οἱ ἀγαθοὶ φίλοι πιστὸν νοῦν ἔχουσιν. — Ὁ πλοῦς ἐστιν ἄδηλος. Σὺν νῷ τὸν βίον ἄγε. — Ὁ ὄχλος οὐκ ἔχει νοῦν. — Μὴ ἔριζε τοῖς ἄνοις. — Οἱ ἀγαθοὶ τοῖς ἀγαθοῖς εὖνοί εἰσιν. — Ὀρέγου φίλων εὔνων. — Τὰ Ὀρέστου ὀστᾶ ἐν Τεγέᾳ ἦν. — Αἱ

θεράπαιναι ἐν καινοῖς τὸν αρτον προσφέρουσιν. — Οἱ θεοὶ καὶ καλὸν καὶ κακὸν πλοῦν τοῖς ναύταις παρέχουσιν. — Ψυχῆς χαλινὸς ἀνθρώποις ὁ νοῦς ἐστιν. — Πολλάκις ὀργὴ ἀνθρώπων νοῦν ἐκκαλύπτει. — Ἁπλοῦς ἐστιν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος. — Λόγος εὔνους ἐπικουφίζει λύπην. — Τὸ κύπελλόν ἐστιν ἀργυροῦν. — Ὁ θάνατος λέγεται χαλκοῦς ὕπνος. —

Умъ є людма учитель. — Благоволителанъ пріятель быва почитованъ. — Клони се безумны. — Тежи къ доброћудномъ пріятелю. — Донеси леба у котарици. — Почитуйте младиħи просту ħудь. — Бежи одъ безумны младиħа. — Веруй пріятелю доброћудномъ човеку. — Младиħи су често неразумни. — Пеаръ є златанъ. —

§. 30. Атическо друго склоненіе.

Малый брой речій (суштествителны и прилагателны) свршує се на *ως* (у мушкомъ и женскомъ), а на *ων* (у средн. роду), место на *ος* и *ον*, и то *ω* задржава се у свима падежима место самогласны и двоєгласны обичногъ другогъ склоненія, а самогласномъ *ω* додає се подписано *ι*, гди правилно оконченіе има *φ* или *οι*; тако изъ *οο*, *ε*, *α* постає *ω*; — *ος*, *ον*, *ους* быва *ως*, *ων*, *ως*; *οι*, *οις*, *οιν* быва *φ*, *φς*, *φν*; — *ω*, *φ* и *ων* остаю безъ промене. Звателный є падежъ раванъ именителномъ.

Примери.

Єдноброй.

	народъ.	уже.	зецъ.	сала.
И.	ὁ λε-ώς	ὁ κάλ-ως	ὁ λαγ-ὼς	τὸ ἀνώγε-ων
Р.	λε-ὼ	κάλ-ω	λαγ-ὼ	ἀνώγε-φ
Д.	λε-ῷ	κάλ-φ	λαγ-ῷ	ἀνώγε-φ
В.	λε-ὼν	κάλ-ων	λαγ-ὼν	ἀνώγε-ων
З.	λε-ὼς	κάλ-ως	λαγ-ὼς	ἀνώγε-ων

Вишеброй.

И.	λε-ῷ	κάλ-φ	λαγ-ῷ	ἀνώγε-ω
Р.	λε-ῶν	κάλ-ων	λαγ-ῶν	ἀνώγε-ων
Д.	λε-ῷς	κάλ-φς	λαγ-ῷς	ἀνώγε-φς
В.	λε-ὼς	κάλ-ως	λαγ-ὼς	ἀνώγε-ω
З.	λε-ῷ	κάλ-φ	λαγ-ῷ	ἀνώγε-ω

Двоброй.

И. В. З.	λε-ὼ	κάλ-ω	λαγ-ὼ	ἀνώγε-ω
Р. Д.	λε-ῷν	κάλ-ων	λαγ-ῷν	ἀνώγε-ων.

ПРИМЕРИ.

милостивъ.

	Єдноброй.	Вишеброй.
И.	ὁ ἡ ἵλεως — τὸ ἵλεων	οἱ αἱ ἵλεῳ — τὰ ἵλεω
Р.	τοῦ τῆς τοῦ ἵλεω	τῶν ἵλεων
Д.	τῷ τῇ τῷ ἵλεῳ	τοῖς ταῖς τοῖς ἵλεῳς
В.	τὸν τὴν τὸ ἵλεων	τοὺς τὰς ἵλεως, τὰ ἵλεω
З.	ἵλεώς, ἵλεων	ἵλεῳ ἵλεω.

Двоброй.

И. τὼ τὰ τὼ ἵλεω
Р. τοῖν ταῖν τοῖν ἵλεῳν
Д. τοῖν ταῖν τοῖν ἵλεῳν
В. τὼ τὰ τὼ ἵλεω
З. ἵλεω.

Примѣт. 1. Нека имена мушкогъ и женскогъ рода избацую *ν* у вин. єднобр., као: ὁ λαγὼς, τὸν λαγὼν и λαγὼ, а обично: ἡ Ἕως, зора, ἡ ἁλὼς, гумно, ἡ Κέως, ἡ Κῶς ὁ Ἄθως, ἡ Τέως, и прилагателна: ἄγηρως, неостарѣлый, ἐπίπλεως, пуный, ὑπέρχρεως, презадуженъ.

Примѣт. 2. Гласоударєніе. Речи пропарокситоне задржаваю ударєніе на предокрайнѣмъ слогу у свима падежима и броєвима, єръ оба слога εως и εων и т. д. сматраю се као єданъ; али оне речи, коє имаю докрайньій слогъ дугъ, као ἄγηρως, постаю у дат. єднобр. и вишебр. и у род. и дат. двобр. парокситоне; н. п. ἀγήρῳ, ἀγήρων Іоштъ се има примѣтити, да речи окситоне на ὼς, задржаваю своє гласоударєніе и у род. као: λεὼ (место λεῶ).

IX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ

Ἀνδρόγεως, ὁ, Андрогей.
Μενέλεως, ὁ, Менелай.
Μίνως, ὁ, Миносъ.
Νεὼς, ὁ, храмъ.
ταὼς, ὁ, паунъ.
ἄγηρως, ων, неостарѣлый.
ἵλεως, ων, милостивый.
Ἥρα, ἡ, Ира (Юнона).

θηρευτὴς, ὁ, ловацъ.
ἀετὸς, ὁ, орао.
ἔπαινος, ὁ, похвала.
υἱὸς, ὁ, синъ.
Σάμιος, ὁ, Саміотъ
πτερὸν, τὸ, перо. крило.
αἰχμάλωτος, *ον*, заробљѣнъ.
ἀνδρεῖος, ᾱ, *ον*, храбаръ.
πλεῖστος, *η*, *ον*, највишій (у количини).
ῥᾴδιος, *ία*, *ιον*, лакъ.
ἀπάγω, одводимъ.
βαίνω, идемъ.
ἐνεδρεύω вип. вребамъ.
εὔχομαι, дат. молимъ се.
θηρεύω, ловимъ, ватамъ.
κτίζω, оснивамъ, зидамъ.
λαμβάνω, узимамъ, примамъ, получавамъ.
σέβομαι, почитуемъ.
ὥσπερ, нарѣч. као.

Τοῖς θεοῖς νεὼ κτίζονται. — Οὐ ῥᾴδιόν ἐστιν ἐπὶ κάλων βαίνειν. — Διώκομεν τοὺς λαγώς. — Ἀνδρόγεος ἦν ὁ Μίνω υἱός. — Οἱ λαγὼ θηρεύονται ὑπὸ τῶν θηρευτῶν. — Εὔχου τῷ Ἱλεῳ θεῷ. — Οἱ ἀετοὶ τοὺς λαγὼς ἐνεδρεύουσιν. — Σέβεσθε τοὺς Ἱλεως θεούς. — Οἱ ἀνδρεῖοι ἄγηρων ἔπαινον λαμβάνουσιν. — Εὔχου τὸν θεὸν Ἱλεω ἔχειν. — Οἱ θεοὶ τοῖς ἀγαθοῖς Ἱλεῳ εἰσιν. — Αἱ ἡδοναὶ ἀπάγουσι τὸν πλεῖστον λεὼν ὥσπερ αἰχμάλωτον. — Οἱ Σάμιοι τῇ Ἥρᾳ καλοὺς ταὼς τρέφουσιν. — Τῷ ταῷ καλὰ πτερά ἐστιν.

Зидамо боговима лепе храмове. — По ужету иђи ніе лако. — Ловци лове зечеве. — Богъ є добримъ людма милостивъ. — Почитуйте милостивогъ Бога. — Саміоти ране за Иру лепе паунове. — Молите се милостивомъ Богу. — Клоните се граћани безумногъ народа. — Уступай неразумномъ народу. — Ловацъ иде за зечевима.

X. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Γαμετὴ, ἡ, жена, супруга.
Βαβυλωνία, ἡ, Вавилонъ,
Ἑλένη, ἡ, Єлена.
στήλη, ἡ, стубъ.
ποιητὴς, ὁ, стихотвораць, твораць.
βασίλεια, τὰ, краљевскій дворъ.
θηρίον, τὸ, животно, зверъ.
δειλὸς, ὴ, ὸν, плашљивъ.
ἱερὸς, ά, όν, свештеникъ, светый.
ἐπικίνδυνος, *ον*, опасанъ.
ῥοδοδάκτυλος, *ον*, ружичнопрстный.
ἀπαγορεύω, називамъ, именуемъ, забрањујемъ.

ἐκφέρω, износимъ, произво-|ἀρέσκω, дат. допадамъ се.
димъ.

Οἱ ταὼ τῆς Ἥρας ἱεροὶ ἦσαν. — Θαυμάζομεν Μενέλεων ἐπὶ τῇ ἀρετῇ. — Οἱ ποιηταὶ Ἑῶ ῥοδοδάκτυλον ἀπαγορεύουσιν. — Ἡ ἀλήθεια πολλάκις οὐκ ἀρέσκει τῷ λεῷ. — Ἑλένη ἦν Μενέλεω γαμετή. — Ἡ Βαβυλωνία ἐκφέρει πολλοὺς ταώς. Ἐν τοῖς τῶν θεῶν νεῷς πολλαῖ στῆλαι ἦσαν. — Οἱ λαγῷ δειλὰ θηρία εἰσίν. — Ὁ περὶ τὸν Ἄθω πλοῦς ἦν ἐπικίνδυνος. — Τὰ βασίλεια καλὰ ἀνώγεω ἔχει. —

Диве се Менелаю због (ἐπὶ дат.) храбрости. — У краљевскомъ двору лепи су стубови. — Ловци лове паунове. — Паунови су лепи. — Неверуй речима народа, грађанине. — Ловацъ вреба паунове. — Добри грађани клоне се неразумногъ народа. — Ловци вребаю зечеве. — Храма стубови єсу лепи. — Паунови имаю лепо перѣ.

§. 31. Треће склоненіе.

Треће склоненіе има слѣдующа окончења.

	Єдноброй.		Вишеброй.		Двобр.
И.	ς понайвище	Средня —	ες;	сред. ᾰ	ε
Р.	ος		ων		οιν
Д.	ῐ		σῐ (ν)		οιν
В.	ν и α		ᾰς;	— ᾰ	ε
З.	понайвише као им.	— —	ες;	— ᾰ	ε

Ова окончења додаю се непроменльивомъ корену, као: ὁ θὴρ, родит. θηρ-ός.

§. 32. Примѣтбе свр̓ъ падежны окончења.

1. Именителный падежъ мушкогъ и женскогъ рода меня често правый коренъ речій. Истый коренъ може се онда пронаћи, кадъ се родителномъ падежу окончење ος одузме, као: ὁ κόραξ, гавранъ, родит. κόρακ-ος.

2. Именителный падежъ средньи имена показуе правый коренъ речій. Правила благогласія у грчкомъ єзику недозволяваю, да се каква речь на ῐ свршуе; а кадъ се

тай случай догоди, онда се *τ* или сасвимъ избацує, или се претвара у сродно сагласно *σ*, као:

коренъ *πεπερι* имен. *πέπερῐ*, биберъ род. *πεπέρι-ος*, или *ε-ος*
σωματ *σῶμα*, тѣло *σώματ-ος*
τερατ *τέρας*, чудо *τέρατ-ος*.

3. Имена мушкогъ и женскогъ рода, коя се свршую на *ις*, *υς*, *αυς* и *ους*, и коренъ кои има на краю *ι*, *υ*, *αυ*, *ου*, примаю у вин. єднобр. *ν*, као:

коренъ: *πολι* имен. *πόλις* винит. *πόλιν*, варошь;
ναυ *ναῦς* *ναῦν*, лађа;
βότρυ *βότρυς* *βότρυν*, гроздъ;
βου *βοῦς* *βοῦν*, во;

Кадъ се коренъ свршує на сагласно писме, онда винител. падежъ има *α*, као: *φλεβ φλέψ φλέβ-α* жила — *κορακ κόραξ κόρακ-α* — *λαμπαδ λαμπάς λαμπάδ-α*, светилникъ.

Вишесложна варитона (не окситона) суштествителна на *ις* и *υς*, коя у корену имаю гласове єзика (*δ*, *ϑ*, *τ*), примаю у винит. место *α* єдно *ν*, као:

ἔριδ имен. *ἔρις* вин. *ἔριν*, разпра;
κορυϑ *κόρυς* *κόρυν*, шлемъ,
χάριτ *χάρις* *χάριν*, милина.

4. Звателный падежъ има оконченіе као имен. или као коренъ. Види примере.

5. За *ν ἐφελκυστικὸν* у дат. вишебр. види §. 7, 1, а.).

§. 33. Родъ, количина и гласоудареніе III. склоненія.

1. Родъ. Родъ трећегъ склоненія може се најболѣ упражненіемъ научити; но зато се опетъ предписую слѣдующа правила:

а) Мушкогъ су рода: *α*) безъ изятія сва суштествителна на *αν*, *υν*, *ας* (род. *ανος*, *αντος*), *ευς*, *ην*; *β*) имена на *ειρ* (осимъ *ἡ χείρ*, рука), *υρ* (осимъ *τὸ πῦρ*, ватра), *ους* (о-

симъ τὸ οὖς, уво); — γ) имена съ више изятія, коя се свршую на ων, ηρ, ωρ, ης, (род. ητος), ως (род. ωτος), ψ.

б) Женскога су рода: α) сва суштествителна безъ изятія, коя се свршую на ὰς (род. άδος), αυς, ινς, υνς, ὼ и ὼς (род. οῦς); ότης, ύτης; — β) на εις (осимъ ὁ κτείς, чешаљ); — γ) съ више изятія, коя се свршую на ις, ιν, υς, ων (род. ονος). Имена съ двогубимъ ξ на краю припадаю часъ мушкомъ часъ женскомъ роду.

в) Среднѣга су рода: сва суштествителна на α, υ, ορ, ος, ι, αρ, (осимъ ὁ ψάρ, чворакъ), ας (род. ατος, αος, осимъ ὁ λᾶς, каменъ), и сливена на ηρ.

II. Количина. Речи, коє се у имен. свршую на αξ, ιξ, υξ, αψ, ιψ, υψ, ις и υς, имаю у падежима докрайньій слогъ или кратакъ, или дугъ, како є кадъ самогласно писме помепуты падежа, т. є. или природно кратко или природно дуго; као: ὁ ϑώρᾱξ, оклопъ, родит. ᾱκος, ἡ ῥῖψ, трска, ῥῖπὸς, ἡ ἀκτὶς, зракъ, род. ῖνος; али ἡ βῶλᾰξ, грудва, ᾰκος, ἡ ἐλπὶς, надежда, род. ίδος.

III. Гласоударење. а) Ударење остає на гласоударномъ слогу имен падежа донде, докле количина крайнѣгъ слога дозволява; као: τὸ πρᾶγμα дѣло, ствар, πράγματος (али πραγμάτων), ὁ ἡ χελιδὼν, ласта, χελιδόνος. Поєдина изятія могу се видити кодъ примера. б) Єдносложне речи имаю у род. и дат. своє ударење на крайнѣмъ слогу, и то ако су слогови кратки ος, ι, σι, узимаю оштро ударење; ако ли су дуги ων и οιν превучено, као: ὁ ϑὴρ, животно, ϑηρὸς, ϑηρὶ, ϑηρῶν, ϑηρσὶ (ν), ϑηροῖν.

Изятія. Слѣдующа єдносложна суштествителна постаю парокситона у род. вишебр. и у род. и дател. двоброя: ἡ δᾴς, машала, ὁ δμὼς, робъ, ἡ ϑὼς шакалъ, τὸ οὖς (род. ὠτὸς), уво, ὁ ἡ παῖς, дете, ὁ ἡ Τρὼς, Троянинъ, Троянка, ἡ φῲς (род. φῲδὸς), меуръ, τὸ φῶς (род. φωτὸς) светлость, као: παίδων, παίδοιν. Осимъ тога треба упамтити іощтъ: πᾶς, свакій, савъ, род. παντὸς, дат. παντὶ, али πάντων, πᾶσι (ν), ὁ Πὰν, род. Πανὸς, али τοῖς Πᾶσι (ν).

А. Речи, коє имаю у родителномъ сагласно писме

предъ окончењемъ *ος*, т. є. речи, кое се у корену свршую на сагласно писме.

§. 34. I. Именителный падежъ показує правый коренъ речій.

Падежна окончења додаю се непроменльивомъ имен. падежу. О одпаданю сагласногъ *ι* у имен. при коренима на *ντ* (*Ξενοφῶν* место *Ξενοφῶντ*) види §. 32, 2.

Єдноброй.

	песма побѣде.	векъ.	Ксенофонъ.	месецъ.	Нектаръ.
И.	ὁ *παιᾱ́ν*	ὁ *αἰὼν*	ὁ *Ξενοφῶν*	ὁ *μὴν*	τὸ *νέκταρ*
Р.	*παιᾶν-ος*	*αἰῶν-ος*	*Ξενοφῶντ-ος*	*μην-ὸς*	*νέκταρ-ος*
Д.	*παιᾶν-ι*	*αἰῶν-ι*	*Ξενοφῶντ-ι*	*μην-ὶ*	*νέκταρ-ι*
В.	*παιᾶν-α*	*αἰῶν-α*	*Ξενοφῶντ-α*	*μῆν-α*	*νέκταρ*
З.	*παιᾱ́ν*	*αἰὼν*	*Ξενοφῶν*	*μὴν*	*νέκταρ.*

Вишеброй.

И.	*παιᾶν-ες*	*αἰῶν-ες*	*Ξενοφῶντ-ες*	*μῆν-ες*	*νέκταρ-α*
Р.	*παιάν-ων*	*αἰών-ων*	*Ξενοφώντ-ων*	*μην-ῶν*	*νεκτάρ-ων*
Д.	*παιᾶ-σι(ν*)*	*αἰῶ-σι(ν)*	*Ξενοφῶσι (ν)*	*μησί (ν)*	*νέκταρ-σι(ν)*
В.	*παιᾶν-ας*	*αἰῶν-ας*	*Ξενοφῶντ-ας*	*μῆν-ας*	*νέκταρ-α*
З.	*παιᾶν-ες*	*αἰῶν-ες*	*Ξενοφῶντ-ες*	*μῆν-ες*	*νέκταρ-α.*

Двоброй.

παιᾶν-ε	*αἰῶν-ε*	*Ξενοφῶντ-ε*	*μῆν-ε*	*νέκταρ-ε*
παιάν-οιν	*αἰών-οιν*	*Ξενοφώντ-οιν*	*μην-οῖν*	*νεκτάρ-οιν.*

Примѣт. Три речи на *ων*, род. *ωνος*: *Ἀπόλλων*, *Ποσειδῶν*, *ἡ ἄλων* гумно, могу быти сливене у вин. єдноброя почемъ избаце *ν*, као: *Ἀπόλλω*, *Ποσειδῶ*, *ἄλω*. Три суштествителна: *Ἀπόλλων*, *Ποσειδῶν* и *σωτὴρ*, спаситель, имаю противъ основногъ правила (§. 33, III, а.) у звател. падежу *Ἄπολλον*, *Πόσειδον*, *σῶτερ*.

Примѣт. 2. Овой класи одговараюћа средня имена

---

*) Место *παιᾶνσι*, *αἰῶνσι*, *Ξενοφῶντσι*, *μησί* по §. 8, 8.

свршую се сва на ϱ (αϱ, οϱ, ωϱ, υϱ): τὸ πῦϱ (род. πῦϱ-ὸς), има υ противъ §, 32, 2. протегнуто (дуго).

XI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Θήϱ, ὁ, звѣръ.
κϱατὴϱ, ὁ, одушка, сосудъ съ виномъ.
πῦϱ, τὸ, ватра.
χεὶϱ, ἡ. рука.
ψὴν, ὁ, зола.
λειμὼν, ὁ, ливада.
μοῖϱα, ἡ, часть.
κιθάϱα, ἡ свирка, гитаръ.
χοϱὸς, ὁ, игра.
βιβλίον, τὸ, кньига.
σπουδαῖος, αία, αῖον, ревностанъ, прилѣжанъ, озбилянъ, валянъ.
ᾄδω, певамъ.
θάλλω, цветамъ.
γιγνώσκω. познаємъ, судимъ.
ἀναγιγνώσκω, разпознаємъ, читамъ.
νίζω, перемъ.
τέϱπω, увеселявамъ, τέϱπομαι дат. увеселявамъ се.

Φεῦγε τοὺς θῆϱας. — Χεὶϱ χεῖϱα νίζει. — Ἀπέχου τοῦ ψηνός. — Οἱ λειμῶνες θάλλουσιν. — Οἱ στϱατιῶται ᾄδουσι παιᾶνα. — Ἐν πυϱὶ χϱυσὸν καὶ ἄϱγυϱον γιγνώσκομεν. — Πολλοὶ παϱὰ κϱατῆϱι γίγνονται φίλοι ἑταῖϱοι. — Οἱ ἄνθϱωποι τέϱπονται κιθάϱᾳ καὶ θαλίᾳ καὶ χοϱοῖς καὶ παιᾶσιν. — Οἱ Ἕλληνες τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ποσειδῶ σέβονται. — Οἱ σπουδαῖοι μαθηταὶ τὰ Ξενοφῶντος βιβλία ἡδέως ἀναγιγνώσκουσιν.

Бежи одъ дивлѣгъ звера. — Пери руке. — Клони се золѣ. — Ливада цвета. — Войници се увеселяваю песмама побѣде. — Войници певаю песме побѣде. — Увеселявамо се на лепимъ ливадама. — Бежи одъ злы золя. — Млоги су пріятельи вински сосуда. — Стихотворци моле се Посидону.

§. 35. II. Именителный падежъ претвара кратко самогласно корена ε и ο у дуго η или ω.

Корени на ντ избацую у именителномъ τ по §. 32, 2. као: λέων место λέωντ.

Єдноброй.

	пастиръ.	божество.	лафъ.	етиръ.	риторъ.
И.	ὁ ποιμὴν	ὁ δαίμων	ὁ λέων	αἰθὴρ	ὁ ῥήτωρ
Р.	ποιμέν-ος	δαίμον-ος	λέοντ-ος	αἰθέρ-ος	ῥήτορ-ος
Д.	ποιμέν-ι	δαίμον-ι	λέοντ-ι	αἰθέρ-ι	ῥήτορ-ι
В.	ποιμέν-α	δαίμον-α	λέοντ-α	αἰθέρ-α	ῥήτορ-α
З.	ποιμὴν	δαῖμον	λέον	αἰθὴρ	ῥῆτορ

Вишеброй.

И.	ποιμέν-ες	δαίμον-ες	λέοντ-ες	αἰθέρ-ες	ῥήτορ-ες
Р	ποιμέν-ων	δαιμόν-ων	λεόντ-ων	αἰθέρ-ων	ῥητόρ-ων
Д.	ποιμέ-σι(ν*)	δαίμο-σι(ν*)	λέου-σι(ν*)	αἰθέρ-σι(ν)	ῥήτορ-σι(ν)
В.	ποιμέν-ας	δαίμον-ας	λέοντ-ας	αἰθέρ-ας	ῥήτορ-ας
З.	ποιμέν-ες	δαίμον-ες	λέοντ-ες	αἰθέρ-ες.	ῥήτορ-ες.

Двоброй.

ποιμέν-ε	δαίμον-ε	λέοντ-ε	αἰθέρ-ε	ῥήτορ-ε
ποιμέν-οιν	δαιμόν-οιν	λεόντ-οιν	αἰθέρ-οιν	ῥητόρ-οιν.

Примѣт. 1. Окситона суштествителна, принадлежећа овој класси, задржаваю у звателномъ дуго самогласно (*η*, *ω*); као: *ὦ ποιμήν*. Изузима се зват. падежъ у речи *δᾶερ* одъ *δαήρ* (*ἔρος*), пашеногъ; ова речь *δᾶερ* одступа одъ основногъ правила гласоударенія (§. 33. III. а). Овако исто одступа и речь *Ἀμφίων* у зват. падежу; н. п. *Ἀμφίων*, род. *ίονος*, (*ὦ Ἄμφιον*) и сложена суштествителна на *ων*, *ονος*; као: *Ἀγαμέμνων*, *ονος*, *Ἀγάμεμνον*. Сравни §. 34. Примѣт. 1.

Примѣт. 2. Суштествително: *ἡ χεὶρ* рука, родит. *χειρὸς* и т. д. има у дател. вишебројномъ и двобројномъ *χερσὶ* (*ν*), *χεροῖν*.

Примѣт. 3. Слѣдујућа на *ων*, род. *ονος* избацују у некимъ падежима *ν* и бываю сливена; као: *ἡ εἰκὼν*, икона, род. *εἰκόνος* и *εἰκοῦς*, дат. *εἰκόνι*, вин. *εἰκόνα* и *εἰκώ*; вин. вишебр. *εἰκόνας* и *εἰκοὺς* (кодъ *εἰκὼ* и *εἰκοὺς* треба упамтити неправилно гласоударење); *ἡ ἀηδὼν*, славуј, род. *ἀηδόνος* и *ἀηδοῦς*, дат. *ἀηδοῖ*; *ἡ χελιδὼν*, ласта, родит. *χελιδόνος*, дателн. *χελιδοῖ*.

---

*) Место *ποιμέν-σι*, *δαίμον-σι*, *λέοντ-σι* види §. 8, 8.

Примѣт. 4. Овде принадлеже: а) оба прилагателна: *ὁ ἡ ἄπάτωρ, τὸ ἄπατορ*, безъ отца, и *ἀμήτωρ, ἄμητορ*, безъ матере, род. *ορος*; — б) прилагателно: *ὁ ἡ ἄρρην, τὸ ἄρρεν*, мушкій, родит. *ἄρρενος*; — в) прилагателна на *ων* (муш. и жен.), *ον* (сред.), као: *ὁ ἡ εὐδαίμων, τὸ ευδαιμον*, срећанъ, благополучанъ, и сравнителный степенъ на *ων, ον* или *ίων, ῖον*. Ова прилагателна сравнителногъ степена, кадъ избаце *ν*, могу быти сливена у вин. еднобр. и у имен. винит. и зват. вишеброя. У зват. одступа гласоударенiе одъ правила (§. 33, III, а). Но коя су сложена на *φρων*, она слѣдую правилу; као: *κρατερόφρων*, средньій родъ и зват. падежъ имаю *κρατερόφρον*, мужественъ.

Єдноброй.

срећанъ, а, о	непріятельскій, а, о.	већій, а, о.
И. *εὐδαίμων εὔδαιμον*	*ἐχθίων ἔχθῖον*	*μείζων μεῖζον*
Р. *ευδαίμονος*	*ἐχθίονος*	*μείζονος*
Д. *εὐδαίμονι*	*ἐχθίονι*	*μείζονι*
В. *εὐδαίμονα εὔδαιμον*	*ἐχθίονα* и *ἐχθίω(ον*	*μείζονα* и *μείζω(ον*
З. *εὔδαιμον.*	*ἔχθιον.*	*μεῖζον.*

Вишеброй.

И. *εὐδαίμονες εὐδαίμονα*	*ἐχθίονες*	*ἐχθίονα*	*μείζονες μείζονα*
	ἐχθίους	*ἐχθίω*	*μείζους μείζω*
Р. *εὐδαιμόνων*	*ἐχθιόνων*		*μειζόνων*
Д. *εὐδαίμοσι (ν)*	*ἐχθίοσι (ν)*		*μείζοσι (ν)*
В. *εὐδαίμονας εὐδαίμονα*	*ἐχθίονας*	*ἐχθίονα*	*μείζονας μείζονα*
	ἐχθίους	*ἐχθίω*	*μείζους μείζω*
З. као именит.	као именит.		као именит.

Двоброй.

εὐδαίμονε	*ἐχθίονε*	*μείζονε*
εὐδαιμόνοιν	*ἐχθιόνοιν*	*μειζόνοιν.*

XII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Γέρων, οντος, ὁ, старацъ
ἡγεμών, όνος, ὁ вождъ
λιμήν, ένος, ὁ пристаниште.
φρήν, ενὸς, ἡ, вишебр. *φρένες*, душа, разумъ, ћудь.
σώφρων, ον, род. *ονος*, здравъ,

разуманъ, паметанъ, трезвенъ, цѣломудренъ.
ὑπέρφρων, ὑπέρφρον, род. ονος, високоуманъ.
ἀγέλη, ἡ, стадо, чопоръ.
κολαστὴς, οῦ, ὁ, казнитель.
δῆμος, ου, ὁ народъ.
ὁδὸς, οῦ, ἡ, путъ.
ἄδικος, ον, неправеданъ.
ὄλβιος, ία, ιον, срећанъ.
ναίω, обитавамъ.
πράττω, радимъ, чинимъ.
φυλάττω, чувамъ, сохрањавамъ.
εὖ, нарѣч. добро; εὖ πράττω вин. чинимъ коме добро.
ἄνευ, род. безъ.

Τὸν γέροντα εὖ πρᾶττε. — Σέβου τοὺς δαίμονας. — Οἱ ποιμένες ἀγέλας φυλάττουσιν. — Τὸν κακὸν φεῦγε, ὡς κακὸν λιμένα. — Ἄνευ δαίμονος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ὄλβιός ἐστιν. — Ὁ θεὸς ἐν αἰθέρι ναίει — Ἀεὶ χαλεπαὶ μέριμναι τείρουσι τὰς τῶν ἀνθρώπων φρένας. — Ἕπου ἀγαθοῖς ἡγεμόσιν. — Εἶκε, ὦ νεανία, τοῖς γέρουσι τῆς ὁδοῦ. — Πολλάκις δῆμος ἡγεμόνα ἔχει ἄδικον. — Ὁ θεὸς κολαστής ἐστι τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων. — Ἔχε νοῦν σώφρονα. — Ὦ δαῖμον, πάρεχε τοῖς γέρουσι μεγάλην εὐτυχίαν. — Οἱ θηρευταὶ τοὺς λέοντας ἐνεδρεύουσιν.

Чините старцима добро. — Почитуйте божество. — Стада чуваю пастири. — Слѣдуйте добромъ вожду. — Уклони се (εἴκω) младићу старцима съ пута (род.) — Често слѣдује народъ рђавимъ вождовима. — Душа човека често се узнемирава (τείρω) тешкимъ бригама (дат.). — Клони се рђавогъ човека као злогъ пристаништа. — Пастирима слѣдую стада. — Боже, чувай добре старце.

§. 36. По наведенимъ примерима склоняю се и слѣдующа суштествителна на ηρ: ὁ πατὴρ, отацъ, ἡ μήτηρ, мати, ἡ θυγάτηρ, кћи, ἡ γαστὴρ, трбу, ἡ Δημήτηρ Церера и ὁ ἀνὴρ, мужъ, коя одступаю само по томе, што у род. и дат. єднобр. и у дат. вишебр. ε избацую, и у томъ последнѣмъ падежу ради умекшаня изговора предъ окончењемъ ος ὅ узимаю. Речь: ἀνὴρ (з. ἄνερ), избацује ε у свима падежима и броєвима, осимъ зват. єднобр. а ради умекшаня изговора прима δ.

Єдноброй.

И.	ὁ πατὴρ	ἡ μήτηρ	ἡ θυγάτηρ	ὁ ἀνὴρ
Р.	πατρ-ὸς	μητρ-ὸς	θυγατρὸς	ἀνδρ-ὸς
Д.	πατρ-ὶ	μητρ-ὶ	θυγατρὶ	ἀνδρ-ὶ
В.	πατέρ-α	μιτέρ-α	θυγατέρα	ἄνδρ-α
З.	πάτερ	μῆτερ	θύγατερ	ἄνερ.

Вишеброй.

И.	πατέρ-ες	μητέρ-ες	θυγατέρες	ἄνδρ-ες
Р.	πατέρ-ων	μητέρ-ων	θυγατέρων	ἀνδρ-ῶν
Д.	πατρ-άσι (ν)	μητρ-ά-σι (ν)	θυγατράσι (ν)	ἀνδρ-ά-σι(ν
В.	πατέρ-ας	μητέρ-ας	θυγατέρας	ἄνδρ-ας
З.	πατέρ-ες	μητέρ-ες	θυγατέρες	ἄνδρ-ες.

Двоброй.

πατέρ-ε	μητέρ-ε	θυγατέρ-ε	ἄνδρ-ε
πατέρ-οιν	μητέρ-οιν	θυγατέρ-οιν	ἀνδρ-οῖν.

Примѣт. Овой класи принадлежи и речь ὁ ἀστὴρ, ἔρος, звезда, коя истина нема скраћиванѣ, али у дателн. вишебр. има ασι, н. п. ἀστράσι. Речь: ἡ Δημήτηρ има одступаюће гласоударенiе; као: Δήμητρος, Δήμητρι, звател. Δήμητερ, али винит. Δημητέρα.

XIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Περσεφόνη, ης, ἡ Прозерпина.	ἐχθαίρω, мрзимъ.
Ἕλλην, ηνος, ὁ, Елинъ, Гркъ.	στέργω, любимъ.
ἆθλον, τὸ, награда при борењу.	χαρίζομαι, одобравамъ, чинимъ любовь, покланямъ се.
σοφὸς, ἡ, ὸν мударъ.	
δουλεύω, служимъ.	

Στέργετε τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. — Μὴ δούλευε γαστρί. — Χαῖρε, ὦ φίλε νεανία, τῷ ἀγαθῷ πατρὶ καὶ τῇ ἀγαθῇ μητρί. — Μὴ κακῷ σὺν ἀνδρὶ βουλεύου. — Τῇ Δήμητρι πολλοὶ καὶ καλοὶ νεῳ ἦσαν. — Ἡ ἀγαθὴ θυγάτηρ ἡδέως πείθεται τῇ φίλῃ μητρί. — Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες θαυμάζονται. — Πολλάκις ἐξ ἀγαθοῦ πατρὸς γίγνεται κακὸς υἱός. — Ἐχθαίρω τὸν κακὸν ἄνδρα. — Τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι μεγάλη

δόξα ἕπεται. — Ἡ Δήμητρος θυγάτηρ ἦν Περσεφόνη. — Ὦ φίλη θύγατερ, στέργε τὴν μητέρα. — Ἡ ἀρετὴ καλὸν ἄθλόν ἐστιν ἀνδρὶ σοφῷ. — Οἱ ἀγαθοὶ υἱοὶ τὰς μητέρας στέργουσιν. — Οἱ Ἕλληνες Δημητέρα σέβονται. — Πείθεσθε, ὦ φίλοι νεανίαι, τοῖς πατράσι καὶ ταῖς μητράσιν. — Χαρίζου, ὦ πάτερ, τῇ θυγατρί.

Любите младићи отчеве и матере. — Не советуй се са рђавимъ людма. — Добре кћери слѣдую радо своимъ материма. — Дивимо се (вин.) добромъ човеку. — Повинуй се (*πείθομαι*) любезный младићу, отцу и матери. — Одобри, любезный отче добромъ сину. — Молите се Церери. — Тежи сине за славомъ отца. — Добродѣтель є награда борбе кодъ мудры мужева.

§ 37. III. Именителный падежъ узима при корену ς.

а) Коренъ се свршує на гласове устана или гласове небца — *β π φ; γ γγ κ χ.* Како се ова писмена са сагласнимъ *σ* сливаю и постаю *ψ* и *ξ* види §. 8, 7.

Єдноброй.

	бура.	гавранъ.	грклянъ.
И.	*ἡ λαῖλαψ*	*ὁ κόραξ*	*ὁ λάρυγξ*
Р.	*λαίλαπ-ος*	*κόρακ-ος*	*λάρυγγ-ος*
Д.	*λαίλαπ-ι*	*κόρακ-ι*	*λάρυγγ-ι*
В.	*λαίλαπ-α*	*κόρακ-α*	*λάρυγγ-α*
З.	*λαῖλαψ*	*κόραξ*	*λάρυγξ.*

Вишеброй.

И.	*λαίλαπ-ες*	*κόρακ-ες*	*λάρυγγ-ες*
Р.	*λαιλάπ-ων*	*κοράκ-ων*	*λαρύγγ-ων*
Д.	*λαίλαψι (ν)*	*κόραξι (ν)*	*λάρυγξι (ν)*
В.	*λαίλαπ-ας*	*κόρακ-ας*	*λάρυγγ-ας*
З.	*λαίλαπ-ες*	*κόρακ-ες*	*λάρυγγ-ες*

Двоброй.

λαίλαπ-ε	*κόρακ-ε*	*λάρυγγ-ε*
λαιλάπ-οιν	*κοράκ-οιν*	*λαρύγγ-οιν.*

Примѣт. Овде принадлеже и прилагателна на ξ (род. γος, κος, χος) и ψ (род. πος); као: ὁ ἡ ἅρπαξ, родит. αγος, грабљивъ, а; ὁ ἡ ἦλιξ, род. ἴκος, вршнякъ, вршняки-ня, ὁ, ἡ μῶνυξ, родит. υχος, еднокопитный, а, ὁ ἡ αἰγίλιψ, род. ἴπος, високій, а.

XIV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ὄψ, ὀπὸς, ἡ, гласъ.
ὤψ, ὠπὸς, ἡ, ликъ, лице.
αἰξ, γὸς, ἡ, коза.
μάστιξ, ιγος, ἡ, бичъ.
ὄρτυξ, υγος, ὁ, препелица.
σύριγξ, ιγγος, ἡ, пастирска фрула.
τέττιξ, ιγος, ὁ, попацъ.
φόρμιγξ, ιγγος, ἡ, харфа.
κόλαξ, ακος, ὁ, ласкатель.
μύρμηξ, ηκος, ὁ, мравъ.
φέναξ, ᾱκος, ὁ, варалица, фалција.
ἀγὼν, ῶνος, ὁ, борба.
ἀλεκτρυὼν, όνος, ὁ, петао.
ᾠδὴ, ἡ песма.
ἵππος, ὁ, конь.
ὀρχηθμὸς, ὁ, игра.
πολύπονος, ον, вредный, млоготрудный, трудолюбивый.
ἐλαύνω, терамъ.
κρώζω, гачемъ.
δὲ, али.
μὲν — δὲ, истина — али (у противоположенимъ ставовима.)

Οἱ κόρακες κρώζουσιν. — Τὸν κόλακας φεῦγε. — Ἀπέχου τοῦ φέναξος. — Οἱ ἄνθρωποι τέρπονται φόρμιγγι καὶ ὀρχηθμῷ καὶ ᾠδῇ. — Οἱ ἵπποι μάστιξιν ἐλαύνονται. — Αἱ φόρμιγγες τὸς τῶν ἀνθρώπων θυμοὺς τέρπουσιν. — Τέττιξ μὲν τέτιγι φίλος, μύρμηκι δὲ μύρμηξ (ἐστίν). — Οἱ ποιμένες πρὸς τὰς σύριγγας ᾄδουσιν. — Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὀρτύγων καὶ ἀλεκτρυόνων ἀγῶνες ἦσαν. — Οἱ ποιμένες τὰς τῶν αἰγῶν ἀγέλας εἰς τοὺς λειμῶνας ἐλαύνουσιν. — Μυρμήκων καὶ ὀρτύγων βίος πολύπονός ἐστιν. — Πολλοὶ ἀγαθὴν μὲν ὦπα, κακὴν δὲ ὄπα ἔχουσιν.

Врана гаче. — Бежи одъ ласкателя. — Клони се варалица. — Люди се увеселяваю харфама. — Конь се бичемъ тера. — Пастиръ пева узъ (πρὸς) фрулу. — Трудолюбивъ е животъ мравій и препелица. — Пастиръ чува козе. — Фруле увеселяваю пастире. —

§. 38. б) Коренъ излази на гласове езика — δ τ κτ ϑ νϑ — . О вин. еднобр. на α и ν, види §. 32, 3.

Єдноброй.

	машала.	шлемъ.	птица.	краль.	глиста.
И.	ἡ λαμπὰς *)	ἡ κόρυς*)	ὁ ἡ ορνις*)	ὁ ἄναξ*)	ἡ ἔλμινς*)
Р.	λαμπάδ-ος	κόρυϑ-ος	ὄρνιϑ-ος	ἄνακτ-ος	ἔλμινϑ-ος
Д.	λαμπάδ-ι	κόρυϑ-ι	ὄρνιϑ-ι	ἄνακτ-ι	ἔλμινϑ-ι
В.	λαμπάδ-α	κόρυν	ὄρνιν	ἄνακτ-α	ἔλμινϑ-α
З.	λαμπὰς	κόρυς	ὄρνῑς	ἄναξ	ἔλμινς.

Вишеброй.

И.	λαμπάδ-ες	κόρυϑ-ες	ὄρνῑϑ-ες	ἄνακτ-ες	ἔλμινϑ-ες
Р.	λαμπάδ-ων	κορύϑ-ων	ὀρνίϑ-ων	ἀνάκτ-ων	ἑλμίνϑ-ων
Д.	λαμπά-σι (ν)	κόρυ-σι (ν)	ὄρνῑ-σι (ν)	ἄναξι (ν)	ἔλμῑσι (ν)
В.	λαμπάδ-ας	κόρυϑ-ας	ὄρνιϑ-ας	ἄνακτ-ας	ἔλμινϑ-ας
З.	λαμπάδ-ες	κόρυϑ-ες	ορνιϑ-ες	ἄνακτ-ες	ἔλμινϑ-ες.

Двоброй.

λαμπάδ-ε	κόρυϑ-ε	ορνῑϑ-ε	ἄνακτ-ε	ἔλμινϑ-ε
λαμπάδ-οιν	κορύϑ-οιν	ὀρνίϑ-οιν	ἀνάκτ-οιν	ἑλμίνϑ-οιν.

Примѣт. 1. Речь ὁ ἡ παῖς, дете, род. παιδὸς, има у звател. παῖ.

Примѣт. 2. Овде принадлеже и прилагателна на ις и ι, род. ῐδος, ῐτος; као: ὁ ἡ εὔχαρις; τὸ εὔχαρι, род. ιτος, дражестанъ, а, о; на άς, род. άδος; као: ὁ ἡ φυγὰς, родит. άδος, прогнаный; на ης, род. ῆτος; као: ὁ ἡ ἀργὴς, родит. ῆτος, белый; на ὼς, род. ῶτος; као: ὁ ἡ ἀγνὼς, род. ῶτος, непознатый; на ις, род. ῐδος; као: ὁ ἡ ἀνάλκις, род. ιδος, безснажанъ, ἡ πατρὶς, род. ίδος, отечество; на υς, родит. υδος; као: ὁ ἡ νέλης, род. υδος, скородошлый.

XV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Γέλως, ωτος, ὁ, смей. | ἔρως, ωτος, ὁ, любовь.

---

*) Место λαμπάδς, κόρυθς, ὄρνιθς, ἄνακτς, ἔλμινθς; дат. вишебр. λαμπάδσι и т. д. в. §. 8, 7.

κακότης, ητος, ἡ, злоба, невалялство.
νεότης, ητος, ἡ, младость.
ὁμοιότης, ητος, ἡ, єднакость.
χάρις, ιτος, ἡ, любовь, услуга, доброчинство, благодарность, милина.
ἐλπὶς, ίδος, ἡ, надежда.
ἔρις, ιδος, ἡ, свађа, распра.
παῖς, παιδὸς, ὁ, ἡ, дечко, дете, синъ, кћи.
φροντὶς, ίδος, ἡ, бриге.
νύξ, νυκτὸς, ἡ, ноћь.
πένης, ητος, ὁ ἡ, сирома.
κοῦφος, η, ον, лакъ, шупаљ.
φιλοχρημοσύνη, ἡ, сребролюбіе, лакомство.
χρησμοσύνη, ἡ, оскудость, сиротиня.
ἅπας, ασα, αν, савъ, свакій, а, о.
πλοῦτος, ὁ, богатство.
πλούσιος, ία, ον, богатъ, а, о.
ἐγείρω, дижемъ, будимъ.
ἐνεγείρω, уздижемъ, подижемъ.
κατακρύπτω, сакривамъ.
κολάζω, казнимъ.
μακαρίζω, држимъ за срећна, ублажавамъ.

Οἱ ὄρνιθες ᾄδουσιν. — Χάρις χάριν τίκτει (раћа), *ἔρις ἔριν. — Μακαρίζομεν τὴν νεότητα. — Χρησμοσύνη τίκτει ἔριδας. — Πλούσιοι πολλάκις τὴν κακότητα πλούτῳ κατακρύπτουσιν. — Ὦ καλὲ παῖ, εὖ πρᾶττε τοὺς ἀνθρώπους. — Ἡ φιλοχρημοσύνη μήτηρ κακότητος ἁπάσης ἐστίν. — Οἱ πένητες πολλάκις εἰσὶν εὐδαίμονες. — Ἡ σοφία ἐν τοῖς ἀνθρώπων θυμοῖς θαυμαστοὺς τῶν καλῶν ἔρωτας ἐνεγείρει. — Ὁ θάνατος τοὺς ἀνθρώπους φροντίδας ἀπαλλάττει. — Ἡ φιλία δι' ὁμοιότητος γίγνεται. — Οἶνος ἐγείρει γέλωτα. — Ἐν νυκτὶ βουλὴ τοῖς σοφοῖς γίγνεται. — Οἱ σοφοὶ κολάζουσι τὴν κακότητα. — Οἱ ἄνθρωποι πολλάκις κούφαις ἐλπίσι τέρπονται. —*

Птица пева. — Любовь раћа любовь, а свађа свађу. — Мудрость раћа у памети човека дивну любовь къ (род.) лепомъ. Певанѣ птица увеселява пастире. — Вино разбія (*λύω*) бриге людій. — Діете, избегавай невалялство! — Одъ єднакости постае пріятельство. — Радуємо се птицама. —

§. 39. Корени средньи имена, коя овой класси принадлеже, свршую се на *τ* и *κτ*. Али почемъ правила благогласія нетрпе ни *τ*, нити *κτ* на краю речи, то се избацује и *τ*, и *κτ*, или се претвара *τ* у *σ*. Сравни §. 32, 2. У речма: *τὸ γόνυ*, колено, и *τὸ δόρυ*, коплѣ, одъ корена *γό-*

ναт, δόρατ, претворило се в корена крайнѣ самогласно *α у ν.*

Єдноброй.

	тѣло.	колено.	млеко.	чудо.	уво.
И.	τὸ σῶμα	τὸ γόνυ	τὸ γάλα	τὸ τέρας	τὸ οὖς
Р.	σώματ-ος	γόνατ-ος	γάλακτ-ος	τέρατ-ος	ὠτ-ὸς
Д.	σώματ-ι	γόνατ-ι	γάλακτ-ι	τέρατ-ι	ὠτ-ί
В.	σῶμα	γόνυ	γάλα	τέρας	οὖς
З.	σῶμα	γόνυ	γάλα	τέρας	οὖς.

Вишеброй.

И.	σώματ-α	γόνατ-α	γάλακτ-α	τέρατ-α	ὦτ-α
Р.	σωμάτ-ων	γονάτ-ων	γαλάκτ-ων	τεράτ-ων	ὤτ-ων
Д.	σώμα-σι(ν)	γόνα-σι(ν)	γάλαξι (ν)	τέρα-σι(ν)	ὠ-σί(ν)
В.	σώματ-α	γόνατ-α	γάλακτ-α	τέρατ-α	ὦτ-α
З.	σώματ-α	γόνατ-α	γάλακτ-α	τέρατ-α	ὦτ-α.

Двоброй.

σώματ-ε	γόνατ-ε	γάλακτ-ε	τέρατ-ε	ὦτ-ε
σωμάτ-οιν	γονάτ-οιν	γαλάκτ-οιν	τεράτ-οιν	ὤτ-οιν.

XVI. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Αμάρτημα, τὸ, погрешка.
βοήθημα, τὸ, помоћь.
πρᾶγμα, τὸ, ствaрь.
ῥῆμα, τὸ, речь, глаголъ.
χρῆμα, τὸ, ствaрь, у вишебр. новци, иманѣ.
ἰδρὼς, ῶτος, ὁ, зной.
θεραπεία, ἡ, неговањ, надгледањ, леченѣ.
ταὐτολογία, ἡ повтораванѣ реченогъ, єдногъ истогъ.
ἱκέτης, ου, ὁ, проситель.
μῦθος, ου, ὁ, басна, говоръ, речь.
χωρισμὸς, οῦ, ὁ, растанакъ.
μικρὸς, ὰ, ὸν, малый, а, о.
ποικίλος, η, ον, шаренъ, разный.
φαῦλος. η, ον, рђавъ, неваљо.
χρησιὸς, ὴ, ὸν, полезанъ, употребителанъ, добаръ, благъ.
βαστάζω, носимъ, држимъ.
γυμνάζω, упражнявамъ.
ἐθίζω, обичествуємъ. имамъ обичай.
σπένδω, изливамъ.
ἅπτομαι, род. додируємъ, ватамъ.
γεύομαι, род. кушамъ, ужи-вамъ.
διαμείβομαι, менямъ, променюємъ.

Ἐν χαλεποῖς πράγμασιν ὀλίγοι ἑταῖροι πιστοί εἰσιν. — Τῆς ἀρετῆς πλοῦτον οὐ διαμειβόμεθα τοῖς χρήμασιν. — Οἱ ἱκέται τῶν γονάτων ἅπτονται. — Ὁ θάνατός ἐστι χωρισμὸς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. — Ὁ πλοῦτος παρέχει τοῖς ἀνθρώποις ποικίλα βοηθήματα. — Μὴ πείθου κακῶν ἀνθρώπων ῥήμασιν. — Μὴ δούλευε ὦ παῖ τῇ τοῦ σώματος θεραπείᾳ. — Οἱ Ἕλληνες ταῖς νύμφαις κρατῆρας γάλακτος σπένδουσιν. — Ἔθιζε καὶ γύμναζε τὸ σῶμα σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. — Οἱ ἀδολέσχαι τείρουσι τὰ ὦτα ταῖς ταὐτολογίαις. — Ψυχὴν ἔθιζε ὦ παῖ, πρὸς τὰ χρηστὰ πράγματα. — Οἱ φαῦλοι μῦθοι τῶν ὤτων οὐχ ἅπτονται. — Τοῖς ὠσὶν ἀκούομεν. — Μὴ ἔχθαιρε φίλον μικροῦ ἁμαρτήματος ἕνεκα. — Γεύου ὦ παῖ τοῦ γάλακτος. — Οἱ στρατιῶται δόρατα βαστάζουσιν.

Кодъ (*ἐν*) мучны послова (*πράγματα*) има (*ἐστὶ*) мало верны пријателя. — Упражнявайте младићи тѣло, трудовима и зноємъ (дат.) Дјете! тежи за лепимъ дѣлима (род.) — Млоги люди увеселяваю се новцима. — Изъ лепогъ дѣла раћа се слава. — Дивимо се лепимъ дѣлима. — Деца уживаю радо млеко. — Войницы се боре съ копљама.

Примѣт. Речь *τέρας*, чудо, слива се у вишеброю избацивши *τ*: *τέρα, τερῶν*; *τὸ γέρας* награда чести, *τὸ γῆρας* старость, *τὸ κρέας* месо, и *τὸ κέρας* рогъ избацую *τ* у свима падежима, и сливаю се у род. и дат. єднобройномъ, и у свима падежима двоброя и вишеброя, изузимаюћи дателный вишебройный. Кодъ речи *κέρας* ставля се и сливеный и несливеный начинъ скланяня.

Єдноброй.

И.	*τὸ κέρας*			*τὸ κρέας*	
Р.	*κέρατ-ος*	и (*κέρα-ος*)	*κέρως*	(*κρέα-ος*)	*κρέως*
Д.	*κέρατ-ι*	и (*κέρα-ϊ*)	*κέρᾳ*	(*κρέα-ϊ*)	*κρέᾳ*
В.	*κέρας*			*κρέας*	

Вишеброй.

И.	*κέρατ-α*	и *κέρα-α*	*κέρᾱ*	(*κρέα-α*)	*κρέα*
Р.	*κερά̀τ-ων*	и *κερά̀-ων*	*κερῶν*	(*κρεά̀-ων*)	*κρεῶν*
Д.	*κέρα-σι(ν)*			*κρέα-σι(ν)*	
В.	*κέρατ-α*	и *κέρα-α*	*κέρᾱ*	(*κρέα-α*	*κρέα*

Двоброй.

κέρατ-ε	и (*κέρα-ε*)	*κέρα*	(*κρέα-ε*)	*κρέα*
κεράτ-οιν	и (*κερά-οιν*)	*κερῶν*	(*κρεά-οιν*	*κρεῶν.*

XVII. Речи за ученѣ на память и задатця за преводъ.

Ἀνδρεία, ἡ, храбрость, мужество.
διατροφὴ, ἡ, раана.
εὐεξία, ἡ, благостанѣ.
ἔλαφος, ου, ἡ, єленъ.
θεμέλιον, τὸ, основъ, темель.
πρόβατον, τὸ, овца.
φάρμακον, τὸ, лекъ.
σάλπιγξ, ιγγος, ἡ, труба.
δύσκολος, ον, тежакъ, мучанъ.
πέμπω, шилѣмъ.
προτρέπω, обраћамъ, побѣђавамъ, подстрекавамъ.
σημαίνω, означавамъ, давмъ знакъ.
ὑπάρχω, суштествуємъ, єсамъ, (има), бывамъ.

Οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις τέρα πέμπουσιν. — Τῶν ἐν γήρᾳ κακῶν φάρμακον ὁ θάνατός ἐστιν. — Τὰ γέρα τοὺς στρατιώτας εἰς ἀνδρείαν προτρέπει. — Ἐξ αἰγῶν καὶ προβάτων γάλα καὶ κρέα πρὸς διατροφὴν ὑπάρχει. — Κέρασι καὶ σάλπιγξιν οἱ στρατιῶται σημαίνουσιν. — Ποικίλων κρεῶν γευόμεθα. — Καλοῦ γήρως θεμέλιον ἐν παισίν ἐστιν ἡ τοῦ σώματος εὐεξία. — Αἱ ἔλαφοι κέρα ἔχουσιν. — Δύσκολός ἐστιν ὁ ἐν γήρᾳ βίος.

Богъ шилѣ людма чудеса. — Муке (*τὸ κακὸν*) старости растерує смрть. — Съ наградама (дат.) чести подстрекаваю се войници на храбрость. — Радуй се младићу награди чести. — Дивимо се (вин.) лепимъ роговима єлена. — Старости слѣдую млога зла. — Подноси (*ὑπομένω*) трудове старости.

§. 40. в) Коренъ се свршує на *ν* или *ντ*.

Єдноброй.

	носъ.	делфинъ.	исполинъ.	зубъ.
И.	*ἡ ῥίς*	*ὁ δελφίς*	*ὁ γίγᾱς*	*ὁ ὀδοὺς*
Р.	*ῥῑ̓ν-ὸς*	*δελφῖν-ος*	*γίγαντ-ος*	*ὀδόντ-ος*
Д.	*ῥῑ̓ν-ί*	*δελφῖν-ι*	*γίγαντ-ι*	*ὀδόντ-ι*
В.	*ῥῖν-α*	*δελφῖν-α*	*γίγαντ-α*	*ὀδόντ-α*
З.	*ῥῖν*	*δελφίς (ῖν)*	*γίγᾰν*	*ὀδούς.*

Вишеброй.

И.	*ῥῖν-ες*	*δενφῖν-ες*	*γίγαντ-ες*	*ὀδόντ-ες*
Р.	*ῥῖν-ῶν*	*δελφίν-ων*	*γιγάντ-ων*	*ὀδόντ-ων*
Д.	*ῥῖ-σί (ν)*	*δελφῖ-σι (ν)*	*γίγα-σι (ν)*	*ὀδοῦ-σι(ν)*
В.	*ῥῖν-ας*	*δελφῖν-ας*	*γίγαντ-ας*	*ὀδόντ-ας*
З.	*ῥῖν-ες*	*δελφίν-ες*	*γίγαντ-ες*	*ὀδόντ-ες*

Двоброй.

ῥῖν-ε	*δελφῖν-ε*	*γίγαντ-ε*	*ὀδόντ-ε*
ῥῖν-οῖν	*δελφίν-οιν*	*γιγάντ-οιν*	*ὀδόντ-οιν.*

Примѣт. 1. Овде принадлеже: а) оба прилагателна на *ας, αινα, αν*: *μέλας, αινα, αν*, црнъ, а, о, род. *μέλᾰνος, αίνης, ᾰνος*, и *τάλας, αινα, αν*, несрећанъ, а, о; — б) *πᾶς, πᾶσα, πᾶν*, савъ, свакій, *παντὸς, πάσης, παντὸς*, и сложена, као: *ἅπας, ἅπᾶσα, ἅπᾶν*; — в) *ἑκὼν, οὖσα, ὸν*, своєвольный, *όντος, ούσης, όντος*, и *ἄκων, ἄκουσα, ἄκον*, несвоєволянъ, нерадъ, а, о; — г) прилагателна на *εις, εσσα, εν* (н. п. *χαρίεις, ίεσσα, ίεν*, умилятъ), коя се између осталогъ у томъ одликую, што се свршую у дат. вишебройномъ муш. и сред. рода на *εσι*, место *εισι*; али причастія на *είς, εῖσα, έν* (*λειφθεὶς, λειφθεῖσα, έν*, оставлѣнъ, а, о), задржаваю оконченіе *εῖσι*;

Єдноброй.

И.	*χαρίεις*	*χαρίεσσα*	*χαρίεν*
Р.	*χαρίεντος*	*χαριέσσης*	*χαρίεντος*
Д.	*χαρίεντι*	*χαριεσσῃ*	*χαρίεντι*
В.	*χαρίεντα*	*χαρίεσσαν*	*χαρίεν*
З.	*χαρίεν*	*χαρίεσσα*	*χαρίεν.*

Вишеброй.

И.	*χαρίεντες*	*χαρίεσσαι*	*χαρίεντα*
Р.	*χαριέντων*	*χαριεσσῶν*	*χαριέντων*
Д.	*χαρίεσι (ν)*	*χαριέσσαις*	*χαρίεσι (ν)*
В.	*χαρίεντας*	*χαριέσσᾶς*	*χαρίεντα*
З.	*χαρίεντες*	*χαρίεσσαι*	*χαρίεντα*

Двоброй.

χαρίεντε	*χαριέσσᾱ*	*χαρίεντε*
χαριέντοιν	*χαριέσσαιν*	*χαριέντοιν.*

Єдноброй.

И.	*λειφθεὶς*	*λειφθεῖσα*	*λειφθὲν*
Р.	*λειφθέντος*	*λειφθείσης*	*λειφθέντος*
Д.	*λειφθέντι*	*λειφθείσῃ*	*λειφθέντι*
В.	*λειφθέντα*	*λειφθεῖσαν*	*λειφθὲν*
З.	*λειφθεὶς*	*λειφθεῖσα*	*λειφθὲν.*

Вишеброй.

И.	*λειφθέντες*	*λειφθεῖσαι*	*λειφθέντα*
Р.	*λεεφθέντων*	*λειφθεισῶν*	*λειφθέντων*
Д.	*λειφθεῖσι (ν)*	*λειφθείσαις*	*λειφθεῖσι (ν)*
В.	*λειφθέντας*	*λειφθείσᾱς*	*λειφθέντα*
З.	*λειφθέντες*	*λειφθεῖσαι*	*λειφθέντα.*

Двоброй.

λειφθέντε	*λειφθείσᾱ*	*λειφθέντε*
λειφθέντοιν	*λειφθείσαιν*	*λειφθέντοιν.*

Примѣт. 2. Као *ὀδοῦς* скланяю се и съ овомъ речи сложена прилагателна; као: *ὁ ἡ μονόδους, τὸ μονόδουν*, єднозубъ, а, о, род. *μονόδοντος*; као: *γίγας* прилагателна на *ας*, род. *αντος*, као: *ὁ ἡ ἀκάμας*, неуморимъ, род. *αντος*.

XVIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἀκτίς, ῖνος, ἡ, зракъ.
ἐλέφας, αντος, ὁ, слонъ.
βρῶμα, ατος, τὸ, раана.
μάχη, ἡ, борба.
χώρα, ἡ, земля, предѣлъ.
ἥλιος, ὁ, сунце.
αὐτὸς, самъ; *ὁ αὐτὸς* самъ истый, єданъ истый.
εὔπορος, ον, род. издашанъ.
κωτίλος, η, ον, брбљавъ, а, о.
φιλάνθρωπος, ον, човеколюбивъ, а, о.
πᾶς, πᾶσα, πᾶν, свакій, савъ.
λεαίνω, углачавамъ, мелѣмъ, жваћемъ.
ὀσφραίνομαι, род. миришемъ.
ποτὲ (енклитика), кадгодъ, негда.

Οὐ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ αὐτὸς νοῦς ἐστιν. — Τοῖς ὀδοῦσι τὰ βρώματα λεαίνομεν. — Οἱ δελφῖνες φιλάνθρωποί εἰσιν. — Ἔστιν ἀνδρὸς ἀγαθοῦ,) *πάντα κακὰ φέρειν. — Πολλαὶ Λιβύης χῶραι εὔποροί εἰσιν ἐλέφαντος. — Πάντες κωτίλον ἄνθρωπον ἐχθαίρουσιν. — Τοῖς γίγασί ποτε ἦν μάχη πρὸς τοὺς θεούς. — Ταῖς τοῦ ἡλίου ἀκτῖσι χαίρομεν. — Ῥινῶν ἔργον ἐστὶν ὀσφραίνεσθαι.*

Зуби жваћу ела. — Носемъ миришемо. — Была в негда борба богова противъ исполина. — Дивимо се слону. — Неверуй свима людма. — Посао є зуба, ела жвакати. — Дужность в свакогъ човека, божество почитовати.

Б. Речи, коє имаю у родителномъ єдно самогласно предъ окончењемъ *ος*.

§. 41. 1. Суштествителна на: *εύς, αῦς, οῦς.*

Коренъ суштествителны на: *εύς, αῦς, οῦς* излази на *υ*. Ово *υ* остає на краю речи и предъ сагласнимъ, али кадъ се нађе између два самогласна, онда одпада. Коя се свршую на *ευς*, имаю у вин. єднобр. *ᾶ*, а у вин. вишебройномъ *ᾶς*, у род. єднобр. узимаю атическо окончењє *έως* место *έος*, и могу быти сливена у дател. єднобр. и у именит. вишебр.; у винит. пакъ вишебр. обично се изоставля сливанѣ. Ако предъ *εύς* стои самогласно писме, онда може целый єдноброй быти сливенъ.

Єдноброй.

	краль.	кондиръ.	во, крава.	баба.
И.	ὁ *βασιλεὺς*	ὁ *χοεὺς*	ὁ ἡ *βοῦς*	ἡ *γραῦς*
Р.	*βασιλέ-ως*	*χο(έω) ῶς*	*βο-ὸς*	*γρᾶ-ὸς*
Д.	*βασιλεῖ*	*χοεῖ*	*βο-ΐ*	*γρᾶ-ΐ*
В.	*βασιλέ-α*	*χο (έα) ᾶ*	*βοῦν*	*γραῦν*
З.	*βασιλεῦ*	*χοεῦ*	*βοῦ*	*γραῦ.*

Вишеброй.

И.	*βασιλεῖς*	*χοεῖς*	*βό-ες*	*γρᾶ-ες*
Р.	*βασιλέ-ων*	*χο(έω) ῶν*	*βο-ῶν*	*γρᾶ-ῶν*
Д.	*βασιλεῦσι (ν)*	*χοεῦσι (ν)*	*βουσί (ν)*	*γραυσί (ν)*
В.	*βασιλέ-ᾶς*	*χο(έα) ᾶς*	*(βό-ας) βοῦς*	*(γρᾶ-ας) γραῦς*
З.	*βασιλεῖς*	*χοεῖς*	*βό-ες*	*γρᾶ-ες*

*) Ἔστι съ род. дужность в.

Двоброй.

βασιλέ-ε	χοέ-ε	βό-ε	γρᾶ-ε
βασιλέ-οιν	χοέ-οιν	βο-οῖν	γρᾶ-οῖν.

Примѣт. Именителный и звателный вишебр. (имена на *ευς*) свршує се кодъ атически списателя на *ῆς*, као: *βασιλῆς* место *βασιλεῖς*.

XIX. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Ἀχιλλεύς, ὁ, Ахилъ.
Ὀδυσσεύς, ὁ, Одисей.
γονεύς, ὁ, отацъ, вишеброй родительи.
ἱερεύς, ὁ, свештеникъ.
νομεύς, ὁ, пастиръ.
ἐπιμέλεια, ἡ, брига, попеченіе, прилѣжаніе.
νομή, ἡ, паша.
λῆρος, ὁ, празнословіе.
ὀφθαλμός, ὁ, око.
Κῦρος, ὁ, Киръ.
Ὅμηρος, ὁ, Омиръ.
Πάτροκλος, ὁ, Патроклъ.
Τηλέμαχος, ὁ, Телемакъ.
ἀχάριστος, ον, неблагодаранъ.
πολυλόγος, ον, брблявъ, торокуша, блебетуша, говорљивъ.
ἄρχω, род. владамъ.
ἀτιμάζω, безчестимъ, непочитуемъ.
εἰκάζω, дат. сравнявамъ, судимъ, заключуемъ.
θύω, жертвуемъ.
φονεύω, убіямъ,
βούλομαι, оћу.
τέ (енкл.) — *καί*, како — тако и.

Οἱ βασιλεῖς ἐπιμέλειαν ἔχουσι τῶν πολιτῶν. — Ἡ ἀγέλη τῷ νομεῖ ἕπεται. — Ἕκτωρ ὑπ' Ἀχιλλέως φονεύεται. — Οἱ ἱερεῖς τοῖς θεοῖς βοῦς θύουσιν. — Κῦρος παῖς ἦν ἀγαθῶν γονέων. — Οἱ ἀχάριστοι τοὺς γονέας ἀτιμάζουσιν. — Πείθου ὦ παῖ, τοῖς γονεῦσιν. — Τηλέμαχος ἦν Ὀδυσσέως υἱός. — Βούλου τοὺς γονέας πρὸ παντὸς ἐν τιμαῖς ἔχειν. — Οἱ τῶν γραῶν λῆροι τὰ ὦτα τείρουσιν. — Καλῶς ἄρχεις βασιλεῦ. — Αἱ γρᾶες πολυλόγοι εἰσίν. — Οἱ νομεῖς τὴν βοῶν ἀγέλην εἰς νομὴν ἄγουσιν. — Ὅμηρος τοὺς τῆς Ἥρας ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν βοῶν εἰκάζει. — Πάτροκλος φίλος ἦν Ἀχιλλέως. — Κῦρον, τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, ἔπί τε τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ σωφίᾳ θαυμάζομεν.

Краль води (ἔχει) бригу о грађанима (род.). — Стада слѣдую пастирима. — Волови се боговима жертвую. — Бабе врећаю уши съ тороканћмъ. — Добро владате, кралѣви. — Свештениче, жертвуй богу вола. — Дужность є доброгъ пастира о кравама бригу водити. — Деца любе родителѣ.

§. 42. II. Речи на: ης, ες; ως (род. ωος) и ως и ω (род. οος); ας (род. αος), ος (род. εος).

1. Коренъ речій, коє овой класси принадлеже, свршуе се на ς. О изостављаню или одбациваню σ постои оно исто правило, коє є прописано за ν кодъ суштествителны имена предидуће классе, то єсть: остає на краю речи и предъ сагласнимъ писменима, а одпада, кадъ се нађе у среди између самогласны. У дател. вишебр. избацуе се єдно σ, као: ὁ ϑὼς, шакалъ, τοῖς ϑωσί (ν).

1) Речи на: ης и ες.

2. Окончења ης и ες припадаю само прилагателнима (окончаніе ης узима се за мушкій и женскій, а окончаніе ες за средн. родъ) и собственимъ именима, коя имаю прилагателно окончаніе, као: νης, λης, γένης, κράτης, μήδης, πείϑης, σϑένης, и (κλέης) κλῆς. Средный родъ показуе чистъ коренъ речій.

3. Речи ове классе сливаю се у свимъ падежима, (изузимаюћи именит. и зват. єднобройный и дател. вишебройный), избацивши ς; оне речи, што се свршую на κλέης, сливаю се већъ и у именит. єднобр. (у κλῆς), и зато примаю двогубо сливанѣ у дателн. єднобройномъ.

Єдноброй.

И.	ὁ, ἡ σαφὴς, ясанъ,	σαφές	ясно
Р.	(σαφέ-ος)	σαφοῦς	
Д.	(σαφέ-ϊ)	σαφεῖ	
В.	(σαφέ-α)	σαφῆ	σαφὲς
З.	σαφὲς		σαφὲς.

Вишеброй.

И.	(σαφέ-ες) σαφεῖς (σαφέ-α) σαφῆ
Р.	(σαφέ-ων) σαφῶν
Д.	σαφέ-σι (ν)
В.	(σαφέ-ας) σαφεῖς (σαφέ-α) σαφῆ
З.	(σαφέ-ες) σαφεῖς (σαφέ-α) σαφῆ.

Двоброй.

σαφέ-ε σαφῆ
σαφέ-οιν σαφοῖν.

Єдноброй.	Вишеброй.
И. ἡ τριήρης, убойна лађа	(τριήρε-ες) τριήρεις
Р. (τριήρε-ος) τριήρους	(τριηρέ-ων) и τριήρων
Д. (τριήρε-ϊ) τριήρει	τριήρε-σι (ν)
В. (τριήρε-α) τριήρη	(τριήρε-ας) τριήρεις
З. τριῆρες	(τριήρε-ες) τριήρεις.

Двоброй.

τριήρε-ε и τριήρη
τριηρέ-οιν и τριήροιν.

Єдноброй.

И.	Σωκράτης	(Περικλέης)	Περικλῆς
Р.	Σωκράτους	(Περικλέε-ος)	Περικλέους
Д.	Σωκράτει	(Περικλέε-ϊ)	(Περικλέ-ει) Περικλεῖ
В.	Σωκράτη	(Περικλέε-α)	Περικλέᾱ
З.	Σώκρατες	(Περίκλε-ες)	Περίκλεις.

Примѣт. 1. Примѣтити ваља сливанѣ у двоброю: τριήρεε = τριήρη, єръ се овде претвара εε у η, а не као иначе у ει.

Примѣт. Кодъ имена прилагателны на ης, ες, кадъ овимъ окончењима самогласно предходи, непретвара се εα у η као обично (у σαφέα = σαφῆ), него у ᾱ (као у Περικλέε-α = λέᾱ), н. п. ἀχλεὴς, неславанъ, мушкій и женск. винит. єднобр. и средн. именит. винит. и зват. вишебр. има ἀχλεέα = ἀχλεᾶ, ὑγιὴς, здравъ ὑγιέα = ὑγιᾶ.

Примѣт. 3. Собствена имена съ поменутимъ окончењама, такође и *Ἄρης* скланяю се у вин. єднобройномъ како по трећемь, тако и по првомъ склоненію, и зато се називаю етероклита; као: *Σωκράτεα* = *Σωκράτη*, и *Σωκράτην* по I. склоненію; имена пакъ на *κλῆς* немаю у вин. єднобройномъ *κλῆν* кодъ валяны атически списателя.

Примѣт. 4. Треба упамтити гласоудареніе родит. вишебр. *τριήρων* (место *τριηρῶν* и *τριηρέων*), коє одступа одъ правила у §. 11. 2, 2) в). Осимъ поменуте речи имаю исто гласоудареніе и прилагателна на *ήθης* и *αὐτάρκης*, као: *συνήθων*, обичанъ; *αὐτάρκων*, задоволянъ.

XX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀκρατὴς, ὲς, неумеренъ, а, о.
ἀληθὴς, ὲς, истинитъ, а, о.
ἀτυχὴς, ὲς, несрећанъ, а, о.
ἀφανὴς, ὲς, незнатанъ.
ἑλώδης, ῶδες, баровитъ. а, о.
Ἡρακλῆς, ὁ, Херкулъ.
Σοφοκλῆς, ὁ, Софоклъ.
δουλεία, ἡ, робство.
Ἰνδικὴ, ἡ, Индія.
ὁμιλία, ἡ, обхођенѣ (съ кимъ дат), разговоръ.
σωτηρία, ἡ, спасеніе.
τραγῳδία, ἡ, жалостно позоріе.
Ἀναξαγόρας, ου, ὁ, Анаксагоръ.
Ἐπαμεινώνδας, ου, ὁ, Епаминондъ.
σοφιστὴς, ὁ, мудрацъ.
κάλαμος, ὁ, трска.
ποταμὸς, ὁ, река.
τόπος, ὁ, место.
αἰσχρὸς, ὰ, ὸν, сраманъ, а, о.
ἐλεαίρω, сажалѣвамъ.

Αἱ Σοφοκλέους τραγῳδίαι καλαί εἰσιν. — Περικλέα ἐπὶ τῇ σοφίᾳ θαυμάζομεν. — Σωκράτει πολλοὶ μαθηταὶ ἦσαν. — Ἡ Ἰνδικὴ παρά τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τοὺς ἑλώδεις τόπους φέρει καλάμους πολλούς. — Λέγε ἀεὶ τὰ ἀληθῆ, ὦ παῖ. — Ἀναξαγόρας, ὁ σοφιστὴς, διδάσκαλος ἦν Περικλέους. — Ὦ Ἡράκλεις, τοῖς ἀτυχέσι σωτηρίαν πάρεχε. — Ἐπαμεινώνδας πατρὸς ἦν ἀφανοῦς. — Ἐλέαιρε τὸν ἀτυχῆ ἄνθρωπον. — Ὀρέγεσθε, ὦ νεανίαι, ἀληθῶν λόγων. — Οἱ ἀκρατεῖς αἰσχρὰν δουλείαν δουλεύουσιν. — Μὴ ὁμιλίαν ἔχε ἀκρατεῖ ἀνθρώπῳ. —

Перикль є био врло мударъ. — Сажалѣвай несрећне люде. — Млоги младићи были су ученици Сократа. —

Неумеренъ човекъ есть робъ срамногъ робства. — Дивимо се Софоклу због лепы жалостны позорія. — Истините речи налазе веровань. — Животъ несрећны людій сажалѣвамо. — Немой имати обхођењ съ неумереним людма.

§. 43. 2) Речи на ως, род. ωος и на ως и ω, род. οος = ους.

а) ως. род. ωος.

	шакалъ.		юнакъ.	
	Єдноб.	Виш.	Єдноб.	Виш.
И.	ὁ, ἡ, ϑὼς,	ϑῶ-ες	ὁ ἥρως,	ἥρω-ες
Р.	ϑω-ὸς	ϑώ-ων	ἥρω-ος	ἡρώ-ων
Д.	ϑω-ὶ	ϑωσὶ (ν)	ἥρω-ι	ἥρω-σι (ν)
В.	ϑῶ-α	ϑῶ-ας	ἥρω-α	ἥρω-ὰς и ἥρως
З.	ϑὼς	ϑῶ-ες	ἥρως	ἥρω-ες.

Двоброй.

ϑῶ-ε	ϑώ-οιν	ἥρω-ε, ἡρώ-οιν.

б) ως и ω, род. οος = ους.

Сва суштествителна овогъ окончења есу женскогъ рода. Окончење ως задржало се у обичномъ говору само кодъ речи αἰδώς. Двоброй и вишеброй имаю окончења, као да се склоняю по II. склоненію; н. п. αἰδοῖ, ἠχοῖ и т. д.

	стидъ.		одзивъ.	
	Єдноб.	Виш.	Єдноб.	Виш.
И.	ἡ αἰδὼς	(м. αἰδὸς),	ἡ ἠχὼ (м. ἠχὸς)	εχο,
Р.	(αἰδό-ος)	αἰδοῦς	(ἠχό-ος)	ἠχοῦς
Д.	(αἰδό-ϊ)	αἰδοῖ	(ἠχό-ϊ)	ἠχοῖ
В.	(αἰδό-α)	αἰδῶ	(ἠχό-α)	ἠχῶ
З.	(αἰδό-ϊ)	αἰδοῖ	(ἠχό-ϊ)	ἠχοῖ.

XXI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Δμὼς, ὁ, робъ.
πάτρως, ὁ, стрицъ.
αἰδὼς, ἡ, стидъ, устручаванѣ.
Γοργὼ, ἡ, Горго.

Κλειώ, ἡ, Клія.
Ἐρατώ, ἡ, Ерато.
πειθώ, ἡ, убеђенѣ съ говоромъ.
εὐεστώ, ἡ, благонахођенѣ.
ὄψις, *εως*, ἡ, изгледъ, лице.
σέβας, *τό*, (само у имен. и у вин.) почитаніе.
Λυσίας, *ου*, ὁ, Лисіе.
ἱστοριογράφος, ὁ, историописацъ.
κῆπος, *ου*, ὁ, башта.
ἀγαθός, *ή*, *όν*, добаръ, благъ.
λυπηρός, *ά*, *όν*, жалостанъ, труданъ.
λυρικός, *ή*, *όν*, лирическій, а, о.
προσβλέπω, погледамъ.
ψεύδω, лажемъ, варамъ.
πρόσειμι, присутствуемъ, сажженъ самъ.

Ὅμηρος ᾄδει πολλοὺς ἥρωας. — Τὴν τῶν ἡρώων ἀρετὴν θαυμάζομεν. — Οἱ δμῶες βίον λυπηρὸν ἄγουσιν. — Ὁ τοῦ πάτρωος κῆπος καλός ἐστιν. — Ὄρεγου, ὦ παῖ, τῆς αἰδοῦς. — Αἰδὼς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἕπεται. — Λυσίαν ἐπὶ τῇ πειθοῖ καὶ χάριτι θαυμάζομεν. — Τῇ αἰδοῖ πρόσεστι τὸ σέβας. — Μὴ πρόσβλεπε τὴν Γοργοῦς ὄψιν. — Ὦ ἠχοῖ, ψεύδεις πολλάκις τοὺς ἀνθρώπους. — Πάντες ὀρέγονται εὐεστοῦς. — Πρέπει νεανίᾳ, αἰδῶ ἔχειν. — Κλειὼ καὶ Ἐρατὼ Μοῦσαί εἰσιν. Τὴν μὲν Κλειὼ θεραπεύουσιν οἱ ἱστοριογράφοι, τὴν δὲ Ἐρατω οἱ λυρικοὶ ποιηταί.

Омиръ пева юнаке Ахила. — Дивна є (*θαυμαστὸς*, *ἡ* *ὸν*) храбрость юнака. — Робови проводе (*ἄγω*) жало-, станъ животъ.— Стрицъ има лепу башту. — Сви се радую благонахођеню. — Младићу, диви се съ почитаніемъ дѣлима добры людій. — Дивимо се убеђеню и милини говора Лисіева (род.). — Одзивъ често вара.

§. 44. 3) Речи на *ας*, род. *αος*, и на *ος*, родит. *εος*, *ους*.

а) *ας*, родит. *αος*.

Само малый брой средньи имена принадлежи овой класи, као : *τὸ σέλας*, светлость, *τὸ δέπας* пеаръ.

	Єднобр.	Вишебр.	Двобр.
		светлость.	
И.	τὸ σέλας,	σέλα-α σέλᾱ	σέλα-ε
Р.	σέλα-ος	σελά-ων	σελά-οιν
Д.	σέλα-ϊ σέλᾳ	σέλα-σι (ν)	
В.	σέλας	σέλα-α σέλᾱ	

б) ος, род. εος = ους.

Суштествителна имена ове классе єсу такође средњегъ рода. У именит. падежу претворило се є корено самогласно ε у ο.

Єдноброй.

И.	τὸ γένος	τὸ κλέος
Р.	(γένε-ος) γένους	(κλέε-ος) κλέους
Д.	(γένε-ϊ) γένει	(κλέε-ϊ) κλέει
В.	γένος	κλέος

Вишеброй.

И.	(γένε-α) γένη	κλέε-α κλέᾱ
Р.	(γενέ-ων) γενῶν	(κλεέ-ων) κλεῶν
Д.	γένε-σι (ν)	κλέε-σι (ν)
В.	(γένε-α) γένη	(κλέε-α) κλέᾱ

Двоброй.

(γένε-ε) γένη	(κλέε-ε) κλέη
(γενέ-οιν) γενοῖν	κλεέ-οιν) κλεοῖν.

Примѣт. О двобройномъ сливаню: ε-ε у η (а не у ει) види §. 42, примѣт. 1.; εα у вишеброю, кадъ му предходи самогласно писме слива се у α (а не у η); као: κλέεα = κλέᾱ. Сравни *Περικλέᾱ* (§. 42. примѣт. 2.)

XXII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἄνθος, τὸ, цветъ.	θάλπος, τὸ, топлота.
εἶδος, τὸ, видъ.	κλέος, τὸ, слава, вишеброй: славна дѣла.
ἔπος, τὸ, речь.	

κέρδος, τὸ, добыть.
μῆκος, τὸ, дужина.
ὕψος, τὸ, висина.
ψεῦδος, τὸ, лажь.
ψῦχος, τὸ, ладноћа, зима.
γῆ, ἡ, земля.
ζημία, ἡ, штета, казнь.
ἄνεμος, ὁ, ветаръ.
δειλὸς, ἡ, ον, страшљивъ, неваљао.
χαλκὸς, ὁ, тучъ.
ἐαρινὸς, ἡ, ὸν, пролетньій.
θνητὸς, ἡ, ὸν, смртный.
πονηρὸς, ὰ, ὸν, лукавъ, рђавъ.
ἀσφαλὴς, ὲς, извѣстанъ, безбѣданъ.
κρίνω, делимъ, судимъ, избирамъ.
ἀλλὰ, него, али.

Ἡ γῆ ἄνθεσιν ἐαρινοῖς θάλλει. — Τῶν κακῶν δειλὰ ἔπη φέρουσιν οἱ ἄνεμοι. — Μὴ ἀπέχου ψύχους καὶ θάλπους. — Τὸ καλὸν οὐ μήκει χρόνου κρίνομεν, ἀλλὰ ἀρετῇ. — Οὐκ ἀσφαλὲς πᾶν ὕψος ἐν θνητῷ γένει. — Μὴ ψεύδη λέγε. — Ἀπέχου πονηρῶν κερδῶν. — Κέρδη πονηρὰ ζημίαν ἀεὶ φέρει. — Κάτοπτρον εἶδους χαλκὸς, οἶνος δὲ νοῦ (ἐστίν). — Οἱ ἄνθρωποι κλέους ὀρέγονται. — Οἱ ἄνδρες κλέει χαίρουσιν. — Οἱ ἀνδρεῖοι κλεῶν ὀρέγονται. — Θαυμάζομεν τὰ τῶν ἀνδρῶν κλέα. —

Клони се неправедне добыти. — Радуємо се пролетнѣмъ цвету. — Не клони се, младиђу, зиме и топлоте. *) — Избегавай неваљале добыти. — Лажи слѣдује казнь. — Дивимо се Єлинима због (*ἐπί* съ дат.) славны дѣла. — Войници се подстрекаваю съ любови (дат.) къ (род.) слави, на (*ἐπὶ*, съ вин.) славна дѣла. — Дивимо се славнимъ дѣлима войника.

§. 45. III. Речи на: *ῑς, υς, ι, υ.*

1) Речи на: *ῐς, ῡς.*

Єдноброй.

	жижакъ.	крмача.	риба.
И.	*ὁ κτῖς*	*ἡ σῦς,*	*ὁ ἰχθὺς*
Р.	*κτῐ̆-ὸς*	*σῠ̆-ὸς*	*ἰχθύ-ος*
Д.	*κτῐ̆-ὶ*	*σῠ̆-ὶ*	*ἰχθύ-ϊ*
В.	*κτῖν*	*σῦν*	*ἰχθύν*
З.	*κτῖ*	*σῦ*	*ἰχθύ.*

*) Оба суштествителна стављю се у вишеброю.

Вишеброй.

И.	κῑ́-ες	σῡ́-ες	ἰχθύ-ες
Р.	κῐ-ῶν	σῠ-ῶν	ἰχθύ-ων
Д.	κῐ-σὶ (ν)	σῠ-σὶ	ἰχθύ-σι(ν)
В.	κῑ́-ας	σῠς	ἰχθῦς
З.	κῑ́-ες	σῡ́-ες	ἰχθύ-ες.

Двоброй.

κῑ́-ε	σῡ́-ε	ἰχθῦ-ε
κῐ-οῖν	σῠ-οῖν	ἰχθύ-οιν.

XXIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Βότρῡς, ῠος, ὁ, гроздъ.
μῦς, ῠὸς, ὁ, мишъ.
λέκῡς, ῠος, ὁ, мртавъ, мртвацъ.
στάχῡς, ῠος, ὁ, класъ.
παγὶς, ίδος, ἡ, клопка.
ἄμπελος, ἡ, виноградъ.
βάτραχος, ὁ, жаба.
Σύρος, ὁ, Сирянинъ.
ἄγκιστρον, τὸ, удица.
ἄγριος, ίᾱ, ιον, дивльій, а. ѣ.
ἴσος, η, ον, раванъ, єднакъ.
ἀγρεύω, ватамъ, ловимъ.
ἀνακύπτω, излазимъ, помолявамъ се.
βασιλεύω, род. царуємъ, кралюємъ, владамъ.

Οἱ ἰχθύες ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνακύπτουσιν. — Οἱ θηρευταὶ τὰς ἀγρίας σῦς ἀγρεύουσιν. — Πάντες ἴσοι νέκυες· ψυχῶν δὲ θεὸς βασιλεύει. — Ἡ ἄμπελος φέρει βότρυς. — Ἡ γῆ φέρει στάχυς καὶ βότρυς. — Οἱ μύες παγίσιν ἀγρεύονται. — Οἱ Σύροι σέβονται τοὺς ἰχθῦς ὡς θεούς. — Τοῖς μυσὶ μάχη ποτὲ ἦν πρὸς τοὺς βατράχους. — Ἀγκίστροις ἐνεδρεύομεν τοὺς ἰχθῦς.

Ватамо рибе съ удицама. — Ловацъ вреба дивлѣ свинѣ. — Лепи су гроздови и класови. — Виноградъ рађа грожђе. — Жабе (дат.) су имале (ἦν) єдномъ (ποτὲ) борбу съ мишевима.

§. 46. 2) Речи на: ῐς, ῐ, ῠς, ῠ.

Корено самогласно ι и υ остає само у вин. и зват. єдноброя, а у осталимъ падежима претвара се у ε. У

род. єдноброя и вишеброя имаю суштествителна мушкогъ и женскогъ рода ως и ων на краю, у комъ случаю недѣйствує ω на положенѣ гласоударенія. (Сравни §. 30. примѣт. 2.)

Єдноброй.

	варошь.	аршинъ.	слачица.	варошь.
И.	ἡ πόλις,	ὁ πῆχυς,	τὸ σίνᾰπι	τὸ αστυ
Р.	πόλε-ως	πήχε-ως	σινάπεως	ἄστεος
Д.	πόλει	πήχει	σινάπει	ἄστει
В.	πόλιν	πῆχυν	σινάπι	ἄστυ
З.	πόλι	πῆχυ	σινάπι	ἄστυ.

Вишеброй.

И.	πόλεις	πήχεις	σινάπη	ἄστη
Р.	πόλε-ων	πήχε-ων	σιναπέ-ων	ἀστέ-ων
Д.	πόλε-σι (ν)	πήχε-σι (ν)	σινάπε-σι (ν)	ἄστε-σι (ν)
В.	πόλεις	πήχεις	σινάπη	ἄστη
З.	πόλεις	πήχεις	σινάπη	ἄστη.

Двоброй.

πόλε-ε	πήχε-ε	σινάπε-ε	ἄστε-ε
πολέ-οιν	πηχέ-οιν	σιναπέ-οιν	ἀστέ-οιν.

Примѣт. Овамо принадлеже и прилагателна на ύς, εῖα, ύ (§. 51, 1, и примѣт. 2). Скланянѣ овы прилагателны разликує се одъ суштествителны само у томъ, што у родит. єднобр. имаю εος, (а не εως), и што имъ є средньій родъ у вишебр. свагда несливенъ έα; као:

Єдноброй.

	сладакъ.	сладка.	сладко.
И.	γλυκὺς	γλυκεῖα	γλυκὺ
Р.	γλυκέ-ος	γλυκεί-ᾱς	γλυκέ-ος
Д.	γλυκεῖ	γλυκείᾳ	γλυκεῖ
В.	γλυκὺν	γλυκεῖαν	γλυκὺ
З.	γλυκὺ	γλυκεῖα	γλυκὺ.

Вишеброй.

И.	γλυκεῖς	γλυκεῖαι	γλυκέα
Р.	γλυκέων	γλυκειῶν	γλυκέων
Д.	γλυκέσι (ν)	γλυκείαις	γλυκέσι (ν)
В.	γλυκεῖς	γλυκείᾱς	γλυκέα
З.	γλυκεῖς	γλυκεῖαι	γλυκέα.

Двоброй.

γλυκέε	γλυκείᾱ	γλυκέε
γλυκέοιν	γλυκείαιν	γλυκέοιν.

По овомъ примеру склоняю се прилагателна на ὐς, ὔ, род. εος, коя имаю она иста окончења као γλυκὺς, само се у томъ разликую, што се ньіовъ средньій родъ εα, слива у η (као ἄστη); н. п. ὁ ἡ δίπηχυς, τὸ δίπηχυ, два аршина дугачакъ, τὰ διπήχη.

Примѣт. 2. Нека суштествителна на ις, а тако и прилагателна на ις, ι, као: ἰδρις, ἰδρι, вештъ, склоняю се правилно; а тако исто речь ἡ ἔγχελυς, єгуля. у єдноброю.

Єдноброй.

	говече.	єгуля.	овца.
И.	ὁ ἡ πόρτις	ἡ ἔγχελυς	ὁ, ἡ οἶς,
Р.	πόρτι-ος	ἐγχέλυ-ος	οἰὸς
Д.	πόρτι-ι, πόρτῐ	ἐγχέλυ-ῐ	οἰὶ
В.	πόρτιν	ἔγχελυν	ὄϊν
З.	πόρτι	ἔγχελυ	οἷς.

Вишеброй.

И.	πόρτι-ες, πόρτῐς	ἐγχέλεις	οἷες
Р.	πορτί-ων	ἐγχέλε-ων	οἰῶν
Д.	πόρτι-σι (ν)	ἐγχέλε-σι (ν)	οἱσὶ (ν)
В.	πόρτι-ας, πόρτῐς	ἐγχέλεις	οἷας и οἷς
З.	πόρτι-ες, πόρτῐς	ἐγχέλεις	οἷες

Двоброй.

πόρτι-ε	ἐγχέλε-ε	οἷε
πορτί-οιν	ἐγχελέ-οιν	οἰοῖν.

XXIV. Речи за ученѣ на паметь и задатцы за преводъ.

Βρῶσις, εως, ἡ, ело.
κτῆσις, εως, ἡ, имовина, тековина, притяжанѣ.
ονησις, εως, ἡ, полза.
πόσις, εως, ἡ, пило, пиће.
πρᾶξις, εως, ἡ, дѣло.
σπάνις, εως, ἡ, оскудица.
στάσις, εως, ἡ, побуна.
σύνεσις, εως, ἡ, разумъ, увиђенѣ.
ὕβρις, εως, ἡ, высокоуміе, гордость, безчестіе.
φύσις, εως, ἡ, природа.
φύλαξ, ακος, чуваръ, стражаръ.
κτῆμα, ατος, τὸ, собственость, притяжанѣ
τεῖχος, ους, τὸ, зидъ.
ἀρχὴ, ἡ, почетакъ, у вишебр. власть.
ἀσέλγεια, ἡ, неумереность.
ἔνδεια, ἡ, недостатакъ, оскудица.
ἐπιθυμία, ἡ, желя.
καρπὸς, οῦ, ὁ, плодъ.
κόσμος, ου, ὁ светъ, редъ, украсъ.
νόμος, ου. ὁ, законъ.
πόλεμος, ου, ὁ, ратъ.
πύργος, ου, ὁ, торонь, кула.
δῶρον, ου, τὸ, даръ.
βέβαιος, ᾱ, ον, известанъ, постоянъ.
βροτὸς, ὴ, ὸν, смртный, а, о.
μόνος, η, ον, самъ, а, о.
διάφορος, ον, разный, а, о.

Ἀσέλγεια τίκτει ὕβριν. — Ἐν πόσει καὶ βρώσει πολλοί εἰσιν ἑταῖροι, ἐν δὲ σπουδαίῳ πράγματι ὀλίγοι. — Ὁ πλοῦτος σπάνεως καὶ ἐνδείας τοὺς ἀνθρώπους λύει. — Ἔπου τῇ φύσει. — Αἱ ἀπὸ τοῦ σώματος ἐπιθυμίαι πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας παρέχουσιν. — Ἐν ταῖς πόλεσιν αἱ ἀρχαὶ νόμων φύλακές εἰσιν. — Ἀπέχεσθε, ὦ πολῖται, στάσεων. — Ὀρέγεσθε καλῶν πράξεων. — Διάφοροί εἰσιν αἱ τῶν βροτῶν φύσεις — Ἐξ ὕβρεως πολλὰ κακὰ γίγνεται. — Κακοῦ ἀνδρὸς δῶρα ὄνησιν οὐκ ἔχει. — Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ συνέσεως οὐκ ἀσφαλῆ κτήματά εἰσιν. — Οἱ καρποὶ γλυκεῖς εἰσιν. — Ἀρετῆς βέβαιαί εἰσιν αἱ κτήσεις μόναι. — Πολλὰ ἄστη τείχη ἔχει. — Οἱ τοῦ ἄστεος πύργοι καλοί εἰσιν. — Οἱ πύργοι τῷ ἄστει κόσμος εἰσίν.

Богатство растерує недостатакъ и оскудицу. — У вароши су власти чувари закона. — Тежи младићу къ

лепимъ дѣлима. — Само притяжанѣ добродѣтельи єсть известно. — Лепи закони єсу украшеніе вароши. — Войници се боре за (*περὶ* род.) спасеніе вароши. — Избегавай грађанине побуну (вишебр.).

§. 47. Неправилна суштествителна трећег склоненія.

1. *Ἀνὴρ* в. §. 36.; *γάλα, γόνυ, δόρυ, οὖς* §. 39.; *χεὶρ* §. 35., примѣт. 2.

2. *Γυνὴ* (*ἡ*, жена), род. *γυναικ-ὸς*, дат. *γυναικ-ί*, вин. *γυναῖκ-α*, зват. *γύναι*; вишебр. *γυναῖκες, γυναικῶν, γυναιξὶ(ν), γυναῖκας.*

3. *Ζεὺς*, Юпитеръ; род. *Διὸς*, дат. *Διΐ*, вин. *Δία*, звателный *Ζεῦ.*

4. *Θρὶξ*, (*ἡ*, длака), родит. *τριχ-ὸς*, дател. вишебр. *θριξὶ (ν)*, в. §. 8. 10.

5. *Κλεὶς* (*ἡ*, ключъ) род. *κλειδ-ὸς*, дат. *κλειδ-ὶ*, винит. *κλεῖν*; виш. им. и вин. *κλεῖς*, покрай: *κλεῖδες κλεῖδας.*

6. *Κύων* (*ὁ, ἡ*, псето) родит. *κυν-ὸς* дат. *κυν-ὶ*, винит *κύνα*, зват. *κύον*; вишебр. *κύνες, κυνῶν, κυσὶ (ν), κύνας.*

7. *Μάρτυς* (*ὁ*, сведокъ), род. *μάρτυρος*, дат. *μάρτυρι*, винит. *μάρτυρα*; зват. *μάρτυς*; дат. вишебр. *μάρτῡσι (ν).*

8. *Ναῦς* (*ἡ* лађа), род. *νεὼς*, дат. *νηὶ*, вин. *ναῦν*; двоброй. род. и дат. *νεοῖν* (имен. и винит. неслучава се); вишебр. *νῆες, νεῶν, ναυσὶ (ν), ναῦς.* Сравни *γραῦς* §. 41.

9. *Ὕδωρ* (*τὸ*, вода), род. *ὕδατος* и т. д.

XXV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превођъ.

Ἐκκλησία, *ἡ*, саборъ, скупштина.
μαρτυρία, *ἡ*, сведочанство.
οἰκία, *ἡ*, кућа.
πέτρα, *ἡ*, стѣна, каменъ.
ὠφέλεια, *ἡ*, полза.
κίστη, *ἡ*, сандукъ.
Ἅιδης, ου, ὁ, адъ, богъ подземности.
κυβερνήτης, ου, ὁ, корманошъ, реизъ, управитель.
Πολυδεύκης, ου, ὁ, Полуксъ.

Αθηναῖος, ου, ὁ, Атинянинъ.
ἱστὸς, οῦ, ὁ, разбой
κύβος, ου, ὁ, коцка.
οἶκος, ου, ὁ, кућа.
σωτὴρ, ῆρος, ὁ, избавитель.
κτεὶς, ενὸς, ὁ, чешаль.
σταγὼν, όνος, ἡ, капля.
Κάστωρ, ορος, ὁ, касторъ.
ἄπιστος, ον, неверанъ, несигуранъ.
δέησις, εως, ἡ, молба.
σιεγανὸς, ἡ, ὸν, густъ, честъ.
ἰθύνω, управлямъ.
κοιλαίνω, дубимъ.
κομίζω, носимъ, доносимъ.
κτενίζω, чешлямъ.
σώζω, спасавамъ, обдржавамъ.
δέχομαι, примамъ.

Αἱ γυναῖκες τῷ κόσμῳ χαίρουσιν. — Οἱ Ἕλληνες σέβονται Δία. — Ταῖς γυναιξὶν ἡ αἰδὼς πρέπει. — Οἱ κύνες τὸν οἶκον φυλάττουσιν. — Ὁ κυβερνήτης τὴν ναῦν ἰθύνει. — Αἱ σταγόνες τοῦ ὕδατος πέτραν κοιλαίνουσιν. — Τῆς γυναικός ἐστι, τὸν οἶκον φυλάττειν. — Γυναικὸς ἐσθλῆς ἐστι, σώζειν οἰκίαν. — Ἀεὶ εὖ πίπτουσι Διὸς κύβοι. — Οἱ κύνες τοῖς ἀνθρώποις ὠφέλειαν καὶ ἡδονὴν παρέχουσιν. — Αἱ τῶν μαρτύρων μαρτυρίαι πολλάκις ἄπιστοί εἰσιν. — Ἱστοὶ γυναικῶν ἔργα, καὶ οὐκ ἐκκλησίαι (εἰσίν) — Κόμιζε ὦ παῖ, τὴν τῆς κίστης κλεῖν. — Ὦ Ζεῦ, δέχου τὴν τοῦ ἀτυχοῦς δέησιν. — Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης τῶν νεῶν σωτῆρες ἦσαν. — Γυναικὶ πάσῃ κύσμον ἡ σιγὴ φέρει. — Τὴν τρίχα στεγανὴν ἔχει ὁ λαγώς. — Ὦ γύναι, σῶζε τὴν οἰκίαν. — Τῷ κτενὶ τὰς τρίχας κτενίζομεν. — Αἰακὸς τὰς Ἅιδου κλεῖς φυλάττει.

Жена се радує украсу. — Дужность є (єсть) жене, кућу чувати. — Дѣте, донеси ключеве (одъ) кућe (род). — Жене се радую лепой коси (вишебр. одъ *θρὶξ*). — Атиняни (дат.) су имали (*ἦσαν*) млоге лађе. — Неверуй свима сведоцима. — Дужность є (єсть) паса, кућу чувати. — Юпитеръ є (дат.) имао (*ἦσαν*) млоге храмове. — Рибе се помаляю изъ воде. — Корманоши управляю лађама (вин.) — Жени пристои (*πρέπει*) стидъ.

§. 48. Неправилна прилагателна.

Єдноброй.

	благъ, кротакъ.	блага, кротка.	благо, кротко.
И.	πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον
Р.	πράου	πραείᾶς	πράου
Д.	πράῳ	πραείᾳ	πράῳ
В.	πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον
З.	πρᾶος, πρᾶε	πραεῖα	πρᾶον.

Вишеброй.

И.	πρᾶοι и πραεῖς	πραεῖαι	πραέα
Р.	πραέων	πραειῶν	πραέων
Д.	πράεσι (ν)	πραείαις	πραέσι (ν)
В.	πράους	πραείας	πραέα
З.	πρᾶοι и πραεῖς	πραεῖαι	πραέα.

Двоброй.

πράω	πραείᾱ	πράω
πράοιν	πραείαιν	πράοιν.

Єдноброй.

	млогій.	млога.	млого.
И.	πολὺς	πολλὴ	πολὺ
Р.	πολλοῦ	πολλῆς	πολλοῦ
Д.	πολλῷ	πολλῇ	πολλῷ
В.	πολὺν	πολλὴν	πολὺ
З.	πολὺ	πολλὴ	πολὺ.

Вишеброй.

И.	πολλοὶ	πολλαὶ	πολλὰ
Р.	πολλῶν	πολλῶν	πολλῶν.
	и т. д.	и т. д.	и т. д.

Єдноброй.

	великій.	**велика.**	**велико.**
И.	*μέγας*	*μεγάλη*	*μέγα*
Р.	*μεγάλου*	*μεγάλης*	*μεγάλου*
Д.	*μεγάλῳ*	*μεγάλῃ*	*μεγάλῳ*
В.	*μέγαν*	*μεγάλην*	*μέγα*
З.	*μέγα*	*μεγάλη*	*μέγα.*

Вишеброй.

И.	*μεγάλοι*	*μεγάλαι*	*μεγάλα*
Р.	*μεγάλων*	*μεγάλων*	*μεγάλων.*
	и т. д.	**и т. д.**	**и т. д.**

XXVI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод̀ъ.

Ἀφθονία, *ἡ*, **независть, изобиліе.**
Αἴγυπτος, *ἡ*, **Египетъ.**
Ἀλέξανδρος, *ου*, *ὁ*, **Александеръ.**
Κροῖσος, *ὁ*, **Крезусъ.**
πρόσοδος, *ἡ*, **долазакъ; 2) приход̀ъ.**
σῖτος, *ὁ*, **жито, раана.**
φόβος, *ὁ*, **стра: *φόβον ἔχειν* страмати, страшити се.**
Μακεδών, *όνος*, *ὁ*, **Македонацъ.**
Ἰλιὰς, *άδος*, *ἡ*, **Иліяда.**
ἄλγος, *ους*, *τὸ*, **болъ.**
ἔθος, *ους*, *τὸ*, **обичай.**
πάθος, *ους*, *τό*, **страсть, патня.**
ὀλίγος, *η*, *ον*, **малый у количеству.**
ὀφέλλω, **ранимъ, умложавамь.**
προσαγορεύω, **именуємъ.**
μέγα, **нарѣч. яко, врло, здраво.**

Πολὺν οἶνον πίνειν κακόν ἐστιν. — Οἱ βασιλεῖς μεγάλας προσόδους ἔχουσιν. — Ἐν Αἰγύπτῳ πολλὴ σίτου ἀφθονία ἦν. — Ἡ θάλαττα μεγάλη ἐστίν. — Μέγα πάθος προσαγορεύομεν Ἰλιάδα κακῶν. — Κροίσῳ ἦν πολὺς πλοῦτος. — Πολλάκις ἐξ ὀλίγης ἡδονῆς μέγα γίγνεται ἄλγος. — Πράεσι λόγοις ἡδέως εἴκομεν. — Τὰ μεγάλα δῶρα τὴς τύχης ἔχει φόβον. — Πολλῶν ἀνθρώπων ἔθη ἐστὶ πραέα. — Πόνος ἀρετὴν μέγα ὀφέλλει. — Οἱ παῖδες τοὺς πρώους πατέρας καὶ τὰς πραείας μητέρας στέργουσιν. — Ὁμιλίαν ἔχε τοῖς πράεσιν ἀνθρώποις. — Αἱ γυναῖκες πραεῖαί εἰσιν. — Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνων βασιλέα, μέγαν ἀπαγορεύουσιν. —

Уздржавай се одъ млогогъ вина. — Кралѣви (дат.) имаю (єсу) велике приходе. — Египетъ (дат.) има (*ἐστὶ*)

велико богатство у раани. — Млоги имаю велико богатство, али малу паметь. — Тежи за благимъ нравима. — Жене (дат.) имаю (ἐστὶ) благу наравь. — Александеръ, краль македонскій (Македонаца) назива се великимъ (именит.)

§. 49. Сравненіе прилагателны имена.

За означенѣ оба степена: сравнителногъ и превосходногъ, има грчкій єзикъ два окончења; єдно, коє се обично употреблява, за сравнителный: *τερος, τέρᾱ, τερον*, и за превосходный: *τατος, τάτη, τατον*; друго, коє се редко употреблява; за сравнителный: *ίων, ῖον*, или *ων, ον* а за превосходный: *ιστος, ίστη, ιστον.*

Примѣт. 1. Превосходный степенъ изражава или найвећій степенъ єдногъ свойства, или само врло великій степенъ таковогъ.

Примѣт. 2. Место простогъ начина сравнителногъ и превосходногъ степена, узима грчкій єзикъ по кои путъ положителный степенъ са *μᾶλλον* више и *μάλιστα* найвише, као Французи што имаю plus за срав. и le plus за превос. степенъ.

§. 50. А. Првый начинъ сравнителногъ и превосходногъ степена.

Сравн: *τερος, τέρᾱ, τερον.*
Превос: *τατος, τάτη, τατον.*

Ова окончења узимаю слѣдующа прилагателна, и на слѣдующій начинъ, у мушкомъ роду своме.

I. Прилагателна на *ος, η, (ᾱ), ον.*

а) Већа часть прилагателны имена ове класе, примаю поменута окончења на край чистогъ корена своегъ, почемъ избаце *ς*, и задржаваю *ο*, кадъ предходи єданъ природно или положенѣмъ дугій (§. 9. 3.) слогъ; а кадъ напредъ стои кратакъ слогъ, онда се претвара *ο* у *ω*, као:

κοῦφ-ος, лакъ	срав.	*κουφ-ό-τερος*	превос.	*κουφ-ό-τατος*,
ἰσχῡ-ρὸς, якъ	„	*ἰσχῡρ-ό-τερος*,	„	*ἰσχῡρ-ό-τατος*
λεπτ-ὸς, танакъ,	„	*λεπτ-ό-τερος*	„	*λεπτ-ό-τατος*,
πικρ-ός, горакъ,	„	*πικρ-ό-τερος*,	„	*πικρ-ό-τατος*,
σοφ-ὸς, мударъ,	„	*σοφ-ώ-τερος*,	„	*σοφ-ώ-τατος*,
ἐχῦρ-ὸς, безбѣданъ	„	*ἐχῦρ-ώ-τερος*,	„	*ἐχυρ-ώ-τατος*,
ἄξῐ-ος, достоянъ	„	*ἀξι-ώ-τερος*,	„	*ἀξι-ώ-τατος*.

б) Сливена на *εος* = *οῦς* и *οος* = *οῦς*, могу се и у сравненію сливати, прва кадъ *ε* и *ω* у *ω* слію, а друга избацивши *ος*, узимаю слогъ *ες*, кои са предходећимъ *ο* сливаю у *ου*; н. п.

пурпурный,	простъ.
πορφύρε-ος = *πορφυρ-οῦς*	*ἁπλ-όος* = *ἁπλ-οῦς*
πορφυρ-εώ-τερος=*πορφυρ-ώ-τερος*,	*ἁπλο-έσ-τερος*=*ἁπλ-ώσ-τερος*
πορφυρ-εώ-τατος=*πορφυρ-ώ-τατος*,	*ἁπλο-έσ-τατος*=*ἁπλ-ώσ-τατος*

Овамо принадлеже и сливена съ два окончења *ους* и *ουν*, као: *ἔῦν-οος* = *ἔῦν-ους*, сред. *ἔῦν-οον* = *ἔῦν-ουν*, срав. *εὐνο-έσ-τερος* = *εὐν-ούσ-τερος*, превос. *εὐνο-έσ-τατος* = *εὐν-ού-στατος*.

в) Слѣдующа прилагателна на *αιος*: *γεραιὸς*, старъ, *παλαιὸς* старый, прѣжнiй, *περαῖος*, онострaный, *σχολαῖ-ος*, безпосленый, узимаю окончење *τέρος* и *τατος*, почемъ избаце крайнiй слогъ *ος*, н. п.

γεραι-ὸς, срав. *γεραί-τερος*, превос. *γεραί-τατος*.

Примѣт. 1. *Φίλος* любезанъ, има у обичномъ говору: срав. *μᾶλλον φίλος*, превос. *φίλτατος*.

г) Слѣдующа прилагателна на *ος*: *ἔῦδιος*, ведаръ, *ἥ-συχος* миранъ, *ἴσος* раванъ, *μέσος*, средньiй, *παραπλήσιος*, подобанъ, *ὄρθριος*, ютреньiй, *ὄψιος*, доцный, избацивши *ος*, узимаю *αι*, и ньiовъ начинъ сравньивања раванъ с горнѣму; н. п

μέσ-ος, срав. *μεσ-αί-τερος*, превос. *μεσ-αί-τατος*.

Исто тако и *πρώϊος*, раный у нарѣчномъ сравнителномъ и превосходномъ степену: *πρωϊαίτερον*, *πρωϊαίτατα*.

д) Два прилагателна: ἐῤῥωμένος, якій, ἄκρατος, непомешанъ, избацивши ος, узимаю ες; н. п. ἐῤῥωμεν-έσ-τερος, ἐῤῥωμεν-έσ-τατος, ἀκραι-έσ-τερος, ἀκραι-έσ-τατος. Тако и αἰδοῖος, ᾱ, ον, стидљивъ има у превосходн. αἰδοι-έσ-τατος.

е) Слѣдующа прилагателна на ος: λάλος, брблявъ, μονοφάγος самоѣдућій ὀψοφάγος, изешный и πτωχὸς, сиромашный, избацую ος и узимаю ις, н. п. λάλ-ος, срав. λαλίσ-τερος, превос. λαλ-ίσ-τατος.

II. Прилагателна на: ης, род. ου, и ψευδὴς, ὲς, род. έος = οῦς, изоставляю ης и узимаю ις, н. п.

κλέπτης, ου, крадљивъ, срав. κλεπτ-ίσ-τερος, превос. κλεπτ-ίσ-τατος.

XXVII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превођъ.

Αἱρετὸς, ὴ, ὸν, избраный.
βίαιος, ᾱ, ον, насилный.
δίκαιος, ᾱ, ον, праведанъ.
τίμιος, ᾱ, ον, честанъ.
χρήσιμος, η, ον, потребанъ, полезанъ.
Σπαρτιατικὸς, ὴ, ὸν, шпартанскій.
σιωπὴ, ἡ, ћутанѣ.
Καλλίας, ου, ὁ, Каллія.
Ἰνδὸς, οῦ, ὁ, Индіянацъ.
Λακεδαιμόνιος, ου, ὁ, Лакедемонацъ.
Ἀριστείδης, ου, ὁ, Аристидъ.
κόραξ, ᾰκος, ὁ, гавранъ.
οὐδεὶς, ενὸς, никаквый, нико, οὐδὲν, ништа.
πατρὶς, ίδος, ἡ, отечество.
χελιδὼν, όνος, ἡ, ласта.
ἔθνος, ους, τὸ, народъ.
ἀγάλλω, украшавамъ; среднѣ съ дат. гордимъ се, радуемъ се нечемъ.
νομίζω, мислимъ, држимъ.
ποτέ (енкл.) нарѣч. негда, кадгодъ.

Правило синтаксиса: Сравнѣный предметъ, предъ коимъ стои у србскомъ єзику *него* или *одъ*, изражава се у грчкомъ єзику или са ἤ него, или, (што є іошть обичніе) кадъ се изостави ἤ, само са родителнимъ падежомъ.

Ἀριστείδης πτωχίστατος ἦν, ἀλλὰ δικαιότατος. — Οἱ Κύκλωπες βιαιότατοι ἦσαν. — Καλλίας πλουσιώτατος ἦν Ἀθηναίων. — Οὐδὲν σιωπῆς ἐστι χρισιμώτερον. — Σιγὴ ποτ' ἐστὶν αἱρετωτέρα λόγου. — Οὐκ ἔστι σοφίας τιμιώτερον. — Σο-

φία πλούτου κτῆμα τιμιώτερόν ἐστιν. — Ἡ Λακεδαιμονίων δίαιτα ἦν ἁπλουστάτη. — Οἱ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται. — Ἡ πατρὶς τοῖς ἀνθρώποις φιλτάτη ἐστίν. — Οἱ Ἰνδοὶ παλαίτατον ἔθνος νομίζονται. — Ὦ νεανίαι, ἔστε ἡσυχαίτατοι. — Οἱ Σπαρτιατικοὶ νεανίαι ἐῤῥωμενέστεροι ἦσαν τῶν Ἀθηναίων. — Πολλοὶ τῶν χελιδόνων εἰσὶ λαλίστεροι. — Οἱ δοῦλοι πολλάκις ψευδίστατοι καὶ κλεπτίστατοί εἰσιν.

Сынъ є мудріи одъ отца. — Найдрагоцѣніє благо єсть добродѣтель. — Животъ Сократа био є врло простъ. — Нико међу Атинянима (ніє) био праведніи (одъ) Аристида. — Найстаріи нису свагда наймудріи. — Люди су мирніи, него деца. — Лакедемонци су были врло яки. — Ласте су врло брбляве. — Гавранъ є врло крадљивъ. —

III. Прилагателна трећегъ склоненія.

1) Прилагателна на *ύς, εῖα, ύ*, — *ης, ες* (род. *εος* = *ους*), — *ας, αν*, и *μάκαρ*, **блаженъ, узимаю окончениє сравненія одма после чистогъ корена, кои се показує у виду среднѣгъ рода, као:**

γλυκὺς,	сладакъ	сред. *ὺ* —	*γλυκύ-τερος*	*γλυκύ-τατος.*
ἀληθὴς,	истинитъ,	сред. *ές* —	*ἀληθέσ-τερος*	*ἀληθέσ-τατος*
πένης,	сиромашанъ,	сред. *ες* —	*πενέσ-τερος*	*πενέσ-τατος*
μέλας,	црнъ,	сред. *αν* —	*μελάν-τερος*	*μελάν-τατος*
μάκαρ	блаженъ,	сред. *αρ* —	*μακάρ-τερος*	*μακάρ-τατος.*

Примѣт. 2. Прилагателна: *ἡδὺς, ταχὺς* и *πολὺς* **имаю окончениє сравненія на** *ίων* и *ων*. **Види §. 51, 1, и §. 52, 9.**

3) Сложена одъ *χάρις* **умећу** *ω*, **н. п.**

ἐπίχαρις, ι **род.** *ἐπιχάριτ-ος* **пріятанъ,**
срав. *ἐπιχαριτ-ώ-τερος*, **прев.** *ἐπιχαριτ-ώ-τατος.*

3) Прилагателна на *ων, ον*, (р. *ονος*), **узимаю** *ες*, **н. п.**

εὐδαίμων, сред. *εὔδαιμον*, **благополучанъ,**
срав. *εὐδαιμον-έσ-τερος*, **прев.** *εὐδαιμον-έσ-τατος.*

4. Прилагателна на *ξ* **узимаю некадъ** *ες*, **а некадъ** *ις*, **н. п.**

старый.	грабльивый.
ἀφῆλιξ, род. ἀφήλικ-ος,	ἅρπαξ, род. ἅρπαγ-ος,
срав. ἀφηλικ-έσ-τερος,	срав. ἁρπαγ-ίσ-τερος,
прев. ἀφηλικ-έσ-τατος;	прев. ἁρπαγ-ίσ-τατος.

5. Прилагателнима на *εις, εν*, додав се *ς*, предъ коимъ се корено *ν* избацуе (§. 8. 8.), н. п.

χαρίεις, сред. *χαρίεν*, дражестанъ, лепъ.
срав. *χαριέ-στερος*, прев. *χαριέ-στατος*.

XXVIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Βαθὺς, εῖα, ὺ, дубокъ.	*ἀτυχία, ἡ*, несрећа.
βαρὺς, εῖα, ὺ, тежакъ.	*ἥβη, ἡ*, младость.
πρέσβυς, εια, υ, старъ.	*ὁρμὴ, ἡ*, устремленіе.
ὠκὺς, εῖα, ὺ, брзъ.	*Κριτίας, ου, ὁ*, Критія.
ἀσθενὴς, ὲς, слабъ.	*Αἰθίοψ, οπος, ὁ*, Етіопъ.
ἐγκρατὴς, ὲς, уздржателанъ.	*μεσότης, ητος, ἡ*, средина.
εὐσεβὴς, ὲς, благочестивъ.	*γῆρας, αος = ως, τὸ*, старость.
εὔχαρις, ι, род. *ῖτος*, дражестанъ.	*νόημα, ἄτος, τὸ*, мисао.
ὀρθὸς, ὴ, ὸν, правъ.	*παρέρχομαι*, пролазимъ.
παραπλήσιος, ᾱ, ον, подобанъ.	*αἶψα*, нарѣч. брзо.
Αἴτνη, ἡ, Етна.	*οὐδὲ*, нити.

Αἶψα, ὡς νόημα, παρέρχεται ἥβη, οὐδ' ἵππων ὁρμὴ γίγνεται ὠκυτέρα. — Τὸ γῆρας βαρύτερόν ἐστιν Αἴτνης. — Ὁ θάνατος τῷ βαθυτάτῳ ὕπνῳ παραπλήσιός ἐστιν. — Οἱ νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν. — Φιλίας δικαίας κτῆσίς ἐστιν ἀσφαλεστάτη. — Ἡ μεσότης ἐν πᾶσιν ἀσφαλεστέρα ἐστίν. — Οἱ γέροντες ἀσθενέστεροί εἰσι τῶν νέων. — Βουλῆς ὀρθῆς οὐδέν ἐστιν ἀσφαλέστερον. — Οἱ κόρακες μελαντότατοί εἰσιν. — Ἀφροδίτη ἦν εὐχαριτωτάτη. — Οἱ εὐσεβέστατοι εὐδαιμονέστατοί εἰσιν. — Σωκράτης ἐγκρατέστατος ἦν καὶ σωφρονέστατος. — Ἐν ταῖς ἀτυχίαις πολλάκις οἱ ἄνθρωποι σωφρονέστεροί εἰσιν, ἢ ἐν ταῖς εὐτυχίαις. — Κριτίας ἦν ἁρπαγίστατος. — Ἀφροδίτη ἦν χαριέστάτη πασῶν θεῶν.

Старость є врло тешка. — Ништа (ни) є тако брзо као мисао. — Средина є најбезбѣднія. — Ниєдна птица

(ни) є црня (одъ) гаврана. — Етіопи су врло црни. — Ништа (ни) є дражестніе (одъ) младости. — Нико (међу) Атинянима (род.) (ни) є био умереніи и разумніи (одъ) Сократа. — Нико (ни) є био крадљивіи (одъ) Критіа. — Ништа ніе лепше (одъ) лепогъ цвета. —

§. 51. Б. Другій начинъ сравнителногъ и превосходногъ степена.

Сравн. *ίων*, **сред.** *ῖον*, **или** *ων*, **сред.** *ον*.

Превосход: *ιστος*, *ίστη*, *ιστον*.

Примѣт. 1. О скланяню сравнителногъ види §. 35. примѣт. 4.

Ове начине сравненія примаю:

1) Нека на *υς*, коя избацую овай слогъ, и то обично само: *ἡδύς*, пріятанъ, и *ταχύς* брзъ; ово последнѣ има у сравнит. *θάττων* (*θάσσων*) (§. 8. 10), н. п.

ἡδ-ύς, срав. *ἡδ-ίων*, ср. *ἧδ-ιον*, превос. *ἥδ-ιστος*
ταχύς, срав. *θάττων*, ср. *θᾶττον*, прев. *τάχ-ιστος*.

Примѣт. 2. Остала прилагателна на *υς*, као: *βαρύς*, тежакъ, *βαθύς*, дубокъ, *βραχύς*, кратакъ, *δασύς*, густъ, *εὐρύς* широкъ, *ὀξύς* оштаръ, *πρέσβυς*, старъ, *ὠκύς* брзъ, имаю: *ύτερος*, *ύτατος* (§. 50, III. 1.).

2) Два на *ρός*: *αἰσχρός* сраманъ, гаданъ, и *ἐχθρός* непріятельскій, почемъ избаце тай слогъ, н. п.

αἰσχρός, срав. *αἰσχίων*, сред. *αἴσχιον*, прев. *αἴσχιστος*.

XXIX. Речи за ученѣ на пameть и задатци за превод.

Ὀσμή, *ἡ*, задай, мирисъ.
καιρός, *ὁ*, време.
ζῶον, *τὸ*, животно.
ὄφις, *εως*, *ὁ*, *ἡ*, змія.
ἄλλος, другій.
λοιπός, *ἡ*, *ὸν*, другій, осталый.
μεταφέρω, односимъ, преобраћамъ.
παρέχω, даємъ, зал. сред. производимъ, даємъ.

Ὁ βαθύτατος ὕπνος ἥδιστός ἐστιν. — Πολλὰ ἄνθη ἡδίστην ὀσμὴν παρέχεται. — Οὐδὲν θᾶττόν ἐστι τῆς ἥβης. — Τὴν

αἰσχίστην δουλείαν οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσιν. — Πάντων ἥδιστόν ἐστιν ἡ φιλία. — Οὐδὲν αἰσχιόν ἐστιν, ἢ ἄλλα μὲν ἐν νῷ ἔχειν, ἄλλα δὲ λέγειν. — Οἱ ὄφεις τοῖς λοιποῖς ζώοις ἔχθιστοί εἰσιν. — Οὐδὲν τῷ ἀνθρώπῳ ἔχθιόν ἐστιν, ἢ ὁ ἄνθρωπος.— Τάχιστα (найбрже) *ὁ καιρὸς μεταφέρει τὰ πράγματα.*

Ништа (ни) є пріятніє (одъ) врло дубокогъ сна. — Ништа (ни) є срамніє (одъ) робства. — Коньи су врло брзи. — Ништа (ни) є непріятельскіє (одъ) злогъ совѣта — Старацъ има за старца (вин.) найпріятніи говоръ, а дете за дете.

§. 52. Неправилный начинъ сравненія.

положителный	сравнит.	превосход.
1. *ἀγαθὸς*, добаръ, благъ	*ἀμείνων* ср. *ἄμεινον*	*ἄριστος, η, ον*
	βελτίων	*βέλτιστος*
	κρείττων	*κράτιστος*
	λῴων	*λῷστος.*
2. *κακὸς*, зао, рђавъ,	*κακίων*	*κάκιστος*
	χείρων	*χείριστος*
	ἧττων (нижій)	*ἥκιστα* (нарђчіе)
3. *καλὸς*, добаръ, лепъ,	*καλλίων*	*κάλλιστος*
4. *ἀλγεινὸς*, болный, мучный	*ἀλγεινότερος*	*ἀλγεινότατος*
	ἀλγίων	*ἄλγιστος*
5. *μακρὸς*, дугій,	*μακρότερος*	*μακρότατος* и *μήκιστος*
6. *μικρὸς*, малый,	*μικρότερος*	*μικρότατος*
	ἐλάττων	*ἐλάχιστος*
7. *ὀλίγος*, малый,	*μείων*	*ὀλίγιστος*
8. *μέγας*, великій,	*μείζων*	*μέγιστος*
9. *πολὺς*, млогій,	*πλείων* или *πλέων*	*πλεῖστος*
10. *ῥᾴδιος*, лакій,	*ῥᾴων*	*ῥᾷστος*
11. *πέπων*, зрео,	*πεπαίτερος*	*πεπαίτατος*
12. *πίων*, угоєнъ,	*πιότερος*	*πιότατος.*

XXX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀνάγκη, ἡ, нужда.
ἀναρχία, ἡ, безвластіе.
γνώμη, ἡ, мнѣніе.
Ἰβηρία, ἡ, Шпанія.

κολακεία, ἡ, ласканѣ.
σωφροσύνη, ἡ, трезвеность, разумъ, цѣломудріе.
κροκόδειλος, ὁ, крокодилъ.
σύμβουλος, ὁ, советникъ.
γείτων, ονος, ὁ, комшія.
ἀναγκαῖος, α, ον, нужданъ.
ἐλεύθερος, ᾱ, ον, слободанъ.
μαλακὸς, ὴ, ὸν, мекушный.
ἔμφυτος, ον, уроѣеный.
εὐτυχὴς, ὲς, срећный.
ἰσχύω, крепакъ самъ, якъ, могу.
κελεύω, заповедамъ.
σκώπτω, шалимъ се.
στέργω, любимъ; 2) задоволявамъ се.
ἐνίοτε, нарѣч. кадкадъ.
ἤ, саюзъ, или, него; *ἤ — ἤ* или, или.

Правило синтаксиса. Ὡς кадъ стои са превосходнимъ степеномъ, даѥ му већу силу, н. п. *ὡς τάχιστος* као найбржій, или како бржій може быти.

*Οὐχ ὁ μακρότατος βίος ἄριστός ἐστιν, ἀλλὰ ὁ σπουδαιότατος. — Μέτρον ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον (ἐστίν). — Γνῶμαι τῶν γερωτέρων ἀμείνους εἰσίν. — Σύμβουλος οὐδεὶς ἐστι βελτίων χρόνου. — Ἤ λέγε σιγῆς κρείττονα, ἢ σιγὴν ἔχε. — Ἀεὶ κράτιστόν ἐστι τὸ ἀσφαλέστατον. — Σκώπτεις, ὦ λῷστε. — Βελτιόνων κακίους ἐνίοτε εὐτυχέστεροί εἰσιν. — Οὐκ ἔστι λύπης χεῖρον ἀνθρώπῳ κακόν. — Κολακεία τῶν ἄλλων ἁπάντων κακῶν χείριστόν ἐστιν. — Ἀνὴρ μαλακὸς τὴν ψυχήν *) ἐστι καὶ χρημάτων ἥττων.**) — Ταῖς γυναιξὶν ἡ σωφροσύνη καλλίστη ἀρετή ἐστιν. — Οὐκ ἔστι κτῆμα κάλλιον φίλου. — Ἡ δουλεία τῷ ἐλευθέρῳ ἀλγίστη ἐστίν. — Ἡ ὁδὸς μηκίστη ἐστίν. — Ὁ κροκόδειλος ἐξ ἐλαχίστου γίγνεται μέγιστος. — Ἡ γῆ ἐλάττων ἐστὶ τοῦ ἡλίου. — Στέργε καὶ τὰ μείω. — Ὀλίγιστοι ἄνθρωποι εὐδαίμονές εἰσιν. — Οὐδεὶς νόμος ἰσχύει μεῖζον τῆς ἀνάγκης. — Μικρὰ κέρδη πολλάκις μείζονας βλάβας φέρει. — Ἀναρχίας μεῖζον οὐκ ἔστι κακόν. — Ὁ πόλεμος πλεῖστα κακὰ φέρει. — Ἔμφυτός ἐστι τοῖς ἀνθρώποις ἡ τοῦ πλείονος ἐπιθυμία. — Γυνὴ ἐσθλὴ πλεῖστα ἀγαθὰ τῷ οἴκῳ φέρει. — Τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου φέρε ὡς ῥᾷστα. — Τὸ κελεύειν ῥᾷόν ἐστι τοῦ πράττειν. — Οἱ καρποὶ πεπαίτατοί εἰσιν. — Ἐν τῷ τοῦ πατρὸς κήπῳ οἱ βότρυες πεπαίτεροί εἰσιν, ἢ ἐν τῷ τοῦ γείτονος. — Ἰβηρία τρέφει πιότατα πρόβατα. —*

---

*) Винит. ближегъ определеня.

**) Нижій новаца, т. е. сиромашнін.

Ништа (ни) є болѣ одъ врло прилѣжногъ живота. — Мнѣніе стары есть найболѣ. — Найболыій є советникъ време. — Ништа (ни) є болѣ (одъ) найбезбѣднієгъ. — Найгори су често срећни. — Жалость є човеку найгоре зло. — Ништа (ни) є горе (одъ) ласканя. — Неумеренъ подлеже (ὑπόκειμαι) сладости (ἡ ἡδονή). — Ништа (не стои) женама (ἐστί) лепше (одъ) цѣломудрія. — Слободномъ ништа (ни) є мучніе (одъ) робства. — Крокодилъ є врло дугъ. — Синъ є маныій (одъ) отца. — Зли имаю често више иманя (τὰ κτήματα), (него) добри. (род.) — Сиромашни су често у већой чести, (него) богати (род.). — Сребролюбіе є велико зло. — Ништа недоноси већа зла (одъ) рата. — Заповедати є лако. — Лакше є сносити сиротиню, (него) печалъ (род.). — Найзреліе плодове єдемо найрадіе (прев. сред. вишебр. одъ ἡδύς). — Деблѣ су отчине (род. сущт.) овце, (него) комшиске, (род. суштеств.)

V.

О НАРѢЧІЮ.

§. 53. Понятіе, разделенѣ и образованѣ нарѣчія.

1. Подъ нарѣчіемъ разумевамо нескланяєме части слова, съ коима се означава местно или времено одношенѣ, или одношенѣ начина, како шта быва; н. п. ἐκεῖ, тамо, νῦν, садъ, καλῶς, лепо, добро.

2. Већа се часть нарѣчія образуе одъ прилагателны имена, кадъ имъ се дода оконченіе ως. Ово оконченіе саюжава се съ чистимъ кореномъ прилагателногъ. За образованѣ нарѣчія одъ прилагателны могу се слѣдуюћа правила поставити:

Родителный вишебройный прилагателногъ ων, претвара се у ως, а гласоудареніе остае на ономъ истомъ слогу, гди є было и кодъ прилагателногъ.

φίλος,	любезанъ,	род. виш.	φίλ-ων	нарѣч.	φίλ-ως
καλὸς,	добаръ, лепъ,	„ „	καλ-ῶν	„	καλ-ῶς

ἁπλ(ό-ος) ῆς,	простъ,	род. виш.	ἁπλ(ό-ων)ῶν	нар.	ἁπλ(ό-ως)ῶς
πᾶς,	савъ, р. παντὸς	„ „	πάντ-ων	„	πάντ-ως
σώφρων,	цѣломудренъ	„ „	σωφρόν-ων	„	σωφρόν-ως.
ταχὺς,	брзъ,	„ „	ταχέ-ων	„	ταχέ-ως
μέγας,	великій	„ „	μεγά-λων	„	μεγάλ-ως
ἀληθὴς	истинитъ,	„ „	ἀληθ(έ-ων)ῶν	„	ἀληθ(έ-ως)ῶς
συνήθης	навикнутъ,	„ „	(συνηθέ-ων) συνύθων	„	(συνηθέ-ως) συνήθως.

Примѣт. 1. О гласоударенію сложены имена на ηθης и ὁ αὐτάρκως сравни горе §. 42, примѣт. 4., као и о гласоударенію ἔυνως (место ἐυνῶς) §. 29.

Примѣт. 2. Одъ суштествителны, местоименія, и нарѣчія, образую се нарѣчія съ три окончења: θεν θι и δε (кодъ местоименія σε) и ова нарѣчія показую одношенѣ правца: одакле (θεν), кудъ, (θι), и гди (δε [σε]), н. п. οὐρανόθεν съ неба, οὐρανόθι, у небо, οὐρανόνδε, у небу, на небу; ἐκεῖ-σε тамо, ἄλλο-σε, на друго место. У вишеброю суштествителны на ας стапа се σδε у ζε, н. п. Ἀθήναζε, у Атини.

3. Осимъ нарѣчія съ окончењемъ ως има іошть млоги, коя некій падежъ показую, н. п. ἐξαπίνης изненадно, αὐτοῦ ту, и т. д. Особито често употреблява се нарѣчно винителный еднобройный и вишебройный прилагателны имена, н. п. μέγα κλαίειν, яко плакати.

§. 54. Сравненіе нарѣчія.

1. Нарѣчія, коя постаю одъ прилагателны имена, немаю у сравненію никакво особено нарѣчно окончење, него узимаю за сравнителный степенъ средньій еднобройный, а за превосходный, средньій вишебройный прилагателны имена, н. п.

σοφῶς (одъ σοφὸς),	мудро,	срав.	σοφώτερον	прев.	σοφώτατα
σαφῶς („ σαφὴς),	ясанъ,	„	σαφέστερον	„	σαφέστατα
χαριέντων („ χαρίεις),	умилятъ	„	χαριέστερον	„	χαριέστατα
εὐδαιμόνως („ εὐδαίμων),	благополучанъ,	„	εὐδαιμονέστερον	„	εὐδαιμονέστατα

αἰσχρῶς („ αἰσχρὸς), стиданъ ср. αἴσχιον пр. αἴσχιστα
ἡδέως („ ἡδὺς), пріятанъ „ ἥδιον „ ἥδιστα
ταχέως („ ταχὺς), брзъ „ θᾶττον, θᾶσσον „ τάχιστα.

2. Сва корена нарѣчія на ω, као: ἄνω, κάτω, ἔξω, ἔσω и т. д. задржаваю по правилу ово окончениє и у сравненію, н. п.

ανω, горе, срав. ἀνωτέρω, прев. ἀνωτάτω
κάτω, доле, „ κατωτέρω, „ κατωτάτω.

На истый начинъ узимаю ω и већа часть осталы корены нарѣчія.

πέρα, изванъ, преко, срав. περαιτέρω прев. πεμα.
τηλοῦ, далеко, „ τηλοτέρω „ τηλοτάτω
ἑκάς, далеко, „ ἑκαστέρω „ ἑκαστάτω
ἐγγὺς, близу, „ ἐγγυτέρω „ ἐγγυτάτω.

VI.

О МЕСТОИМЕНІЮ.

§. 55. Понятіє местоименія.

Местоименія неизражаваю, као имена суштествителна, понятіє предмета каквогъ, него само одношенѣ предмета къ ономе, кои говори, и означаваю, да є предметъ или самъ онай, кои говори (прво лице), или онай, коме се говори (друго лице), или онай, о комъ се говори (треће лице), н. п. я (учитель) ти (ђаку) га (перо) покланямъ. Сва местоименія деле се на петъ главны редова, на: лична, показателна, односителна, неопредѣлена и вопроситела.

I. Лична местоименія.

а) Суштествителна лична местоименія.

§. 56. а) Проста: ἐγώ, я, σύ, ты, οὗ нѣга.

Єдноброй.

И. ἐγὼ я	σὺ, ты		
Р. μοῦ (μου), ἐμοῦ мене	σοῦ (σου), тебе	οὗ (οὑ), нѣга, нѣ
Д. μοὶ (μοι), ἐμοὶ, мени	σοὶ (σοι), теби	οἱ (οἱ), нѣму, ньой
В. μὲ (με), ἐμὲ, мене.	σὲ (σε), тебе	ἕ (ἑ), нѣга, ню.

Двоброй.

И.В. *νὼ*, мы, насъ обое	*σφὼ*, вы, васъ обое	
Р. Д. *νῷν*, насъ обоє, нама обоимъ	*σφῶν*, васъ обоє, вама обоимъ	*σφωΐν* (*σφωϊν*) ньи обоє, ньима обоимъ.

Вишеброй.

И. *ἡμεῖς*, мы	*ὑμεῖς*, вы	*σφεῖς*, *σφέα*, они, оне, она
Р. *ἡμῶν*, насъ	*ὑμῶν*, васъ	*σφῶν*, ньи
Д. *ἡμῖν*, нама	*ὑμῖν* вама	*σφίσι* (*ν*) (*σφισι*) ньима
В. *ἡμᾶς*, насъ	*ὑμᾶς* васъ	*σφᾶς*, *σφέα* (*σφε-α*) ньи.

Примѣт. Енклитике личны местоименія ставлѣне су подъ затворителномъ безъ гласоударенія. Сравни §. 14., б).

XXXI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Γράμμα, τὸ, написано, писме; вишебр. науке.
σπουδαίως, ревностно, прилѣжно.
ἀκούω, род. чуємъ, слушамъ.
βλέπω, видимъ, гледамъ.
διαφέρω, род. разликуємъ се.
εὐφραίνω, обрадуємъ, увеселявамъ.
συγχαίρω, дат. радуємъ се заєдно, честитамъ.
γὰρ, саюзъ, єръ (на другомъ месту става).

Ἐγὼ μὲν γράφω, σὺ δὲ παίζεις. — Σέβομαί σε, ὦ μέγα Ζεῦ. — Ὦ παῖ, ἄκουέ μου. — Ὁ πατήρ μοι φίλτατός ἐστιν. — Ὁ θεὸς ἀεί σε βλέπει. — Εἴ με βλάπτεις, οὐκ ἐχθρῶν διαφέρεις. — Ἐγὼ σοῦ ἐρρωμενέστερός εἰμι. — Ἡδέως πείθομαί σοι, ὦ πάτερ. — Ἡμεῖς ἡμῖν συγχαίρομεν. — Ἡ λύρα ὑμᾶς εὐφραίνει. — Ὁ θεὸς ἡμῖν πολλὰ ἀγαθὰ παρέχει. — Ὁ πατὴρ ὑμᾶς στέργει. — Ἀνδρείως μάχεσθε, ὦ στρατιῶται· ἡμῶν γάρ ἐσι τὴν πόλιν φυλάττειν· εἰ γὰρ ὑμεῖς φεύγετε, πᾶσα ἡ πόλις διαφθείρεται. — Ἡμῶν ἐστιν, ὦ παῖδες, τὰ γράμματα σπουδαίως μανθάνειν. — Ἡ μήτηρ νὼ στέργει. — Νῷν

ἦν κακὴ νόσος. — Σφὼ ἔχετε φίλον πιστότατον. — Σφῶν ὁ πατὴρ χαρίζεται· σφὼ γὰρ σπουδαίως τὰ γράμματα μανθάνετε.—

Правило синтаксиса. Лична местоименія употребляваю се само онда у именителномъ падежу, кадъ на ньима почива нека важность и сила, и ово быва понайвише кодъ противоположены ставова. Да бы се ово у слѣдуюћимъ примерима наблюдавало, назначена су местоименія, коя се превести имаю, са раздвоєнимъ словима.

Мы **пишемо, а** ***вы*** **играте. —** ***Насъ двое*** **пишемо, а** ***васъ двое*** **играте. — Я васъ почитуємъ, богови! — Діете, слушай насъ! — Богъ васъ види свагда. — Кадъ (*** *εἰ* **) намъ шкодишъ, неразликуєшъ се одъ непріятеля. —** ***Вы*** **се радуєте съ нама. — Радо вамъ се покоравамъ о родитељи. — Отацъ люби мене и тебе. — Мати люби васъ обоє. — Дужность є моя (= моє є), кућу чувати; єръ самъ** ***я*** **чуваръ куће. — Твоя є дужность дѣте прилѣжно учити. — Лира ми дає забаву (*** *ἡδονὴ, ἡ* **). — Вы обоє имаћасте (=** *ἦν* **съ род.) злу болесть (им.). — Васъ двоє имате (*** *ἔστι* **съ родит.) найвернієгъ пріятеля (им.) — Насъ обоє люби отацъ, єръ** ***мы обое*** **прилѣжно учимо науке.**

§. 57. б) Повраћателна местоименія: *ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ.*

Повраћателна местоименія I. и II. лица узимаю у вишеброю оба местоименія, изъ кои су сложена, и то свако за себе, н. п. *ἡμῶν αὐτῶν*; **треће лице узима се или просто:** *ἑαυτῶν* **и т. д. или сложено** *σφῶν αὐτῶν.* **и т. д.**

Єдноброй.

I.	II.	III.
Р, *ἐμαυτοῦ, ῆς*, себе (мене)	*σεαυτοῦ, ῆς* или *σαυτοῦ, ῆς*, себе(тебе)	*ἑαυτοῦ, ῆς* или *αὐτοῦ, ῆς* себе,(нѣга)
Д. *ἐμαυτῷ, ῇ*, себи (мени)	*σεαυτῷ, ῇ*, или *σαυτῷ, ῇ*, себи, (теби)	*ἑαυτῷ, ῇ*, или *αὐτῷ, ῇ* себи, (нѣму)
В. *ἐμαυτὸν, ἠν*, себе (мене)	*σεαυτὸν, ἠν*, ил. *σαυτὸν, ἠν* себе (тебе)	*ἑαυτὸν, ἠν, ὸ* или *αὐτὸν, ἠν, ὸ*, себе(нѣга).

Вишеброй.

Р. *ἡμῶν αὐτῶν*, себе (насъ)	*ὑμῶν αὐτῶν*, себе (васъ)	*ἑαυτῶν* ил. *αὑτῶν* ил. *σφῶν αὐτῶν* себе (ньи)
Д. *ἡμῖν αὐτοῖς, αῖς*, себи (нама)	*ὑμῖν αὐτοῖς, αῖς*, себи (вама)	*ἑαυτοῖς, αῖς*, ил. *αὐτοῖς, αῖς* или *σφίσιν αὐτοῖς, αῖς*, себи (ньима).
В. *ἡμᾶς αὐτοὺς, ὰς*, себе (насъ)	*ὑμᾶς αὐτοὺς, ὰς*, себе (васъ)	*ἑαυτοὺς, ὰς, ὰ*, или *αὐτοὺς, ὰς, ὰ*, или *σφᾶς αὐτοὺς, ὰς, σφέα αὐτὰ*, себе (ньи).

§. 58. в) Узаймна местоименія.

Узаймно местоименіе изражава и дѣйство узаймно више лица, єдно према другомъ.

	Вишеброй.	Двоброй.
Р.	*ἀλλήλων*, єдно друго	*ἀλλήλοιν, αιν, οιν*
Д.	*ἀλλήλοις, αις, οις*	*ἀλλήλοιν, αιν, οιν*
В.	*ἀλλήλους, ας, α*	*ἀλλήλω, α, ω.*

XXXII. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Οὐσία, ἡ, суштество; 2) имане.

Οὐρανίδαι, οἱ, обитатели Ураноса, богови.

ἄφθονος, ον, незавидљив, изобилан.

βλαβερὸς, ὰ, ὸν, шкодљив.

κακοῦργος, ον, невалъо; суштеств. злодѣй.

ὠφέλιμος, ον, полезанъ.

πλεονέκτης, ου, грабљивъ, лакомъ.

μόνον, нарѣч. само.

περιφέρω, носимъ наоколо, обносимъ, носимъ.

πλουτίζω, богатимъ, обогаћавамъ.

Ὁ βίος πολλὰ λυπηρὰ ἐν ἑαυτῷ (αὐτῷ) φέρει. — Γίγνωσκε σεαυτὸν (σαυτόν). — Βούλου ἀρέσκειν πᾶσι, μὴ σαυτῷ μόνον. — Ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν. — Φίλων ἔπαινον μᾶλλον ἢ σαυτοῦ λέγε. — Ἀρετὴ καθ' ἑαυτήν ἐστι κα-

λή. — Οἱ πλεονέκται ἑαυτοὺς μὲν πλουτίζουσιν, ἀλλους δὲ βλάπτουσιν. — Οὐχ οἱ ἀκρατεῖς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβεροὶ, ἑαυτοῖς (σφίσιν αὐτοῖς) δὲ ὠφέλιμοι εἰσιν, ἀλλὰ κακοῦργοι μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτῶν (σφῶν αὐτῶν) δὲ πολὺ κακουργότεροι. — Ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς ἥδιστα χαριζόμεθα (одаємо). — *Ἄφθονοι Οὐρανίδαι καὶ ἐν ἀλλήλοις εἰσί. — Οἱ κακοὶ ἀλλήλους οὐ βλάπτουσιν. —*

Мудри носе своє иманѣ у себи (њима). — Лакомъ се истина богати, али другима шкоди (вин.). — Вы се себи (вама) допадате. — Истина неумеренъ ниє другима шкодльивъ, а себи полезанъ, него є неваляо другима, а млого невалялiи себи (њему). — Добра се деца любе (дѣйств.) између себе (*ἀλλήλους*).

§. 59. г) Присвоителна местоименія.

Присвоителна местоименія произишла су одъ личны:

ἐμὸς, ἡ, ὸν, мой, я, є, одъ *ἐμοῦ*;	*ἡμέτερος, ᾱ, ον*, нашъ, а, е, одъ *ἡμῶν*;
σὸς, ἡ, ὸν, твой, я, є, одъ *σοῦ*;	*ὑμέτερος, ᾱ, ον*, вашъ, одъ *ὑμῶν*;
σφέτερος, ᾱ, ον, њиовъ, а, о;	а за нѣговъ, а, о узимаю Атици родит. одъ *ἑαυτοῦ, ῆς, ῶν* у ономъ смислу, у комъ Срби узимаю свой *я, є*; а *αὐτοῦ, ῆς, ῶν* употреблюю онде, гди Срби кажу нѣговъ, а, о; н. п. *τύπτει τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν* или *τὸν υἱὸν τὸν ἑαυτοῦ*, біє свога сина, *τύπτει αὐτοῦ τὸν υἱὸν* или *τὸν υἱὸν αὐτοῦ*, біє нѣговогъ или своегъ сина. Ваља упамтити положенѣ члена.

XXXIII. Речи за ученѣ на паметъ и задатци за преводъ.

Τέκνον, τὸ, дете.	*μεταχειρίζομαι*, употребляванъ, руководимъ, управлямъ.
σῶμα, ατος, τὸ, тѣло.	
μεθήμων, μέθημον, небрежльивъ, споръ.	

Правило синтаксиса. Присвоителна местоименія употреблява грчкій єзикъ само онда, кадъ нека особи-

та важность и сила на њима почива, дакле понайвише у противнимъ ставовима. Гди тай случай нје, онде се изоставляю, и њіово место заступа членъ, н. п. *ἡ μήτηρ στέργει τὴν θυγατέρα*, мати люби свою кћерь. Место *ἐμὸς, σὸς*, и т. д. употребляваю Грци у истомъ смислу и родителный личны местоименія како у єдноброю (*μου, σου*), тако и у вишеброю (*ἡμῶν, ὑμῶν*), а такође употребляваю и повраћателна местоименія *ἐμαυτοῦ* и т. д. Положенѣ члена видиће се изъ примера.

Ὁ ἐμὸς πατὴρ ἀγαθός ἐστιν или *ὁ πατήρ μου ἀγαθός ἐστιν* или *ἀγαθός ἐστί μου ὁ πατήρ. — Πάντες στέργουσι τοὺς ἑαυτῶν πατέρας* или *τοὺς πατέρας τοὺς ἑαυτῶν. — Οἱ ὑμέτεροι παῖδες σπουδαίως τὰ γράμματα μανθάνουσιν. — Οἱ παῖδες ὑμῶν καλοί εἰσιν. — Ὑμῶν οἱ παῖδες σπουδαῖοί εἰσιν. — Τὰ ὑμῶν αὐτῶν τέκνα*, или *τὰ τέκνα τὰ ἡμῶν αὐτῶν ψέγομεν. — Ὁ φίλος σου πιστός ἐστιν. — Ὁ φίλος μου ἄπιστός ἐστιν. — Ὁ σὸς νοῦς τὸ σὸν σῶμα μεταχειρίζεται. — Ὁ μὲν ἐμὸς παῖς σπουδαῖός ἐστιν, ὁ δὲ σὸς μεθήμων.*

Твой є отацъ добаръ. — Мой є слуга рђавъ. — Наша су деца прилѣжна. — Млоги не любе истина другу (род. вин.) децу, али свою любе. — Твой пріятель диви се истина нѣговимъ дѣлима, али не диве се други.

§. 60. II. Показателна местоименія.

Єдноброй.

	тай	та	то
И.	*ὅδε*	*ἥδε*	*τόδε*
Р.	*τοῦδε*	*τῆςδε*	*τοῦδε*
Д.	*τῷδε*	*τῇδε*	*τῷδε*
В.	*τόνδε*	*τήνδε*	*τόδε.*

Вишеброй.

И.	*οἵδε*	*αἵδε*	*τάδε*
Р.	*τῶνδε*	*τῶνδε*	*τῶνδε*
Д.	*τοῖςδε*	*ταῖςδε*	*τοῖςδε*
В.	*τούςδε*	*τάςδε*	*τάδε.*

Двоброй.

И.В.	τώδε	τάδε	τώδε
Р.Д.	τοῖνδε	ταῖνδε	τοῖνδε.

Єдноброй.

	овай тай	та	то
И.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο
Р.	τούτου	ταύτης	τούτου
Д.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
В.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο

Вишеброй.

И	οὗτοι	αὗται	ταῦτα
Р.	τούτων	τούτων	τούτων
Д.	τούτοις	ταύταις	τούτοις
В.	τούτους	ταύτας	ταῦτα.

Двоброй.

τούτω	ταύτα	τούτω
τούτοιν	ταύταιν	τούτοιν.

Єдноброй.

онъ самъ истый	она сама иста	оно само исто
И.	αὐτὸς	αὐτὴ	αὐτό
Р.	αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ
Д.	αὐτῷ	αὐτῇ	αὐτῷ
В.	αὐτὸν	αὐτὴν	αὐτὸ

Вишеброй.

И.	αὐτοὶ	αὐταὶ	αὐτὰ
Р.	αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
Д.	αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς
В.	αὐτοὺς	αὐτὰς	αὐτᾶ.

Двоброй.

αὐτὼ	αὐτὰ	αὐτώ
αὐτοῖν	αὐταῖν	αὐτοῖν

Као *οὗτος* скланяю се: *τοσοῦτος, τοσαύτη, τοσοῦτο* (*ν*) толикій, а, о, *τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο* (*ν*), таковый, а, о, *τηλικοῦτος, τηλικαύτη, τηλικοῦτον* (*ν*), толикій, а, о; овде се има примѣтити: а) да средньій родъ єдноброя има на краю не само *о*, него и *ον*; б) да се кодъ свію сложены са *οὗτος*, коя се починю са *τ*, ово писме избацує.

Као *αὐτὸς* скланяю се: *ἐκεῖνος, ἐκείνη, ἐκεῖνο*, онай, а, о, и *ἄλλος, ἄλλη, ἄλλο*, другій, а, о.

Єдноброй.			Вишеброй.		
И. *τοσοῦτος*	*τοσαύτη*	*τοσοῦτο*(*ν*)	*τοσοῦτοι*	*τοσαῦται*	*τοσαῦτα*
Р. *τοσούτου*	*τοσαύτης*	*τοσούτου*	*τοσούτων*	*τοσούτων*	*τοσούτων*
Д. *τοσούτῳ*	*τοσαύτῃ*	*τοσούτῳ*	*τοσούτοις*	*τοσαύταις*	*τοσούτοις*
В. *τοσοῦτον*	*τοσαύτην*	*τοσοῦτο*(*ν*)	*τοσούτους*	*τοσαύτας*	*τοσαῦτα*.

Двоброй.

И. В.	*τοσούτω*	*τοσαύτα*	*τοσούτω*
Р. Д.	*τοσούτοιν*	*τοσαύταιν*	*τοσούτοιν*.

Примѣт. Местоименіе *αὐτὸς, ἡ, ὸ*, значи или *самъ*, или заступа зависне падеже местоименія III лица; онъ, она, оно. Кадъ є саюжено са членомъ: *ὁ αὐτὸς, ἡ αὐτὴ, τὸ αὐτὸ*, значи *истый, а, о*. Членъ се радо спая посредствомъ красиса (§. 6, 2.) са *αὐτός* и онда быва една речь, н. п. *αὑτὸς, ταὐτὸ*, обично *ταὐτὸν, ταὐτοῦ, ταὐτῷ, ταὐτῇ* и т. д.

§. 61. III. Односителна местоименія.

Єдноброй.			Вишеброй.		
И. *ὅς* кои,	*ἥ* коя,	*ὅ* коє	*οἵ* кои,	*αἵ* коє,	*ἅ* коя
Р. *οὗ*	*ἧς*	*οὗ*	*ὧν*	*ὧν*	*ὧν*
Д. *ᾧ*	*ᾗ*	*ᾧ*	*οἷς*	*αἷς*	*οἷς*
В. *ὅν*	*ἥν*	*ὅ*	*οὕς*	*ἅς*	*ἅ*.

Двоброй.

И. В.	*ᾧ*	*ἅ*	*ᾧ*
Р. Д.	*οἷν*	*αἷν*	*οἷν*

§. 62. IV. Неопредѣлена и вопросителна.

Неопредѣлена и вопросителна местоименія изражаваю се єдномъ истомъ речи, само се разликую гласоударєніємъ и положенѣмъ, єръ неопредѣлена местоименія свагда су енклитична (§. 14, в.) и ставляю се острагъ, а вопросителна задржаваю своє гласоударєніє и стоє напредъ.

Примѣт. 1. Вопросителна местоименія, кадъ у независномъ вопросу стоє, узимаю у почетку односително ὅ, кое се пакъ (осимъ кодъ ὅστις) нескланя, н. п. ὁποῖος, кои, ὁπόσος коликій, ὁπότερος кои (одъ ньи двоице) и т. д.

Склоненіе местоименія τὶς, τίς и ὅστις.

Єдноброй.

И.	τὶς, некій, а; τὶ, неко, нешто	τίς, кои? коя?	τί, кое, шта?
Р.	τινός или τοῦ	τίνος	
Д.	τινί или τῷ	τίνι	
В.	τινά τί	τίνα	τί

Вишеброй.

И.	τινές τινά и ἄττα	τίνες	τίνα
Р.	τινῶν	τίνων	
Д.	τισί (ν)	τίσι (ν)	
В.	τινάς τινά и ἄττα	τίνας	τίνα
Д. и В.	τινέ	τίνε	
Р. Д.	τινοῖν	τίνοιν	

Єдноброй.

И.	ὅστις, кои	ἥτις, коя,	ὅτι кое
Р.	οὑτινος или ὅτου	ἧστινος	
Д.	ὥτινι или ὅτῳ	ἧτινι	
В.	ὅντινα	ἥντινα	ὅτι

Вишеброй.

И.	οἵτινες	αἵτινες	ἅτινα или ἄττα
Р.	ὧντινων (редко ὅτων)		
Д.	οἷστισι (ν)	αἷστισι (ν)	
В.	οὕστινας	ἅστινας	ἅτινα или ἄττα.

Двоброй.

И. В. *ὥτινε, ἅτινε,*
Р. Д. *οἵντινοιν, αἵντινοιν.*

Примѣт. 2. Одрицателна сложена местоименія са *τὶς* на краю, скланяю се као просто *τὶς*; н. п. *οντις, οὔτι, μήτις, μήτι,* никаквый, ништа, род. *οὔτινος*, имен. вишебр. *οὔτινες* и т. д.

XXXIV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐπιστολὴ, ἡ, писмо.
ἡμέρα, ἡ, данъ.
στρατηγὸς, ὁ, войвода.
τρόπος, ὁ, начинъ, начинъ живота, карактеръ.
ῥόδον, τὸ, ружа.
βασιλεὺς, έως, ὁ, краль.
κλεὶς, ἡ, ключъ (§. 47.).
ἕκαστος, η, ον, свакій.
ἔνιοι, αι, α, єдни, неки.
οἷος, α, ον, какавъ.
τοῖος, α, ον, такавъ.
μηδεὶς, μηδὲν, никаквый, о.
ἐξετάζω, испитуємъ.
φροντίζω, родит. бринемъ се, водимъ бригу; старамъ се о нечемъ, вин.

Ὁ ἀνὴρ οὗτος или οὗτος ὁ ἀνὴρ ἀγαθός ἐστιν. — Ἡ γνώμη αὕτη или αὕτη ἡ γνώμη δικαία ἐστίν. — Ἡ γυνὴ ἥδε или ἥδε ἡ γυνὴ καλὴ ἐστιν. — Ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος или ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ βασιλεύς ἐστιν. — Ὁ βασιλεὺς αὐτὸς или αὐτὸς ὁ βασιλεὺς στρατηγός ἐστιν. — Φέρε ὦ παῖ, αὐτῷ τὴν κλεῖν. — Ἔνιοι περὶ τῶν αὐτῶν τῆς αὐτῆς ἡμέρας οὐ ταὐτὰ γιγνώσκουσιν. — Τὸ λέγειν καὶ τὸ πράττειν οὐ ταὐτόν ἐστιν. — Ταῦτα τὰ ῥόδα, ἃ θάλλει ἐν τῷ κήπῳ καλά ἐστιν. — Σοφόν τι χρῆμα ὁ ανθρωπός ἐστιν. — Εἰ φιλίαν του (τινός) διώκεις, τὸν τρόπον αὐτοῦ ἐξέταζε. — Τίς γράφει τὴν ἐπιστολήν; — Ὧν (место ἃ) ἔχεις, τούτων καὶ ἄλλοις παρέχου. — Ὄλβιος, ᾧ παῖδες φίλοι εἰσίν. — Ἐκεῖνος ὀλβιώτατος, ὅτῳ (ᾧτινι) μηδὲν κακόν ἐστιν. — Τί φροντίζεις; — Οὐ λέγω, ὅτι φροντίζω. — Οἷον τὸ ἔθος ἑκάστου, τοιοῦτος ὁ βίος. — Λέγε μοι ἥτις ἐστὶν ἐκείνη ἡ γυνή.

Ови су люди добри. — Ова су мнѣнія праведна. — Деца овы жена єсу лепа. — Оне су руже лепе. — О-

тацъ самъ пише писмо. — Нѣговъ є синъ добаръ. — Нѣна є кћи лепа. — Дивимъ се лепимъ ружама; донеси ми ій. — Деца єдны исты родителя често су различна. — Та ружа, коя у башти цвета, лепа є. — Добродѣтель є нешто лепо. — О (*περὶ* съ род.) чему мислите (*στοχάζομαι*)? — Мислимъ, шта (жен.) є пріятельство. — Шта є лепше (одъ) добродѣтельи? —

§. 63. Узаймно односителна местоименія.

Подъ узаймно односителнымъ местоименіяма разумеваю се сва она местоименія, коя узаймно одношенѣ єдно према другомъ показую, и ово одношенѣ надлежнимъ начиномъ изражаваю.

a) Узайно односителна съ прилагателнымъ окончєніємъ.

Вопроситела.	*Неопредѣлена.*	*Показателна.*	*Однос. и завис. вопроситела.*
πόσος, η, ον; коликій, а, о.	*ποσὸς, ὴ, ὸν*; коликій годъ; ма коє величине.	*τόσος, η, ον* (об. поєт.) толикій, а, о. *τοσόςδε, τοσήδε, τοσόνδε, τοιοῦτος,-αύτη,-ῦτο(ν*	*ὅσος, η, ον*, и *ὁπόσος, η, ον*, коликій, а, о.
ποῖος, α, ον; какавъ? кой?	*ποιὸς, ὰ, ὸν*, какавъ годъ; ма когъ качества.	*τοῖος, α, ον* (об. поєт.) такавъ, а, о. *τοιόςδε, τοιάδε, τοιόνδε,τοιῦτος, -αύτη,-ῦτο(ν)*	*οἷος, α, ον* и *ὁποῖος, α, ον*, какавъ.
πηλίκος, η, ον; коликій? коликогодишньій?	нема	*τηλίκος,η,ον*(об. поєт.) *τηλικόςδε,-ήδε,-όνδε τηλικοῦτος-αύτη -οῦτο(ν)* толикій толикогодиш.	*ἡλίκος, η, ον* и *ὁπηλίκος, η, ον* коликій, коликогодишньій.

б) **Нарѣчна узаймно односителна местоименія.**

Вопросителна.	*Неопредѣлена.*	*Показателна.*	*Односителна.*
1 *πού*; гди?	*πού*, гдигодъ	нема (овде, ту)	*οὗ*, гди
2 *πόθεν* одкуд?	*ποθὲν*, одкудгодъ	„ (отудъ)	*ὅθεν*, одкудъ,
3 *ποῖ*; куда?	*ποί*, кудгодъ.	„ (тамо, амо).	*οἷ*, куда

Зависна вопросителна.

1 *ὅπου*, гди. 2 *ὁπόθεν*, одкудъ. 2 *ὅποι*, куда.

1 *πότε*; кадъ?	*ποτέ*, кадгодъ	*τότε*, онда, тада.	*ὅτε*, кадъ, када.
2 *πηνίκα*; кад? (у коє време)	нема	*τηνικόδε*, *τηνικαῦτα* тадъ или тада.	*ἡνίκα*, кадъ (у коє време).

Зависна вопросителна.

1 *ὁπότε*, кадъ. 2 *ὁπηνίκα*, кадъ.

1 *πῶς*; како?	*πὼς*, какогодъ	*οὕτω(ς)*, *ὧδε*, тако	*ὡς*, како
2 *πῇ*; куда?	*πὴ*, кудгодъ.	*τῇδε*, *ταύτῃ* овде.	*ᾗ*, кудъ, гди.

Зависна вопросителна.

1 *ὅπως*, како. 2 *ὅπη*, кудъ, гди.

Примѣт. Оно, што оскудѣва у обичномъ говору: *овде* изражава се са *ἐνταῦθα*, а *одавде* са: *ἐνθένδε*, *ἐντεῦθεν*.

§. 64. Продужаванѣ местоименія.

1. Енклитика *γέ* саюжава се са личнимъ местоименіяма првогъ и другогъ лица, да бы се лицу већа важность дала. У томъ случаю повлачи местоименіе *ἐγὼ* у имен. и дат. падежу своє удареніе натрагъ, као *ἔγωγε*, *ἔμοιγε*; али *ἐμοῦγε*, *ἐμέγε*; — *σύγε*. У осталомъ може се *γέ* како са свакомъ другомъ речи, тако и са свакимъ другимъ местоименіемъ енклитично саюзити; само несачинява онда єдну речь.

2. Частице: *δὴ*, најобичніе *δήποτε* и *οὖν* саюжаваю се са односителнима, коя су изъ вопросителны и неопредѣлены сложена, а тако и са *ὅσος*. да бы на тай начинъ одношенѣ общтіимъ учинили, т. є. да бы исто на све разпрострли, што се може помислити о ономъ предмету, кога местоименіе заступа; н. п. *ὁστισδὴ*, *ὁστισδήποτε*, *ὁστισοῦν*, *ἡτισοῦν*, *ὁτιοῦν*, ма кои, ма какавгодъ, ма коегодъ (родит. *οὑτινοσοῦν* или *ὁτουοῦν*, *ἡστινοσοῦν*, дател. *ᾧτινιοῦν* или *ὁτῳοῦν* и т. д.); — *ὁποσοσδή*, *ὁποσοσοῦν*, *ὁσοσδήποτε*, колькій годъ.

3. Енклитика *πέρ* саюжава се са свима односителнимъ, да бы одношенѣ на какво показателно іоштъ силніимъ учинила и значи управо: башъ кои. н. п. *ὅσπερ*, *ἥπερ*, *ὅπερ* (род. *οὑπερ* и. т. д.); *ὅσοσπερ*; *οἷοσπερ* (род. *ὅσουπερ*, *οἵουπερ*, и. т. д.); *ὁθἱπερ*, *ὁθενπερ*.

4. Нераздвоимо *ι* саюжава се са свима показателнимъ местоименіяма, а такође и съ другимъ некимъ показателнимъ нарѣчіяма, и то свагда съ якимъ показателнимъ одношенѣмъ. Оно има свагда оштро удареніе (коє се пакъ у теченію говора претвара у тешко по §. 12, 1.) и избацуе свако кратко предъ њимъ стоеће писмо.

Єдноброй.

И. *οὑτοσί*, тай ту, *αὑτηί*, *τουτί*,
Р. *τουτουί*, *ταυτησί*,
Д. *τουτῳί*, *ταυτηί*,

Виш. *οὑτοιί*, *αὑταιί*, *ταυτί*;
ὁδί, *ἡδί*, *τοδί* одъ *ὅδε*;
οὑτωσί одъ *οὕτως*;
ἐνθαδί, *νυνί*, *δευρί*.

VII.

О ИМЕНУ БРОИТЕЛНОМЪ.

§. 65. Понятіе и разделенѣ броителны.

Имена броителна показую одношенѣ броя или количине. По своимъ значаю деле се она на слѣдуюће редове.

а Основна броителна, коя одговараю на пытанѣ колико? н. п. єданъ, два. Прва четири броя, па затимъ округли броєви одъ 200 (*διακόσιοι*) до 10.000 (*μύριοι*), као и сложена са *μύριοι* имаю своє скланянѣ; а сва остала основна немогу се скланяти. Иляде се образую са окончењемъ прилагателны имена; н. п. *τριςχίλιοι*, 3.000.

б. Редовна, коя одговараю на пытанѣ кои? Она се скланяю као прилагателна съ три окончења: *ος, η, ον* (*ος, α, ον* има само *δεύτερος, α, ον*).

в. Умложителна, коя одговараю на пытанѣ, коликогубъ или коликострукъ? Она се свршую свагда на *πλοῦς* као прилагателна съ три окончења: *οῦς, ῆ, οῦν*; н. п. *διπλοῦς* двогубъ или двострукъ. Како се иста скланяю види §. 29. — Нарѣчна броителна на *ακις* одговараю на пытанѣ колико пута?

г. Соразмерна броителна, коя одговараю на пытанѣ колико пута више, или коликогубо? Сва ова броителна єсу сложена и съ трироднимъ окончењама: *πλάσιος, ία, ιον*; н. п. *διπλάσιος*, двогубъ.

д. Суштествителна, коя понятіє броя изражаваю; н. п. *μονάς*, єдиница, *δεκὰς*, десетица.

§. 66. Знаци броєва.

1. Знаци су броєва 24. писмена грчке азбуке; овима су причислѣна іоштъ три стара писмена, т. є. *Βαῦ* или Дигамма: F, или *Στῖ*: ς, као знакъ за 6; — *Κόππα*: 5, као знакъ за 90; — *Σαμπῖ*: ϡ, као знакъ за 900.

2. Првы 8 писмена: *α* до *ϑ* са *Βαῦ* или *Στῖ* означаваю єдинице; слѣдующи 8: *ι* до *π* са *Κόππα* десетице; а последньи 8. писмена: *ϱ* до *ω* са *Σαμπῖ* стотине.

3. До 999 употребляваю се писмена као знаци броєва са єдномъ чертицомъ надъ собомъ, а кадъ два или више писмена као знаци броєва єдно до друго стоє, онда прима ову чертицу само послѣднѣ писме. Одъ иляде починѣ опетъ азбука, али писмена неузимаю ону чертицу

више одозго, него одоздо; н. п. ά = 1, ,α = 1000, ι = 10, ,ι = 10.000, ,ϵψμβ′ = 5.742, ,αωλς = 1836. ϙ′ = 100, ,ϱ = 100.000.

§. 67. Прегледъ основны и редовны броителны.

1.	ά εἷς, μία, ἕν, єданъ, а, о	πρῶτος, η, ον, првый, а, о
2.	β′ δύο или δύω	δεύτερος, α, ον, другій, а о
3.	γ′ τρεῖς, τρία, три	τρίτος, η, ον, трећій, а, е
4.	δ′ τέτταρες, α, или τέσσαρ.	τέταρτος, η, ον
5.	ε′ πέντε	πέμπτος, η, ον
6.	ς′ ἕξ	ἕκτος, η, ον
7.	ζ′ ἑπτὰ	ἕβδομος, η, ον
8.	η′ ὀκτὼ	ὄγδοος, η, ον
9.	ϑ′ ἐννέα	ἔνατος, η, ον
10.	ί δέκα	δέκατος, η, ον
11.	ια′ ἕνδεκα	ἑνδέκατος, η, ον
12.	ιβ′ δώδεκα	δωδέκατος, η, ον
13.	ιγ′ τρεῖς (τρία) καί δέκα	τρίτος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον
14.	ιδ′ τέτταρες (α) καὶ δέκα	τέταρτος (η, ον) καὶ δέκατος, η ον
15.	ιε′ πεντεκαίδεκα	πέμπτος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον
16.	ις′ ἑκκαίδεκα	ἕκτος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον
17.	ιζ′ ἑπτακαίδεκα	ἕβδομος(η, ον) καὶ δέκατος, η, ον
18.	ιη′ ὀκτωκαίδεκα	ὄγδοος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον
19.	ιϑ′ ἐννεακαίδεκα	ἔνατος (η, ον) καὶ δέκατος, η, ον
20.	κ′ εἴκοσι (ν)	εἰκοστός, ή, όν
21.	κά εἴκοσιν εἷς, μία, ἕν	εἰκοστὸς (ή, όν) πρῶτος, η, ον
30.	λ′ τριάκοντα	τριακοστός, ή όν
40.	μ′ τετταράκοντα	τετταρακοστός, ή, όν
50.	ν′ πεντήκοντα	πεντηκοστός, ή όν
60.	ξ′ ἑξήκοντα	ἑξηκοστός, ή όν
70.	ο′ ἑβδομήκοντα	ἑβδομηκοστός, ή, όν
80.	π′ ὀγδοήκοντα	ὀγδοηκοστός, ή όν
90.	5′ ἐνενήκοντα	ἐνενηκοστός, ή, όν
100.	ϱ′ ἑκατόν	ἑκατοστός, ή όν
200.	σ′ διακόσιοι, αι, α	διακοσιοστός, ή όν
300.	τ′ τριακόσιοι, αι, α	τριακοσιοστός, ή, όν
400.	υ′ τετρακόσιοι, αι, α	τετρακοσιοστός, ή όν

500.	φ´	πεντακόσιοι, αι, α — πεντακοσιοστός, ή, όν
600.	χ´	ἑξακόσιοι, αι, α — ἑξακοσιοστός, ή, όν
700.	ψ´	ἑπτακόσιοι, αι, α — ἑπτακοσιοστός, ή, όν
800.	ω´	ὀκτακόσιοι, αι, α — ὀκτακοσιοστός, ή, όν
900.	ϡ´	ἐνακόσιοι, αι, α — ἐνακοσιοστός, ή, όν
1000.	,α	χίλιοι, αι, α — χιλιοστός, ή, όν
2000.	,β	δισχίλιοι, αι, α — δισχιλιοστός, ή, όν
3000.	,γ	τρισχίλιοι, αι, α — τρισχιλιοστός, ή, όν
4000	,δ	τετρακισχίλιοι, αι, α — τετρακισχιλιοστός, ή, όν,
5000.	,ε	πεντακισχίλιοι, αι, α — πεντακισχιλιοστός, ή, όν
6000.	,ς	ἑξακισχίλιοι, αι, α — ἑξακισχιλιοστός, ή, όν
7000.	,ζ	ἑπτακισχίλιοι, αι α — ἑπτακισχιλιοστός, ή, όν
8000.	,η	ὀκτακισχίλιοι, αι, α — ὀκτακισχιλιοστός, ή, όν,
9000.	,ϑ	ἐννακισχίλιοι, αι, α — ἐννακισχιλιοστός, ή, όν
10.000	,ι	μύριοι, αι, α — μυριοστός, ή, όν
20.000	,κ	δισμύριοι, αι, α — δισμυριοστός, ή, όν,
100.000	,ρ	δεκακισμύριοι, αι, α — δεκακισμυριοστός, ή, όν.

Примѣтба. Кодъ сложены броєва предходи маньій брой већемъ, и то свагда са *καί*, или маньій брой слѣдує већемъ такође са *καί* (по некій путъ изостає *καὶ*). н. пр.

25: *πέντε καὶ εἴκοσι* (*ν*) или *εἴκοσι καὶ πέντε*,

345: *πέντε καὶ τετταράκοντα καὶ τριακόσιοι* или *τριακ. κ. τεττ. κ. πέντε*.

Ово исто важи и за редовна броителна, као: *πέμπτος καὶ εἰκοστός* или *εἰκοστὸς καὶ πέμπτος*.

§. 68. Скланянѣ прва четири броя.

И.	εἷς	μία	ἕν	δύο		
Р.	ἑνός	μιᾶς	ἑνός	δυοῖν		
Д.	ἑνί	μιᾷ	ἑνί	δυοῖν		
В.	ἕνα	μίαν	ἕν	δύο		
И.	τρεῖς	сред.	τρία	τέτταρες	сред.	τέτταρα
Р.	τριῶν			τεττάρων		
Д.	τρισί (*ν*)			τέτταρσι (*ν*)		
В.	τρεῖς	сред.	τρία	τέτταρας	сред.	τέτταρα

Примѣт. Као εἷς скланяю се *οὐδεὶς* и *μηδεὶς*, никаквый, коя и гласоударениє исто задржаваю. в. п. *οὐδεὶς*,

οὐδεμία, οὐδὲν, род. *ουδενὸς, οὐδεμιᾶς*, дат. *οὐδενὶ, οὐδεμιᾷ* и т. д. али у вишебр. имаю: *οὐδένες, -ένων, -έσι (ν), -ένας.*

Примѣт. 2. *Δύο* употребљава се често као нескланяемо за све падеже Бројително *ἄμφω*, оба, има као *δύο*, у род. и дат. *οἶν* (*ἀμφοῖν*); винит. є раванъ именителномъ.

XXXV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Κιλικία, ἡ, Киликія.
Εὐφράτης, ου, ὁ, Ефратъ.
ὁπλίτης, ου, ὁ, тежко наоружаный войникъ.
παρασάγγης, ου, ὁ, парасанга (персиска миля, одъ прилике 1½ сать простора).
πελταστὴς, οῦ, ὁ, штитоносацъ.
ἀριθμὸς, ὁ, брой, число.
βάρβαρος, ὁ, варваринъ, (свакій, кой ніе Гркъ) туѣинъ.
ἐνιαυτὸς, ὁ, година.
Κύδνος, ὁ, Кидносъ.
Κῦρος, ὁ, Киръ.
Πελοπόννησος, ἡ, Пелопонезъ.
περσικὸς, ἡ, ὸν, персискій.
Ῥωμαῖος, ὁ, Римлянинъ.
Σάρος, ὁ, Сарось.
σταθμὸς, ὁ, дневно путованѣ, данъ ода.
πλέθρον, τὸ, плетронъ (мера дужине одъ 100. стопа).
στάδιον, τὸ, стадіонъ (просторъ одъ 125. корачій).
ποῦς, ὁδὸς, ὁ, нога, стопа.
ἀνάβασις, εως, ἡ, походъ (съ мора у внутреность).
κατάβασις, εως, ἡ, походъ (изъ внутрености къ мору), повратакъ.
ἅρμα, ατος, τὸ, кола.
βῆμα, ατος, τὸ, коракъ.
στράτευμα, τὸ, войска.
εὖρος, ους, τὸ, ширина.
πλῆθος, ους, τὸ, мложина.
συνετὸς, ὴ, ὸν, разуманъ, паметанъ.
ἀσύνετος, ον, неразуманъ.
δρεπανηφόρος, ον, косоносный.
σύμπας, ασα, αν, васколикій, целый.
συγγράφω, списуемь, описуемъ.
πάρειμι присутствуемъ.

Εὐφράτης ποταμός ἐστι τὸ εὖρος τεττάρων σταδίων. Τὸ δὲ στάδιον ἔχει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν βήματα ἢ πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑξακοσίους πόδας. — Κύρῳ παρῆσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα πέντε. — Τοῦ Σάρου, Κιλικίας ποταμοῦ, τὸ εὖρος ἦν τρία πλέθρα. Τὸ δὲ πλέθρον ἔχει ἑκατὸν πόδας. — Κύδνος, Κιλικίας ποταμὸς,

εὖρός ἐστι δύω πλέθρων. — Τοῦ Μαιάνδρου, Φρυγίας ποταμοῦ, τὸ εὖρός ἐστιν εἰκοσι πέντε ποδῶν. — Ὁ παρασάγγης, περσικὸν μέτρον, ἔχει ιριάκοντα στάδια ἢ πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίους καὶ ὀκτακισχιλίους καὶ μυρίους πόδας. — Ἀριθμὸς συμπάσης τῆς ὁδοῦ τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως, ἣ ὑπὸ Ξενοφῶντος συγγράφεται σταθμοὶ διακόσιοι δέκα πέντε, παρασάγγαι χίλιοι ἑκατὸν πεντήκοντα πέντε, στάδια τρισμύρια τετρακισχίλια ἑξακόσια πεντήκοντα, χρόνου πλῆθος τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ἐνιαυτὸς καὶ τρεῖς μῆνες. — Ἑνὸς φιλία συνετοῦ κρείττων ἐστὶν ἀσυνέτων ἁπάντων. — Τοῦ Κύρου στρατεύματος ἦν ἀριθμὸς τῶν μὲν Ἑλλήνων ὁπλῖται μύριοι καὶ τετρακόσιοι, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δεκα μυριάδες καὶ ἅρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν.

Болѣ є имати єдногъ пріятеля паметногъ, него свеколике непаметне. — Седамдесетъ година износе (*παρέχω*) око (*ἀμφὶ*, вин.) 25.555. дана. — Величина (= мложина) пута одъ битке кодъ (*ἐν*) Вавилона (*ἡ Βαβυλὼν, ῶνος*), до (*εἰς*) Котіоре (*τὰ Κοτύωρα*, варошъ на црномъ мору) повратка, кой описує Ксенофонъ, износи (єсть) 122 дана ода, 620 парасанга, 18.600 стадія; просторъ (мложина) времена 8. месецій. — Число войске износи (єсть) 39.850. — Војвода было є 4, свакій одъ (родит.) 30.990 војника. — У битки присутствовали су 96.650 војника и 150. кола.

§. 69. Нарѣчна броителна.

1.	*ἅπαξ*, єданпутъ	19.	*ἐννεακαιδεκάκις*
2.	*δὶς*, двапутъ	20.	*εἰκοσάκις*
3.	*τρὶς* трипутъ	21.	*εἰκοσάκις ἅπαξ*
4.	*τετράκις*	22.	*εἰκοσάκις δὶς*
5.	*πεντάκις*	30.	*τριακοντάκις*
6.	*ἑξάκις*	40.	*τετταρακοντάκις*
7.	*ἑπτάκις*	50.	*πεντηκοντάκις*
8.	*ὀκτάκις*	60.	*ἑξηκοντάκις*
9.	*ἐννάκις*	70.	*ἑβδομηκοντάκις*
10.	*δεκάκις*	80.	*ογδοηκοντάκις*
11.	*ἑνδεκάκις*	90.	*ἐνενηκοντάκις*
12.	*δωδεκάκις*	100.	*ἑκατοντάκις*
13.	*τρισκαιδεκάκις*	200.	*διακοσιάκις*
14.	*τέτταρεςκαιδεκάκις*	300.	*τριακοσιάκις*
15.	*πεντεκαιδεκάκις*	1000.	*χιλιάκις*
16.	*ἑκκαιδεκάκις*	2000.	*δισχιλιάκις*
17.	*ἑπτακαιδεκάκις*	10.000.	*μυριάκις*
18.	*ὀκτωκαιδεκάκις*	20.000.	*δισμυριάκις.*

ДРУГІЙ ТЕЧАЙ

О ГЛАГОЛУ.

§. 70. Понятіє Глагола.

Глаголъ изражава дѣланѣ, коє се о каквомъ предмету (подлогу) казати може; н. п. Отацъ пише, ружа цвета, дете спава, Богъ быва люблѣнъ.

§. 71. Залози глагола.

У обзиру значая и образца деле се глаголи на слѣдуюћій начинъ:

1) Глаголи дѣйствителни, т. є. глаголи, кои дѣйство какво изражаваю, и коє дѣйство извршує самъ подлогъ, или га само изявлює; н. п. *γράφω*, пишемъ, *θάλλω*, цветамъ;

2. Глаголи средньи или повраћателни. Ови изражаваю дѣйство, коє одъ подлога излази и опетъ се на нѣга враћа; н. п. *βουλεύομαι* советуємъ се;

3. Глаголи страдателни. Ови глаголи изявлюю дѣйство, коє подлогъ одъ други предмета тако прима, да се онъ као страдаюћъ показує; н. п. *τύπτομαι* бивамъ бієнъ, (біємъ се).

§. 72. Времена глагола.

1. Грчкій єзыкъ има слѣдуюћа времена:

I. 1). Садашнѣ, *βουλεύω* советуємъ.

2). Савршено прошло, *βεβούλευκα*, я самъ советовао.

II. 3). Полупрошло, *ἐβούλευον*, я советова.

4). Давнопрошло, *ἐβεβουλεύκειν*, я самъ био советовао.

5). Прошло, *ἐβούλευσα* я самъ советовао.

III. 6). Будуће *βουλεύσω*, советоваћу.

7). Будуће прошло, *βεβουλεύσομαι*, я ћу се быти советовао (скоро свагда у виду зал. среднѣгъ).

2. Сви се глаголи деле, на:

а. Главна времена: Садашнѣ, савршено прошло и будуће.

б. Исторична (приповедаюћа) времена: полупрошло, давнопрошло и прошло.

Примѣтба. Грчкій єзикъ има за време савршено прошло, и давнопрошло залога дѣйствителногъ, за будуће време страдателногъ залога и за прошло време сва три залога, два образца, кои се разликую као *времена прва*, и *времена втора*. Само малый брой глагола може имати оба ова образца; већа часть глагола образую поменута времена или по єдномъ или по другомъ образцу; чисти глаголи образую се само по првомъ образцу.

§. 73. Наклоненія глагола.

Грчкій єзикъ има слѣдующа наклоненія:

I. Изявително, за означенѣ каквогъ появленя или неке дѣйствителности; н. п. ружа цвета, цветала є, цветаће.

II. Сослагателно, за означенѣ нскогъ представленя. Сослагателно наклоненіе историчны времена назива се у грчкомъ єзику наклоненіе пожелателно.

Примѣтба. Коимъ начиномъ може имати време прошло оба образца сослагателногъ наклоненія, а време будуће наклоненіе пожелателно, показаће се у синтаксису.

III. Повелително, съ коимъ се изражава непосредствено изявленѣ наше волѣ; н. п. *βούλευε* советуй.

§. 74. Неопредѣлени глаголи и причастія.

Осимъ наклоненія има глаголъ и два образца, кои съ єдне стране имаю сродство съ глаголомъ, а съ друге стране са суштествителнимъ и прилагателнимъ именима, и зато се зову причастія; т. є:

а) Неопредѣлено, коє се сматра као суштествително причастіє; н. п. *ἐθέλω βουλεύειν* я оћу советовати, и *τὸ βουλεύειν*, совѣтованѣ.

б) Причастіє, коє се узима као глаголно прилагателно; н. п. *βουλεύων ἀνὴρ*, советуюћій човекъ.

§. 75. Лица и броєви глагола.

Лица у глаголу показую, да л' є подлогъ глагола или самъ говорећій (я, прво лице), или єдно лице или ствaрь, коіой се говори (ты, друго лице), или ствaрь и лице, о комъ се говори (онъ, она, оно, треће лице). У исто време показую она и одношенѣ броя: єдноброй, двоброй и вишеброй; н. п. *βουλεύω* я, говорећій, советуємъ; *βουλεύεις*, ты, коме се говори, советуєшъ; *βουλεύει*, онъ, она, оно, о комъ се говори, советує.

Примѣт. За прво лице двоброя непостои у зал. дѣйств. и у прошлимъ временима зал. страд. никаквый особеный образацъ, него кадъ се оће у томъ случаю да изрази прво лице двоброя, онда се употреблява прво лице вишеброя.

§. 76. Спрезанѣ глагола.

У грчкомъ єзику има два спрезаня: спрезанѣ на *ω*, по комъ се већа часть глагола спреже; н. п. *βουλεύ-ω*, советуємъ, и старіє спрезанѣ на *μι*; н. п. *ἵστη-μι* ставлямъ.

Спрезанѣ глагола на ω.

§. 77. Коренъ, нараштай, удвояванѣ. — Глаголный характеръ.

1. Кодъ свакогъ глагола разликує се *коренъ*, кой садржава основъ глалола; *и слогови образованя*, съ коима се у §. 71—75. показана одношеня дѣйства означаваю. Кодъ веће части глагола на *ω* налази се коренъ, кадъ се првомъ лицу, сад. времена накл. изявит. окончаніе *ω* одузме; н. п. *βουλεύω*, коренъ *βουλεύ-*.

2. Слогови образованя ставляю се или на свршетку корена, и онда се називаю преламна окончења; н. пр. *βουλεύ, - ω, βουλεύ - σω, βουλεύ - σομαι*; или се ставляю предъ кореномъ, и онда се зову нараштай и удвояванѣ; н. п. *ἐ-βούλευον*, я советова, *βε - βούλευκα*, я самъ советовао.

3. Нараштай, кои означава прошлость, ставля се у почетку кодъ свію историчны времена наклон. изявителногъ. Нараштай могу имати само они глаголи, кои се почнію *сагласнимъ* писменомъ, и онъ се састои у самогласномъ ε; н. п. *ἐ - βούλευσα*, я самъ советовао; али глаголи, кои се починю самогласнимъ, немаю нараштай, него *отезанѣ*, тако се *α* и ε претвараю у *η* (кодъ више глагола у *ει*), *ῐ* и *ῠ* у *ῑ* и *ῡ*, а *ο* у *ω*.

4. Удвояванѣ, кое показує свршетакъ дѣйства, быва кодъ глагола савршено прошлогъ, давнопрошлогъ и будућегъ прошлогъ времена, и то само онда, кадъ се глаголъ сагласнимъ починѣ. Ово удвояванѣ постае, *кадъ се повтори прво сагласно корена у саюзу са* ε; но кодъ глагола, кои се самогласнимъ починю, заступа временый нараштай или отезанѣ место удвояваня. н. п. *βε - βούλευκα*, я самъ советовао, *ἤλπικα*, я самъ се надао, одъ *ἐλπίζω*. Удвояванѣ, и врем. нараштай, кои првога место заступа, остаю у свима наклоненіяма, а такође и кодъ неопредѣлены глагола и причастія. О ближемъ опредѣленю нараштая и удвояваня види §§. 85.

5. Оно писме, кое стои на краю корена предъ окончењемъ *ω*, назива се глаголный харатеръ, или само характеръ (писме познаваня), єръ се по нѣму глаголи на *ω* у разне редове (классе) ставляю, или деле. По характеру глагола, т. є. ако є глаголный характеръ самогласно, безгласно или течно, деле се глаголи на *чисте, безгласне и течне*. н. п. *βουλεύ - ω*, советуємъ, *ἀκού-ω*, слушамъ, *τιμά-ω*, почитуємъ; *τρίβ-ω* тремъ, *κρίν-ω*, судимъ.

§. 78. Преламна окончења.

Преламна окончења, у колико показую одношенѣ времена, наклоненія и лица, садржаваю у себи три саста-

вне части, т. є. характеръ времена, самогласно наклоненія и окончениє лица; н. п. *βουλεύ-σ-ο-μαι.*

а. Характеръ времена.

1. Характеръ времена назива се оно сагласно писме, коє непосредствено после глаголногъ корена стои и показує особеный знакъ времена. Временый характеръ савршено прошлогъ I и давно прошлогъ времена I у залогу дѣйствителномъ єсть кодъ глагола чисты *κ*; н. п.

βε-βούλευ-κ-α *ἐ-βε-βουλεύ-κ-ειν*;

Времена будућ. и прошл. I, у зал. дѣйств. и сред. и будућегъ прошл. єсть σ; н. пр.

βουλεύ-σ-ω *βουλεύ-σ-ομαι* *βε-βουλεύ-σ-ομαι*
ἐ-βούλευ-σ-α *ἐ-βουλευ-σ-άμην*;

Временый ϑ характеръ прошлогъ страдат. I ϑ, а будуће страдат. време I има осимъ временогъ характера σ, іошть и окончениє прошлогъ страд. I *ϑη*, дакле: *ϑησ*; н. н.

ἐ-βουλεύ-ϑην βουλευ-ϑήσ-ομαι

Само прва времена могу имати временый характеръ.

2. Временый характеръ у саюзу са послѣдующимъ окончениємъ, назива се *времено окончениє*. Тако є н. п. у глаголу *βουλεύσω* временый характеръ будућегъ времена σ, *σω* времено окончениє будућегъ времена. На последку коренъ глагола у саюзу са временимъ характеромъ и са нараштаємъ или удвояванѣмъ назива се *временый коренъ*. Тако є н. п. у глаголу *ἐβούλευσ-α ἐβουλευσ* временый коренъ прошлогъ дѣйств. времена I.

§. 79. б. Лична окончења и самогласна наклоненія.

Лично окончениє узима по разнимъ лицама и броєвима, а самогласно писме наклоненія по разнимъ наклоненіяма, — своє разне образце; н. п.

1. л. єдн. изяв. сад. ср. *βουλεύ-ο-μαι* сосл. *βουλεύ-ω-μαι*
3. л. єдн. изяв. буд. ср. *βουλεύ-σ-ε-ται* пож. *βουλεύ-σ-οι-το*
1. л. вишь. изяв. сад. ср. *βουλευ-ό-μεθα* сосл. *βουλευ-ώ-μεθα*
2. л. вишь. изяв. сад. ср. *βουλεύ-ε-σθε* сосл. *βουλεύ-η-σθε*
1. л. єдн. изяв. про. I. „ *ἐβουλευ-σ-άμην* сосл. *βουλεύ-σ-ω-μαι*
3. л. єдн. изяв. про. I. „ *ἐβουλεύ-σ-α-το* пож. *βουλεύ-σ-αι-το.*

Примѣт. У наведенимъ образцима єсть *βουλευ* глаголный коренъ, а *βουλευ*, *βουλευσ* и *ἐβουλευσ* времени корени, т. є. садашнѣгъ, будућегъ и прошлогъ I сред.; окончења *μαι*, *ται* и т. д. називаю се лична окончења, а самогласна: *ο*, *ω*, *ε*, *οι*, *η*, *α*, *αι*, зову се самогласна наклоненія.

§. 80. Примѣтба свр' личны окончења и самогласны писмена наклоненія.

1. Лична окончења долазе одма после самогласногъ писмена наклоненія и често се скопчаваю съ њимъ тако тесно, да се оба као поделѣне части непоказую, него се стапаю у єдно; н. п. *βουλεύσ-ῃς* место *βουλεύσ-η-ις*, *βουλεύ-ῃ* место *βουλεύ-ε-αι*.

2. Важна є разлика чзмеђу главны и историчны времена; єръ главна времена — садашнѣ, савршено прошло и будуће — образую II. и III. лице двоброя съ равногласнимъ окончењемъ *ον*; н. п. *βουλεύ-ε-τον βουλεύ-ε-τον*, *βουλεύ-ε-σθον βουλεύ-ε-σθον*; али исторична времена образую II. лице двоброя съ окончењемъ *ον*, а треће лице съ окончењемъ *ην*; н. п.

ἐβουλεύ-ε-τον ἐβουλευ-έ-την
ἐβουλεύ-ε-σθον ἐβουλευ-έ-σθην.

3. Далѣ образую главна времена III. лице вишеброя у зал. дѣйст. съ окончењемъ *σι* (*ν*) (поставшимъ одъ *ντι*, *νσι*), а у среднѣмъ залогу съ окончењемъ *νται*; исторична пакъ времена у зал. дѣйств. съ окончењемъ *ν*, а у залогу среднѣмъ съ окончењемъ *ντο*; н. п.

βουλεύ-ο-νσι = *βουλεύ-ουσι* (*ν*) *ἐ-βούλευ-ον*
βουλεύ-ο-νται *ἐ-βουλεύ-οντο.*

4. Напоследку свршую се главна времена у єдноброю зал. сред. на *μαι*, *σαι*, *ται*, а исторична времена на *μην*, *σο*, *το*; н. пр.

βουλεύ-ο-μαι	*ἐβουλευ-ό-μην*
βουλεύ-ε-σαι = *βουλεύῃ*	*ἐβουλεύ-ε-σο* = *ἐβουλεύ-ου*
βουλεύ-ε-ται	*ἐβουλεύ-ε-το*

5. Лична окончења сослагателн. наклон. главны времена подудараю се са главнимъ временима наклон. изяв.; а лична окончења пожелателногъ наклон. подудараю се са историчнимъ временима наклон. изявителногъ; н. пр.

2. и 3. двобр.	изяв.	сад.	*βουλεύε-τον*	сосл.	*βουλεύῃ-τον*
			βουλεύε-σθον	сосл.	*βουλεύῃ-σθον*
3. вишебр.	„	„	*βουλεύου-σι (ν)*	„	*βουλεύω-σι (ν)*
			βουλεύο-νται	„	*βουλεύω-νται*
1 єднобр.	„	„	*βουλεύο-μαι*	„	*βουλεύω-μαι*
2. „	„	„	*βουλεύ-ῃ*	„	*βουλεύ-ῃ*
3. „	„	„	*βουλεύ-εται*	„	*βουλεύῃ-ται*
2. и 3. двобр.	„ полуп.		*ἐβουλεύε-τον, ἐ-την*	пож.	*βουλεύοι-τον, οἰ-την*
			ἐβουλεύε-σθον, ἐ-σθην	„	*βουλεύοι-σθον, οἰ-σθην*
3. вишебр.	„	„	*ἐβούλευο-ν*	„	*βουλεύοι-εν*
			ἐβουλεύο-ντο	„	*βουλεύοι-ντο*
1. єдн.	„	„	*ἐβουλευό-μην*	„	*βουλευοί-μην*
2. „	„		(*ἐβουλεύε-σο*) *ἐ-βουλεύ-ου*	„	(*βουλεύοι-σο*)-*λεύοι-ο*
3. „	„	„	*ἐβουλεύε-το*	„	*βουλεύοι-το.*

Примѣт. Како се употреблява *ν ἐφελκυστικόν* види §. 7, 1, б).

6. Самогласно наклоненія сослагателногъ, времена главны, разликує се само у томъ одъ наклон. изявит., што се отеже, т. є. *ο* у *ω*, *ε* у *η*, и *ει* у *ῃ*; н. пр.

Изяв. *βουλεύ-ομεν* сосл. *βουλεύ-ω-μεν*; изяв. *βουλεύ-ε-σθε*, сослаг. *βουλεύ-η-σθε*; изяв. *βουλεύ-εις*, сосл. *βουλεύ-ῃς*.

7. Пожателногъ наклоненія самогласно писме наклон. єсть *ι*, у саюзу са предходећимъ самогласнимъ нак. I лица єдноброя наклон. изявителногъ. (Време давнопрошло

прави изятіе; єръ нѣгово пожелателно узима самогласно накл. времена садашнѣгъ), н. пр.

1. єднб. изяв. полупр. дѣйст. *о* пожел. *οι* *ἐβούλευ-ο-ν* *βουλεύ-οι-μι*
„ вишп. „ прош. дѣйст. *α* „ *αι* *ἐβουλεύσ-α-μεν* *βουλεύσ-αι-μεν*

§. 81. Спрезанѣ правилны глагола на *ω*, изложено чистимъ глаголомъ (§. 77. 5.) *βουλεύω*, советуємъ.

1. Почемъ глаголи чисти немогу образовати времена втора (§. 72. примѣ.), то ће се къ допуненю савршеногъ спрезаня додати два глагола безгласна и єданъ глаголъ течанъ (*τρίβ-ω* тремъ, *λείπ-ω*, коренъ *Λιπ*, оставлямъ *φαίν-ω*, коренъ *Φαν*: показуємъ.

2. При ученю таблице спрезаня треба на слѣдующа пазити:

1. Грчкомъ образцу спрезаня додаће се колико є могуће ясніе и србскій значай.

2. Грчкій образацъ спрезаня треба изъ почетка да се по своимъ саставнимъ частима раздели, т. є. на: а) лично оконченіе, б) самогласно наклоненія, в) характеръ времена, г) временый коренъ, д) глаголный коренъ, е) нараштай и удвояванѣ.

3. Равногласный образацъ спрезаня као и они, кои се само гласоудареніємъ єдно одъ другогъ разликую, означени су звездицомъ. Ученикъ нека ій изнаће, састави и сравни: н. пр. *βουλεύσω* I єднб. изяв. будућ. дѣйст. или I. єднб. сосл. прошл. дѣйств. I; *βούλευσαι* 2. єднб. повел. прош. I.

сред., *βουλεύσαι* 3. едн. пожелат. прошло I. дѣйств., *βουλεῦσαι* неопред. прош. I. дѣйств.

4. Съ образцемъ спрезаня мора се едновремено и гласоударенiе учити, о комъ ће се у §. 84. пространiе говорити. За почетника довольно ће быти обште правило: *ударенiе кодъ глагола удалява се одъ края кадъ му годъ последньiй слогъ дозволява*; а гди се одъ овогъ правила изятiя чине, означиће се †.

5. Кадъ се на овай начинъ задатый примеръ основно научи, онда нека ученикъ раздели у слѣдующимъ грчкимъ упражненiяма налазеће се глаголе по ньиовимъ саставнимъ частима (личномъ окончењу, самогласномъ писмену наклоненiя и т. д.), у комъ случаю нека се наблюдава слѣдующiй редъ: н. пр. *βουλεύσω* є: 1) прво лице, 2) едноброй. 3) изявително наклоненiе, 4) време будуће, 5) залогъ дѣйствителный, 6) глагола *βουλεύω* советуемъ; затимъ нека глаголе, налазеће се у србскимъ упражненiяма на грчкiй єзикъ тако преведе, да бы могао саставне части, изъ кои се образацъ сложити мора, редомъ навести и то слѣдующимъ поредкомъ: 1) глаголный коренъ, 2) нараштай или удвояванѣ, 3) временый характеръ, 4) временый коренъ, 5) самогласно писме наклоненiя, 6) временый коренъ са самогласнымъ наклоненiя, 7) лично окончениe, 8) временый коренъ са самогласнимъ наклоненiя и личнимъ окончениемъ; н. п. како ће се у грчкомъ казати: онъ се є советовао, у времену прошломъ одъ врем. садашнѣгъ: *βουλεύ-ω*, советуемъ? — Глаголный коренъ: *βουλευ-*, нараштай *ἐ*, дакле *ἐ-βουλευ*; временый характеръ прошлогъ времена I среднѣгъ *σ*: дакле временый коренъ: *ἐ-βουλευσ-*; самогласно накнаклоненiя изявителногъ времена прошлогъ I среднѣ. *α*, дакле: *ἐ-βού-λευ-σ-α*; лично окончениe III. лица єдноброя историчногъ времена среднѣгъ залога *το*, дакле: *ἐ-βουλεύ-σ-α-το*.

6. Да се небы памтенѣ ученика млогимъ правилама обтеретило, нуждно є, да се глаголи у своимъ оделењима; т. є. редомъ, како су у §. 84. кодъ примера изложени, на

паметь науче, и образци њиови да се преваћанѣмъ съ грчкогъ на србскій и са србскогъ на грчкій добро усвоє и упамте. Кадъ се на овай начинъ сви образцы основно поняю и изуче, онда нека се ученикъ къ таблицы іошть єдномъ поврати, и све образце у њиовой свези повтори.

Примери правилногъ глагола

Времена	Броєв. и лица.	Накло- Изявително.	Сослагателно главны времена.
Време садашнѣ времен. коренъ βουλευ.	Єдноб. 1.	βουλεύω* советуємъ	βουλεύ-ω*) советуємъ
	2.	βουλεύ-εις советуєшъ	βουλεύ-ῃς советуєшъ
	3.	βουλεύ-ει советує	βουλεύ-ῃ советує
	Двоб. 2	βουλεύ-ετον*) васъ двоє советуєте	βȣλεύ-ητον*) в. дв. советуєте
	3.	βουλεύ-ετον*) ньи двоє советую	βȣλεύ-ητον*) ньи дв советую
	Виш. 1	βουλεύ-ομεν советуємо	βουλεύ-ωμεν советуємо
	2.	βουλεύ-ετε*) советуєте	βουλεύ-ητε советуєте
	3.	βουλεύ-ουσι(ν*) советую.	βουλεύ-ωσι(ν) советую.
Вр. полупрошло времен. коренъ ἐ-βουλευ.	Єдноб. 1.	ἐ-βȣ́λευ-ον*) я советова	
	2.	ἐ-βȣ́λευ-ες ты советоваше	
	3.	ἐ-βȣ́λευ-ε(ν) онъ советоваше	
	Двоб. 2.	ἐ-βȣλεύ-ετον васъ двоє саветовасте	
	3.	ἐ-βȣλευ-έτην ньи двоє советовау	
	Виш. 1.	ἐ-βȣλεύ-ομεν мы советовасмо	
	2.	ἐ-βȣλεύ-ετε вы советовасте	
	3	ἐ-βȣ́λευ-ον*) они советовау.	
Вр савр. прошл. времен. коренъ βε-βουλευ-κ	Єдноб. 1.	βε-βȣλευ-κ-α я самь советовао	βε-βουλεύ-κ-ω я самь совет.
	2.	βε-βȣ́λευ-κ-ας ты си советовао	βε-βουλεύ-κ-ῃς ты си советовао
	3.	βε-βȣ́λευ-κ ε(ν*) онъ є советовао	и т. д. као сослагателно времен. садашнѣгъ.
	Двоб. 2.	βε-βȣλεύ-κ-ατον*) васъ дв советовалис.	
	3	βε-βȣλεύ-κ-ατον*) ньи дв. советовали су	
	Виш. 1.	βε-βȣλεύ-κ-αμεν мы смо советовали	
	2.	βε-βȣλεύ-κ-ατε вы сте советовали	
	3.	βε-βȣλεύ-κ-ασι(ν) они су советовали.	
Вр. давнопр. I. времен коренъ ἐ-βε-βουλεύ-κ	Єдноб. 1.	ἐ-βε-βȣλεύ-κ-ειν я самь быо советовао	
	2.	ἐ-βε-βȣλεύ-κ-εις ты си быо советовао	
	3	ἐ-βε-βȣλεύ-κ-ει онъ є быо советовао	
	Двоб. 2	ἐ-βε-βȣλευ-κ-ειτον вас дв были сте сов.	
	3.	ἐ-βε-βȣλευ-κ-ε την ньи дв „ су совет.	
	Виш. 1.	ἐ-βε-βȣλεύ-κ-ειμεν м смо „ советовали	
	2.	ἐ-βε-βȣλεύ-κ-ειτε вы сте „ советовали	
	3.	ἐ-βε-βȣλεύ-κ-εσαν они су „ советовали	
с.п. II.		πέ-φην-α 1) я самь се показао	πε-φήν-ω я самь се показао
д.п. II.		ἐ-πε-φήν-ειν 2) я самь се быо показао	
Време прошло I времен. коренъ ἐ-βουλευ-σ-	Єдноб 1.	ἐ-βȣ́λευ-σ-α я самь советовао	βουλεύ-σ-ω*) я самь совет.
	2	ἐ-βȣ́λευ-σ-ας ты си советовао	βουλεύ-σ-ῃς ты си советов.
	3.	ἐ-βȣ́λευ-σ-ε(ν) онъ є советовао	и т. д. као сослаг. садаш. времена.
	Двоб. 2	ἐ-βȣλεύ-σ-ατον васъ дв советовалисте	
	3.	ἐ-βȣλευ-σ-ατην ньи двоє советовали су	
	Виш. 1.	ἐ-βȣλεύ-σ-αμεν мы смо советовали	
	2.	ἐ-βȣλεύ-σ-ατε вы сте соьетовали	
	3.	ἐ-βȣ́λευ-σ-αν они су советовали.	
пр. II. ἔ-λιπ	Єдноб. 1.	ἔ-λιπ-ον я самь оставіо	λίπ-ω и т. д. као сослагат. врем. садашнѣгъ
	2.	ἔ-λιπ-ες и т. д. као изяв. полупр.	
бу. βȣ-λευ-σ	Єдноб I.	βȣλεύ-σ-ω*) советоваћу, као изявит. врем. садаш.	

1) II саврш. прошло врем. спреже се у свима наклоненіяма, неопредѣлен. и причаст. као I.

на ω у залогу дѣйствителномъ.

ненія.		Причастія.	
Пожелателно, т. е. сослаг. истор. врем	Повелително.	Неопредѣлено.	Причастіе.
	βούλευ-ε советуй βουλευ-έτω некасоветуе βουλεύ-ετον в. д. с-уйте βουλευ-έτων н. д. н. с-ую βουλεύ-ετε*) советуйте βουλευ-έτωσαν нек советую, обично βουλευ-όντων*)	βουλεύειν советовати.	βουλεύ-ων советуюћій βουλεύ-ουσα советуюћ βουλεῦ-ον† советуюће р. βουλεύ-οντος „ βουλευ-ούσης.
βουλεύ-οιμι я бы советовао βουλεύ-οις ты „ „ βουλεύ-οι онъ „ „ βουλεύ-οιτον васъ бы д с-ли βουλευ-οιτην ньи бы дв. с-ли βουλεύ-οιμεν мы „ советов. βουλεύ-οιτε вы „ „ βουλεύ-οιεν они „ „			
	βε-βούλευκ-ε*) и т. д. као повелит. садашнѣгъ времена.	βε-βουλευ-κ-έναι† быти советовао	βε-βουλευ-κ-ώς † βε-βουλευ-κ-υῖα † βε-βουλευ-κ-ός † род. κ-ότος, κ-υίας т. е. советовавшій. а, е.
βε-βουλεύ-κ-οιμι я бы сов. βε-βουλεύ-κ-οις ты „ „ и т. д. као полупрош.			
πε-φήν-οιμι я бы се показао	πέ-φην-ε*) покажи се.	πε-φην-έναι†	πε-φην-ώς †
βουλεύ-σ-αιμι я бы совет. βουλεύ-σ-αις или ειας βουλεύ-σ-αι*) или ειε(ν) βουλεύ-σ-αιτον βουλευ-σ-αίτην βουλεύ-σ-αιμεν βουλεύ-σ-αιτε βουλεύ-σ-αιεν или ειαν	βούλευ-σ-ον*) советуй βουλευ-σ-άτω βουλεύ-σ-ατον βουλευ-σ-άτων βουλεύ-σ-ατε βουλευ-σ-άτωσαν обично -σάντων.	βουλεῦσ-αι*) † быти советовао	βουλεύ-σ-ας βουλεύ-σ-ασα βουλεῦ-σαν † род βουλεύ-σ-αντος, βουλευ-σ-άσης. т. е. советовавшій, а, е.
λίπ-οιμι и т. д. као пож. полупрошло.	λίπ-ε и т. д. као повел. врем. сад.	λιπεῖν †	λιπ-ών, οῦσα, όν † р. όντος, ούσης.
βουλεύ-σ-οιμι и т. д. као полупрошло.		βουλεύ-σ-ειν	βουλεύ-σ-ων и т д советовати имаюћій.

2. II. давнопрошло време спреже се у изявит. и пожел. као дав прош. I

Примѣри правилны глагола

Времена.	Броєви и лица.	Изявително.	Сослагателно главны времена.
Време садашнѣ времен. корень βουλευ-	Єдноб. 1.	βʁλεύ-ομαι я се советуємъ или бывамъ советованъ	βουλεύ-ωμαι я се советуємъ или бывамъ советованъ.
	2.	βʁλεύ-η	βουλεύ-η*)
	3.	βʁλεύ-εται	βουλεύ-ηται
	Двоб. 1.	βʁλευ-όμεθον	βουλευ-ώμεθον
	2.	βʁλεύ-εσθον*)	βουλεύ-ησθον*)
	3.	βʁλεύ-εσθον*)	βουλεύ-ησθον*)
	Виш. 1.	βʁλευ-όμεθα	βουλευ-ώμεθα
	2.	βʁλεύ-εσθε*)	βουλεύ-ησθε
	3.	βʁλεύ-ονται	βουλεύ-ωνται
Време полупрошло времен. корень ἐ-βουλευ-	Єдноб. 1.	ἐ-βουλευ-όμην я се советова или бива советованъ	
	2.	ἐ-βουλεύ-ου	
	3.	ἐ-βουλεύ-ετο	
	Двоб. 1.	ἐ-βουλευ-όμεθον	
	2.	ἐ-βουλεύ-εσθον	
	3.	ἐ-βουλευ-έσθην	
	Виш. 1.	ἐ-βουλευ-όμεθα	
	2.	ἐ-βουλεύ-εσθε	
	3.	ἐ-βουλεύ-οντο	
Вр. савр. прошло времен. корень βε-βουλευ	Єдноб. 1.	βε-βούλευ-μαι я самъ се советовао или бьо самъ советованъ	βε-βουλευ-μένος ὦ я самъ советовао или бьо советованъ
	2.	βε-βούλευ-σαι	
	3.	βε-βούλευ-ται	
	Двоб. 1.	βε-βουλεύ-μεθον	
	2.	βε-βούλευ-σθον*)	
	3.	βε-βούλευ-σθον*)	
	Виш. 1.	βε-βουλεύ-μεθα	
	2.	βε-βούλευ-σθε*)	
	3.	βε-βούλευ-νται	
Вр. давнопрошло времен. корень ἐ-βε-βουλευ	Єдноб. 1.	ἐ-βε-βουλεύ-μην я самъ се бьо советовао, или я самъ бьо советованъ	
	2.	ἐ-βε-βούλευ-σο	
	3.	ἐ-βε-βούλευ-το	
	Двоб. 1.	ἐ-βε-βουλεύ-μεθον	
	2.	ἐ-βε-βούλευ-σθον	
	3.	ἐ-βε-βουλεύ-σθην	
	Виш. 1.	ἐ-βε-βουλεύ-μεθα	
	2.	ἐ-βε-βούλευ-σθε	
	3.	ἐ-βε-βούλευ-ντο	
Врем. прошло I. времен. корень ἐ-βουλευ-σ	Єдноб. 1.	ἐ-βουλευ-σ-άμην я самъ се советовао	βουλεύ-σ-ωμαι я самъ се советовао и т. д. као сослаг. садаш.
	2.	ἐ-βουλεύ-σ-ω	βουλεύ-σ-ῃ*)
	3.	ἐ-βουλεύ-σ-ατο	
	Двоб. 1.	ἐ-βουλευ-σ-άμεθον	
	2.	ἐ-βουλεύ-σ-ασθον	
	3.	ἐ-βουλευ-σ-άσθην	
	Виш. 1.	ἐ-βουλευ-σ-άμεθα	
	2.	ἐ-βουλεύ-σ-ασθε	
	3.	ἐ-βουλεύ-σ-αντο	
прош. II.	Єдноб. 1.	ἐ-λιπ-όμην я самъ заостао, као полупрошло садаш.	λίπ-ωμαι я самъ заостао, као сослаг. садаш.
будуће.	Єдноб. 1.	βουλεύ-σ-ομαι я ћу се советовати, као садаш. изявит. накл.	
бу. пр. „ III.	Єдноб. 1.	βε-βουλεύ-σ-ομαι я ћу се быти советовао, и т. д. као изяв. садаш.	

на ω у залогу средњемъ.

нења.		Причастія.	
пожелат. или сосл. историч. времена.	Повелително.	Неопредѣлено.	Причастіе.
	βουλεύ-ου советуй се *βουλευ-έσθω* нека се советуе *βουλεύ-εσθον* *) *βευλευ-έσθων* *) *βουλεύ-εσθε* *βουλευ-έσθωσαν*, обично *βουλευ-έσθων* *)	*βουλεύ-εσθαι* советовати се, быти совѣтованъ	*βουλευ-όμενος* *βουλευ-ομένη* *βουλευ-όμενον* совѣтуюћій се, -ћа се, -ће се или совѣтованъ будућій и т. д.
βουλευ-οίμην я бы се *βουλεύ-οιο* совѣтовао и- *βουλεύ-οιτο* ли я бы же *βουλευ-οίμεθον* лио быти *βουλεύ-οισθον* совѣтованъ *βουλευ-οίσθην* *βουλευ-οίμεθα* *βουλεύ-οισθε* *βουλεύ-οιντο*			
	βε-βούλευ-σο совѣтуй *βεβουλεύ-σθω* се *βε-βούλευ-σθον* *) *βε-βουλεύ-σθων**) *βε-βούλευ-σθε* *βε-βουλεύ-σθωσαν*, обич. *βε-βουλεύ-σθων**)	*βε-βουλεῦ-σθαι*† совѣтовати се, быти совѣтованъ	*βε-βουλευ-μένος* † *βε-βουλευ-μένη* *βε-βουλευ-μένον* † совѣтовавшій се, -ша се, -ше се или совѣтованъ бывшій, а, е.
βε-βουλευ-μένος εἴην я бы се био совѣтовао, или я бы желио быти совѣтованъ.			
βουλευ-σ-αίμην я бы се *βουλεύ-σ-αιο* совѣто- *βουλεύ-σ-αιτο* вао, или *βουλευ-σ-αίμεθον* я бы же- *βουλεύ-σ-αισθον* лио быти *βουλευ-σ-αίσθην* совѣто- *βουλευ-σ-αίμεθα* ванъ. *βουλεύ-σ-αισθε* *βουλεύ-σ-αιντο*	*βούλευ-σ-αι**) совѣтуй *βουλευ-σ-άσθω* се *βουλεύ-σ-ασθον* *βουλευ-σ-άσθων* *βουλεύ-σ-ασθε* *βουλευ-σ-άσθωσαν*. обично *βουλευ-σ-άσθων**	*βουλεύ-σ-ασθαι* совѣтовати се.	*βουλευ-σ-άμενος* *βουλευ-σ-αμένη* *βουλευ-σ-άμενον* совѣтовавшій се и т. д.
λιπ-οίμην я бы заостао, нл. желио бы да самъ заостао	*λιπ-οῦ*†, *-έσθω* као повел. садашњ.	*λιπ-έσθαι* †	*λιπ-όμενος, -ομένη, όμεν*
βουλευ-σ-οίμην желио бы совѣтовати се.		*βουλεύ-σ-εσθαι*	*βουλευ-σ-όμενος, η, ον*
βε-βουλευ-σ-οίμην желио бы совѣтовати се.		*βε-βουλεύ-σ-εσθαι*	*βε-βουλευ-σ-όμενος, η, ον,*

Залогъ стра-

Времена	Броеви и лица.	Наклоизявително.	Наклосослагателно главны времена.
Прошло I. временый коренъ ἐ-βουλευ-θ-	Єдноб. 1.	ἐ-βουλευ-θ-ην быо самь советованъ	βουλευ-θῶ † да будемъ советованъ
	2.	ἐ-βουλεύ-θ-ης	βουλευ-θῇς †
	3.	ἐ-βουλεύ-θ-η	βουλευ-θῇ †
	Двоб. 2.	ἐ-βουλεύ-θ-ητον	βουλευ-θ-ῆτον *) †
	3.	ἐ-βουλευ-θ-ήτην	βουλευ-θ-ῆτον *) †
	Виш. 1.	ἐ-βουλεύ-θ-ημεν	βουλευ-θ-ῶμεν
	2.	ἐ-βουλεύ-θ-ητε	βουλευ-θ-ῆτε *) †
	3.	ἐ-βουλεύ-θ-ησαν	βουλευ-θ-ῶσι (ν)
Будуће I.	Єдноб. 1.	βουλευ-θή-σ-ομαι быћу советованъ	
	2	βουλευ-θή-σῃ и т. д. као изявит. времена садаш. у сред. зал.	
Прошло II.	Єдноб. 1.	ἐ-τρίβ-ην быо самь трвенъ	τριβ-ῶ † да будемъ трвенъ
	2.	ἐ-τρίβ-ης и т. д. као изяв. прошл. I. у страдат.	τριβ-ῇς † и т. д. као сосл. прош. I. у страд.
Будуће II.	Єдноб. 1.	τριβ-ή-σομαι быћу трвенъ	
	2.	τριβ-ή-σῃ и т. д. као изяв. будућ. I. у страдат.	
		Глаголна прилагателна: βουλευ-τὸς †, ἡ †, ὸν †, советовател-	

§. Примѣтба на таблицу.

1. У зал. дѣйств. времену давнопрош. I. лицу єдноброя, имаю Атически списательи осимъ окончeнія на ειν, іошъ η. н. пр. ἐβεβουλεύκη покрай ἐβεβουλεύκειν.

2. У II. лицу єдноброя врем. садаш. и будућ. зал. сред. или страд. имаю Атици осимъ ῃ и друго окончeніє на ει. н. пр. βουλεύ-ῃ и βουλεύ-ει, βουλεύσ-ῃ и -ει, βεβουλεύσ-ῃ и -ει, βουλευθήσ-ῃ и -ει, τρι-βήσ-ῃ и -ει. Ово окончeніє на ει употреблява се кодъ слѣдуюћа три глагола у слѣдуюћимъ образцима:

βούλομαι, оћу,	βούλει, оћешъ (али сосл. βούλῃ)
οἴομαι, мислимъ,	οἴει мислишъ (али сосл. οἴῃ)
ὄψομαι, видићу,	οψει, видићешъ.

3. Примѣтба свр' таконазваногъ будућегъ атическогъ времена.

1. Кадъ се будуће време залога дѣйств. и сред. свршує на σω, σομαι, па двоєсложни или вишесложни корени глагола имаю предъ σ кратко самогласно ᾰ, ε̆, ῐ, онда место

дателный.

нѣнія.		Причастія.	
Пожелателно т. є. сосл. истор врем.	**Повелително.**	**Неопредѣлено.**	**Причастіе.**
βουλευ-ϑ-ειην я бы было *βουλευ-ϑ-ειης* советованъ *βουλευ-ϑ-ειη* или я бы же- *βουλευ-ϑ-ειητον* лiо быти *βουλευ-ϑ-ειητην* советов. *βουλευ-ϑ-ειημεν* и *εἱμεν* *βουλευ-ϑ-ειητε* и *εἶτε* *βουλευ-ϑ-εἱεν*	*βουλεύ-ϑ-ητι* буди со- *βουλευ-ϑ-ήτω* ветованъ *βουλεύ-ϑ-ητον*)* сове- *βουλευ-ϑ-ήτων* туй се *βουλεύ-ϑ-ητε *)* *βουλευ-ϑήτωσαν*	*βουλευ-ϑ-ῆ-ναι* † советовати се, быти советованъ.	*βουλευ-ϑ-εἰς* † *βουλευ-ϑ-εἰσα* † *βουλευ-ϑ-ὲν* † род *βουλευ-ϑ-έντος* *βουλευ-ϑ-εἰσης* советованъ бывшій, или совѣтовавшій се.
βουλευ-ϑη-σ-οἱμην као пожел. полупрош. у сред. зал.		*βουλευ-ϑή-σ-εσϑαι*	*βουλευ-ϑη-σ-όμενος, η, ον*
τριβ-εἱην я бы было трвенъ *τριβ-εἱης* и т. д. као пож. прош. I. у стр.	*τρἱβ-η-ϑι, -ήτω* и т. д. као пов. пр. I. у стр.	*τριβ-ῆναι* †	*τριβ-εἰς* † и т. д. као прич. прош. I. у страд.
τριβ-η-σ-οἱμην я бы желiо быти трвенъ, као пож. буд. I. у стр.		*τριβή-σ-ε-σϑαι*	*τριβ-η-σ-όμενος, η, ον*

ный, *βουλευ-τέος* † *τέα, τέον,* † совѣтовати се имаюћій.

правилногъ узимаю са свимъ друго окончење, кое избацивши *σ*, постае сливено на *ῶ, οῦμαι*, и ово се назива атическо будуће време; н. пр. *ἐλάω* (обично *ἐ-λαύνω*), терамъ *ἐλά-σ-ω*, будућ. атич. *ἐλῶ, ᾶς. ᾶ, ῶμεν, ᾶ-τε, ῶσι* (*ν*); *τελέω*, свршуемъ *τελέ-σ-ω*, буд. атич. *τελῶ, εἶς, εἶ, οῦμεν, εἶτε, οῦσι* (*ν*); *τελέ-σ-ομαι, τελοῦμαι, εἶ, εἶται* и т. д. *χομίζω*, доносимъ. *χομίσω*, буд. атич. *χομιῶ, ιεῖς, ιεῖ, ιοῦμεν, ιεῖτε, ιοῦσι* (*ν*); *χομιοῦμαι, ιεῖ, ιεῖται, ιούμεϑα* и т. д.

2. Ово будуће време налази се само у наклоненiю изявителномъ, неопредѣл. и причастiю, а нигда у нак. пожелателномъ, као: *τελῶ, τελεῖν, τελῶν*; али *τελέσοιμοι*. Глаголи, кои овако будуће време имаю, єсу слѣдующи: а) *ἐλάω* (*ἐλαύνω*), терамъ, *τελέω*, свршуемъ, и *καλέω*, зовемъ; — б) сви глаголи на *ίζω* (харак. *δ*); — в) мањй брой на *άζω*, а обично *βιβάζω* скачемъ; — г) одъ глагола на *μι* сви на *άννυμι* и глаголъ *ἀμφιέννυμαι*, облачимъ, (*ἀμφιέσω ἀμφιῶ*). Атическiй єзикъ има редко изятіе у овомъ будућемъ времену.

§. 84. О гласоударенiю глагола.

1. Основно правило. *Ударенiе одступа одъ края речи у то-*

лико, уколико последньій слогъ дозволява; н. пр. *βούλευε, παῦε, τύπτε, βούλευσον, παῦσον, τύψον*, али *βουλεύεις, βουλεύειν.*

Примѣт. 1. Двоєгласно *αι* сматра се у обзиру гласоударенія као кратко на краю речи; н. пр. *βουλεύομαι.* Изузима се оконченіе пожел. накл. *αι*, коє се сматра као дуго; н пр. *βουλεύσαι*, III. лице єднобр. пож. нак. време прош. I. у зал. дѣйств.

2. Ово правило постои и за сложене глаголе, н. пр. *φέρε, πρόσφερε, φεῦγε, λεῖπε, ἀπόλειπε.* При свемъ томъ има и ограниченя, коя су слѣдуюћа: *Ударениє глагола несме прећи слогъ предпоставлѣне речи, кои є пре сложеня ударениє имао.* н. пр. *ἀπόδος, συμπρόες, ἐπίσχες, ἐπίθες* (а не: *ἄποδος, σύμπροες, ἔπισχες, ἔπιθες*); *а такође неможе прећи ни преко првогъ сложеня на другого.* н. пр. *συνέκδος, παρένθες* (а не: *σύνεκδος*, него *ἔκδος*; не *πάρενθες*, него *ἔνθες*); неможе прећи ни преко параштая (кодъ полупр. прошл. давнопрош. и савршено прошл. времена). н. пр. *προσεῖχον* као *εἶχον, ἐξῆγον* као *ἦγον, ἐξῆν* као *ἦν* (а не *πρόσειχον, πάρεσχον, ἐξηγον, ἔξην*); тако и *προσῆκον, ἀπεῖργον* као *ἦκον, εἶργον*, далѣ *ἀφῖκται, ἀφῖκτο* као *ἷκται, ἷκτο.*

Изятія одъ основны правила.

3. Гласоударениє почива на крайнѣмъ слогу у слѣдуюћимъ образцима:

а) У неопредѣл. прош. II. зал. дѣйств. као ударениє превучено, а у причастію муш. и сред. рода єднобр. истогъ времена као оштро; н. пр. *λιπεῖν, λιπὼν, ὄν*; и у II. лицу єднобр. накл. повел. врем. прош. II. дѣйств. за слѣдуюћи петъ глагола: *εἰπέ*, кажи; *ἐλθέ*, доћи; *εὑρέ* нађи; *λαβέ* узми, и *ἰδέ* знай (али у сложеню има: *ἀπόειπε, ἀπόλαβε, ἄπελθε, εἴσιδε.*)

б) У накл. повел. прош. II. зал. сред. као превучено; н пр. *λαβοῦ, θοῦ* (одъ *τίθημι*).

Примѣт. 2. У сложеню удалява се ударениє одъ края при повел. накл. (а не и кодъ причастія) прош. II.

времену зал. дѣйств. сходно основномъ правилу; н. пр. *ἔκβαλε, ἔξελθε, ἔκδος, ἔκδοτε, ἀπόδος, ἀπόδοτε, μετάδος, μετάδοτε* (али не и *ἄποδος, μέταδος*, види № 2); напротивъ *ἐκβαλεῖν, ἐκβαλὼν, ἐκλιπεῖν, ἐξελθὼν* и т. д. У повел. єднобр. прош. II. сред. глагола на *ω* остає и при сложеню превучено удареніє на крайнѣмъ слогу; н. пр. *ἔκβαλοῦ, ἔκλιποῦ, ἐπιλαθοῦ, ἀφελοῦ, ἐνενεγκοῦ, παρασχοῦ*; тако исто и кодъ глагола на *μι*, кадъ є глаголъ съ єдносложнимъ предлогомъ сложенъ, н. пр. *προδοῦ, ἔνδοῦ, ἄφοῦ*; а кадъ є глаголъ съ двоєсложнимъ предлогомъ сложенъ, онда се удареніє удалява одъ края, н. пр. *ἀπόδου, κατάθου, ἀπόθου*: у двоброю и вишеброю удалява се удареніє одъ края у свима случаєвима. н. пр. *ἐκβάλεσθε, ἀπολάβεσθε, πρόδοσθε, εἰσθεσθε, ἄφεσθε, κατάθεσθε* (не *ἐκβαλέσθε* и. т. д.).

в) У свима причастіяма на *ς*, род. *τος*, и то свагда као оштро удареніє, дакле понайвише кодъ глагола на *μι* у свима причастіяма зал. дѣйств., тако и кодъ свію глагола у врем. савршенопрош. I. и II. дѣйств. и прош. I. и II. страд. н. пр. *βεβουλευκὼς*, (род. *ότος*), *βουλευθείς* (род. *έντος*), *ἱστὰς* (род. *άντος*), *τιθείς* (род. *έντος*), *διδοὺς* (род. *όντος*), *δεικνὺς* (род. *ύντος*), *διαστὰς, ἐκθείς, προδοὺς*, род. *διαστάντος, ἐκθέντος, προδόντος*.

Изятіє: причастіе прош. врем. I. зал. дѣйств. има удареніє свагда на докрайнѣмъ слогу, као: *βουλεύσας*,

г) У єднобр. сосл. прош. I. и II. стр. има превучено удареніє; н. пр. *βουλευθῶ, τριβῶ*.

4. Гласоудареніє почива на докрайнѣмъ слогу у слѣдующимъ случаєвима:

а) У неопред. савршенопр. сред. или страд. прош. I. дѣйств. и прош. II. сред; далѣ у свима неопр. на *ναι*, дакле у свима неопред. дѣйств. на *μι*, као и у неопред. прош. I. и II. страд. и савршено прош. I. и II. дѣйств. н. пр. *τετύφθαι, βεβουλεῦσθαι, τετιμῆσθαι, πεφιλῆσθαι*; — *φυλάξαι, βουλεῦσαι, τιμῆσαι, μισθῶσαι*; — *λιπέσθαι*; — *ἱστάναι, τιθέναι, διδόναι, δεικνύναι, στῆναι, δεῖναι, δοῦναι*; — *βεβουλευκέναι, λελοιπέναι*.

б) У прич. савр, прош. врем, сред. или страд. као: *πεπαιδευμένος, μένη, μένον, τετιμημένος, πεφιλημένος, τετυμμένος.*

в) Као превучено ударење у двоброю и вишеброю накл. сосл. прош. I. и II. страд. н. пр. *βουλευθῶμεν:*

Прим. 3. Три равногласећа образца: неопр. прош. I. дѣйств. — повел. прош. I. сред. и III. лице єдноброя пожел. прош. I. дѣйств. разликую се гласоударењемъ кадъ се изъ три или више слогова состоє, коима є докрайньій слогъ природно дугачакъ, и то на слѣдующій начинъ:

Неопр. прош. I. *βουλεῦσαι*, повел. прош. I. сред. *βούλευσαι*
ποιῆσαι *ποίησαι*
пож. пр. I. *βουλεύσαι*
ποιήσαι

Кадъ є докрайньій слогъ природно кратакъ или положењемъ дугъ, онда се согласава неоп. прош. I. дѣйств. съ III. лицемъ пожел. прош. I. дѣйств. н. пр, *φυλάξαι*, али у пов. прош. I. сред. *φύλαξαι.*

XXXVI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превођъ.

а) садаш. и полупрошло дѣйств.

Ἀγορεύω, кажемъ, говоримъ.
ἀποτρέπω, одвраћамъ.
ἀποφεύγω, избегавамъ.
ἔχω, имамъ, држимъ; съ нарѣч. састоимъ се, єсамъ.
κεύθω, сакривамъ.
πλησιάζω, приближавамъ се.
προσπίπτω, (ī), припадамъ, догађамъ се.
στασιάζω, живимъ съ некимъ у раздору.
μουσική, ἡ, свако художество Муза, особито музика.
παιδεία, ἡ, воспитаніе, наука, изображенѣ.
πρόνοια, ἡ, промисао, предосторожность.
ἄροτρον, τὸ, плугъ.
κάλλος, ους, τὸ, лепота.
ἄπειρος, ον (нарѣч. ἀπείρως), съ род. невешт.
δεινὸς, ἡ, ὸν, страшанъ, мо-

ћанъ, яко способанъ, опасанъ; — *τὸ δεινὸν*, опасность.

ἕτερος, α, ον, другій, а, о.

γενναίως, нарѣч. благородно, мужественно.

οὕτως (предъ сагл. *οὕτω*), нар. тако.

ὅτε, саюзъ, кадъ.

ὅταν, саюзъ, кадъ.

Δύο ὁδοὶ πρὸς τὴν πόλιν ἄγετον. — *Ῥόε τὸ ἅροτρον ἄγετον.* — *Χαίρωμεν, ὦ παῖδες.* — *Ὡς ἡδὺ κάλλος, ὅταν ἔχῃ νοῦν σώφρονα.* — *Οἱ πολῖται τοὺς νόμους φυλαττόντων.* — *Ἑταῖρος ἑταίρου φροντιζέτω.* — *Πατήρ τε καὶ μήτηρ πρόνοιαν ἐχέτων τῆς τῶν τέκνων παιδείας.* — *Ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων.* — *Τὰς προσπιπτούσας τύχας γενναίως φέρε.* — *Ὁ παῖς τῷ πατρὶ ῥόδον φέρει, ἵνα χαίρῃ.* — *Ὁ παῖς τῷ πατρὶ ῥόδον ἔφερεν, ἵνα χαίροι.* — *Σωκράτης ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, οὕτως ἔλεγεν.* — *Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐπλησίαζον, οἱ βάρβαροι ἀπέφευγον.* — *Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδης ποτὲ ἐστασιαζέτην.* — *Λακεδαιμόνιοι μουσικῆς ἀπείρως ἔχουσιν.* — *Ἀποτρέποιτε, ὦ θεοί, τὸ δεινὸν ἀφ' ἡμῶν.* — *Μὴ ἕτερον κεύθοις καρδίᾳ νοῦν, ἄλλα ἀγορεύων.*

Два коня, вукући (— тераюћи) кола, хите. — Две жене певаю. — Мы избегавамо злобу. — Деца уче прилѣжно науке, да се родитељи радую. — Деца учау прилѣжно науке, да бы се родитељи радовали. — Грађанинъ некъ чува законе. — Пріятељи некъ се брину за пріятелѣ. — Два коня, вукући кола, хитили су. — Две жене певаше. — Незнаюћи знаня невиде видећи. — Догађаюћу се опасность сносите мужествено, о грађани — Вы говорасте тако, као што мислясте (суђасте). — Мы смо невешти у музики. — Да бы богови одвратили опасность одъ насъ. —

XXXVII. Речи за ученѣ на паметъ и задатци за преводъ.

б) Савршено прошло и давнопрош. дѣйствително I.

Ἐνδύω, улазимъ, продиремъ, облачимъ.

καταδύω, загнюрувмъ, погружавамъ, сакривамъ се, заилазимъ.

ἐπιδιώκω, гонимъ.

καταλύω, разтапамъ, разорабамъ.
κυριεύω, род. єсамь, постаємъ господаръ, завлаћуємь.
μέλλω, мислимъ, намеравамъ; 2) промишлявамъ, затежемъ се; *τὸ μέλλον*, 1) будуће, будућность; 2) затезанѣ.
προφητεύω, проричемъ (наваштай по §. 91, 4.).
φύω, раћамъ, производимъ; саврш. прошл. налазимъ се, створенъ самь.
Μήδεια, ἡ, Медеа.
Πλαταιαί, αἱ, Платеа.
Πέρσης, ὁ, Персіянацъ.
Δαρεῖος, ὁ, Дарій.
Διόδωρος, ὁ, Діодоръ.
πολέμιος, ὁ, непріятель.
Σαρδανάπαλος, ὁ, Сарданапалъ.
Φερεκύδης, ους, ὁ, Ферекидъ.
μάντις, εως, ὁ, врачъ, погаћачъ, предсказатель.
γυναικεῖος, α, ον, женскій, а, о; женама принадлежећій.

Οἱ πολέμιοι ἑκατὸν πολίτας πεφονεύκασιν. — Φερεκύδης ἔλεγε, μηδενὶ θεῷ τεθυκέναι. — Νέος πεφυκὼς πολλὰ χρηστὰ μάνθανε. — Ὁ μάντις τὰ μέλλοντα καλῶς πεπροφήτευκεν. — Τὰ τέκνα εὖ πεπαίδευκας. — Μήδεια τὰ τέκνα πεφονευκυῖα ἔχαιρεν. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι Πλαταιὰς κατελελύκεσαν. — Σαρδανάπαλος στολὴν γυναικείαν ἐνεδεδύκει. — Ὅτε ἥλιος κατεδεδύκει, οἱ πολέμιοι ἐπλησίαζον. — Ἀλέξανδρος ἐπιδιώκων Δαρεῖον, τὸν Περσῶν βασιλέα, πολλῶν χρημάτων ἐκεκυριεύκει.

Сунце є было заишло. — Лакедемонцы су были разорили Платею. — Дивимо се жени, обукавшой (прич. савр. прош.) порфирну альину. — Діодоръ каже, да є Александеръ, гонећи Дарія, много блага освоіо (вин. са неопред.). — Непріятельи су были побили 4.000 войника. — Твой є пріятель добро био воспитао децу свою.

XXXVIII. Речи за ученѣ на паметъ и задатци за преводъ.

в) Време будуће и прошло I. дѣйствително.

Ἀπολύω, одпуштамъ, ослобођавамъ.
διαλύω, прекидамъ, разставлямъ.

δικάζω, судимъ.
δικαστὴς, οῦ, ὁ, судія.
ἐπαγγέλλω, являмъ.
ἐπιβουλεύω, гонимъ, навѣтуємъ.
ἱκετεύω, молимъ.
κινδυνεύω, у опасности самъ.
μηνίω, лютимъ се.
φυτεύω, садимъ.
ἀβλάβεια, ἡ, читавость, невиность.
στρατιὰ, ἡ, войска.
ἔκγονος, ὁ, ἡ, потомакъ.
δάκρυον, τὸ, суза.
Ἀγαμέμνων, ονος, Агамемнонъ.
Ἕκτωρ, ορος, Хекторъ.
ἔσχατος, η, ον, крайньій, я, ѣ.
ἄμφω, оба.
καὶ, саюзъ: и, а.
ὅτι, саюзъ: да.
πρὶν, ἄν, саюзъ: пре него што, прећe.

Οἱ στρατιῶται τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπολύσουσιν. — Ὁ χρηστὸς ἄνθρωπος καὶ τοῖς ἐκγόνοις φυτεύσει. — Ὁ ἄγγελος ἐπήγγελε τοῖς πολίταις, ὅτι οἱ πολέμιοι τῷ στρατεύματι ἐπιβουλεύσοιεν. — Ἀχιλλεὺς Ἀγαμέμνονι ἐμήνισεν. — Οἱ Ἕλληνες ἀνδρείᾳ, πολλὰ ἴσχυσαν. — Σωκράτης οὐχ ἱκέτευσε τοὺς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, ἀλλὰ πιστεύσας τῇ ἑαυτοῦ ἀβλαβείᾳ ἐκινδύνευσε τὸν ἔσχατον κίνδυνον. — Τὰς τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσεν. — Πρὶν ἄν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, μή δίκαζε. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι Πλαταιὰς κατέλυσαν. — Τίς ἄν πιστεύσαι (πιστεύσειε) ψεύστῃ; — Ἀκούσαις (ἀκούσειάς) μου, ὦ φίλε. — Ὁ ἄγγελος ἐπήγγελλεν, ὅτι οἱ πολέμιοι τῇ στρατιᾷ ἐπιβουλεύσαιεν (ἐπιβουλεύσειαν). — Ἄκουσόν μου, ὦ φίλε. — Ἑταῖρος ἑταίρῳ πιστευσάτω. — Τὴν πόλιν λέγουσι μέγαν κίνδυνον κινδυνεῦσαι.

Правило синтаксиса: частица ἄν показує на изражено или допунително условіе.

Вы ћете ослободити варошь одъ непріятеля. — Люди честити садиће и за потомке. — Вѣстникъ є казао, да ће варошь быти у опасности. — Ахилъ се є лютіо (дат.) (на) Агамемнона. — Мы смо молили судіе са сузама. — Ахилъ є убіо Хектора. — Пре нег' што чуєте речи обадвоица, не(мойте) судити. — Лажльивцу неможемо [1]) веровати. — Да бы ме (род.) чули (пож.) о пріятельи! — Нека бы насъ войницы одъ непріятеля ослободили.

[1]) Можешъ веровати: съ пожелат. и ἄν.

— Чуйте ме (род.), о пріятельи! — Пріятельи треба да верую [2]) пріятельима. — Медеа се радовала, убивши свою децу.

XXXIX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

г) Садашнѣ и полупрош. сред. или страд.

Λανθάνω, вин. сакривамъ, обманюємъ, варамъ.
πράττω, радимъ; съ нарѣч. налазимъ се.
στρατεύω, чинимъ воєный походъ; сред. воюємъ, ратуємъ, полазимъ у бой, ударамъ,
ἀποδέχομαι, примамъ, одобравамъ.
ἐργάζομαι, радимъ.
ἔρχομαι, идемъ, долазимъ.
πένομαι, сиротуємъ.
ψεύδομαι, лажемъ.
ἀδελφὸς, ὁ, братъ.
αὐλὸς, ὁ, фрула.
μέσος, η, ον, средньій, я, ѣ.
ἐγχώριος, ον, домаћій, мѣстный.
ἥσυχος, ον, миранъ.
ἐὰν, ако, кадъ, саюзъ.

Δύο ανδρε μάχεσθον. — Γενναίως μαχώμεθα περὶ τῆς πατρίδος. — Ἀναγκαῖόν ἐστι, τὸν υἱὸν πείθεσθαι τῷ πατρί. Πολλοὶ ἀγαθοὶ πένονται. — Νόμοις τοῖς ἐγχωρίοις ἕπεσθαι καλόν ἐστι. — Μὴ ἀποδέχου τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὰ φαῦλά σοι χαριζομένους. — Ἕκαστος ἥσυχος μέσην τὴν ὁδὸν ἐρχέσθω. — Οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πειθέσθων. — Τὼ ἀδελφώ μοι ἕπεσθον. — Εἰ βούλει καλῶς πράττειν, ἐργάζου. — Ἐὰν βούλῃ καλῶς πράττειν, ἐργάζου — Ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι μετ' αὐλῶν ἐστρατεύοντο. Ειθε πάντες ἄνευ ὀργῆς βουλεύοιντο. — Δύο καλὼ ἵππω εἰς τὴν πόλιν ἠλαυνέσθην. — Ἐὰν πένῃ, ὀλίγοι φίλοι (εἰσίν).

Судіє нека се безъ гнѣва советую. — Човекъ идућій средомъ (средньимъ путемъ, вин.) иде найбезбѣдніє. — Два лепа коня тераю се у варошь. — Кадъ (*ἐὰν*) се войници мужествено боре, мы имь се (вин.) дивимо. — Мы нећемо лагати, него свагда истину говорити. — Сынови (дат.) треба (да) се покораваю (неопр) отчеви-

[2]) Треба да верую; са самимъ неопредѣленимъ.

ма. — Съ Богомъ и судбиномъ борити се, страшно є. — Два се човека препирау. — Войници се борише мужествено. — Нека се свакій безъ гнѣва советуе. — Да бы ты свагда божество почитовао!

XL. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

е) Време савршено прошло и давнопрошло средн. или страдателно.

Ἐμφυτεύω, усађуемъ.	*αὐτονομία, ἡ*, слобода, независно државоправленіе.
ἱδρύω, оснивамъ, зидамъ.	*λῃστὴς, οῦ, ὁ*, разбойникъ, айдукъ.
κατακλείω, затварамъ.	
λέγομαι, говоримъ, говори се.	
ἄκρα, ἡ, тврдиња.	

Οἱ λῃσταὶ πεφόνευνται. — Δύο ἀδελφὼ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου πεπαίδευσθον. — Ἡ βασιλεία ὑπὸ τοῦ δήμου λέλυται. Τοῖς θεοῖς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων πολλοὶ νεὼ ἵδρυνται. — Ἡ θύρα κεκλείσθω. — Πρὸ τοῦ ἔργου εὖ βεβούλευσο. — Πᾶσιν ἀνθρώποις ἐμπεφυτευμένη ἐστὶν ἐπιθυμία τῆς αὐτονομίας. — Οἱ λῃσταὶ πεφονεύσθων. — Οἱ πολέμιοι εἰς τὴν ἄκραν κατακεκλεῖσθαι λέγονται. — Ξενοφῶντος υἱὼ, Γρύλλος καὶ Διόδωρος, ἐπεπαιδεύσθην ἐν Σπάρτῃ.

Айдуци су убієни (— савр. пр.) — Деца пріятеля лепо су воспитана. — Врата нека се затворе. — Пре дѣла вы сте се добро были советовали. — Добре и зле страсти урођене су людма. — Оба детета была су одъ єдногъ истогъ учителя воспитана. — Кралѣвска палата была є народомъ (одъ народа) разорена.

XLI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

е) Време будуће и прошло I. сред. и буд. III. сред или страд.

Ἀναπαύω, оставлямъ одморъ; сред. одмарамъ се, одпочивамъ.	*γεύω* (*τινά τινος*), дозволявамъ, оставлямъ кушати; сред. съ род. уживамъ.

ἐπιτηδεύω, управлямъ, извршавамъ съ прилѣжаніемъ, упражнявамъ.

πορεύω, носимъ, односимъ; сред. идемъ, путуємъ, полазимъ на путь.

πολιτεία, *ἡ*, држава.

πύλη, *ἡ*, врата, капія (обично у вишебр.)

Οἱ πολέμιοι ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν στρατεύσονται. — *Περὶ τῆς τῶν πολιτῶν σωτηρίας βουλευσόμεθα.* — *Ὁ πατήρ μοι ἔλεγεν, ὅτι πορεύσοιτο.* — *Οἱ Ἕλληνες ἐπί τοὺς Πέρσας ἐστρατεύσαντο.* — *Ἀναπαυσώμεθα, ὦ φίλοι.* — *Πρὸ τοῦ ἔργου εὖ βούλευσαι.* — *Πάντες τιμῆς γεύσασθαι βούλονται.* — *Ὁ πατὴρ ἀναπαυσάμενος πορεύσεται.* — *Αἱ πύλαι τῆς νυκτὸς κεκλείσονται.* — *Ἐὰν τοιοῦτος ἀνὴρ τὴν πολιτείαν ἐπιτηδεύῃ, αὕτη εὖ βεβουλεύσεται.*

Вы ћете се советовати о спасенію грађана. — Вѣстникъ предсказиваше, да ће непріятельи на варошь ударити. — Войвода є уживао велику честь. — Кадъ (*ὅταν* са сосл.) буду непріятельи на насъ пошли (прош.), быће капіе варошке (варошки) затворене. — Пре дѣла советуйте се добро (врем. прош.)! — У таковой опасности ніе лако советовати се (прош.). — Кадъ свршите совѣтованѣ, (прич. прош. вре.) приватите се дѣла.

XLII. Речи за ученѣ на память и задатци за превод.

ж) Време прош. I. и будуће I. страдателно.

Ἐπιφέρω, уносимъ; *πόλεμόν τινι*, навалюємъ съ ратомъ.

δημοκρατία, *ἡ*, народня влада.

συνθήκη, *ἡ*, уговоръ, трактатъ.

τύραννος, *ὁ*, тиранъ, неограниченый владатель.

πολέμιος, *α*, *ον*, непріятельскій, а, о.

μὴ, саюзъ, после глагола плашнѣ, може се превести са *да не* (са сослаг. кадъ предходи вр. сад., саврш. прош., или будуће; съ пожел., кадъ єдно одъ историчны времена предходи,)

Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀχιλλέως ἐφονεύθη. — *Τῷ ἀδελφῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ διδασκάλου ἐπαιδευθήτην.* — *Πολλαὶ δημοκρατίαι ὑπὸ*

τῶν τυράννων κατελύθησαν. — Μέγας φόβος τοὺς πολίτας ἔχει, μὴ αἱ συνθῆκαι ὑπὸ τῶν πολεμίων λυθῶσιν. — Εἰθε πάντες νεανίαι καλῶς παιδευθεῖεν. — Φονεύθητι, ὦ κακοῦργε. — Οἱ στρατιῶται εἰς τὴν πολεμίαν γῆν πορευθῆναι λέγονται. — Οἱ πολέμιοι, τῶν συνθηκῶν λυθεισῶν, ἡμῖν πόλεμον ἐπιφέρουσιν. — Ὁ ληστὴς φονευθήσεται.

Вы сте обойца одъ (єдногъ) истогъ учителя воспитани (прош.). — Мы смо се єдне велике опасности ослободили (прош.). — Великій ме є стра овладао, да (ни) є пріятель, кои є пре 6 дана пошао на путъ, †) одъ айдука убієнъ (прош.). — Оба айдука некъ буду убієна (прош.). — Айдуци некъ буду убієни (прош.). — Младићъ некъ буде добро воспитанъ (прош.). — Говори се, да ће уговори одъ непріятеля быти нарушени (прош.). Добро воспитани (прош.) младићи одъ свію су почитовани. — Айдуци ће быти убієни.

§. 85. Ближе опредѣленѣ нараштая и удвояваня.

Почемъ су нараштай и удвояванѣ у §. 77. 3. и 4. тамо уобште изложени, то є нуждно, да имъ се придода іоштъ неко ближе опредѣленѣ. —

Као што смо видили, нараштай примаю сва исторична времена: полупрош., давнопрош. и прошло, и задржаваю га само у накл. изявит. Нараштая има два: нараштай сложный (одъ слога) и нараштай временый.

а) Нараштай сложный.

1. Нараштай сложный постає кодъ оны глагола, кои се починю сагласнымъ писменомъ. Нараштай сложный састои се у самогласномъ ε, коє се ставля предъ кореномъ глагола у времену полупрошломъ и прошломъ, а у времену давнопрошломъ предъ удвояванѣмъ. Првимъ начиномъ порашћуе речь съ єднимъ слогомъ. н. п. *βουλεύω*, полупрош. *ἐ-βούλευον*, прошло *ἐ-βούλευσα*, давнопрошло *ἐ-βε-βουλεύκειν*.

†) Пошао на путъ. съ причастіемъ прош. страд.

2. Кадъ се коренъ глагола съ ϱ починѣ, онда се ово при нараштаю удвоява (§. 8. II.); н. пр. ῥίπτω, бацамъ, полупрош. ἔῤῥιπτον, врем. прош. ἔῤῥιψα, саврш. прош. ἔῤῥιφα.

Примѣт. Три глагола: βούλομαι, оћу, δύναμαι, могу, μέλλω, мислимъ, намеравамъ, затежемъ се, — узимаю кодъ атически списателя, (више кодъ новіи, него старіи) за нараштай η, место ε; н. пр. полупрош. ἐβουλόμην и ἠβουλόμην, прош. ἐβουλήϑην и ἠβουλήϑην; полупрош. ἐδυνάμην и ἠδυνάμην, врем. прош. ἐδυνήϑην и ἠδυνήϑην (али свагда ἐδυνάσϑην); полупрош. ἔμελλον и ἤμελλον (време прош. има редко ἠμέλλησα).

§. 86. б) Нараштай временый.

Временый нараштай имаю они глаголи, кои се самогласнимъ починю. Овакій нараштай постає онда, кадъ се прво самогласно у глаголу отеже, т. є. кадъ се кратко самогласно претвори у дуго; и тако се претвара:

α у η н. п. ἄγω водимъ пол. пр. ἦγον с. пр. ἦχα дав. пр. ἦχειν
ε у η н. п. ἐλπίζω, надамъ се пол. пр. ἤλπιζον с. пр. ἤλπικα дав. пр. ἠλπίκειν
ῐ у ῑ н. п. ἱκετεύω, молимъ пол. пр. ἱκέτευον с. пр. ἱκέτευκα дав. пр. ἱκετεύκειν
ο у ω н. п. ὁμιλέω, говоримъ п. п. ὡμίλεον с. пр. ὡμίληκα дав. пр. ὡμιλήκειν
ῠ у ῡ н. п. ὑβρίζω, безчестимъ н. п. ὕβριζον с. пр. ὕβρικα дав. пр. ὑβρίκειν
αι у η н. п. αἱρέω, узимамъ п. пр. ἥρουν с. пр. ἥρηκα дав. пр. ἠρήκειν
αῡ и ηυ н. п. αὐλέω, свирамъ у фрулу п. пр. ηὔλουν с. пр. ηὔληκα дав. пр. ηὐλήκειν
οι у ῳ н. п. οἰκτίζω, сажалѣвамъ п. пр. ᾤκτιζον с. пр. ᾤκτικα дав. пр. ᾠκτίκειν

Прим. Нараштай нема места кодъ глагола, кои се починю са η, ῑ, ῡ, ω, ου и ει; н. пр. ἡττάομαι, подлежемъ, савр. прош. ἥττημαι, дав. прош. ἡττήμην : ἰπόω, гнѣчимъ,

притискивамъ, прош. ῎ῑπωσα; ῾ῡπνόω, успавлюємъ, прош. ὕπνωσα; ὠφελέω, ползуємъ, пол. прош. ὠφέλεον; οὐτάζω, ранимъ, прош. οὔταζον; εἰκω, уступамъ, пол. прош. εἶκον, прош. εἶξα, изузима се εἰκάζω, мислимъ, коє истина прима нараштай, али врло редко; н. пр. εἴκαζον, εἴκασα, εἴκασμαι, редко: ᾔκαζον, ᾔκασα, ᾔκασμαι. И они глаголи, кои се починю са ευ, непримаю обично нараштай; н. пр. εὔχομαι, молимъ се, εὐχόμην, ређе ηὐχόμην, али савр. прош. ηὖγμαι; εὑρίσκω налазимъ, неузима у доброй прози списателя никаквый нараштай.

§. 87. Примѣтбе свр' нараштая.

1. Они глаголи на ᾰ, кои после тогъ писмена, имаю опетъ самогласно, непретвараю α у η; исто тако глаголи, кои се починю са ᾱ, αυ, οι, за коима долази самогласно, немаю нараштая; н. пр. ᾽ᾰηδίζομαι, гадимъ се, пол. прош. ᾽ᾱηδιζόμην; ἀηθέσσω, необичествуємъ, пол. прош. ἀήθεσσον; αὐαίνω, сушимъ, пол. прош. αὔαινον; οἰακίζω, корманимъ, пол. прош. οἰάκιζον.

2. Кодъ неки глагола на οι, после коєгъ долази сагласно, нема такође нараштая; н. пр. οἰκουρέω, чувамъ кућу, време прош. οἰκούρησα.

3. Слѣдуюћи дванайстъ глагола, кои се починю са ε, имаю за нараштай ει место η; н. пр. ἐάω, оставлямъ, пол. прош. εἴων, прош. εἴασα; ἐθίζω, навикавамъ, (чему принадлежи и εἴωθα, навикнутъ самь); εἶσα, поет. прош. (коренъ ἑδ), ставіо самь (а у прози употреблява се ἑσάμενος и εἱσάμενος прич. прош. сред. установившій, основавшій); ἑλίσσω, окрећемъ; ἕλκω, вучемъ, пр. εἵλκῠσα (коренъ ἑλκυ); εἷλον, узео самь (коренъ ἑλ) прош. одъ αἱρέω; ἕπομαι, слѣдуємъ; ἐργάζομαι, радимъ; ἕρπω, ἑρπύζω, пузимъ, вучемъ се; ἑστιάω, частимъ; ἔχω имамъ.

4. Слѣдуюћи глаголи узимаю место временогъ нараштая, нараштай сложный, као:

ἄγνῡμι, разбіямъ, пр. ἔαξα и т. д.

ἁλίσκομαι, ватамъ се, савр. пр. *ἑάλωκα* и *ἥλωκα*, уваћенъ самъ.

ὠθέω, гурамъ, *ἐώθουν* и т. д.

ὠνέομαι, купуємъ, пол. пр. *ἐωνούμην*, саврш. прош. *ἐώνημαι*.

5. Глаголъ *ἑορτάζω*, празднуємъ, прима нараштай у другомъ слогу, као: *ἑώρταζον*. Ово быва и кодъ слѣдующи образаца давнопрош. II.:

Кор. *εἴκω*, савр. пр. II. *ἔοικα*, подобанъ самъ, чинимъ се, д. пр. II. *ἐῴκειν*;

ἔλπομαι, надамъ се, савр. пр. II. *ἔολπα*, давно прош. II. *ἐώλπειν*;

Кор. *ἔργω*, савр. пр. II. *ἔοργα*, я самъ учинio, давно прош. II. *ἐώργειν*.

6. Слѣдующа три глагола имаю нараштай и временый и сложный, у комъ случаю прелази густый духъ корена на самогласно нараштая *ε*:

ἀνοίγω, отварамъ, пол. пр. *ἀνέῳγον*, пр. *ἀνέῳξα* (неопред. *ἀνοῖξαι*) и т. д.

ὁράω, гл едамъ, пол. п. *ἑώρων*, савр. пр. *ἑώρακα*, *ἑώραμαι*.

ἁλίσκομαι, ватамъ се, прош. *ἑάλων* (неопр. *ἁλῶναι ᾰ*) и *ἥλων*.

§. 88. Удвояванѣ.

1. Удвояванѣ (§. 77. 4) быва само онда, кадъ се коренъ глагола простимъ сагласнимъ починѣ, или ако су два сагласна, мора да є прво безгласно, а друго течно; одъ овогъ правила изузимаю се они глаголи, кои се починю са *ρ*, *γν*, *γλ*, *βλ*, (осимъ *βέβλαφα*, *βέβλαμμαι* одъ *βλάπτω*, шкодимъ, *βεβλασφήμηκα* одъ *βλασφημέω*, опорочавамъ, *βεβλάστηκα* и *ἐβλάστηκα* одъ *βλαστάνω*, ничемъ), єръ се исти съ простимъ нараштаємъ задоволяваю. Дакле:

λύω, дрешимъ	с. пр. *λέ-λυκα*	д. пр. *ἐ-λε-λύκειν*
θύω, жертвуємъ	„ „ *τέ-θυκα* (§.8.9.)	„ „ *ἐ-τε-θύκειν*
φυτεύω, садимъ	„ „ *πε-φύτευκα*(§.8.9)	„ „ *ἐ-πε-φυτεύκειν*
χορεύω, играмъ	„ „ *κε-χόρευκα*(§.8.9.)	„ „ *ἐ-κε-χορεύκειν*

γράφω, пишемъ	с. пр.	*γέ-γραφα*	д. пр.	*ἐ-γε-γράφειν*
κλίνω, гибамъ	„ „	*κέ-κλικα*	„ „	*ἐ-κε-κλίκειν*
κρίνω, судимъ	„ „	*κέ-κρικα*	„ „	*ἐ-κε-κρίκειν*
πνέω, дувамъ	„ „	*πέ-πνευκα*	„ „	*ἐ-πε-πνεύκειν*
θλάω, разбіямъ	„ „	*τέ-θλακα* (§.8.9)	„ „	*ἐ-τε-θλάκειν*
ῥίπτω, бацамъ	„ „	*ἔῤῥιφα* (§.8.11.)	„ „	*ἐῤῥίφειν*
γνωρίζω, показуємъ	„ „	*ἐ-γνώρικα*	„ „	*ἐ-γνωρίκειν*
βλακεύω, леньимъ се	„ „	*ἐ-βλάκευκα*	„ „	*ἐ-βλακεύκειν*
γλύφω, дубимъ	„ „	*ἔ-γλυφα*	„ „	*ἐ-γλύφειν.*

2. Удвояванѣ изостає (осимъ поменуты случаєва съ *ρ, γν, βλ, γλ*) и онда, кадъ се починѣ коренъ глагола съ двогубимъ сагласнимъ или съ два проста сагласна, одъ кои прво ніє безгласно, а друго течно, или напоследку, кадъ има у почетку три сагласна. н. п.

ζηλόω, ревнуємъ	сав. пр.	*ἐ-ζήλωκα*	дав. пр.	*ἐ-ζηλώκειν*
ξενόω, угошћавамъ	„ „	*ἐ-ξένωκα*	„ „	*ἐ-ξενώκειν*
ψάλλω, певамъ	„ „	*ἔ-ψαλκα*	„ „	*ἐ-ψάλκειν*
σπείρω, сеємъ	„ „	*ἔ-σπαρκα*	„ „	*ἐ-σπάρκειν*
κτίζω, зидамъ	„ „	*ἔ-κτικα*	„ „	*ἐ-κτίκειν*
πτύσσω, набирамъ	„ „	*ἔ-πτυχα*	„ „	*ἐ-πτύχειν*
στρατηγέω, войводуємъ	„ „	*ἐ-στρατήγηκα*	„ „	*ἐστρατηγήκειν.*

Примѣт. 1. Два глагола: *μιμνήσκω* (кор. *μνα*), опоминѣмъ, и *κτάομαι*, добывамъ, примамъ, имаю удвояванѣ, премда се ньиовъ коренъ непочинѣ съ два сагласна, одъ кои є прво безгласно, а друго течно; н. п. *μέ-μνημαι, κέ-κτημαι*; *ἐ-με-μνήμην, ἐ-κε-κτήμην.*

3. Петъ глагола, кои се починю течнимъ сагласнимъ, неповтораваю ово писме, него узимаю као наштай *ει*, н. п.

λαμβάνω, узимамъ	сав. пр.	*εἴληφα*	дав. пр.	*εἰλήφειν*
λαγχάνω, добывамъ	„ „	*εἴληχα*	„ „	*εἰλήχειν*
λέγω, συλλέγω, скуплямъ	„ „	*συνείλοχα*	„ „	*συνειλόχειν*
кор. *ῥέω*, кажемъ	„ „	*εἴρηκα*	„ „	*εἰρήκειν*
μείρομαι, добывамъ	„ „	*εἵμαρται* (съ густ: ду.)		сунѣено є

Примѣт. 2. *Διαλέγομαι*, разговарамъ се, има савр. пр. *διείλεγμαι*, премда просто *λέγω*, коє значи кажемъ, има свагда правилно удвояванѣ; н. п. *λέλεγμαι* (сав. пр. дѣйст. лишава се).

§. 89. Атическо удвояванѣ.

Више глагола, кои се починю са *α*, или *ε*, или *ο*, повтораваю у савр. пр. и дав. пр врем. предъ временимъ нараштаємъ, два прва писмена, стоєћа у почетку корена; овай нараштай назива се атическо удвояванѣ. Време дав. пр. узима онда врло редко новый нараштай; али правилно быва свагда *ἠκ-ηκόειν*.

Примѣт. 1. Временый нараштай остає, као и предпоставлѣно удвояванѣ, у свима наклоненіяма, неопредѣл. и причастію.

а) Глаголи, коима ε докрайныій слогъ природно кратакъ:

ἀρόω, оремъ	*ἐλάω* (*ἐλαύνω*), терамъ, гонимъ
ἀρ-ήροκα ἀρ-ήρομαι	*ἐλ-ήλακα ἐλ-ήλαμαι*
ἀρ-ηρόκειν ἀρ-ηρόμην	*ἐλ-ηλάκειν ἐλ-ηλάμην*
ἐλέγχω, укоравамъ	*ὀρύττω*, копамъ
ἐλ-ήλεγχα ἐλ-ήλεγμαι	*ὀρ-ώρυχα ὀρ-ώρυγμαι*
ἐλ-ηλέγχειν ἐλ-ηλέγμην	*ὀρ-ωρύχ-ειν ὀρ-ωρύγμην.*

б) Кодъ глагола, коима є докрайныій слогъ природно дугъ, постає краткимъ, кадъ ступи удвояванѣ (осимъ *ἐρείδω*, подупиремъ, *ἐρήρεικα*, *ἐρήρεισμαι*):

ἀλείφω, мажемъ	*ἀκούω*, чуємъ, слушамъ
ἀλ-ήλιφα ἀλ-ήλιμμαι	*ἀκ-ήκοα ἤκουσμαι*
ἀλ-ηλίφειν ἀλ-ηλίμμην	*ἠκ-ηκόειν ἠκούσμην;*
ἀγείρω, скуплямъ	*ἐγείρω*, будимъ, дижемъ
ἀγ-ήγερκα ἀγ-ήγερμαι	*ἐγ-ήγερκα ἐγ-ήγερμαι*
ἀγ-ηγέρκειν ἀγ-ηγέρμην	*ἐγ-ηγέρκειν ἐγ-ηγέρμην.*

Примѣт. 2. Глаголъ *ἄγω*, водимъ, образує и прошло II. дѣйств. и сред, а *φέρω*, носимъ, сва прошла времена, съ овимъ удвояванѣмъ, али съ томъ разликомъ,

што овде самогласно удвояваня временый нараштай узима, и само га у накл. изявител. задржава, и што самогласно корена чисто остає; н. п.

ἄγω, прош. II. дѣйств. ἤγ-αγον, неопред. ἀγαγεῖν, пр. II. сред. ἠγ-αγόμην.

φέρω (кор. ἐγκ), пр. II. д. ἤν-εγκον, неопр. ἐν-εγκεῖν; пр. I. дѣйств. ἤν-εγκα, неопр. ἐν-ένκαι; пр. стр. ἠν-έχθην.

§. 90. Нараштай и удвояванѣ кодъ сложены глагола.

1. Глаголи сложена съ предлогомъ, узимаю нараштай и удвояванѣ између предлога и глагола; у овомъ случаю укидаю се предлози, кои се свршую на самогласно, изузимаюћи περὶ и πρὸ (§. 6. 3), πρὸ се спая често у красису съ нараштаємъ ε (§. 6, 2.) у πρού, ἐκ постає предъ сложнимъ нарашташемъ ἐξ (§. 7, 3.), а ἐν и σὺν примаю опетъ свое подобно, слѣдуюћемъ сагласномъ равно, или променѣно, или избачено бывше ν (§. 8. 4. 6. 8. и примѣт. 6.). н. п.

ἀπὸ-βάλλω, одбацуємъ	п. пр. ἀπ-έβαλλον	с. пр. ἀπο-βέβληκα	д. пр. ἀπ-εβεβλήκειν
περι-βάλλω, обузимамъ	„ „ περι-έβαλλον	с. пр. περι-βέβληκα	д. пр. περι-εβεβλήκειν
προ-βάλλω, предлажемъ	„ „ προ-έβαλλον προὔβαλλον	с. пр. προ-βέβληκα	д. п. προ-εβεβλήκειν
ἐκ-βάλλω, избацуємъ	„ „ ἐξ-έβαλλον	с. пр. ἐκ-βέβληκα	д. пр. ἐξ-εβεβλήκειν
συλ-λέγω, скуплямъ	„ „ συν-έλεγον	с. пр. συν-είλοχα	д. пр. συν-ειλόχειν
συῤ-ῥίπτω, бацамъ заедно	„ „ συν-έῤῥιπτον	с. пр. συν-έῤῥιφα	д. пр. συν-εῤῥίφειν
ἐγ-γίγνομαι, постаємъ унутра	„ ἐν-εγιγνόμην	с. пр. ἐγ-γέγονα	д. пр. ἐν-εγεγόνειν
ἐμ-βάλλω, бацамъ унутра	„ „ ἐν-έβαλλον	с. пр. ἐμ-βέβληκα	ἐν-εβεβλήκειν
συ-σκευάζω, пакуємъ	„ „ συν-εσκεύαζον	с. пр. συν-εσκεύακα	д. пр. συν-εσκευάκειν.

2. Глаголи сложени са *δυς* имаю и нараштай и удвояванѣ: а) у почетку, кадъ се коренъ простогъ глагола починѣ сагласнимъ, или самогласнимъ, кое нема временога нараштая; б) у среди, кадъ се коренъ простогъ глагола починѣ самогласнимъ, кое може имати временый нараштай; н. п.

δυσ-τυχέω, несрећанъ самъ *ἐ-δυστύχουν δε-δυστύχηκα ἐ-δε-δυστυχήκειν*
δυσ-ωπέω, посрамлюемъ *ἐ-δυσώπουν δε-δυσώπηκα ἐ-δε-δυσωπήκειν*
δυσ-αρεστέω, недопадамъ се *δυσ-ηρέστουν δυσ-ηρέστηκα δυσ-ηρεστήκειν.*

Обоимъ правилама могу слѣдовати и они глаголи, кои су са *εὖ* сложени, али ови глаголи непримаю у првомъ случаю, а *εὐεργετέω* обично ни у другомъ случаю нараштай; н. п.

εὐ-τυχέω, срећанъ самъ п. пр. *ηὐ-τύχουν*, обично *εὐ-τύχουν*
εὐ-ωχέομαι, частимъ се п. пр. *εὐ-ωχούμην*
εὐ-εργετέω, благодѣтелствуемъ п. п. *εὐηργέτουν*, с. пр. *εὐ-ηργέτηκα*; али обично *εὐ-εργέτουν εὐ-εργέτηκα.*

3. Сви остали сложени глаголи узимаю нараштай и удвояванѣ спредъ; н. п.

μυθολογέω, приповедамъ *ἐ-μυθολόγουν με-μυθολόγηκα*
οἰκοδομέω, зидамъ кућу *ᾠκοδόμουν ᾠκοδόμηκα.*

§. 91. Примѣтбе.

1. Неки глаголи сложени съ предлогомъ примаю нараштай на два места, т. е. и у почетку предлога, и у корену.

ἀνορθόω, усправлямъ п. пр. *ἠνώρθουν* с. пр. *ἠνώρθωκα* пр. *ἠνώρθωσα*
ἀνέχομαι, издржавамъ „ „ *ἠνειχόμην* „ „ *ἠνέσχημαι* пр. *ἠνεσχόμην*
ἐνοχλέω, досађуемъ „ „ *ἠνώχλουν* „ „ *ἠνώχληκα* пр. *ἠνώχλησα*
παροινέω, лудуемъ у пићу „ *ἐπαρῴνουν* „ „ *πεπαρῴνηκα* пр. *ἐπαρῴνησα.*

2. Овомъ примеру слѣдую и три друга глагола, кои нису сложени съ предлозима, него съ другимъ речма:

διαιτάω (одъ *δίαιτα*, начинъ живота), а) даемъ живити, б) пресуђуемъ, п. пр. *ἐδιήτων* и *διήτων*, прош. *ἐδιήτησα* и *διήτησα*, сав. пр. *δεδιήτηκα*; сред. *διαιτάομαι*, живимъ уредно, *διητώμην*.
διακονέω (одъ *διάκονος*, служитель) служимъ, п. пр. *ἐδιηκόνουν* и *διηκόνουν*, сав. пр. *διδιηκόνηκα*.
ἀμφισβητέω, препиремъ се, пол. пр. *ἠμφεσβήτουν* и *ἠμφισβήτουν*.

3. Изатія одъ §. 90. 1. више глагола има, кои су съ предлогомъ сложени, па опетъ узимаю нараштай у почетку, ѣръ имаю некако значай просты глагола; н. п.

ἀμφιγνοέω (*νοέω*), неизвѣстанъ самъ		п. пр.	*ἠμφιγνόουν*
ἀμφιέννυμι, облачимъ		пр.	*ἠμφίεσα*, с. пр. ср. или стр. *ἠμφίεσμαι*
ἐπίσταμαι, знамъ	п.	„	*ἠπιστάμην*
καθίζω, посађуемъ	„	„	*ἐκάθιζον*, с. пр. *κεκάθικα*
καθέζομαι, седимъ	„	„	*ἐκαθεζόμην* и *καθεζόμην* (б.н.)
κάθημαι, седимъ	„	„	*ἐκαθήμην* и *καθήμην*
καθεύδω, спавамъ	„	„	*ἐκάθευδον*, редко *καθηῦδον*.

4. Одъ §. 90. 1. изузимаю се и они глаголи, кои се необразую сложенѣмъ простогъ глагола съ предлогомъ, него съ єдномъ речи, коя є већъ сложена (сравни № 2.); н. п.

ἐναντιόομαι, противимъ се (одъ *ἐναντίος*)		п. пр.	*ἠναντιούμην*
προφητεύω, пророчествуемъ (одъ *προφήτης*)	„	„	*ἐπροφήτευον*
ἐμπεδόω, утврђуемъ (одъ *ἔμπεδος*)	„	„	*ἠμπέδουν*.

Образованѣ времена глагола на ω.

§. 92. Раздаленѣ глагола на ω по њіовомъ глаголномъ характеру.

По разномъ створу глаголногъ характера (§. 77. 5.) деле се глаголи на ω на две главне класе:

I. На глаголе чисте, коима є характеръ самогласно писме; ови глаголи деле се опетъ на двое:

А. На несливене, коима є характеръ самогласно писме, изузимаюћи *α*, *ε*, *ο*; н. п. *παιδεύω*, воспитавамъ, *λύω*, дрешимъ;

Б. На сливене, коима є характеръ *α*, или *ε*, или *ο*; н. п. *τιμά-ω*, почитуємъ, *φιλέ-ω*, любимъ, *μισθό-ω*, погаћамъ.

II. На глаголе нечисте, коима є характеръ сагласно писме; ови глаголи деле се опетъ на двоє:

А. На глаголе безгласне, коима є характеръ безгласно; н. п. *λείπ-ω*, оставлямъ, *πλέκ-ω*, плетемъ, *πείθ-ω*, убеђавамъ.

Б. На глаголе течне, коима є характеръ єдно одъ четири течна: *λ*, *μ*, *ν*, *ρ*; н. п. *ἀγγέλλ-ω*, являмъ, *νέμω*, делимъ, *φαίν-ω*, показуємъ, *φθείρ-ω*, кваримъ.

Примћт. По гласоударенію првогъ лица наклон. изявит. врем. садаш. зал. дћйств. деле се сви глаголи на:

а) глаголе варитоне, кои немаю гласоударенія на крайнћмъ слогу у првомъ лицу нак. изяв. врем. сад. зал. дћйств.; н. п *λύ-ω*, *πλέκ-ω* и т. д.

б) глаголе периспомене, кои имаю на крайнћмъ слогу поменутогъ првогъ лица, превучено ударениє; н. п. *τιμῶ*, *φιλῶ*, *μισθῶ*.

§. 93. Образованћ времена чисты глагола.

1. Кодъ чисты глагола, како варитоны, тако и периспомены, долазе времена окончења правилно после непроменљивогъ глаголногъ характера; н. п. *βουλεύ-σω*, *βε-βούλευ-κα*. Чисти глаголи необразую времена втора, него само времена прва, и имаю у савр. прош. времену *κ* (*κα*), у будућемъ и прошломъ *σ* и *θ* (*σω*, *σα*, *θην*, *θήσομαι*). Но правилна промена у корену, коіой су чисти глаголи подложни, єсть слћдующа:

2. Кратко характерно самогласно врем. сад. и пол. прош. како кодъ варитоны, тако и кодъ периспомены

глагола, постає у осталимъ временима дуго. Узећемо најпре за примеръ глаголе варитоне, као:

ῐ у ῑ, н. п. *μην-ίω* (ῑ̆), мрзимъ, *μηνῑ́-σω*, *ἐ-μήνῑ-σα* и т. д.
ῠ „ ῡ „ „ *κωλύ-ω* (ῡ̆), забрањујемъ, *κωλῡ́-σω*, *κε-κώλῡ-μαι*.

κωλύω (ῠ̆), зал. дѣйствит.

садаш. изяв. *κωλύ-ω* сосл. *κωλύω* пов. *κώλυ-ε* неопр. *κωλύ-ειν* прич. *κωλύ-ων*
пол. пр. изяв. *ἐ-κώλυ-ον* пожел. *κωλύ-οιμι*.
савр. п. изяв. *κε-κώλῡ-κα* неопр. *κε-κωλῡ-κέναι* прич. *κε-κωλῡ-κώς*
дав. пр. изяв. *ἐ-κε-κωλῡ́κειν*
будуће изяв. *κωλῡ́-σω* пожел. *κωλῡ́-σοιμι* неопр. *κωλῡ́-σειν* пр. *κωλῡ́-σων*
прош. изяв. *ἐ-κώλῡ-σα* сослаг. *κωλῡ́-σω* пожел. *κωλῡ́-σαιμι* повел. *κώλῡ-σον* неопр. *κωλῦ-σαι* прич. *κωλῡ́-σας*.

Залогъ средньій.

садаш. изяв. *κωλύ-ομαι* сосл. *κωλύ-ωμαι* повел. *κωλύ-ου* неопр. *κωλύ-εσθαι* прич. *κωλυ-όμενος*
пол.пр. изяв. *ἐ-κωλυ-όμην* пожел. *κωλυ-οίμην*.

свр. п.	Ед. 1	изяв. *κε-κώλῡ-μαι*	повелително	неопредѣлено
	2	*κε κώλῡ-σαι*	*κε-κώλῡ-σο*	*κε-κωλῦ-σθαι*
	3	*κε-κώλῡ-ται*	*κε-κωλύ-σθω*	причастіе
	Дв. 1	*κε-κωλῡ́-μεθον*		*κε-κωλῡ-μένος*
	2	*κε-κώλυ-σθον*	*κε-κώλυ-σθον*	сослагателно
	3	*κε-κώλυ-σθον*	*κε-κωλύ-σθων*	*κε-κωλῡ-μένος ὦ*
	В. 1	*κε-κωλῡ́-μεθα*		
	2	*κε-κώλυ-σθε*	*κε-κώλυ-σθε*	
	3	*κε-κώλυ-νται*	*κε-κωλύ-σθωσαν*	или *κε-κωλύ-σθων*.

д. пр. Ед. 1 *ἐ-κε-κωλῡ́-μην* Д. *ἐ-κε-κωλῡ́-μεθον* В. *ἐ-κε-κωλῡ́-μεθα*
пожел. *κε-κωλυ-μένος εἴην*

изяв.	2	*ἐ-κε-κώ-λῡσο*	*ἐ-κε-κώλυ-σθον*	*ἐ-κε-κώλυ-σθε*
	3	*ἐ-κε-κώλῡ-το*	*ἐ-κε-κωλύ-σθην*	*ἐ-κε-κώλυ-ντο*

буд. изяв. *κωλῡ́-σομαι* пож. *κωλῡ-σοίμην* неопр. *κωλῡ́-σεσθαι* прич. *κωλῡσόμενος*

прош. изяв. *ἐ-κωλῡ́-σάμην* сосл. *κωλῡ́-σωμαι* пож. *κωλῡ́-σαί-μην* повел. *κώλῡ́-σαι* неопр. *κωλῡ́-σασθαι* прич. *κωλῡ́-σάμενος*,

Залогъ страдателный.

прош. изяв. *ἐ-κωλῡ́-θην* сосл. *κωλῡ́-θῶ* пож. *κωλῡ́-θείην* повел. *κωλῡ́-θητι* неопр. *κωλῡ́-θῆναι* прич. *κωλῡ́-θείς* буд. изяв. *κωλῡ́-θήσομαι* пож. *κωλῡ́-θησοίμην* неопр. *κωλῡ́-θήσεσθαι* прич. *κωλῡ́-θησόμενος*.

§. 94. Чисти глаголи, кои задржаваю кратко характерно самогласно у образованю времена, противъ правила.

1. Више чисты глагола задржаваю противъ правила (§. 93. 2.) кратко характерно самогласно или у целомъ образованю времена, или само у некимъ временима. Већа часть овы глагола узимаю σ у савр. прош. сред. или страд. и прош. I. страд. такође и у глаголномъ прилагателномъ, као:

χρῑ́ω. убадамъ, раздиремъ, буд. *χρῑ́σω*; прош. *ἔχρῑσα*, неопр. *χρῑ́σαι*; страд. са σ; (али: *χρῑ́ω*, мажемъ, помазуємъ, буд. *χρῑ́σω*; прош. *ἔχρῑσα*, неопр. *χρῖσαι*; пр. сред. *ἐχρῑσάμην*; савр. пр. сред. или страд. *κέχρῑσμαι*, *κεχρῑσθαι*; прош. страд. *ἐχρῑσθην*, глаголно прилагателно *χριστός*).

ἀνῡ́ω, свршуємъ, буд. *ἀνῡ́σω*: прош. *ἤνῡσα*; страдателно са σ.

ἀρῡ́ω, црпимъ, буд. *ἀρῡ́σω*; прош. *ἤρῡσα*, *ἠρῡσάμην*: страдат. са σ.

μύω (*υ* повећой части дуго), затварамъ, н. п. очи, буд. *μῡ́σω*, прош. *ἔμῡσα*; савр. прош. *μέμῡκα*, затворенъ самъ, ћутимъ.

πτῡ́ω (*υ* понайвише дуго), плюємъ, буд. *πτῡ́σω*; пр. *ἔπτῡσα*; страд. са σ.

2. Слѣдующи двоєсложни глаголи на *ῡ́ω* продужаваю кратко характерно самогласно у буд. дѣйств. и сред.,

буд. III. сред. или страд. и пр. дѣйств. и сред., а *δύω* и у савр. пр. и дав. прош. дѣйств., но узимаю у савршен. прош и дав. пр. дѣйств. (осимъ *δύω*), сред. или страд. и у прош. и буд. страд. опетъ кратко самогласно:

δύω, залазимъ буд. *δύσω* прош, *ἔδῡσα* с. пр. *δέδῡκα δέδῡμαι* п. с. *ἐδύθην*
θύω, жертвуємъ „ *θύσω* „ *ἔθῡσα* „ „ *τέθῡκα τέθῡμαι* п. с. *ἐτύθην*
λύω, дрешимъ „ *λύσω* „ *ἔλῡσα* „ „ *λέλῡκα λέλῡμαι* п. с. *ἐλύθην*.

§. 95. Образованѣ прош. и будућ. страд., и савр. прошл. и давн. прош. среднѣгъ или страд. са σ.

Чисти глаголи, кои задржаваю кратко характерно самогласно у образованю времена, узимаю времена окончења *θην*, *μαι* и т. д. у прош. и буд. страд. и у саврш. прош. и дав. прош. сред. или страд. текъ посредствомъ уметнутогъ σ (сравни §. 94.). Осимъ поменуты глагола узимаю іоштъ неки ово образованѣ, т. є. они, кои или већъ имаю у корену дуго характерно самогласно, или продужаваю кратко характерно самогласно корена у образованю времена; н. п. *ἀκούω*, чуємъ; *ἐναύω*, палимъ; *θραύω*, разбіямъ; *κρούω*, ударамъ; *ψαύω*, додиркуємъ; *σείω*, тресемъ; *κελεύω*, заповедамъ; *λεύω*, ударамъ каменѣмъ; *κλείω*, затварамъ; *πταίω*, додиркуємъ; *χρίω*, помазуємъ (§. 94.); *παύω*, престаємъ, има у савр. прошл. сред. или страд. *πέπαυμαι*, али у прош. страд. *ἐπαύσθην*.

Примѣт. 1. *Δύω*, *θύω*, *λύω* неузимаю σ противъ правила, премда задржаваю кратко характерно самогласно. види §. 94. 2.

Залогъ дѣйствителный.

Κελεύω, заповедамъ.

садаш. *κελεύω* савр. пр. *κε-κέλευ-κα* буд. *κελεύσω*
пол. пр. *ἐ-κέλευ-ον* дав. пр. *ἐ-κε-κελεύ-κειν* пр. *ἐ-κέλευσα*.

Залогъ средньій.

садаш.	*κελεύ-ομαι*	пол. прош.	*ἐ-κε-λευ-όμην.*
с. пр.	Єд. 1 *κε-κέλευ-σ-μαι*	накл. повел.	неопредѣл.
изяв.	2 *κε-κέλευ-σαι*	*κε-κέλευ-σο*	*κε-κελεῦ-σθαι*
	3 *κε-κέλευ-σ-ται*	*κε-κελεύ-σθω*	причастіе
	Дв. 1 *κε-κελεύ-σ-μεθον*		*κα-κελευ-σ-μένος*
	2 *κε-κέλευ-σθον*	*κε-κέλευ-σθον*	сослагателно
	3 *κε-κέλευ-σθον*	*κε-κελεύ-σθων*	*κε-κελευ-σ-μένος ὦ*
	В. 1 *κε-κελεύ-σ-μεθα*		
	2 *κε-κέλευ-σθε*	*κε-κέλευ-σθε*	
	3 *κε-κελευ-σ-μένοι εἰσί (ν)*	*κε-κελεύ-σθωσαν*	или *κε-κελεί-σθων*

д. пр. Єд. 1 *ἐ-κε-κελεύ-σ-μην* Д. *ἐ-κε-κελεύ-σ-μεθον* В. *ἐ-κε-κελεύ-σ-μεθα*

изяв.	2 *ἐ-κε-κέλευ-σο*	*ἐ-κε-κέλευ-σθον*	*ἐ-κε-κέλευ-σθε*
	3 *ἐ-κε-κέλευ-σ-το*	*ἐ-κε-κελεύ-σθην*	*κε-κελευ-σ-μένοι ἦσαν.*

будуће *κελεύ-σομαι* буд. III. *κε-κελεύ-σομαι* пр. *ἐ-κέλευ-σά-μην.*

Залогъ страдателный.

прош. *ἐ-κελεύ-σ-θην* будуће *κελευ-σ-θήσομαι.*

XLIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἀνύω, свршуємъ.
σείω, тресемъ.
σεισμὸς, ὁ, землѣтресеніе.
κατακλείω, затварамъ.
ἐλπίζω, надамъ се.
αἰσθάνομαι род. или вин. осећамъ, чувствуємъ, опажамъ.
δρόμος, ὁ, токъ.
ἀσπὶς, ίδος, ἡ, штитъ.
δύναμις, εως, ἡ, сила, моћь.
δεινῶς, нарѣч. страшно, силно, ванредно.
εἴθε, сосл. са пожел. да бы, дабогда, нека бы.

Οἱ στρατιῶται πρὸς τοὺς πολεμίους πορεύεσθαι ἐκελεύσθησαν. — Σπάρτη ποτὲ ὑπὸ σεισμοῦ δεινῶς ἐσείσθη. — Ἡ τῶν Περσῶν δύναμις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τέθραυσται. — Οἱ πολέμιοι εἰς τὴν ἄκραν κατεκλείσθησαν. — Ὅτε οἱ βάρβαροι τῶν

ασπίδων πρὸς τὰ δόρατα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κεκρουσμένων ἠσθάνοντο, δρόμῳ ἔφευγον. — Ὁ πόλεμος κατεπαύσθη. — Ἐλπίζομεν πάντα εὖ ἀνύσειν. — Εἴθε πάντα καλῶς ἀνύσαιμι. — Ἡ συνθήκη ὑπὸ τῶν βαρβάρων λέλυται.

Војницима є заповеђено (пр. стр.) противъ непріятеля ићи. — Наша є варошь потрешена (пр. стр.) (одъ) землѣтресеніемъ (род.). — Моћь Персіянаца бяше разбіена (д. пр. стр.) Елинима. — Непріятельи су были затворени (д. пр. стр.) у замку. — Штитови непріятеля сударали су се съ копљама нашимъ. — Ратъ є свршенъ (пр. стр.). — Да бы мы све лепо свршили. — (пож. пр. вр.). — Заповедати (прош.) є лакше, него изврішавати (прош.). — Говори се, да су варвари нарушили уговоре. —

§. 96. Сливени глаголи чисти.

1. Глаголи чисти сливени єсу они, кои имаю, као што се є у §. 92. видило, за характеръ или *α*, или *ε*, или *ο*, и кои ова писмена са слѣдуюћимъ самогласнимъ наклоненія сливаю. Ово сливанѣ догађа се само у времену садаш. и полупрош. зал дѣйств. и среднѣгъ (страд.), єръ само у тимъ временима долази после характерногъ самогласногъ опетъ єдно самогласно.

2. Сливаня, коя се овде догађаю, єсу слѣдуюћа:

α + *ε* постає	*ᾱ*	*ε* + *ε* = *ει*		*ο* + *ε* = *ου*	
α + *η* „	*ᾱ*	*ε* + *η* = *η*		*ο* + *η* = *ω*	
α + *η* „	*ᾳ*	*ε* + *η* = *η*		*ο* + *η* = *οι*	
α + *ο* „	*ω*	*ε* + *ο* = *ου*		*ο* + *ο* = *ου*	
α + *ω* „	*ω*	*ε* + *ω* = *ω*		*ο* + *ω* = *ω*	
α + *ει* „	*ᾳ*	*ε* + *ει* = *ει*		*ο* + *ει* = *οι* (*в* у	
α + *οι* „	*ῳ*	*ε* + *οι* = *οι*		*ο* + *οι* = *οι* нео-	
α + *ου* „	*ω*	*ε* + *ου* = *ου*		*ο* + *ου* = *ου*. пр.)	

Примѣт. Образованѣ времена сливены глагола слаже се, као што показує §. 93. са несливенимъ чистимъ глаголима, т. є. кратко характерно самогласно, постає у образованю времена дуго; н. п.

ε у η н. п. *φιλέ-ω*, любимъ, будућ. *φιλή-σω*;
ο „ ω „ „ *μισθό-ω*, погађамъ, буд. *μισθώ-σω*;
ᾰ „ η „ „ *τιμᾰ́-ω*, почитуемъ, буд. *τιμή-σω*;
ᾰ „ ᾱ „ „ *ἐᾰ́-ω*, оставлямъ, буд. *ἐᾱ́-σω*.

Ово продужаванѣ у ᾱ догађа се, кадъ предходи ε или ι, или ϱ (сравни §. 26, 1-), као:

ἐᾰ́-ω ἐᾱ́-σω εἴασα и т. д. *μειδιᾰ́-ω*, смеемъ се;

μειδιᾱ́-σομαι; *φωρά-ω*, ватамъ, *φωρά-σω* (али: *ἐγγυά-ω*, вмствуемъ, *ἐγγυή-σω*; *βοά-ω*, ричемъ, *βοή-σομαι*, као *ὀγδόη*). Овимъ глаголима причисляваю се и слѣдующа два:

ἀλοά-ω, ударамъ, вршимъ, *ἀλοά-σω*
ἀκροά-ομαι, слушамъ, *ἀκροά-σομαι*.

Примѣт. 2. Глаголи *χράω* гребемъ, *χράομαι*, питамъ оракулъ, и *τιτράω*, бушимъ, имаю η, премда имъ ϱ предходи; н. п. *χρήσω*, *χρήσομαι* и *τρήσω*. Изятія у правилу № 3. появиће се у §. 98.

Прим. 3. *Λούω*, перемъ, образуе се одъ кореногъ образца *λόω*; пол. прош. *ἔλου*, вишебр. *ἐλοῦμεν*; сред. *λοῦμαι*, *λοῦται* и т. д. *λούμενος*, *λοῦ*, *λοῦσθαι*; пол. пр. *ἐλούμην*, *ἐλοῦ*, *ἐλοῦτο* и т. д. Остала времена образую се правилно одъ *λούω*.

ПРИМѢРИ СЛИВЕНЫ ГЛАГОЛА.

Накл. и причастія.	Броєв. и лица.	Залогъ дѣйствителный. Време садашнѣ. характеръ: α.	характеръ: ε.	характеръ: ο.
Изявителн.	Єдноб. 1.	τιμ(ά-ω) ῶ почитуамъ	φιλ(έ-ω)ῶ любимъ.	μισθ(ό-ω)ῶ погаѣамъ
	2.	τιμ(ά-εις)ᾶς	φιλ(έ-εις)εῖς	μισθ(ό-εις)οῖς
	3.	τιμ(ά-ει) ᾶ	φιλ(έ-ει)εῖ	μισθ(ό-ει) οῖ
	Двоб. 1.			
	2.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τον	φιλ(έ-ε)εῖ-τον	μισθ(ό-ε)οῦ-τον
	3.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τον	φιλ(έ-ε)εῖ-τον	μισθ(ό-ε)οῦ-τον
	Виш. 1.	τιμ(ά-ο)ῶ-μεν	φιλ(έ-ο)οῦ-μεν	μισθ(ό-ο)οῦ-μεν
	2.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τε	φιλ(έ-ε)εῖ-τε	μισθ(ό-ε)οῦ-τε
	3.	τίμ(ά-ου)ῶ-σι(ν)	φιλ(έ-ου)οῦ-σι(ν)	μισθ(ό-ου)οῦ-σι(ν)
сослагателно.	Єдноб. 1.	τιμ(ά-ω)ῶ	φιλ(έ-ω)ῶ	μισθ(ό-ώ)ῶ
	2.	τιμ(ά-ῃς)ᾶς	φιλ(έ-ῃς) ῇς	μισθ(ό-ῃς)οῖς
	3.	τιμ(ά-ῃ)ᾷ	φιλ(έ-ῃ)ῇ	μισθ(ό-ῃ)οῖ
	Двоб. 1.			
	2.	τιμ(ά-ῃ)ᾶ-τον	φιλ(έ-ῃ)ῆ-τον	μισθ(ό-ῃ)ῶ-τον
	3.	τιμ(ά-ῃ)ᾶ-τον	φιλ(έ-ῃ)ῇ-τον	μισθ(ό-ῃ)ῶ-τον
	Вниш. 1.	τιμ(ά-ω)ῶ-μεν	φιλ(έ-ω)ῶ-μεν	μισθ(ό-ω)ῶ-μεν
	2.	τιμ(ά-ῃ)ᾶ-τε	φιλ(έ-ῃ)ῆ-τε	μισθ(ό-ῃ)ῶ-τε
	3.	τιμ(ά-ω)ῶ-σι (ι)	φιλ(έ-ω)ῶ-σι(ν)	μισθ(ό-ω)ῶ-σι(ν)
повелител.	Єдноб. 2.	τίμ(α-ε)α	φίλ(ε-ε)ει	μίσθ(ο-ε)ου
	3.	τιμ(α-έ)ά-τω	φιλ(ε-έ)εί-τω	μισθ(ο-έ)ού-τω
	Двоб. 2.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τον	φιλ(έ-ε)εῖ-τον	μισθ(ό-ε)οῦ-τον
	3.	τιμ(α-έ)ά-των	φιλ(ε-έ)εί-των	μισθ(ο-έ)ού-των
	Вниш. 2.	τιμ(ά-ε)ᾶ-τε	φιλ(έ-ε)εῖ-τε	μισθ(ό-ε)οῦ-τε
	3.	τιμ(α-έ) ά-τωσαν или τιμ(α-ό)ώ-ντων	φιλ(ε-έ)εί-τωσαν или φιλ(ε-ό)ού-ντων	μισθ(ο-έ)ού-τωσαν или μισθ(ο-ό)ού-ντων
неопр.		τιμ(ά-ειν)ᾶν	φιλ(έ-ειν)εῖν	μισθ(ό-ειν)οῦν —
причастія.	именит.	τιμ(ά-ων) ῶν	φιλ(έ-ων)ῶν	μισθ-(ό-ων)ῶν
		τιμ(ά-ου)ῶ-σα	φιλ(έ-ου)οῦ-σα	μισθ-(ό-ου)οῦσα
		τιμ(ά-ον)ῶν	φιλ(έ-ον)οῦν	μισθ-(ό-ον)οῦν
	родит.	τιμ(ά-ο) ῶ-ντος	φιλ(έ-ο)οῦ-ντος	μισθ-(ό-ο)οῦ-ντος
		τιμ(α-ού)ώ-σης	φιλ(ε-ού)ού-σης	μισθ-(ο-ού)ού-σης.

Време полупрошавше.

изявн.	Єдноб. 1.	ἐτίμ(α-ον)ων	ἐφίλ(ε-ον)ουν	ἐμίσθ(ο-ον)ουν
	2.	ἐτίμ(α-ες)ας	ἐφίλ(ε-ες)εις	ἐμίσθ(ο-ες)ους
	3.	ἐτίμ(α-ε)α	ἐφίλ(ε-ε)ει	ἐμίσθ(ο-ε)ου
	Двоб. 1.			
	2.	ἐτιμ(ά-ε)ᾶ-τον	ἐφιλ(έ-ε)εῖ-τον	ἐμισθ(ό-ε)οῦ-τον
	3.	ἐτιμ(α-έ)ά-την	ἐφιλ(ε-έ)εί-την	ἐμισθ(ο-έ)ού-την
	Вниш. 1.	ἐτιμ(ά-ο)ῶ-μεν	ἐφιλ(έ-ο)οῦ-μεν	ἐμισθ(ό-ο)οῦ-μεν
	2.	ἐτιμ(ά-ε)ᾶ-τε	ἐφιλ(έ-ε)εῖ-τε	ἐμισθ(ό-ε)οῦ-τε
	3.	ἐτίμ(α-ον)ων	ἐφίλ(ε-ον)ουν	ἐμίσθ(ο-ον)ουν

вены глагола.

Залогъ средный.

Време садашнѣ.

характеръ: α	характеръ: ε	характеръ: ο
τιμ(α-ο)ῶ-μαι	φιλ(έ-ο)οῦ-μαι	μισθ(ό-ο)οῦ-μαι
τιμ(ά-η)ᾷ	φιλ(έ-η)ῇ	μισθ(ό-η)οῖ
τιμ(ά-ε)ᾶ-ται	φιλ(έ-ε)εῖ-ται	μισθ(ό-ε) οῦται
τιμ(α-ο)ώ-μεθον	φιλ(ε-ό)ού-μεθον	μισθ(ο ό)ού-μεθον
τιμ(ά-ε)ᾶ-σθον	φιλ(έ-ε)εῖ-σθον	μισθ(ό-ε)οῦ-σθον
τιμ(ά-ε)ᾶ-σθον	φιλ(έ-ε)εῖ-σθον	μισθ(ό-ε)οῦ-σθον
τιμ(α-ό)ώ-μεθα	φιλ(ε-ό)ού-μεθα	μισθ(ο-ό)ού-μεθα
τιμ(ά-ε)ᾶ-σθε	φιλ(έ-ε)εῖ-σθε	μισθ(ό-ε)οῦ-σθε
τιμ(ά-ο)ῶ-νται	φιλ(έ-ο)οῦ-νται	μισθ(ό-ο)οῦ-νται
τιμ(ά-ω)ῶ-μαι	φιλ(έ-ω)ῶ-μαι	μισθ(ό-ω)ῶμαι
τιμ(ά-η)ᾷ	φιλ(έ-η)ῇ	μισθ(ό-η)οῖ
τιμ(ά-η)ᾶ-ται	φιλ(έ-η)ῆ-ται	μισθ(ό-η)ῶ-ται
τιμ(α-ώ)ώ-μεθον	φιλ(ε-ώ)ώ-μεθον	μισθ(ο-ώ)ώ-μεθον
τιμ(ά-η)ᾶ-σθον	φιλ(έ-η)ῆ-σθον	μισθ(ό-η)ῶ-σθον
τιμ(ά-η)ᾶ-σθον	φιλ(έ-η)ῆ-σθον	μισθ(ό-η)ῶ-σθον
τιμ(α-ώ)ώ-μεθα	φιλ(ε-ώ)ώ-μεθα	μισθ(ο-ώ)ώ-μεθα
τιμ(ά-η)ᾶ-σθε	φιλ(έ-η)ῆ-σθε	μισθ(ό-η)ῶ-σθε
τιμ(ά-ω)ῶ-νται	φιλ(έ-ω)ῶ-νται	μισθ(ό-ω)ῶ-νται
τιμ(ά-ου)ῶ	φιλ(έ-ου)οῦ	μισθ(ό-ου)οῦ
τιμ(α-έ)ά-σθω	φιλ(ε-έ)εί-σθω	μισθ(ο-έ)ού-σθω
τιμ(ά-ε)ᾶ-σθον	φιλ(έ-ε)εῖ-σθον	μισθ(ό-ε)οῦ-σθον
τιμ(α-έ)ά-σθων	φιλ(ε-έ)εί-σθων	μισθ(ο-έ)ού-σθων
τιμ(ά-ε)ᾶ-σθε	φιλ(έ-ε)εῖ-σθε	μισθ(ό-ε)οῦ-σθε
τιμ(α-έ)ά-σθωσαν или τιμ(α-έ)ά-σθων	φιλ(ε-έ)εί-σθωσαν или φιλ(ε-έ)εί-σθων	μισθ(ο-έ)ού-σθωσαν или μισθ(ο-έ)ού-σθων
τιμ(ά-ε)ᾶ-σθαι	φιλ(έ-ε)εῖ-σθαι	μισθ(ό-ε)οῦ-σθαι
τιμ(α-ό)ώ-μενος	φιλ(ε-ό)ού-μενος	μισθ(ο-ό)ού-μενος
τιμ(α-ο)ω-μένη	φιλ(ε-ο)ου-μένη	μισθ(ο-ο)ου-μένη
τιμ(α-ό)ώ-μενον	φιλ(ε-ό)ού-μενον	μισθ(ο-ό)ού-μενον
τιμ(α-ο)ω-μένου	φιλ(ε-ο)ου-μένου	μισθ(ο-ο)ου-μένου
τιμ(α-ο)ω-μένης	φιλ(ε-ο)ου-μένης	μισθ(ο-ο)ου-μένης

Време полупрошавше.

ἐτιμ(α-ό)ώ-μην	ἐφιλ(ε-ό)ού-μην	ἐμισθ(ο-ό)ού-μην
ἐτιμ(ά-ου)ῶ	ἐφιλ(έ-ου)οῦ	ἐμισθ(ό-ου)οῦ
ἐτιμ(ά-ε)ᾶ-το	ἐφιλ(έ-ε)εῖ-το	ἐμισθ(ό-ε)οῦ-το
ἐτιμ(α-ό)ώ-μεθον	ἐφιλ(ε-ό)ού-μεθον	ἐμισθ(ο-ό)ού-μεθον
ἐτιμ(ά-ε)ᾶ-σθον	ἐφιλ(έ-ε)εῖ-σθον	ἐμισθ(ό-ε)οῦ-σθον
ἐτιμ(α-έ)ά-σθην	ἐφιλ(ε-έ)εί-σθην	ἐμισθ(ο-έ)ού-σθην
ἐτιμ(α-ό)ώ-μεθα	ἐφιλ(ε-ό)ού-μεθα	ἐμισθ(ο-ο)ού-μεθα
ἐτιμ(ά-ε)ᾶ-σθε	ἐφιλ(έ-ε)εῖ-σθε	ἐμισθ(ό-ε)οῦ-σθε
ἐτιμ(ά-ο)ῶ-ντο	ἐφιλ(έ-ο)οῦ-ντο	ἐμισθ(ό-ο)οῦ-ντο

Накл. и причастія.	Броєви и лица.	Време полупрошло.		
		характеръ: α	характеръ: ε	характеръ: ο
Пожелателно.	Єдноб. 1.	τιμ(ά-οι)ῷ̃-μι	φιλ(έ-οι)οῖ-μι	μισθ(ό-οι)οῖ-μι
	2.	τιμ(ά-οι)ῷ̃ς	φιλ(έ-οις)οῖς	μισθ(ό-οις)οῖς
	3.	τιμ(ά-οι)ῷ̃	φιλ(έ-οι)οῖ	μισθ(ό-οι)οῖ
	Двоб. 1.			
	2.	τιμ(ά-οι)ῷ̃-τον	φιλ(έ-οι)οῖ-τον	μισθ(ό-οι)οῖ-τον
	3.	τιμ(ά-οί)ῴ̃-την	φιλ(ε-οί)οί-την	μισθ(ο-οί)οί-την
	Виш. 1.	τιμ(ά-οι)ῷ̃-μεν	φιλ(έ-οι)οῖ-μεν	μισθ(ό-οι)οῖ-μεν
	2.	τιμ(ά-οι)ῷ̃-τε	φιλ(έ-οι)οῖ-τε	μισθ(ό-οι)οῖ-τε
	3.	τιμ(ά-οι)ῷ̃-εν	φιλ(έ-οι)οῖ-εν	μισθ(ό-οι)οῖ-εν
пожелател. атическо.	Єдноб. 1.	τιμ(α-οι)ῶ-ην	φιλ(έ-οι)οί-ην	μισθ(ο-οι)οί-ην
	2.	τιμ(α-οι)ῶ-ης	φιλ(ε-οι)οί-ης	μισθ(ο-οι)οί-ης
	3.	τιμ(α-οι)ῶ-η	φιλ(ε-οι)οί-η	μισθ(ο-οι)οί-η
	Двоб. 2.	τιμ(α-οι)ῶ-ητον	φιλ(ε-οι)οί-ητον	μισθ(ο-οι)οί-ητον
	3.	τιμ(α-οι)ῶ-ήτην	φιλ(ε-οι)οι-ήτην	μισθ(ο-οι)οι-ήτην
	Виш. 1.	τιμ(α-οί)ῶ-ημεν	φιλ(ε-οί)οί-ημεν	μισθ(ο-οι)οί-ημεν
	2.	τιμ(α-οί)ῶ-ητε	φιλ(ε-οί)οί-ητε	μισθ(ο-οί)οί-ητε
	3.	τιμ(ά-οι)ῷ̃-εν	φιλ(έ-οι)οῖ-εν	μισθ(ό-οι)οῖ-εν
	савршен. прошло.	τετίμηκα πεφώρᾱκα	πεφίληκα	μεμίσθωκα
изявително.	давно прошло.	ἐτετιμήκειν ἐπεφωρᾱ́κειν	ἐπεφιλήκειν	ἐμεμισθώκειν
	будуће	τιμήσω φωράσω	φιλήσω	μισθώσω
	прошло. буд. III.	ἐτίμησα ἐφώρᾱσα	ἐφίλησα	ἐμίσθωσα
		Залогъ стра·		
	прошло.	ἐτιμήθην ἐφωράθην	ἐφιλήθην	ἐμισθώθην

глаголно прилагателно: τιμη-τέος, τέα, τέον, φωρα-τέος,

§. 97. Примѣтбе на спрезанѣ сливены глагола.

1. Глаголи на εω съ єдносложнимъ кореномъ, као: πλέω пловимъ, πνέω дишемъ, θέω трчимъ и т д. дозволяваю сливанѣ само на ει (поставше одъ έει или εε), а у свима осталимъ образцима остаю безъ сливаня; н. п.

Дѣйств. вишебр. изяв. πλέω, πλεῖς, πλεῖ. πλέομεν, πλεῖτε, πλέουσι (ν).

Сослаг. πλέω, πλέῃς, πλέῃ, πλέωμεν, πλέητε, πλέωσι (ν).

Повел. πλεῖ. неопред. πλεῖν. прич. πλέων, πλέουσα, πλέον.

вены глагола.

Време полупрошло.

характеръ : α	характеръ : ε	характеръ : ο
τιμ(α-οί)ῴ-μην	φιλ(ε-οί)μην	μισθ(ο-οί)οί-μην
τιμ(ά-οι)ᾷ-ο	φιλ(έ-οι)οῖ-ο	μισθ(ό-οι)οῖ-ο
τιμ(ά-οι) ᾷ-το	φιλ(έ-οι)οῖ-το	μισθ(ό-οι)οῖτο
τιμ(α-οί)ᾷ-μεθον	φιλ(ε-οί)οί-μεθον	μισθ(ο-οί)οί-μεθον
τιμ(ά-οι) ᾷ-σθον	φιλ(έ-οι)οῖ-σθον	μισθ(ό-οι)οῖ-σθον
τιμ(α-οί)ῴ-σθην	φιλ(ε-οί)οί-σθην	μισθ(ο-οί)οί-σθην
τιμ(α-οί)ῴ-μεθα	φιλ(ε-οί)οί-μεθα	μισθ(ο-οί)οί-μεθα
τιμ(ά-οι) ᾷ-σθε	φιλ(έ-οι)οῖ-σθε	μισθ(ό-οι)οῖ-σθε
τιμ(ά-οι) ᾷ-ντο	φιλ(έ-οι)οῖ-ντο	μισθ(ό-οι)οῖ-ντο
τετίμημαι πεφώρᾱμαι	πεφίλημαι	μεμίσθωμαι
ἐτετιμήμην ἐπεφωρᾱμην	ἐπεφιλήμην	ἐμεμισθώμην
τιμήσομαι φωρᾱθήσομαι	φιλήσομαι	μισθώσομαι
ἐτιμησάμην ἐφωρᾱσαμην τετιμήσομαι πεφωρᾱθήσομαι	ἐφιλησάμην πεφιλήσομαι	ἐμισθωσάμην μεμισθώσομαι

дателный.

буд. τιμηθήσομαι	φωρᾱθήσομαι, φιληθήσομαι	μισθωθήσομαι

τέα, τέον, φιλη-τέος, τέα, τέον, μισθω-τέος, τέα, τέον.

Полупрош. изявит. ἔπλεον, ἔπλεις, ἔπλει, ἐπλέομεν, ἐπλεῖτε, ἔπλεον.

Пожел. πλέοιμι, πλέοις, πλέοι **и т. д.**

Среднѣ изявит. πλέομαι, πλέῃ, πλεῖται, πλεόμεθον, πλεῖσθον, **и т. д.**

Неопред. πλεῖσθαι. **прич.** πλεόμενος, **полупр.** ἐπλεόμην.

2. Глаголъ δέω, **везуемъ, дозволява обично у свима образцима сливанѣ, а особито гди** ε **сложено; н. п.** τὸ δοῦν, τοῦ δοῦντος, διαδοῦμαι, κατέδουν.

3. Више глагола одступаю одъ обштегъ правила у сливаню:

αε, αει, αη, αη, слива се у *η* и *ῃ*, (место у *α* и *ᾳ*) н п. ζ (*ά-ω*) *ῶ*, живимъ *ζῇς, ῇ, ῆτον, ῆτε*; неопред. *ζῆν*.; повел. *ζῆ*; полупр. *ἔζων, ης, η, ῆτον, ήτην, ῆτε*; — далѣ *πειν* (*ά-ω*) *ῶ*, гладанъ самъ, неопр. *πεινῆν* и т. д. *διψ*(*ά-ω*) *ῶ*, жеднимъ, неопр. *διψῆν*; — *κν* (*ά-ω*) *ῶ*, чешемъ, неопр. *κνῆν*; — *σμ*-(*ά-ω*) *ῶ*, гладимъ, неопр. *σμῆν*; — *ψ* (*ά-ω*) *ῶ*, тремъ; неопр. *ψῆν*; — *χρ* (*ά-ο*) *ῶμαι*, потребуємъ, употребляваме, *χρῇ, χρῆται*; неопр. *χρῆσθαι*; тако: *ἀποχρῶμαι*, употребляваме, имамъ довольно, убіямъ, неопред. *ἀποχρῆσθαι*; — *ἀπόχρη* (скраћено одъ *ἀποχρῇ*), стиже, довольно є; неопр. *ἀποχρῆν*; полупрош. *ἀπέχρη*: — *χρ* (*ά-ω*) *ῶ*, пророчествуємъ; *χρῇς, χρῇ*, неопр. *χρῆν*.

4. О употребленю атическогъ образца на *ην* у пожел. накл. има се слѣдующе примѣтити: у єдноброю имаю они на *έω* и *όω* окончење *οίην* млого чешће, него своє обично, а они на *άω* имаю скоро безизятно ломенуто окончење; но у двоброю и у вишеброю употреблява се кодъ сва три обичный образацъ. III. лице вишеброя има правилно краћій начинь.

Примѣт. О промени и премештаню гласоударења у сливаню види §. 11. 2.

XLIV. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

а) Сливени глаголи на *άω* у врем. садаш. и полупр.

Залогъ дѣйствителный.

Ἀγαπάω, любимъ.
βροντάω, грмимъ.
δράω, радимъ, дѣйствуємъ.
ἐξαπατάω, варамъ.
ἐράω, род. любимъ.
νικάω, побеђуємъ.
ὁράω, видимъ.
ὁρμάω, устремлявамъ се.
σιωπάω, ћутимъ.
συγκυκάω, забунюємъ.
τελευτάω, свршуємъ, умиремъ.
τολμάω, усуђуємъ се.
ὑστράπτω, севамъ.
ὀλοφύρομαι, сажалюємъ.
ἀκμὴ, ἡ, вр'ъ, цветъ, пуна снага.
ἡλικία, ἡ, возрастъ.
ἰδέα, ἡ, изгледъ, споляшньій видъ.

Περικλῆς, ὁ, Периклъ.
ἀθάνατος, ον, безсмртанъ.
σύμμαχος, ον, поборникъ, суштест. саюзникъ.
ἀθλίως, нарѣч. бѣдно, ядно.
θαῤῥαλέως, наречіе, мужествено, храбро.
πῶς; нарѣч. како?
πρίν, сосл. са неопред. пре, пре него.

Πολλάκις γνώμην ἐξαπατῶσιν ἰδέαι. — Μή σε νικάτω κέρδος. — Ἐρῶ τῆς ἀρετῆς. — Πολλάκις νικᾶ καὶ κακὸς ἄνδρα ἀγαθόν. — Οἱ ἀγαθοὶ ἐρῶσι τῶν καλῶν. — Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐν τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ τελευτῶσιν. — Ἢ σιώπα ἢ λέγε ἀμείνονα. — Ἀνάγκη ἐστὶ πάντας ἀνθρώπους τελευτᾷν. — Νοῦς ὁρᾷ καὶ νοῦς ἀκούει. — Θαῤῥαλέως, ὦ στρατιῶται, ὁρμῶμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. — Πρὶν μὲν πεινῇν, πολλοὶ ἐσθίουσι, πρὶν δὲ διψῇν, πίνουσιν. — Οὐκ ἔστι τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη. — Περικλῆς ἤστραπτεν, ἐβρόντα, συνεκύκα τὴν Ἑλλάδα. — Εἴθε πάντες παῖδες τοὺς γονέας ἀγαπῷεν. — Πῶς ἂν τολμῴην τὸν φίλον βλάπτειν; — Τὸ μὲν σῶμα πολλάκις καὶ πεινῇ καὶ διψῇ· ἡ δὲ ψυχὴ πῶς ἂν διψῴη ἢ πεινῴη; — Ψυχὴ ἀθάνατος καὶ ἄγηρως ζῇ διὰ παντός. — Κρεῖττον τὸ μὴ ζῆν ἐστιν, ἢ ζῆν ἀθλίως. — Ὀλοφυρόμεθα τὸν ἐν τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ τελευτῶντα.

Деца любе своє родителѣ. — Или ћутите, или говорите болѣ (вишебр.). — Умомъ чуємо и видимо. — Нека младићи ћуте. — Мы ћемо любити добродѣтель. — Сви се грађани боє (= држи стра), (*μὴ* са сосл.), да се непріятельи неустреме, на варошь. — Лепо є, родителѣ любити. — Сажалѣвамо у цвету младости умируће. — Войници се мужествено устремляваю на варошь. — Сирома є често гладанъ (глаголъ) и жеданъ (глаголъ). — Сви се грађани бояу, да се небы непріятельи на варошь устремили. — Да бы ты, о дієте свагда своє родителѣ любіо. —

XLV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

б) Сливени глаголи на *έω* у времену садаш. и полупрош. залога дѣйств.

Ἀθυμέω, немамъ мужества.
ἀμελέω, пренебрегавамъ род.
ἀπορρέω, одтичемъ.
ἀσκέω, упражнявамъ, радимъ.
δέω, съ род. оскудѣвамъ; *δεῖ* треба, нуждно є (съ винит. неопр.).
ἐπαινέω, Фалимъ, одобравамъ.
κρατέω съ род. држимъ, владамъ, господаримъ.
λαλέω, говоримъ.
ποιέω, радимъ, стварамъ.
πονέω, радимъ, мучимъ се.
συμπονέω, съ дат. радимъ съ некимъ у дружтву, помажемъ.
τελέω, свршуємъ.
φρονέω, мислимъ; *μέγα φρονέω*, поносимъ се.
δυστυχέω, несрећанъ самъ.
εὐτυχέω, срећанъ самъ.
προσδοκάω, очекуємъ, мислимъ, надамъ се.
σιγάω, ћутимъ.
θέλω, оћу.
συλλαμβάνω, съ дат. узимамъ съ некимъ заєдно, помажемъ, ватамъ.
εὐχή, ἡ, молитва, молба.
ῥίψ, ῥιπὸς, ἡ, трска.
μέλι, ιτος, τὸ, медъ.
Νέστωρ, ορος, ὁ, Несторъ.
μάλα, нарѣч. врло; срав. *μᾶλλον*, болѣ, прећe; радіє; превос. *μάλιστα*, найвише, особито, найвећма.
οὐδέποτε, нарѣч. нигда.
οὔτε — οὔτε, нити — нити.
ἄν (место *ἐὰν*), саюзъ, са сослаг. ако.

Ἀνὴρ πονηρὸς δυσιυχεῖ, κἄν εὐτυχῇ. — Βίος κράτιστος, ἄν θυμοῦ κρατῇς. — Σιγᾷν μᾶλλον, ἢ λαλεῖν πρέπει. — Ὅτι ἄν ποιῆτε νομίζετε ὁρᾷν θεόν. — Φίλος φίλῳ συμπονῶν αὐτῷ πονεῖ. — Οἱ ἄνθρωποι θνητοὶ μὴ φρονούντων ὑπὲρ θεούς. — Ὁ μάλιστα εὐτυχῶν μὴ μέγα φρονείτω. — Οὐδέποτ' ἀθυμεῖν τὸν κακῶς πράττοντα δεῖ, τὰ βελτίω δὲ προσδοκᾷν ἀεί. — Τῷ πονοῦντι θεὸς συλλαμβάνει. — Δικαιοσύνην ἀσκεῖτε καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. — Ἀπὸ τῆς Νέστορος γλώττης, ὥσπερ μέλι, ὁ λόγος ἀπέρρει. — Σωκράτης τοῦ σώματος οὐκ ἠμέλει, τοὺς δὲ ἀμελοῦντας οὐκ ἐπήνει. — Εἴθε, ὦ θεὸς, τελοίης μοι τὴν εὐχήν. —

Зли су люди несрећни, и ако су срећни. — Ако Богъ оће, можемо и по трски пловити (пожел. съ *ἄν*). — Ма шта (*ὅτι ἄν*) (да) радишъ, веруй, Богъ види. — Пріятельи, кои пріятельима помажу, раде за себе. — Упражнявай правду словомъ и дѣломъ. — Грци непренебрегаваю нити тѣло, нити душу. — Да бы вы, о бого-

ви, мою молитву извршили. — О пріятелю, да бы ты био срећанъ! — Некъ пріятельи съ пріятельима раде. — Лепо є, добродѣтель упражнявати.

XLVI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

в) Сливени глаголи на *όω* у времену садаш. и полупр. залог. дѣйств.

Ἀμαυρόω, помрачавамъ, кваримъ, ослаблявамъ, тупимъ.
δολόω, надхитравамъ, варамъ.
ἐλευθερόω, ослобоћавамъ.
ἐξισόω, изравнюємъ.
ζηλόω, съ вин. ревнуємъ, тежимъ за чимъ, подражавамъ, почитуємъ за срећна, дивимъ се.
ὀρθόω, исправлямъ.
συνεξομοιόω, изравнюємъ.
τυφλόω, ослеплявамъ, заслеплявамъ.
ζητέω, тражимъ.
ἀμέλεια, *ἡ*, небрежльивость.
ἀποῤῥοὴ, *ἡ*, одтицай, порекло.
ζωὴ, *ἡ*, животъ.
κοινωνία, *ἡ*, општина, општество.
λιμὸς, *ὁ*, гладь.
ὄρεξις, *ἡ*, желя, воля, тежня.
ἀνθρώπινος, *η*, *ον*, човечіи, я, є.
θεῖος, *α*, *ον*, божественый, а, о.
σφοδρὸς, *ὰ*, *ὸν*, якій, силный.
χαλεπῶς, нарѣч. тежко.
ἵνα, саюзъ, да бы (съ главврем. узима сослаг. а съ историч. пожелат. наклоненіе.).

Τὸ ἀληθὲς κάλλος, ὅπερ ἐκ θείας κοινωνίας ἔχει τὴν ἀποῤῥοὴν, οὔτε πόνος ἢ λιμὸς ἢ ἀμέλειά τις, οὔτε ὁ πολὺς χρόνος ἀμαυροῖ. — Αἱ φιλίαι τὰ ἤθη ζητοῦσι συνεξομοιοῦν. — Χαλεπῶς ἄν ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀρεταῖς ἐξισοίης τοὺς ἐπαίνους. — Εὐνομία ἀμαυροῖ ὕβριν. — Ζήλου ὦ παῖ, τοὺς ἐσθλοὺς καὶ σώφρονας ἄνδρας. — Ἡ τύχη πολλοὺς κακῶς πράττοντας ὀρθοῖ. — Πλῆθος κακῶν τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἀμαυροῖ. — Αἱ περί τι σφοδραὶ ὀρέξεις τυφλοῦσιν εἰς τὰ ἄλλα τὴν ψυχήν. Τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σοφίαν ζηλοῦμεν. — Χρυσός ἐστιν ὁ δουλῶν θνητῶν φρένας. — Οἱ πολέμιοι τὸ στράτευμα ἡμῶν ἐδόλουν. — Οἱ νεανίαι τὴν σοφίαν ζηλοῖεν. — Οἱ πολέμιοι ἐπλησίαζον, ἵνα τοὺς αἰχμαλώτους ἐλευθεροῖεν.

Яка жеља за (*c*) нечимъ заслепљава душу према (*εἰς*) другомъ. — Непріятельи се приближаваю, да бы заробљене ослободили. — Подражавайте младиħи благороднимъ и паметнимъ мужевима. — Ніе лако изравньити похвалу добродѣтельи благи мужева. — Мы любимо младиħе, къ мудрости тежеħе. — Непріятельи ослобоħавау заробљънике. — Да небы велика тежня твою душу према (*εἰς*) другомъ заслепила. — Некъ теже младиħи къ добродѣтельи.

XLVII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

г) **Сливени глаголи на *άω* у времену садашнѣмъ и полупрошломъ залога среднѣгь или страдателногъ**

Ἀκροάομαι, съ род. слушамъ.
ἰάομαι, лечимъ.
μηχανάομαι, измишлявамъ.
πειράομαι (пр. стр.) покушавамъ.
χράομαι, съ дат. употребляваmъ.
ἀδυνατέω, немоħанъ самь, немогу.
ἐπιθυμέω, съ род. или неопред. зактевамъ, желимъ.
εὐεργετέω, съ вин. благодѣтелствуемъ.
ποιέω εὖ, съ вин. чинимъ добро, благодѣтелствуемъ.
ὠφελέω, съ вин. ползуемъ.
ἀξιόω (*τινά τίνος*), удостоявамъ; зактевамъ, желимъ.
ἐθέλω, оћу.
ἥδομαι (съ прош. и будућ. страд.) радуемъ се, наслаħавамъ се.
ἡμεροδρόμος, *ὁ* (кои за данъ трчи), скоротеча.
ὑπόδημα, *τὸ*, подвеза. обућа.
μακάριος, *ᾱ*, *ον* блаженъ.
ἀεικής, *ές*, непристойный, срамный, стидный.
ὁμοίως, нарѣч. такоħе, равно.
γάρ, саюзъ, еръ.
εἴτε = *εἴτε*, саюзъ или = или.

Ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι δεῖ. — Ὅταν ἀδυνατῇς τῷ πλούτῳ χρῆσθαι, τί διαφέρεις τοῦ πένητος; — Εὔνους λόγος λύπην ἰᾶται. — Τιμώμενοι πάντες ἥδονται βροτοί. — Οἱ ἀνθρωποι πολλὰ μηχανῶνται. — Μακάριός ἐστιν, ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει· χρῆται γὰρ καλῶς εἰς ταῦτα, εἰς ἃ δεῖ. — Ὁ ἀγαθὸς ὑπὸ πάντων τιμᾶται. — Γλώττης πειρῶ κρα-

τεῖν. — Περικλῆς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἠγαπᾶτο καὶ ἐτιμᾶτο. — Οἱ ἡμεροδρόμοι οὐκ ἐχρῶντο ὑποδήμασι ἐν ταῖς ὁδοῖς. — Οὐκ ἀεικές, ἐάν τις ὑπ ἐχθρῶν ἐξαπατᾶται. — Εἴθε πάντες γονεῖς ὑπὸ τῶν τέκνων ἀγαπῷντο. — Οἱ ἀγαθοὶ ὑπὸ πάντων ἀγαπάσθων. — Εἴτε ὑπο φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργέτει· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐθέλεις τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφέλει· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρῶ εὖ ποιεῖν.

Саслушайте равно обоицу, о судіе! — Ніе срамно, кадъ одъ непріятеля бывамо преварени. — Благоволителне речи лече жалость. — Човекъ се радуе, быти почитованъ (у грч. почитующи се). — Мы желимо одъ пріятеля быти любљени, а одъ граћана быти почитовани. — Кодъ Лакедемонаца біяу старцы почитовани. — Да Богъ да, да добаръ одъ свію быва любљенъ и почитованъ. — Да бы судія обоє саслушао.

XLVIII. Речи за ученѣ на наметъ и задатци за преводъ.

д) Сливени глаголи на *έω* у врем. садаш. и полупрош. залога сред. или страд.

Ἀδικέω съ вин. чинимъ неправду, врећамъ.

ἀπιστέω, съ дат. неверуемъ, неповеравамъ; страд. *ἀπιστέομαι*, неверуе ми се.

καταφρονέω, съ род. презиремъ; страд. *καταφρονέομαι*, бывамъ презиранъ.

λοιδορέω, псуемъ, карамъ.

μισέω, мрзимъ.

πολιορκέω, обсаћуемъ.

προσποιέω, причинявамъ; сред. течемъ, добывамъ, заузимамъ се за едну ствар.

φοβέω, плашимъ; сред. прош. страд. боимъ се.

αἰδέομαι, (съ про. страд.) съ вин. стидимъ се, плашимъ се кога: почитуемъ.

δέομαι (съ прош. стр.) съ род. потребуемъ.

Τροία, ἡ, Троя.

Ἕλλην, *ηνος*, ὁ, Елинъ.

ἀπόλυσις, *εως*, ἡ избавленіе, спасеніе.

ἔτος, *ους*, τό, година, лѣто.

ἰσχυρός ά, *όν*, якъ, снажанъ, крепакъ, силанъ.

πλησίος, *ᾱ*, *ον*, близкій; *οἱ πλησίον*, ближньій.

Ὅπως, нарѣч и саюзъ, како; да бы (са сосл. после главногъ времена; са пожел. после историч. времена; после глагола бриге и са изявит. будућ.).

Αἰδοῦ θεόν. — Τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ποιοῦ ἑταῖρον. — Φιλοῦντες φιλοῦνται, μισοῦντες μισοῦνται. — Τὸν ἰσχυρὸν δεῖ πρᾷον εἶναι, ὅπως οἱ πλησίον αἰδῶνται, μᾶλλον, ἢ φοβῶνται. — Αἰδεῖσθαι δεῖ φίλους. — Ἀπιστοῦνται οἱ λάλοι, κἂν ἀληθεύωσιν. — Οἱ Πέρσαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐμισοῦντο καὶ κατεφρονοῦντο. — Ὁ μηδὲν ἀδικῶν οὐδενὸς δεῖται νόμου. Τροία δέκα ἔτη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐπολιορκεῖτο. — Οἱ πολῖται ἐφοβοῦντο, μὴ ἡ πόλις πολιορκοῖτο. — Λοιδορούμενος φέρε· ὁ γὰρ λοιδορῶν, ἐὰν ὁ λοιδορούμενος μὴ προσποιῆται, λοιδορεῖται λοιδορῶν. — Μηδεὶς φοβείσθω θάνατον, ἀπόλυσιν, κακῶν.

Почитуйте Бога. — Кои люби, (любећій) быва љубљењъ, кои мрзи, (мрзећій) быва мрженъ. — Нечинећи неправо непотребую закона. — Краљ Персіянаца бияше презиранъ и мрженъ одъ Елина. — Граћани се боѥ да (не) буде варошъ одъ непріятеля обсаћена. — Да бы вы добре люде пріятељима учинили. — Добри бываю често мржени одъ злы. — Ніѥ стидно, быти мрженъ одъ злы людій. —

XLIX. Речи за ученѣ на пameть и задатци за превод.

е) Сливени глаголи на *όω* у времену садашнѣмъ и полупр. залога сред. или страдат.

Γαυρόω чинимъ горда; сред. съ прош. страд. поносимъ се, гордимъ се.
δηλόω, показуѥмъ, появлюѥмъ.
ἐξαμαυρόω, помрачавамъ, кваримъ, ослаблявамъ.
ζημιόω, казнимъ.
ταπεινόω, понижавамъ,
ἐναντιόομαι (съ прош. страд.) противимъ се.
χειρόομαι, покоравамъ, укрочавамъ.
μερίζω, делимъ.
ἀλκή, ἡ, снага.
σάρξ, ρκός, ἡ, месо.
ἦθος, ους, τό обичай, нрави,
ὑπερήφανος, ον, высокоуманъ.
μήτε — μήτε, саюзъ, нити — нити.

Δουλούμεθα τῇ σαρκὶ καὶ τοῖς πάθεσιν. — Ὑπὸ τῆς ἀναγκης πάντα δουλοῦται ταχύ. — Ἡ φιλία εἰς πολλοὺς μεριζομένη ἐξαμαυροῦται. — Τοὺς μὲν φίλους ἐλευθερῶμεν, τοὺς δὲ ἐχθροὺς χειρώμεθα. — Μὴ γαυροῦ σοφίᾳ, μήτ' ἀλκῇ, μήτε πλούτῳ. — Τὸ ἦθος μάλιστα ἐκ τῶν ἔργων δηλοῦται. — Ὁ ὑπερήφανος ταπεινοῖτο. — Οὐ καλόν ἐστι, τῇ σοφίᾳ γαυροῦσθαι. — Οἱ τοῖς ἀγαθοῖς ἐναντιούμενοι ἄξιοί εἰσι ζημιοῦσθαι. — Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐδολοῦντο. — Πάντες κακοὶ ζημιοῖντο. —

Покораваю се месу и страстима сви, кои су неумерени. — Непоносите се съ мудрости. — Нека бы горди понижени были. — Стидно є, добромъ се противити. — Граћани се боє, да небуду одъ непріятеля покорени. — Съ мудрости гордећій се ніє мударъ.

§. 98. Сливени глаголи, кои задржаваю противъ правила кратко характерно самогласно у образованю времена.

1. Као што се задржава кратко характерно самогласно противъ правила кодъ више несливены чисты глагола, тако быва и кодъ више сливены глагола Већа часть овы глагола узимаю σ у савршено прош. сред. или страд. и у прош. I. страд. и у осталимъ временима, коя се доводе одъ поменута два. Тій су глаголи слѣдующи:

а) ά́ω.

γελάω, смеємъ се, буд. *γελάσομαι*; прош. *ἐγέλασα*; страд. са σ.

ἑλάω (обично *ἐλαύνω*), терамъ, будућ. *ἐλῶ* (§. 83); прош. *ἤλασα* и т. д.

θλάω, разбіямъ, *θλάσω* и т. д. стр. са σ.

κλάω, разбіямъ, *κλάσω* и т. д. стра. са σ.

χαλάω, разпуштамъ, *χαλάσω* и т. д. страд. са σ.

§. 99. Примери.

Залогъ дѣйствителный.

Времен.	характеръ *α*:	характеръ *ε*:	характеръ *ο*:
садашнѣ	*σπ(ά-ω)ῶ* вучемъ	*τελ(έ-ω)ῶ* свршуемъ	*ἀρό(-ω)ῶ* оремъ
пол. прош.	*ἔσπ(α-ον) ων*	*ἐτέλ(ε-ον)ουν*	*ἤρ(ο,ον)ουν*
сав. прош.	*ἔσπακα*	*τετέλεκα*	*ἀρ-ήροκα* (§. 89)
дав. прош.	*ἐσπάκειν*	*ἐτετελέκειν*	*ἀρ-ηρόκειν*
будуће	*σπάσω*	*τελῶ* (§. 83)	*ἀρόσω*
прошло	*ἔσπασα*	*ἐτέλεσα*	*ἤροσα*

Залогъ средньій.

времена.	характеръ : *α*	характеръ : *ε*	характеръ : *ο*
садашнѣ	*σπ(ά-ο)ῶ-μαι*	*τελ(έ-ο)οῦ-μαι*	*ἀρ(ό-ο)οῦ-μαι*
пол. прош.	*ἐσπ(α-ό)ώ-μην*	*ἐτελ(ε-ό)ού-μην*	*ἠρ(ο-ό)ού-μην*
сав. прош.	*ἔσπα-σ-μαι*	*τετέλε-σ-μαι*	*ἤρ-ήρομαι*
дав. прош.	*ἐσπά-σ-μην*	*ἐτετελέ-σ-μην*	*ἀρ-ηρό μην*
будуће	*σπάσομαι*	*τελοῦμαι*	*ἀρόσομαι*
прошло	*ἐσπασάμην*	*ἐτελεσάμην*	*ἠροσάμην*

Залогъ страдателный.

прошло	*ἐσπά-σ-θην*	*ἐτελέ-σ-θην*	*ἤρό θην*
будуће	*σπα-σ-θήσομαι*	*τελε-σ-θήσομαι*	*ἀροθήσομαι*

Глаголна прилагател: *σπα-σ-τέος, τέα, τέον, τελε-σ-τέος, έα, έον ἀρο-τέος, έα, έον.*

† *δαμάω* (обично *δαμάζω*) укрочавамъ, прош. *ἐδάμασα*

περάω, преносимъ, продаемъ, прелазимъ, будућ. *περάσω*; прош. *ἐπέρασα*.

σπάω, вучемъ, *σπάσω*, и т. д; стр. са *σ*.

σχάω, попуштамъ, отварамъ, *σχάσω* и т. д.

б) *έω*.

ἀκέομαι, лечимъ буд. *ἀκέσομαι*; прош. *ἠκεσάμην*; савр. прош. *ἤκεσμαι*.

ἀλέω, мељмъ, буд. *ἀλέσω*, редко *ἀλῶ* (§. 83); савр. пр. сред. или страд. *ἀλήλεσμαι* (§. 89).

ἀρκέω, доволянъ самъ, буд. *ἀρκέσω* и т. д стр. са *σ*.

ἐμέω, блуемъ, буд. *ἐμέσω* и т. д. савр. прош. *ἐμήμεκα*; савр. прош. сред. или страд. *ἐμήμεσμαι* (§. 89.).

ζέω, вримъ; страд. са σ. — ζέω, стружемъ; стр. са σ.

τελέω, свршуємъ, буд. τελῶ (§. 83); страд. са σ. — τρέω, дркћемъ.

в) όω.

ἀρόω, оремъ, буд. ἀρόσω; прош. ἄροσα; савр. прош сред. или страд. ἀρήρομαι (§. 89.) прош. страд. ἠρόθην.

Примћт. Слћдујући глаголи имаю у некимъ временима дуго, а у некимъ кратко самогласно:

ἐπαινέω, похвалюємъ, буд. ἐπαινέσομαι; прош. ἐπήνεσα; савр. прош. ἐπήνεκα; прош. страд. ἐπηνέθην; али савр. прош. сред. или страд. ἐπήνημαι.

αἱρέω, ватамъ, прош стр. ἡρέθην; осимъ тога и η, н. п. αἱρήσω, ἥρηκα, ἥρημαι.

γαμέω, женимъ се, буд. γαμῶ (§. 83); савр. вр. γεγάμηκα; прош. стр. ἐγαμήθην.

δέω, везуємъ, δήσω, ἔδησα, ἐδησάμην; али δέδεκα, δέδεμαι, ἐδέθην; буд. стр. δεθήσομαι, а обично δεδήσομαι, буд. прош.

καλέω, зовемъ, буд. καλῶ (§. 83); пр. ἐκάλεσα; савр. пр. κέκληκα; савр. пр. стр. κέκλημαι, зовемъ се, или названъ самъ; буд. сред. καλοῦμαι; буд. пр. κεκλήσομαι; пр. стр. ἐκλήθην; прош. ср. ἐκαλεσάμην.

ποθέω желимъ, зактевамъ, старо атически, буд. ποθέσομαι; прош. ἐπόθεσα; иначе: ποθήσω, ἐπόθησα: савр. пр. πεπόθηκα; савр. пр. сред. или стр. πεπόθημαι; пр. стр. ἐποθέσθην.

πονέω, радимъ, буд. πονήσω и т. д. πονέσω (осећати болъ); савр. пр. πεπόνηκα у оба значеня; сред. πονεῖσθαι, трудити се; буд. πονήσομαι и т. д.

Примћт. 1. Како се образує време савр. прошло и прошло са σ, види §. 95.; а о атическомъ удвояваню у глаголу ἀρ-ήρομαι §. 89, а). — Остало спрезанћ одъ глагола: ἔσπα-σ-μαι, ἐσπά-σ-μην, τετέλε-σ-μαι, ἐτετελέ-σ-μην подобно є спрезаню глагола κεκέλευ-σ-μαι, ἐκεκελεύ-σ-μην (95).

Прим. 2. О образованю атическогъ будућегъ (*τελέσω = τελῶ, τελεῖς* и т. д. *τελέσομαι = τελοῦμαι, τελῇ* (*εῖ*) и т. д. види §. 83.

Примѣт. 3. Слѣдующи сливени глаголи узимаю у зал. страд. *σ*, премда отежу характерно самогласно у образованю времена, као: *νέω*, предемъ (*νενήσμαι* и *νένημαι*, али *ἐνήθην*); *νέω*, гомиламъ (*νένησμαι* и *νένημαι*, али *ἐνήσθην*); *πλέω* (§. 116. 3); *φρέω* (употреблява се само у сложеню, н. пр. *ἐκφρέω*), пропуштамъ; *χόω*, гомиламъ, и *χράω*, проричемъ. — *Χράομαι*, употреблявамъ, има у савр. прош. сред. *κέχρημαι*, али у прош. страд. има *ἐχρήσθην*; сравни *μιμνήσκω* §. 122, 12. Напротивъ глаголи *ἐλάω*, *αἰνέω*, *αἱρέω*, *δέω* и *ἀρόω*, неузимаю *σ*, премда характерно самогласно у савр. пр. сред. или страд. и у прош. стр. остає кратко. Срав. §. 98.

L. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Образованѣ времена сливены глагола.

Ἐάω, оставлямъ.
κτάομαι, добывамъ, савр. пр. притяжавамъ, имамъ.
ἀκέομαι, лечимъ, крпимъ.
ἀκολουθέω, съ дат. слѣдуємъ, идемъ за некимъ: подражавамъ.
ἀτυχέω, несрећанъ самъ.
κοσμέω, украшавамъ.
οἰκέω, обитавамъ.
οἰκοδομέω, зидамъ кућу.
πλουτέω, богатимъ се.
καρπόομαι, уживамъ плодове.
ὑψόω, узвишавамъ.
χηρόω, чинимъ кога сиротимъ, лишавамъ.
λογίζομαι, мислимъ, размишлявамъ.
σφάλλω, погрешавамъ, потресамъ, варамъ, обманюємъ.
ἀνελευθερία, *ἡ*, тврдость, гадно сребролюбіе.
ἀγρός, *ὁ*, ньива.
ἰατρός, *ὁ*, лекаръ.
Λύσανδρος, *ὁ* Лисандеръ.
ἔλκυος, *ους*, *τὸ*, отокъ
δῆλος, *η*, *ον*, ясный, явный.
καίριος, *α*, *ον*, благовременый, пристойный, удесный.
λόγιος, *α*, *ον*, речитъ, а, о.
πενιχρός, *ά*, *όν*, сиромашанъ.
σιωπηλός, *ή*, *όν*, ћутљивъ, затворенъ у себи.
ἀδαήμων, *ἄημον*, *ονος*, неискусанъ, незналица.
μηδέποτε, нарѣч. (кодъ накл. повелит. или пов. сосл.) никадъ.

Οἱ περὶ Λεωνίδαν τριακόσιοι γενναίως μαχόμενοι ἐτελεύτησαν. — Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς. — Μακάριος, ὅστις εὐτύχησεν εἰς τέκνα. — Πολλοὺς κακῶς πράττοντας ὤρθωσε τύχη. — Σφάλλει ἐκείνους, οὓς ἂν ὑψώσῃ τύχη. — Ῥᾴδια πάντα θεῷ τελέσαι. — Μηδέποτε κρίνειν ἀδαήμονας ἄνδρας ἐάσῃς. — Ἐν οἷς ἂν τόποις τις ἀτυχήσῃ, τούτοις πλησιάζων οὐχ ἥδεται. — Ὁ νεανίας ἀκολουθησάτω τῇ σοφίᾳ. — Ὁ ποιητὴς τὸν λογιώτατον Ὀδυσσέα σιωπηλότατον πεποίηκεν. — Οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες πατρίδα κοσμήσουσιν. — Πολλάκις πενιχρὸς ἀνὴρ αἶψα μάλ' ἐπλούτησεν. — Πολλοὶ κεκτημένοι μὲν πολλὰ οὐ χρῶνται δὲ δι' ἀνελευθερίαν. — Λύσανδρος, ὁ Σπαρτιάτης, μεγάλων τιμῶν ἠξιώθη. — Οἱ ἡμεροδρόμοι οὐκ ἐχρήσαντο ὑποδήμασιν ἐν ταῖς ὁδοῖς. — Ἡ πόλις πολλῶν ἀνδρῶν ἐχηρώθη. — Οἱ ἰατροὶ τὰ ἕλκη ἀκέσονται. — Ἡ γλῶττα σιγὴν καιρίαν κεκτημένη καὶ γέροντι καὶ νέῳ τιμὴν φέρει. — Οὐδεὶς ἔπαινον ἡδοναῖς ἐκτήσατο. — Οὔτε τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένῳ δῆλον, ὅστις καρπώσεται, οὔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον, ὅστις οἰκήσει.

Добри ће любити и почитовати добре. — Благородни младићи слѣдоваће добродѣтељи. — Грађани ће удостоити велике чести храбре војнике. — Александеръ, краль македонскій (Македонаца, *Μακεδὼν, όνος*), побѣдіо є Дарія, краля Персійскогъ (Персіянаца). — Леонидъ и нѣгови триста војника украшаваху њиовомъ храбрости отечество. — Грађани удостојаваху велике чести храбре војнике. — Изврши ми (прош.) о Зевсе ову молбу. — Војницы су побѣдили непріятелѣ. — Ратъ є лишіо варошь млоги грађана. — Непріятељи су побѣђени (прошло). — Храбри војници удостоиће се одъ грађана велике чести. — Лекари лечаху ране. — Нико (не) ће добыти похвалу са сладострастіяма. — Варошь є млоги грађана лишена (прош.). — Све (вишебр.) є лепо свршено (прош.).

§. 100. Образованѣ времена нечисты глагола.

Чистъ и нечистъ коренъ. — Задатакъ.

1. Нечисти глаголи, т. є. они, коима є характеръ сагласно писме (§. 92.), осећаю при образованю времена

разне промене у корену т. є. коренъ глагола осећа најпре подкрепленѣ, и то:

а) или подкрепленѣ сагласно, н. пр. *τύπ-τ-ω*, коренъ: *τύπ*; *κράζω*, кор. *κραγ*; *φράζ-ω* кор. *φραδ*;

б) или подкрепленѣ кореногъ самогласногъ, н. пр. *φεύγ-ω*, коренъ *φυγ*; *λήθ-ω*, кор. *λαθ*; *τήκ-ω*, кор. *ταχ*;

Друго промену кореногъ самогласногъ у образцима времена, н. пр. *κλέπτ-ω*, *ἐ-κλάπ-ην*, *κέ-κλοφ-α*, крадемъ.

2. Кодъ глагола, кои у образованю времена променюю на овай начинъ свой коренъ, разликую се два корена: првобытный и простый, и пуный подкрепљѣный; прьый се назива коренъ чистый, а другій коренъ нечистый. Време садашнѣ и полупрошавше овы глагола садржава коренъ нечистый, а времена втора, ако се такова образую, особито прошло II. имаю коренъ чистый, остала пакъ времена имаю или чистый или нечистый коренъ; н. пр.

Врем. сад. *τύπ-τ-ω* ударамъ прош. II. стр. *ἐ-τύπ-ην* буд. *τύψω* (*τύπ-σω*)
λείπ-ω оставлямъ прош. II. дѣй. *ἔ-λιπ-ον* буд. *λείψω* (*λείπ-σω*).

3. За свакій глаголъ, кои се неможе одъ времена садашнѣгъ образовати, почемъ се нѣговъ коренъ неслаже са постоећимъ образцомь времена садашнѣгъ, узима се друго образованѣ врем. садашнѣгъ (по већой части само због образованя постоће); тако є н. пр. *φεύγω* образацъ врем. садашнѣгъ, *φύγω* предпоставлѣный садаш. само за образованѣ врем. прош. II. *ἔ-φυ-γον*, и ово се зове задатакъ или тема.

101. §. Подкрепленѣ корена.

1. Подкрепленѣ корена са сагласнимъ состои се у томъ, што се просто характерно сагласно корена другимъ сагласнимъ подкреплява; н. пр.

τύπτω, ударамъ, прош. II. стр. *ἐ-τύπ-ην*
τάττω уређуемъ „ „ „ *ἐ-τάγ-ην*.

2. На овай начинъ подкрепљный коренъ задржава се само у времену сад. и полупр. а у свима осталимъ временима губи се подкрепленѣ, и ступа на видикъ простый коренъ; н. пр.

сад. *τύπτω*, пол. пр. *ἔτυπτον* пр. II. стр. *ἐτύπην* буд. *τύψω* (*τύπσω*).

3. Подкрепленѣ корена чрезъ продуженѣ кореногъ самогласногъ постає онда, кадъ се кратко самогласно млоги глагола, (коє се у пр. II., а кодъ течны глагола у врем. будућ. опетъ появлюе,) у времену садашњемъ и полупрош. отеже. Тако се претвара:

ᾰ	у	*η*	кодъ	глагола	безгласны	као:	(*ἐ-λᾰϑ-ον*) *λήϑω*, варамъ
ᾰ	„	*αι*	„	„	течны	„	(*φᾰν-ῶ*) *φαίνω*, појављуемъ
ε	„	*ει*	„	„	течны	„	(*φϑερ-ῶ*) *φϑείρω*, кваримъ
ĭ	„	*ει*	„	„	безгласны	„	(*ἐ-λĭπ-ον*) *λείπω* оставлямъ
ĭ	„	*ī*	„	„	безгласны	„	(*ἐ-τρῐ̓β-ην*) *τρίβω*, тремъ
ŭ	„	*ū*	„	„	безгласны	„	(*ἐ-φρῠ̓γ-ην*) *φρῠ́γω* сушимъ
ŭ	„	*ευ*	„	„	безгласны	„	(*ἔ-φῠγ-ον*) *φεύγω* бежимъ.

§. 102. Гласна промена корена.

1. Гласна промена корена догађа се само кодъ времена вторы изузимаюћи нека савршенопрошла прва времена.

2. Већа часть безгласны глагола, као и сви течны глаголи съ єдносложнимъ кореномъ и коренимъ самогласнимъ *ε*, узимаю у прошломъ II. гласну промену *α*:

τρέπ-ω, обраћамъ, про. II. д *ἔ-τρᾰπ-ον* *στέλλω*, пр. II. стр. *ἐ-στᾰ́λ-ην*

τρέφ-ω, ранимъ, про. II. стр. *ἐ-τρᾰ́φ-ην* *φϑείρ-ω* кваримъ, про. II. стр. *ἐ-φϑᾰ́ρ-ην*

Примѣт. 1. Кодъ неки глагола, кои имаю корено самогласно *ε*, изостає у прош. II. стр. гласна промена

корена; єръ окончєніє прош. стр. недозвольва промену са полупрош. дѣйств.; н. пр. *βλέπω*, видимъ, полупрош. *ἔ-βλεπ-ον*, прош. II. стр. *ἐβλέπ-ην*.

3. Течни глаголи съ єдносложнимъ кореномъ и коренимъ самогласнимъ *ε* узимаю гласну промену *α* не само у прошломъ II. него и у саврш. прош. I. дѣйств. и у саврш. прош. среднѣмъ или страдателномъ, и прошл. I. страд.; н. пр.

στέλλω, шилѣмъ, буд. *στελ-ῶ*, с. пр. *ἔ-σταλ-κα*, *ἔ-σταλ-μαι*,
пр. стр. *ἐ-στάλ-ϑην*

Али не вишесложни, као: *ἤγγελκα*, *ἠγγέλϑην* одъ *ἀγγέλω*. Сравни № 2.

4. Они безгласни глаголи, кои у последнѣмъ кореномъ слогу врем. сад. *ε* имаю, узимаю у саврш. прош. II. гласну промену *ο*; а они, кои у истомъ слогу *ει* имаю, узимаю гласну промену *οι*; течни глаголи, кои у томъ слогу *ε* или *ει* имаю, примаю гласну промену *ο*; н. пр.

τρέφω, ранимъ, *τέτροφα*, *λείπω*, оставлямъ, *λέλοιπα*, *σπείρω*,
сеємъ, *ἔσπορα*.

5. Слѣдующи глаголи узимаю гласну промену *ο* и у саврш. прош. I. времену; противъ правила:

κλέπτω, крадемъ, савр. пр. I. *κέκλοφα*; али с. пр. ср. или стр. *κέκλεμμαι*.
λέγω, купимъ, с. пр. I. *συνείλοχα*, *ἐξείλοχα*; али с. пр. ср. или стр. *συνείλεγμαι*.
πέμπω, шилѣмъ, с. пр. I. *πέπομφα*; али с. пр. ср. или стр. *πέπεμμαι*.
τρέπω, обраћамъ, с. пр. I. *τέτροφα* (равногласно са савр. пр. II. од *τρέφω*, ранимъ).

6. Слѣдующи безгласни глаголи съ єдносложнимъ кореномъ и са коренимъ самогласнимъ *ε* узимаю, као течна (№ 3), у саврш. прошл. сред. или страд. гласну промену *α*, но коя непрелази на врем. прош. I. страд. као кодъ течны:

στρέφω, обрћемъ, с. пр. ср. или стр. *ἔστραμμαι*, али: пр. I. стр. *ἐστρέφθην*

τρέπω, обраћамъ „ „ „ „ „ *τέτραμμαι*, али: пр. I. стр. *ἐτρέφθην*

τρέφω, ранимъ „ „ „ „ „ *τέθραμμαι*, али: пр. I. стр. *ἐθρέφθην*

§. 103. Примћтбе свр'ъ образованя времена вторы.

Сва времена втора разликую се одъ времена првы, одъ части по томе, што се лишаваю временогъ характера, и зато ставляю лична окончења (*ον*, *όμην*, *ην*, *ήσομαι*, *α* и *ειν*) непосредствено до чистогъ корена глагола; одъ части по томе, што се образую одъ *непроменльивогъ* Чистогъ глаголногъ корена; н. пр. *λείπω ἔ-λῐπ-ον*, *φεύγω ἔ-φῠγ-ον*; одъ части по томе, што гласну промену узимаю, као: *στρέφω ἐ-στρᾰ́φ-ην στραφ-ήσομαι*; али *ἐ·στρέφ-θην*.

Примћт. 1. Време савр. прош. II. задржава кратко самогласно корена само кодъ мало глагола (§. §. 89. 102. 4.); осимъ тога продужава га оно, и то: *ᾰ́* у *η*, а после *ρ* и самогласны у *ᾱ́*, или задржава дуго самогласно времена садашнћгъ, као:

κράζω, крéчимъ прош. II. дћйств. *ἔ-κρᾰγ-ον* с. пр. II. *κέ-κρᾱ-γα*

θάλλω, цветамъ, буд. *θᾰ́λ-ῶ* с. пр. II. *τέθηλ-α*

τήκω, топимъ прош. II. стр. *ἐ-τᾰ́κ-ην* пр. II. *τέτηκα*.

Тако *πέφρῑκα*, *πέφηνα*, *λέληθα*, *πέφευγα* одъ *φρίττω* (кор. *φρῑκ*) ужасавамъ се, *φαίνω* (*φαν*, *ᾰ́*), показуемъ, *λήθω* (*λανθάνω*, *λαθ*, *ᾰ́*), сакривамъ се, обманюемъ, *φεύγω* (*φυγ*, *ῠ́*,) бежимъ.

Примћт. 2. Кодъ оны глагола, кои бы се, или никако, или само количиномъ кореногъ самогласногъ разликовали у своме прошл. II. дћйств. одъ полупрошл. непоявлюе се прош. II. дћйств. и сред., али свакояко прошло II. страд., ѣръ се ово у своме окончењо разли-

куе одъ полупр. времена: н. пр. γρἀφω полупр. ἔγρἀφον прош. II. дѣйств. и сред. оскудѣва, прош II. стр. ἐγρἀφην.

А Образованѣ времена безгласны глагола.

§. 104. Разделенѣ.

Безгласни глаголи деле се као и безгласна писмена на три реда; у свакомъ одъ овы редова налазе се глаголи съ *чистимъ* и глаголи съ *нечистимъ* характеромъ у времену садашнѣмъ и полупрошл. (§. 100. 2)

1. Глаголи, коима є характеръ сагласно устана (π, β, φ чистъ; πτ нечистъ характеръ), као:

а. Чистъ характеръ: βλέπ-ω, видимъ, τρίβ-ω тремъ, γρἀφ-ω, пишемъ;

б. Нечистъ характеръ: τύπτ-ω, ударамъ (чистъ характеръ: π, чистъ коренъ: τυπ), βλἀπτ-ω, шкодимъ (β, βλἀβ), ῥίπτ-ω, бацамъ (φ, ῥιφ).

2. Глаголи, коима є характеръ сагласно писмо небца (κ, γ, χ, чистъ; σσ или атически ττ нечистъ характеръ), као:

а. Чистъ характеръ: πλέκ-ω, плетемъ, ἄγ-ω, водимъ, τεύχ-ω, приуготовлявамъ;

б. Нечистъ характеръ: φρίσσ-ω, атич. φρίττ-ω, ужасавамъ се (чистъ характеръ κ, чистъ коренъ: φρικ), τἀσσ-ω, атич. τἀττ-ω, уређуємъ, (γ, ταγ,), βήσσ-ω, атич. βήττ-ω, кашлѣмъ (χ, βηχ).

3. Глаголи, коима є характеръ сагласно писме єзика (τ, δ, ϑ чистъ; ζ нечистъ характеръ), као:

а. Чистъ характеръ: ἀνύτ-ω, свршавамъ, ἅδ-ω, певамъ, πείϑ-ω, убеђавамъ.

б. Нечистъ характеръ; φράζ-ω, говоримъ (чистъ характеръ: δ, чистъ коренъ φραδ).

§. 105. Примѣтбе свр'ъ характера.

1. Неки глаголи на σσω или ττω, немаю за чистъ характеръ гласъ небца, него гласъ єзика; н. пр. ἁρμόττω, слажемъ, буд. — ὁσω, ἐρέσσω, весламъ, πάσσω, посипамъ,

πλάσσω, образуємъ, *πτίσσω*, біємъ ногама. — Глаголъ *νάσσω*, запушавамъ, претискуємъ, поводи се између оба образованя: буд. *νάξω* и т. д. савр. пр. сред. или страд. *νένασμαι*, глаголно прилагателно *ναστός*.

2. Слѣдующи глаголи на *ζω*, кои по већой части гласанѣ изражаваю, немаю за чистъ характеръ гласъ єзика, него гласъ небца, а обично *γ*: *αἰάζω*, вцамъ, буд. *αἰάξω*; *ἀλαλάζω*, узкликуємъ *κοϊζω*, грокћемъ, цичимъ; *κράζω*, кречимъ, вичемъ; *κρώζω*, деремъ се; *μαστίζω*, камциямъ; *ὀδάζω*, голицамъ, *οἰμώζω* буд. -ξω и -ξομαι); *ὀλολύζω*, ридамъ; *ῥυστάζω*, чупамъ; *στάζω* и *σταλάζω*, каплѣмъ; *στενάζω*, уздишемъ; *στηρίζω*, подупиремъ; *στίζω*, бодемъ; *συρίζω*, свирамъ; *σφάζω* (ат. *σφάττω*), колѣмъ; *σφύζω*, біємъ; *τρίζω* цврkућемъ; *φλύζω*, извиремъ.

3. Слѣдующи на *ζω* поводе се између оба образованя: *βαστάζω*, држимъ, буд. *άσω* и т. д. прош. стр. *ἐβαστάχθην*; *νυστάζω*, дремамъ буд. *άσω* и *άξω*; *παίζω*, играмъ, буд. *παιξοῦμαι* (§. 116. 3.) и *παίξομαι*, про. *ἔπαισα*, савр. прош. сред. или страд. *πέπαισμαι*.

4. Слѣдующа три на *ζω* имаю за чистъ характеръ *γγ*: *κλάζω*, звечимъ. савр. пр. II. *κέ-κλαγγ-α*, буд. *κλάγξω*, прош. *ἔκλαγξα*; *πλάζω*, заблуђуємъ (кога), буд. *πλάγξω* и т. д.; *σαλπίζω* трубимъ, буд. *σαλπίγξω* и т. д.

§. 106. Образованѣ времена.

Безгласни глаголи образую време будуће и прошл. прво дѣйств. и сред. са временимъ характеромъ *σ*, а савр. прош. I. и давн. пр. I. дѣйств. са заданутимъ окончєніємъ: *-ά,-εἶν*, кадъ є характеръ гласъ устана или небца; но ако є характеръ гласъ єзика, онда имаю поменута времена окончєнія: *-κα,-κειν*. Гласъ єзика губи се предъ *κ*, а предъ *μ* и *τ* претвара се у *σ* кодъ савр. пр. сред. или страд., предъ *σ* пакъ кодъ личны окончєнія одпада такође; н. пр. *πείθω*, убеђавамъ, *πέπεισμαι*, -*σται*; *φράζω*, говоримъ, *πέφρασμαι*, -*σται* (*πέπει-σαι*, *πέφρα-σαι*). Самогласна: *α*, *ι*, *υ* бываю кратка у глаголима съ гласомъ є-

зика као характеромъ предъ окончениама, коя имаю временый характеръ σ или κ, а такође и ο остає кратко; н. пр. φράζω, φράσω, ἔφρασα, πέφρακα; πλάσσω, стварамъ, образуємъ, ἔπλασα; νομίζω, мислимъ, ἐνόμισα; ἁρμόζω, левамъ, ἥρμοσα; κλύζω, спирамъ, ἔκλυσα, и т. д.

Примѣт. 1. О променама, кое се догађаю кодъ безгласны глагола, кадъ имъ се додаду окончења, коя се починю са σ, ϑ, μ, или τ, или кадъ исти глаголи стоє предъ заданутимъ окончењемъ: — ά,-εἶν, као и како се отеже ε у ει предъ σ кодъ глагола на: ένδω или ένϑω, н. п. σπένδ-ω, везуємъ, буд. (σπένδ-σω) σπείσω, види §. 8.

Примѣт. 2. Кадъ стои предъ гласомъ устана, као предъ характеромъ писме μ, као н. п. у глаголу πέμπω, онда се избацує єдно μ предъ окончењемъ, кое се почињ са μ у савр. прош. сред. или страд. н. п. πέμπω, шилѣмъ, πέ-πεμ-μαι (место πέ-πεμπ-μαι, πέ-πεμμ-μαι), κάμπτ-ω, савіямъ κέ-καμμ-μαι). Види §. 108. Исто тако быва са два γγ, кадъ се предъ μ, догоде, єдно се онда избацує, н. п. σφίγγω, стежемъ, ἔ-σφιγ-μαι (место ἔσφιγγ-μαι), ἔσφιγξαι, ἔσφιγκται и т. д. неопред. ἐσφίγχϑαι, прич. ἐσφιγμένος.

Примѣт. 3. Глаголи, коима є характеръ гласъ єзика, обично необразую прош. II. време.

Примѣт. 4. Окончења, коя се съ σϑ починю, губе σ, кадъ предъ њимъ стои безгласно писме, и онда се ово претвара у густо, због тога, што предъ њимъ иде ϑ; н. п. κεκρύφϑαι место κεκρίψϑαι πεπλέχϑαι, место πεπλέξχϑαι.

Примѣт. 5. III. лице вишеброя врем. савр. прош. и давнопр. сред. или страд. кое бы се имало окончавати на -νται и -ντο, као што се могло видити кодъ глагола чисты, неможе се на овай начинъ образовати кодъ нечисты глагола (како безгласны, тако и течны), и то због тога, што се сретаю млога сагласна. Зато се по нужди ово лице образує са причастіемъ савршн. прош. средн. или страд. и III. лицемъ вишебр. врем. садаш. и полупр.

глагола *εἶναι* (*εἰσί-ν-*) *есу* и *ἦσαν*, беше, были су; но по кои путъ избацує се *ν*, и место нѣга узима се *ἄ*; н. п.

τρίβ-ω, тремъ, *τέ-τριμ-μαι* 3. виш. *τετρίφᾰται* (место *τέτριβνται*) д. пр. *ἐτετρίφᾰτο*
πλέκ-ω, плетемъ, *πέ-πλεγ-μαι* 3. виш. *πεπλέχᾰται* (место *πέπλεκνται*) д. пр. *ἐπεπλέχᾰτο*
τάττ-ω уређуемъ *τέ-ταγ-μαι* 3. виш. *τετάχᾰται* (место *τέταγνται*) д. пр. *ἐτετάχᾰτο*
χωρίζ-ω, раздваямъ *κε-χώρισ-μαι* 3. виш. *κεχωρίδᾰται* (место *κεχώριδνται*) д. п. *ἐκεχωρίδᾰτο*
φθείρ-ω, кваримъ *ἔ-φθαρ-μαι* 3. виш. *ἐφθάρᾰται* (место *ἔφθαρνται*) д. пр. *ἐφθάρᾰτο*·

Примери безгласны глагола.

§. 107. А. Глаголи, коима є характеръ гласъ устана (*β*, *π*, *φ*.)

а) Чистъ коренъ: (*β*, *π*, *φ*, буд. *-ψω*).

τρίβω тремъ.

Залогъ дѣйствителный.

Сад.	изявит.	*τρίβ-ω* сосл. *τρίβ-ω* пов. *τρῖβ-ε* неопр. *τρίβ-ειν*, прич. *τρίβ-ων*
п. пр.	„	*ἔτριβ-ον* пожел. *τρίβ-οιμι*
с. пр.	„	(*τέ-τριβ-α*) *τέ-τριφ-α* сос. *τε-τρίφ-ω* пов. неупотреблява се, неопр. *τε-τριφ-έναι* прич. *τε-τριφ-ώς*
д. пр.	„	(*ἐ-τε-τρίβ-ειν*) *ἐ-τε-τρίφ-ειν* пож. *τε-τρίφ-οιμι*
будѣ.	„	(*τρίβ-σω*) *τρίψω* пож. *τρίψοιμι* неопр. *τρίψειν* прич. *τρίψων*
пр. I.	„	*ἔ-τριψα* сос. *τρίψω* пож. *τρίψαιμι* пов. *τρῖψον* неопр. *τρῖψαι* причастіе *τρίψας*.

Залогъ средньій.

садаш.	изявит. *τρίβ-ομαι*	сосл. *τρίβ-ωμαι*	повел. *τρί-βου*		
		неопр. *τρίβ-εσθαι*	прич. *τριβ-όμενος*		
п. пр.	изявит. *ἐ-τριβ-όμην*	пож. *τριβ-οίμην*			
с. пр.	„	(*τέ-τριβ-μαι*)	повелително		неопредѣлено
	Єдноб. 1.	*τέ-τριμ-μαι*	(*τέ-τριβ-σο*)		(*τέ-τριψ-θαι*)
	2.	*τέ-τριψαι*	*τέ-τριφο*		*τε-τρῖφ-θαι*
	3.	*τέ-τριπ-ται*	*τε-τρίφ-θω*		
	Двоб. 1.	*τε-τρίμ-μεθον*			причастіе.
	2.	*τέ-τριφ-θον*	*τέ-τριφ-θον*		*τε-τριμ-μένος, η, ον*
	3.	*τέ-τριφ-θον*	*τε-τρίφ-θων*		
	Виш. 1.	*τε-τρίμ-μεθα*			сослагателно
	2.	*τέ-τριφ-θε*	*τέ-τριφ-θε*		*τε-τριμ-μένος ὦ*
	3.	*τε-τριμ-μένοι εἰσί* (*ν*) или *τε-τρίφ-αται*	*τε-τρίφ-θωσαν* или *τε-τρίφ-θων*		
д. пр.	Єдноб. 1.	*ἐ-τε-τρίμ-μην*	Д. *ἐ-τε-τρίμ-μεθον*	В.	*ἐ-τε-τρίμ-μεθα*
	2.	*ἐ-τέ-τριψο*	*ἐ-τέ-τριφ-θον*		*ἐ-τέ-τριφ-θε*
	3.	*ἐ-τέ-τριπ-το*	*ἐ-τε-τρίφ-θην*		*τε-τριμ-μένοι ὦσαν*
		пожел. *τε-τριμ-μένος εἴην*			*ἦσαν*
буд.	изявит. *τρίψομαι* пож. *τριψοίμην* неопр. *τρίψεσθαι* прич. *τριψόμενος*				
пр. I.	„ *ἐ-τριψάμην* сосл. *τρίψωμαι* пож. *τριψαίμην* пов. *τρῖψαι* неопр. *τρίψασθαι* прич. *τριψάμενος*				
б. III.	из. *τε-τρίψομαι* пож. *τε-τριψοίμην* неопред. *τε-τρίψεσθαι* прич. *τε-τριψόμενος*				

Залогъ страдателный.

пр. I.	изявит. (*ἐ-τρίβ-θην*) *ἐ-τρίφ-θην* сосл. *τριφ-θῶ* пож. *τριφ-θείην* пов. *τρίφ-θητι* неопр. *τριφ-θῆναι* прич. *τριφ-θείς*
буд. I.	изявит. *τριφ-θήσομαι* пож. *τριφ-θησοίμην* неопр. *τριφ-θήσεσθαι* прич. *τριφ-θησόμενος*
пр. II.	изявит. *ἐ-τρίβ-ην* сосл. *τριβ-ῶ* пож. *τριβ-είην* повел. *τρίβ-ηθι, ήτω* и д. т. неопр. *τριβ-ῆναι* прич. *τριβ-είς*
буд. II.	изявит. *τριβ-ήσομαι* пожел. *τριβ-ησοίμην* неопред. *τριβ-ήσεσθαι* прич. *τριβ-ησόμενος*

Глаголно прилаг. (*τριβ-τὸς*) *τριπτὸς, ἡ, ὸν, τριπ-τέος, τέα, τέον.*

§. 108. б) Нечистъ характеръ: *πτ.* у сад. и пол. прош. (буд. *-ψω*).

κόπτω ударамъ, сечемъ.

	Зал. дѣйств.	зал. средн. зал. страд.
Сад.	*κόπτω*	*κόπτ-ομαι*
п. пр.	*ἔ-κοπ-τον*	*ἐ-κοπτ-όμην*
с.пр.I.	(*κέ-κοπ-ά*) *κέ-κοφ-α*	*κέ-κομ-μαι* као *τέ-τριμ-μαι*
д. п. I.	*ἐ-κε-κόφ-ειν*	*ἐ-κε-κόμ-μην*, као *ἐ-τε-τρίμμην*
с. п. II.	*κέ-κοπ-α* (Омиръ)	п. I. *ἐ-κόφ-θην*
д. п. II.	*ἐ-κε-κόπ-ειν*	б. I. *κοφ-θή-σομαι*
будућ.	(*κόπ-σω*) *κόψω*	*κόψομαι* п. II. *ἐ-κόπ-ην*
пр. I	*ἔκοψα*	*ἐ-κοψάμην* б. II. *κοπ-ήσομαι*
б. III.		*κε-κόψομαι*

Глаголно прилагат. *κοπ-τὸς, ἡ, ὸν, κοπ-τέος, τέα, τέον.*

Тако се спреже *κάμπ-τω*, савиямъ, будућ. *κάμ-ψω*, прош. *ἔ-καμψα*, сав. пр. сред. или страд. *κέ-καμ-μαι* (место *κέ-καμμ-μαι*) §. 106. примѣтба 2.

Изяв.			повелително	неопредѣлено
	Єдноб. 1.	*κέκαμμαι*		
	2.	*κέκαμψαι*	*κέκαμψο*	*κέκαμφθαι*
	3.	*κέκαμπται*	*κεκάμφθω*	
	Двоб. 1.	*κεκάμμεθον*		причастіе
	2.	*κέκαμφθον*	*κέκαμφθον*	*κεκαμμένος, η, ον*
	3.	*κέκαμφθον*	*κεκάμφθων*	
	Виш. 1.	*κεκάμμεθα*		
	2.	*κέκαμφθε*	*κέκαμφθε*	
	3.	*κεκαμμένοι εἰσί* (*ν*)	*κεκάμφθωσαν* или *κεκάμφθων*	

глаголно прилагателно: *καμπτὸς, ἡ, ὸν, καμπτέος, τέα, τέον.*

LI. Речи за ученѣ на память и задатци за превод.

Ἀνατρέπω, превраћамъ, разоравамъ.
περιτρέπω, преврћемъ, разоравамъ.
καλύπτω, покривамъ.
καταλείπω, оставлямъ.
προλείπω, напуштамъ, оставлямъ.
θάπτω, закопавамъ.
συνθάπτω, закопавамъ, сараћујемъ заедно.
κλέπτω, крадемъ.
κρύπτω, сакривамъ
ῥίπτω, бацамъ.
ἀλείφω, мажемъ, помазуемъ.
ἐξαλείφω, избрисуемъ, уништожавамъ.
φαίνω, показуемъ, появлю-

ємъ; сред. са пр. II. стр. и буд. II. стр, являмъ се, појављујемъ се.

χορεύω, играмъ.

Μακεδονία, *ἡ*, Македонія.

ναυμαχία, *ἡ*, битка на мору.

πρεσβευτής, *οῦ*, *ὁ*, посланикъ; у вишебр. *πρέσβεις*, *εων*.

Ἐπαμεινώνδας, *ου*, *ὁ*, Епаминондъ.

Εὐριπίδης, *ου*, *ὁ* Еврипидъ.

βίοτος, *ὁ*, животъ, потреба за животъ.

φθόνος, *ὁ*, завист.

Θηβαῖος, *ὁ*, Тивеяцъ.

τρόπαιον, *τό*, трофеј, знакъ побѣде.

αἰών, *ῶνος*, *ὁ*, векъ.

φώρ, *φωρός*, *ὁ*, айдукъ.

τάξις, *εως*, *ἡ*, редъ, поредакъ.

Σαλαμίς, *ῖνος*, *ἡ*, Саламина.

Σοφοκλῆς, *έους*, *ὁ* Софоклисъ.

ῥῆμα, *ατος*, *τό*, речь, речено.

μέλος, *ους*, *τό*, песма.

γυμνός, *ή*, *όν*, го, нагъ.

κεχρημένος, *η*, *ον* (прич. савр. прош. одъ *χράομαι*, требамъ) съ род. потребитъ, имаюћій потребу.

μύχατος, *η*, *ον*, внутреньій, дубокоскривеный.

σκληρός, *ά*, *όν*, сувъ, тврдъ, суровъ.

βυσσόθεν, нарѣч. (одъ *ὁ βυσσός*, дубљина) изъ дубљине.

Ὁ παῖς τὴν ἐπιστολὴν ἐγεγράφει. — Οἱ πολέμιοι πρέσβεις εἰς τὴν πόλιν ἔπεμψαν. — Οἶνος καὶ τὰ κεκρυμμένα φαίνει βυσσόθεν. — Πᾶν ὕψος ἐν ϑνητῷ γένει περιέτρεψεν ἡ χρόνος ἢ φθόνος. — Τὰς τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. — Σοφοκλῆς μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν περὶ τρόπαιον γυμνὸς ἀληλιμμένος ἐχόρευσεν. — Μύρμηκες γῆς μυχάτους οἴκους προλελοιπότες ἔρχονται βιότου κεχρημένοι. — Πολλάκις ὀργὴ ἀνϑρώπων νοῦν ἐξεκάλυψεν. — Τῷ Ἐπαμεινώνδου σώματι συνέϑαψε τὴν δύναμιν τῶν Θηβαίων ὁ καιρός. — Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον οὐ διαμειψόμεϑα τοῖς χρήμασιν. — Εὐριπίδης ἐν Μακεδονίᾳ τέϑαπται. — Θεὸς τοῖς ἀνϑρώποις τὸ μέλλον κεκάλυφεν. — Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτράφησαν ἐν σκληροῖς ἤϑεσιν. — Ἀκούσας καλὸν μέλος τερφθείης ἄν. — Ῥῆμα παρὰ καιρὸν ῥιφθὲν ἀνέτρεψε πολλάκις βίον. — Οἱ φῶρες ἡμῖν τὰ χρήματα κεκλόφασι. — Οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν ἀνατετρόφασιν. — Οἱ στρατιῶται τὰς τάξεις κατέλιπον.

Писмо є одъ дјетета написано (сав. прош.). — Посланици су у варошь одъ непријателя послани (сав. пр.). — Често показује вино, шта (*τί*) човекъ у срцу сакри-

вено има. — Съ тѣломъ Епаминонда саранѣна є (сав. прош.) заєдно и сила Тивеяца. — Будућность є сакривена Богомъ одъ людій. — Лакедемонцы су воспитавали децу у суровимъ нравима. — Єдна лепа песма увеселявала (прош.) насъ є. — Млога су блага одъ айдука покрадена (с. пр.). — Непріятельи су разорили варошь (прош.). — Войници су оставили своє редове (прош.)

§. 109. Б. Глаголи, коима є характеръ гласъ небца (γ. κ, χ,).

а) Чистъ характеръ: γ, κ, χ.

б) Нечистъ характеръ у сад. и пол. прош. σσ атич. ττ, ређе ζ.

πλέκω, плетемъ, буд. -ξω. τάσσω, атич. τάττω, уређуємъ.

	Зал. дѣйств.	зал. средньій.	зал. дѣйст.	зал. сред.
Сад.	πλέκ-ω	πλέκ-ομαι	τάσσ-ω	τάσσ-ομαι
п пр.	ἔ-πλεκ-ον	ἐ-πλεκ-όμην	ἔ-τασσ-ον	ἐ-τασσ-όμην
с. пр.	(πέ-πλεκ-ά)	(πέ-πλεκ-μαι)	(τέ-ταγ-ά)	
	πέ-πλεχ-α	πέ-πλεγ-μαι	τέ-ταχ-α	τέ-ταγ-μαι
д. пр.	ἐ-πε-πλέχ-ειν	ἐ-πε-πλέγ-μην	ἐ-τε-τάχ-ειν	ἐ-τε-τάγ-μην
буд.	(πλέκ-σω) πλέξω	πλέξομαι	(τάγ-σω) τάξω	τάξομαι
прош.	ἔ-πλεξα	ἐ-πλεξάμην	ἔ-ταξα	ἐ-ταξάμην
б. III.		πε-πλέξομαι		τε-τάξομαι.

Залогъ страдателный.

пр. I.	(ἐ-πλέκ-θην)	ἐ-πλέχ-θην	(ἐτάγ-θην) ἐ-τάχ-θην
буд. I.		πλεχ-θήσομαι	ταχ-θήσομαι
пр. II.	ἐ-πλάκ-ην и	ἐ-πλέκ-ην	ἐ-τάγ-ην
буд. II.	πλακ-ήσομαι ,,	πλεκ-ήσομαι	ταγ-ήσομαι

глаголн. прилагат. πλεκτὸς, ἡ, ὸν; πλεκτέος, τέα, τέον; τακτὸς, τακτέος.

Спрезанѣ саврш. прош. сред. или страд. τάσσω и σφίγγω (§. 106. примѣт. 2.), стежемъ.

изяв.	Єдноб. 1.	τέταγμαι	ἔσφιγμαι	повелително
	2.	τέταξαι	ἔσφιγξαι	τέταξο ἐσφιγξο
	3.	τέτακται	ἔσφιγκται	τετάχθω ἐσφίγχθω
	Двоб. 1.	τετάγμεθον	ἐσφίγμεθον	
	2.	τέταχθον	ἔσφιγχθον	τέταχθον ἔσφιγχθον
	3.	τέταχθον	ἔσφιγχθον	τετάχθων ἐσφίγχθων
	Виш. 1.	τετάγμεθα	ἐσφίγμεθα	τέταχθε ἔσφιγχθε
	2.	τέταχθε	ἔσφιγχθε	τετάχθωσαν ἐσφίγχθωσαν.
	3.	τεταγμένοι εἰσί	ἐσφιγμένοι εἰσὶ	или τετάχθων, или ἐσφίγχθων

неопр. τετάχθαι ἐσφίγχθαι прич. τεταγμένος, ἐσφιγμένος.

LII. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Θέλγω, обаявамъ, увеселявамъ утишавамъ, умируємъ.
καταφλέγω, горемъ, изгоревамъ.
ὀρέγω, пружамъ руку; сред. съ род. зактевамъ, имамъ.
περιάγω, проводимъ, водимъ унаоколо.
ἀνορύττω, ископавамъ.
ἀποκηρύττω, проглашуємъ явно, н. пр. лишавамъ кога наслѣдія.
διατάττω, наређуємъ.
συντάττω, слажемъ.
καταπλήττω, ударамъ, поставлямъ у удивленіе, потресамъ, плашимъ.
μεταλλάττω, менямъ, промењуємъ.
ταράττω, узнемируємъ, забуњуємъ, плашимъ.
φυλάττομαι, съ вин. чувамъ се
κράζω (§. 103. прим. 1.), кречимъ, вичемъ, деремъ се.
παραπλάζω, одвраћамъ съ правогъ пута, наводимъ.
πενητεύω, сиротуємъ.
σιγάω, ћутимъ.
ἁμαρτία, ἡ, погрешка, грехъ.
ἀσθένεια, ἡ, слабость.
παραθήκη, ἡ, остава, депозитъ.
ταραχή, ἡ, забуна, немиръ, стра.
τύμβος, ὁ, гробъ.
κλώψ, *ωπός*, ὁ лоповъ, айдукъ.
Θεμιστοκλῆς, *έους*, ὁ, Темистоклъ.
κλόπιμος, *η*, *ον*, айдучкій, украденый.
ἀνέλπιστος, *ον*, неочекиваный, ненадный.
ἄστεγος, *ον*, безкровный, безкућный.
διχόμυθος, *ον*, дволичный, двояко говорећій.
εὔτακτος, *ον*, уредный.
ἤπιος, *ον*, тихій, благій.
ξένος, *ον*, страный; суштеств. гостъ.
ἄφρων, *ον*, несмисленый, будаластый, неразумный.
λίαν, нарѣч. врло, яко, здраво.

Πολλάκις ἤπιος μῦθος καὶ ἄφρονα ἄνδρα ἔθελξεν. — Μὴ τύμβον τεθαμμένου ἀνορύξῃς. — Αἱ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καὶ σοφόν. — Ὁ πλοῦτος πολλάκις περιήγαγεν εἰς ἀσθένειαν. — Θεμιστοκλέα, τὸν Ἀθηναῖον, ὁ πατὴρ ἀπεκήρυξε διὰ τὰς ἐν τῇ νεότητι ἁμαρτίας. — Θεὸς πάντα ἐν τῇ φύσει ἄριστα διατέταχεν. — Πλοῦτον ἔχων σὴν χεῖρα πενητεύουσιν ὄρεξον. — Ἐὰν ἔχωμεν χρήματα ἕξομεν φίλους. — Οἱ πολέμιοι εἰς τὴν πόλιν πεφεύγασιν. — Ξένον σιγᾶν κρεῖττον(ἐστίν), ἢ κεκραγέναι. — Ἔλπιζε τιμῶν τοὺς γονέας

καλῶς. — Λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἕξεις φίλον. — Ὧν ὁ τρόπος ἐστὶν εὔτακτος, τούτοις καὶ ὁ βίος συντέτακται. — Οἱ πολέμιοι ἐδιώχθησαν. — Πολλὰ μὲν ἀνέλπιστα πράττεται, πολλὰ δὲ πέπρακται, πολλὰ δὲ πραχθήσεται. — Εἰ πολέμων καὶ πραγμάτων φροντίζεις, ὁ βίος σου ταραχθήσεται. — Πεφύλαξο τοὺς ἀνθρώπους, οἱ γλῶτταν διχόμυθον ἔχουσιν. — Ἄστεγον εἰς οἶκον δέξαι. — Φωρῶν μὴ δέξῃ κλοπίμην ἀνδρῶν παραθήκην· ἀμφότεροι κλῶπες, καὶ ὁ δεξάμενος καὶ ὁ κλέψας. — Πόνου μεταλλαχθέντος, οἱ πόνοι γλυκεῖς. — Ἡ πόλις ὑπὸ τῶν πολεμίων κατεφλέγη. — Οἱ βάρβαροι καταπλαγέντες ἀπέφυγον.

Варвари, гонѣни одъ Елина, побегну (прош.) у варошь. — Кои є (людій) начинъ (живота) уреданъ, они су и животъ добро уредили. — Непріятельи су спалили (прош.) варошь. — Варвари су уплашили (прош.) грађане. — Ако се ты (о) ратовима (род.) и дѣлима (род.) бринешъ, узнемиришешъ свой животъ. — Одъ Елина су млога и лепа дѣла починѣна (савр. прош.). — Я ћу се чувати людій, кои имаю дволичанъ єзикъ. — Жене, одъ непріятеля уплашене, дрекну (прош.).

§. 110. Глаголи, коима є характеръ гласъ єзика (*δ, τ, ϑ*)

а) Чистъ характеръ: *δ, τ, ϑ.*

б) Нечистъ характеръ у врем. сад. и полупрош. *ζ*, ређе *σσ*.

ψεύδω, лажемъ, буд. -σω — *φράζω*, говоримъ.

врем.	Зал. дѣйств.	Зал. сред.	Зал. дѣйств.	Зал. сред.
сад.	*ψεύδ-ω*	*ψεύδ-ομαι*	*φρά-ζω*	*φράζ-ομαι* мислимъ
п. пр.	*ἔ-ψευ-δον*	*ἐ-ψευδ-όμην*	*ἔ-φραζ-ον*	*ἐ-φραζ-όμην*
с. пр.	(*ἔ-ψευδ-κα*)	(*ἔ-ψευδ-μαι*)	(*πέ-φραδ-κα*)	(*πέ-φραδ-μαι*)
	ἔ-ψευ-κα	*ἔ-ψευσ-μαι*	*πέ-φρα-κα*	*πέ-φρασ-μαι*
д. пр.	*ἐ-ψεύ-κειν*	*ἐ-ψεύσ-μην*	*ἐ-πε-φρά-κειν*	*ἐ-πε-φράσ-μην*
буд.	(*ψεύδ-σω*)	(*ψεύδ-σομαι*)	(*φράδ-σω*)	(*φράδ-σομαι*)
	ψεύσω	*ψεύ-σομαι*	*φρά-σω*	*φρά-σομαι*
пр. I. б. III.	*ἔ-ψευσ-α*	*ἐ-ψευ-σάμην*	*ἔ-φρα-σα*	*ἐ-φρα-σάμην*
				πεφρά-σομαι

Залогъ страдателый.

пр. I.	(*ἐ-ψεύδ-θην*)	*ἐ-ψεύσ-θην*	(*ἐ-φράδ-θην*) *ἐ-φράσ-θην*
буд. I.		*ψευσ-θήσομαι*	*φρασ-θήσομαι*

глаголн. прилагателно: (*ψευδ-τέος*) *ψευσ-τέος*, *τέα*, *τέον*, *φρασ-τέος*, *τέα*, *τέον*.

Спрезанѣ савршено прошло среднѣгъ или страдателногъ.

изявително.	Єдноб. 1.	*ἔψευσ-μαι*	повелително	неопредѣлено
	2.	*ἔψευ-σαι*	*ἔψευ-σο*	*ἐ-ψεῦσ-θαι*
	3.	*ἔψευσ-ται*	*ἐψεύ-σθω*	
	Двоб. 1.	*ἐψεύσ-μεθον*		причастіе
	2.	*ἔψευσ-θον*	*ἔψευ-σθον*	*ἐ-ψευσ-μένος*, *η*, *ον*
	3.	*ἔψευσ-θον*	*ἐψεύ-σθων*	
	Виш. 1.	*ἐψεύσ-μεθα*		
	2.	*ἔψευ-σθε*	*ἔψευ-σθε*	
	3.	*ἐψευσ-μένοι εἰσί*	*ἐψεύ-σθωσαν* или *ἐψεύ-σθων*.	

LIII. Речи за ученѣ на паметъ и задатци за превод.

Πείθω, съ вин. наговарамъ, убеђуємъ речма; савр. прошло II. съ дат. поверавамъ, осланямъ се.

ἁρπάζω, грабимъ. отимамъ.

μαλακίζω, разнѣжавамъ.

ὀπάζω, пуштамъ, дозволявамъ, даємъ.

ὁρίζω, опредѣлявамъ.

σκεδάζω, разсипамъ, разбіямъ.

σπανίζω, трпимъ оскудицу, оскудѣвамъ.

συναρμόζω, саставлямъ, удешавамъ.

φράζω, говоримъ, изговарамъ.

στρέφω, окрећемъ.

ἁμαρτάνω, грешимъ.

παύω, престаємъ, оконча-

вамъ: *τινά τινος*, ослобођавамъ некога нечега; сред. престаемъ.

Ἀσία, ἡ, Азія.

εὐφροσύνη, ἡ, радость, задовольство.

πληγὴ, ἡ ударъ.

Μιθριδάτης, ου, ὁ, Митридатъ.

ἔφηβος, ὁ, младићъ.

ὄλβος, ὁ, богатство, благостанъ, срећа.

ἐγκώμιον, τό, похвала.

Δράκων, ονος, ὁ, Драконъ.

δίψος, ους, τό, жеђъ.

ῥῖγος, ους, τό, ладноћа.

αὖθις, нарћч. опетъ.

ἔτι, нарћч. іошт.

ἤδη, нарћч. већъ.

μετέπειτα, нарћч. после.

ἤν (место *ἐάν*) са сосл. ако, кадъ.

Παῦσόν με, ὦ φίλε, πόνων, σκέδασον δὲ μερίμνας, στρέψον δ' αὖθις εἰς εὐφροσύνας. — Σπανιοῦσιν, οἳ τοῖς χρήμασιν οὐ χρῶνται. — Μιθριδάτης Ἀσίαν ἥρπακεν. — Λόγισαι πρὸ ἔργου. — Οἱ θεοὶ τοῖς θνητοῖς ὄλβον ὤπασαν. — Ὁ θεὸς ἅπαντα συνήρμοκεν. — Ἤν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσει. — Τοὺς συνετοὺς ἄν τις πείσειε τάχιστα εὖ λέγων. — Ἐν τοῖς Δράκοντος νόμοις μία ἅπασιν ὥριστο τοῖς ἁμαρτάνουσι ζημία, θάνατος. — Πλούτῳ πεποιθὼς ἄδικα μὴ πειρῶ ποιεῖν. — Ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς ἐγκώμια. — Οἱ τῶν Ἑλλήνων ἔφηβοι εἰθίσθησαν φέρειν λιμόν τε καὶ δίψος καὶ ῥῖγος, ἔτι δὲ πληγὰς καὶ πόνους ἄλλους. — Εἰ πολέμων φροντιεῖς, ὁ βίος σου ταραχθήσεται. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἀεὶ θαυμασθήσονται. — Πλούτῳ πολλοὶ ἤδη ἐμαλακίσθησαν.

Бриге су тобомъ (*διά σε*) разсуте. — Оскудьваће онай, кой своє новце неупотреблява. — Смртнима є срећа одъ богова дана. — Одъ Бога є све удешено. — Паметни могу брзо убеђени быти (пожел. са *ἄν*). — Драконъ є опредьліо за све грешеће єдну казнь, смрть. — Богатство є млоге разнѣжило. — Свагда ћемо се мы дивити Атинянима. — Елини навикаваy своє младиће све труде подносити. — Сократу (вин.) су се дивили збогъ (*ἐπί* съ дат.) мудрости. — Ніє лепо ослонити се на богатство. — Песма є бриге разбила, (растерала)

Б. Образованѣ течны глагола.

§. 111. Образованѣ времена.

1. Течни глаголи, т. є. коима є характеръ єдно одъ течны сагласны: *λ*, *μ*, *ν*, *ϱ*, образую врем. буд. зал. дѣйи сред. и врем. прош. I. дѣйств. и сред. безъ временогъ характера *σ*, а врем. саврш. пр. I. дѣйствит. са временимъ характеромъ *κ*, н. пр.

σφάλλω (коренъ: *σφαλ*), буд. *σφαλ-ῶ*, прош. I. *ἔ-σφηλα*, с. пр. *ἔ-σφαλ-κα*

Примѣт. 1. Окончења будућегъ времена течны глагола: *-ῶ,-οῦμαι* (поставша одъ *-έσω,-έσομαι*) имаю превучено удареніе, као врем. сад. дѣйств. и сред. сливены глагола на *έω*, н. пр, *φιλ-ῶ*, *φιλ-οῦμαι*. — Време будуће III. немаю течни глаголи. — О гласной промени течны глагола види §. 102. 2. и 3.

2. Време садашнѣ овы глагола, изузимаюћи малый брой глагола, коима є корено самогласно *ε*, има подкрепленѣ, коє се у томъ састои, што се характеръ *λ* удвоява, или што се течно *ν* после характера умеће, или у томъ, што се кратко корено самогласно или продужава, као кодъ свію глагола на *ἴνω*, *ὑνω*, *ὕρω*, или се отеже; н. пр. *σφάλ-λ-ω*, *τέμ-ν-ω*; *κρίν-ω*; *ἀμύν-ω*, *φαίν-ω* (корени: *σφαλ*, *τεμ*, *κρῖν*, *ἀμῦν*, *κτεν*, *φαν*); али *μέν-ω*, *νέμ-ω* съ чистимъ кореномъ.

3. Сва се времена образую одъ чистогъ корена, али тако, да се самогласно у последнѣмъ слогу корена у прош. I. дѣйств. и сред. продужава; н. пр. *σφάλλ-ω* (*σφαλ*), буд. *σφαλ-ῶ*, прош. II. страд. *ἐ-σφάλ-ην*, савр. пр. I. дѣй. *ἔ-σφαλ-κα*, прош. I дѣйств. *ἔ-σφηλ-α*, прошло I. сред. *ἐ-σφηλ-άμην*.

Сви течни глаголи деле се по кореномъ самогласномъ буд. времена: *ᾰ*, *ε*, *ῐ* и *ῠ*, на четири реда; прош. II. дѣйств. или сред. овде є редко. У прош. I. отеже се *ᾰ* и *η*, *ε* у *ει*, *ῐ* у *ῑ*, *ῠ* у *ῡ*. као:

I. редъ съ ᾰ у будућ. врем.

садашнѣ	будуће	прошло I.
κάμν-ω, радимъ,	*καμ-οῦμαι*	нема.
τεκμαίρ-ω, опредѣлявамъ,	*τεκμαρ-ῶ*	*ἐ-τέκμηρ-α*
φαίν-ω, показуємъ,	*φαν-ῶ*	*ἔ-φην-α*

II. редъ съ ε у будућ. врем.

μέν-ω,	остаємъ,	*μεν-ῶ*	*ἔ-μειν-α*
ἀγγέλλ-ω,	являмъ,	*ἀγγελ-ῶ*	*ἤγγειλ-α*
τέμν-ω,	сечемъ,	*τεμ-ῶ*	нема
νέμ-ω,	делимъ,	*νεμ-ῶ*	*ἔ-νειμ-α*
ἱμείρ-ω,	зактевамъ,	*ἱμερ-ῶ*	*ἵμειρ-α*

III. редъ съ ῐ у будућ. врем.

τίλλ-ω,	чупамъ	*τῖλ-ῶ*	*ἔ-τῑλ-α*
κρίν-ω,	судимъ	*κρῖν-ῶ*	*ἔ-κρῑν-α*

IV. редъ съ ῠ у будућ. врем.

σύρ-ω,	вучемъ	*σῦρ-ῶ*	*ἔ-σῦρ-α*
ἀμύν-ω,	задржавамъ	*ὑμῦν-ῶ*	*ἤμῦν-α*

Примѣт. 2. Слѣдующи глаголи првогъ реда немаю у прош. врем. *η*, него *ᾱ*, т. є съ окончењемъ *-αίνω*: *ἰσχναίνω*, мршавимъ (*ἴσχᾱνα*, *ἰσχᾱναι*), *κερδαίνω*, добывамъ (*ἐκέρδᾱνα*, *κερδᾱναι*), *κοιλαίνω* бушимъ, дубимъ (*ἐκοίλᾱνα*, *κοιλᾱναι*), *λευκαίνω*, белимъ, *ὀργαίνω*, лютимъ, *πεπαίνω*, зремъ; далѣ сви глагола на *-ραίνω*, н. пр. *περαίνω*, свршуємъ, буд. *περανῶ*, прош. *ἐπέρᾱνα*, неопр. *περᾶναι* (осимъ: *τετραίνω*, бушимъ, *ἐτέτρηνα*, *τετρῆναι*), сви глаголи на *-ιαίνω*, н. пр. *πιαίνω*, гоимъ, *ἐπίᾱνα*, *πιᾶναι* (осимъ: *μιαίνω*, калямъ, *μιῆναι*). И *αἴρω* дижемъ, *ἄλλομαι*, скачемъ, принадлеже овде: *ἦρα*, *ἆραι*, *ἠλάμην*, *ἅλασθαι* (а не *ἦραι*, *ἥλασθαι*).

5. Време савр. прош. I. дѣйств. съ характеромъ *ν*, требало бы да се свршує на *-γκα*, н. пр. *μεμίαγ-κα* (одъ *μιαίνω*, калямъ, место *μεμίαν-κα*, §. 8. 6.). Овай се начинъ само кодъ доцніи списателя налази. Валяный грчкій є-

зикъ избегавао є овай начинъ, избациваюћи *ν*, као кодъ *κερδαίνω*, савр. прош. *κεκέρδᾰκα*, употребляваюћи саврш. прош. II. време место савр. прош. I. као кодъ *κτείνω*, убіямъ, *ἀπέκτονα*, или необразуюћи никако савр. пр. време, као кодъ глагола на *-ένω*, или га образуюћи само одъ задатка, као кодъ *μένω*, н. пр. *μεμένηκα*, одъ *μενέω*.

6. Слѣдуюћа три глагола съ характеромъ *ν*, избацую *ν*, не само у саврш. прош. и дав. прош. дѣйств. него и у савр. прош. и дав. прош. сред. или страд. и у прош. I. страд. н. пр.

κρίνω, судимъ,	*κέκρῐκα*	*κέκρῐμαι*	*ἐκρίθην*
κλίνω, гибамъ,	*κέκλῐκα*	*κέκλῐμαι*	*ἐκλίθην*
πλύνω, перемъ,	*πέπλῠκα*	*πέπλῠμαι*	*ἐπλύθην*

7. Свръ образованя саврш. прош. сред. или страд. има се слѣдуюће примѣтити:

а) Кадъ после течногъ сагласногъ слѣдує *σθ*, онда се избацує *σ* (§. 106. прим. 4.), н. пр. *ἠγγέλθαι* (место *ἠγγέλ-σθαι*), *πεφάνθαι*.

б) Кодъ глагола на *αίνω* и *ύνω* избацує се *ν* предъ окончениама, коя се съ *μ* починю, и за подкрепленѣ слога умеће се *σ*; н. пр. *φαίν-ω*, *πέφα-σ-μαι*, *πεφά-σ-μεθα*; но кодъ неки глагола претвара се *ν* у *μ*, н. пр. *παροξύνω*, дражимъ, *παρώξυμμαι*; *αἰσχύν-ω*, срамотимъ, *ᾔσχυμμαι*, неопр. *-ύνθαι*. *Τείνω* има у савр. прош. *τέτᾰμαι*.

8. У врем. савр. прош. II, коє се само кодъ малогъ броя глагола образує, продужава се кратко корено самогласно предъ окончениемъ *α* исто тако, као кодъ пр. I. дѣйств. (№ 3.), осимъ глагола, кои имаю *ε* у будућ. времену, и кои примаю гласну промену *ο* (§. 102. 4.), н. пр. *φαίν-ω*, прош. I. *ἔ-φην-α*, савр. прош. II. *πέ-φην-α*; *σπείρ-ω*, сеємъ, буд. *σπερ-ῶ*, саврш. прош. II. *ἔσπορ-α*.

§. 112. Примери течны глагола. ἀγγέλλω являмъ.

Зал дѣйствителны.

Сад.	изявител.	ἀγγέλλω	сослаг. ἀγγέλλω	повел. ἄγγελλε	неопред. ἀγγέλλειν прич. ἀγγέλλων
п. пр.	изявител.	ἤγγελλ-ον	пожелат. ἀγγέλλοιμι		
с. п. I.	изявител.	ἤγγελ-κα	сослагат. ἠγγέλ-κω	пов. неупотреблява се,	неопр. ἠγγελκέναι прич. ἠγγελκώς
д. п. I.	изявител.	ἠγγέλ-κειν	пожел. ἠγγέλ-κοιμι		
с.пр.II		ἔ-φθορ-α	одъ φθείρω, кварнмъ, давн. прош. II.		ἐ-φθόρ-ειν
б. изя.	Єдноб. 1.	ἀγγελ-ῶ	пож. ἀγγελοῖμι		или ἀγγελοίην
	2.	ἀγγελ-εῖς	ἀγγελοῖς		ἀγγελοίης
	3.	ἀγγελ-εῖ	ἀγγελοῖ		ἀγγελοίη
	Двоб. 2.	ἀγγελ-εῖτον	ἀγγελοῖτον		ἀγγελοίητον
	3.	ἀγγελ-εῖτον	ἀγγελοίτην		ἀγγελοιήτην
	Виш. 1.	ἀγγελ-οῦμεν	ἀγγελοῖμεν		ἀγγελοίημεν
	2.	ἀγγελ-εῖ-τε	ἀγγελοῖτε		ἀγγελοίητε
	3.	ἀγγελ-οῦσι	ἀγγελοῖεν		ἀγγελοῖεν
		неопр. ἀγγελεῖν, прич. ἀγγελῶν, οῦσα, οῦν			
пр. I.	изявител.	ἤγγειλ-α, сослаг. ἀγγείλω, пож. ἀγγείλαιμι, повел. ἄγγειλον неопр. ἀγγεῖλαι, прич. ἀγγείλας			
пр. II.	изявител.	ἤγγελ-ον сослаг. ἀγγέλω пож. ἀγγέλοιμι пов. ἄγγελε неопр. ἀγγελεῖν прич. ἀγγελών, οῦσα, όν.			

Залогъ средньій.

сад.	изявит.	ἀγγέλλ-ομαι	сослаг. ἀγγέλλωμαι	пов.	ἄγγέλλου
			неопред. ἀγγέλλεσθαι		ἀγγελλόμενος
п. пр.	изявит.	ἠγγελλ-όμην	пожел. ἀγγελλ-οίμην		
с. п.из.	Єдноб. 1.	ἤγγελ-μαι	повелително		неопредѣлено
	2.	ἤγγελ-σαι	ἤγγελ-σο		ἠγγέλ-θαι
	3.	ἤγγελ-ται	ἠγγέλ-θω		причаст.
	Двоб. 1.	ἠγγέλ-μεθον			ἠγγελ-μένος
	2.	ἤγγελ-θον	ἤγγελ-θον		сослагат.
	3.	ἤγγελ-θον	ἠγγέλ-θων		ἠγγελ-μένος ὦ
	Виш. 1.	ἠγγέλ-μεθα			
	2.	ἤγγελ-θε	ἤγγελ-θε		
	3.	ἠγγελ-μένοι εἰσὶ	ἠγγέλ-θωσαν	или	ἠγγέλθων
д. пр.	ἠγγέλ-μην, -σο, -το, μεθον, -θον, -θην, -μεθα, -θε, ἠγγελμένοι ἦσαν				
буд. изяв.	Єдноб. 1.	ἀγγελ-οῦμαι	пож. ἀγγελ-οίμην		неопредѣлено
	2.	ἀγγελ-ῆ или -εῖ	ἀγγελ-οῖο		ἀγελ-εῖσθαι
	3.	ἀγγελ-εῖται	ἀγγελ-οῖτο		причастіе
	Двоб. 1.	ἀγγελ-ούμεθον	ἀγγελ-οίμεθον		ἀγγελ-ούμενος
	2.	ἀγγελ-εῖσθον	ἀγγελ-οῖσθον		
	3.	ἀγγελ-εῖσθον	ἀγγελ-οίσθην		
	Виш. 1.	ἀγγελ-ούμεθα	ἀγγελ-οίμεθο		
	2.	ἀγγελ-εῖσθε	ἀγγελ-οῖσθε		
	3.	ἀγγελ-οῦνται	ἀγγελ-οῖντο		
пр. I.	изявител.	ἠγγειλ-άμην сослаг. ἀγγειλ-ωμαι пожел. ἀγγειλ-αίμην			
	повелит.	ἀγγειλ-αι неопред. ἀγγείλασθαι прич. ἀγγειλ-άμενος			
пр. II.	изявител.	ἠγγελ-όμην, сослаг. ἀγγέλ-ωμαι пожел. ἀγγελ-οίμην повел. ἀγγελ-οῦ неопред. ἀγγελ-έσθαι прич. ἀγγελ-όμενος.			

Залогъ страдателный.

пр. I.	изявит.	ἠγγέλ-θην, сослаг. ἀγγελ-θῶ, пожелат. ἀγγελ-θείην, повелит. ἀγγέλ-θητι неопред. ἀγγελ-θῆναι, прич. ἀγγελ-θείς
буд. I.	изявит.	ἀγγελ-θήσομαι, пожелат. ἀγγελ-θησοίμην, неопред. ἀγγελ-θήσεσθαι прич. ἀγγελ-θησόμενος
пр. II.	изявит.	ἠγγέλ-ην, сослаг. ἀγγελ-ῶ, пожел. ἀγγελ-είην, повел. ἀγγέλ-ηθι неопр. ἀγγελ-ῆναι, прич. ἀγγελ-είς
бу. II.	изявит.	ἀγγελ-ήσομαι и т. д. као будуће I. страд.

Глаголно прилаг. ἀγγελ-τέος, τέα, τέον.

§. 113. Краћи примери, уређени по кореномъ самогласномъ времена будућегъ.

а. съ *ᾰ* у буд. *σφάλλω* погрешавамъ; *φαίνω*, показуемъ, сред. показуемъ се.

	Зал. дѣйст.	зал. средн.	зал. дѣйств.	зал. средн.
сада.	σφάλλ-ω	σφάλλ-ομαι	φαίν-ω	φαίν-ομαι
п. пр.	ἔ-σφαλλ-ον	ἐ-σφαλλ-όμην	ἔ-φαιν-ον	ἐ-φαιν-όμην
с. пр. I.	ἔ-σφαλ-κα	ἔ-σφαλ-μαι	(πέ-φαγ-κα)	πέ-φασ-μαι
д. пр. I.	ἐ-σφάλ-κειν	ἐ-σφάλ-μην	(ἐ-πε-φάγ-κειν)	ἐ-πε-φάσ-μην
с. п. II.			πέ-φην-α	
д. п. II.			ἐ-πε-φήν-ειν	
будућ.	σφαλ-ῶ, εῖς, εῖ	нема	φαν-ῶ	φαν-οῦμαι
пр. I.	ἔ-σφηλ-α	нема	ἔ-φην-α	ἐ-φην-άμην

Залогъ страдателный.

пр. I.	ἐ-σφάλ-θην		ἐ-φάν-θην	
буд. I.	σφαλ-θήσομαι		φαν-θήσομαι	
пр. II.	ἐ-σφάλ-ην		ἐ-φάν-ην	
буд. II.	σφαλ-ήσομαι		φαν-ήσομαι	

Глагол. прилагат. σφαλ-τέος, τέα, τέον, φαντέος.

Спрезанѣ савршено прош. сред. или страд. одъ

φαίν-ω, показуемъ ξηραίν-ω, сушимъ, и τείν-ω, затежемъ.

изяв.	Єдноб.	1.	πέ-φασ-μαι	ἐ-ξήραμ-μαι	τέ-τα-μαι
		2.	πέ-φαν-σαι	ἐ-ξήραν-σαι	τέ-τα-σαι
		3.	πέ-φαν-ται	ἐ-ξήραν-ται	τέ-τα-ται
	Двоб.	1.	πε-φάσ-μεθον	ἐ-ξηράμ-μεθον	τε-τά-μεθον
		2.	πέ-φαν-θον	ἐ-ξήραν-θον	τέ-τα-σθον
		3.	πέ-φαν-θον	ἐ-ξήραν-θον	τέ-τα-σθον
	Виш.	1.	πε-φάσ-μεθα	ἐ-ξηράμ-μεθα	τε-τά-μεθα
		2.	πέ-φαν-θε	ἐ-ξήραν-θε	τέ-τα-σθε
		3.	πε-φασ-μένοι εἰσὶ	ἐ-ξηραμ-μένοι εἰσί	τέ-τα-νται
повел.	Єдноб.	2.	(πέ-φαν-σο)	(ἐ-ξήραν-σο)	τέ-τα-σο
		3.	πε-φάν-θω	ἐ-ξηράν-θω	τε-τά-σθω
	Двоб.	2.	πέ-φαν-θον	ἐ-ξήραν-θον	τέ τα-σθον
		3.	πε-φάν-θων	ἐ-ξηράν-θων	τε-τά-σθων
	Виш.	2.	πέ-φαν-θε	ἐ-ξήραν-θε	τέ-τα-σθε
		2.	πεφάνθωσαν или πε-φάν-θων	ἐ-ξηράν-θωσαν или ἐ-ξηράν-θων	τε-τά-σθωσαν или τε-τά-σθων
неопр.			πε-φάν-θαι	ἐ-ξηράν-θαι	τε-τάσθαι
прич.			πε-φασ-μέ-νος	ἐ-ξηραμ-μένος	τε-τα-μένος

§. 114. б. съ ε у врем. буд. ἰμείρ-ω (іонич и поєт.) иштемъ, и στέλλ-ω, шилѣмъ.

	Зал. дѣйств.	зал. сред.	зал. дѣйств.	зал. средн.
сад.	ἰμείρ-ω	ἰμείρ-ομαι	στέλλω	στέλλ-ομαι
п. пр.	ἴμειρ-ον	ἰμειρ-όμην	ἔ-στελλ-ον	ἐ-στελλ-όμην
с. пр I	ἴμερ-κα	ἴμερ-μαι	ἔ-σταλ-κα	ἔ-σταλ-μαι
д. пр. I	ἰμέρ-κειν	ἰμέρ-μην	ἐ-στάλ-κειν	ἐ-στάλ-μην
с.пр.II			ἔ-φθορ-α одъ φθείρω	
д.пр.II			ἐ-φθόρ-ειν	
будућ.	ἰμερ-ῶ	ἰμερ-οῦμαι	στελ-ῶ	στελ-οῦμαι
пр. I.	ἴμειρ-α	ἰμειρ-άμην	ἔ-στειλ-α	ἐ-στειλ-άμην

Залогъ страдателный.

пр. I.	ἰμέρ-θην	ἐ-στάλ-θην	пр. II. ἐ-στάλ-ην
будућ	ἰμερ-θήσομαι	σταλ-θήσομαι	б. II. σταλ-ήσομαι

Глагол. прил. ἰμερ-τός, ή, όν, ἰμερ-τέος, τέα, τέον, σταλ-τός, σταλ-τέος.

Прим. спрезанѣ саврш. прош. сред. или стр. иде као: ἤγγελ-μαι.

§. 115. в. съ ῐ и ῠ у будућемъ времену.

а) τίλλ-ω, чупамъ, σύρω, вучемъ, μολύν-ω, калямъ.

сад.	τίλλ-ω	σύρ-ω	μολύν-ω
	τίλλ-ομαι	σύρ-ομαι	μολύν-ομαι
с. пр.	τέ-τιλ-κα	σέ-συρ-κα	(με-μόλυγ-κα)
	τέ-τιλ-μαι	σέ-συρ-μαι	με-μόλυσ-μαι
будућ.	τιλ-ῶ	συρ-ῶ	μολυν-ῶ
	τιλ-οῦμαι	συρ-οῦμαι	μολυν-οῦμαι
пр. I.	ἔ-τιλ-α	ἔ-συρ-α	ἐ-μόλυν-α
	ἐ-τιλ-άμην	ἐ-συρ-άμην	ἐ-μολυν-άμην
п.I. ст.	ἐ-τίλ-θην	ἐ-σύρ-θην	ἐ-μολύν-θην
б.I. ст.	τιλ-θήσομαι	συρ-θήσομαι	μολυν-θήσομαι

Глагол. прил. τιλ-τός, τιλ-τέος, συρ-τός, συρ-τέος, μολυν-τός, μολυν-τέος.

Прим. I. време савр. прош. сред. или страд. τέ-τιλ-μαι, σέ-συρ-μαι спреже се као: ἤγγελ-μαι а με-μόλυσ-μαι као πέ-φασ-μαι, а ἴσχυμμαι (одъ αἰσχύν-ω, застиђуемъ), као ἐ-ξήραμ-μαι.

б) κλίν-ω, савіямъ, πλύν-ω, перемъ, съ избаченимъ ν (§. 111. б).

	Зал. дѣйств.	зал. сред.	зал дѣйств.	зал. сред.
сад.	κλίν-ω	κλίν-ομαι	πλύν-ω	πλύν-ομαι
с. пр.	κέ-κλι-κα	κέ-κλι-μαι	πέ-πλυ-κα	πέ-πλυ-μαι
будућ.	κλιν-ῶ	κλιν-οῦμαι	πλυν-ῶ	πλυν-οῦμαι
пр. I	ἔ-κλιν-α	ἐ-κλιν-άμην	ἔ-πλυν-α	ἐ-πλυν-άμην

Залогъ страдателный.

пр. I.	ἐ-κλί-θην буд. I. κλί-θήσομαι	ἐ-πλύθην, πλυ-θήσομαι
пр. II.	ἐ-κλίν-ην буд. II. κλίν-ήσομαι	

Прим. 2. Време савр. прош. сред. или стр. κέ-κλι-μαι и πέ-πλυ-μαι спреже се као τέ-τα-μαι и саглашава се съ чистимъ глаголима.

LIV. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Αποστέλλω, шилѣмъ, пошилѣмъ.
ἐξοκέλλω, терамъ, (обично за лађу) съ правогъ пута. наводимъ.
μεταβάλλω, променюємъ.
περιστέλλω, облачимъ.
ἀποκτείνω, убіямъ.
δυσχεραίνω, съ дат. лютимъ се, негодуємъ.
ἐκφαίνω, показуємъ, обявлюємъ, изговарамъ.
κερδαίνω, добывамъ.
μιαίνω, калямъ, прлямъ.
πεπαίνω, зремъ, ублажавамъ.
χαίνω. отварамъ уста; савр. прош. II. чекамъ съ отвореними устима, зіямъ, блеимъ.
καθαίρω, чистимъ.
οἰκτείρω, съ вин. сажалуємъ.
διαφθείρω, разоравамъ, разрушавамъ, упропашћавамъ, опустошавамъ.
σπείρω, сеємъ.
νοέω, мислимъ.
γυία, ἡ, орађа земля, полѣ.
Ἀθῆναι, αἱ, Атина.
ναυηγὸς, ὁ, кои претрпи кораблѣкрушеніе.
πεδίον, τό полѣ.
αὔξησις, ἡ, растенѣ, напредованѣ.
Θησεύς, έως, ὁ, Тезей.
Τροιζήν, ῆνος, ἡ, Тризинъ.
κρυπτός, ή, όν, сакривеный, тайный.
ἀδύνατος, ον, немоћный.
ἀσώματος, ον, безъ тѣла, безтѣлный.
παραδόξως, нарѣч. неочекивано.

Κρῖναι φίλους οὐ ῥᾴδιον. — Ἡ ἀδολεσχία πολλοὺς ἤδη διέφθειρεν. — Ὁ πλοῦτος πολλάκις ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον εἰς ἕτερον ἦθος. — Ὁ ἄγγελος ἐπήγγειλε τὴν νίκην. — Οἱ πολέμιοι τὴν χώραν διέφθειραν. — Ναυηγοὺς οἰκτειρον, ἐπεὶ πλοῦς ἐστιν ἄδηλος. — Ἢν ἀποκείνης ἐχθρόν σου, χεῖρα μιανεῖς. — Σπερῶ γυίας· ὁ θεὸς αὔξησιν παρέξει. — Τὰ κρυπτὰ μὴ ἐκφήνῃς φίλον. — Φύσιν πονηρὰν μεταβαλεῖν οὐ ῥᾴδιον. — Ἡ τύχη πολλάκις τοὺς μέγα φρονοῦντας παραδόξως ἔσφηλεν. — Οἱ Πέρσαι πολλὰς ναῦς εἰς Ἑλλάδα ἀπεστάλκεσαν. — Θεὸν μὲν νοῆσαι, χαλεπόν, φράσαι δε, ἀδύνατον. — Τὸ γὰρ ἀσώματον σώμασι σημῆναι, ἀδύνατον. — Τὴν ψυχὴν καλοῖς νοήμασι περίστειλον. — Ὁ κῆπος καλοῖς ῥόδοις τέθηλεν. — Τί κέχηνας, ὦ παῖ; — Οἱ πολέμιοι τὰ παιδία διαφθεροῦσιν. — Οἱ σοφισταὶ ἐκ τῆς σοφίας πολλὰ ἐκέρδᾶναν. — Ἐκάθηρε

Θησεὺς τῶν κακούργων τὴν ὁδὸν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐκ Τροιζῆνος. — Καλόν ἐστι τὴν ὀργὴν πεπᾶναι. — Μὴ δυσχεράνῃς τοῖς ἀγαθοῖς. —

Путь изъ Тризина у Атину очистіо є Тезей (одъ) злочинаца — Млоге су лађе одъ Персіянаца послане у Грчку (пр.) — Деца зіяю. — Млоге є горде судбина потресла. — Блебетанѣ є млоге упропастило. — Побѣда є вѣстникомъ обявлѣна (пр.). — Поля є непріятель разоріо. — Добаръ ће човекъ сажалѣвати сиромаха. — Добри ће имати добре за пріятелѣ (вин.). — Ты си одъ (ἐκ) мудрости млого добыо. — Пріятель неће изговорити тайне пріятеля. — Грађани су посеяли поля, али непріятельи су ій разорили. — Злоба ће се скоро (τάχα) показати. — Земля ће орађа быти скоро одъ непріятеля упропашћена (буд. II. стр.).

LV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐντέλλω, и *ἐντέλλομαι*, заповедамъ, налажемъ.
αἰσχύνω, срамотимъ, срамимъ; сред. стидимъ се.
ἀμύνω, одбранюємъ, уздржавамъ, сред. бранимъ се, светимъ се.
ἀποφαίνω, показуємъ, изясняванъ се, кажемъ.
βασκαίνω, обчаравамъ, уричемъ (урећи одъ), извикавамъ.
παρατείνω, пружамъ.
παραξύνω, побуђавамъ, лютимъ.
περαίνω, свршуємъ.
αἴρω, дижемъ.
διασπείρω, разсеявамъ, разносимъ гласъ, разглашавамъ.
ἐμπτύω, плюємъ на што (съ (дат.)
ὁμιλέω, съ дат. говоримъ съ некимъ, обходимъ се.
πλήττω, біємъ, ранимъ.
σπουδάζω, озбилянъ самъ, ревностанъ, дѣятеланъ.
ἧττα, *ἡ*, страданѣ, (т. є побѣда одъ стране непріятеля).
πολιορκία, *ἡ*, обсада.
Μεθώνη, *ἡ*, Метона.
τιθήνη, *ἡ*, дадиля.
ἀθλητής, *ὁ*, борацъ,
Φίλιππος, *ὁ*, Филипъ.
ταῦρος, *ὁ*, бикъ.
παιδίον (умалително одъ *παῖς*) *τό*, детенце.
στάδιον, *τό*, просторъ одъ 125 римски корачій (или 600

стопа); 2) место утркивања.

Κρότων, ωνος, ἡ, Кротонъ.

Μίλων, ωνος, ὁ, Милонъ.

ὄρασις, ἡ, видъ.

τέλος, ου, το, свршетакъ.

τόξευμα, τὸ, испуштена стрела, стрелянѣ.

κοινὸς, ἡ, όν, обштый.

μακράν (раз. *ὁδόν*), нарѣч. далеко.

οὔποτε, нарѣч. нигда.

τάχα, нарѣч. брзо.

ὡς, саюзъ да, дабы (после главны времена са сосл.; после истор. врем. съ пожелателн.).

Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τοῦ στραιηγοῦ εἰς τὴν μάχην παρωξύνθησαν. — Φίλιππος ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Μεθώνης (Варошь у Македонiи) *εἰς τὸν ὀφθαλμὸν πληγεὶς τοξεύματι διεφθάρη τὴν ὄρασιν. — Σοφίας ὁ καρπὸς ουποτε φθαρήσεται. — Αἰσχυνθείην ἄν, εἰ φανείην μᾶλλον φροντίζειν τῆς ἐμαυτοῦ δόξης, ἢ τῆς κοινῆς σωτηρίας. — Μίλων, ὁ ἐκ Κρότωνος ἀθλητης, ταῦρον ἀράμενος ἔφερε διὰ τοῦ σταδίου μέσου. — Εἰς τὴν πόλιν διέσπαρτο ὁ λόγος, τοὺς πολεμίους νικηθῆναι. — Οἱ πολῖται τοὺς πολεμίους περὶ τῆς ἥττης ἀμυνοῦνται. — Εἰ σπουδάζετε, πάντα τάχα περανθήσεται. — Εὔβοια μακρὰν παρατέταται. — Κακὰ ἔργα εἰς τέλος ἐξεφάνη. — Ὁ στρατηγος τοῖς στρατιώταις ἐνετείλατο ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὁρμῆσαι. Αἱ τιθῆναι ἐμπτύουσι τοῖς παιδίοις, ὡς μὴ βασκανθῶσιν. — Οἱ πολέμιοι διεσπάρησαν. — Ὀλόφυραι τοὺς πένητας. — Ὁ κριτὴς γνώμην ἐπεφήνατο. — Ἀγαθοῖς ἀνθρώποις ὁμιλῶν μάλισθ' ἄν εὐφραινθείης.*

Војвода є побуђавао војнике на (*εἰς*) битку. — Зли људи неће никадъ упропастити плодъ мудрости. — Непріятельи су разнели гласъ, да є наша војска побѣђена (савр. прош.). — Грађани су се осветили (прош.) непріятельима (вин.) због (*περί*) страданя. — Ако сте ревностни, скоро ћете све свршити. — Разсеяни непріятельи появили су се (прош.). — Съ добримъ људма обходећи се, радоваћешъ се. — Добаръ грађанинъ неће се никадъ показати (као таковый), кои (вин. съ неопр.) се више брине (за) свою славу (род.) него (за) обште спасеніе (род.) — Ако си несрећне (прич.) сажалѣвао, (пр. сред.), быћешъ и ты у несрећи (несрећанъ будући)

сажалѣванъ. — Сви су се грађани радовали побѣди. — Варошь є одъ непріятеля разорена.

§. 116. Особита свойства у образованю повдины глагола како чисты, тако и нечисты.

1. Има много дѣйствителны глагола, кои образую време будуће као у зал. сред. н, пр. *ἀκούω* слушамъ, буд. *ἀκοίσομαι*, пр. *ἤκουσα*; *ἀπαντάω*, сретамъ, буд. *ἀπαντήσομαι*, прош. *ἀπήντησα*; *ἀπολαύω*, уживамъ, буд *ἀπολαύσομαι*, прош. *ἀπέλαυσα* и т. д. Сравни §. 144. б.

2. Слѣдующи глаголи на *αίω* или *άω* и *έω*, коима є правый коренъ *αυ* и *ευ*, узимаю у врем. прошломъ и буд., а одъ части и у савр. прош. опетъ *αυ*:

καίω, атич. *κάω* (безъ сливаня), горемъ, буд. *καύσω*; прош. *ἔκαυσα*, савр. прош. *κέκαυκα*; сав. прош. сред. или стр. *κέκαυμαι*; пр. стр. *ἐκαύθην*; буд. *καυθήσομαι*.

κλαίω, атич. *κλάω* (безъ сливаня), плачемъ, буд. *κλαύσομαι* или *κλαυσοῦμαι* (№ 3.) прош. *ἔκλαυσα*. Сравни §. 125. 14.

θέω, трчимъ, буд. *θεύσομαι*, или *θευσοῦμαι* (№ 3.); остала времена оскудѣваю. Види *τρέχω* §. 126. 5.

νέ-ω, пливамъ, буд. *νεύσομαι* или *νευσοῦμαι* (№ 3.); прош. *ἔνευσα*; савр. прош. *νένευκα*.

πλέ-ω, пловимъ (на лађи), буд. *πλεύσομαι*, обично *πλευσοῦμαι* (№ 3.); прош. *ἔπλευσα*; савр. прош. *πέπλευκα*; савр. пр. сред. или стр. *πέπλευσμαι*; пр. стр. *ἐπλεύσθην*.

πνέ-ω, дувамъ, буд. *πνεύσομαι* или *πνευσοῦμαι* (№. 3.); прош. *ἔπνευσα*; савр. прош. *πέπνευκα*; савр. прош. сред. или стр. *πέπνευσμαι*; прош. стр. *ἐπνεύσθην*.

ῥέ-ω, течемъ, буд. *ῥεύσομαι*; прош. *ἔῤῥευσα* (Оба ова образца врло су редка кодъ атически списателя, кои место ньи употребляваю *ῥυήσομαι*, *ἐῤῥύην*, а тако и време савр. прош. *ἐῤῥύηκα*).

Примѣт. *χέ-ω*, сипамъ, одступа одъ наведены образаца: буд. *χέω*; прош. *ἔχεα*; савр. прош. *κέχῠκα*; буд. сред. *χέομαι*; прош: сред. *ἐχεάμην*; савр. прош. сред. или стр. *ἐχύθην*; буд. стр. *χυθήσομαι*.

3. Слѣдующи глаголи имаю поредъ обичногъ будућегъ на *σομαι* и друго будуће на *σοῦμαι*. Овай сливеный образацъ времена будућегъ назива се дорическо буд. време.

φεύ-γω, бежимъ, буд. *φευξοῦμαι* или *φεύξομαι*.

παίζ-ω, шалимъ се, играмъ се, буд. *παιξοῦμαι* и *παίξομαι*.

πίπ-τω, падамъ, буд. *πεσοῦμαι* (кор. *πετω*) §. 123. и у №. 2. наведени: *κλαίω*, *πλέω*, *πνέω*, *νέω*, *θέω*.

LVI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Καταιθαίω, изгоревамъ.
ἐκνέω, испливавамъ.
ἐκπνέω, одпловимъ.
περιῤῥέω, обтичемъ, сливамъ се.
συγχέω, спаямъ, забунюємъ, разоравамъ.
ἁναρπάζω, зграбимъ, грабимъ.
ἐμπίπτω, съ дат. а кадъ є *εἰς* вин. падамъ, допадамъ, упадамъ.
τήκω, топимъ; сред. съ пр. II. и буд. II. стр. топимъ се, нестає ме.
ἡγέομαι, водимъ, управлямъ; 2) мислимъ.
Λυδία, *ἡ*, Лидія.
στρατιά, *ἡ*, войска.
σφαῖρα, *ἡ*, ћуле, тане, кугла, лопта.
τιμωρία, *ἡ*, казнь, наказаніе.
Δαίδαλος, *ὁ*, Дедалъ.
Ἴκαρος, *ὁ*, Икаръ.
κηρός, *ὁ*, восакъ.
κόλπος, *ὁ*, недро, мореузъ.
Πελοποννήσιος, *ὁ*, Пелопонезацъ.
ὅπλον, *τό*, оружіе.
πτερόν, *τό*, крило.
πίστις, *εως*, *ἡ*, вѣра, поверенѣ, верность.
Σάρδεις, *αἱ*, Сардисъ.
πέλαγος, *τὸ*, море.
ἐναντίος, *ᾱ*, *ον*, противанъ.
Κρίσαιος, *ᾱ*, *ον*, Кризейскій.
ἅμα, нарѣч. одма, скупа, у исто време.
αὔριον, нарѣч. сутра.
νῦν, нарѣч. садъ.

Ἡ στρατιὰ αὔριον ἐκπλευσεῖται (ἐκπλεύσεται). — Ἄνεμος Βορρᾶς ἐναντίος τῇ στρατιᾷ ἔπνευσεν. — Ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ ἐν κόλπῳ Κρισαίῳ οἱ Πελοποννήσιοι ἄνδρας τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν, ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. — Ὅταν οἱ πολέμιοι τῇ πόλει πλησιάσωσιν, οἱ στρατιῶται ἁναρπάσαντες τὰ ὅπλα θεύσονται πρὸς τὰς πύλας. — Πολλοῖς καὶ σοφοῖς ἀνδράσι κέκλαυσται τἀνθρώπινα, τιμωρίαν ἡγουμένοις εἶναι τὸν βίον. — Τίς οὐκ ἄν κλαύσειε τὸν φίλον ἀτυχῆ; — Οἱ πολῖται ἤλπισαν, τοὺς πολεμίους φευξεῖσθαι. — Οἱ παῖδες σφαῖραν παιξοῦνται. — Σωκράτης πολλάκις ἔπαισεν ἅμα σπουδάζων. — Συγκέχυκε νῦν τὴν πίστιν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος [1]). — Οἱ πολέμιοι τὰς τῶν Ἑλλήνων τάξεις συνέχεαν. — Οἱ νόμοι διὰ τὸν πόλεμον συγκεχυμένοι εἰσίν. — Ἴκαρος, ὁ Δαιδάλου υἱός, τακέντος τοῦ κηροῦ καὶ τῶν πτερῶν περιῤῥυέντων, εἰς τὸ πέλαγος ἐνέπιπτεν. — Οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν κατέκαυσαν. — Αἱ ἐν Λυδίᾳ Σάρδεις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατεκαύθησαν.

1) *ὁ καθ ἡμᾶς βίος*, наше доба.

Войска є одпловила. — Сѣверный ветаръ дуваће войсци напротивъ. — Войници се надау по реки пливати (неопр. буд.). — Войници мишляу, къ вратима трчати (неопр. буд.). — Вы ћете несрећне оплакивати. — Непріятельи ће бегати. — Деца су се играла лопте. — Съ децомъ обходећи се, играћешъ. — Непріятельи ће редове войника збунити. — Суни (прош.) дієте, воде (вин.) у землю. — Восакъ ће се разтопити, а крила ће се слити. — Варошь є одъ непріятеля спалћна. — Грађани мишляу, да ће непріятельи варошь спалити.

4. Слѣдующи чисти и нечисти глаголи, кои узеткомъ писмена є као характера, прелазе при образованю времена у аналогію чисты глагола, имаю самосталне образце за сосл. врем. савр. прошлогъ, и за пожелат. давнопрош. сред. или страдателногъ.

κτά-ομαι, добывамъ, савр. прош. *ἐκτημαι*, притяжавамъ, сосл. *κεκτῶμαι, ᾖ, ᾖται*; дав. прош. *ἐκεκτήμην*, притяжавао самъ, пожел. *κεκτήμην, κεκτῆο, κεκτῆτο* или *κεκτῴμην, ῷο, ῷτο.*

μιμνήσκω (кор. *μνα.*) опоминѣмъ. Види §. 122. 12.

καλέω, зовемъ, савр. прош. *κέκλημαι*, названъ самъ, зовемъ се, дав. прош. *ἐκεκλήμην*, пожел. *κεκλήμην*, *ῆο*, *ῆτο*.

§. 117. Скраћиванѣ (*συγκοπή*) и премештанѣ (*μετάθεσις*.)

1. Има мало глагола, кои у некимъ образцима избацую корено самогласно, што између два сагласна стои. Ово избациванѣ самогласногъ назива се скраћиванѣ или *συγκοπή*. Тако н. пр. *ἐγείρω*, дижемъ, будимъ, прош. правилно *ἤγειρα*; савр. прош. I. *ἐγήγερκα*; савр. прош. II. *ἐγρήγορα*, бдимъ; дав. прош. II. *ἐγρηγόρειν*; сред. прош. *ἠγρόμην*, пробудіо самъ се; *πέτομαι*, летимъ, буд. *πτήσομαι*; прош. *ἐπτόμην*, *πτέσθαι*.

2. Подъ *μετάθεσις* разумева се заменьиванѣ самогласногъ еднимъ течнимъ. Тако н. пр.

βάλλω, бацамъ, буд. *βαλῶ*; прош. *ἔβαλον*; кор. *βλα*, савр. прош. *βέβληκα*; савр. прош. сред. или стр. *βέβλημμαι*; прош. стр. *ἐβλήθην*; буд. стр. *βληθήσομαι*; буд. III. *βεβλήσομαι*.

δαμάζω, укрочавамъ, буд. *δαμάσω*; прош. *ἐδάμασα* (§. 98, 1, а); кор. *δμα*: савр. прош. *δέδμηκα*, савр. пр. сред. или стр. *δέδμημαι*: прош. стр. *ἐδμήθην*, *ἐδάμην*.

καλέω, зовемъ, с. пр. *κέκληκα* (98. прим.) *κάμνω* в. §. 119.

σκέλλω σκελέω, сушимъ, с. пр. *ἔσκληκα*; буд. *σκλήσομαι*.

ТРЕЋИЙ ТЕЧАЈ

§. 118. Глаголи на ω съ подкрепљнимъ кореномъ у времену садашњемъ.

Видили смо іошть у §. 101, да се коренъ млоги глагола у сад. времену подкрепљава, и ово подкрепленѣ остає само у врем. садашњемъ и полупрошавшемъ. Осимъ глаголны подкрепленя са τ и σ и са протезанѣмъ кореногъ самогласногъ, коя су у §. 101. споменута, има и други подкрепленя, коя ћемо у нижестоећемъ списку навести.

Примѣт. Сви образци, кои се само ради образованя времена предпоставляю, пишу се великимъ словима. — Д. ср. (т. є. депоненсъ средньій) и д. ст. (т. є. депоненсъ страдателый) показую, да неки глаголи немаю дѣйствителногъ образца, и єданъ таковый глаголъ назива се депоненсъ средньій, кадъ образує своє прошло време са средньимъ образцомъ; а депоненсъ страдателный назива се глаголъ онда, кадъ своє прошло време образує са страдателнимъ образцемъ. — (Оно μι у затворителной показує, да се предстоећій образацъ спреже као неки образци глагола на μι. Види §. 142.

§. 119. 1. Глаголи, коима є чистъ коренъ у садашњемъ и полупрошавшемъ подкрепљенъ съ єднимъ ν предъ окончењемъ.

Предварителна примѣт. *Βαίνω* отеже корено самогласно *α* у *αι*, *ἐλαύνω* *α* у *αυ*, *πίνω* *ῐ* у *ῑ*.

1. *Βαίνω*, идемъ, (*Βα-*) буд. *βήσομαι*; савр. пр. *βέβηκα*; прош. *ἔβην* (*μι*, 142.); стр. у сложеню, н. пр. *παραβαίνομαι*, савр. прош. *παραβέβᾰμαι*; прош. *παρεβάθην*.

2. *ἐλαύνω* терамъ, буд. *ἐλῶ*, *ᾷς*, *ᾷ*, неоп. *ἐλᾶν* (§. 83.); прош. *ἤλασα*; с. пр. *ἐλήλᾰκα*; сред. (терамъ одъ себе), пр·

ἠλασάμην; савр. прош. ср. или стр. ἐλήλᾰμαι. неопр. ἐληλάσθαι; пр. стр. ἠλάθην. (§. 98 а.).

3. πίνω, піемъ, буд. πίομαι; прош. ἔπιον, пов. πῖθι (μι, §. 142.), неопр. πιεῖν, прич. πιών; (По-) с. пр. πέπωκα; с. пр. ср. или стр. πέπομαι; прош. ἐπόθην.

4. τίνω, плаћамъ, буд. τίσω; прош. ἔτῑσα; с. пр. дѣй. τέτῑκα; с. пр. ср. или стр, τέτῑσμαι; прош. стр. ἐτίσθην; сред. τίνομαι, светимъ се, казнимъ, τίσομαι ἐτῑσάμην.

5. φθάνω, стижемъ, буд. φθήσομαι, ређе, φθάσω; пр. ἔφθασα и (у прози ређе) ἔφθην и ἐφθάμην (μι, §. 142.); с. пр. ἔφθᾰκα.

Овде се додаю три глагола, коима чистый коренъ излази на сагласно писме:

δάκνω, уѣдамъ, прош. ἔδᾰκον; б. δήξομαι; с. пр. дѣй. δέδηχα; с. пр. ср. или стр. δέδηγμαι; пр. стр. ἐδήχθην.

κάμνω, умарамъ се, утруђавамъ се, радимъ трудно, пр. ἔκαμον; буд. καμοῦμαι; с. пр. κέκμηκα (§. 117. 2.).

τέμνω, сечемъ, делимъ, опустошавамъ, буд. τεμῶ; пр ἔτεμον; с. пр. τέτμηκα (§. 117. 2); сред. сечемъ себи (што), с. пр. сред. или стр. τέτμημαι; пр. стр. ἐτμήθην; буд. III. τετμήσομαι (§. 117. 2.).

§. 120. II. Глаголи, коима є чистый коренъ подкрепљенъ слогомъ νε предъ окончаніемъ.

1. βῠ-νέ-ω, запушавамъ, пунимъ (съ род.). буд. βύσω; пр. ἔβῡσα; с. п. ср. или стр. βέβυσμαι пр. стр. ἐβύσθην (§. 95).

2. ἀφικ-νέ-ομαι, долазимъ, буд. ἀφίξομαι; пр. ἀφικόμην, ἀφῖκέσθαι; с. пр. ἀφῖγμαι, неопр. ἀφῖχθαι; дав. пр. ἀφίγμην, ἀφῖξο и т. д.

3. ὑπισχ-νέ-ομαι, обећавамъ, прош. ὑπεσχ-όμην, повел. ὑποσχοῦ; али буд. ὑποσχήσομαι; савр. прош. ὑπέσχημαι, Тако: ἀμπισχνοῦμαι или ἀμπέχομαι, носимъ, имамъ на себи, (одъ ἀμπέχω, умотавамъ, пол. прош. ἀμπεῖχον; буд. ἀμφέξω; прош. ἤμπισχον, ἀμπισχεῖν); буд. ἀμφέξομαι; пр. ἠμπισχόμην и ἠμπεσχόμην (§. 91. 3.).

LVII. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Ἐκβαίνω, излазимъ.
συμβαίνω, идемъ заедно; συμβαίνει, догаѣа се.
ἀπελαύνω, отеруемъ.
ἐξελαύνω, истеруемъ.
ἐκπίνω, испіямъ.
συμπίνω, піемъ заедно.
ἀποτίνω, плаѣамъ, исплаѣуемъ, сред. казнимъ, светимъ се.
ἐφικνέομαι, съ род. долазимъ до нечега.
μεθύω піемъ μέθυ, некрштено, немешано вино; отудъ постаѥ, опіямъ се.
φορέω, носимъ.
εὐδαιμονέω, срећанъ самъ.
Ἀττική, ἡ, Атика.
Νεμέα, ἡ, Немеа.
Σπάρτη, ἡ, Шпарта.
πολυτέλεια, ἡ, великолѣпіе.
Λυκοῦργος, ὁ, Ликургъ.
τάλαρος, ὁ, котарица.
ἱμάτιον, τό, альина.
ῥόπαλον, τό, чворновака.
πρέσβεις, οἱ, посланици.
ἄκρος, ᾱ, ον, найвишій; τὸ ἄκρον, найвише, връ.
νῆμα, τό, прediво, конацъ.
γέ (енкл.), подкрепляваюћа частица: да, есть, за цело
οὔτοι, нарѣч. за цело не.

Τοῖς στρατιώταις ἐν τῇ στρατιᾷ πολλὰ κακὰ συνεβεβήκει — Σοφοῖς ὁμιλῶν καὶ αὐτὸς ἐκβήσῃ σοφός. — Λυκοῦργος πολυτέλειαν ἐξήλασε τῆς Σπάρτης. — Περσῶν οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν. — Πολλοὶ συμπιόντες ἅπαξ γίγνονται φίλοι. — Ὁ μεθύων δοῦλός ἐστι τοῦ πεπωκέναι. — Οὐκ ἐκπίομαι τὸν οἶνον. — Ὁ οἶνος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐξεπόθη. — Τοὺς κακούργους οἱ θεοὶ ἀποτίσαιντο. — Οἱ πολῖται τοὺς πολεμίους ἔφθασαν [1]) εἰς τὴν πόλιν φυγόντες. — Κύων δήξεται τὸν δακόντα. — Ὁ λαγὼς ὑπὸ τοῦ κυνὸς ἐδήχθη. — Οὐκ ἂν μὴ καμὼν εὐδαιμονοίης. — Οἱ κεκμηκότες στρατιῶται ἀνεπαύσαντο. — Ἀττικὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐτμήθη. — Ἡρακλῆς τὸ ῥόπαλον, ὃ ἐφόρει, αὐτὸς ἔτεμεν ἐκ Νεμέας. — Ὁ τάλαρος νήματος βέβυσται. — Οἱ πρέσβεις εἰς τὴν πόλιν ἀφίκοντο. — Οὗτοι γ' ἐφίξῃ τῶν ἄκρων ἄνευ πόνου. — Ὁ φίλος ὑπέσχετό μοι ἀφίξεσθαι. — Αἱ γυναῖκες ἠμπέσχοντο καλὰ ἱμάτια.

[1]) Φθάνω, стижемъ, предухитравамъ, саюжава се съ винител. пад. лица, кое се предухитрава, и са причасті-

емъ глагола, коє дѣйство изражава, у комъ се некій предухитрава; на србски може се најболѣ превести са престићи, н. пр. престигли су непріятелѣ.

Непріятельи ће ићи по нашой земльи. — Непріятельи су одъ грађана изъ вароши истерани. — (прош.) Законъ неће ни едногъ грађанина лишити (истерати одъ) чести и власти. — Ликургъ є истерао великолѣпіє изъ Шпарте. — Вино су войници попили. — Закони ће злочинце казнити. — Грађани ће пре, него непріятельи у варошь бежати. — Пасъ є уво зеца. — Зецъ є уєдень. — Ако радите бићете срећни. — Непріятельи су землю опустошили. — Непріятельи ће землю опустошити. — Жена є напунила котаричицу съ прећомъ. — Отацъ є дошао. — Пріятелъ ће ми обећати, да ће сутра къ мени доћи (буд.). — Дете є учителю обећало да ће прилѣжно учити. — Жене ће лепе альине обући.

§. 121. III. Глаголи, коима є чистый корень у врем. сад. и пол. прош. подкрепљењъ уметкомъ слога *ᾰ ν*, ређе *αιν*; разумева се предъ временимъ окончаніємъ.

а) *ᾰν* или *αιν* додаје се безъ сваке промене.

Сви глаголи овога рода образую своя времена по трогубомъ корену, т. є. сад. и пол. прош. одъ подкрепљеногъ, прош. II. одъ чистогъ, а буд. и савр. прош. одъ некогъ трећегъ корена, кои се састои изъ чистогъ корена и єдногъ дометнутогъ *ε*, коє у преламању прелази у *η*. Кратко є писме *α* у окончењу *άνω*.

1. *αἰσθ-άν-ομαι*, осећамъ, чувствуємъ, прош. *ἠσθ-όμην*, *αἰσθέσθαι*; савр. прош. *ἤσθημαι*; буд. *αἰσθήσομαι*.

2. *ἁμαρτάνω*, погрешавамъ, прош *ἥμαρτον*; буд. *ἁμαρτήσομαι*; с. пр. *ἡμάρτηκα*; с. пр. стр. *ἡμάρτημαι*; пр. стр. *ἡμαρτήθην*.

3. *ἀπεχθάνομαι*, бывамъ омрзнутъ, гадимъ се, прош. *ἀπηχθόμην*, неопр. *ἀπέχθεσθαι* съ неправилнимъ гласоударењемъ; буд. *ἀπεχθήσομαι*; сав. пр. *ἀπήχθημαι*, омрзнутъ самъ.

4. *αὐξάνω* (и *αὔξω*), умножавамъ, растемъ, буд. *αὐξήσω*; прош. *ηὔξησα*; с. пр. *ηὔξηκα*; сред. са стр. прош. растимъ, напредуємъ, с. пр. *ηὔξημαι*; буд. *αὐξήσομαι*; пр. *ηὐξήθην*.

5. *βλαστάνω*, ничемъ, прош. *ἔβλαστον*; буд. *βλαστήσω*; савр. прош. *ἐβλάστηκα* и *βεβλάστηκα* (види §. 88. 2.)

6. *δαρθάνω*, обично се употреблява сложено *καδατ.*, спавамъ, прош. *κατέδαρθον*; буд. *καταδαρθήσομαι*; савр. прош. *καταδεδάρθηκα*.

7. *ὀλισθαίνω*, клизамъ, прош. *ὤλισθον*; буд. *ὀλισθήσω*; с. пр. *ὠλίσθηκα*.

8. *ὀσφραίνομαι*, миришемъ, прош. *ὠσφρόμην*; буд. *ὀσφρήσομαι*.

9. *ὀφλισκάνω*, дужанъ самъ, дугуємъ, прош. *ὤφλον*; буд. *ὀφλήσω*, с. пр. сред. или стр. *ὤφλημαι*. Валя примѣтити двогубо подкрепленѣ: *ισκ* и *αν*.

б) додає се *ἄν* съ уметкомъ *ν* предъ характернимъ сагласнимъ чистогъ корена.

Предварителна примѣтба. Кратко самогласно у средини чистогъ корена постає у преламаню дуго; *ν* предъ гласовима устана и небца узима обичну промену (§. 8. 6).

10. *θιγγάνω*, докоснявамъ се, прош. *ἔθιγον*; буд. *θίξομαι*.

11. *λαγχάνω*, примамъ, добывамъ по жребію, прош. *ἔλαχον*; буд. *λήξομαι*; с. пр. *εἴληχα*; с. пр. сред. или стр. *εἴληγμαι* (§. 88. 3.); пр. стр. *ἐλήχθην*.

12. *λαμβάνω*, узимамъ, пр. *ἔλαβον*, пов. *λαβέ* (§. 84. 3. а.); буд. *λήψομαι*; с. пр. *εἴληφα*; с. пр. сред. или стр. *εἴλημμαι* (§. 88. 3.); пр. ср. *ἐλαβόμην*; пр. стр. *ἐλήφθην*.

13. *λανθάνω*, сакривенъ самъ, прош. *ἔλαθον*; буд. *λήσω*; с. пр. *λέληθα*; сред. прозаично *ἐπιλανθάνομαι*, заборавлямъ, прош. *ἐπελαθόμην*; буд. *ἐπιλέλησμαι*.

14. *μανθάνω*, учимъ, пр. *ἔμαθον*; буд. *μαθήσομαι*; с. пр. *μεμάθηκα*. *-α* остає противъ правила кратко. —

15. *πυνθάνομαι*, пытамъ, извештавамъ се, пр. *ἐπυθόμην*; с. пр. *πέπυσμαι, πέπυσαι* и т. д.: буд. *πεύσομαι*.

16. *τυγχάνω*, налазимъ, добывамъ (съ род.) случавамъ се, пр. *ἔτυχον*; буд. *τεύξομαι* (*Τ ε υ χ-*) с. пр. *τετύχηκα* (*Τυχε-*).

LVIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐξαμαρτάνω, подкрепльно *ἁμαρτάνω* (§. 121. 2.).
καταδαρθάνω, заспимъ, спавамъ.
ἀναστρέφω, преврћемъ.
ἄγε (повел. одъ *ἄγω*), айде, айдмо.
ἔλπομαι (поет. место *ἐλπίζω*), надамъ се.
δοκέω, мислимъ; 2) видимъ се.
ἐπαρκέω, съ дат. помажемъ.
ἐπιορκέω, заклинћмъ се криво, газимъ заклетву, (съ винител.).
ἀγγελία, ἡ, вћсть.
ἐπιβουλή, ἡ, навћтъ, гонепіе, злоумишленіе.
εὐεργεσία, ἡ, благодћяніе, доброчинство.
συμφορά, ἡ, догађај, случај, болћ: несрећа, несрећный случај.
κάμηλος, ὁ, ἡ, камила.
χρυσίον (умалително одъ *χρυσός*), τό, злато.
ἄνθεμον, τό, цветъ.
βούλευμα, τό, советъ, совет ованћ.
χθών, ονός, ἡ, земля.
γενναῖος, ᾱ, ον, благородань, валянъ, честитъ.
ἴδιος, ᾱ, ον, свойственъ, собственъ.
λυγρός, ά, ήν, жалостанъ.
βραχύς, εῖα, ύ, кратакъ.
προσήκων, ήκουσα, ῆκον (род. *ήκοντος*), пристоянъ,
δεῦρο, нарћч. овде.
ὀπίσω, нарћч. острагъ, натрагъ.
οὔποτε, никадъ.
πώ (енкл.) нарћч. іошть.
ὡς, нарћч. као; *ὡς τάχιστα*, што брже.

Λήσειν διὰ τέλους μὴ δοκείτω ὁ πονηρός. — Κέρδος πονηρὸν μὴ λαβεῖν βούλου ποτέ. — Δίκαια δράσας συμμάχου τεύξῃ (род.) *θεοῦ. — Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. — Λαβὲ πρόνοιαν τοῦ προσήκοντος βίου. — Ξένοις ἐπαρκῶν τῶν ἴσων τεύξῃ ποτέ. — Ὁ βασιλεὺς τῆς πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλῆς οὐκ ἤσθετο. — Οἱ Πέρσαι τοῖς Ἕλλησιν ἀπήχθοντο. — Φίλιππος αὐτὸς ἀπεφαίνετο διὰ χρυσίου μᾶλλον, ἢ διὰ τῶν ὅπλων ηὐξηκέναι τὴν ἰδίαν βασιλείαν. — Οἱ*

στρατιῶται βραχὺν χρόνον κατέδαρθον. — Ὡς ὤσφροντο (род.) *τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, ὀπίσω ἀνέστεφον. — Μὴ θίγῃς* (род.) *τοῦ κυνός. — Ἄγε δεῦρο, ἵνα πύθῃ* (род.) *τῆς λυγρᾶς ἀγγελίας. — Θεὸν ἐπιορκῶν μὴ δόκει λελῆθέναι. — Ἀρχῆς τετυχηκὼς ἴσθι ταύτης ἄξιος. — Καλὸν μηδὲν εἰς φίλους ἁμαρτεῖν. — Μακάριος, ὅστις ἔτυχε γενναίου φίλου. — Μάθε φέρειν τὴν συμφοράν. — Οὐδείς πω ξένον ἐξαπατήσας ἀθανάτους ἔλαθεν* (съ вин.) *— Παρὰ τῶν θεῶν πολλὰ παρειλήφαμεν δῶρα. — Οὐ λέληθεν, ὅστις ἄδικα ἔργα πράττει. — Ἀπ' ἐσθλῶν ἐσθλὰ μαθήσῃ. — Καὶ κακὸς πολλάκις τιμῆς καὶ δόξης ἔλαχεν* (съ род.). *— Εἰ θεὸν ἀνήρ τις ἔλπεται λαθεῖν, ἁμαρτάνει. — Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν* (§. 60,) **прим.** *οὐκ ἀνδρός σοφοῦ. — Ἐξ ἀγαθῆς χθονὸς ἔβλαστε καλὰ ἄνθεμα, ἐκ δ' ὀρθῶν φρενῶν βουλεύματ' ἐσθλά. — Τῆς εὐεργεσίας οὔποτελήσομαι.*

Краль неће осетити (родит.) умишленія противъ себе. — Кадъ піешъ (піюћій) не говори млого (вишебр.); єръ ћешъ погрешити. — Кои човекъ ніе єданпутъ погрешіо? — Зао є доброме мрзакъ. — Филипъ є умножіо владу (кралѣвство) више златомъ него оружіемъ. — Изъ правогъ разума проникнуће свагда добро советованѣ. — Я ћу само за кратко време спавати. — Я нећу дирнути (род.) псето. — Периклъ є велику славу задобыо (род.) — Зли неће никадъ истиниту славу задобыти. — Мы ћемо се за пристоянъ животъ бринути (род.). — Варошь є одъ непріятеля освоєна. — Неблагодаранъ є заборавіо (род.) доброчинство. — Дете є науке добро научило. — Єли чуо (род.) жалостну вѣсть?

§. 122. IV. Глаголи, коима є чистъ коренъ подкрепљенъ додаткомъ оба сагласна σκ или слогомъ ισκ, у времену садашнѣмъ и полупрошавшемъ.

Σκ долази, кадъ є кореный характеръ самогласно писме, а ισκ, кадъ є кореный характеръ сагласно. Већа частъ глагола, коима коренъ на сагласно излази, образую време будуће и т. д. по аналогіи чисты глагола, н. пр. εὑρ-ίσκω, буд. εὑρήσω (Εὑρε-). — Неки одъ овы глагола узимаю у времсадаш двояипол. у прошванѣ, кое

се састои у повтораваню првогъ кореногъ сагласногъ са самогласнимъ *ι*.

1. *ἁλ-ίσκ-ομαι* (*ᾰ*), ватамъ се, бывамъ уваћенъ, узетъ (о єдной вароши), пол. пр. *ἡλισκόμην*; — (*Ἁλ ο-*) будућ. *ἁλώσομαι*; прош. *ἥλων* и *ἐάλων* (*μι*, §. 142. 8.), био самъ уваћенъ; с. пр. *ἥλωκα* и *ἐάλωκα*. Нараштай §. 87. 6. Дѣйстви. залогъ заменює се са *αἱρεῖν* (§. 126. 1.), коє значи: заробити, освоити, узети.

2. *ἀνᾰλίσκω*, трошимъ, п. п. *ἀνήλισκον*; буд. *ἀνᾰλώσω*; прош. *ἀνήλωσα* и *ἀνᾴλωσα*, *κατηνάλωσα*; с. пр. *ἀνήλωκα* и *ἀνᾴλωκα*; с. п. ср. или стр. *ἀνήλωμαι* и *ἀνάλωμαι*; прош. *ἀνᾰλώθην* и *ἀνηλώθην*.

3. *ἀρέσκω*, допадамъ се, буд. *ἀρέσω*; прош. *ἤρεσα*; с. пр. сред. или стр. *ἤρεσμαι*; пр. стр. *ἠρέσθην*.

4. *γηράσκω* (или *γηράω*), старимъ, будућ. *γηράσομαι*; прош. *ἐγήρᾱσα*, неопр. *γηρᾶσαι*; с. пр. *γεγήρακα*, остарiо самъ.

5. *γιγνώσκω*, познаємъ (*Γ ν ο-*), буд. *γνώσομαι*; пр. *ἔγνων* (*μι* §. 142.); с. пр. *ἔγνωκα*; с. пр. сред. или стр. *ἔγνωσμαι* (§. 95); пр. стр. *ἐγνώσθην*.

6. *διδράσκω*, бежимъ, (само у сложеню, н. п. *ἀποδ.*, *ἐκδ.*, *διαδ.*) буд. *δράσομαι*; с. пр. *δέδρᾱκα*; пр. *ἔδρᾱν* (*μι* §. 142. 1.).

7. *εὑρίσκω*, налазимъ, пр. *εὗρον*; повел. *εὑρέ* (§. 84. 3. а); — (*Ε ὑ ρ ε-*) буд. *εὑρήσω*; с. пр. *εὕρηκα*; сред. наилазимъ, набављамъ, пр. *εὑρόμην*; с. пр. ср. или стр. *εὕρημαι*; пр. стр *εὑρέθην*.

8. *ἡβάσκω*, постаємъ младъ, буд. *ἡβήσω*; прош. *ἥβησα*; с. пр. *ἥβηκα* (*ἡβάω*, младъ самъ, али *ἀνηβάω*, постаємъ опетъ младъ).

9. *Θνήσκω*, обично *ἀποθνήσκω*, умиремъ, (*Θ α ν-*), пр. *ἀπέθανον*; буд. *ἀποθανοῦμαι*; с. пр. *τέθνηκα* (не *ἀποτέθνηκα*); буд. III. *τεθνήξω*, умрећу.

10. *θρώσκω*, скачемъ, пр. *ἔθορον*; буд. *θοροῦμαι*; с. пр. *τέθορα*.

11. *ἱλάσκομαι*, помируемъ; буд. *ἱλάσομαι*; пр. *ἱλασάμην*; пр. стр. *ἱλάσθην*.

12. *μιμνήσκω*, опоминѣмъ, (*Μνα-*) буд. *μνήσω*; пр. *ἔμνησα*; сред. опоминѣмъ се; с. пр. *μέμνημαι*, опоминѣмъ се (удвояванѣ §. 88. прим. 1.), сосл. *μεμνῶμαι, ῇ, ῆται* (§. 116. 4.), повел. *μέμνησο*; д. пр. *ἐμεμνήμην*, пожел. *μεμνήμην, ῆο, ῆτο* или *μεμνῴμην, ῷο, ῶτο* (§. 116. 4); буд. III. *μεμνήσομαι*, опоминяћу се; прош. *ἐμνήσθην*; буд. *μνησθήσομαι*.

13. *πάσχω* (постало одъ *πάθσκω*), примамъ неко упечатленѣ, страдамъ, пр. *ἔπαθον*; — (*Πεν θ-*) буд. *πείσομαι* (§. 8. 8.); с. пр. *πέπονθα*.

14. *πιπίσκω*, напаявамъ, буд. *πίσω*; прош. *ἔπῖσα*

15. *πιπράσκω*, продаємъ (буд. и прош. изражава се у обичномъ говору са: *ἀποδώσομαι, ἀπεδόμην*); с. пр. *πέπρᾶκα*; с. пр. ср. или страд. *πέπρᾶμαι* (неопр. *πεπρᾶσθαι*); пр. *ἐπράθην*; буд. III. *πεπράσομαι* са значенѣмъ простогъ неупотребителногъ буд. *πραθήσομαι*.

16. *στερίσκω* (и *στερέω*), лишавамъ, буд. *στερήσω*; пр. *ἐστέρησα*; сред. и стр. *στερίσκομαι, στεροῦμαι*; буд. *στερήσομαι*; с. пр. *ἐστέρημαι*; прош. *ἐστερήθην*.

17 *τιτρώσκω*, ранимъ, буд. *τρώσω*; пр. *ἔτρωσα*; с. пр. сред. или стр. *τέτρωμαι*; прош. *ἐτρώθην*; буд. *τρωθήσομαι* и *τρώσομαι*.

18. *φάσκω*, мислимъ, потврђуемъ (изяв. и повел. врло редко), п. п. *ἔφασκον*; буд. *φήσω*; прош. *ἔφησα*.

19. *χάσκω*, бленемъ, зіямъ, (*Χαν-*) пр. *ἔχᾶνον*; будућ. *χανοῦμαι*; с. пр. *κέχηνα*.

Прим. *Διδάσκω*, учимъ, задржава гласъ небца у образованю времена: буд. *διδάξω*; пр. *ἐδίδαξα*; с. прошл. *δεδίδαχα*; прош. стр. *ἐδιδάχθην*.

LIX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐξευρίσκω, изналазимъ.
πάσχω εὖ, примамъ добро, бывамъ благодѣтелствованъ.

ἐπαναφέρω, враћамъ, доносимъ натрагъ, односимъ на нешто.

ἀμνημονέω, съ род. неопоминѣмъ се, несећамъ се.

πενθέω, жалимъ.

μοῖρα, ἡ, жребіе, судбина, део.

δεκὰς, άδος, ἡ, десетина, десетица.

παλαιὸς, ὰ, ὸν, старъ, изъ стары времена, древный.

ἄλυπος, ον, безпечалный, безбрижный.

μόρσιμος, ον, судбиномъ опредѣленый, суђеный.

εὐγενὴς, ές, благороданъ, одъ доброгъ порекла.

Ὀλίγους εὑρήσεις ἄνδρας ἑταίρους πιστοὺς ἐν χαλεποῖς πράγμασιν. — Πᾶσιν ἀνθρώποις μόρσιμόν ἐστιν ἀποθανεῖν. — Πενθοῦμεν τοὺς τεθνηκότας. — Ἡδέως τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται (съ род.) οἱ ἄνθρωποι. — Οὐκ ἂν εὕροις ἄνθρωπον πάντα (са свимъ) ὀλβιώτατον. — Ἦ καλῶς ζῆν. (§. 97. 3. а.), ἢ καλῶς τεθνηκέναι ὁ εὐγενὴς βούλεται. — Εἰ δεινὰ δι ὑμετέραν κακότητα πεπόνθατε μή τι (никако) θεοῖς τούτων μοῖραν ἐπαναφέρετε. — Τὰ ἄλλα καὶ πόλεμος καὶ μεταβολὴ τύχης ἀνάλωσεν· ἡ τέχνη δὲ σώζεται. — Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐάν μὴ τὸν πόνον φεύγῃ τις. — Εἴ τις γηράσας ζῆν εὔχεται, ἄξιός ἐστι γηράσκειν πολλὰς εἰς ἐτῶν δεκάδας. — Μέμνησο, ὅτι θνητὸς ὑπάρχεις! — Τύχη τέχνην εὗρηκας, οὐ τέχνη τύχην. — Οὐκ ἔστι βίον εὑρεῖν ἄλυπον οὐδενί [1]). — Ἀχάριστος, ὅστις εὖ παθὼν ἀμνημονεῖ. — Δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνῆσθαι τῶν ἀτυχῶν.

1) οὐκ ἐστι-οὐδενί, никомъ није дозволѣно, могуће.

Непріятельи су варошь узели. — Граћани мишляу, да (ὅτι) варошь неће быти освоена одъ непріятеля. — Съ ратомъ є потрошено сво богатство вароши. — Старай се, да се добромъ допаднешъ (неопр. прош.). — Слава добродѣтельи неће никадъ остарити. — Неваляо неће никадъ познати истину добродѣтельи. — Робови су ноћу побегли. — Говори се, да су (вин. съ неопр.) Финикіяни изнашли слова. — Храбри войници радо ће умрети за отечество. — Смртнима није дозволѣно (οὐκ ἔστι) казати: ово нећу претрпити. — Заробљенике су непрія-

тельи продали. — Войници су лишили граћане иманя. — Млоги су войници у битки ранћни. — Аристотель є учіо великогъ Александра (Ἀριστοτέλης, ους.)

§. 123. V. Глаголи, коима є чистый коренъ спредъ, подкрепльнъ удвояванћмъ.

Ово удвояванћ састои се у повтораваню првогъ кореногъ сагласногъ у саюзу са самогласнимъ ι. И само кодъ мало глагола остає у образованю времена. Овомъ реду принадлеже н. пр.

γίγνομαι (место γιγένομαι), бывамъ (Γεν-) прош. ἐγενόμην; с. пр. γεγένημαι, постао самъ, или γέγονα са значенћмъ сад. времена: єсамъ; буд. γενήσομαι.

πίπτω (место πιπέτω), падамъ, пов. πῖπτε; (Πετ-), буд. πεσοῦμαι (§. 116. 3,); прош. ἔπεσον; с. прош. πέπτωκα съ неправилномъ гласномъ променомъ.

Примћтба. Овде принадлеже іошть више глагола IV. реда, н. пр. γιγνώσκω.

§. 124. VI. Глаголи, коима чистый коренъ узима ε у врем. сад. и пол. прошав.

1. γαμέω, женимъ се, с. пр. γεγάμηκα, али буд. γἄμῶ (§. 83); прош. ἔγημα, γῆμαι; сред. γαμοῦμαι съ дат. удаємъ се и буд. γαμοῦμαι (§. 83.); прош. ἐγημάμην; с. прош. γεγάμημαι; прош. ἐγαμήθην и т. д.

2. γηθέω, (поетич.) обично у савр. прош. γέγηθα (и прозаич.) радуємъ се; буд. γηθήσω.

3. δοκέω, мислимъ, чини ми се, буд. δόξω; прош. ἔδοξα; с. пр. стр. δέδογμαι; прош. стр. ἐδόχθην.

4. μαρτύρέω, сведочимъ, буд. μαρτυρήσω и т. д. али μαρτύρομαι, деп. сред. позивамъ се као на сведока.

5. ξυρέω, шишамъ, бріямъ, сред. ἐξυράμην; али савр. прош. ἐξύρημαι.

6. ὠθέω, гурамъ, п. пр. ἐώθουν; буд. ὤσω и ὠθήσω; прош. ἔωσα, ὦσαι; савр. прош. ἔωκα; ср. буд. ὤσομαι; пр. ἐωσάμην; ср. пр. сред. или страд. ἔωσμαι; пр. стр. ἐώσθην. Нараштай §. 87. 4.

LX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐμπίπτω, упадамъ.

συμπίπτω, догађамъ се у исто време, сударамъ се.

ἀπωθέω, одтуруемъ, одбацуемъ, терамъ.

εἰσωθέω, утеруемъ.

συμφέρω, носимъ заедно, полезанъ самъ, подносимъ

συνδιατρίβω, забављамъ се съ некимъ, живимъ съ некимъ.

εὐδοκιμέω, успевамъ, постаемъ чувенъ, славанъ.

προνοέω, промишлявамъ.

ἄτη, ἡ, забуна духа, несмисленость и одъ тога произишавша несрећа.

φόνος, ὁ, убійство.

Μενέδημος, ὁ, Менедимъ.

Ἀχαιός, ὁ, Ахеяцъ.

Δημοσθένης, ους, Димостенъ.

πώποτε, нарѣч. икадъ, кадгодъ.

Πολλάκις ἐκ κακοῦ ἐσθλὸν ἐγένετο, καὶ κακὸν ἐξ ἀγαθοῦ. — Χεῖρα πεσόντι ὄρεξον. — Ὁ ἀγαπῶν κινδυνον ἐμπεσεῖται αὐτῷ. — Οἱ ἄνθρωποι πρὸς ἀρετὴν γεγόνασιν. — Μὴ μοι γένοιθ' ἃ βούλομαι, ἀλλ' ἃ συμφέρει. — Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, μὴ ταχὺ πένης γένῃ. — Πολλάκις ὁ εὐδοκιμεῖν πειρώμενος, οὐ προνοήσας, εἰς μεγάλην καὶ χαλεπὴν ἄτην ἔπεσεν. — Ὅταν ἀτυχεῖν σοι συμπέσῃ τι, Εὐριπίδου μνήσθητι· Οὔκ ἔστιν, ὅστις πάντ' ἀνὴρ εὐδαιμονεῖ. — Μενέδημος πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα εἰ γήμαι ὁ σπουδαῖος, ἔλεξεν· Ἐγὼ γεγάμηκα. — Ἡ τοῦ φίλου θυγάτηρ, ἐνάτην ἡμέραν γεγαμημένη, τέθνηκεν. — Ἀχιλλέως θυμὸς ἐγεγήθει φόνον Ἀχαιῶν ὀρῶντος. — Ἔδοξε τῷ στρατηγῷ ἐπὶ τοὺς πολεμίους στρατεύσασθαι. — Σωκράτης ἔλεξεν· Ὑπὸ πάντων μαρτυρήσεταί μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων, οὐδὲ χείρω ἐποίησα, βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς ἐμοὶ συνδιατρίβοντας. — Δημοσθένης ἐξύρατο τὴν κεφαλήν. — Οἱ στρατιῶται εἰς τὴν πόλιν εἰσεώσθησαν. — Οἱ στρατιῶται ἀπεώσαντο τοὺς πολεμίους.

Тако радећи, осиромашићешъ скоро. — Войници су упали међу непріятелѣ. — Непадай (сосл. прош.) пріятелю! — Кћи мога пріятеля удаће се за сина мога брата. — Грађани ће се радовати, слушаюћи пропасть непріятеля. — Заключено є, да войници противъ непріятеля у бой пођу. — Сви ће ти посведочити, да си ты отечеству млога доброчинства учиніо. — Робови су обріяли главу. — Непріятельи су отерали войнике у варошь.

§. 125. Глаголи, кои чистъ коренъ у врем. сад. и пол. пр. имаю, а у осталимъ временима коренъ, кои предпоставля ε за характеръ.

1. *ἀλέξω*, одбранюємъ, одбіямъ, буд. *ἀλεξήσω*; залогъ дѣйств. налази се редко у прози; сред. одбранюємъ се, буд. *ἀλεξήσομαι*; прош. *ἠλεξάμην* (одъ *Ἀλεκ-*).

2. *ἄχθομαι*, тешко ми є, єдимъ се, буд. *ἀχθέσομαι*; пр. *ἠχθέσθην*; буд. стр. *ἄχθεσθήσομαι*, кое има єднакій значай са *ἀχθέσομαι*.

3. *βόσκω*, пасемъ (преносно), буд. *βοσκήσω*; прош. *ἐβόσκησα*; сред. са стр. прош. (*ἐβοσκήθην*).

4. *βούλομαι*, оћу (2. л. *βούλει*, §. 82. 2.), буд. *βουλήσομαι*; с. пр. *βεβούλημαι*; прош. *ἐβουλήθην* и *ἠβουλ.* нараш. §. 85. прим.

5. *δέω*, немамъ, оскудѣвамъ, обично є безлично *δεῖ*, нема, треба, нуждно є, сос. *δέῃ*, прич. *δέον*, неопр. *δεῖν*; пол. пр. *ἔδει*, пож. *δέοι*; буд. *δεήσει*; пр. *ἐδέησε* (*ν*); с. пр. *δεδέηκε* (*ν*); сред. *δέομαι*, потребуемъ, буд. *δεήσομαι*; прош. *ἐδεήθην*; с. пр. *δεδέημαι*.

6. *ἐθέλω* и *θέλω*, оћу, п. пр. *ἤθελον* и *ἔθελον*; будућ. *ἐθελήσω* и *θελήσω*; прош. *ἠθέλησα* и *ἐθέλησα*; с. пр. само *ἠθέληκα*.

7. *εἴλω*, затварамъ, угнѣтавамъ, буд. *εἰλήσω*; с. пр. ср. или стр. *εἴλημαι*; пр. стр. *εἰλήθην*.

8. *εἴρομαι*, пр. *ηρόμην*, пытао самъ, *ἔρωμαι*, *ἐροίμην*, *ἐροῦ*, *ἐρέσθαι*, *ἐρόμενος*, буд. *ἐρήσομαι*. Остала времена допуняваю се са глаголомъ *ἐρωτᾶν*.

9. *ἔῤῥω*, одлазимъ, буд. *ἐῤῥήσω*; прош. *ἤῤῥησα*; с. пр. *ἤῤῥηκα*.

10. *εὕδω*, обично *καθεύδω*, спавамъ, буд. *καθευδήσω*; прош. *ἐκαθεύδησα*; с. пр. нема. Нараш. §. 91. 3.

11. *ἔχω*, имамъ, држимъ, п. пр. *εἶχον* (§. 87. 3.); пр. *ἔσχον*, неопр. *σχεῖν*, пов. *σχές*, *παράσχες* (*μι*, §. 142.) сосл. *σχῶ*, *ῇς*, *παράσχω*, *παράσχῃς* и т. д. пож. *σχοίην* (*μι*), али у сложеню *παράσχοιμι*, прич. *σχών*; *ἕξω* и *σχήσω*; с. пр. *ἔσχηκα*, пр. сред. *ἐσχόμην*, сосл. *σχῶμαι*, пож. *σχοίμην*, пов. *σχοῦ*, *παρασχοῦ*, неопр. *σχέσθαι*, *παρασχέσθαι*, прич. *σχόμενος*; буд. *ἕξομαι* и *σχήσομαι*; с. пр. ср. или страд. *ἔσχημαι*; пр. страд. *ἐσχέθην*.

12. *ἔψω*, кувамъ, буд. *ἑψήσομαι*; прош. *ἥψησα*; прош. стр. *ἡψήθην*; с. п. ср. или стр. *ἥψημαι*.

13. *καθίζω*, посађуемъ, седамъ, п. пр. *ἐκάθιζον*, старо атич. *καθῖζον*; буд. *καθιῶ* (§. 83.); прош. *ἐκάθῖσα*, старо атич. *καθῖσα*; с. пр. *κεκάθῖκα*; сред. седамъ, посађуемъ се; буд. *καθιζήσομαι*; прош. *ἐκαθισάμην*, посадіо самъ се, био самъ посађенъ. Али *καθέζομαι*, седимъ, пол. пр. *ἐκαθεζόμην*; буд. *καθεδοῦμαι*. Нарашт. §. 91. 3.

14. *κλαίω*, плачемъ, атич. *κλάω* безъ сливаня, будућ. *κλαύσομαι* и *κλαυσοῦμαι* (§. 116. 3.), ређе *κλαιήσω* или *κλαήσω*; пр. *ἔκλαυσα*; с. пр. *κέκλαυμαι*.

15. *μάχομαι*, боримъ се. буд. *μαχοῦμαι* (место *μαχέσομαι*); пр. *ἐμαχεσάμην*; с. пр. *μεμάχημαι*.

16. *μέλλω*, мислимъ, намеравамъ, промишлявамъ, затежемъ се, п. пр. *ἔμελλον* и *ἤμελλον*; буд. *μελλήσω*; прош. *ἐμέλλησα*. Нарашт. §. 85. прим.

17. *μέλει μοί τινος*, стало ми е, бринемъ се за некога (редко *μέλω*), буд. *μελήσει*; прош. *ἐμέλησε* (*ν*); с. пр. *μεμέληκε* (*ν*); сред. *μέλομαι*, обично *ἐπιμέλομαι*, а често и *ἐ-*

πιμελοῦμαι; бринемъ се, прилѣжавамъ, буд. *ἐπιμελήσομαι*; пр. *ἐπεμελήθην*; с. пр. *ἐπιμεμέλημαι*.

18. *μύζω* сисамъ, буд. *μυξήσω* и т. д.

19 *ὄζω*, миришемъ, миришимъ, буд. *ὀζήσω*; пр. *ὤζησα*; с. пр. *ὄδωδα* (кодъ Омира и доцніи списателя) са значенѣмъ сад. времена. Атич. удвояв. §. 89.

20. *οἴομαι* и *οἶμαι*, мислимъ, II. лице *οἴει* (§. 82, 2.) пол. прош. *ᾠόμην* и *ᾤμην*; буд. *οἰήσομαι*; прош. *ᾠήθην*, *οἰηθῆναι*, с. прош. нема. Наранш. §. 87. 1.

21. *οἴχομαι*, одлазимъ, п. пр. *ᾠχόμην*, отидо; б. *οἰχήσομαι* отићићу; прош. нема; с. пр. *ᾤχημαι*; употреблява се обично само у сложеню, н. пр. *παρῴχημαι*.

22. *ὀφείλω*, дужанъ самъ, дугуємъ, морамъ, буд. *ὀφειλήσω*; прош. *ὠφείλησα*; с. прош. *ὠφείληκα*; прош. II. *ὤφελον*, *ες*, *ε* (*ν*) (I. и II. л. вишеброя неупотреблява се) съ неопред. у изражаима желѣ.

23. *πέτομαι*, летимъ, буд. *πτήσομαι*; прош. *ἐπτόμην*, *πτέσθαι* (реће *ἐπτάμην*, *μι*, §. 142. 2.), с. пр. *πεπότημαι*.

24. *χαίρω*, радуємъ се, буд. *χαιρήσω*; прош. *ἐχάρην* (*μι* §. 142.); с. пр. *κεχάρηκα*, радовао самъ се.

Примѣт. По овимъ глаголима управляю се многи течни глаголи, но кои време будуће и прошло правилно образую; н. пр. *μένω*, остаємъ, савр. прош. *μεμένηκα*, иначе правилно; *νέμω*, делимъ, разделюємъ, буд. *νεμῶ*; прош. *ἔνειμα*; с. прош. *νενέμηκα*; сред. *νέμομαι*; буд. *νεμοῦμαι*; прош. *ἐνειμάμην*; с. пр. сред. или стр. *νενέμημαι*; прош. стр. *ἐνεμήθην*.

LXI. Речи за ученѣ на память и задатци за превод.

Ἀναπέτομαι, одлећемъ.
ἀνέψω, кувамъ, прекувавамъ.
διαμένω, остаємъ.
ἐλέγχω, испытуємъ, укоравамъ, застиђуємъ.
ἐρωτάω, пытамъ.
ἀμβροσία, *ἡ*, рана богова, амброзія.
Μήδεια, *ἡ*, Мидія.

θρόνος, ὁ, столица, престолъ.
μύρον, τό, миро
ὄρνις, ῑθος, ὁ, ἡ, птица.
ποιμήν, ὁ, пастиръ.
τρίπους, οδος, ἡ, троножацъ.
Αἴσων, ονος, ὁ, Есонъ.
καλοκἀγαθία, ἡ, поштенѣ, добродѣтель.
λεία, ἡ, грабежъ, плячка.
πάππος, ὁ, дедъ.
ἡμίθεος, ὁ, полубогъ.
Πέλοψ, οπος, ὁ, Пелопсъ.
Γανυμήδης, ους, ὁ, Ганимидъ.
Πολυδεύκης, ους, ὁ, Полуксъ.
μέρος, ους, τὸ, часть.
ὄρος, ους, τό, гора, брдо, брегъ.
μεστός, ή, όν, съ род. пунъ.
Βασίλειος, ον, Кралѣвскій.
ἐπιτήδειος, ον, вештъ, удесанъ;
τὰ ἐπιτήδεια, потреба живота, єстиво.
πλήν, нарѣч. осимъ.
εἰ, сосл. ако, кадъ.

Οἱ στρατιῶται τοὺς πολεμίους ἀλεξήσονται. — Μὴ ἀχθέσθητε ὑπὲρ ὧν ἡμαρτάνετε ἐλεγχόμενοι. — Ὁ ποιμὴν αἰγῶν τὴν ἀγέλην ἐν τοῖς ὄρεσι βοσκήσει. — Οἱ στρατιῶται ἐπὶ τοὺς πολεμίους στρατεύεσθαι ἐβουλήθησαν. — Τοῖς στρατιώταις ἐν τῇ πολεμίᾳ γῇ τῶν ἐπιτηδείων δεήσει. — Πλούσιός ἐστιν οὐχ ὁ πολλὰ κεκτημένος, ἀλλ' ὁ μικρῶν δεησόμενος. — Πολυδεύκης οὐδὲ θεὸς ἠθέλησε μόνος, ἀλλὰ μᾶλλον ἡμίθεος σὺν τῷ ἀδελφῷ γενέσθαι. Οἱ βάρβαροι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διωχθέντες, εἰς τὸν ποταμὸν εἰλήθησαν. — Ἐροῦ τὸν πατέρα, εἰ τὴν ἐπιστολὴν γέγραφεν. — Οὐ πρέπει τὸν στρατηγὸν ἐν κινδύνοις καθευδῆσαι. — Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἠξιώθη τοῖς θεοῖς ὁμιλεῖν, πλὴν ὅσοι μετεσχήκασι κάλλους. Πέλοψ γὰρ τούτου ἕνεκα ἀμβροσίας μετέσχε καὶ Γανυμήδης καὶ ἄλλοι τινές. — Μήδεια Αἴσονα ἀνεψήσασα νέον ποιῆσαι λέγεται. — Καθιοῦμέν σε, ὦ στρατηγὲ, εἰς τὸν θρόνον, τὸν βασίλειον. — Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ θρόνου καθιζήσεται. — Οἱ Ἕλληνες ἐν Σαλαμῖνι θαῤῥαλέως ἐμαχέσαντο. — Κῦρος ὑπὸ Μανδάνης τῆς μητρὸς ἐρωτηθείς, εἰ βούλοιτο μένειν παρὰ τῷ πάππῳ, οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ ἔλεξεν, ὅτι μένειν βούλοιτο. — Τοῖς ἀγαθοῖς τῆς ἀρετῆς μελήσει. — Χρησιοὶ νέοι οὐ μύρων ὀζήσουσιν, ἀλλὰ καλοκἀγαθίας. — Οἱ στρατιῶται οἰηθέντες τοὺς πολεμίους ἀποφυγεῖν, ᾤχοντο. — Ἡ ψυχὴ ἀναπτομένη οἰχήσεται ἀθάνατος καὶ ἄγηρως. — Οἱ κακοῦργοι μεγάλην ζημίαν ὠφείλησαν. — Ἡ ὄρνις ἀναπέποτηται.

— *Οἱ πολῖται δεινῶς ἐκεχαρήκεσαν ἐπὶ τῇ νίκῃ.* — *Οἱ θηρευταὶ πᾶσαν τὴν νύκτα ἐν τοῖς ὄρεσι διεμεμενήκεσαν.* — *Τῆς λείας μέρος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τῷ στρατηγῷ ἐνεμήθη.* — *Τρίποδες ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων.*

Войници су храбро непріятелѣ одбили (прош. сред.). — Млоги пастири пасли су (прош.) стада коза по брдима. — Отацъ ће сутра отићи. — Добаръ се војвода брине, да войници неоскудѣваю у потребама живота. — Добри се неће обходити съ рђавима. — Я ћу отца питати, ели онъ написао писмо. — Кадъ се уморишъ, пріятно ћешъ спавати. — Сви су люди робови, кои су подложни злимъ страстима. — Страшльиви войници неће участвовати у опасностима. — Говори се, да є Медеа Есона кувала; и да є онъ опетъ младъ постао. — Войници посађую своґъ војводу на кралѣвскій престолъ. — Добри ће се войници храбро борити за отечество. — Я се нећу затезати, него ћу одма пытати. — Закони ће се за обште добро бринути. — Цвеће лепо мирише, (с. пр.). — Младићи мирисау на миро. — Грађани неће веровати, да су (вин. съ неопр.) непріятельи побегли. — Я ћу отићи. — Злочинци ће велику казнь претрпити (= дужни быти). — Птица ће одлетити. — Я ћу се радовати, да ме добри почитую (= почитованъ будућій одъ добры). — Войници су одредили војводи єдну часть плячке.

§. 126. Глаголи, коима є образованѣ времена смешано изъ разны корена глагола, и ови се глаголи само по значеню с'єдиняваю.

1. *αἱρέω*, узимамъ, заузимамъ, н. пр. єдну варошъ, осваямъ, буд. *αἱρήσω*; с. пр. *ἥρηκα*; (*Ἑλ-*) прош. *εἷλον*, *ἑλεῖν*; прош. страд. *ἡρέθην*; буд. стр. *αἱρεθήσομαι* (§. 98. прим.); сред. бирамъ, буд. *αἱρήσομαι*; прош. *εἱλόμην*; с. пр. ср. или стр. *ἤρημαι*; буд. III. *ἠρήσομαι*. — Наращт. §. 87. 3.

2. *ἔρχομαι*, долазимъ (остала наклоненія и причастія узета су одъ *εἰμι* (§. 137.), н. пр. *ἔρχομαι*, *ἰω*, *ἴθι*, *ἰέναι*,

ἰών); п. пр. *ἠρχόμην*, обично *ηειν* или *ἦα*, пожел. *ἴοιμι*; буд. *εἶμι*, иħиħу (*ἥξω*, доħи ħу); — (*Ἐλευθ-*) с. пр. *ἐλήλυθα*; — пр. *ἦλθον*, *ἔλθω*, *ἔλθοιμι*, *ἐλθέ* (§. 84. 3. а.) *ἐλθεῖν*, *ἐλθών*.

3. *ἐσθίω*, єдемъ, п. пр. *ἔσθιον*, буд. *ἔδομαι*; с. пр. *ἐδήδοκα*; (*Φαγ-*) прош. *ἔφαγον*, *φαγεῖν*; с. пр. сред. или стр. *ἐδήδεσμαι*; пр. стр. *ἠδέσθην*.

4. *ὁράω*, видимъ, гледамъ, п. пр. *ἑώρᾱκα* (нарашт. §. 87. 6.); (*Ἰδ-*) пр. *εἶδον*, *ἰδω*, *ἰδοιμι*, *ἰδέ* (§. 84. 3. а), *ἰδεῖν*, *ἰδών* (о с. пр. II. *οἶδα*, знамъ, види §. 143); (*Ὀπ-*) буд. *ὄψομαι* (2. л. *ὄψει*, §. 82. 2.); сред. или стр. *ὁρῶμαι*, с.пр. сред. или стр. *ἑώραμαι* или *ὦμμαι*, *ὤψαι* и т. д. неопр. *ὦφθαι*; пр. сред. *εἰδόμην*, *ἰδέσθαι*, *ἰδοῦ* (и у значеню ето: *ἰδού*), као просто употреблява се само поетически; прош. страд. *ὤφθην*, *ὀφθῆναι*; буд. *ὀφθήσομαι*.

5. *τρέχω*, трчимъ, (*Δραμ-*), буд. *δραμοῦμαι*; прош. *ἔδραμον*; с. пр. *δεδράμηκα*; с. пр. стр. *δεδράμημαι*

6. *φέρω*, носимъ, (*Ὀι-*), буд. *οἴσω*; — (*Ἐγκ-*) прош. *ἤνεγκον* (ређе *ἤνεγκα*), ες, ε (ν), пож. *ἐνέγκαιμι*, ειε (ν) и *οιμι*, οι, неопр. *ἐνεγκεῖν*, прич. *ἐνεγκών*, пов. *ἔνεγκε*, *έτω* и *άτω* и т. д. (*Ἐνεκ-*) с. пр. *ἐνήνοχα*; с. пр. сред. или стр. *ἐνήνεγμαι* (*-γξαι*, *-γκται* или *ἐνήνεκται*); пр. ср. *ἠνεγκάμην*, *ἔνεγκαι*, *ασθαι*, *άμενος*; прош. стр. *ἠνέχθην*; буд. *ἐνεχθήσομαι*, ређе *οἰσθήσομαι*.

7. *φημί* (§. 135. 8.), говоримъ, кажемъ, п. пр. *ἔφην* (*Ἐπ-*) прош. *εἶπον* (ређе *εἶπα*), *εἴπω*, *εἴποιμι*, *εἰπέ* (§. 84. 3 а..) (редко *εἶπον*), *έτω* и *άτω*, *ετον*, и *ατον*, *έτων* и *άτων*, *ατε* (сложено *πρόειπε*), *εἰπεῖν*, *εἰπών*. Одъ поет. садаш. *εἴρω*: буд. *ἐρῶ*; с. пр. *εἴρηκα*; с. пр. ср. или стр. *εἴρημαι*, буд. III. *εἰρήσομαι*. Одъ *Ῥε-*: прош. стр. *ἐῤῥήθην*, *ῥηθῆναι* *ῥηθείς*; буд. стр. *ῥηθήσομαι*. Сред. само у сложеню; буд. *ἀπεροῦμαι* и прош. I. *ἀπείπασθαι*. одказати, очаяти, као *ἀπειπεῖν*.

LXII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἐξειπεῖν, изказати.

παρατρέχω, съ вин. претрчавамъ, пролазимъ.

παραφέρω, проносимъ.
περιοράω, превиђамъ, пренебрегавамъ.
προέρχομαι, идемъ напредъ, произилазимъ.
ἀνακράζω, узвикуємъ.
δείδω, боимъ се; с. пр. δέδοικα има знач. сад. врем.
πταίρω, кіямъ.
ὀργίζομαι, с. прош. стр. лютимъ се, гнѣвимъ се.
ἀγανακτέω, негодуємъ, лютимъ се.
λυπέω, ожалосћавамъ, опечалявамъ.
παρακαταθήκη, ἡ, аманетъ, остава.
Ἅιδης, ου, ὁ, Адъ.
ἐνύπνιον, τὸ, санъ.
γλαύξ, κός, ἡ, совуляга, сова.
δῶμα, τὸ, домъ, кућа.
ῥεῦμα, ατος, τὸ, токъ, река.
πέρας, ατος, τὸ, край.
μακρὸς, ὰ, ὸν, дугій.
Περσικὸς, ὴ, ὸν, персискій.
βραδὺς, εῖα, ὺ, спорый.
εὔβουλος, ον, разумный, паметный.
ἐῤῥωμένως, нарѣч: яко, здраво, съ постоянствомъ.
σφόδρα, нарѣч. врло, здраво, яко.
μήπω, нарѣч. іошть не.
πρίν, сосл. пре.
ἀτρεκέως, нарѣч. управо, точно, извѣстно.

Καὶ βραδὺς εὔβουλος εἶλε ταχὺν ἄνδρα διώκων. — Οἱ Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέα στρατηγὸν εἵλοντο ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. — Ὀδυσσεὺς εἰς Ἅιδου μέγα δῶμα ἦλθεν. — Ἢν ἄν μοῖραν ἕλῃς, ταύτην φέρε καὶ μὴ ἀγανάκτει. — Λυπούμεθ', ἄν πτάρῃ τις· ἄν εἰπῃ κακῶς, ὀργιζόμεθα· ἄν ἰδῃ τις ἐνύπνιον, σφόδρα φοβούμεθα, ἄν γλαὺξ ἀνακράγῃ, δεδοίκαμεν. — Μὴ πίστευε τάχιστα, πρὶν ἀτρεκέως πέρας ὄψει. — Μετρίως φάγε. — Οὐδὲ εἷς Ὅμηρον εἰρηκε μακρόν. — Ὅστις λόγους, ὡς παρακαταθήκην, λαβὼν ἐξεῖπεν, ἄδικός ἐστιν ἢ ἄγαν ἀκρατής. — Μὴ τοῦτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω, ἀλλ' εἰ φρονούντων τοὺς λόγους ἀνδρῶν ἐρῶ. — Πένθει μετρίως τοὺς ἀποθανόντας φίλους· οὐ γὰρ τεθνήκασιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἣν πᾶσιν ἐλθεῖν ἐστιν ἀνάγκη, προεληλύθᾶσιν. — Ξένους πένητας μὴ παραδράμῃς ἰδών. — Ποταμός τις καὶ ῥεῦμα βίαιόν ἐστιν ὁ αἰών· ἅμα τε γὰρ ὤφθη καὶ παρενήνε (γ) κται καὶ ἄλλο παραφέρεται, τὸ δὲ ἐνεχθήσεται. — Ἔνεγκε λύπην καὶ βλάβην ἐῤῥωμένως. — Φίλον δι' ὀργὴν ἐν κακοῖς μὴ περιίδῃς. — Μήπω μέγαν εἴπῃς, πρὶν τελευτήσαντ' ἰδῃς.

Непріятельи су варошь узели. — Темистоклъ є избранъ одъ Атиняна за войводу. — Оди (про.) пріятелю, и види (про.) несрећника. — Кадъ си гладанъ, (гладанъ будућій) сладко ћешъ єсти. — Дете є єло. — Єствиво є поєдено. — Я самь несрећника видіо. — Непріятельи су вићени (прош.) — Видећи твоє сиромашне пріятелѣ, нећешъ поредъ ньи проћи. — Дете є врло яко трчало. — Отацъ є сносіо (пр.) жалость съ постоянствомъ. — Шта ти є пріятель казао?

Спрезанѣ глагола на μι.

§. 127. Спрезанѣ глагола на *μι*.

1. Главно свойство спрезаня глагола съ окончєніємъ *μι* састои се у томъ, што исти глаголи примаю у врем. сад. и пол. пр.; а више ньи и у прош. II. залог. дѣйств. и средн. онакова лична окончења, какова немаю глаголи на *ω*, и у изявит. накл. поменуты времена лишаваю се самогласногъ наклоненія. Образованѣ осталы времена саглашава се, осимъ малы изятія съ образованѣмъ глагола на *ω*.

2 Више глагола на *μι*, кои имаю коренъ одъ єдногъ слога, примаю удвояванѣ у врем. садашн. и п. прош. (§. 123.), и ово удвояванѣ састои се у томъ, што се прво корено сагласно са *ι* повторава, кадъ се коренъ починѣ съ простимъ сагласнимъ, или безгласнимъ и течнимъ, или што ступа предъ кореномъ єдно *ι*, снабдѣвено густимъ духомъ, кадъ се коренъ починѣ са *στ*, *πτ*, или са самогласнимъ писменомъ. Овогъ рода има мало глагола, као:

Δο- δί-δω-μι даємъ, Χρα- κί-χρη-μι, позаймлюємъ
Στα- ἵ-στη-μι, ставлямъ, Ε-ἵ-η-μι, шилѣмъ.

§. 128. Разделенѣ глагола на *μι*.

Глаголи на *μι* дѣле се на два главна реда.

I. На оне глаголе, кои ставляю лична окончења одма до кореногъ самогласногъ. Коренъ глагола овогъ реда свршує се:

а) на *α*, као: *ἵ-στη-μι*, ставлямъ, кор. *στα-*
б) на *ε*, као: *τί-θη-μι*, мећемъ, кор. *θε-*
в) на *ο*, као: *δί-δω-μι*, даємъ, кор. *δο-*
г) на *ι*, као: *εἶ-μι*, идемъ, кор. *ἰ-*

II. На оне глаголе, кои до корена узимаю слогъ *νν̄* или *ν̄*, па после тогъ слога ставляю лична окончења. Коренъ глагола овогъ реда свршує се:

А. На єдно одъ ова три самогласна: *α*, *ε*, *ο*, и узима *νν̄*:

а) на *α*, као: *σκεδά-νν̄-μι* разсеявамъ, кор. *σκεδα-*
б) на *ε*, као: *κορέ-νν̄-μι*, ситимъ, кор. *κορε-*
б) на *ο*, као: *στρώ-νν̄-μι*, простиремъ, кор. *στρο-*

Б. На єдно сагласно, и узима *ν̄*:

а) на єдно безгласно, н. п. *δείκ-ν̄-μι*, показуємъ, кор. *δεικ-*
б) на єдно течно, н. п. *ὄμ-ν̄-μι*, заклинѣмъ се, кор. *ὀμ-*

Примѣт. Време прошло II. образує у овомъ реду само глаголъ: *σβέ-νν-μι*, гасимъ, одъ корена *σβε-*: *ἔσβην*.

§. 129. Самогласно наклоненія.

1. Накл. изяв. времена сад., пол. прош., и прош. II. нема самогласно писме наклоненія, и лична окончења ступаю одма до глаголногъ корена, н. пр.

ἵ-στα-μεν	*ἐ-τί-θε-μεν*	*ἔ-δο-μεν.*
ἱ-στά-μεθα	*ἐ-τι-θέ-μεθα*	*ἐ-δό-μεθα.*

2. Накл. сосл. има, као кодъ глагола на *ω*, самогласна писмена наклоненія *ω*, и *η*, но коя се съ характернимъ самогласнимъ у єданъ гласъ стапаю. У овомъ случаю треба упамтити разлику измећу овы глагола и глагола на *ω*; у смотреню сливаня, т. є.

αη и *άη* сливаю се у *ᾱ* и *ᾰ̄* (а не као кодъ глагола на *άω* у *ᾱ* и *ᾰ̄*),
οη слива се у *῱* (а не као кодъ глагола на *όω* у *οῖ*),

н. п. ἱ-στά-ω = ἱ-στῶ ἱ-στά-ῃς = ἱ-στῇς ἱ-στά-η ται = ἱ-στῆται

στά-ω = στῶ στά-ῃς = στῇς

τι-θέ-ω = τιθῶ τι-θέ-ῃς = τι=θῇς τι-θέ-ω-μαι = τι-θῶμαι

δι-δό-ω = δι-δῶ δι-δό-ῃς = δι-δῷς δι-δό-η = δι δῷ.

Овомъ образованю сослагателногъ одъ ἵστημι и τίθημι слѣдує сослагателно оба прошла времена зал. стр. свію глагола, н. пр.

τυφθῶ, -ῆς, ῇ и т. д. τυπ·ῶ, ῆς, ῇ, одъ τύπτ-ω, στα-θῶ одъ ἵστημι.

Примѣт. 1. Сосл. накл. глагола на υμι неодступа одъ образованя глагола на ύω, н. п. δεικνύω, -ύῃς и т. д.

3. Пожелателно врем. пол. прош., и прош. има самогласно наклоненія ι, коє ступа одма после характерногъ самогласногъ, и коє се съ истимъ у єдно двоєгласно слива, н. пр.

Пож. п. пр. дѣйств. ἱ-στα-ί-ην = ἱ-σταί-ην пр. II. дѣйств. σταί-ην, п. пр. ср. ἱ-σταί-μην

τι-θε-ί-ην =	τι-θεί-ην	θεί-ην	τι-θεί-μην
δι-δο-ί-ην =	δι-δοί-ην	δοί-ην	δι-δοί-μην.

Образованю пож. накл. глагола на ε (τίθημι) слѣдує пожелателно оба прош. стр. времена кодъ свію глагола, н. пр. στα-θεί-ην, τυφ-θεί-ην, τυπ-εί-ην.

Примѣт. 2. Пожел. накл. врем. пол. прош. глагола на υμι, слѣдує као сосл. накл. врем. сад., образованю глагола на ω, као: δεικνύοιμι, οις, и т. д.

§. 130 Лична окончења.

1. За дѣйствителный залогъ постоє слѣдующи лични образци.

а. За изявително наклоненіє времена садашнѣгъ:

Єд.	1.	μι	ἵ-στη-μι
	2.	ς	ἵ-στη-ς
	3.	σι	ἵ-στη-σι (ν)

Дв.	2.	*τον*	*ἵ-στᾰ-τον*
	3.	*τον*	*ἵ-στᾰ-τον*
Вищ.	1.	*μεν*	*ἵ-στα-μεν*
	2.	*τε*	*ἵ-στα-τε*
	3.	(*ντι νσι* (*ν*)	*ἵ-στα-ντι ἵ-στα-νσι* (*ν*).

Окончење III. лица вишеброя *νσι* (*ν*) претворено є у *ᾱσι* (*ν*), и онда се слива са предидућимъ коренимъ самогласнимъ глагола. Атическій єзикъ има ово сливанѣ само кодъ оны корена, кои се на *α* свршую, као:

одъ	*ἵ-στα-νσι*	постає	*ἱ-στᾶσι*		
одъ	*τί-θε-νσι*	постає	*τι-θεῖσι*	атич.	*τι-θέ-ᾱσι*
одъ	*δί-δο-νσι*	постає	*δι-δοῦσι*	атич.	*δι-δό-ᾱσι*
одъ	*δείκ-νυ-νσι*	постає	*δεικ-νῦσι*	атич.	*δεικ-νύ-ᾱσι*

б. Лична окончења наклоненія сослагателногъ у времену садаш. и прошл. II. неразликую се одъ спрезаня глагола на *ω*.

в. За изявителн. накл. времена полупрошл. и прошло II.

Єд.	1.	*ν* пол. прош.	*ἵ-στην*	*ἐ-τί-θην*
	2.	*ς*	*ἵ-στης*	*ἐ-τί-θης*
	3.	-	*ἵ-στη*	*ἐ-τί-θη*
Дв.	2.	*τον* прош. II.	*ἔ-στη-τον*	*ἔ-θε-τον*
	3.	*την*	*ἐ-στή-την*	*ἐ-θέ-την*
Вищ.	1.	*μεν*	*ἔ-στη-μεν*	*ἔ-θε-μεν*
	2.	*τε*	*ἔ-στη-τε*	*ἔ-θε-τε*
	3.	*σαν*	*ἔ-στη-σαν*	*ἔ-θε-σαν*

По времену прошл. II. *ἔστην* управля се изявително накл. оба страдателна прошла свію глагола: *ἐ-τύφθ-ην*, *ἐ-τύπ-ην*, *ἐστάθ-ην*, *ης*, *η*, *ητον*, *ήτην*, *ημεν*, *ητε*, *ησαν*.

г. Лична окончења пожелателногъ накл. у времену полупр. и прошломъ II, одступаю, (съ изятіемъ I. лица єдноброя) одъ спрезаня глагола на *ω* у пожелат. накл. историчны времена само у томъ, што имъ єдно *η* предходи, н. пр.

ἱ-σταί-ην σταί-ην τι-θεί-ην θεί-ην δι-δοί-ην δοί-ην.

Примѣт. 1. У двоброю и у вишеброю пожелател. наклон. врем. полупрошлогъ избацує се *η* по правилу, а окончениє III. лица вишебр. *ησαν* скраћує се у *εν*, н. п.

τιθεί-ημεν = *τιθεῖμεν* *ἱσταί-ητε* = *ἱσταῖτε*
τιθεί-ησαν = *τιθεῖεν* *διδοί-ησαν* = *διδοῖεν*

Ово важи и за пожелателно наклоненіе прошлы страдателны времена свію глагола, н. пр. *τυφθείημεν, τυπείημεν* = *τυφθεῖμεν, τυπεῖμεν* (сасвимъ као *τιθείην*).

У пожел. прош. II. дѣйств. глагола: *ἵστημι, τίθημι, δίδωμι* налазе се скраћени образци врло редко, изузимаюћи III. лице вишеброя.

д. За повелително наклоненіе времена сад. и прош. II.

Єд.	2.	*θι*	(*ἵ-στᾰ-θι*)	(*τί-θε-θι*)	(*δί-δο-θι*)
	3.	*τω*	*ἱ-στά-τω*	*τι-θέ-τω*	*δι-δό-τω*
Дв.	2.	*τον*	*ἵ-στα-τον*	*τί-θε-τον*	*δί-δο-τον*
	3.	*των*	*ἱ-στά-των*	*τι-θέ-των*	*δι-δό-των*
Виш.	2.	*τε*	*ἵ-στα-τε*	*τί-θε-τε*	*δί-δο-τε*
	3.	*τωσαν*	*ἱ-στά-τωσαν*	*τι-θέ-τωσαν*	*δι-δό-τωσαν*
		или	*ἱ-στάντων*	*τι-θέντων*	*δι-δόντων.*

Примѣт. 2. II. лице єдноброя у повелител. наклон. времена садаш. избацує окончениє *θι*, а за накнаду тога протеже се кратко характерно самогласно, т. є. *α* у *η*, *ε* у *ει*, *ο* у *ου*, *ῐ̆* у *ῑ̄*.

ἵ-στα-θι постає *ἵ-στη* *τί-θε-θι* постає *τί-θει*
δί-δο-θι „ *δί-δου* *δείκ-νῠ̆θι* „ *δείκ-νῡ̄*

Окончениє *θι* у времену садашњемъ задржало се само кодъ мало глагола. У прош. II. глагола *τίθημι, ἵημι* и *δίδωμι* преобратило се окончениє *θι* у *ς*, н. пр. *θέ-θι* быва *θές*, *ἔ-θι* = *ἔς*, *δό-θι* = *δός*; но у прошломъ II. одъ глагола *ἵστημι* задржано є окончениє *θι*, н. пр. *στῆ-θι*; а тако исто и у оба прошла страдателногъ залога свію глагола, н. пр. *τύπη-θι*, *παιδεύθη-τι* (место *παιδεύθη-θι* §. 8. прим. 8.).

е. Окончениє неопредѣл. глагола у врем. садашњемъ и прошл. II єсть *ναι*. Ово се окончениє ставля у врем.

сад. до кратког характерног самогласног, а у прошломъ II. до протегнутог (*α* у *η*, *ε* у *ει*, *ο* у *ου*).

Врем. сад. *ἱ-στά̄-ναι τι-θέ-ναι δι-δό-ναι δεικ-νῦ̄-ναι*
прош. II. *στῆ-ναι θεῖ-ναι δοῦ-ναι*

Неопредѣлени глаголи свію страд. прошлы времена имаю окончење као: *στῆναι*, н. пр. *τυπῆ-ναι, βουλευθῆ-ναι.*

ж. Окончења су у причастію времена садаш. и прошл. II. *ντς, ντσα, ντ*, коя се съ характернимъ самогласнимъ по обичнимъ правилама саюжаваю:

ἱ-στά-ντς = *ἱ-στάς, ἱ-στᾶσα, ἱ-στά̄ν* *στάς, στᾶσα, στάν*
τι-θέ-ντς = *τι-θείς, εῖσα, έν* *θείς, θεῖσα, θέν*
δι-δό-ντς = *δι-δούς, οῦσα, όν* *δούς, δοῦσα, δόν*
δεικ-νύ-ντς = *δεικ-νῡ́ς, ῦσα, ῦ́ν.*

Причастія оба прошла времена свію глагола слѣдую причастію *τιθείς* или *θείς*, н. п. *τυπ-είς, εῖσα, έν, βουλευθ-είς, εῖσα, έν.*

2. Лична окончења залога среднѣг саглашаваю се у спрезаню са глаголима на *ω*, само што су се кодъ II. лица єднобр. изявител. накл. и кодъ повел. накл. времена садашнѣгъ и полупрошлогъ, у своемъ пуномъ образцу задржала, т. є. *σαι, σο*; но *ἐπίστω, ἠπίστω, δύνω, ἠδύνω, πρίω, ἐπρίω* обични су образци добре прозе.

Примѣт. 3. Залога дѣйствителногъ време полупрошло у єдноброю, глагола *τίθημι*, образує се по правилу одъ *τιθεω*, изузимаюћи I. лице єдноброя, а тако се исто образує глаголъ *δίδωμαι* одъ *διδοω*. Оба ова глагола примаю обично сливанѣ. Глаголи на *ῡμι* имаю споредне образце на *ῦ́ω* за цело садашнѣ време у наклоненію изявит., а тако исто и за пол. прош. особито за III. лице вишеброя изявит. накл., и за причастіе, а исключително за наклон. сослагателно времена садашнѣгъ, и за пожелателно полупрошлогъ, н. пр. *ἐνδεικνύω, ὀμνύω, συμμιγνύω* поредъ *ἐνδείκνυμι, ὄμνυμι συμμίγνυμι.* Залогъ средньій дозволява ово образованѣ само у сослагателномъ и пожелателномъ наклоненію.

Образованѣ времена.

§. 131. I. редъ глагола на *μι*.

1. У образованю времена целогъ залога дѣйствителногъ, као и у будућ. и прош. I. среднѣмъ, протеже се кратко характерно самогласно *α*, *ε*, *ο*, т. є. *α* у *η*, *ε* у *η* и у савр. прош. дѣйст. одъ *τίθημι* и *ἵημι* у *ει*, *ο* у *ω*, но у осталимъ временима залога среднѣгъ и у свима временима залога страдателногъ, изузимаюћи савр. прошло и давнопрошло одъ *τίθημι* и *ἵημι*, на коє такође прелази *ει* савр. прошлогъ врем. залога дѣйств. (*τέθεικα*, *τέθειμαι*, *εἶκα*, *εἶμαι*), задржава се характерно самогласно.

2. Време прошло I. залога дѣйствителногъ и среднѣгъ одъ глагола *τίθημι*, *ἵημι* и *δίδωμι* има за временый характеръ не *σ*, него *κ*:

ἔ-θη-κα, *ἧκα*, *ἔ-δω-κ-α*.

Но образци прошл I. дѣств *ἔθηκα*, *ἧκα*, и *ἔδωκα*, употребляваю се само у наклоненію изявителномъ, и то найвише у єдноброю; у осталимъ лицама употребляваю се обично, а у осталимъ наклоненіяма и причастіяма свагда образци прошлогъ II. Исто тако употребляваю се образци прошл. II. среднѣгъ, место прошлогъ I. среднѣгъ одъ глагола *τίθημι*, *ἵημι* и *δίδωμι*. Напротивъ изявителни образци єдноброя прошлогъ II. дѣйств, одъ глагола *τίθημι*, *ἵημι* и *δίδωμι* (*ἔθην*, *ἧν*, и *ἔδων*) неупотребляваю се никако.

3. Глаголъ *ἵστημι* образує прошло I. дѣйств. и среднѣ као глаголи на *ω*, съ временимъ характеромъ *σ*: *ἔ-στη-σ-α*, *ἐστη-σ-άμην*. Прошло II. среднѣ *ἐστάμην* неупотреблява се никако. Али неки други глаголи образую исто време, н. п. *ἐπτάμην*, *ἐπριάμην*.

Примѣтба. 1. Ови глаголи немаю време прошл. II. стр. и буд. II. страд., а тако исто немаю будуће III., осимъ кодъ *ἵστημι*: *ἐστήξω* или *ἐστήξομαι*.

Примѣт. 2. У обзиру значеня има се за глаголъ *ἵστημι* слѣдующе примѣтити: време садашнѣ, пол. прошл., буд. и прошл. I. дѣйств. имаю преносный значай: ставити; напротивъ време прош. II., саврш. прошл. и давно прошл. дѣйств., и будућ. III. имаю повраћателный или непреносный значай: ставити се, стаяти, т. е. *ἔστην*, стаяо самъ, или ставіо самъ се, *ἕστηκα*, стао самъ, или ставіо самъ се, *ἑστήκειν*, *ἑστήξω* (*ἀφεστήξω*, одпашћу). Залогъ средньій значи: за себе ставити или поставити се; залогъ страдателный поставлѣнъ быти.

§. 132. II. Другій редъ глагола на *μι*.

Образованѣ времена глагола другогъ реда (§. 128) нема никакве тешкоће. Кадъ се избаце окончења *νῡμι* и *νῡμι*, онда се образую сва времена изъ корена. Глаголи на *ο*, кои су исто писме у времену садашнѣмъ протегли у *ω*, задржаваю *ω* и у свима временима, н. пр. *στρώ-ννῡ-μι*, *ζώ-ννῡ-μι*, *ῥώ-ννῡ-μι*, *χώ-ννῡ-μι*, буд. *στρώ-σω*, и т. д. Но глаголи, коима коренъ на єдно течно излази, узимаю у образованю неки времена тему, коя се на самогласно свршує, н. пр. *ὄμ-νυ-μι*, прош. *ὤμ-ο-σα* одъ *ὀμόω*. Време прошл. II. и време буд. II. страд. налази се само кодъ мало глагола, н. п. *ζεύγ-νυ-μι* прош. II. страд. *ἐζύγην*; буд. II. страд. *ζυγήσομαι*.

§. 133. Примери

Врем.	нак.	Броєв. и лица.	Залогъ дѣйствителный.			
			στα-ставлямъ.	ϑε-ставлямъ мѣнемъ.	δο-даємъ.	δειϰ-показуємъ.
Време садашнѣ.	изявително.	Єдноб. 1.	ἵ-στη-μι	τί-ϑη-μι	δί-δω-μι	δειϰ-νυ-μι 1)
		2.	ἵ-στη-ς	τί-ϑη-ς	δί-δω-ς	δειϰ-νυ-ς
		3.	ἵ στη-σι (ν)	τί-ϑη-σι- (ν)	δί-δω-σι (ν)	δειϰ-νυ-σι (ν)
		Двоб. 1.				
		2	ἵ-στα-τον	τί-ϑε-τον	δί-δο-τον	δειϰ-νυ-τον
		3.	ἵ-στα-τον	τί-ϑε-τον	δί-δο-τον	δειϰ-νυ-τον
		Виш. 1.	ἵ-στα-μεν	τί-ϑε-μεν	δί-δο-μεν	δειϰ-νυ-μεν
		2	ἵ-στα-τε	τί-ϑε-τε	δί-δο-τε	δειϰ-νυ-τε
		3.	ἵ-στᾶ-σι (ν)	τι-ϑέ-ασι(ν) ϑεῖσι	δι-δό-ασι (ν) δοῦσι	δειϰ-νύ-ασι(ν) νῦσι
	сослагателно.	Єдноб. 1	ἱ-στῶ	τι-ϑῶ	δι-δῶ	δειϰ-νύ-ω
		2.	ἱ-στῇ-ς	τι-ϑῇ-ς	δι-δῷ-ς	δειϰ-νύ-ῃς
		3	ἱ-στῇ	τι-ϑῇ	δι-δῷ	и т. д.
		Двоб. 1.				
		2.	ἱ-στῇ-τον	τι-ϑῇ-τον	δι-δῶ-τον	
		3.	ἱ-στῇ-τον	τι-ϑῇ-τον	δι-δῶ-τον	
		Виш. 1.	ἱ-στῶ-μεν	τι-ϑῶ-μεν	δι-δῶ-μεν	
		2.	ἱ-στῇ-τε	τι-ϑῇ-τε	δι-δῶ-τε	
		3.	ἱ-στῶ-σι (ν)	τι-ϑῶσι (ν)	δι-δῶ-σι (ν)	
	повелит.	Єдноб. 2.	ἵ-στη	τί-ϑει	δί-δου	δείϰ-νυ
		3.	ἱ-στά-τω	τι-ϑέ-τω	δι-δό-τω	δειϰ-νύ-τω
		Двоб. 2.	ἵ-στα-τον	τί-ϑε-τον	δί-δο-τον	δειϰ-νυ-τον
		3.	ἱ-στά-των	τι-ϑέ-των	δι-δο-των	δειϰ-νύ-των
		Виш. 2.	ἵ-στα-τε	τί-ϑε-τε	δί-δό-τε	δειϰ-νυ-τε
		3	ἱ-στά-τωσαν и ἱ-στάντων	τι-ϑέ-τωσαν и τι-ϑέντων	δι-δό-τωσαν и δι-δόντων	δειϰ-νύ-τωσαν и δειϰ-νύντων
	неопред.		ἱ-στά-ναι	τι-ϑέ-ναι	δι-δό-ναι	δειϰ-νύ-ναι
	причаст.		ἱ-στάς, ᾶσα, άν род. άντος	τι-ϑεὶς, εῖσα, έν род. έντος	δι-δούς, οῦσα, όν род. όντος	δειϰ-νύς, ῦσα, ύν род. ύντος
Врем. пол. пр.	изявително.	Єдноб. 1.	ἵ-στη-ν	ἐ-τί-ϑην	ἐ-δί-δουν	ἐ-δείϰ-νυν
		2.	ἵ-στη-ς	ἐ-τί-ϑεις	ἐ-δί-δους	ἐ-δείϰ-νυς
		3.	ἵ-στη	ἐ-τί-ϑει	ἐ-δί-δου	ἐ-δείϰ-νυ
		Двоб. 1				
		2.	ἵ-στα-τον	ἐ-τί-ϑε-τον	ἐ-δί-δο-τον	ἐ-δείϰ-νυ-τον
		3.	ἱ-στά-την	ἐ-τι-ϑέ-την	ἐ-δι-δό-την	ἐ-δειϰ-νύ-την
		Вишб. 1.	ἵ-στα-μεν	ἐ-τί-ϑε-μεν	ἐ-δίδο-μεν	ἐ-δείϰ-νυ-μεν
		2.	ἵ-στα-τε	ἐ-τί-ϑε-τε	ἐ-δί-δο-τε	ἐ-δείϰ-νυ-τε
		3.	ἵ-στα-σαν	ἐ-τί-ϑε-σαν	ἐ-δί-δοσαν	ἐ-δείϰ-νυ-σαν
Врем. пол. пр.	пожелателно.	Єдноб. 1.	ἱ-σταί-ην	τι-ϑεί-ην	δι-δοί-ην	δειϰ-νύ-οιμι
		2.	ἱ-σταί-ης	τι-ϑεί-ης	δι-δοί-ης	δειϰ-νύ-οις
		3.	ἱ-σταί-η	τι-ϑεί-η	δι-δοί-η	δειϰ-νύ-οι
		Двоб. 1.				
		2	ἱ-σταῖ-τον	τι-ϑεῖ-τον	δι-δοῖ-τον	δειϰ-νύ-οιτον
		3.	ἱ-σταί-την	τι-ϑεί-την	δι-δοί-την	δειϰ-νυ-οίτην
		Вьш. 1	ἱ-σταῖ-μεν	τι-ϑεῖ-μεν	δι-δοῖ-μεν	δειϰ-νύ-οιμεν
		2.	ἱ-σταῖ-τε	τι-ϑεῖ-τε	δι-δοῖ-τε	δειϰ-νύ-οιτε
		3.	ἱ-σταῖ-εν	τι-ϑεῖ-εν	δι-δοῖ-εν	δειϰ-νύ-οιεν

1) и δειϰνύ-ω. εις и т. д. особито δειϰνύουσι (ν). Исто тако у полупрош. ἐδείϰνυον, υες, υε (ν), а у причастію обично δειϰνύων, ουσα, ον (§. 130. примѣтба. 3)

Залогъ средній.

στα-ставлямъ.	ϑε-ставлямъ.	δο-даємо.	δεικ-показуємъ.
-στα-μαι	τί-ϑε-μαι	δί-δο-μαι	δεικ-νυ-μαι
-στα-σαι	τί-ϑε-σαι и τίϑῃ	δί-δο-σαι	δεικ-νυ-σαι
-στα-ται	τί-ϑε-ται	δί-δο-ται	δεικ-νυ-ται
-στά-μεθον	τι-ϑέ-μεθον	δι-δό́-μεθον	δεικ-νύ́-μεθον
-στα-σθον	τί-ϑε-σθον	δί-δο-σθον	δείκ-νυ-σθον
-στα-σθον	τί-ϑε-σθον	δί-δο-σθον	δείκ-νυ-σθον
-στά-μεθα	τι-ϑέ-μεθα	δι-δό́-μεθα	δεικ-νύ́-μεθα
-στα-σθε	τί-ϑε-σθε	δί-δο-σθε	δείκ-νυ-σθε
-στα-νται	τί-ϑε-νται	δί-δο-νται	δείκ-νυ-νται
-στῶ-μαι	τι-ϑῶ-μαι	δι-δῶ-μαι	δεικ-νύ́-ωμαι
-στῇ	τι-ϑῇ	δι-δῷ	δεικ-νύ́-ῃ
-στῆ-ται	τι-ϑῆ-ται	δι-δῶ-ται	δεικ-νύ́-ηται
-στώ́-μεθον	τι-ϑώ́-μεθον	δι-δώ́-μεθον	δεικ-νυ-ώ́μεθον
-στῆ-σθον	τι-ϑῆ-σθον	δι-δῶ-σθον	δεικ-νύ́-ησθον
-στῆ-σθον	τι-ϑῆ-σθον	δι-δῶ-σθον	δεικ-νύ́-ησθον
-στώ́-μεθα	τι-ϑώ́-μεθα	δι-δώ́-μεθα	δεικ-νυ-ώ́μεθα
-στῆ-σθε	τι-ϑῆ-σθε	δι-δῶ-σθε	δεικ-νύ́-ησθε
-στῶ-νται	τι-ϑῶ-νται	δι-δῶ-νται	δεικ-νύ́-ωνται
-στα-σο и ἵστω	τί-ϑε-σο и τίϑου	δί-δο-σο и δίδου	δείκ-νυ-σο
-στά́-σθω	τι-ϑέ́-σθω	δι-δό́-σθω	δεικ-νύ́-σθω
-στα-σθον	τί-ϑε-σθον	δί-δο-σθον	δείκ-νυ-σθον
-στά́-σθων	τι-ϑέ́-σθων	δι-δό́-σθων	δεικ-νύ́-σθων
-στα-σθε	τί-ϑε-σθε	δί-δο-σθε	δείκ-νυ-σθε
-στά́-σθωσαν и	τι-ϑέ́-σθωσαν и	δι-δό́-σθωσαν и	δεικ-νύ́-σθωσαν и
-στά́-σθων	τι-ϑέ́-σθων	δι-δό́-σθων	δεικ-νύ́-σθων
-στα-σθαι	τί-ϑε-σθαι	δί-δο-σθαι	δείκ-νυ-σθαι
-στά́-μενος, η, ον	τι-ϑέ́-μενος, η, ον	δι-δό́-μενος, η, ον	δεικ-νύ́-μενος, η, ον
-στά́-μην	ἐ-τι-ϑέμην	ἐ-δι-δό́-μην	ἐ-δεικ-νύ́-μην
-στα-σο и ἵστω	ἐ-τί-ϑε-σο и ἐτίϑου	ἐ-δί-δο-σο и ἐδίδου	ἐ-δείκ-νυ-σο
-στα-το	ἐ-τί-ϑε-το	ἐ-δί-δο-το	ἐ-δείκ-νυ-το
-στά́-μεθον	ἐ-τι-ϑέ́-μεθον	ἐ-δι-δό́-μεθον	ἐ-δεικ-νύ́-μεθον
-στα-σθον	ἐ-τί-ϑε-σθον	ἐ-δί-δο-σθον	ἐ-δείκ-νυ-σθον
-στά́-σθην	ἐ-τι-ϑέ́-σθην	ἐ-δι-δό́-σθην	ἐ-δεικ-νύ́-σθην
-στά́-μεθα	ἐ-τι-ϑέ́-μεθα	ἐ-δι-δό́-μεθα	ἐ-δεικ-νύ́-μεθα
-στα-σθε	ἐ-τί-ϑε-σθε	ἐ-δί-δο-σθε	ἐ-δείκ-νυ-σθε
-στα-ντο	ἐ-τί-ϑε-ντο	ἐ-δί-δο-ντο	ἐ-δείκ-νυ-ντο
-σταί-μην	τι-ϑοί-μην	δι-δοί-μην	δεικ-νυ-οίμην
-σταῖ-ο	τι-ϑοῖ-ο	δι-δοῖ-ο	δεικ-νύ́-οιο
-σταῖ-το	τι-ϑοί-το	δι-δοῖ-το	δεικ-νύ́-οιτο
-σταί-μεθον	τι-ϑοί-μεθον	δι-δοί-μεθον	δεικ-νυ-οίμεθον
-σταῖ-σθον	τι-ϑοῖ-σθον	δι-δοῖ-σθον	δεικ-νύ́-οισθον
-σταί-σθην	τι-ϑοί-σθην	δι-δοί-σθην	δεικ-νυ-οίσθην
-σταί-μεθα	τι-ϑοί-μεθα	δι-δοί-μεθα	δεικ-νυ-οίμεθα
-σταῖ-σθε	τι-ϑοῖ-σθε	δι-δοῖ-σθε	δεικ-νύ́-οισθε
-σταῖ-ντο	τι-ϑοῖ-ντο	δι-δοῖ-ντο	δεικ-νύ́-οιντο

Залогъ дѣйствителный.

Време.	накл.	Броев. и лица.	στα- ставлямъ.	ϑε- ставлямъ.	δο- даємъ.	δειχ- показуємъ.
Време прошло II.	изявително.	Єдноб. 1.	ἔ-στη-ν стая	ἔ-ϑη-ν	ἔ-δω-ν	
		2.	ἔ-στη-ς	ἔ-ϑη-ς	ἔ-δω-ς	
		3.	ἔ-στη	ἔ-ϑη	ἔ-δω	
		Двоб. 1.				
		2.	ἔ-στη-τον	ἔ-ϑε-τον	ἔ-δο-τον	
		3.	ἐ-στή-την	ἐ-ϑέ-την	ἐ-δό-την	
		Виш. 1.	ἔ-στη-μεν	ἔ-ϑε-μεν	ἔ-δο-μεν	
		2.	ἔ-στη-τε	ἔ-ϑε-τε	ἔ-δο-τε	
		3	ἔ-στη-σαν	ἔ-ϑε-σαν	ἔ-δο-σαν	
	сослагателно.	Єдноб. 1.	στῶ	ϑῶ	δῶ	
		2.	στῇ-ς	ϑῇ-ς	δῷ-ς	
		3.	στῇ	ϑῇ	δῷ	
		Двоб. 1.				
		2.	στῇ-τον	ϑῇ-τον	δῷ-τον	нема
		3.	στῇ-τον	ϑῇ-τον	δῶ-τον	
		Виш. 1.	στῶ-μεν	ϑῶ-μεν	δῶ-μεν	
		2.	στῇ-τε	ϑῇ-τε	δῶ-τε	
		3.	στῶ-σι (ν)	ϑῶ-σι (ν)	δῶ-σι (ν)	
	пожелателно.	Єдноб. 1.	σταί-ην	ϑεί-ην	δοί-ην	
		2.	σταί-ης	ϑεί-ης	δοί-ης	
		3.	σταί-η	ϑεί-η	δοί-η	
		Двоб. 1.				
		2.	σταί-ητον	ϑεί-ητον	δοί-ητον	
		3.	σταί-ήτην	ϑεί-ήτην	δοί-ήτην	
		Виш. 1.	σταί-ημεν	ϑεί-ημεν	δοί-ημεν	
		2.	σταί-ητε	ϑεί-ητε	δοί-ητε	
		3.	σταῖ-εν	ϑεῖ-εν	δοῖ-εν	
	повелител.	Єдноб. 2.	στῆ-ϑι	ϑές	δός	
		3.	στή-τω	ϑέ-τω	δό-τω	
		Двоб. 2.	στῆ-τον	ϑέ-τον	δό-τον	
		3.	στή-των	ϑέ-των	δό-των	
		Виш. 2.	στῆ-τε	ϑέ-τε	δό-τε	
		3.	στή-τωσαν и στάντων	ϑέ-τωσαν и ϑέντων	δό-τωσαν и δόν-των	
	неопред.		στῆ-ναι	ϑεῖ-ναι	δοῦ-ναι	
	причаст.		στάς, ᾶσα, ὰν род. στάντος	ϑείς, εἶσα, ἐν род. ϑέντος	δούς, δοῦσα, δόν род. δόντος	
будуће.			στή-σω	ϑή-σω	δώ-σω	δείξω
прошло I.			ἔ-στη-σα	ἔ-ϑη-κα	ἔ-δω-κα	ἔ-δειξα
				у двобр. и виш. бр. изяв. и у осталимъ накл. и прич. узима се прошло II.		
савр. прош.			ἕ-στη-κα	τέ-ϑει-κα	δέ-δω-κα	δέ-δειχα
давно прошло.			ἑ-στή-κειν и εἱ-στή-κειν	ἐ-τε-ϑεί-κειν	ἐ-δε-δώ-κειν	ἐ-δε-δείχειν

ола на *μι*.

Залогъ средній.

στα- ставлямъ.	*θε-* ставлямъ	*δο-* даємъ.	*δεικ-* показуємъ.
ἐ-στά-μην недолази него: ἐ-πτά-μην ἐ-πριά-μην)	ἐ-θέ-μην ἔ-θου (одъ ἔθεσο) ἔ-θε-το ἐ-θέ-μεθον ἔ-θε-σθον ἐ-θέ-σθην ἐ-θέ-μεθα ἔ-θε-σθε ἔ-θε-ντο	ἐ-δό-μην ἔ-δου (одъ ἔδοσο) ἔ-δο-το ἐ-δό-μεθον ἔ-δο-σθον ἐ-δό-σθην ἐ-δό-μεθα ἔ-δο-σθε ἔ-δο-ντο	нема
τῶ-μαι недолази него *πρίω-μαι. πρίῃ, πρίηται* и т. д.).	θῶ-μαι θῆ θῆ-ται θώ-μεθον θῆ-σθον θῆ-σθον θώ-μεθα θῆ-σθε θῶ-νται	δῶ-μαι δῷ δῶ-ται δώ-μεθον δῶ-σθον δω-σθον δώ-μεθα δῶ-σθε δῶ-νται	
σταί-μην недолази, него *πριάί-μην, αιο, αιτο* и т. д.	θοί-μην θοῖ-ο θοῖ-το θοί-μεθον θοῖ-σθον θοί-σθην θοί-μεθα θοῖ-σθε θοῖ-ντο	δοί-μην δοῖ-ο δοῖ-το δοί-μεθον δοῖ-σθον δοί-σθην δοί-μεθα δοῖ-σθε δοῖ-ντο	
τά-σο и στῶ недолази него: *πρίω, πριάσθω, πρίασθον, πριάσθων* и т. д.).	θοῦ θέ-σθω θέ-σθον θέ-σθων θέ-σθε θέ-σθωσαν и θέ-σθων	δοῦ δό-σθω δό-σθον δό-σθων δό-σθε δό-σθωσαν и δό-σθων	
στά-σθαι) *πρια-σθαι*	θέ-σθαι	δό-σθαι	
στά-μενος) *πριάμενος*	θέ-μενος, η, ον,	δό-μενος, η, ον,	
τή-σομαι	θή-σομαι	δώ-σομαι	δείξομαι
-στη-σά-μην	ἐ-θη-κά-μην	ἐ-δω-κά-μην	ἐ-δειξά-μην
-στα-μαι	τέ-θει-μαι	δέ-δο-μαι	δέ-δειγ-μαι
-στά-μην	ἐ-τε-θεί-μην	ἐ-δε-δό-μην	ἐ-δε-δείγ-μην.

Залогъ дѣйствителный.				
	στα-	ϑε-	δο-	δεικ-
б. III	ἑ-στήξω	нема	нема	нема
				Залогъ стра
пр. I.	ἐ-στά-ϑην	ἐ-τέ-ϑην	ἐ-δό-ϑην	ἐ-δείχ-ϑην

§. 134. Примѣтбе свр' примера.

1. Глаголи: *δύναμαι*, могу, *ἐπίσταμαι*, знамъ, и *κρέμαμαι*, висимъ, немаю єднако удареніє са глаголомъ *ἵσταμαι* у накл. сосл. врем. садашнѣгъ и у пожелателномъ времена пол. прошл. н. пр. *δύνωμαι, ἐπίστωμαι, η, ηται, ησϑον, ησϑε, ωνται*; пожелат. *δυναίμην, ἐπισταίμην, αιο, αιτο αισϑον, αισϑε, αιντο*: тако и *πρίωμαι, πριαίμην, ὀναίμην, αιο, αιτο* (§. 135. 4.).

2. Образци залога сред. наклоненія пожелател. времена пол. прошл. и прош. II. глагола на ε са *οι*: *τιϑοίμην, ϑοίμην*, предпоставляю се образцима са *ει*: *τιϑείμην, εῖο, εῖτο* и т. д *ϑείμην, εῖο, εῖτο*, и т. д. У сложеню остає удареніє, као што є кодъ просты глагола, н. пр. *ἐνϑοίμην* (*ἐνϑείμην*), *ἐνϑοῖο* (*ἐνϑεῖο*) и т. д. Ово исто важи и за сложене глаголе са *δοίμην*, н. пр. *διαδοίμην, διαδοῖο* и т. д.

3, Време савр. прошло и давно прошло *ἕστηκα, ἑστήκειν* (али не *εἱστήκειν*), образую двоброй и вишеброй непосредствено изъ корена, као: савр. прош. *ἔ-στᾰ-τον, ἔ-στᾰ-μεν, ἔ-στᾰ-τε, ἑ-στᾶ-σι* (*ν*); дав. прош. *ἔ-στᾰ-τον, ἀ-στην, ἔ-στᾰ-μεν, ἔ-στᾰ-τε, ἔ-στᾰ-σαν*; место *ἑστηκέναι* употреблява се *ἑστᾰ́ναι*. Причастіе има *ἑστὼς, ὦσα, ὡς*, род. *ὥτος, ὡσης*, покрай *ἑστηκώς, υῖα, ός*, род. *ότος, υίας*.

LXIII. Речи за ученѣ на память и задатци за превод.

Ἀνίστημι, ставлямъ, подижемъ, прош. II. устао самъ; ср.	ставлямъ, подижемъ се, устаемъ.

Залогъ среднѣй.			
στα-	ϑε-	δο-	δεικ-
ἑ-στήξομαι	нема	нема	нема
дателный.			
будуће I.	στα-ϑήσομαι	τε-ϑήσομαι, δο-ϑήσομαι, δειχ-ϑήσομαι	

ἀφίστημι, одустаємъ, одвраћамъ, одбіямъ; прошл. II. стая, одпао самъ; сред. одустаємъ.

διίστημι, раздваямъ, разставлямъ.

ἐνίστημι, поставлямъ; савр. прош. присутствуємъ.

καϑίστημι, мећемъ доле, ставлямъ тврдо, уводимъ, поручуємъ, доводимъ къ нечемъ, добивамъ.

παρίστημι, ставлямъ покрай, помажемъ.

ἀποσπάω, одтрзавамъ, одкидамъ.

ἐξορϑύω, исправлямъ, подижемъ.

πολεμέω, съ дат. ратуємъ, воюємъ съ некимъ.

ἀντιτάττω, ставлямъ напротивъ, сред. ставлямъ се напротивъ; противостоимъ.

ἀποστρέφω, одвраћамъ.

λίμνη, ἡ, бара, єзеро.

νεφέλη, ἡ, облакъ, мрежа.

ϑυσία, ἡ, жертва.

πολυφιλία, ἡ, мложина пріятеля.

ἡνίοχος, ἡ, кочіяшъ, управитель кола.

Κορίνϑιος, ὁ, Коринћанинъ.

λοιμός, ὁ, куга.

Νάξιος, ὁ, Наксіянинъ.

ἀήρ, έρος, ὁ, воздухъ.

αὖος, η, ον, сувъ.

πῆ; нарѣч. куда? гди?

ὡς, нарѣч. да.

Ἡ πολυφιλία διίστησι καὶ ἀποσπᾷ καὶ ἀποστρέφει. — Εἴ τις ϑυσίαν προσφέρων εὔνουν νομίζει τὸν ϑεὸν καϑιστάναι, φρένας κούφας ἔχει. — Οὐδὲ τὸν ἀέρα οἱ ἄνϑρωποι τοῖς ὄρνισιν εἴων ἐλεύϑερον, παγίδας καὶ νεφέλας ἱστάντες. — Φυλάττου, μὴ τὸ κέρδος σε τῆς δικαιοσύνης ἀφιστῇ. — Ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ εἷς ἀνήρ, Περικλῆς, ἐξώρϑου τὴν πόλιν καὶ ἀνίστη καὶ ἀντετάττετο καὶ τῷ λοιμῷ καὶ τῷ πολέμῳ.

— *Μὴ ἀφίστη τοὺς νέους τῆς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὁδοῦ.* — *Θεμιστοκλῆς λέγεται εἰπεῖν, ὡς τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον αὐτόν ἐκ τῶν ὕπνων ἀνιστάίη.* — *Τάνταλος ἐν τῇ λίμνῃ αὖος εἰστήκει.* — *Τὸ μὲν τοῦ χρόνου γεγονός, τὸ δὲ ἐνεστώς ἐστι, τὸ δὲ μέλλον.* — *Οἱ Κορίνθιοι πολλοὺς συμμάχους ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων.* — *Οἱ Νάξιοι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστησαν.* — *Παράστα τοῖς ἀτυχέσιν.* — *Πῇ σιῶ; πῇ βῶ;* — *Οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς Ναξίοις ἀποστᾶσιν ἀπ' αὐτῶν ἐπολέμησαν.* — *Παρασταίητε τοῖς ἀτυχέσιν.* — *Λόγος διεσπάρθη, τοὺς συμμάχους ἀπὸ τῆς πόλεως ἀποστῆναι.* — *Ἡγίοχον γνώμην στήσεις ἀρίστην.*

Ловци стављаю птицама замке и мреже. — Рђави се стараю, да раздвоє пріятельство добры. — Темистокла є пробудіо одъ сна трофей Милтіяда. — Неодвраћаймо младиће съ пута добродѣтельи. — Нераздвајяйте пріятельство добры. — Граћани се бояу, да ће непріятельи ньиове саюзнике одъ ньи одвратити. — Рђави се радую, кадъ раздвоє пріятельство добры. — Танталъ стои жеданъ у єзеру. — Мударъ се брине не само за садашњѣ, него и за будуће време. — Войници су подигли трофей надъ непріятельима. — Наксіяни тражау, да одпадну одъ Атиняна. — Помози несрећнима. — Кудъ да станемо? гди да идемо? — Нека бы ты несрећнима помогао. — Войници ће подићи трофєй надъ непріятельима.

LXIV. Речи за ученѣ на паметъ и задатци за превод.

Ἀνατίθημι, ставлямъ, поставлямъ, посвећавамъ.

ἐντίθημι, улажемъ, уливамъ.

μετατίθημι, премештамъ.

περιτίθημι. ставлямъ, мећемъ унаоколо, поставлямъ.

προστίθημι, прилажемъ, додаємъ.

προτίθημι, предпоставлямъ, излажемъ, показуємъ.

μιμέομαι, съ вин. подражавамъ.

διαφορὰ, ἡ, разлика, распра, сваћа, непріятельство.

Ἀντίγονος, ὁ, Антигонъ.

Διόνῡσος, ὁ, Діонисъ.

θύρσος, ὁ, тирсъ, штапъ, умотанъ бршляномъ и виновимъ лишћемъ.

κιττὸς, ὁ, бршлянъ.

σκῆπτρον, τὸ, скиптаръ.
ἀκρόπολις, εως, ἡ, тврдиня.
διάδημα, ατος, τὸ, діядема, человезъ.
ἀλλότριος, ᾱ, ον, туђъ, странъ.
ἀργαλέος, ᾱ, ον, тежакъ, мучанъ, теретанъ.

Τῷ καλῶς ποιοῦντι θεὸς πολλὰ ἀγαθὰ τίθησιν. — Ὁ πλοῦτος πολλάκις μετατίθησι τὸν τῶν ἀνθρώπων τρόπον. — Πολλάκις οἱ ἄνθρωποι τοῖς ἰδίοις κακοῖς ἀλλότρια προστιθέασιν. — Εἰς τὸ βέλτιον τίθει τὸ μέλλον. — Ἀντίγονος Διόνυσον πάντα ἐμιμεῖτο, καὶ κιττὸν μὲν περιτιθεὶς τῇ κεφαλῇ ἀντὶ διαδήματος Μακεδονικοῦ, θύρσον δὲ ἀντὶ σκήπτρου φέρων. — Οἱ σοφισταὶ τὴν ἀρετὴν προετίθεσαν. — Ἐντιθῶμεν τοῖς νεοις τῆς σοφίας ἔρωτα. — Ἡ τύχη πάντα ἂν μετατιθείη. — Οὐ ῥᾴδιον τὴν φύσιν μετατιθέναι. — Πολλάκις δοκοῦντες θήσειν κακὸν ἐσθλὸν ἔθεμεν, καὶ δοκοῦντες ἐσθλὸν ἔθεμεν κακόν. — Τὰς διαφορὰς μεταθῶμεν. — Ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός. — Ἀθηναῖοι χαλκῆν ποιησάμενοι λέαιναν ἐν πύλαις τῆς ἀκροπόλεως ἀνέθεσαν. — Ῥᾷον ἐξ ἀγαθοῦ θεῖναι κακὸν ἢ ἐκ κακοῦ ἐσθλόν. — Τὸ κακὸν οὐδεὶς χρησιὸν ἂν θείη. — Μετάθετε τὰς διαφοράς. — Λυκοῦργον, τὸν θέντα Λακεδαιμονίοις νόμους, μάλιστα θαυμάζομεν. — Ὁ πόλεμος πάντα μετατέθεικεν. — Πρὸ τῆς ἀρετῆς θεοὶ ἱδρῶτα ἔθεσαν.

Добро чинећима даю (ставляю) богови млога добра. — Често прилажемо собственимъ залама и туђа зла. — Често видимо, да є богатство промениło характеръ людій. — Ратъ є све променіо. — Богъ є дао (ставіо) людма млога добра. — Ратъ ће све променити. — Ко бы будаластимъ людма законе дао (ставіо)? — Ніє лако природу преокренути. — Богови чинє (ставляю) старость мучномъ. — Зло неможемо тако лако поправити. — Некъ войвода уліє храбрость войницима. — Да небы нигда богатство твой характеръ променило. — Мы ћемо младићима улити любовь къ добродѣтели.

LXV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ

Ἀποδίδωμι, одаємъ, повраћамъ; сред. продаємъ.
μεταδίδωμι, τινί τινος, саобштавамъ.

προδίδωμι, издаемъ.
χρήζω, съ род. потребуемъ, употреблявамъ.
ἐπιλανθάνομαι, заборавлямъ.
μέλιττα, ἡ, пчела.
κέντρον, τὸ, жаока.
ἔμπεδος, ον, тврдъ, поуздань.
μάκαρ, αρος, срећанъ, блаженъ.
πάγκακος, ον, сасвимъ рђавъ.
εὐθὺς, нарѣч. одма.
πάλιν, нарѣч. опетъ.

Οἱ θεοὶ πάντα διδόασιν. — Γυναικὶ ἄρχειν οὐ δίδωσιν ἡ φύσις. — Χάριν λαβὼν μέμνησο καὶ δοὺς ἐπιλαθοῦ. — Λαβὼν ἀπόδος, καὶ λήψῃ πάλιν. — Ὦ μάκαρες θεοί, δότε μοι ὄλβον καὶ δόξαν ἀγαθὴν ἔχειν. — Ὁ πλοῦτος, ὃν ἄν δῶσι θεοὶ, ἔμπεδός ἐστιν. — Ἃ ἡ φύσις δέδωκε, ταῦτ' ἔχει μόνα ὁ ἄνθρωπος. — Ἡ φύσις ταύροις ἔδωκε κέρα, κέντρα μελίτταις. — Ὧν σοι θεὸς ἔδωκε, τούτων χρήζουσι δίδου. — Ἐσθλῷ ἀνδρὶ καὶ ἐσθλὰ δίδωσι θεός. — Πτωχῷ εὐθὺς δίδου. — Χρήματα δαίμων καὶ παγκάκῳ ἀνδρὶ δίδωσιν, ἀρετῆς δ' ὀλίγοις ἀνδράσι μοῖρ' ἔπεται. — Θεός μοι δοίη φίλους πιστούς. — Τοῖς πλουσίοις πρέπει τοῖς πτοχοῖς δοῦναι. — Οἱ στρατιῶται τὴν πόλιν τοῖς πολεμίοις προὐδίδοσαν. — Ὁ ἀγαθὸς χαίρει τοῖς πένησι χρημάτων μεταδιδούς. — Δεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας γενναίως φέρειν, ὅ τι ἄν ὁ θεὸς διδῷ. — Ὅς ἂν μέλλῃ τὴν πατρίδα προδιδόναι, μεγίστης ζημίας ἄξιός ἐστιν. — Οἱ θεοί μοι ἀντὶ κακῶν ἀγαθὰ διδοῖεν. — Φίλος φίλον οὐ προδώσει.

Богъ дає све. — Ако сте какво добро примили, опоминьите се; а ако сте какво добро учинили (дали), заборавите. — Ако сте што примили, повратите (подайте опетъ). — Дай ми Боже срећу и лепу славу. — Богатство, кое є Богъ дао, поуздано є. — Богови су дали людма млого добра. — Сиромасима подайте одма. — Да бы ти богови радость уделили (дали). — Добри граћани неће нигда издати отечество. — Богъ є дао людма млога блага. — Войници мишляу издати варошь — Ко бы пріятеля издао? — Почитуйте Бога, кои дає людма свако добро.

LXVI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀποδείκνῡμι, показуемъ, доказуемъ, представлямъ, изясняванъ; съ вин. поставлямъ некогъ на нешто;

сред. показуємъ се, изяснявамъ се, изявлюємъ.
ὄμνῡμι, заклинѣмъ се.
ἐπόμνῡμι, съ вин. заклинѣмъ се некимъ.
ῥώννῡμι, ячамъ, оснажавамъ.
ἐξορκέω, заклинѣмъ, преклинѣмъ.
παραγγέλω, препоручуємъ, заповедамъ.
ἐμμένω, съ дат. остаємъ при нечемъ.
πλαστικὴ (раз. *τέχνη*), *ἡ*, ствараюћа вештина.
μιμητής, *ὁ*, подражатель.
ὅρκος, *ὁ*, заклетва.
ἐπίορκος, *ὁ*, кривоклетство.
Πυθαγόρας, *ὁ*, Питагоръ.
ψήφισμα, *τὸ*, заключеніє.
Φρὺξ, *γὸς*, *ὁ*, Фригіянинъ.
μέτριος, *ᾱ*, *ον*, умеренъ.
ἀθέᾱτος, *ον*, невидимый.
δικαίως, нарѣч. праведно.
εἰκῇ, нарѣч. несмислено, безъ основа.
μήποτε, нарѣч. нигда.
πάντως, нарѣч. на свакій начинъ, свакояко.
σπανίως, нарѣч. редко.
ἐντὸς, съ род. у, унутра.

Ὅρκον φεῦγε, κἂν δικαίως ὀμνύῃς. — Μή τι θεοὺς ἐπίορκον ἐπόμνῡ. — Ὁ οἶνος μέτριος ληφθεὶς ῥώννυσιν. — Οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητὰς μιμητὰς ἑαυτῶν ἀποδεικνύασιν. — Πυθαγόρας παρήγγειλε τοῖς μανθάνουσι σπανίως μὲν ὀμνύναι, χρησαμένοις δὲ τοῖς ὅρκοις πάντως ἐμμένειν. — Ἡ πλαστικη δείκνυσι τὰ εἴδη τῶν θεῶν, τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνίοτε καὶ τῶν θηρῶν. — Μὴ ἀθέατα δείξεις ἡλίῳ. — Ἀνδρὸς νοῦν οἶνος ἔδειξεν. — Φρύγες ὅρκοις οὐ χρῶνται οὔτ' ὀμνύντες, οὔτ' ἄλλους ἐξορκοῦντες. — Ὀλίγοις δείκνυ τὰ ἐντὸς φρενῶν. — Οἱ κριταὶ τὰ ψηφίσματα ἀπεδείκνυσαν. — Μήποτε εἰκῇ ὀμνύοιτε. — Ὁ βασιλεὺς τὸν αὑτοῦ υἱὸν στρατηγὸν ἀποδέδειχεν.

Избегавайте заклетву, ако се и право заклинѣте. — Незаклиньите се кривоклетствомъ. — Кои се криво заклиню, заслужую найвећу казнь. — Фригіяни нису се заклиняли. — Судіє показую своя заключенія. — Да се ты небы нигда неправедно заклео. — Ніє лепо, несмислено заклиняти се. — Атиняни су поставили Алкивіяда за войводу.

LXVII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Συνίστημι, саставлямъ (заєдно); сред. скуплямъ, саюжавамъ, саставлямъ.
δύναμαι, могу.

ἐπίσταμαι, съ прош. страд. разумемъ, знамъ.
μέθη, ἡ, піянство.
ὀλιγαρχία, ἡ, влада малогъ броя людій, олигархія.
μωρὸς, ὰ, ὸν, лудъ, будаластъ, сушт. будала.
Λύσανδρος, ὁ, Лисандеръ.
Μίνως, ω, ὁ, Миносъ.
Σπαρτιάτης, ὁ, Шпартанацъ.
ναυτικὸς, ὴ, ὸν, лађарскій.
ναυτικὴ δύναμις, морска сила.
ἀξιόλογος, ον, знатанъ, вреданъ говора.

Ὁ πλοῦτος πολλὰ δύναται. — *Τίς ἂν μωρὸς δύναιτο ἐν οἴνῳ σιωπᾶν.* — *Ἀνὴρ δίκαιός ἐστιν, ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται.* — *Πρᾶττε μηδὲν ὧν μὴ ἐπίστασαι.* — *Ἄριστόν ἐστι πάντ' ἐπίστασθαι καλά.* — *Ζῶμεν οὐχ' ὡς ἐθέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα.* — *Πρὸ μέθης ἀνίστασο.* — *Τί συμφέρει ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστωνται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι.* — *Καταλυθέντος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ὀλιγαρχίαι ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι καθίσταντο.* — *Οἱ πολέμιοι οὐκ ἀποστήσονται, πρὶν ἂν ἕλωσι τὴν πόλιν.* — *Μίνως, ὁ δεύτερος, πρῶτος Ἑλλήνων ναυτικὴν δύναμιν ἀξιόλογον συνεστήσατο.* — *Ὑπὸ Λυσάνδρου, τοῦ Σπαρτιάτου, ἐν Ἀθήναις τριάκοντα τύραννοι κατεστάθησαν.*

Люди могу много учинити съ богатствомъ. — Пре піянства устајте. — Непријатељи немогу осьоити варошь. — Шта ти помаже, да си богатъ, кадъ незнашъ богатство употребити. — Кое будале могу кодъ вина ћутати? — Све знати неможе ни єданъ смртный. — Мало ій има, кои знаду богатство лепо употребити. — Власти, кое су одређене, да съ вароши управляю, мораю се бринути за нѣно добро.

LXVIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἀποτίθημι, оставлямъ; сред. одузимамъ одъ себе.
διατίθημι, разполажемъ, уређуємъ; съ нарѣчіємъ: поставлямъ у неко расположенѣ.
ἐπιτίθημι, прилажемъ, наметемъ; сред. поставлямъ себе; съ вин. нападамъ.
κατατίθημι, полажемъ; сред. полажемъ за себе.
διατελέω, свршуємъ; съ прич. изявлюе траянѣ дѣйства, н.

пр. *διατελῶ γράφων*, занимамъ се съ писанѣмъ.
ἥκω, долазимъ.
ἐγκράτεια, *ἡ*, уздржанѣ.
θησαυρὸς, *ὁ*, благо.
Μαντινεία, *ἡ*, Мантинія.
λόφος, *ὁ*, перяница.
στέφανος, *ὁ*, венацъ.
ἐφόδιον, *τὸ*, путный трошакъ.
Κελτίβηρ, *ηρος*, *ὁ*, Келтивиръ.
κράνος, *ους*, *τὸ*, шлемъ.
ἄθλιος, *ᾱ*, *ον*, бѣданъ, яданъ.
φοινίκεος, *έᾱ*, *εον* (*οῦς*, *ῆ*, *οῦν*) пурпурный.
ἑκών, *οῦσα*, *όν*, своєвольный, добровольный.

Οἱ Κελτήβηρες περὶ τὰς κεφαλὰς κράνη χαλκᾶ περιτίθενται φοινικοῖς ἠσκημένα λόφοις. — Οὐδένα θησαυρὸν παισὶ καταθήσῃ ἀμείνω αἰδοῦς. — Τίς ἂν ἑκὼν φίλον ἄφρονα θοῖτο. — Ξενοφῶντι θύοντι ἧκέ τις ἐκ Μαντινείας ἄγγελος λέγων τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Γρύλλον τεθνάναι· κἀκεῖνος ἀπέθετο μὲν τὸν στέφανον, διετέλει δὲ θύων· ἐπεὶ δὲ ὁ ἄγγελος προσέθηκε καὶ ἐκεῖνο, ὅτι νικῶν τέθνηκε, πάλιν ὁ Ξενοφῶν ἐπέθετο τὸν στέφανον. — Ἀλκιβιάδης ἔφυγεν εἰς Σπάρτην καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους παρώξυνεν ἐπιθέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις. — Τῷ μὲν τὸ σῶμα διατεθειμένῳ κακῶς χρεία ἐστὶν ἰατροῦ, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν φίλου. — Ἐφόδιον εἰς τὸ γῆρας παρατίθου. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ δευτέρῳ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἔτει ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ ἀθλιώτατα διετέθησαν. — Κακὸν οὐδὲν φύεται ἐν ἀνδρὶ θεμέλια θεμένῳ τοῦ βίου σωφροσύνην καὶ ἐγκράτειαν. — Τοὺς πιστοὺς τίθεσθαι δεῖ ἕκαστον ἑαυτῷ. — Οἱ πολῖται φοβοῦνται, μὴ οἱ πολέμιοι τῇ πόλει ἐπιτιθῶνται.) —

Грађани су напали на непріятелѣ. — Мы ћемо добре пріятельима учинити. — Грађани се боју, да ће непріятельи на варошь напасти. — Оставите путный трошакь за старость. — Намести венацъ. — Чувайте се, да васъ непріятельи ненападну. — Крезусъ є оставіо млога блага у своіой кући. — Богатство меня често карактеръ людій. — Природа се неможе лако променити. — Атиняни су метли златну круну на вратима Акрополиса. — Ратъ є све променіо.

LXIX. Речи за ученѣ на пameть и задатци за преводъ.

Συνεπιδίδωμι, даємъ заедно; сред. предаємъ се съ други-

ма некой ствари.
συννέω, предемъ, (заедно).
ἀμοιβή, *ἡ*, промена, награда.
στρατὸς, *ὁ*, войска.

Χάρις χάριτι ἀποδίδοται. — Τῷ εὖ ποιοῦντι πολλάκις κακὴ ἀποδίδοται ἀμοιβή. — Πατρίδες πολλάκις διὰ κέρδος προὐδόθησαν. — Πολλὰ δῶρα δέδοται τοῖς ἀνθρώποις παρὰ τῶν θεῶν. — Ὡς μέγα τὸ μικρὸν ἐστι ἐν καιρῷ δοθέν. — Ὅτε εἶλε τὴν Θηβαίων πόλιν Ἀλέξανδρος, ἀπέδοτο τοὺς ἐλευθέρους πάντας. — Ἑκὼν σεαυτὸν τῇ Κλωθοῖ συνεπιδίδου, παρέχων συννῆσαι, οἵστισί ποτε πράγμασι βούλεται. — Ὁμοίως αἰσχρόν, ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν. — Οἱ πολῖται φοβοῦνται, μὴ ἡ πόλις προδιδῶται. — Μήποτε ὑπὸ τῶν φίλων προδιδοῖο. — Ὁ στρατὸς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ προὐδίδοτο. — Ἀπόδου τὸ κύπελλον,

Богъ дає све. — Поуздано є богатство, кое є Богъ дао. — Војници су издали варошь непріятельима. — Треба благородно сносити, што є Богъ дао. — Пріятель неће пріятеля издати. — Кажу за Александра, кадъ є освоіо Тиву, да є све слободне граћане продао.— Кажу, да є војску издао самъ војвода. — Граћани су се бояли, да небуде варошь издана. — Продаймо пеаре.

LXX. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἀμφιέννῡμι, облачимъ.
ἀπόλλῡμι, упропашћавамъ; сред. упропашћавамъ се, пропадамъ.
συναπόλλῡμι, упропашћавамъ заедно; сред. пропадамъ съ некимъ заедно.
ἐνδείκνῡμι, показуемъ; сред. показуемъ се.
ἐπιδείκνῡμι, показуемъ фалећій се.
κεράννῡμι, мешамъ.
σβέννῡμι, гасимъ.
παῤῥησία, *ἡ*, слобода у обхођеню.
ῥήτωρ, *ορος*, *ὁ*, говорникъ.
πολυτελής, *ές*, драгоцѣнъ.
ἀληθῶς, нарѣч. истинито, заиста.

Φίλοι φίλοις συναπόλλυνται δυστυχοῦσιν. — Οὐδέποτε κλέος ἐσθλὸν ἀπόλλυται. — Ἀνδρὸς δικαίου καρπὸς οὐκ ἀ

πόλυται. — Αἱ γυναῖκες χαίρουσιν ἀμφιεννύμεναι καλὰς ἐσθῆτας. — Οἱ ἀληθῶς σοφοὶ οὐ σπεύδουσιν ἐπιδείκνυσθαι τὴν αὑτῶν σοφίαν. — Ὁ οἶνος, ἐὰν ὕδατι κεραννύηται, τὸ σῶμα ῥώννῦσιν. — Ἡ ὀργὴ εὐθὺς σβεννύοιτο. — Ἀεὶ ἐν τῷ βίῳ ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην ἐνδείκνυσο. — Οἱ Πέρσαι πολυτελεῖς στολὰς ἀμφιέννυντο. — Ὁ ῥήτωρ τὴν γνώμην μετὰ παῤῥησίας ἀπεδείξατο. — Ἀλκιβιάδης ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς ἀπεδείχθη.

Персіянци облаче великолѣпне альине. — Показуйте у животу добродѣтель и трезвеност. — Мы се дивимо пріятельима, кои заедно са несрећнимъ пріятельима пропадаю. — Желимо, да слободно изявимо наше мнѣніе — Софисте показиваy фалећи се своју мудрость. — Жене облаче лепе альине. — Нека говорникъ изяви своє мнѣніе слободно.

Преглед глагола на μι.

1. Глаголи на *μι*, кои узимаю лична окончења непосредствено до кореногъ самогласногъ.

§. 135. Глаголи на *α* (*Ἵ-στη-μι*, *Στα-*):

1. *κί-χρη-μι*, позаймлюемъ, узаймлюемъ (*Χρα-*), *κιχράναι*, буд. *χρήσω*; прош. *ἔχρησα*. Сред. узимамъ, буд. *χρήσομαι*. (прош. *ἐχρησάμην* у овомъ значењу избегаваю Атици.). Истомъ корену принадлеже:

2. *χρὴ*, треба (кор. *Χρα-* и *Χρε-*), сосл. *χρῇ*, неопр. *χρῆναι*, причастія (*τὸ*) *χρεών*; пол. прош. *ἐχρῆν* или *χρῆν*, пожел. *χρείη* (одъ *Χρε-*).

3. *ἀπόχρη*, довольно є, образуе се осимъ тога одъ *Χραω*: *ἀποχρῶσιν*, неопр. *ἀποχρῆν*, прич. *ἀποχρῶν*, *ῶσα*, *ὦν*; пол. прош. *ἀπέχρη*; буд. *ἀποχρήσει*; прош. *ἀπέχρησε* (*ν*). Сред. *ἀποχρῶμαι*, имамъ доста, *ἀποχρῆσθαι*, иде по *χράομαι* (§. 97. 3.).

4. *ὀνίνημι* (съ вин.). ползуемъ (*Ὀνα-*); *ὀνινάναι*; пол-прош. нема; буд. *ὀνήσω*; прош. *ὤνησα*. Сред. *ὀνίναμαι*, пол-

зуемъ се, буд. *ὀνήσομαι*; прош. *ὠνήμην*, *ησο*, *ητο*, и т. д. повел. *ονησο*, прич. *ὀνήμενος*, пожел. *ὀναίμην*, *αιο*, *αιτο* (§. 134. 1.) неопр. *ὄνασθαι*; прош. страд. *ὠνήθην* ређе, место *ὠνήμην*. Остали образци допуњаваю се са *ὠφελεῖν*.

5. *πί-μ-πλη-μι*, пунимъ, (*Πλα-*) *πιμπλάναι*; пол. пр. *ἐπίμπλην*; буд. *πλήσω*; савр. прош. *πέπληκα*; прош. *ἔπλησα*. Средњ пунимъ се, *πίμπλαμαι*, *πίμπλασθαι*; пол. пр. *ἐπιμπλάμην*; буд. *πλήσομαι*; прош. *ἐπλησάμην*; савр. прош. сред. или страд. *πέπλησμαι*; прош. страд. *ἐπλήσθην*.

Писме *μ* одпада у удвояваню кодъ овогъ и слѣдујућегъ глагола, ако су исти сложени, и ако предъ удвояванѣмъ ступа *μ*, н. пр. *ἐμπίπλαμαι*, али: *ἐνεπιμπλάμην*.

6. *πίμπρημι*, горемъ, преносно, сасвимъ као *πίμπλημι*: *πρήσω*, *ἔπρησα*, *πέπρηκα*, *πέπρησμαι*, *ἐπρήσθην*, *πεπρήσομαι*.

7. *Τλημι*, сносимъ, нема сад. и пол. прош. времена (место тога *ὑπομένω*, *ἀνέχομαι*), прош. *ἔτλην*, *τλῶ*, *τλαίην*, *τλῆθι*, *τλῆναι*, *τλάς*; буд *τλήσομαι*; савр. прош. *τέτληκα*. У атической прози редко се налази овай глаголъ.

8. *φη-μί*, кажемъ (кор. *Φα-*), има слѣдујуће образованѣ:

Време садаш.			Залогъ дѣйств.		Време полупрошл.
изјавит.	Єдноб. 1.	*φημί* *)	изјавит.	Єдноб. 1.	*ἔφην*
	2.	*φῄς*		2.	*ἔφης*, обично: *ἔφησθα*
	3.	*φησί* (*ν*)		3.	*ἔφη*
	Двоб. 2.	*φατόν*		Двоб. 2	*ἔφατον*
	3.	*φατόν*		3.	*ἐφάτην*
	Виш. 1.	*φαμέν*		Виш. 1.	*ἔφαμεν*
	2.	*φατέ*		2.	*ἔφατε*
	3.	*φασί* (*ν*)		3.	*ἔφασαν*
сосл.	*φῶ*, *φῇς*, *φῇ*, *φῆτον*, *φῶμεν*, *φῆτε*, *φῶσι* (*ν*).		пожелат. но.	*φαίην*, *φαίης*, *φαίη*, *φαίητον* и *φαῖτον*, *φαιήτην* и *φαίτην*, *φαίημεν*, и *φαῖμεν*, *φαίητε* и *φαῖτε*, *φαῖεν*.	
повел.	*φαθί* или *φάθι*, *φάτω*, *φάτον*, *φάτων*, *φάτε*, *φάτωσαν* и *φάντων*.		будућ.	*φήσω*	
неопр.	*φάναι*		прош.	*ἔφησα*	
прич.	(*φάς*, *φᾶσα*, *φάν*, родит. *φάντος*, (*φάσης*, не атич.).				

Залогъ страдателны й.

савр. прош. повел. *πεφάσθω*, некъ буде речено глагол. прилаг. *φατός*, *φατέος*.

*) У сложеню: *ἀντίφημι, σύμφημι, ἀντίφησι, σύμφησι*, и т. д. али *ἀντιφῄς* и сосл. *ἀντιφῶ, ἀντιφῇς* и т, д.

Примѣт. 1. У II. лицу *φῇς* налази се како гласоударенiе, тако и подписано *ι* противъ свake аналогiе. — Како овай глаголъ постае енклитика (осимъ *φῄς*), у времену садаш. види §. 14.

Примѣт. 2. Овай глаголъ има двогубый значай: а) казати уобште, б) потврдити, допустити и т. д.

Овде принадлеже слѣдуюћи депоненси глаголи:

1. *ἄγαμαι*, дивимъ се, пол. пр. *ἠγάμην*; прош. *ἠγάσθην*; буд. *ἀγάσομαι*.

2. *δύναμαι*, могу, сослаг. *δύνωμαι* (§. 134. 1.), повел. *δύνασο*, неопр. *δύνασθαι*, прич. *δυνάμενος*; пол. пр. *ἐδυνάμην* и *ἠδυν.*, *ἐδύνω* и т. д. пожел. *δυναίμην*, *δύναιο* (§. 134. 1.); буд. *δυνήσομαι*; прош. *ἐδυνήθην* и *ἠδ.* и *ἐδυνάσθην* (нар. §. 85. прим.); савр. прош. *δεδύνημαι*; глаголно прилагателно *δυνατὸς*, могућъ.

3. *ἐπίσταμαι*, знамъ, *ἐπίσιασαι* и т. д. сосл. *ἐπίστωμαι* (§. 134. 1.), повел. *ἐπίστω* и т. д. пол. прош. *ἠπιστάμην*, *ἠπίστω* и т д. пожел. *ἐπισταίμην*, *ἐπίσταιο* (§. 134. 1.); буд. *ἐπιστήσομαι*; прош. *ἠπιστήθην*; глагол. прил. *ἐπιστητός*.

4. *ἔραμαι*, любимъ (у сад. и пол. прош. употреблява се кодъ прозе *ἐράω*) прош. *ἠράσθην*; буд. *ἐρασθήσομαι*.

5. *κρέμαμαι*, висимъ, сосл. *κρέμωμαι* (§. 134. 1.); пол. прош. *ἐκρεμάμην*, пожел. *κρεμαίμην*, *αιο*, *αιτο* (§. 134. 1.); прош. *ἐκρεμάσθην*; буд. страд. *κρεμασθήσομαι*, бићу обешенъ; буд. сред. *κρεμήσομαι*.

6. *πρίασθαι*, купити, *ἐπριάμην*, 2. лице *ἐπρίω*, недостаточно прошло сред. коимъ су се послуживали Атици место прошлогъ времена одъ *ὠνέομαι*: *ἐωνησάμην* (нар. §. 87. 4.), сосл. *πρίωμαι* (§. 134. 1.), пожел. *πριαίμην*, *αιο*, *αιτο* (§. 134. 1.), повел. *πρίω*, прич. *πριάμενος*.

LXXI. Речи за ученѣ на паметь и задатци за превод.

Ἐμπίπρημι, запалюемъ, упалюемъ.	*σύνειμι*, съ дат. заедно самъ, држимъ се съ некимъ.

σωφρονέω, цѣломудруємъ, трезвенъ самь, при чистой совести.

προσημαίνω, предозначавамъ.

προτρέπω, побуђуємъ, наводимъ на што.

φείδομαι, съ род. штедимъ.

εὔκλεια, ἡ, слава.

κώμη, ἡ, село.

δαιμόνιον, τὸ, божество.

ὅσος, η, ον, коликій.

πολιτικὸς, ἡ, ὸν, држављанскій; τὰ πολιτικὰ, политика.

πότερος, ᾱ, ον; кои одъ двоице.

ἴσως, нарѣч. вальда, може быти.

οὐκέτι, нарѣч. не више.

πρότερον, прећe, пре.

ἕως, саюзъ, дотле, докле.

Σωκράτης πρὸ πάντων ᾤετο χρῆναι τοὺς ἀνθρώπους σωφροσύνην κτήσασθαι. — Ἐν ἐλπίσι χρὴ τοὶς σοφοὺς ἔχειν βίον. — Ἔργα καὶ πράξεις ἀρετῆς, οὐ λόγους ζηλοῦν χρεών. — Ἰσως εἴποι τις ἄν, ὅτι χρῆν Σωκράτη μὴ πρότερον τὰ πολιτικὰ διδάσκειν τοὺς ἑαυτῷ συνδιατρίβοντας, ἢ σωφρονεῖν. — Σωκράτης τὴν πόλιν πολλὰ ὤνησεν. — Οἱ πολέμιοι πολλὰς κώμας ἐνέπρησαν. — Σωκράτης τὸ δαιμόνιον ἔφη προσημαίνειν ἑαυτῷ τὰ μέλλον. — Πόνος, φασὶν, εὐκλείας πατήρ. — Ὅσα οἱ ὀλίγοι τοὺς πολλοὺς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατοῦντες γράφουσι, πότερον βίαν φῶμεν εἶναι, ἢ μὴ φῶμεν; — Οἱ πολῖται τοὺς στρατιώτας τῆς ἀνδρείας ἠγάσθησαν. — Ἀλκιβιάδης, ἕως Σωκράτει συνῆν, ἐδυνήθη τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρατεῖν. — Πριαίμην πρὸ πάντων χρημάτων τὸν σοφὸν ἄνδρα φίλον εἶναί μοι. — Πολλοὶ χρημάτων δυνάμενοι φείδεσθαι, πρὶν ἐρᾶν, ἐρασθέντες οὐκέτι δύνανται.

Сократъ потврђаваше, да му є божество будућность предвозвѣстило. — Я велимъ, говораше војвода, да вы морате на непріятеля напасти. — Добродѣтель ће свагда човеку помоћи. — Напуните пеаре виномъ. — Варошь є спалѣна. — Умеренъ човекъ задржаће свагда своє страсти. — Мударъ ће свагда любити добродѣтель. — Сократъ є разумевао, да побуђує младиће на добродѣтель. — Верногъ пріятеля неможемо съ новцима купити.

§. 136. Глаголи на ε (τί-θη-μι, θε-):

1. ἵ-η-μι (кор. ἑ), шиљмъ. Млоги образци овогъ глагола долазе само у сложеню.

Залогъ дѣйствителный.

време садашње.	изяв.	ἵημι, ἵης, ἵησι (ν); ἵετον, ἵεμεν; ἵετε, ἱᾶσι (ν).
	сосл.	ἱῶ, ἱῇς, ἱῇ; ἱῆτον; ἱῶμεν, ἱῆτε, ἱῶσι (ν) ἀφιῶ, ἀφιῇς и т. д.
	повел.	ἶει, ἱέτω и т. д. неопр ἱέναι; прич. ἱείς, ἱεῖσα, ἱέν
пол. прош.	изяв.	ἵουν (одъ ἱεω), ἀφίουν (ређе ἠφίουν) (редко ἵειν. προΐειν). ἵεις, ἵει; ἵετον, ἱέτην; ἵεμεν, ἵετε, ἵεσαν. Пожел. ἱείην.
савр. прош. прош. II.		εἶκα — дав. прош. εἵκειν. — буд. ἥσω, — прош I. ἧκα (§. 131, 2) изяв. єднобр. допуњава се съ прош. I. (§. 131, 2); двобр. εἷτον. εἵτην; вишебр. εἷμεν, καθεῖμεν, εἶτε, ἀνεῖτε, εἶσαν, ἀφεῖσαν. Сосл. ὦ, ἀφῶ, ἧς и т. д. Пожел. εἴην, εἴης, εἴη; εἶτον, εἵτην; εἶμην, εἶτε, εἶεν. Повел ἕς, ἄφες, ἕτω, ἕτον, ἕτων; ἕτε, ἕτωσαν и ἕντων. Неопр. εἶναι, ἀφεῖναι. Прич. εἷς, εἶσα, ἕν. род. ἕντος, εἴσης, ἀφέντος.
Примѣт. Нараштај одъ ἀφίημι слѣдује аналогіи у §. 91. 3. напоменуты глагола.		

Залогъ средньій.

време садашње.	изяв.	ἵεμαι, ἵεσαι, ἵεται и т. д. сосл. ἱῶμαι, ἀφιῶμαι, ἱῇ, ἀφιῇ и. т. д.
	повел.	ἵεσο или ἵου; неопр. ἵεσθαι; прич. ἱέμενος, η, ον.
пол. прош.		ἱέμην, ἵεσο и т. д. пожел. ἱοίμην (ἱείμην), ἵοιο, ἀφιοῖο и т. д.
прош. II.	изяв.	εἵμην сосл. ὦμαι. ἀφῶμαι, ἧ, ἀφῇ, ἧται, ἀφῆται. εἶσο, ἀφεῖσο пожел. προίμην, οιο, οἶτο, οίμεθα и т. д. εἶτο, ἀφεῖτο повел. οὗ (ἀφοῦ, προοῦ), ἕσθω и т. д. 2. вишебр. ἕσθε (ἄφεσθε. πρόεσθε). εἵμεθα и т. д. неопр. ἔσθαι. прич. ἕμενος. η, ον.
савр. прош. εἷμαι, μεθεῖμαι, неопр. εἶσθαι, μεθεῖσθαι: дав. прош. εἵμην, εἶσο, ἀφεῖσο и т. д. — будућ. ἥσομαι. Прош. I. ἱκάμην само у изявител. и то редко.		

Залогъ страдателный.

прош. I. εἴθην, ἐῶῆναι, и т. д. будућ. ἐθήσομαι, глагол. прилаг. ἑτός, ἑτέος- (ἄφετος).

§. 137. *Εἰμί* (кор. *ἐσ-*), єсамь, и *εἶμι* (кор. *ἰ-*), идемъ.

Време садашње.

изявително.	Єдноб.	1.	*εἰμί*, єсамь	сосл. *ὦ*, да самь	изявително.	*εἶμι*, идемъ	сос. *ἴω* да идемъ
		2.	*εἶ*	*ἦς*		*εἶ*	*ἴῃς*
		3.	*ἐστί* (*ν*)	*ἦ*		*εἶσι* (*ν*)	*ἴῃ*
	Двоб.	2.	*ἐστόν*	*ἦτον*		*ἴτον*	*ἴητον*
		3.	*ἐστόν*	*ἦτον*		*ἴτον*	*ἴητον*
	Виш.	1.	*ἐσμέν*	*ὦμεν*		*ἴμεν*	*ἴωμεν*
		2.	*ἐστέ*	*ἦτε*		*ἴτε*	*ἴητε*
		3.	*εἰσί*	*ὦσι* (*ν*)		*ἴασι* (*ν*)	*ἴωσι* (*ν*).
повелително.	Єдноб.	2.	*ἴσθι*	неопр. *εἶναι*	повелително.	*ἴθι*, *πρόσιθι*	неопр. *ἰέναι*
		3.	*ἔστω*	прич. *ὤν*, *οὖσα*, *ὄν*		*ἴτω*, *προσίτω*	прич. *ἰών*, *ἰοῦσα* *ἰόν*
	Двоб.	2.	*ἔστον*	род. *ὄντος*, *οὔσης*		*ἴτον*	р. *ἰόντος ἰούσης*
		3.	*ἔστων*	(*παρών*, *παροῦσα*,		*ἴτων*	(*παριών*, *παριοῦσα*, *παριόν*, род.
	Виш.	2.	*ἔστε*	*παρόν* род. *παρόντος*).		*ἴτε*	*παριόντος*.)
		3.	*ἔστωσαν* (рећ *ἔστων*)			*ἴτωσαν* или *ἰόντων*	

Време полупрошло.

изявително.	Єдноб.	1.	*ἦν*, бјо самь	пож. *εἴην*	изявително.	*ἦειν* или *ἤα* (*παρῆα*)	пож. *ἴοιμι* или *ἰ-*
		2	*ἦσθα*	*εἴης*		*ἦεις* „ *ἦεισθα*	*ἴοις* *οἴην*
		3.	*ἦν*	*εἴη*		*ἦει*	*ἴοι*
	Двоб.	2.	*ἦστον*	*εἴητον*		*ἤειτον*, обич. *ητον*	*ἴοιτον*
		3.	*ἤστην*	*εἰήτην*		*ἠείτην* „ *ήτην*	*ἰοίτην*
	Виш.	1.	*ἦμεν*	*εἴημεν*		*ἤειμεν* „ *ήμεν*	*ἴοιμεν*
		2.	*ἦτε*	*εἴητε*		*ἤειτε* „ *ητε*	*ἴοιτε*
		3.	*ἦσαν*	*εἴησαν* и *εἶεν* (*παρείην* и т. д.)		*ἦεσαν*	*ἴοιεν*

буд. I. *ἔσομαι*, *ἔσῃ* или *ἔσει*, *ἔσται* и т. д.
пож. *ἐσοίμην*, неопр. *ἔσεσθαι*, прич. *ἐσόμενος*

О значаю врем. сад. види §. 152. примћч. 1.

Примћт. 1. О енклитики времена садашн. глагола *εἰμί*, єсамь (осимъ II. лица *εἶ*) види §. 14. — У сложеню стои удареніе на предлогу, у колико општа правила гласоударенія дозволяваю, као: *πάρειμι*, *πάρει*, *πάρεστι* и т. д. повел. *πάρισθι*; али *παρῆν*, *παρῆσθα* и т. д. због временог наштаја; *παρέσται* због одпадшег *ε* (*παρέσεται*), *παρεῖναι* као неопред. съ окончењемъ *ναι*, *παρῶ*, *ῆς*, *ῆ* и т. д. због сливања.

Примћт. 2. Глаголи, сложени са *εἶμι*, слћдую истимъ правилама, као они, кои су са *εἰμὶ* сложени, н. п. *πάρειμι*, *πάρει*, *πάρεισι*, *πάριτον*; зато и имаю више образаца єднаки ова два глагола, кадъ су сложена, н. п. *πάρει-*

μι, *πάρει*, и *πάρεισι* (III. л. еднобр. одъ *εἰμι* и III. вишебр. одъ *εἰμί*); али неопр. *παριέναι*, прич. *παριών*, *παριοῦσα* родит. *παριόντος*, *παριούσης*; *παρῆτον*, *παρῆμεν*, *παρῆτε*.

LXXII. Речи за ученѣ на память и задатци за преводъ.

Ἀφίημι, оставлямъ, напушћамъ.
ἐξίημι, пуштамъ, изпушћамъ, о рекама: изливамъ се.
ἐφίημι, шилѣмъ, пошилѣмъ, одпошилѣмъ; сред. съ род. шилѣмъ се, или шилѣмъ моѐ мисли къ нечемъ, т. е. зактевамъ.
καθίημι, пушћамъ доле.
μεθίημι, попушћамъ, оставлямъ, пропушћамъ.
παρίημι, пропушћамъ, одпушћамъ, одапинѣмъ, умарамъ се.
ἄπειμι, одсутствуемъ.
ἄπειμι, одлазимъ.
εἴσειμι, улазимъ, долазимъ.
πρόσειμι, долазимъ, приступамъ.
ἐμβροχίζω, терамъ у замку, у мрежу.
μένω, остаемъ.
παρασκευάζω приуготовлявамъ
τιμωρέω, помажемъ; сред. съ вин. светимъ се некомъ, казнимъ.
ἀρκέομαι, (съ страд.) съ дат. задоволявамъ се.
κραυγή, ἡ, вика, дрека.
πέδη, ἡ, оковъ.
κάπρος, ὁ, вепаръ (дивљій).
λίθος, ὁ, каменъ.
Νεῖλος, ὁ, Нилъ.
δέον (одъ *δεῖ*), τὸ, нуждно, потребно, дужностно.
Διογένης, *ους*, ὁ, Діогенъ.
χιών, *όνος*, ἡ, снегъ.
στόμα, *ατος*, τὸ, уста, ушће.
Ἐρυμάνθιος, *α*, *ον*, Еримантскій.
καρτερός, *ά*, *όν*, якъ, снажанъ.
φανερός, *ά*, *όν*, видимъ, яванъ, познатъ.
δῆθεν, нарѣч. наравно, т. е.
ἔπειτα, нарѣч. после, онда.
πλεονάκις, нарѣч. чешће.

Οἱ ἀγαθοὶ οὐ διὰ τὸν ὕπνον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. — *Ἀφεὶς τὰ φανερὰ μὴ δίωκε τὰ ἀφανῆ.* — *Πολλοὶ ἄνθρωποι ἐφίενται πλούτου.* — *Πέδας λέγουσιν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον καθεῖναι Ξέρξην, τιμωρούμενον δῆθεν τὸν Ἑλλήσποντον.* — *Οὔτ' ἐκ χειρὸς μεθέντα καρτερὸν λίθον ῥᾷον κατασχεῖν, οὔτ' ἀπὸ γλώττης λόγον.* — *Ἡρακλῆς τὸν Ἐρυμάνθιον κάπρον διώ-*

ξας μετὰ κραυγῆς εἰς χιόνα πολλὴν παρειμένον ἐνεβρόχισεν. — Ὁ Νεῖλος ἐξίησιν εἰς τὴν θάλατταν ἑπτὰ στόμασιν. — Ἄττα ἔπειτ' ἔσται, ταῦτα θεοῖς μέλει. — Εἰ θνητὸς εἶ βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει. — Μέμνησο νέος ὤν, ὡς γέρων ἔσῃ ποτέ. — Δίκαιος ἴσθ', ἵνα καὶ δικαίων τύχῃς. — Βίας παρούσης, οὐδὲν ἰσχύει νόμος. — Εὐδαίμων εἰην καὶ θεοῖς φίλος. — Ἀλέξανδρος εἶπεν. Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ἦν, Διογένης ἂν ἦν. — Βιώσῃ ἀρκούμενος τοῖς παροῦσι, τῶν ἀπόντων οὐκ ἐφιέμενος. Καὶ νεότης καὶ γῆρας ἄμφω καλὰ ἔστον. — Οἱ ἄνθρωποι εὐδαιμονεῖν δύνανται, κἂν πένητες ὦσιν. — Ἀλήθειά σοι παρέστω. — Ἴωμεν, ὦ φίλοι. — Φεῦγε διχοστασίας καὶ ἔριν, πολέμου προσιόντος. — Ἐπεὶ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιοῦσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ὁ Ἀστυάγης ἔλεγε πρὸς τὸν Κῦρον· Ὦ παῖ, ἢν μένῃς παρ' ἐμοί, πρῶτον μέν, ὅταν βούλῃ, εἰσιέναι ὡς ἐμὲ ἐπὶ σοὶ ἔσται, καὶ χάριν σοι μᾶλλον ἕξω, ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσίῃς ὡς ἐμέ· ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσῃ καὶ, ὅταν ἀπίῃς, ἔχων ἄπει οὕς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς ἵππους.

Добаръ неће нигда пропустити, потребно (што є) учинити. — Млоги теже за непознатимъ, а познато оставляю. — Ксеркъсъ є пустіо окове у Елиспонтъ. — Некъ ми човекъ небуде само устима пріятель, него и дѣломъ. — Будите праведни, да и вама правда буде. — Пріятель се брине за пріятеля и ако одсутствуе. — Кадъ су непріятельи у варошь ушли, побегли су граћани. — Иди унутра дівте. — Нека сви войници иду изъ вароши. — Две су войске ушле у варошь.

§. 138. II. Глаголи на *μι*, кои узимаю лична окончења текъ онда, кадъ се до ньиовогъ кореногъ самогласногъ стави слогъ *νυ̃* или *ν̃*.

Образованѣ глагола на α, ε, ο, и оны, кои се у корену на сагласно свршую.

А. Глаголи, коима коренъ излази на *α*, *ε*, *ο*.

Залогъ.	Време.	а) коренъ на *α*. разсипамъ.	б) коренъ на *ε*. ситимъ.	в) коренъ на *ο* (*ω*) простиремъ.
дѣйствителный.	сад.	*σκεδά-ννυ-μι*†)	*κορέ-ννυ-μι* †)	*στρώ-ννυ-μι*†)
	п. пр.	*ἐ-σκεδά-ννυ-ν*†)	*ἐ-κορέ-ννυ-ν*†)	*ἐ-στρώ-ννυ-ν*†)
	с. пр.	*ἐ-σκέδα-κα*	*κε-κόρε-κα*	*ἔ-στρω-κα*
	д. пр.	*ἐ-σκεδά-κειν*	*ἐ-κε-κορέ-κειν*	*ἐ-στρώ-κειν*
	буд.	*σκεδά-σω*	*κορέ-σω*	*στρω-σω*
		атич. *σκεδῶ-ᾷς, -ᾷ*	атич. *κορῶ, -εῖς, -εῖ*	
	прош.	*ἐ-σκέδα-σα*	*ἐ-κόρε-σα*	*ἔ-στρω-σα*
средньій.	сад.	*σκεδά-ννυ-μαι*	*κορέ-ννυ-μαι*	*στρώ-ννυ-μαι*
	п. пр.	*ἐ-σκεδα-ννύ-μην*	*ἐ-κορε-ννύ-μην*	*ἐ-στρω-ννύ-μην*
	с. пр.	*ἐ-σκέδα-σ-μαι*	*κε-κόρε-σ-μαι*	*ἐ-στρω-μαι*
	д. пр.	*ἐ-σκεδά-σ-μην*	*ἐ-κε-κορέ-σ-μην*	*ἐ-στρώ-μην*
	буд.		*κορέ-σ-ομαι*	
	прош.		*ἐ-κορε-σ-άμην*	
	б. III.		*κε-κορέ-σ-ομαι*	
страдателный.	прош.	*ἐ-σκεδά-σ-θην*	*ἐ-κορέ-σ-θην*	*ἐ-στρώ-θην*
	будућ	*σκεδα-σ-θήσομαι*	*κορε-σ-θήσομαι*	*στρω-θήσομαι*
глагол. прилагат.		*σκεδα-σ-τός*	*κορε-σ-τός*	*στρω-τός*
		σκεδα-σ-τέος	*κορε-σ-τέος*	*στρω-τέος*

†) и *σκεδα-ννύω, ἐ-σκεδάννυον* — *κορε-ννύω, ἐ-κορέ-ννυον* — *στρωννύω ἐ-στρώ-ννυον* (*υ* свагда кратко).

Б. Глаголи, коима коренъ излази на сагласно писме.

	губимъ.	губимъ се.	заклинѣмъ	заклинѣм' се
садашнѣ.	*ὄλ-λυ-μι*†)	*ὄλ-λυ-μαι*	*ὄμ-νυ-μι*†)	*ὄμ-νυ-μαι*
пол. прош.	*ὤλ-λυ-ν*†)	*ὠλ-λύ-μην*	*ὤμ-νυ-ν*†)	*ὠμ-νύ-μην*
савр. пр. I.	*ὀλ-ώλε-κα* (Ὀ λ ε ω-)		*ὀμ-ώμο-κα* (Ὀ μ ο ω-)	*ὀμ-ώμο-σ-μαι*
	§. 89.		§. 89.	
с. прош. II.	*ὄλ-ωλ-α*			
дав. прош I.	*ὀλ-ωλέ-κειν*		*ὀμ-ωμό-κειν*	*ὀμ-ωμό-σ-μην*
дав. пр. II.	*ὀλ-ώλ-ειν*			
будуће.	*ὀλ-ῶ, -εῖς*	*ὀλ-οῦμαι, -εῖ*	*ὀμ-οῦμαι, εῖ*	
прошло I.	*ὤλε-σα*	прош. II. *ὠλ-όμην*	*ὦμο-σα*	*ὠμο-σ-άμην*
			прош. I. стр. *ὠμό-σ-θην*	
			будућ. I. стр. *ὀμο-σ-θήσομαι*	

†) и *ὀλλύ-ω, ὤλλυ-ον* — *ὀμνύ-ω, ὤμνυ-ον* (свуда *ῠ*).

Примѣт. *Ὄλλυμι* постало є одъ *ὄλ-νυ-μι*. Спреже се као *δείκνῡμι* у примерима §. 133. — Причастіе савр-прош. врем. одъ глагола *ὄμνῡμι* гласи: *ὀμωμοσμένος*. Остали образци савр. прош. и дав. прош. времена немаю обично *σ* кодъ атически списателя, као: *ὀμώμοται ὀμώμοτο*.

ПРЕГЛЕДЪ ОВДЕ ПРИНАДЛЕЖЕЋИ ГЛАГОЛА.

Коренъ се свршује:

§. 139. А. на самогласно и узима *-νν̄*.

а) на *α*:

1. *κερά-νν̄-μι* мешамъ, буд. *κεράσω*, атич. *κερῶ*; пр. *ἐκέρᾰσα*; с. прош. *κέκρᾰκα*; сред. мешамъ се, прош. *ἐκερασάμην*; савр. прош. сред. или страд. *κέκρᾰμαι*; прош. страд. *ἐκράσθην*, а и *ἐκεράσθην*.

2. *κρεμά-νν̄-μι*, вешамъ; буд. *κρεμάσω*, атич. *κρεμῶ*, прош. *ἐκρέμᾰσα*; сред. или страд. *κρεμάννυμαι*, вешамъ се, (али *κρέμᾰμαι*, висимъ, §. 135. 5.), будућ. страд. *κρεμασθήσομαι*; прош. *ἐκρεμάσθην*.

3. *πετά-νν̄-μι*, разшируємъ, отварамъ, буд. *πετάσω*, атич. *πετῶ*; савр. прош. сред. или страд. *πέπτᾰμαι* (§. 117. 1.); прош. страд. *ἐπετάσθην*.

б) на *ε*:

1. *ἑ-νν̄-μι*, облачимъ, у прози *ἀμφιέννυμι*, пол. пр. *ἀμφιέννυν* безъ нараштая; буд. *ἀμφιέσω*, атич. *ἀμφιῶ*; пр. *ἠμφίεσα*; савр. прош. дѣйств. нема; савр. прош. сред. или страд. *ἠμφίεσμαι*, *ἠμφίεσαι*, *ἠμφίεσται* и т. д. неопр. *ἠμφιέσθαι*; буд. сред. *ἀμφιέσομαι*, атич. *ἀμφιοῦμαι*. (Нараштай §. 91. 3.).

2. *ζέ-νν̄-μι*, вримъ (преносно), буд. *ζέσω*; прош. *ἔζεσα*; савр. прош. сред. или страд. *ἔζεσμαι*; прош. страд. *ἐζέσθην*. — (*ζέω* є обично непреносно.)

3. *σβέ-νν̄-μι*, гасимъ, буд. *σβέσω*; прош. I. *ἔσβεσα*; пр. II. *ἔσβην*; савр. прош. *ἔσβηκα*; сред. *σβέννῡμαι*, гасимъ се; савр. прош. сред. или страд. *ἔσβεσμαι*; прош. страд. *ἐσβέσθην*. — Осимъ овогъ глагола нема други више на *ννυμι* съ прош. II. Види таблицу §. 142.

4. *στορέ-νν̄-μι*, простиремъ, буд. *στορέσω*, атич. *στορῶ*; прош. *ἐστόρεσα*. Остало образованѣ времена иде као: *στρώννυμι*, види §. 138.

в) на *о*, кое се протеже у *ω*.

1. *ζώ-ννῡ-μι*, опасуємъ, буд. *ζώσω*; прош. *ἔζωσα*; сред. опасуємъ се, прош. *ἐζωσάμην*; савр. прош. средн. или страд. *ἔζωσμαι* (§. **95.**).

2. *ῥώ-ννῡ-μι*, снажимъ, буд. *ῥώσω*; прош. *ἔῤῥωσα*; савршено прош. сред. или страд. *ἔῤῥωμαι*; повел. *ἔῤῥωσο*, неопр. *ἐῤῥῶσθαι*; прош. страд. *ἐῤῥώσθην* (§. **95.**).

3. *στρώ-ννῡ-μι*, простиремъ, буд. *στρώσω*; прош. *ἔστρωσα* и т. д. види *στορέννῡμι* и §. **138.**

4. *χρώ-ννῡ-μι*, фарбамъ, боядишемъ, буд. *χρώσω*; пр. *ἔχρωσα*; савр. прош. сред. или страд. *κέχρωσμαι*; прошло страд. *ἐχρώσθην* (§. **95.**).

§. 140. Б. на єдно сагласно и узима *-νῡ*.
(види *δείκ-νῡ-μι* §. 133.).

1. *ἄγ-νῡ-μι*, разбіямъ, будућ. *ἄξω*; прош. *ἔαξα*, неопр. *ἄξαι*; савр. прош. II. *ἔᾱγα*; прош. страд. *ἐάγην*. Нар. §. **87. 4.**

2. *εἴργ-νῡ-μι*, (или *εἴργω*), затварамъ, буд- *εἴρξω*; пр *εἶρξα*; прош. страд. *εἴρχθην*; савр. прош. сред. или стр. *εἶργμαι*. (Али: *εἴργω*, *εἴρξω*, *εἶρξα*, изключавамъ).

3. *ζεύγ-νῡ-μι*, вежемъ, буд. *ζεύξω*; прош. *ἔζευξα*; сред. прош. *ἐζευξάμην*; савр. прош. сред. или страд. *ἔζευγμαι*; прош. страд. *ἐζεύχθην* и чешће *ἐζύγην*.

4. *μίγ-νῡ-μι*, мешамъ, буд. *μίξω*; прош. *ἔμῑξα*, *μῖξαι*; савр. прош. *μέμῐχα*; савр. прош. сред. или страд. *μέμιγμαι*; пр. страд. *ἐμίχθην*, *ἐμίγην*; буд. страд. *μιχθήσομαι*; буд. III. *μεμίξομαι*.

5. *οἴγ-νῡ-μι*, отварамъ, обично се употребљава као сложено *ἀνοίγνυμι* (зато често быва и у сад. *ἀνοίγω*, и у пол. прош. *ἀνέωγον*), буд. *ἀνοίξω*; прош. *ἀνέῳξα*, *ἀνοῖξαι*; савр. прош. I. *ἀνέῳχα*. савр. прош. II. *ἀνέῳγα*, отворенъ самъ, а атич. има *ἀνέῳγμαι*; пол. прош. сред. *ἀνεῳγόμην*; прош. страд. *ἀνεχώθην*, *ἀνοιχθῆναι* (Нар. §. **87. 6.**).

6. ὀμόργ-νῡ-μι, бришемъ, буд. ὀμόρξω; прош. ὤμορξα сред. убрисуємъ се, буд. ὀμόρξομαι; прош. ὠμορξάμην; прош. страд. ὠμόοχθην.

7. πήγ-νῡ-μι, ударамъ, гурамъ, тврднемъ, буд. πήξω; прош. ἔπηξα; савр. прош. I. πέπηχα; савр. прош. II. πέπηγα, сред. πήγνυμαι, саврш. прош. πέπηγμαι; прош. страд. ἐπάγην; буд. страд. παγήσομαι.

8. ῥήγ-νῡ-μι; раздиремъ, буд. ῥήξω; прош. ἔῤῥηξα, савр. прош. II. ἔῤῥωγα; прош. сред. ἐῤῥηξάμην; прошло страд. ἐῤῥάγην; буд. страд. ῥᾰγήσομαι.

LXXIII. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀναζεύγνῡμι, упрежемъ опетъ, подвргавамъ ярму, крећемъ, се опетъ.	στυγέω, мрзимъ.
διαῤῥήγνῡμι, разбіямъ, раздиремъ.	βδελυγμία, ἡ, гнусность.
συμπήγνῡμι, заставлямъ, слеплявамъ, цедимъ, течемъ, протичемъ.	λύχνος, ὁ, фенѣръ, светилникъ.
ἀποσβέννῡμι, гасимъ.	Ἀντισθένης, ους, ὁ, Антистенъ.
ἐξόλλῡμι, упропашћавамъ.	Ξενοφάνης, ους, ὁ, Ксенофанъ.
ἀναναίω, успалюємъ.	φύσημα, ατος, τὸ, дисай.
ἐγκαλλωπίζομαι, фалимъ се съ нечимъ.	φῶς, φωτός, τὸ, светлость.
κωτίλλω, говоримъ, торочемъ.	μαλθακὸς, ἡ, ὁν, меканъ, нѣжанъ, разнѣженъ.
	Ὀλύμπιος, ᾱ, ον, олимпійскій, сушт. Олимпіянацъ.
	ψεύδορκος, ον, кривоклетникъ; τὸ ψεύδορκον, кривоклетство.
	ἀηδής, ές, гаданъ, гнусанъ.

Τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἐάν τις προσφέρῃ, πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει. — Τῷ αὐτῷ φυσήματι τὸ μὲν πῦρ ἀναναύσειας ἄν τὸ δὲ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας. — Ἡ ὕβρις πολλὰ ἤδη τῶν ἀνθρώπων ἀπώλεσεν ἔργα. — Εἰ μὴ φυλάξεις μικρ', ἀπολεῖς τὰ μείζονα. — Οἱ πολέμιοι ὤμοσαν τὰς συνθήκας φυλάξαι. — Ξενοφάνης ἔλεγε, τὴν γῆν ἐξ ἀέρος καὶ πυρὸς συμπαγῆναι. — Σωκράτης, ἰδὼν Ἀντισθένη τὸ διερῤῥωγὸς ἱματίου μέρος ἀεὶ ποιοῦντα φανερόν· Οὐ παύσῃ, ἔφη, ἐγκαλλωπιζόμενος ἡμῖν; —

Ψεύδορκον στυγεῖ θεός, ὅστις ὀμεῖται. — *Ζεύς ἄνδρ' ἐξολέσειεν Ὀλύμπιος, ὅς τὸν ἑταῖρον μαλθακὰ κωτίλλων ἐξαπατᾷν ἐθέλει.*

Некъ ври вода дієте. — Альина є раздерана. — Млеко є потекло. — Врата су отворена. — Вино є съ водомъ помешано. — Пеаръ є разбіенъ. — Свећа се є угасила. — Войници ће се кренути противъ непріятеля. — Не заклиньи се безъ узрока. — Гордость ће васъ све упропастити. — Угаси свећу. — Жене ридаюћи раздерале су своє альине.

§. 141. Спрезанѣ два глагола *κεῖμαι* и *ἧμαι* у врем. савр. прош. коє има значай сад. времена.

а) *κεῖμαι*, лежимъ.

1. ***Κεῖμαι***, управо, легао самь, лежимъ; затимъ има значай сред. залога, *положенъ самь*, и показує савр. пр. време безъ удвояваня.

савр. прош. изяв. *κεῖμαι*, *κεῖσαι*, *κεῖται*, *κείμεθα*, *κεῖσθε*, *κεῖνται*; сосл. *κέωμαι*, *κέῃ*, *κέηται* и т. д.; повел. *κεῖσο*, *κείσθω* и т. д.; неопр. *κεῖσθαι*; прич. *κείμενος*.

дав. прош. изяв. *ἐκείμην*, *ἔκεισο*, *ἔκειτο*, 3. вищ. *ἔκειντο*; пож. *κεοίμην*, *κέοιο*, *κέοιτο* и т. д. буд. *κείσομαι*

б) *εἶμαι*, седимъ.

2. ***Ἧμαι***, управо, сео самь, посаћенъ самь, зато є *посаћујемъ се* време савр. прош. одъ поетичкогъ дѣйств. прошлогъ *εἷσα*, усадіо самь, посадіо самь, основао. Коренъ є *Ἡδ-* (срав. *ἧσ-ται* место *ἧδ-ται* §. 8. 3.).

Савр. прош. изяв. *ἧμαι*, *ἧσαι*, *ἧσται*, *ἥμεθα*, *ἧσθε*, *ἧνται*; повел. *ἧσο*, *ἥσθω* и т. д.; неопред. *ἧσθαι*, прич. *ἥμενος*.

дав. прош. *ἥμην*, *ἧσο*, *ἧστο*, *ἥμεθα*, *ἧσθε*, *ἧντο*.

3. Проза узима место простогъ сложеный глаголъ *κάθημαι*, кога спрезанѣ само у томъ одступа, што не

узима нигда у савр. прош времену III. лицу єдноброя σ а у дав. прош. само онда, кадъ има временый нараштай.

Савр. прош. *κάθημαι*, *κάθησαι*, *κάθηται*; сосл. *καθῶμαι*, *καθῇ*, *καθῆται*; повел. *κάθησο*; неопр. *καθῆσθαι*; прич. *καθήμενος*.

дав. прош. *ἐκαθήμην* и *καθήμην*, *ἐκάθησο* и *καθῆσο*, *ἐκάθητο* и *καθῆστο*; пож. *καθοίμην*, *καθοῖο*, *καθοῖτο*.

Примѣт. Оскудѣваюћи образци одъ *ῆμαι* допуняваю се са *ἕζεσθαι* или *ἵζεσθαι* (проза *καθέζεσθαι*, *καθίζεσθαι*.).

§. 142. Глаголи на *ω*, кои у прошл. II. дѣйств. и сред. слѣдую образованю глагола на *μι*.

2. Више глагола съ характеромъ *α*, *ε*, *ο*, *υ*, образую прошл. II. дѣйств. и средн. као глаголи на *μι*, ово време нема самогласногъ наклоненія, и зато се ставляю лична окончења одма до корена. Сви остали образци овы глагола слѣдую образованю на *ω*.

2. Образованѣ овогъ прошлогъ II. дѣйств. одговара у свима наклоненіяма и причастіяма прош. II. дѣйств. глагола на *μι*. Характерно самогласно протеже се скоро свуда као кодъ *ἔστην*, т. є. *ᾰ* и *ε* у *η*, *ο* у *ω*, *ῐ* у *ῑ*, и остає такође као кодъ *ἔστην*, крозъ цело изяв., и повел. накл. и кодъ неопр. Окончење повел. наклон. *ηθι* скраћуе се кодъ глагола съ характернимъ самогласнимъ *α* у *ᾱ*, кадъ су они сложени, н. пр. *πρόβᾱ* место *πρόβηθι*.

Наклонен. и лица.			а) характ.: *α* *βα-ω, βαίνω* идемъ.	б) харак.: *ε* *σβε-ω, σβέννυ-μι,* гасимъ.	в) харак.: *ο* *γνο-ω; γιγνώ-σκω,* познаєм	г) харак.: *υ* *δύω,* замотавамъ.
изяв.	Єдноб.	1.	*ἔ-βη-ν* я ића	*ἔσβην,* я угаси	*ἔγνων,* я позна	*ἔδυν,* загнюри се
		2.	*ἔ-βη-ς*	*ἔσβης*	*ἔγνως*	*ἔδυς*
		3.	*ἔ-βη*	*ἔσβη*	*ἔγνω*	*ἔδυ*
	Двоб.	2.	*ἔ-βη-τον*	*ἔσβητον*	*ἔγνωτον*	*ἔδυτον*
		3.	*ἐ-βή-την*	*ἐσβήτην*	*ἐγνώτην*	*ἐδύ́την*
	Виш.	1.	*ἔ-βη-μεν*	*ἔσβημεν*	*ἔγνωμεν*	*ἔδυμεν*
		2.	*ἔ-βη-τε*	*ἔσβητε*	*ἔγνωτε*	*ἔδυτε*
		3.	*ἔ-βη-σαν*	*ἔσβησαν*	*ἔγνωσαν*	*ἔδυσαν*
сосл.	Єдноб.	1.	*βῶ, βῇς, βῇ*	*σβῶ, ῇς, ῇ*	*γνῶ, γνῷς, γνῷ*	*δύω, ῃς, ῃ*
	Двоб.	2.	*βῆτον*	*σβῆτον*	*γνῶτον*	*δύητον*
	Виш.	2.	*βῶμεν, ῆτε ὦσι (ν)*	*σβῶμεν, ῆτε, ῶσι*	*γνῶμεν, ῶτε ῶσι (ν)*	*δύωμεν, ητε ωσιν (ν)*
пож.	Єдноб.	1.	*βαίην*	*σβείην*	*γνοίην*	
		2.	*βαίης*	*σβείης*	*γνοίης*	
		3.	*βαίη*	*σβείη*	*γνοίη*	
	Двоб.	2.	*βαίητον* и *βαῖτον*	*σβείητον* и *σβεῖτον*	*γνοίητον* и *οἶτον*	
		3.	*βαιήτην* и *βαίτην*	*σβειήτην* и *σβείτην*	*γνοιήτην* и *οίτην*	
	Виш.	1.	*βαίημεν* и *αἶμεν*	*σβείημεν σβεῖμεν*	*γνοίημεν* и *οἶμεν*	
		2.	*βαίητε* и *αἶτε*	*σβείητε* и *σβεῖτε*	*γνοίητε* и *γνοῖτε*	
		3.	*βαῖεν*	*σβεῖεν*	*γνοῖεν*	
повел.	Єдноб.		*βῆθι, ήτω*	*σβῆθι, ήτω*	*γνῶθι, ώτο*	*δῦθι, ύτω*
	Двоб.		*βῆτον, ήτων*	*σβῆτον, ήτων*	*γνῶτον, ώτων*	*δῦτον, ύτων*
	Виш.	2.	*βῆτε*	*σβῆτε*	*γνῶτε*	*δῦτε*
		3.	*βήτωσαν* и *βάντων*	*σβήτωσαν* и *σβέντων*	*γνώτωσαν* и *γνόντων*	*δύτωσαν* и *δύντων*
неопр.			*βῆναι*	*σβῆναι*	*γνῶναι*	*δῦναι*
прич.			*βάς, ᾶσα, άν* род. *βάντος*	*σβείς, εῖσα, έν* род. *σβέντος*	*γνούς, οῦσα, όν* род. *γνόντος*	*δύς, δῦσα, ύν* род. *δύντος*

1. Сложен. као: *ἀναβῶ, ἀναβῆς* и т. д. *ἀποσβῶ; διαγνῶ; ἀναδύω.*
2. Сложен. као: *ἀνάβηθι, ἀνάβα, ἀνάβητε; ἀπόσβηθι; διάγνωθι; ἀνάδυθι.*

Примѣт. Пожел. наклон. *δύην* **место** *δυίην* **ненала-зи се у атическомъ діалекту. Прош. II. сред. налази се у обичномъ говору само кодъ мало глагола, н. пр.** *πέτομαι* **(§. 125. 23),** *πρίασθαι,* **купити, (§. 135.).**

Осимъ поменуты глагола иду іоштъ неки по овомъ образцу, као:

1. *διδράσκω,* **бежимъ, одбегавамъ (§. 122. 6.). прошло** (*Δρα-*) *ἔδρᾶν, ας, ᾱ, ᾱμεν, ᾱτε, ᾱσαν,* **сосл.** *δρῶ, δρᾷς, δρᾷ, δρῶμεν, δρᾶτε, δρῶσι (ν),* **пожел.** *δραίην,* **повел.** *δρᾶθι, άτω,* **неопред.** *δρᾶναι,* **прич.** *δράς, ᾶσα, άν.**

2. *πέτομαι*, летимъ (§. 125. 23.), прош. (*Πτα-*) *ἔπτην*, неопред. *πτῆναι*, причаст. *πτάς*; прош. средн. *ἐπτάμην*, *πτάσθαι*.

3. *σκέλλω* или *σκελέω*, сушимъ, прош. (*Σκλα-*) *ἔσκλην*, неопр. *σκλῆναι*, пож. *σκλαίην* (§. 117. 2.).

4. *φθάνω*, стижемъ (§. 119. 5.), прош. *ἔφθην*, *φθῶ*, *φθαίην*, *φθῆναι*, *φθάς*.

5. *καίω*, горемъ, палимъ, (§. 116. 2.), прош. (*Καε-*) *ἐκάην*; прош. I. *ἔκαυσα*.

ῥέω, течемъ (§. 116. 2.), прош. (*Ῥυε-*) *ἐῤῥύην*.

7. *χαίρω*, радуемъ се (§. 125. 24.), прош. (*Χαρε-*) *ἐχάρην*.

8. *ἁλίσκομαι*, ватамъ се, прош. (*Ἁλο-*) *ἥλων* и *ἑάλων* (§. 122. 1.).

9. *βιόω*, живимъ, прош. *ἐβίων*, сосл. *βιῶ*, *ᾷς*, *ᾷ* и т. д. пожел. *βιῴην* (не *βιοίην*, као *γνοίην*, за разлику пож. пол. прош. *βιοίην*), неопр. *βιῶναι*, прич. *βιούς*, *οὖσα*, (*οὖν*), но коегъ се падежъ заменює съ прош. I. *βιώσας*. (Тако: *ἀνεβίων*, оживлявамъ, одъ *ἀναβιώσκομαι*). Време сад. и пол. прош. мало се кодъ Атика употреблява, место тога узима се *ζῶ*, коє опетъ нема оны времена, што има *βιόω*, н. пр. каже се, врем. сад. *ζῶ*; пол. прош. *ἔζων* (§. 97. 3.); буд. *βιώσομαι*; прош. *ἐβίων*; савр. прош. *βεβίωκα*; савр. прош. страд. *βεβίωται*, прич. *βεβιωμένος*.

10. *φύω*, производимъ, ничемъ, растимъ, прош. II. *ἔφῡν*, *φῦναι*, *φύς*, сосл. *φύω* (пожел. нема у атич. єзику.). Али прош. I. *ἔφῡσα*, буд. *φύσω*, произвешћу. Непреносный значай има и савр. прош. *πέφῡκα*, постао самь. Сред. има *φύομαι*, буд. *φύσομαι*.

§. 143. *Οἶδα* (кор. *Εἰδ-*) знамъ.

Време савршено прошло.

изяв.	Єдноб. 1.	*οἶδα*	сослагателно.	*εἰδῶ*	повелително.		прич. неопр.	
	2.	*οἶσθα*		*εἰδῇς*		*ἴσθι*		*εἰδέναι*
	3.	*οἶδε* (*ν*)		*εἰδῇ*		*ἴστω*		
	Дв. 2. 3.	*ἴστον, ἴστον*		*εἰδῆτον, ᾖτον*		*ἴστον, ἴστων*		
	Вишн. 1.	*ἴσμεν*		*εἰδῶμεν*				*εἰδώς, υῖα, ός*
	2.	*ἴστε*		*εἰδῆτε*		*ἴστε*		
	3.	*ἴσασι*		*εἰδῶσι* (*ν*)		*ἴστωσαν*		

Време давно прошло.

изяв.	Єдноб. 1.	*ᾔδειν* †) Д.		В. *ᾖδειμεν*
	2.	*ᾔδεις* и *ᾔδεισθα*	*ᾔδειτον*	*ᾔδειτε*
	3.	*ᾔδει* (*ν*)	*ᾐδείτην*	*ᾔδεσαν*
Пожел. Єдноб. *εἰδείην, ης, η.*		Д.	*εἰδείητον, ήτην*	В. *εἰδείημεν, ητε, εἰδεῖεν.*

Будуће: *εἴσομαι* знаћу.

Сложено одъ *οἶδα*: *σύνοιδα*, я самъ томе свестанъ, неопред. *συνειδέναι*, повелит. *σύνισθι*, сосл. *συνειδῶ* и т. д.

†) атич. 1. *ᾔδη*, 2. *ᾔδησθα*, 3. *ᾔδη*.

LXXIV. Речи за ученѣ на паметь и задатци за преводъ.

Ἀποβαίνω, одлазимъ.
ἀπογιγνώσκω, одбацуємъ; *ἐμαυτόν*, очаявамъ, немамъ надежде.
συγγιγνώσκω, опраштамъ.
ἀποδιδράσκω, съ вин. одбегавамъ, побегнемъ.
ἐκπέτομαι, одлећемъ.
παραπέτομαι, одлећемъ, пролећемъ.
πρόοιδα, знамъ напредъ.
ἀποκρύπτω, сакривамъ.
βοηθέω, помажемъ.
ἐμπίπλημί τί τινος, испуњавамъ нешто съ нечимъ (§. 135. 5.)
Δαίδαλος, ὁ, Дедалъ.
Ἴκαρος, ὁ, Икаръ.
αἷμα, τό, крвь.
πτέρυξ, υγος, ἡ, крило.
Σύλλας, ᾶ, ὁ, Сила.
νεκρός, ά, όν, мртавъ; *ὁ νεκρός*, мртвацъ.
προσθετός, ή, όν, дометнутый (вештиномъ), уметнутый, приденутый.
ἄχρηστος, ον, неполезанъ, непотребанъ.
ὀξύς, εῖα, ύ, оштаръ, брзъ.
ἀκολάστως, нарѣч. необуздано, развратно.
ὥστε, сосл. тако да.

Οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀλήθειαν γνῶναι σπεύδουσιν. — Γνῶθι σεαυτόν. — Γνῶναι χαλεπὸν (раз. *ἐστί*) *μέτρον. — Ἡ πόλις ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἁλῶναι. — Φεῦγε τοὺς ἀκολάστως βιώσαντας. — Σύγγνωθί μοι, ὦ πάτερ. — Εἰς τί καταδὺς τοῦ κόσμου μέρος καὶ ἀποκρύψας σεαυτὸν πιστεύεις, ὅτι τὸν θεὸν ἀποπέφευγας; — Λοιμὸς μέγιστον ἄλγος ἀνθρώποις ἔφυ. — Ὀξεῖα ἡδονὴ παραπτᾶσα φθάνει. — Ὁ δοῦλος ἔλαθεν ἀποδρὰς τὸν δεσπότην. — Οἱ στρατηγοὶ ἔγνωσαν τοῖς πολίταις βοηθεῖν. — Μήποτε σεαυτὸν ἀπογνῷς. — Δαίδαλος ποιήσας πτέρυγας προσθετὰς ἐξέπτη μετὰ τοῦ Ἰκάρου. — Σύλλας ἐνέπλησε τὴν πόλιν φόνου καὶ νεκρῶν, ὥστε τὸν Κεραμεικὸν αἵματι ῥυῆναι — Οἱ πολέμιοι τὴν γῆν τεμόντες ἀπέβησαν. — Ἄχρηστον προειδέναι τὰ μέλλοντα. — Οἱ ἀγαθοὶ πάντων μέτρον ἴσασιν ἔχειν. — Πολλοὶ ἄνθρωποι οὔτε δίκας ἤδεσαν, οὔτε νόμους,*

Одлази, дієте. — Цела є варошь текла крви. — Войвода є заключіо, вароши помоћи. — Отацъ є опростіо сину. — Да небы ты развратно живіо. — Люди се радую истину познати. — Непріятельи су варошь заузели. — Неочаявайте нигда. — Робъ є побегао одъ господара. — Дете се є радовало, кадъ є видило, да є птица одлетила. — Лепо є у свему меру држати. — Нефали нигда човека, пре негъ што га познашъ.

§. 144. а. Списакъ депонениса страдателны, кои се у прози употребляваю. (§. 118.).

ἄγαμαι, дивимъ се,	*διανοέομαι*, размишлявамъ,	*ἥδομαι*. радуемъ се,
αἰδέομαι, стидимъ се,	*δύναμαι*, могу,	*κρέμαμαι* висимъ,
ἀλάομαι, скитамъ се,	*δυσαρεστέομαι*, незадоволявамъ се.	*μαίνομαι*, беснимъ,
ἀμιλλάομαι, надмећемъ се,	*ἐνατιόομαι*, противимъ се,	*οἴομαι*, мислимъ,
ἀπονοέομαι, очаявамъ,	*ἐνθυμέομαι*, опоминћемъ се,	*ὀλιγαρχέομαι*, маловладаримъ,
ἀπορέομαι, недоумћевамъ,	*ἐννοέομαι*, разумевамъ,	*πειράομαι*, покушавамъ.
ἀριστοκρατέομαι, владамъ, као аристократъ,	*ἐπιμέλομαι*, и *έομαι*, бринемъ се,	*ἐπινοέομαι*, измишлявамъ,
προθυμέομαι, наклонћнъ самъ.	*ἀρνέομαι*, одричемъ,	*ἐπίσταμαι*, знамъ.
προνοέομαι, промишлявамъ,	*ἄχθομαι*, тежко ми є.	*εὐθυμέομαι*, увеселявамъ се
σέβομαι, почитуемъ,	*βούλομαι*, оћу,	*εὐλαβέομαι*, чувамъ се,
φιλοτιμέομαι, честолюбивъ самъ,	*βρυχάομαι*, ричемъ,	*εὐνομέομαι*, имамъ добре законе.
διαλέγομαι, разговарамъ се,	*δημοκρατέομαι*, имамъ републику,	

б. Списакъ дѣйств. глагола съ образцемъ зал. сред. за врем. буд.

Ἄιδω (ᾄδω), певамъ	εἰμί, есамь	πηδάω, скачемъ
ἀκούω, слушамъ	ἐπαινέω, фалимъ	πίνω, піемъ
ἁμαρτάνω, погрешавамъ	ἐσθίω, ѣдемъ	πίπτω, падамъ
ἀπαντάω, сретамъ	θαυμάζω, дивимъ се	πλέω, пловимъ
ἀπολαύω, уживамъ	θέω, трчимъ	πνέω, дувамъ
ἁρπάζω, грабимъ	θηράω, θηρεύω, ловимъ	πνίγω, давимъ
βαδίζω, идемъ	θιγγάνω, додирујемъ	ποθέω, жалтевамъ
βιόω, живимъ	θνήσκω, умиремъ	ῥέω, течемъ
βλέπω, видимъ	θρώσκω, скачемъ	σιγάω, ћутимъ
βοάω, вичемъ	καμνω, радимъ	σιωπάω, ћутимъ
γελάω, смеѣмъ се	κλαίω, плачемъ	σκώπτω, ругамъ се
γηρά (σκ) ω, старимъ	κλέπτω, крадемъ	σπουδάζω, прилѣжавамъ
γιγνώσκω, познаемъ	λαγχάνω, добывамъ	συρίττω, свирамъ
δάκνω, уѣдамъ	λαμβάνω, узимамъ	τίκτω, рађамъ
δαρθάνω, спавамъ	μανθάνω, учимъ	τρέχω, трчимъ
δεῖσαι, бояти се	νέω, пливамъ	τρώγω, ѣдемъ
διαιτάω, живимъ	οἶδα, знамъ	τυγχάνω, стижемъ
διδράσκω, бежимъ	οἰμώζω, јаукујемъ	φεύγω, бежимъ
διώκω, гонимъ	ὄμνυμι, заклињемъ се	φθάνω, стижемъ
ἐγκωμιάζω, фалимъ	ὁράω, гледамъ	χάσκω, зіямъ
	παίζω, играмъ	χορέω, смешћавамъ
	πάσχω, трпимъ, страдамъ.	

СЛОВОСОЧИНЕНІЄ.

ЧЕТВРТЫЙ ТЕЧАЙ.

I.

О ГЛАВНИМЪ САСТАВНИМЪ ЧАСТИМА ПРОСТОГЪ СТАВА.

§. 145. Понятіє става. Подлогъ. Прилогъ.

1. Словосочиненіє єсть наука о ставу. Ставъ є изражай єдне мисли съ речма, н. пр. *Τὸ ῥόδον θάλλει*, ружа цвета; — *Ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν* Човекъ є смртанъ. — *Καλὸν ῥόδον θάλλει ἐν τῷ τοῦ πατρὸς κήπῳ*, лепа ружа цвета у башти отца. У свакой мисли мораю се односити два понятія єдно на друго, и мораю саставляти єдно єдинство, то єсть понятіє єдногъ дѣйства и понятіє єдногъ предмета, на кои се дѣйство односи. Прво називамо прилогъ, а друго подлогъ.

2. Означенѣ понятія изражава єзикъ или прелаганѣмъ, н. пр. *Τὸ ῥόδον θάλλ-ει*, *ὁ στρατιώτης μάχ-εται*, войникъ се бори; *οἱ στρατιῶται μάχ-ονται*, войници се боре; или особитимъ речма, н. пр. *ἄνθρωπος θνητός ἐστιν*.

3. Подлогъ може быти име суштествително, местоименіє, броително, прилагателно, причастіє, нарѣчіє заступаюће место суштествителогъ са предстоећимъ членомъ, са своимъ падежомъ скопчаный предлогъ, и неопредѣленый глаголъ. Напоследку може свака речь, свако писме и свакій саюзъ речій постати подлогъ, у комъ

случаю саюжаваю се са членомъ сред. рода. Подлогъ стои у имен. падежу.

Τὸ ῥόδον θάλλει. — Ἐγὼ γράφω. — Τρεῖς ἦλθον. — Ὁ σοφὸς εὐδαίμων ἐστίν. — Οἱ πάλαι ἀνδρεῖοι ἦσαν. — Οἱ περὶ Μιλτιάδην καλῶς ἐμαχέσαντο. — Τὸ διδάσκειν καλόν ἐστιν. — Τὸ εἰ σύνδεσμός ἐστιν.

Ружа цвета. — Я пишемъ. — Троица су дошли. Мударъ є благополучанъ. — Стари су были храбри. — Кои су были око Милтіяда, добро су се борили. — Добра є стварь предаванѣ. — *Εἰ* є саюзъ.

Примѣт. 1. Кодъ случайны и подѣлителны опредѣленя броєва, изражава се подлогъ єднимъ саюзомъ, кои влада падежомъ, н. пр. *εἰς τέτταρας ἦλθον*, у четири су дошли; тако: *καθ' ἑκάστους*, у поєдинима, *κατὰ ἔθνη*, по народима.

Примѣт. 2. Подлогъ се неизражава особитимъ речма у слѣдующимъ случаєвима.

а) Кадъ є подлогъ лично местоименіе, онда се оно неизражава, ако се непоявлюе съ некомъ важности, н. п. *γράφω, γράφεις, γράφει.*

б) Кадъ є глаголно понятіе прилога таковогъ рода, да неприпада ма комъ, него само єдномъ опредѣленомъ подлогу, онда ово понятіе само у себи скрива подлогъ, н. пр. *Ἐπεὶ οἱ πολέμιοι ἀνῆλθον, ἐκήρυξε* (разумева се *κῆρυξ*) *τοῖς Ἕλλησι παρασκευάσασθαι*, кадъ су се непріятельи попели, возвѣстіо є (вѣстникъ) да се спремаю. Исто тако: *σημαίνει τῇ σάλπιγγι*, дає знакъ трубомъ, или *ἐσάλπιγξεν* раз. *ὁ σαλπιγκτής*, трубачъ. Овако се могу обяснити: *ὕει*, пада киша, *νίφει*, пада снегъ; *ἀστράπτει*, севаю мунѣ; *βροντᾷ* грми, раз. *Ζεύς*.

в) Кадъ се подлогъ лако изъ састава погодити може; тако н. пр. изоставля се у изражеиіяма *φασί, λέγουσιν* и т. д. подлогъ *ἄνθρωποι*, єръ се самъ по себи разуме.

Примѣт. 3. Неопредѣлено местоименіе изражаваю Грци или са *τὶς* или са III. лицемъ вишебр. зал. дѣйств.

(сред.), н. пр. *λέγουσι, φασί,* говоре, или съ трећимъ лицемъ єдноброя залога страд. н. пр. *λέγεται,* говори се, или лично *λέγομαι,* говори се о мени, или съ II. лицемъ єдноброя пожел. зал. дѣйств. (сред.) у саюзу са *ἄν*, н. пр. *φαίης ἄν*, рекао бы (ты).

4. Прилогъ є или глаголъ, н. пр. *τὸ ῥόδον ϑάλλει,* или прилагателно, или суштествително, или броително, или местоименіе у саюзу са *εἶναι*, ков се у обзиру томъ назива изказиванѣ, или због тога, што свезує прилагателно или суштествително са подлогомъ, добыва име *свеза*, н. пр. *Τὸ ῥόδον καλόν ἐστιν*, ружа є лепа. *Κῦρος ἦν βασιλεύς*, Киръ є было царъ. *Σὺ ἦσθα πάντων πρῶτος*, ты си было првый између свіо. *Οἱ ἄνδρες ἦσαν τρεῖς*, мужева є было три. *Τὸ πρᾶγμά ἐστι τόδε*, ствар є ова.

Примѣт. 4. Глаголъ *εἶναι* мора се разликовати одъ свезе *εἶναι*, кадъ истый показує понятіе *быћа*, *бавленя* и т. д. н. пр. *ἔστι ϑεός*. У овомъ значаю може се сѣдинити съ єднимъ нарѣчіемъ, н. п. *Σωκράτης ἦν ἀεὶ σὺν τοῖς νέοις*, Сократъ є было свагда съ младићима. *Καλῶς, κακῶς ἐστιν*, лепо є, ружно є.

§. 146 Наука о слаганю.

1. Глаголъ се слаже съ подлогомъ у лицу и брою; приложно или придевно прилагателно (причастіе, местоименіе или броително), и приложно, у обясненю стоећe суштествително, кадъ исто показує име лица, слаже се у роду брою и падежу (имен.).

Ἐγὼ γράφω, σὺ γράφεις, οὗτος γράφει. — *Ὁ ἄνθρωπος ϑνητός ἐστιν.* — *Ἡ ἀρετὴ καλή ἐστιν.* — *Τὸ πρᾶγμα αἰσχρόν ἐστιν.* — *Οἱ Ἕλληνες πολεμικώτατοι ἦσαν.* — *Ὁ καλὸς παῖς, ἡ σοφὴ γυνὴ, τὸ μικρὸν τέκνον.* — *Κῦρος ἦν βασιλεύς.* — *Τόμῦρις ἦν βασίλεια.* — *Κῦρος ὁ βασιλεύς, Τόμυρις, ἡ βασίλεια.*

Я пишемъ, ты пишешъ, овай пише. — Човекъ є смртанъ. — Добродѣтель є лепа. — Ова є ствар срамна. — Елини су были врло ратолюбиви. — Лепо дете,

мудра жена, мало чедо. — Киръ є было краль. — Томирисъ є была кральица. — Киръ краль, Томирисъ кральица.

2. Као што кодъ свезе *εἶναι* стои двогубый именит.: именит. подлога, и именит. прилога, тако се исто свезую слѣдующи глаголи, кои неизражаваю савршено понятіе прилога, съ два именителна падежа: *ὑπάρχειν* суштествовати, *γίγνεσθαι* бывати, *φῦναι* постати, *αὐξάνεσθαι* растити, *μένειν* остаяти, *καταστῆναι* (одъ *καθίστημι*), установити, *ἐοικέναι* и *φαίνεσθοι*, чинити се, *δηλοῦσθαι* показивати се, *καλεῖσθαι*, *ὀνομάζεσθαι* и *λέγεσθαι*, звати се, *ἀκούειν* чути, *αἱρεῖσθαι*, *ἀποδείκνυσθαι* и *κρίνεσθαι*, избранъ быти за нешто, *νομίζεσθαι*, држати се за нешто, и други глаголи овогъ понятія.

Κῦρος ἐγένετο βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — *Διὰ τούτων Φίλιππος ηὐξήθη μέγας.* — *Ἀλκιβιάδης ἠρέθη στρατηγός.* — *Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι φίλων καὶ ξένων νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ ἀκούουσιν.*

Киръ є было кралъ персійскій. — Съ тимъ є Филипъ порастіо (учиніо се) великій. — Алкивіадъ є избранъ за войводу. — Ови люди, садъ ласкательи пріятеля и странаца, есу и непріятельи богова као што се говори.

Примѣт. Млоги одъ овы глагола саюжаваю се съ нарѣчіяма, али онда изражаваю подпуный прилогъ, н. пр. *τὸ ἄνθος καλῶς αὐξάνεται.* На овай се начинъ саюжаваю глаголи *γίγνεσθαι* и *φῦναι* съ наречіяма: *δίχα*, *χωρίς*, безъ, *ἑκάς*, далеко, *ἐγγύς*, близу, *ἅλις*, доста, н. пр. *Τοῖς Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐγίγνοντο δίχα αἱ γνῶμαι*, мнѣнія Атински войвода была су поделѣна; *τὰ πράγματα οὕτω πέφῡκεν*, тако ствари постоє.

§. 147. Изятія одъ обштегъ правила слаганя.

а) Образацъ прилога често неуправля се по граматичномъ образцу подлога, него по смислу нѣговомъ.

Τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν. — Ὁ στρατὸς ἀπέβαινον. — Τὸ στρατόπεδον ἀνεχώρουν. — Τὸ μειράκιόν ἐστι καλός.

Мложина є припомогла. — Войска є отишла. — Станъ є отишао. — Дечко є лепъ.

б) Кадъ се подлогъ има сватити не као єданъ известанъ предметъ, него као єдно обште понятіе, онда се приложно прилагателно безъ свакогъ призренія на родъ и брой подлога, на кои се односи, поставля у средньій родъ єдноброя:

Οὐκ ἀγαθὸν ἡ πολυκοιρανία· εἷς κοίρανος ἔστω. — Αἱ μεταβολαὶ λυπηρόν. — Ἡ μοναρχία κράτιστον.

Ніе добро млоговластіе; єданъ некъ є владатель. — Жалостне су промене. — Монархія є найболя.

Примѣт. Кадъ се местоименіе показателно, односительно и вопросительно или као подлогъ, или као прилогъ посредствомъ свезе *εἶναι*, или єногъ глагола, (у §. 146. 2. назначены) на какво суштествително односи, онда се слаже местоименіе съ тимъ суштествителнимъ у роду, брою и падежу, н. пр. *Οὗτός ἐστιν ὁ ἀνήρ*, ово є тай мужъ. — *Αὕτη ἐστὶ πηγὴ καὶ ἀρχὴ πάντων τῶν κακῶν*, ово є изворъ и почетакъ свію зала. — *Τοῦτό ἔστι τὸ ἄνθος*, то є тай цветъ. — Но често поставляю Грци местоименіе у средньій родъ єдноброя, *Τοῦτό ἐστιν ἡ δικαιοσύνη*, ово є правда. — *Τοῦτό ἐστι πηγὴ καὶ ἀρχὴ γενέσεως*, ово є изворъ и почетакъ постанка.

в) Глаголна прилагателна на *τος* и *τέος*, кадъ се безлично употребляваю, стоє често у среднѣмъ роду вишеброя, место єдноброя.

Πιστά ἐστι τοῖς φίλοις, може се пріятельима веровати, место *πιστόν ἐστι*. Тако исто быва, кадъ се подлогъ у єдномъ неопредѣленомъ глаголу или у целомъ ставу появлює, н. пр, *Τὴν πεπρωμένην μοῖραν ἀδύνατά ἐστιν ἀποφυγεῖν καὶ θεῷ*, одъ судбине неможе ни Богъ утећи. — *Δῆλά ἐστιν, ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμῶν βασιλέα γενέσθαι*, извѣстно є, да некій одъ насъ мора краль постати.

г) Подлогъ у среднѣмъ роду вишеброя слаже се са глаголомъ у єдноброю.

Τὰ ζῶα τρέχει. — Ταῦτα τὰ πράγματά ἐστι καλά. — Κακοῦ ἀνδρὸς δῶρα ὄνησιν οὐκ ἔχει.

Животиня трчи. — Ове су ствари лепе. — Дарови рђавогъ човека немаю файде.

Примѣт. 2. Кадъ изражава подлогъ у среднѣмъ роду вишеброя имена лица или жива створеня, онда, за дати већу важность личности, ставля се глаголъ често у вишеброю, н. пр. *Τὰ τέλη τοὺς στρατιώτας ἐξέπεμψαν*, власть є изаслала войнике. Ово исто быва, кадъ се понятіе поєдиности или обштности на видикъ ставля, н. п. *Φανερὰ ἦσαν ὑποχωρούντων καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά*, ясни су были млоги трагови повлачећи се коня и людій.

д) Подлогъ у двоброю слаже се често съ прилогомъ у вишеброю.

Δύω ἄνδρε ἐμαχέσαντο. — Ἀδελφὼ δύω ἦσαν καλοί.

Два су се мужа борила. — Два су брата была добра.

Примѣт. 3. Неупотреблява се свудъ двоброй, гди є говоръ о двома предметима, него само онде, гди се говори за два равна, или одъ природе скопчана предмета, н. пр. *πόδε*, ноге, *χεῖρε*, руке, *ὦτε*, уши; или гди є говоръ о предметима, кои по нашемъ представленю стоє у тесномъ и узаймномъ одношеню, н. пр. *ἀδελφώ*, браћа.

Примѣт. 4. Кадъ є суштествително женскогъ рода у двоброю скопчано съ каквимъ придевомъ, онда придевъ стои у мушкомъ роду двоброя; н. пр. *ἄμφω τὼ πόλεε*, обе вароши, *τὼ γυναῖκε*, две жене, *ἄμφω τούτω τὼ ἡμέρα*, оба ова дана, *τοῖν γενεσέοιν*, два постанка, *τούτω τὼ τέχνα*, ова оба художества.

е) Кадъ є прилогъ превосходный степенъ, и овай у саюзу съ родителнимъ падежомъ стои, онда се по пра-

вилу управля родъ превосходногъ степена по роду подлога, а редко по роду падежа родителногъ, н. п. *Φθόνος χαλεπώτατός ἐστι τῶν νόσων*, завистъ є найгора болесть, *Ὁ ἥλιος πάντων λαμπρότατός ἐστι*, сунце є найсветліе.

§. 147. б. Слаганѣ кадъ є више подлога.

1. Кодъ два или више подлога стои глаголъ или свеза у вишеброю. Кадъ подлози єднакій родъ имаю, онда узима прилагателно истый родъ и вишеброй; ако су пакъ разногъ рода, онда кодъ имена лица преузима владу мушкій родъ надъ женскимъ и средньимъ, а тако исто женскій надъ средньимъ; кодъ имена стварій, узима прилагателно безъ призренія на родъ стварны имена, често средньій родъ у вишеброю; н. пр.

Φίλιππος καὶ Ἀλέξανδρος πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ἔργα ἀπεδείξαντο.— Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας ἀνδρειότατοι ἦσαν. — Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ ἦσαν καλαί. — Ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀσυνεσία εἰσὶ κακαί. — Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ἀγαθοί εἰσιν. — Ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα ἀγαθαί εἰσιν. — Ὡς εἶδε πατέρα τε καὶ μητέρα καὶ ἀδελφοὺς καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτους γεγενημένους, ἐδάκρυσεν.— Ἡ ἀγορὰ καὶ τὸ πρυτανεῖον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημμένα ἦν. — Λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως ἐρριμένα οὐδὲν χρήσιμά ἐστιν.

Филипъ и Александеръ показивали су млога и дивна дѣла. — Пелопидъ и Епаминондъ были су найхрабріи. — Мати и кћи быле су лепе. — Гнѣвъ и неразуміє рђави су. — Мужъ и жена добри су. — Жена и деца добри су. — Кадъ є видіо отца и матерь и браћу и свою жену зароблѣне, заплакао се. — Піяца и судъ сагрђени су Парскимъ каменомъ. — Каменѣ и циглѣ и дрва и ћерамиде неуредно разбачене, нису за ништа потребне.

Примѣт. 1. По кои путъ управля се глаголъ и прилагателно у смотреню свога образованя по најближемъ подлогу, н. пр. *Φιλεῖ σε ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ*, люби те отацъ и мати, и *ἀγαθός ἐστιν ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ*, добаръ є отацъ и мати.

2. Кадъ є саюжено више подлога разны лица, онда прво лице влада надъ другимъ и трећимъ лицемъ, а друго лице надъ трећимъ, и глаголъ стои по правилу у вишеброю, н. п.

Ἐγὼ καὶ σὺ γράφομεν, я и ты пишемо; *ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος γράφομεν*, я и онай пишемо; *ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἐκεῖνος γράφομεν*, я и ты и онай пишемо; *σὺ καὶ ἐκεῖνος γράφετε*, ты и онай пишете; *ἐγὼ καὶ ἐκεῖνοι γράφομεν*, я и они пишемо; *σὺ καὶ ἐκεῖνοι γράφετε*, ты и они пишете; *ἡμεῖς καὶ ἐκεῖνοι γράφομεν*, мы и они пишемо; *ὑμεῖς καὶ ἐκεῖνος γράφετε*, вы и онъ пишете.

§. 148. Наука о члену.

1. Подлогъ, као и свако суштествително саюжава се съ членомъ: *ὁ, ἡ, τὸ*, тай, та, то, кадъ оће говорећій, да назначи єданъ предметъ као опредѣленъ, и да га разликує одъ други предмета исте врсте. Суштествително безъ члена означава само понятіе безъ свакогъ опредѣленя, н. п. *ἄνθρωπος*, човекъ; а суштествително съ членомъ означава опредѣленый, на сматранѣ говорећегъ односећій се предметъ, н. п. *ὁ ἄνθρωπος*, т. є. човекъ, кога я моме сматраню подлажемъ као єдно одъ осталы людій оделѣно быће. Тако: *φιλοσοφία* философія у обште, а *ἡ φιλοσοφία* као єдна оделѣна наука.

2. Членъ се употреблява и зато, да бы цело пространство понятія означіо, кадъ говорећи подвргава своимъ сматраню єданъ предметъ, кои є заступникъ свію осталы, струки сматраня нѣговогъ подчинѣны предмета, н. пр. *ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν*, човекъ є (т. є. сви су люди) смртанъ, *ἡ ἀνδρεία καλή ἐστιν*, лепа є храбрость, т. є. све, што годъ подъ понятіемъ *ἀνδρεία* разумевамъ, *τὸ γάλα ἐστὶν ἡδύ*, млеко є сладко.

3. О собственимъ именима лица има се примѣтити, да она непримаю членъ, н. пр.

Σωκράτης ἔφη. — Ἐνίκησαν Θηβαῖοι Λακεδαιμονίους. — Μὴ οἴεσθε, μήτε Κερσοβλέπτην ὑπὲρ Χερρονήσου, μήτε Φι-

λιπτον ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως πολεμήσειν, ὅταν ἴδωσιν ἡμᾶς μηδενὸς τῶν ἀλλοτρίων ἐφιεμένους.

Сократъ рече. — Побѣдилу су Тивейци Лакедемонце. — Немислите, да ће се Керсовлептъ за Херонисъ, и Филипъ за Амфиполь борити, кадъ виде, да ми у туђу земллю недирамо.

Собствена имена узимаю членъ онда, кадъ су єдномъ већъ споменута, па се онда на њи показує.

Примѣт. Собствена имена и кадъ су съ прилагателнимъ скопчана, немаю по правилу члена, н. пр. *Σοφὸς Σωκράτης*, мудрый Сократъ. Далѣ, кадъ после собственогъ имена слѣдує обясненѣ са членомъ, онда се изоставля членъ, н. пр. *Κροῖσος, ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεύς*, Крезъ краль Лидійскій. Имена река ставляю се по правилу као прилагателна између члена и речи *ποταμός*, н. пр. *Ὁ Εὐφράτης ποταμός*, река Ефратъ.

4. Кадъ се прилагателна или причастія као суштествителна појављою, онда узимаю по правилу членъ (види № 2.), н. пр. *οἱ ἀγαθοί*, добри, *τὸ ἀγαθόν*, добро, *ὁ λέγων* говорећій. У грчкомъ єзику млого се употребляваю причастія, и то у свима временима, н. пр.

Ὁ πλεῖστα ὠφελῶν τὸ κοινὸν μεγίστων τιμῶν ἀξιοῦται, — ὁ πλεῖστα ὠφελήσας τὸ κοινὸν μ. τ. ἠξιώθη, — ὁ πλ. ὠφελήσων τ. κ. μ. τ. ἀξιωθήσεται. — Πολλοὺς ἕξομεν τοὺς ἑτοίμως συναγωνιζομένους.

Кои найвыше ползує општини, удостоиће се највеће чести, — кои є найвыше ползовао општини, удостоіо се највеће чести, — кои буде найвыше ползовао општини, удостоиће се највеће чести. — Млоге ћемо имати, кои су готови, да се съ нама боре.

Кадъ прилагателна имаю само део целости изразити, онда нема члена, н. пр. *κακὰ καὶ αἰσχρὰ ἔπραξεν.* — И неопредѣленый глаголъ узима членъ, кадъ се појавлює као суштествително, н. пр. *τὸ γράφειν*, писанѣ.

5. *Οἱ ἄλλοι* значи остали, *ἡ ἄλλη Ἑλλάς*, остала Грчка. *Ἕτερος*, другій, узима членъ (*ὁ ἕτερος*), да бы єдногъ одъ ньи двоице опредѣлително назначіо; тако: *οἱ ἕτεροι*, значи люде одъ две странке (партає). *Πολλοί* значи млоги, *οἱ πολλοὶ*, мложина, већина, главнина (у противоположеню целога према частима); *πλείους*, више ньи, већа часть, *οἱ πλείους*, већина (у противоположеню целога према маньини); *πλεῖστοι*, найвише, *οἱ πλεῖστοι*, найвише (о надвѣсію броя.)

6. Грцима є слободно, одъ нарѣчія места и времена, реѣе качества, начинити прилагателно или суштествително, кадъ предъ истима членъ ставе. На овай начинъ може се и предлогъ са своимъ падежомъ као прилагателный изразъ употребити.

Ἡ ανω πόλις — ὁ μεταξὺ τόπος, — οἱ ἐνθάδε ἄνθρωποι или *οἱ ἐνθάδε; — ὁ νῦν βασιλεύς — οἱ πάλαι σοφοὶ ἄνδρες — οἱ τότε — ἡ αὔριον* (раз. *ἡμέρα*) *— ὁ ἀεί; — οἱ πάνυ τῶν στρατιωτῶν — ἡ ἄγαν ἀμέλεια; — ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμος — ἡ ἐν Χερρονήσῳ τυραννίς.*

Горня варошь, — у средини (између) лежеће место — овдашньи люди, — садашньій краль, — у старо доба мудри люди. — тадашньи — сутрашньій. — свагдашньій; — найбольи међу войницима — превелика небрежльивость; — ратъ противъ Персіянаца — владателька у Херонису.

7. Кадъ є суштествително, имаюћи членъ, са придевнимъ опредѣленѣмъ — прилагателнимъ, прилагателнимъ местоименіемъ или броителнимъ, суштествителнимъ у родителномъ, нарѣчіемъ или предлогомъ съ нѣговимъ падежима (№ 6) — скопчано; онда у обзиру положеня члена мораю слѣдующа два случая решити:

а) Придевъ є скопчанъ са своимъ суштествителнимъ къ єдинству єдногъ понятія, н. пр. добаръ човекъ, мударъ човекъ, и изражава єданъ предметъ, кои є посредствомъ додатогъ придева противоположенъ предметима исте врсте. У томъ случаю стои придевъ између члена

и суштествителногъ, или се ставля са повторенимъ членомъ после суштествителногъ, н. пр.

Ὁ ἀγαθός ἀνήρ или *ὁ ἀνὴρ ὁ ἀγαθός*, благій мужъ (у противоположеню према рђавомъ); *οἱ πλούσιοι πολῖται* или *οἱ πολῖται οἱ πλούσιοι* богати грађани (у противоположеню према сиромашнимъ); *ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος* или *ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων*, народъ Атинскій, (у противоположеню према другимъ народима); *οἱ νῦν ἄνθρωποι* или *οἱ ἄνθρωποι οἱ νῦν*, садашњи люди; *ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας πόλεμος* или *ὁ πόλεμος ὁ πρὸς τοὺς Πέρσας*, ратъ противъ Персіянаца.

б) Придевъ ніе скопчанъ са суштествителнимъ своимъ къ єдинству єдногъ понятія, него се има узети као прилогъ скраћеногъ узгредногъ става, и необразує противоположенѣ према другимъ предметима исте врсте, него према себи самомъ, єръ се ту показує, да се предметъ има сматрати самъ за себе у некомъ известномъ свойству, и безъ призренія на друге предмете. У томъ случаю узима прилагателно своє положенѣ безъ члена, или после члена и суштествителногъ или предъ членомъ и суштествителнимъ.

Ὁ ἀνὴρ ἀγαθός или *ἀγαθὸς ὁ ἀνήρ*, благій мужъ (= *ἀγαθὸς ὤν*, добаръ будућій, уколико є, зато што є, ако є добаръ, благъ. *Οἱ ἄνθρωποι μισοῦσι τὸν ἄνδρα κακόν* или *κακὸν τὸν ἄνδρα*, люди мрзе на злогъ мужа, (т. є. мрзе мужа, уколико є, зато што є, ако є рђавъ). (Напротивъ: *τὸν κακὸν ἄνδρα* или *τὸν ἄνδρα τὸν κακόν*, рђавогъ човека, у противоположеню према добромъ; одтуда долази: *τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ἀνθρώπους ἀγαπῶμεν, τοὺς δὲ κακοὺς μισοῦμεν.*) *Ὁ βασιλεὺς ἡδέως χαρίζεται τοῖς πολίταις ἀγαθοῖς*, краль є радо милостивъ добримъ грађанима, т є. ако су, и зато што су добри (напротивъ: *Τοῖς ἀγαθοῖς πολίταις* или *τοῖς πολίταις τοῖς ἀγαθοῖς*, добримъ грађанима у противоположеню према рђавимъ.) *Ὁ θεὸς τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσεν*, Богъ є усадіо найболю душу човеку, или душу, каква є найболя. *Οἱ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταλαμπόμενοι τὰ χρώματα μελάντερα ἔχουσιν*, они, кое сунце освет-

лява, имаю црню бою (црнина боє (коже) прво є слѣдство светленя сунца *τοῦ καταλάμπεσθε ὑπὸ ἡλίου*).

Примѣт. Ако є суштествително, снабдѣвено членомъ, съ родителнимъ падежомъ скопчано, онда положенѣ а) узима само онда своє место, ако суштествително са своимъ родителнимъ образує противоположенѣ према другимъ предметима исте врсте, н. пр. *Ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος* или *ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων* (у противоположеню према другомъ народу); сила почива онда на родителномъ падежу. Напротивъ ставля се родителный безъ члена или предъ суштествителнимъ, или после суштествителногъ, кадъ оно део родителногъ изражава, а сила почива онда на владаюћемъ суштествителномъ, н. пр. *Ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων* или *τῶν Ἀθηναίων ὁ δῆμος*, народъ, а не отмѣни. — Кадъ се место присвоителны местоименія употреблява родителный суштествителны местоименія, онда имаю повраћателна: *ἑαυτοῦ, σεαυτοῦ* положенѣ одъ № 7. а); као: *τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα* или *τὸν πατέρα τὸν ἐμαυτοῦ* и т. д. али проста лична местоименія; *μοῦ, σοῦ* и т. д. стоє безъ члена или предъ суштествителнимъ, или после суштествителногъ, коє има членъ н. пр. *ἀγαθός ἐστιν ὁ ἀδελφός μου* или *ἀγαθός ἐστί μου ὁ ἀδελφός* добаръ є мой братъ; — *ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀγαθός ἐστιν* или *ἀγαθός ἐστιν αὐτοῦ ὁ ἀδελφός* нѣговъ є братъ добаръ. У єдноброю и двоброю стоє свагда енклитични образци.

Примѣт. Врло ясно показує се разлика између оба поменута случая кодъ прилагателны: *ἄκρος*, крайнiй, *μέσος*, средньій, *ἔσχατος*, последньій. Ако положенѣ, у № 7. а) споменуто има своє место, онда образує суштествително са своимъ придевомъ єдно противоположенѣ према другимъ предметима исте врсте, н. пр. *ἡ μέση πόλις*, средня варошь, у противоположеню према другимъ варошима, *ἡ ἐσχάτη νῆσος*, последнѣ, крайнѣ острово, у противоположеню према другимъ островима; ако ступи положенѣ, у № 7. б.) споменуто, онда се суштествително само себи противупоставе, єръ се придевомъ ближе опредѣленѣ истогъ означава, н. пр. *ἐπὶ τῷ ὄρει ἄκρῳ* или

ἐπ' ακρῳ τῷ ορει, на врх брда; *ἐν μέσῃ τῇ πόλει* или *ἐν τῇ πόλει μέσῃ*, у средини вароши; *ἐν ἐσχάτῃ τῇ νήσῳ* или *ἐν νήσῳ τῇ ἐσχάτῃ*, на крај острова.

Примѣт. На истый начинъ узима прилагателно *μόνος*, самъ, прво положенѣ, ако заиста придевно опредѣленѣ свога суштествителногъ изражава, н. пр. *ὁ μόνος παῖς*, єдинацъ, єдино дете; узима напротивъ друго положенѣ, кадъ ближе опредѣленѣ прилога садржава, н. пр. *ὁ παῖς μόνος* или *μόνος ὁ παῖς παίζει*, дете само игра (безъ друштва).

8. Осимъ тога има се примѣтити іошт слѣдуюће о употребљѣню члена у саюзу суштествителногъ са прилагателнимъ:

а) Кодъ суштествителногъ, коє є съ прилагателнимъ местоименіємъ скопчано, стои членъ, кадъ се предметъ има поняти као опредѣленъ; местоименіє узима своє положенѣ између члена и суштествителногъ, н. пр. *ὁ ἐμὸς πατὴρ*, мой отацъ; напротивъ *ἐμός ἀδελφός*, єданъ одъ мои браћа (неопредѣлено, кои), *ἐμὸς παῖς*.

б) Кадъ є суштествително са *πᾶς*, *πάντες* скопчано, онда се мораю слѣдуюћи случаи разликовати:

а) Кадъ се понятіє суштествителногъ са свимъ уобште сваћа, онда се членъ не ставля, н. пр. *πᾶς ἄνθρωπος*, свакій човекъ, (т. є. свакій, коме прилогъ човекъ припада), *πάντες ἄνθρωποι*, сви люди. У єдноброю преводи се *πᾶς* са свакій.

б) Кадъ се име суштествително, у саюзу са *πᾶς*, *πάντες* као цело у противоположеню према своимъ поєдинимъ частима означити има, онда узима членъ, и ступа положенѣ одъ № 7. а) н. п. *ἡ πᾶσα γῆ*, сва земля, *οἱ πολέμιοι ἀπέκτειναν τοὺς πάντας πολίτας*, непріятельи су поубіяли све граћане. Овай є случай ређій. Єдноброй *πᾶς* преводи се онда свагда са *савъ*.

в) Кадъ се єдномъ опредѣленомъ и тога ради съ членомъ скопчаномъ предмету понятіє *цео* или *савъ*, као

ближе опредѣленѣ прида, онда ступа положенѣ одъ № 7. б), н. п. *οἱ στρατιῶται εἷλον τὸ στρατόπεδον ἅπαν* или *ἅπαν τὸ στρατόπεδον*; войници су освоили цео станъ; *οἱ στρατιῶται πάντες* или *πάντες οἱ στρατιῶται καλῶς ἐμαχέσαντο*, сви су се войници добро борили Овако се найчешће употребляваю речи *πᾶς*, *πάντες*. На истый начинъ поступа се и съ речи *ὅλος*; као: *διὰ τὴν πόλιν ὅλην*, или *δι' ὅλην τὴν πόλιν*, крозъ целу (или сву) варошь.

в) Кадъ се суштествително скопчава са *ἕκαστος*, свакій, онда изостає членъ, као кодъ *πᾶς* у значеню свакій, кадъ се понятіе суштественогъ уобште сваћа, н. п. *καθ' ἑκάστην ἡμέραν*, свакій данъ, посведневно; а напротивъ кадъ се понятіе суштественогъ съ некомъ силомъ изговара, онда ступа къ нѣму членъ и положенѣ одъ № 7. б), н. п. *κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην*, или обично *καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν*, по свакій данъ, т. є. свакій поєдиный данъ.

г) Кадъ є суштествително скопчано са *ἑκάτερος*, свакій одъ ньи двоице, *ἄμφω* и *ἀμφότερος*, обоица, онда узима свагда членъ и положенѣ № 7. б), н. п. *ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑκατέρων* или *ἐφ' ἑκατέρων τῶν πλευρῶν*, на страни (поребарке) свакогъ одъ ньи двоице; *τὼ ὦτε ἀμφοτέρω* или *ἀμφοτέρω τὼ ὦτε*, оба ува; *ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν* или *τοῖν χεροῖν ἀμφοῖν*, обѣма рукама, оберучке.

д) Кадъ є суштествително съ основнимъ броителнимъ скопчано, онда изостає членъ, ако є понятіе суштествителногъ неопредѣлено, н. пр. *τρεῖς ἄνδρες ἦλθον*, три мужа дођоше; а напротивъ ступа членъ къ суштествителномъ: а) у положеню № 7. а), кадъ суштествително, съ броителнимъ скопчано, представля понятіе єдне опредѣлене целости, н. пр. *Οἱ τῶν βασιλέων οἰνοχόοι διδόασιν τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην*, кралѣвски виноливци, подносе пеаръ съ виномъ држећи га съ три прста, т. є. съ опредѣлена три прста, а понайвыше, кадъ се показуе на єдно суштествително, коє є (безъ члена) съ основнимъ броителнимъ скопчано; — в) у положеню № 7. б) кадъ

ступа брой къ єдномъ опредѣленомъ предмету само као ближе опредѣленѣ, н. пр. *ἐμαχέσαντο οἱ μετὰ Περικλέους ὁπλῖται χίλιοι* или *χίλιοι οἱ μετὰ Περικλέους ὁπλῖται*, Периклъ се є боріо са иляду свои тешко наоружаны войника.

ε) Далѣ узимаю членъ и она суштествителна, коя су скопчана съ показателнимъ местоименіяма: *οὗτος*, *ὅδε*, овай, тай, *ἐκεῖνος* и *αὐτός*, онай, овай; но членъ узима своє положенѣ само по № 7. б), н. пр.

οὗτος ὁ ἀνήρ или *ὁ ἀνὴρ οὗτος* (а не *ὁ οὗτος ἀνήρ*), тай мужъ.

ἥδε ἡ γνώμη или *ἡ γνώμη ἥδε*, ово мнѣніє.

ἐκεῖνος ὁ ἀνήρ или *ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος*, онай мужъ.

αὐτὸς ὁ βασιλεύς или *ὁ βασιλεὺς αὐτός*, овай краль, али: *ὁ αὐτὸς βασιλεύς* = истый краль.

Прим. Членъ се изоставля: а) кадъ местоименіє заступа место подлога, а суштествително место прилога, н. пр. *αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετή*, ово є добродѣтель мужа; тако се разликує *τούτῳ τῷ διδασκάλῳ χρῶνται*, имаю овогъ учителя, одъ: *τούτῳ διδασκάλῳ χρῶνται*, овогъ имаю за учителя; — б) кадъ є суштествително, име собствено, н. пр. *οὗτος*, *ἐκεῖνος*, *αὐτὸς Σωκράτης*.

§. 149. Наука о залозима глагола.

Прилогъ, кои се односи на подлогъ, и кои се глаголомъ изражава, може се на разне начине изговорити, па изъ тога постаю разни начини или наклоненія, коє означава єзикъ разнимъ образцима.

1. Подлогъ се появлює или као дѣятеланъ (залогъ дѣйствителный) као: *ὁ παῖς γράφει*, дете пише; *τὸ ἄνθος θάλλει*, цветъ цвета. — Но дѣйствителный образацъ има двогубый значай:

а) преносный, кадъ предметъ, на кои се дѣйство управля (предметъ) у винителномъ надежу стои, и появлює се као страдаюћъ, н. пр. *τύπτω τὸν παῖδα*, біємъ дете; *γράφω τὴν ἐπιστολήν*, пишемъ писмо.

б) непреносный, кадъ се дѣйство ограничава или на подлогъ, као: *τὸ ἄνθος θάλλει*, или кадъ оно има предметъ у родителномъ или дателномъ, или каквый предлогъ, н. пр. *ἐπιθυμῶ τῆς ἀρετῆς* желянъ самъ добродѣтельи; *χαίρω τῇ σοφίᾳ*, радуємъ се мудрости; *βαδίζω εἰς τὴν πόλιν*, путуємъ у варошь.

2. Или се подлогъ показує да упражнява дѣйство, коє се на нѣга повраћа, тако да є подлогъ у исто време и предметъ дѣйства, н. пр. *τύπτομαι*, ударамъ се, *βουλεύομαι*, советуємъ се.

Прим. 1. Кадъ є повратно дѣйство два или выше подлога єдно на друго управлѣно, као: *τύπτονται*, удараю се, *διακελεύονται*, ободраваю се; онда се ово дѣйство назива узаймно.

3. Или се подлогъ появлює као страдаюћъ, н. пр. *οἱ στρατιῶται ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐδιώχθησαν*, войници су были гонѣни одъ непріятеля.

Примѣт. 2. Образацъ залога дѣйствителногъ и страдателногъ савршено є устроєнъ. За страдателный залогъ има грчкій єзикъ само два времена: будуће и пр. Сви остали образци означаваю се образцемъ среднѣгъ залога, єръ се є страдателна дѣятелность као повратна сваћала.

§. 150. Приметбе свр' залога.

1. Млоги дѣйствителни глаголи, особито они, кои движеніе изражаваю, имаю покрай преносногъ значая у исто време и непреносный, н. п. *ἀνάγειν*, повући; *διάγειν*, проводити; *ἐλαύνειν*, яшити; *ἐμβάλλειν* и *εἰσβάλλειν*, упадати; *ἐκβάλλειν*, избацити; *ἀποκλίνειν*, склонити; *τρέπειν*, обраћати; *στρέφειν*, обртати; *ἔχειν* у саюзу съ нарѣчіемъ, н. п. *εὖ*, *κακῶς ἔχειν*, добро, зло се наодити, *τελευτᾶν*, скончати се, умрети.

2. Више дѣйствителны глагола съ преноснимъ значаємъ, кои оба прошла времена образую, имаю у прош. I. преносный, а у прошл. II. непреносный значай, н. п.

δυω, затварамъ прош. I. *ἔδῦσα*, затворіо самъ, прош. II. *ἔδυν*, загнюріо самъ се.
ἵστημι, ставлямъ, прош. I. *ἔστησα*, ставіо самъ, пр. II. *ἔστην*, стаяо самъ.
φύω, производимъ, пр. I *ἔφυσα*, произвео самъ, пр. II. *ἔφυν*, произишао самъ.
σκέλλω, сушимъ, прош. I. *ἔσκηλα* осушіо самъ, пр. II. *ἔσκλην*, осушіо самъ се.

Исто тако има више дѣйств. глагола съ преноснимъ значаємъ, кои оба савршено прошла времена образую и то у савр. прош. I. преносанъ, а у савр. прош II. непреносанъ значай, н. пр.

ἐγειρω, будимъ, с. пр. I. *ἐγήγερκα*, пробудіо самъ с. пр. II. *ἐγρήγορα* буданъ самъ.
ὄλλυμι, губимъ, с. прош. I. *ολώλεκα*, изгубіо самъ, с. пр. II. *ὄλωλα* изгублѣнъ самъ.
πείθω, убеђавамъ, с. пр. I. *πέπεικα*, убѣдіо самъ, с. пр. II. *πέποιθα*, уверенъ самъ.

Далѣ имаю и неки савршно прош. II., кои необразую савр. прош. I. непреносный значай, н. пр. *ἄγνυμι*, разбіямъ, *ἔᾱγα*, разбіенъ самъ; *πήγνυμι*, саставлямъ, *πέπηγα*, саставлѣнъ самъ, згуснутъ самъ; *ῥήγνυμι*, деремъ, *ἔῤῥωγα*, раздеранъ самъ; *σήπω*, трулимъ, *σέσηπα*, иструліо самъ; *τήκω*, топимъ, н. пр. гвожђе, *τέτηκα*, истоплѣнъ самъ; *φαίνω*, показуємъ, *πέφηνα*, показао самъ се.

3. О значаю и употребленю среднѣгъ залога има се слѣдующе примѣтити.

а) Залогъ средный показуе дѣйство, кое подлогъ непосредствено на себе управля, гди мы у србскомъ єзику узимамо залогъ дѣйствителный са скраћенимъ винителнимъ падежомъ повраћателногъ местоименія *себе*, *се*, н. пр. *τύπτομαι*, ударамъ се, *ἐτυψάμην*, ударао самъ се, *τύψομαι*, удараћу се. Ово є употребленѣ залога среднѣгъ ређе. Овде принадлеже слѣдующи глаголи, кое ћемо у образцу прошлогъ времена навести: *ἀπέχω*, уздржавамъ, *ἀποσχέσθαι*, уздржати се; *ἀπάγξαι τινά*, удавити

некогъ, *ἀπάγξασθαι*, удавити се, *τύψασθαι*, *κόψασθαι*, ударати се, сећи се; *ἐπιβαλέσθαι τινί*, нападати на кога: *παύσασθαι*, престати (одъ *παύω*, престаемъ); *δείξασθαι*, показати се; особито глаголи, кои изражаваю дѣйство подлога, што се на нѣгово тѣло опетъ повраћа, н. пр. *λούσασθαι*, купати се; *νίψασθαι*, умивати се, *ἀλείψασθαι*, мазати се; *χρίσασθαι*, мазати се; *κείρασθαι*, бріяти се, или шишати се; *στεφανώσασθαι*, венчати се и т. д. Осимъ поменуты и други неки глагола изражава се по правилу ово повраћателно одношенѣ образцемъ залога дѣйствителногъ съ винителнимъ падежомъ повраћателногъ местоименія, н. пр. *ἐπαινεῖν ἑαυτόν*, фалити се; *ἀναρτᾶν ἑαυτόν*, обесити се; *ἀποκρύπτειν ἑαυτόν*, сакрити се; *ἐθίζειν ἑαυτόν*, навикнути се; *παρέχειν ἑαυτόν*, дати се; *ἀπολύειν ἑαυτόν* ослободити се; *ἀποσφάττειν ἑαυτόν*, заклати се; *ἀποκτείνειν ἑαυτόν*, убити се; *ῥίπτειν ἑαυτόν*, бацити се. Образацъ залога среднѣгъ има онда значай зал. стра. н. пр. *ἐπαινεῖσθαι*, *ἀποκτείνεσθαι*, *ἀποσφάττεσθαι*, и образуе како прошто и будуће своє време образцемъ зал. страд.

б) Залогъ средньій показуе дѣйство, коє подлогъ извршава на предмету, нѣму принадлежећемъ, съ ньимъ скопчанимъ, или ма у каквомъ ближемъ одношеню къ нѣму стоећемъ, н. пр. *τύπτομαι*, *ἐτυψάμην τὴν κεφαλήν*, тукао самъ се по глави (*τύπτειν τ. κ.* главу другога), *λούσασθαι τοὺς πόδας*, прати ноге своє (*λούειν τ. π.* другога), *ἀποκρύψασθαι τὰ ἑαυτοῦ* сакрити своє; — *καταστρέψασθαι γῆν* разорити землю (за себе, свою ползу), *ἀπολύσασθαί τινα*, одпустити некогъ, *κτήσασθαί τι*. добыти, стећи што; *ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους*, противити се непріятелю; *ἀπώσασθαι κακά*, удалити зло одъ себе. Ово употребленѣ среднѣгъ залога млого є чешће.

Примѣт. Као што се залогъ дѣйствителный може употребити, кадъ самъ подлогъ непроизводи дѣйство, него га чрезъ други производи; н. пр. *Ἀλέξανδρος τὴν πόλιν κατέσκαψεν*, Александеръ є дао варошь разорити; исто се тако може употребити зал. средньій, само съ томъ разликомъ, што се дѣйство кодъ средньи глагола ма на кои

начинъ повраћа на подлогъ, н. пр. *Ὁ πατὴρ τοὺς παῖδας ἐδιδάξατο*, отацъ є дао учити децу, коє толико значи, као да є себи дао учити децу; *χείρασθαι*, шишати се, или дати се одъ другогъ шишати. *Ἀργεῖοι ἑαυτῶν εἰκόνας ποιησάμενοι ἀνέθεσαν εἰς Δελφούς*, Аргейци начинивши своє ликове, посветили су Делфу. —

4. Одъ повраћателногъ значая средньи глагола, постао є страдателный значай, по коме узима подлогъ дѣйство другога, управлѣно на себе, тако да се онъ самъ (подлогъ) као страдаюћъ появлює, н. пр. *μαστιγοῦμαι* бывамъ ударанъ; *ζημιοῦμαι*, бывамъ казнѣнъ; *βλάπτομαι*, бывамъ оштећенъ; *ἀδικοῦμαι*, трпимъ неправду; *διδάσκομαι*, примамъ наставленіе; *πείθομαι*, убећавамъ се, бывамъ убећенъ.

5. За два времена образца — за будуће и прошло — постоє особени образци, за изражай страдателногъ понятіе дѣйства, одъ кои употреблява се прошло кодъ млоги повраћателны и непреносны глагола, место образца средньи глагола; сва остала времена изражаваю се образцемъ среднѣгъ залога. Отудъ произлази правило: будуће и прошло време залога среднѣгъ имаю повраћателый (или непреносный) значай, а не страдателный, за кои особени образци (буд. и прошл. страд.) постоє; сви остали образци залога среднѣгъ служе у исто време за означенѣ зал. страдателногъ.

Примѣт. Виновникъ страдателногъ станя изражава се найболѣ съ предлогомъ *ὑπὸ*, скопчанимъ са родителнимъ падежомъ. н. пр. *Οἱ στρατιῶται ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐδιώχθησαν*, войници су одъ непріятеля гонѣни были. Место *ὑπὸ* употреблява се *πρός* съ родителнимъ, кадъ се у исто време има означити снажанъ и непосредственъ упливъ єдногъ лица, н. пр. *ἀτιμάζεσθαι*, *ἀδικεῖσθαι πρός τινος*, обезчешћенъ быти, неправду трпити одъ некогъ; далѣ употреблява се *παρά* съ родителнимъ, кадъ се виновникъ у исто време има показати као лице, изъ коега є околине, круга, внутреньи или споляшньи средства дѣйство произишло, н. пр. *ὁ ἄγγελος ἐπέμφθη παρὰ βασιλέως*,

вѣстникъ є посланъ одъ краля. — *Ἡ μεγίστη εὐτυχία τούτῳ τῷ ἀνδρὶ παρὰ θεῶν δέδοται*, найвећа є срећа дата овомъ човеку одъ богова. — *Πολλὰ χρήματα Κύρῳ παρὰ τῶν φίλων συνειλεγμένα ἦν*, Киръ є имао млоге новце скуплѣне одъ пріятеля.

в) Свойство є грчкогъ єзика да се дѣйствителный образацъ, не само преносны глагола съ винителнимъ, као у србскомъ єзику, него и непреносны глагола съ родителнимъ и дателнимъ у личный страдателный образацъ претворити може; н. пр.

Φθονοῦμαι ὑπό τινος, завиди ми некій; *πιστεύομαι, ἀπιστοῦμαι ὑπό τινος*, верує ми, неверує ми некій (одъ *πιστεύειν, ἀπιστεῖν τινι*). — *Καὶ ἐπιβουλεύοντες καὶ ἐπιβουλευόμενοι διάξουσι πάντα τὸν χρόνον*, и злоумишљаваюћи и злоумишљность трпећи провешћеду цело време (одъ *ἐπιβουλεύειν τινί*). — *Ἀσκεῖται τὸ ἀεὶ τιμώμενον, ἀμελεῖται δὲ τὸ ἀτιμαζόμενον*, упражнява се оно, коє се свагда фали, а пренебрегава се оно, коє се безчести (одъ *ἀμελεῖν τινος*). Тако: *ἄρχομαι, κρατοῦμαι, καταφρονοῦμαι ὑπό τινος*, началствуємъ се, владамъ се, презиремъ се одъ некогъ, т. є. бывамъ управлянъ, владанъ и презиранъ одъ некогъ.

Примѣт. Депоненси нису ништа друго, него глаголи, кои само у образцу залога среднѣгъ постоє, и кои имаю повраћателный или непреносный значай.

§. 151. Наука о времену и наклоненію глагола.

1. После залога долазе кодъ глагола времена, съ коима се времено одношенѣ прилога изражава, и ово одношенѣ може се сматрати или као садашнѣ, или будуће, или прошавше, н. н. *ὁ φίλος γράφει, γράψει, ἔγραψε*, пріятель пише, писаће, писао є.

2. После времена глагола долазе наклоненія, съ коима се исказателно одношенѣ прилога изражава. У ньима се показує одношенѣ прилога къ подлогу или као

опажанѣ (дѣйствителность) или као представленѣ, или као захтеванѣ. Наклоненіе опажаня (дѣйствителности) н. п. *ὁ φίλος γράφει*, зове се изявително; наклоненіе представленя, н. п. *ὁ φίλος γράφῃ*, ако пріятель пише, зове се сослагателно; наклоненіе непосредственогъ изявленя наше волѣ. н. п. *γράψον*, пиши, зове се повелително.

§. 152. А. О времену глагола понаособъ.

1. Сва времена деле се по своимъ образцима и значаю на двое, т. є. а) на времена главна, коя како у изявителномъ, тако и сослагателномъ наклоненію свагда єдно садашнѣ или будуће време означаваю; — б) на времена исторична, коя у изявителномъ наклоненію показую свагда прошло, а у сослагателномъ (пожелателномъ) одъ части садашнѣ или будуће време.

2. Главна су времена слѣдующа:

α) садашнѣ: а) у изявителномъ, н. п. *γράφομεν*, пишемо; б) у сослагателномъ, н. п. *γράφωμεν*, пишимо.

β) савршенопрошло: а) у изявителномъ, н. п. *γεγράφαμεν*, писали смо б) у сослагателномъ, н. п. *γεγράφωμεν*, да напишемо.

γ) будуће у изявителномъ, н. п. *γράψομεν* писаћемо.

δ) будуће савршено у изявителномъ, н. п. *βεβουλεύσομαι*, я ћу се быти советовао.

3. Исторична времена єсу слѣдующа:

α) прошло: а) у изявителномъ, н. п. *ἔγραψα* я самъ писао; б) у пожелателномъ, н. п. *γράψαιμι*, я бы писао, я бы быо писао.

β) полупрошло: а) у изявителномъ, н. п. *ἔγραφον*, я писа; б) у пожелателномъ, н. п. *γράφοιμι*, писао бы.

γ) давнопрошло: а) у изявителномъ, н. п. *ἐγεγράφειν*, я самъ быо писао, б) у пожелат. н. п. *γεγράφοιμι*, я бы быо писао.

δ) пожелателно простогъ будућегъ, н. п. *γράψοιμι*, писао бы, и будућегъ савршеногъ, н. п. *βεβουλευσοίμην*, советовао бы се, н. п. *ὁ ἄγγελος ἔλεγεν, ὅτι οἱ πολέμιοι νικήσοιεν*, вѣстникъ говораше, да ће непріятельи побѣдити, *ἔλεγε, ὅτι πάντα ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ εὖ βεβουλεύσοιτο*, говораше, да є войвода све добро наредіо (советовао.)

4. Време садашнѣ (у изявителномъ) ставля дѣйство у присутству говорећегъ. У причаню прошлы догађая употреблява се често време садашнѣ, кадъ се прошлость у живомъ предетавляю као садашньость сматра, н. п.

Ταύτην τὴν τάφρον βασιλεὺς μέγας ποιεῖ ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ πυνθάνεται Κῦρον προσελαύνοντα. — Ἦν τις Πριαμιδῶν νεώτατος Πολύδωρος, Ἑκάβης παῖς, ὃν ἐκ Τροίας ἐμοὶ πατὴρ δίδωσι Πρίαμος ἐν δόμοις τρέφειν.

Овай шанацъ начиніо є великій краль за обрану, кадъ се є известіо, да се Киръ приближава. — Было є некій Полидоръ, одъ наймлађи синова Пріямовы, дете Екувино, кога ми є отацъ Пріямъ дао, да га у моіой кући одранимъ.

Примѣт. 1. Време садашнѣ *εἶμι* идемъ, кадъ є сложено има у изявителномъ и сослагателномъ наклонению значай будућегъ времена: ићи ћу; неопредѣлено и причастіе садашнѣгъ времена имаю значай како садашнѣгъ, тако и будућегъ времена, н. пр. *οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καί ἐλέγξω*, нећу га одма пустити, нити ћу отићи, него ћу га пытати, испытати и извидити. Време садашнѣ допунява се съ глаголомъ *ἔρχομαι*, — Оба садашня времена: *οἴχομαι* и *ᾤχω* преводе се у србскомъ єзику са одлазимъ и долазимъ, или отидо и дођо, т. є. *οἴχομαι*, отидо, а *ᾤχω* дођо; али *οἴχομαι* значи управъ нисамъ ту, а *ᾤχω* ту самъ, н. пр. *Μὴ λυποῦ, ὅτι Ἀράσπας οἴχεται εἰς τοὺς πολεμίους*, немой се печалити, што є Араспасъ отишао къ непріятельима. — *Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπών*, дошао самъ, оставивши обиталиште мртвы и врата мра-

ка. — *Ὑμεῖς μόλις ἀφικνεῖσθε, ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἥκομεν*, вы ћете єдва тамо доспети, гди смо мы давно дошли.

5. Време савршено прошло (у изявителномъ) ставля прошло дѣйство у присутсву говорећегъ. Дѣйство се появлює као савршено у присутству говора.

Γέγραφα τὴν ἐπιστολήν, написао самь писмо; писмо стои садъ написано, па ма было садъ, или давно написано; *ἡ πόλις ἔκτισται*, варошь є сазидана, была давно, была садъ, доста да садъ стои сазидана, сачувала се, или сахранила се.

Примѣт. 2. Млога савршенопрошла (и давнопрошла) времена грчкогъ єзика преводе се у србскомъ єзику са садашньимъ временомъ (и полу прош.), коє изражава станѣ после савршеногъ дѣйства, н. пр. *πέφηνα* (показао самь се), появлюємъ се, *οἶδα* (видіо самь, дознао) знамь, *τέθηλα* (процветао самь), цветамъ, *πέποιθα* (уверіо самь се), уверенъ самь, *βέβηκα* (отишао самь) одо, *μέμνημαι* (опоменуо самь се) опоминѣмъ се, *κέκτημαι* (стекао самь) имамъ, *κέκλημαι* (назвао самь се) зовемъ се и т. д.

6. Време будуће (у изявителномъ) показує дѣйство као будуће у одношеню на присутство говорећегъ. Често употребляваю Грци кодъ узгредны ставова, па и после историчны времена, будуће време у изявителномъ наклоненію за оно, што има или мора быти; и остали образци будућегъ времена, особито причастія употребляваю се овако:

Νόμοος ὑπάρξαι δεῖ τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἔντιμος καὶ ἐλεύθερος ὁ βίος παρασκευασθήσεται, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγεινὸς καὶ ἀβίωτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσεται. — Ἡγεμόνας ἔλαβον οἱ στρατιῶται, οἳ αὐτοὺς ἄξουσι (ἐκεῖσε), ἔνθεν ἕξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

Закони треба да су такови, како бы се добрима честанъ и слободанъ животъ приуготовіо, а на злима да почива векъ понизителанъ, мучанъ и безъ сваке радости.

— Војници су узели воће, кои ће ій тамо одвести, гди ће своє потребе подмирити.

7. Савршено будуће (у изявителномъ) показує дѣйство у будућности прошло (свршено) у одношеню на присутство говорећегъ.

Καὶ τοῖς κακοῖς μεμίξεται ἐσθλά. — Ἡ πολιτεία τελέως κεκοσμήσεται, ἐὰν ὁ τοιοῦτος αὐτὴν ἐπισκοπῇ φύλαξ ὁ τούτων ἐπιστήμων.

Са злимъ биће се помешало и добро. — Држава ће се быти конечно украсила, ако є онакій чуваръ надгледа, кои є томе вештъ. Савршено будуће време оны глагола, кои се у савршеноопрошлимъ временима са временомъ садашньимъ преводе, мора се съ будућимъ простимъ превести, н. пр. *μεμνήσομαι* (я ћу се быти опоменуо), я ћу се опоминяти.

Примѣт. 3. Време савршено будуће употреблява се кодъ Грка само у главнимъ ставовима, а такође и кодъ узгредны ставова, кадъ се починю са ὅτι и ὡς да. Кодъ свію осталы узгредны ставова узима се место тога сослагателно прошлогъ (редко савршено прошлогъ) времена, скопчано съ єднимъ саюзомъ изъ ἄν сложенимъ, као ἐάν, ἐπάν, ἐπειδάν, ὅταν кадъ, ако, и т. д. н. пр. ἐὰν τοῦτο λέξῃς, ако будешъ то казао.

8. Време прошло (у изявителномъ) изражава прошлость, коя є одъ садашньости говорећегъ уобште безъ сваки одношеня оделѣна, н. пр. ἔγραψα писао самъ; *Κῦρος πολλὰ ἔθνη ἐνίκησεν*, Киръ є млоге народе побѣдіо. Ово време образує противоположенѣ према осталимъ временима, коя прошлость означаваю, и може, почемъ прошлось уобште означава, место свію овы времена заступити.

9. Време полупрошло (у изявителномъ) означава истина дѣйство као прошло, али ово дѣйство ставля се свагда у одношенѣ къ другой прошлости.

Ἐν ᾧ σὺ ἔπαιζες, ἐγὼ ἔγραφον. — Ὅτε ἐγγὺς ἦσαν οἱ βάρβαροι, οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο. — Ὅτε οἱ βάρβαροι ἐπεληλύ-

ϑεσαν (или *ἐπῆλϑον*), *οἱ Ἕλληνες ἐμάχοντο.* — *Τότε* (или *ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ*) *οἱ Ἕλληνες ϑαῤῥαλεώτατα ἐμάχοντο.*

Докъ ти игра, я писа. — Кадъ варвари близу біяу, борау се Елини. — Кадъ су варвари напали, борау се Елини. — Онда се (у той битки) Елини найхрабріе борау.

10. Зато се употреблява прошло време (у изявителномъ) кодъ историчногъ приповеданя, да бы поглавите ствари навело, а полупрошло (у изявителномъ) узима се, да бы пратећа обстоятелства означило. Време прошло приповеда, а полупрошло описуе.

Τοὺς πελταστὰς ἐδέξαντο οἱ βάρβαροι καὶ ἐμάχοντο· ἐπεὶ δ ἐγγὺς ἦσαν οἱ ὁπλῖται, ἐτράποντο· καὶ οἱ πελτασταὶ εὐϑὺς εἵποντο.

Лаке войнике дочекали су варвари и борау се; а кадъ се приближише тешко наоружани, нагну бегати (варвари), а лаки войници полете одма за ньима.

11. Време давнопрошло (у изявителномъ) означава дѣйство као прошло (савршено) одъ друге прошлости.

Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἐπεληλύϑεσαν, οἱ πολέμιοι ἀπεπεφεύγεσαν. — *Ὅτε οἱ σύμμαχοι ἐπλησίαζον, οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας ἐνενικήκεσαν.* — *Ἐγεγράφειν τὴν ἐπιστολήν.*

Кадъ су Елини были напали, непріятельи су были побегли. — Докъ се саюзници приближавау, Атиняни су Персіянце были побѣдили. — Написао самъ био писмо, (разумева се кадъ є пріятель дошао.)

Примѣт. 4. Грци радо употребляваю прошло место давнопрошлогъ времена, кадъ се одношенѣ єдне прошлости према другой лако изъ састава дознає, и кадъ на ньима непочива особита важность, н. п. *Ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἐπῆλϑον, οἱ πολέμιοι ἀπεπεφεύγεσαν.* А употреблява се и савршенопрошло место прошлогъ, кадъ на одношеню прошлости према садашньости сила непочива.

12. Као што прошло време у наклоненію изявителномъ показуе ствары прошлости као самосталну и овр-

шену, коя се на другу прошлость неосланя; а напротивъ полупрошло у изявителномъ, односећи се као прошло дѣйство на другу прошлость, кое се при описиваню употреблява, сматра дѣйство у нѣговомъ траяню и течаю: исто тако употребляваю се споредна наклоненія (сослагателно, пожелателно и повелително) и неопредѣлено и причастіе прошлогъ времена, кадъ оће говорећи да означи дѣйство као за себе заключено; напротивъ употребляваю се споредна наклоненія и неопредѣлено и причастіе садашнѣгъ времена, а тако исто и пожелателно полупрошлогъ времена, кадъ оће говорећи да представи дѣйство описуюћи у нѣговомъ траяню и течаю. На овай начинъ стое єдно другомъ противуположено:

а) Сослагателно прошлогъ сослагателномъ садашнѣгъ времена, н. п. *φύγωμεν* побегнимо и *φεύγωμεν*, бегаймо; *λέγω ἵνα μάθῃς* кажемъ, да научишъ, и *λέγω, ἵνα μανθάνῃς*, кажемъ да учишъ.

б) Повелително прошлогъ, повелителномъ садашнѣгъ времена, н. п. *φύγε*, побегни, *φεῦγε*, бегай; *δὸς* дай и *δίδου μοι τὸ βιβλίον* подай ми кньигу.

в) Неопредѣлено прошлогъ неопредѣленомъ садашнѣгъ времена. н. п. *ἐθέλω φυγεῖν*, я ћу побећи и *ἐθέλω φεύγειν*, я ћу бежати; *κελεύω σε δοῦναι* и *διδόναι μοι τὸ βιβλίον*, заповедамъ ти, да ми дашъ и даєшъ кньигу. Неопредѣлено прошлогъ времена може и прошлость означавати и неопредѣлено савршенопрошлогъ времена заступити, кадъ се одношенѣ на свршеный глаголъ немора узвисити, н. п. *ἤγγειλε τοὶς πολεμίους ἀποφυγεῖν* и *ἀποπεφευγέναι*, явіо є, да су непріятельи побегли.

2. Пожелат елно прошлогъ, пожелателномъ полупрошлогъ времена, н. п. *ἔλεγον, ἵνα μάθοις*, я говори, да научишъ (да дознашъ) и *ἵνα μανθάνοις*, да учишъ (да дознаєшъ); *εἰθε τοῦτο γένοιτο* и *γίγνοιτο*, дабогда, да то буде и быва. Пожелателно прошлогъ времена може заступити пожелателно давнопрошлогъ времена, кадъ се одношенѣ на другу прошлость немора узвисити, н пр.

ηγγειλεν, ὅτι, ἐπειδὴ οἱ Ἕλληνες ἐπέλθοιεν, οἱ βάρβαροι ἤδη ἀποφάγοιεν, явіо є, да, кадъ су Елини напали, варвари су были побегли.

Причастіе прошлогъ времена означава свагда нешто прошло и зато ступа у противоположенѣ према причастію савр. прошлогъ времена, єрь прво показує просто, дѣйство као прошло, а друго га ставля у одношенѣ на свршеный глаголъ, н. пр. *οἱ αὐτόμολοι ἤγγειλαν τοὺς πολεμίους ἀποφυγόντας* и *ἀποπεφευγότας*, бегунци (дезертери) явише, да су непріятельи побегли.

§. 153a Б. О наклоненію глагола по-наособъ.

Грчкій єзикъ има три слѣдующа наклоненія: изявително, сослагателно (пожелателно) и повелително.

а) Изявително є наклоненіе опажаня или сматраня (дѣйствителности), н. пр. *τὸ ῥόδον θάλλει*, ружа цвета — *ὁ πατὴρ γέγραφε τὴν ἐπιστολήν*, отацъ є написао писмо — *οἱ πολέμιοι ἀπέφυγον*, непріятельи су побегли — *οἱ πολῖται τοὺς πολεμίους νικήσουσιν* граћани ће непріятелѣ побѣдити.

б) Сослагателно є наклоненіе представленя. Сослагателно историчны времена назива се у грчкой граматики пожелателно наклоненіе.

α) Сослагателно главны времена: садашнѣгъ и свршенопрошлогъ, као и сослагателно прошлогъ врем. означава у грчкомъ єзику представленѣ свагда као будуће. Сослагателно главны времена употреблява се при главнимъ ставовима: 1) у I. лицу єдноброя и вишеброя кодъ ободреня или опомене; 2) у II. лицу єдноброя и вишеброя врем. прошлогъ (не садашнѣгъ) са *μή* кодъ забране; 3) при сумнителнимъ вопросима, у главнимъ ставовима само у I. лицу єдноброя и вишеброя, у узгреднимъ ставовима кодъ свію лица.

Ἴωμεν, айдмо! — *Μὴ ἴωμεν*, не идимо. — *Μὴ φοβηθῇς*, небой се. — *Τί ποιῶμεν*; шта ћемо радити? — Кодъ узгредны ставова: *οὐκ ἔχω, ὅποι τράπωμαι*, немамъ кудъ

да се обратимъ. — *Οὐκ ἔχει, ὅποι τράπηται*, нема кудъ да се обрати.

β) Сослагателно историчны времена: пожелателно прошлогъ времена, полупрошлогъ и давнопрошлогъ, као и будуће време пожелателногъ наклоненія означаваю представленѣ или као прошло, или као садашнѣ или као будуће. Садашнѣ или будуће представленѣ означава наклоненіе пожелателно само у условномъ ставу и онимъ недостаточнимъ ставовима, кои су се изъ тога развили, н. пр. *εἴ τι ἔχοις, δοίης ἄν*, да имашъ штогодъ, дао бы. Условіе *εἴ τι ἔχοις*, а такође условно *δοίης ἄν* показую се овде као нешто садашнѣ, понайвише будуће неизвестно, као єдна нерешена могућность, као само предпоставлянѣ, узиманѣ, слутня. Изъ овогъ образца условногъ става: *εἰ* съ пожелателнимъ, развіо се изразъ желѣ, а томе принадлежећій условный ставъ прелази се ћутанѣмъ, н. пр. *εἰ τοῦτο γένοιτο*, кадъ бы то было! (т: є. онда бы срећанъ био, *εὐτυχὴς ἄν εἴην*.) И онда место простогъ *εἰ* узима се подкреплѣно: *εἰθε, εἰ γάρ*, дабогда, да бы, нека бы, ако, н. пр. *εἴθε (εἰ γάρ) ἐμοὶ θεοὶ ταύτην τὴν δύναμιν παραθεῖεν*, нека бы ми богови ову силу подарили! Често се употреблява условный ставъ недостаточно, кадъ се принадлежеће условіе ћутанѣмъ прелази, н. пр. *ἡδέως ἄν ἀκούσαιμι*, радо бы чуо (т. є. ако бы дозволѣно было, *εἰ ἐξείη*). Съ изятіемъ наведены случаєва односи се пожелателно наклоненіе свудъ на прошлость.

Примѣт. 1. Кадъ се єдна жеља има означити као такова, о коіой говорећій зна, да се ніе могла испунити; онда се употреблява изявително наклоненіе историчны времена, н. пр. *εἰθε τοῦτο ἐγίγνετο, εἰθε τοῦτο ἐγένετο*, камо срећа да є то было.

в) Повелително є наклоненіе непосредственый изразъ волѣ, н. пр. *δός* и *δίδου μοι τὸ βιβλίον* дай ми књигу, *γραψάτω* и *γραφέτω τὴν ἐπιστολήν*, нека напише писмо.

Примѣт. 2. Кодъ одрицателногъ или забранителногъ говора съ предходећимъ *μή* (не), употребляваю Гр-

ци повелително садашњгъ времена, а не повелително прошл. времена, него место тога сослагателно прошлогъ времена, н. пр. *μὴ γράφε* (не *μὴ γράφῃς*,) непиши или, *μὴ γράψῃς* (али не: *μὴ γράψον*).

§. 153.6. Примѣтбе с.вр' частице *ἄν*.

Съ наукомъ о наклоненіяма тесно є скопчано обясненѣ частице *ἄν*. Сила њена састои се у томъ, што показуе одношенѣ условногъ говора према говору условљаваюћемъ, изражаваюћи, да є съ њоме скопчаный прилогъ става условљенъ другимъ мислима. Основно понятіе о употребленю частице *ἄν*, може се добыти текъ у науки о условнимъ ставовима; засада ће быти довольне слѣдуюће примѣтбе о саставу њеномъ. Она се саюжава:

а) Съ изявителнимъ наклоненіемъ историчны времена: полупрошлимъ, давнопрошлимъ и прошлимъ и то:

α) За изразити, да се є нешто подъ некимъ известнимъ условіемъ могло догодити, али се ніе догодило, єръ условіе ніе было испунѣно.

Εἰ τοῦτο ἔλεγες (*ἔλεξας*) *ἡμάρτανες* (*ἥμαρτες*) *ἄν*, кадъ бы то казао, погрешіо бы (али я знамъ, да ты то ниси казао, дакле ни погрешити ниси могао) или безъ преднѣгъ става, н. пр. *ἐχάρης ἄν*, ты бы се радовао.

β) За изразити, да се є догодило неко дѣйство у прошлости при некимъ случаєвима, околностима и одношеньима (да се є повторило). Тада є исторично време главногъ става обично полупрошло.

Εἴ τις Σωκράτει περί του ἀντιλέγοι, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἄν πάντα τὸν λόγον.

Кадъ бы Сократу неко противоречіо, имао є обичай, да на исту стварь доведе савъ разговоръ.

Примѣт. Съ временомъ садашньимъ и савршено прошлимъ накл. изявителногъ нескопчава се частица *ἄν* нигда, а съ временомъ будућимъ врло редко.

б) Саюжава се са сослагателнимъ, да бы представљено будуће, коє грчко сослагателно означава, као не-

што условно, и одъ околностій зависимо представила. У обичномъ говору долази овай случай само кодъ узгредны ставова, и онда се частица ἄν тесно скопчава са саюзомъ узгредногъ става, или се съ ньоме у єдну речь стапа. Тако постав: ἐάν (изъ εἰ ἄν), ὅταν (изъ ὅτε ἄν), ὁπόταν (изъ ὁπότε ἄν), πρὶν ἄν, ὅ τι ἄν, οὗ ἄν, ὅπου ἄν, οἷ ἄν, ὅποι ἄν, ᾗ ἄν, ὅπῃ ἄν, ὅθεν ἄν, ὁπόθεν ἄν и т. д. ὅς ἄν, οἷος ἄν, ὁποῖος ἄν, ὅσος ἄν, ὁπόσος ἄν и т. д.

в) Саюжава се съ наклоненіемъ пожелателнимъ (врло редко съ пожелателнимъ будућегъ времена), да бы нешто садашнѣ, понайвише будуће неизвестно, єдну нерешену могућность, само предпоставлянѣ, узиманѣ и слутню условно представила. Пожелателно наклоненіе са ἄν мора се сматрати као главный ставъ условногъ састава, и ако се принадлежеће условіе ћутанѣмъ прелази.

Εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν да си то рекао погрешіо бы. — Безъ преднѣгъ става, као: *χαίροις ἄν*, ты бы се радовао (т. є. да си то чуо). — *Γένοιτ' ἄν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ*, све може быти у дугомъ времену. — *Λέγοις ἄν* рек'о бы. Често се употреблява пожелателно са ἄν, кадъ оће говорећи, да представи неко потврђенѣ на учтивъ начинъ.

2. Саюжава се съ неопредѣленимъ глаголомъ и причастіемъ (врло редко съ неопредѣленимъ и причастіемъ будућегъ времена) кадъ бы савршеный глаголъ, узетъ у виду неопредѣленогъ и причастія, са ἄν скопчанъ было.

Εἴ τι εἶχεν, ἔφη, δοῦναι ἄν, да є имао шта, рекао є, да бы дао. — *Εἴ τι ἔχοι, ἔφη, δοῦναι ἄν*, да има шта, рекао є, да бы дао. — *Δῆλος εἰ ἁμαρτάνων ἄν, εἰ τοῦτο λέγοις*, види се, да бы погрешіо, кадъ бы то казао.

§. 154. О придевномъ одношеню става.

1. Придевно одношенѣ става служи за ближе опредѣленѣ суштествителногъ понятія, н. п. *τὸ καλὸν ῥόδον*, лепа ружа, *ὁ μέγας παῖς*, велико дете Оно се представля у слѣдующимъ образцима:

а) У образцу прилагателногъ, н. п. *τὸ καλὸν ῥόδον*;

б) У образцу суштествителногъ у родителномъ падежу, н. п. *ὁ τοῦ βασιλέως κῆπος*, кралѣвска башта; *οἱ τοῦ δένδρου καρποὶ*, плодови дрва.

в) У образцу суштествителногъ, съ предлогомъ саюженогъ, н. п. *ἡ πρὸς τὴν πόλιν ὁδὸς*, путъ, кои води у варошь;

г) У образцу нарѣчія, н. пр. *οἱ νῦν ἄνθρωποι*, садашньи люди;

д) У образцу суштествителногъ, коє показує обясненѣ, н. пр. *Κροῖσος, ὁ βασιλεύς*; Крезъ, краль.

Примѣт. Кадъ име суштествително, коє се придевомъ ближе опредѣлити има, изражава обште понятіє, или таково, коє се изъ састава говора лако допунити може, или напоследку таково, коє се честимъ употребленѣмъ у некой известной свези, као већъ познато предпоставля, н. п. *ἄνθρωπος*, *ἀνὴρ* (човекъ, мужъ), *γυνὴ* (жена, супруга), *πατὴρ*, *μήτηρ*, *υἱὸς*, *παῖς*, *θυγάτηρ*, *ἀδελφὸς*, *πρᾶγμα*, *χρῆμα*, *ἔργον*, *χρόνος*, *ἡμέρα*, *χώρα*, *γῆ*, *ὁδὸς*, *οἰκία*, *οἶκος* и т. д. онда се исто као подчинѣнъ членъ придевногъ одношеня често изоставля, а придевъ, кои по правилу съ членомъ стои, подиже се на степенъ суштествителногъ имена.

Οἱ θνητοί смртни (разумева се люди). — *Τὰ ἡμέτερα*, наше, (раз. *χρήματα*, добро). — *Ἡ πολεμία* непріятельска и *φιλία*, пріятельска, (раз. *χώρα* земля) — *Τὴν ταχίστην*, найпречимъ (раз. *ὁδόν*, путемъ). — *Ἡ οἰκουμένη*, вселена, (раз. *γῆ*, земля). — *Τὸ κακόν*, и *τὰ κακά*, зло. — *Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου*, Александеръ Филипа (раз. *υἱός*, сынъ). — *Ἐν ᾅδου*, у ада (раз. *οἶκῳ*, кући) *εἶναι*, быти. — *Εἰς διδασκάλου*, *εἰς Πλάτωνος φοιτᾶν*, у кућу учителя, у кућу Платона ићи. — *Τὰ τῆς τύχης*, што срећи, судбини принадлежи, *τὰ τῆς πόλεως*, што принадлежи вароши, држави, *τὰ τοῦ πολέμου*, што принадлежи рату. — *Οἱ νῦν*, садашньи, *οἱ τότε*, тадашньи, *οἱ πάλαι*, древни (раз. *ἄνθρωποι*). — *Τὰ οἴκοι*, кућевне (раз. *πράγματα*). — *Οἱ καθ' ἡμᾶς*, наши савременици. — *Οἱ ἀμφί* или *περί τινα*, они, кои се налазе око некогъ; *οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον*, они, кои

се налазе око Пизистрата; *οἱ ἀμφὶ Θαλῆν*, они, кои се налазе око Талиса, т. є. Талисъ и нѣгови ученици.

2. Обасненѣ постає не само суштествително, као остали образци придева, него и местоименіє, н. пр. *ἡμεῖς, οἱ σοφοί*, мы мудраци, — *ἐκεῖνος, ὁ βασιλεύς*, онай краль.

3. Кадъ се присвоителнимъ местоименіяма *ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος* обасненѣ додає, онда ово стои у родителномъ падежу, єръ исто местоименіє заступаю место родителногъ падежа личны местоименія.

Ἡμέτερος τῶν ἀθλίων βίος, нашъ бѣдный животъ. — *Ἡμέτερα τῶν δυστήνων κακά*, наше несрећно зло. — *Ἡμέτερα τῶν καλλίστων εὐμορφία*, наша найлепша лепота.

III.

§ 155. О предметномъ одношеню става.

Као што придевно одношенѣ става за ближе опредѣленѣ подлога служи (понятія суштествителногъ), тако исто служи предметно одношенѣ става за ближе опредѣленѣ прилога (понятія глаголногъ). Подъ предметомъ разумева се овде у пространіемъ смислу све, съ чимъ се прилогъ допунява или опредѣлява, т. є. а) падежъ, б) предлози у саюзу съ падежима, в) неопредѣлено, г) причастіє и д) нарѣчіє.

Ἐπιθυμῶ τῆς σοφίας, желянъ самъ мудрости. — *Γράφω τὴν ἐπιστολήν*, пишемъ писмо. — *Εὔχομαι τοῖς θεοῖς*, молимъ се боговима. — *Ὁ στρατηγὸς ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ*, войвода стаяше кодъ краля. — *Ἐπιθυμῶ γράφειν*, желимъ писати. — *Γελῶν εἶπον*, смеюћи се казао самъ. — *Καλῶς ἐμαχέσαντο οἱ στρατιῶται*, добро су се борили войници.

Наука о падежима.

§. 156. I. Родителный.

Родителный є падежъ, кои одговара на пытанѣ чега, и зато изражава: а) у просторномъ одношеню исходъ

или разстояніе или одваянѣ одъ єдно гъ предмета, означаваюћи предметъ или точку, съ коє се дѣйство глагола движе, н. пр. *εἴκειν ὁδοῦ*, уклонити се съ пута; б) у одношеню узрочномъ изражава узрокъ, изворъ, виновника, уобште предметъ, кои дѣйство глагола изазива, раћа, ободрава, проузрокує, као: *ἐπιθυμῶ τῆς ἀρετῆς*, желянъ самъ добродѣтельи.

§. 157. А. Просторно одношенѣ. Родителный оделѣный.

Родителный падежъ просторногъ одношеня стои кодъ израза разстоянія, одваяня, деленя; починяя, оставляня, одступаня, ослобоћеня, погрешаваня, одступаня, лишеня, н. пр.

Οἱ τῶν Λακεδαιμονίων νεώτεροι τοῖς πρεσβυτέροις συντυγχάνοντες εἴκουσι τῆς ὁδοῦ. — Ἀπέχει τῶν ἀργυρείων ἡ ἐγγύτατα πόλις Μέγαρα πολὺ πλεῖον τῶν πεντακοσίων σταδίων. — Μήτηρ παιδὸς εἴργει μυῖαν. — Παύου τῆς ὕβρεως. — Ἡ πόλις ἠλευθερώθη τῶν τυράννων. — Οἱ πολέμιοι τοὺς πολίτας τῶν ἀγαθῶν ἀπεστέρησαν. — Τῷ νῷ οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσι τῶν ἄλλων ζώων. — Ἄρχεσθέτινος. — Σὺν τοῖς θεοῖς χρὴ ἄρχεσθαι παντὸς ἔργου. — Οἱ πολέμιοι ἦρξαν ἀδίκων ἔργων. — Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαντῆς ἐλευθερίας ἁπάσῃ τῇ Ἑλλάδι.

Кодъ Лакедемонаца млади люди сретаюћи старе, укланяли су се съ пута. — Найближа варошь Мегара одстои одъ рудокопиѣ сребра, више одъ петъ стотина штадія. — Мати брани дете одъ мува. — Престани псовати. — Варошь є ослобоћена одъ тирана. — Непріятельи су лишили добара граћане. — Умомъ се разликую люди одъ осталы животиня. — Почети што. — Свако дѣло треба почети съ боговима. — Непріятельи су почели одъ неправедны дѣла. — Атиняни и Лакедемонци су први виновници слободе грчке.

§. 158. Б. Падежно одношенѣ.

Родителный падежъ у падежномъ одношеню означава такође исходъ, али не, као у просторномъ одноше-

ню, само споляшный, него унутрашньй и дѣйствителный исходъ, изражаваюћи онай предметъ, кои чрезъ унутрашню свою силу изазива и производи дѣйство подлога.

а) Родителный уобште као изразъ дѣйствителности.

1. Прво появлюе се родителный дѣйствителности, као родителный извора или виновника, и стои кодъ глагола постанка, происхођеня, произвођеня или ствараня: *γίγνεσθαι*, бывати, постаяти; *φύειν*, производити, *φῦναι*, произвести се, *εἶναι*, быти.

Ἀρίστων ἀνδρῶν, ἄριστα βουλεύματα γίγνεται. — Πατρὸς μὲν λέγεται Κῦρος γενέσθαι Καμβύσου, Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν γένους ἦν· μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι.

Кодъ найбольи людій бываю и найбольи совети. — Кажу да є отацъ Кира было Камвисъ, краль персискій; а овай Камвисъ было є одъ рода персискогъ; и за Кирову матерь веле, да є была Мандана.

2. Друго появлюе се родителный дѣйствителности као онай предметъ, кои є другій предметъ себи приобрѣо, присвоіо или га притяжава, — као господаръ, притяжатель (родителный притяжателный). Овай родителпый стои кодъ глагола: *εἶναι*, *γενέσθαι*; далѣ кодъ прилагателны: *ἴδιος* самъ истый, раванъ, *οἰκεῖος* кућевный собственый, *ἱερός*, светый, *κύριος*, господаръ, главный.

Τῆς φύσεως μέγιστον κάλλος ἐστίν. — Σωκράτους πολλὴ ἦν ἀρετή. — Ἀνδρός ἐστιν ἀγαθοῦ εὖ ποιεῖν τοὺς φίλους. — Οἱ μὲν κίνδυνοι πολλάκις τῶν ἡγεμόνων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν. — Κῦρος ταύτης τῆς χώρας κύριος ἐγένετο.

Найвећа лепота припада природи. — Сократъ є было млого добродѣтеланъ. — Свойствено є благомъ мужу, да добро чини своимъ пріятельима. — Опасности су вождова често равне, али плата ніе. — Киръ є постао господаръ ове землѣ.

3. Треће появлюе се родителный дѣйствителности као онай предметъ, кои єданъ или више други предмета,

као нѣму принадлежеће части обузима и држи, — као целина у одношеню према частима, — (падежъ раздѣлителный). Овай родителный стои:

а) Кодъ глагола: *εἶναι* и *γίγνεσθαι*.

Ἦν καὶ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. — Ἡ Ζέλειά ἐστι τῆς Ἀσίας. — Τὸν θάνατον ἡγοῦνται πολλοὶ τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι.

Было є и Сократъ између оны, кои су съ Милитомъ у войну ишли. — Зелія припада Азіи. — Млоги држе смрть за найвеће зло.

Примѣт. Особито често употреблява се родителный у придевномъ одношеню, и то: а) кодъ сущтествителны, као: *Σταγόνες ὕδατος*, каплѣ водене; *σώματος μέρος*, часть тѣла. — б) кодъ прилагателны, коя су произведена за сущтествителна, особито кодъ превосходны, кодъ сущтествителны местоименія и броителны, н. пр. *Οἱ χρηστοὶ τῶν ἀνθρώπων*, благонаравни люди, или благонаравни међу людма. — *Οἱ εὖ φρονοῦντες τῶν ἀνθρώπων*, добромислећи люди или добромислећи међу людма. — *Πολλοί, ὀλίγοι, τινὲς τῶν ἀνθρώπων*, млоги, мало, неки люди, или млоги, мало, неки међу людма. (Напротивъ: *οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι*, смртни люди, єръ умиранѣ припада целой класси човечества; *πολλοί* или *ὀλίγοι ἄνθρωποι* изражава целину, изъ мало или млого людій состоећу се, *πολλοί* или *ὀλίγοι ἀνθρώπων* означава млого или мало людій као часть целине.). — в) кодъ нарѣчія, и то а) места, као: *Οὐδαμῆ Αἰγύπτου*, нигде у Египту. — *Οὐκ οἶδα ὅπου γῆς εἰμι*, незнамъ, у коіой самъ земльи. — *Πανταχοῦ τῆς γῆς*, свудъ по целой земльи. — б) времена, н. пр. *ὀψὲ τῆς ἡμέρας*, доцканъ (у дану), *τοῦ χρόνου*, (у времену), *τῆς ἡλικίας*, (у возрасту). — *Τρὶς τῆς ἡμέρας*, трипута на данъ. — *Πολλάκις τῆς ἡμέρας*, више пута на данъ.

б) Кодъ речій, коє изражаваю понятіе участія, участвованя, саобштаваня, обштности; — додиркиваня, ватаня, сваћаня, саюжаваня; — постиженя и стеченя, тежнѣ, за придобити што.

Πολλάκις οἱ κακοὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχουσιν. — Θάλπους μὲν καὶ ψύχους καὶ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ὕπνου ἀνάγκη καὶ τοῖς δούλοις μεταδιδόναι, πολεμικῆς δ' ἐπιστήμης καὶ μελέτης οὐ μεταδοτέον. — Ὁ σοφὸς τῆς ὕβρεως ἄμοιρός ἐστιν. — Ἅπτομαι τῆς χειρός. — Λίμνη ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη. — Ἔργου ἐχόμεθα. — Ὁ στρατηγὸς τῶν αὐτῶν τοῖς στρατιώταις συναίρεται κινδύνων. — Ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. — Τυγχάνειν, λαγχάνειν χρημάτων, εὐτυχίας. — Τυγχάνειν τελευτῆς, ὀνόματος. — Ὀρέγεσθαι или ἐφίεσθε τῆς ἀρετῆς.

Често и зли люди участвую у власти и чести. — У врућини и зими, у єлу, пићу и спаваню треба и робови да учествую, а у воєной вештини и упражняваню ніє советно да учествую. — Мудрацъ неучествує у грдньи. — Докоснявамъ се руке. — Велико єзеро граничи съ гробнимъ брежулкомъ. — У послу смо. — Войвода учествує съ войницима у єднакимъ опасностима. — Будући си получіо смртно тѣло, а безсмртну душу, то се старай, да оставишъ после себе безсмртанъ споменъ души. — Получити, добыти новце, срећу. — Получити скончаніє, име. — Тежите къ добродѣтельи.

4. Четврто появлює се родителный дѣйствителности као место (родителный местный), и као време (родителный временый), у комъ се неко дѣйство догађа. Дѣло или догађай принадлеже у исто време и месту и времену; чини се као да изъ ньи произилазе и да се чрезъ ньи обдржаваю.

Родителный местный редко се налази у прози. Нарѣчія места съ окончаніємъ родителногъ падежа често се употребляваю. н. п. *οὖ*, гди; *αὐτοῦ*, овде; *οὐδαμοῦ*, нигде, и више други. — *Ἄνθη θάλλει τοῦ ἔαρος*, цвеће цвета у пролеће, пролеће се сматра као производитель и обдржатель цвећа. Тако: *θέρους*, у лето; *χειμῶνος* у зиму; *ἡμέρας*, у дану; или лети, зими, даню. *Τῆς αὐτῆς ἡμέρας, νυκτὸς*, овогъ истогъ дана, ноћи. — *Βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν*, краль неће воєвати чрезъ, или до десетъ дана.

5. Напоследку появлює се родителный дѣйствителности као вештество, изъ кога є каквавъ предметъ начинѣнъ, створенъ или произведенъ (родителный вештественый). Овай се родителный налази:

а) Кодъ глагола правлѣня, образованя, ствараня изъ нечега; кодъ израза недостатка и изобилія у нечемъ; кодъ глагола єденя, пієня, уживаня, мирисаня.

Χαλκοῦ πεποιημένα ἐστὶ τὰ ἀγάλματα. — Ἔστρωμένη ἐστὶν ἡ ὁδὸς λίθου. (Зато у придевномъ одношеню: *Ἔκπωμα ξύλου. Τράπεζα ἀργυρίου. Στέφανος ὑακίνθων.*) *— Ἡ ναῦς σεσαγμένη ἦν ἀνθρώπων. — Τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία γέμει σοφῶν λόγων. — Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεσταὶ σίτου καὶ οἴνου. — Ἀπορεῖν, πένεσθαι, σπανίζειν τῶν χρημάτων. — Ἔσθίειν κρεῶν. — Κορέσασθαι φορβῆς. — Πίνειν οἴνου. — Ἀπολαύειν πάντων τῶν ἀγαθῶν. — Γεύομαι τιμῆς. — Γεύω σε τιμῆς. — Ὄζειν ἰῶν, πνεῖν μύρου, προσβάλλειν μύρου. — Ὄζειν κρομύων. — Ὡς ἡδύ μοι προσέπνευσε χοιρείων κρεῶν.*

Кипови су одъ туча начинѣни. — Путъ є калдрмисанъ. (Пеаръ одъ дрвета). Асталъ одъ сребра. Венацъ одъ драгогъ каменя (хіацинта). — Лађа є была пуна людій. — Књиге Анаксагора пуне су мудры речій. — Овде су была млога села, пуна ране и вина. — Оскудѣвамъ сиротуємъ, недостаю ми новци. — Єсти меса. — Наситити се ране. — Пити вина. — Уживати сва блага. — Уживамъ честь. — Даємъ ти уживати честь. — Мирисати на любичицу, на миро. — Ударати на црный лукъ. — Како ми пріятно замириса крмећина.

Примѣт. Кодъ глагола єденя и пієня стои винителный падежъ, кадъ се матерія: а) као цела или у великой количини трошн; б) кадъ се има означити као обично єло, кое човекъ єде, н. пр. *πίνω τὸν οἶνον, πολὺν οἶνον*, піемъ вина, млого вина. — *Ἀπολαύειν τινός, τι*, значи: нешто одъ кога уживати, одъ некогъ добро или зло примати.

б) Кодъ глагола чувственогъ и душевногъ опажаня, примѣчаваня, осећаня, н. пр. *ἀκούειν, ἀκροᾶσθαι*, слуша-

ти, *πυνθάνεσθαι*, известити се; *αἰσθάνεσθαι*, чувствовати, осетити; *ὀσφραίνεσθαι*, мирисати; *συνιέναι*, разумети; и кодъ глагола опоминяня и заборавности.

Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνοῦντος ἀκούω. — Ὡς ὤσφροντο τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι καὶ εἶδον αὐτάς, ὀπίσω ἀνέστρεφον. — Οὐκ ἀκροώμενοι τοῦ ᾄδοντος ὠμνύετε ᾄδειν ἄριστα. — Ἀκούειν δίκης. — Αἰσθάνεσθαι κραυγῆς, θορύβου, ἐπιβουλῆς. Често стои ствaрь у винителномъ падежу, често стои поредъ родителногъ падежа лица, винителный падежъ ствари, н. пр. *Ὁ Ἀρμένιος, ὡς ἤκουε τοῦ ἀγγέλου τὰ παρὰ τοῦ Κύρου, ἐξεπλάγη. — Οἱ ἀγαθοὶ καὶ ἀπόντων τῶν φίλων μέμνηνται, — Μὴ ἐπιλανθάνου τῶν εὐεργεσιῶν.*

И глувогъ разумемъ и немогъ чуємъ. — Чимъ су коньи омирисали камиле и видили ій, одма су се натрагъ окренули. — Неслушаюћи певача, заклињасте се да певате найболь. — Слушати парницу. — Осетити вику, жуборъ, навѣтъ. — Арменіе чувши одъ вѣстника препоруку Кира, ужаснуо се. — Добри люди сећаю се и одсутствуюћи пріятеля. — Незаборављай доброчинства.

в) Кодъ израза вештине и невештине, искуства и неискуства, покушаваня, и способности.

Ἔμπειρος или *ἐπιστήμων εἰμὶ τῆς τέχνης. — Ἀπαίδευτος ἀρετῆς, μουσικῆς. — Συγγνώμων τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων. — Ἀπείρως ἔχω τῆς μουσικῆς. — Κῦρος ἀπεπειράθη τῆς τῶν ἀγγέλων γνώμης. — Καὶ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ πορισικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις.*

Вештъ самь, искусанъ у художеству, вештини, т. є. знамъ вештину. — Невоспитанъ самь, неукъ самь у добродѣтельи, музики. — Праштаюћи човечіимь дѣлима. — Невештъ самь у музики. — Киръ є покушао мнѣніе вѣстника. — Војвода треба да се стара за припрему воєны потреба и за набавку ране войницима.

г) Напоследку кодъ глагола: нешто, неко дѣло, изявленѣ, поєдино обстоятелство и т. д. на некомъ (*τι*-

νός) видити, сматрати, судити, испытивати, и тимъ подобна, особито, дивити се, фалити, опорочавати, кудити.

Τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὅ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε. — Εἰ ἄγασαι τοῦ πατρὸς ἢ ὅσα βεβούλευται, ἢ ὅσα πέπραχε πάνυ σοι συμβουλεύω τοῦτον μιμεῖσθαι. — Ἐγὼ καὶ τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου τὸ πρὸς τὸ ἀρέσκειν τοῖς Ἕλλησιν ὑπεριδεῖν τὴν βασιλέως ξενίαν. — Γοργίου μάλιστα ταῦτα ἄγαμαι. — Ὃ θαυμάζω τοῦ ἑταίρου, τόδε ἐστίν. — Πολλὰ Ὁμήρου ἐπαινοῦμεν.

Немойте се стидити спорости и оклеваня, за коє насъ найвише укораваю. — Ако почитуєшъ отца, то те совѣтуємъ, да му што вѣћма можешъ, подражавашъ у ономъ, што є совѣтовао и радіо. — Я фалимъ Агисилая и зато, што є за любовь Елина презрео пріятельство краля. — Найвѣћма се за ово дивимъ Горгію. — Ово є, што се дивимъ другу. — Млого омировы места фалимо..

Примѣт. Кадъ се поменути глаголи само на єдну стварь односе, коіой се дивимо, кою кудимо или фалимо; онда управляю винителнимъ падежомъ, по кои путь само винителнымъ падежомъ лица, н. пр. *ἐπαινεῖν*, фалити; *ψέγειν*, укоравати, *μέμφεσθαί τινα*, кудити; тако *ἄγασθαι, θαυμάζειν τινά*, дивити се некомъ.

б) Родителный као изразъ узрока (родителный узрочный).

6. Друго оделенѣ узрочногъ родителногъ заузима родителный, кои изражава узрокъ, т. є. предметъ, кои изазива и проузрокує дѣйство подлога. Овай се родителный налази:

I. Кодъ млоги глагола, кои изражаваю станѣ разположеня, осећанѣ душе, т. є. а) кодъ глагола поискаваня и тежнѣ; — б) бриге; — в) бола, жалости, сострадања; — г) гнѣва и негодованія; — д) кодъ *φθονεῖν* (*τινί τινος*), завидити (некомъ за нешто; дат. лица и род. ствари); — е) удивленя, хваленя, преузношеня, укоравања (*τινά τινος*, винит. лица и родителный ствари).

Οὐδεὶς ποτοῦ ἐπιθυμεῖ, ἀλλὰ χρηστοῦ ποτοῦ, καὶ οὐ σίτου, ἀλλὰ χρηστοῦ σίτου· πάντες γὰρ ἄρα τῶν ἀγαθῶν ἐπιθυμοῦσιν. — Τὸ ἀνόμοιον ἀνομοίων ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρᾷ. — Πεινῆν τῶν σίτων, τῶν ποτῶν, τοῦ ἐπαίνου. — Οἱ νόμοι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμέλονται. — Οἱ γονεῖς πενθικῶς εἶχον τοῦ παιδὸς τεθνηκότος. — Τῶν ἀδικημάτων ὀργιζόμεθα. — Οἱ κακοὶ φθονοῦσι τοῖς ἀγαθοῖς τῆς σοφίας. — Ἄγαμαί σε τῆς ἀνδρείας. — Θαυμάζομεν Σωκράτη τῆς σοφίας. — Ζηλῶ σε τοῦ πλούτου. — Εὐδαιμονίζω σε τῶν ἀγαθῶν. — Αἰνῶ σε τῆς προθυμίας.

Нико нежели пића, него добра пића, не єла, него доброгъ єла; сви су дакле доброга жельни. — Неєднакость жели и люби неєднакость. — Желятъ быти (гладовати) єла, пића, похвале. — Закони се брину за обште добро. — Родительи су жалили за мртвимъ дететомъ. — Лютимо се на неправду. — Рђави завиде мудрости добры. — Дивимъ ти се храбрости. — Дивимо се мудрости Сократа. — Завидимъ ти богатству. — Држимъ те за срећна због добры свойства. — Похвалюємъ те због усрдія.

II. Кодъ глагола, кои изражаваю понятіє отмаштенія, освете, обтуженя и осуђеня. Родителый падежъ означава кривицу као узрокъ отмаштенія, освете и т. д.

Ὀδυσσεὺς ἐτίσατο τοὺς μνηστῆρας τῆς ὑπερβασίας. — Τιμωρεῖσθαί τινα φόνου. — Ἐπαιτιᾶσθαί τινα φόνου. — Μιλτιάδην οἱ ἐχθροὶ ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερρονήσῳ. — Γράφεσθαί τινα παρανόμων. — Φεύγειν κλοπῆς, φόνου, ἀσεβείας. — Κρίνεσθαι ἀσεβείας. — Δικάζουσιν οἱ Πέρσαι καὶ ἐγκλήματος, οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας. — Ἁλῶναι κλοπῆς. — Θανάτου κρίνειν, κρίνεσθαι.

Одисей є просіоце због преступленія казніо. — Казнити некога због убиства. — Обтужити некога због убиства. — Милтіяда су непріятельи обтужили, да є неограничено владао у Херзонезу. — Обтужити некога због безаконія. — Обтуженъ быти због краће, убиства, неблагочестія. — Обтуженъ быти због неблаго-

честія. — Персіянци казне яко пороке, због кои люди єданъ на другогъ мрзе, а найгоре неблагодарность. — Уваћенъ быти у краћи. — На смрть осућивати; осућенъ быти.

в) Родителный за означенѣ неки узаймны одношеня.

7. Треће оделенѣ узрочногъ родителногъ представля напоследку родителный, съ коимъ се нека узаймна одношеня изражаваю, у коима єдно понятіє условлява друго и тако рећи изазива и проузрокує. По овоме стои родителный:

α) Кодъ израза владаня, одличія, превазилазеня, и противногъ: подчинѣности, пропаданя, изостаяня.

Ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει. — Τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπια πασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν ἀκρατῆ ἐστιν. — Πολλάκις λύπη ὑπερβάλλει τὸ ἀδικεῖν τοῦ ἀδικεῖσθαι. — Οἱ πονηροὶ ἡττῶνται τῶν ἐπιθυμιῶν.

Слово є владало дѣломъ. — Неваляли люди неумерени су у свима желяма. — Чесго превазилази жалость неправду неправедности. — Лукаве люде упропашћаваю желѣ.

β) У сравнителномъ степену и кодъ прилагателны у положителномъ степену, кадъ у ньима лежи понятіє сравнителногъ, стои предметъ сравньиваня у родителномъ (род. сравнителный).

Ὁ υἱὸς μείζων ἐστὶ τοῦ πατρός. — Χρυσὸς κρείττων μυρίων λόγων βροτοῖς. — Τὸ ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνεται πολλαπλάσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου. — Οὐδενὸς δεύτερος, ὕστερος. — Τῶν ἀρχούντων περιττὰ ἐκτησάμεθα.

Сынъ є већій одъ отца. — Злато се чини людма болѣ, него иляду речій. — Войска грчка види се, да ће быти млого већа, него наша. — Ничега другій, задньій. — Више смо стекли, нег' што намъ треба. —

γ) Кодъ глагола купованя и продаваня, променьиваня и кодъ израза оценьиваня.

Οἱ Θρᾷκες ὠνοῦνται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. — Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθ' οἱ θεοί. — Οἱ ἀγαθοὶ οὐδενὸς ἂν κέρδους τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν ἀνταλλάξαιντο. — Ἰατρὸς πολλῶν ἄλλων ἀντάξιός ἐστιν. — Ἔγωγε οὐδὲν ἀνισώτερον νομίζω τῶν ἐν ἀνθρώποις εἶναι τοῦ τῶν ἴσων τόν τε κακὸν καὶ ἀγαθὸν ἀξιοῦσθαι.

Траки купую жене одъ родителя за млоге новце. — За трудове продаю намъ сва блага богови. — Добри люди небы низашто променули слободу отечества. — Лекаръ є вредніи, него млоги други. — Ништа ми се неприличніє нечини кодъ людій, него да се удостоє еднакости и добри и зли.

§. 159. II. Винителный.

1. Винителный є падежъ, кой одговара на питањ кога или шта и показує: а) у просторномъ одношеню цѣль, на кою се управля дѣйство глагола; у прози се за овай случай додає предлогъ, н. п. *εἰς ἄστυ ἐλθεῖν*, у варошь доћи; — б) у узрочномъ одношеню означава дѣйство (слѣдство, исходъ, дѣло), а тако исто предметъ, кога є дѣйство у страдателно станѣ поставило.

а) Винителный дѣйства.

2. Винителный дѣйства употреблява се као кодъ други єзика, н. п. *γράφω ἐπιστολήν*, пишемъ писмо. За грчкій єзикъ има се примѣтити, да се глаголъ (како преносанъ, тако и непреносанъ) често саюжава съ винителнимъ падежомъ имена суштествителногъ, коє є или одъ истогъ корена, или одъ сродногъ значая. Обично се додає винителномъ падежу придевно прилагателно или местоименіє.

Ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν. — Δέομαι ὑμῶν δικαίαν δέησιν. — **Тако:** *καλὰς πράξεις πράττειν, ἐργάζεσθαι ἔργον καλόν, ἄρχειν ἀρχήν, δουλείαν δουλεύειν, πόλεμον πολεμεῖν, νόσον νοσεῖν. — Ὅρκους ὀμνύναι, ἀσθενεῖν νόσον, ζῆν βίον.*

Прилѣжаваю са свакимъ прилѣжанiемъ. — Молимъ вамъ се са праведномъ молбомъ. — Добра дѣла творити, добро дѣло чинити, началствовати началствомъ, службу служити, ратъ водити, болъ боловати. — Заклетвомъ заклињати се, слабити болешћу, живити животъ.

б) Винителный падежъ страдаюћегъ предмета.

1) Глаголи: *ὠφελεῖν*, *ὀνινάναι*, *ὀνίσασθαι* (*λυσιτελεῖν* свагда съ дателнимъ), ползовати; *βλάπτειν*, шкодити; *ἀδικεῖν*, неправду наносити; *ὑβρίζειν*, псовати, грдити; *λυμαίνεσθαι*, окаљати, обезчестити; *λωβᾶσθαι*, злоставити: *εὐσεβεῖν*, благочестiе наблюдавати; *ἀσεβεῖν*, неблагочестiе чинити; *λοχᾷν*, засести: *ἐνεδρεύειν*, вребати; *τιμωρεῖσθαι*, казнити; *θεραπεύειν*, неговати, почитовати; *δορυφορεῖν*, коплѣ носити; *ἐπιτροπεύειν*, надгледати; *κολακεύειν*, ласкати; *θωπεύειν*, умилявати се; *θώπτειν*, улагивати се; *προσκυνεῖν*, кланяти се; *πείθειν*, убѣђивати; *ἀμείβεσθαι*, одговарати, награђивати, враћати; *φυλάττεσθαι*, чувати се; *εὐλαβεῖσθαι*, устручавати се; *μιμεῖσθαι*, подражавати; *ζηλοῦν*, завидити, соревновати.

Θεράπευε τοὺς ἀθανάτους. — *Μὴ θῶπτε τὸν κρατοῦντα* — *Ἀλκιβιάδης ἔπειθε τὸ πλῆθος.* — *Πλείσταρχον, τὸν Λεωνίδου, ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι, ἐπετρόπευε Παυσανίας.* — *Μὴ κολάκευε τοὺς φίλους.* — *Ὠφέλει τοὺς φίλους καὶ μὴ βλάπτε τοὺς ἐχθρούς.* — *Μὴ ἀδίκει τοὺς φίλους.* — *Μὴ ὕβριζε τοὺς παῖδας.* — *Πολλάκις καὶ δοῦλοι τιμωροῦνται τοὺς ἀδίκους δεσπότας.* — *Ἀμείβεσθαί τινα μύθοις, λόγοις, ἀμείβεσθαι χάριν, εὐεργεσίαν* или *ἀμείβεσθαί τινα χάριτι.*

Почитуй безсмртне. — Неумилявай се властнику. — Плистарха, сына Леонидовогъ као iошт млађаногъ краля надгледао е Павсанiе. — Неласкай пријательима. — Чини добро пријательима и немой шкодити непријательима. — Нечини неправду пријательима. — Негрди децу. — Често робови казне неправедне господаре. — Одговарати некомъ съ приповедкама, речма, награђивати даръ, доброчинство, или наградити некогъ съ милости.

2. Глаголи, кои изражаваю понятіе: да се некомъ добро или зло, словомъ или дѣломъ чини.

Ανθρωπε, μὴ δρᾶ τοὺς τεθνηκότας κακῶς. — Μὴ κακούργει τοὺς φίλους. — Εὖ λέγε τὸν εὖ λέγοντα καὶ εὖ ποιει τὸν εὖ ποιοῦντα. —

Човече, непослужи умерше рђаво. — Нечини зло пріятельима. — Добро говори за онимъ, кои за тобомъ добро говори, и добро чини ономъ, кои теби добро чини.

3. Глаголи издржаваня и чеканя, и што є томе противно, н. пр. *μένειν*, **чекати;** *θαρρεῖν*, **бодрствовати;** *φεύγειν*, **бежати;** *ἀποδιδράσκειν*, **одбегавати;** *δραπετεύειν*, **бежати, стругнути.**

Μὴ φεῦγε τὸν κίνδυνον. — Χρὴ θαρρεῖν θάνατον. — Ὁ δοῦλος ἀπέδρα τὸν δεσπότην. — Οἱ τῶν πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ἡμετέραν βραδύτητα.

Неизбегавай опасность. — Треба бодрствовати при смрти. — Робъ є побегао одъ господара. — Времена дѣланя нечекаю за нашимъ закосненѣмъ.

4. Глаголи: сакривенъ быти, сакрити, преварити: *λανθάνειν*, *κρύπτειν*, *κρύπτεσθαι*; **— затимъ глаголи:** *φθάνειν*, **стизати;** *λείπειν*, **оставляти;** *ἐπιλείπειν*, **оскудѣвати, немоћи, глаголи заклиняня и т. д.**

Θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν (раз. *ἐστίν*). — *Οἱ πολέμιοι ἔφθησαν τοὺς Ἀθηναίους ἀφικόμενοι εἰς τὸ ἄστυ. — Ἐπιλείπει με ἡμέρα, ὁ χρόνος. — Ὄμνυμι πάντας τοὺς θεούς.*

Богове неможе човекъ преварити, нити нагонити. — Непріятельи су стигли Атиняне, дошавши у варошъ. — Недостає ми данъ, време. — Приклинѣмъ све богове.

5. Млоги глаголи осећаня, н. пр. *φοβεῖσθαι*, *δεῖσαι*, **бояти се;** *αἰσχύνεσθαι*, *αἰδεῖσθαι*, **стидити се;** *ἄχθεσθαι*, **мучити се, негодовати;** *δυσχεραίνειν*, **злу волю имати;** *ἐκ*

πλήττεσθαι, ужасавати, плашити; *οἰκτείρειν*, сажалѣвати; *ἐλεεῖν*, помиловати; *ὀλοφύρεσθαι*, ридати; и т. д.

Χρὴ αἰδεῖσθαι τοὺς θεούς. — Αἰσχύνομαι τὸν θεόν. — Ὀλοφύρου τοὺς πένητας. —

Треба се стидити богова. — Стидимъ се Бога. — Оплакуй сироте.

6) Просторъ или путъ стои кодъ глагола движенія као страдаюћій, движенію подчинѣный предметъ у винителномъ падежу; исто тако и време, чрезъ кое се єдно дѣйство догаћа (на питанѣ: кадъ? докле?); мера (на пытанѣ: колико?).

Βαίνειν, περᾶν, ἕρπειν, πορεύεσθαι ὁδόν. — Χρόνον τὸν χρόνον, νύκτα, ἡμέραν. — Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα. — Ἴσχυσάν τι καὶ Θηβαῖοι τοὺς τελευταίους τουτουσὶ χρόνους μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. — Μιλτιάδης ἀπέπλει Πάρον πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσιν ἡμέρας. — Τὸ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοῖδας ἑβδομήκοντα μνᾶς.

Ићи, пролазити, вући се, ходити путемъ. — Неко време, ноћу, даню. — Сиварисъ є цветала око тогъ времена. — Были су и Тивейци у снаги овы последньи година, после битке кодъ Левктра. — Милтіадъ є одпловіо, обсадивши Паросъ двадесетъ и шестъ дана. — Вавилонскій талантъ вреди Євойски седамдесетъ мина.

7. Напоследку стои винителный падежъ страдаюћегъ предмета кодъ непреносны или страдателны глагола и непреносны прилагателны свакогъ рода, да бы означіо предметъ, на кои се дѣйство (чрезъ глаголъ или прилагателно изражено, непреносно) подлога управля, односи, изражава (винителный ближегъ опредѣленя).

Κάμνω τοὺς ὀφθαλμούς. — Τὰς φρένας ὑγιαίνω. — Ἀλγῶ τοὺς πόδας. — Οἱ στρατιῶται καὶ τὰ σώματα καὶ τὰς ψυχὰς εὖ ἐπεφύκεσαν. — Διαφέρει γυνὴ ἀνδρὸς τὸν θυμόν. — Οὗτος ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἄλγεῖ. — Ἀγαθός εἰμι ταύτην τὴν τέχνην. — Διεφθαρμένος τὴν ψυχήν. — Τίς οὐκ ἂν ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ

τὴν ψυχήν. — Φάνης καὶ γνώμην ἱκανὸς καὶ τὰ πολέμια ἄλκιμος ἦν. — Ἀνέστη Φεραύλας τὸ σῶμα οὐκ ἀφυὴς καὶ τὴν ψυχὴν οὐκ ἀγενεῖ ἀνδρὶ ἐοικώς. —

Болу ме очи. — Здраве самъ памети. — Болу ме ноге. — Войници су добри и по тѣлу и по души. — По ћуди се разликує жена одъ мужа. — Овогъ човека боле прстъ. — Добаръ самъ у овомъ занату. — Покваренъ душомъ. — Ко неће покварити и душу и тѣло, служећи сластима. — Фанисъ є био способногъ мнѣнія. а и у воєнимъ стварима био є снажанъ, (якъ, вештъ). — Устаде Феравласъ, кои ніе био тѣломъ простъ, нити душомъ неблагородномъ човеку подобанъ.

§. 160. Двогубый винителный.

У слѣдующимъ случаєвима скопчаваю Грци съ єднимъ глаголомъ два предмета у винителномъ падежу:

1. Кадъ у §. 159. 2. поменутомъ саюзу има глаголъ преносный значай, н. пр. *φιλίαν φιλεῖν*, любити, волити пріятельство; онда се може понятіе дѣйства, сливено изъ глагола и суштествителногъ, коме се обично и прилагателно додає, у исто време и на личный предметъ простети, н. пр. *Φιλῶ μεγάλην φιλίαν* (= *μέγα φιλῶ*) *τὸν παῖδα*, любимъ съ великимъ пріятельствомъ дете. — *Καλῶ σε τοῦτο τὸ ὄνομα*, зовемъ те овимъ именомъ.

2. Говори: добро или зло чинити, или казати, примаю предметъ, коме се добро или зло, словомъ или дѣломъ чини, као страдаюћій предметъ, у винителномъ падежу къ себи, н. пр. *ποιεῖν*, творити; *ἐργάζεσθαι*, радити, чинити; *λέγειν*, казати; *εἰπεῖν*, рећи и т. д. *ἀγαθά*, добро; *κακά*, зло; *τινά*, некомъ; исто тако *μέγα ὠφελεῖν*, здраво ползовати; *βλάπτειν τινά*, шкодити некомъ и т. д.

Τότε δὴ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγεν. — Οὐδεπώποτε ἐπαύοντο πολλὰ ἡμᾶς ποιοῦντες κακά.

Онда є Темистоклъ нѣму и Коринтянима млоге зл^{e} (речи) изговоріо. — Нигда нису престаяли чинити намъ велика зла.

3. Далѣ стои двогубый винителный кодъ израза: некога или нешто нечимъ учинити, избрати, наименовати, за нешто држати, назвати, као нешто представити, сматрати, познати, именовати и т. д.

Κῦρος τοὺς φίλους ἐποίησε πλουσίους. — Παιδεύω σε σοφόν. — Αἴρω σε μέγαν. — Νομίζω, ἡγοῦμαί σε ἄνδρα ἀγαθόν. — Ὀνομάζειν τινὰ σοφιστήν. — Αἱρεῖσθαί τινα στρατηγόν. — Τὸν Γωβρύαν σύνδειπνον παρέλαβεν. — Πόλεως πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους, πίστιν, εὔνοιαν.

Киръ є учиніо пріятелѣ богатима. — Воспитавамъ те, да будешъ мударъ. — Називамъ (бирамъ) те великимъ. — Држимъ те, сматрамъ те за мужа благогъ. — Назвати кога мудрацемъ. — Избрати кога за войводу. — Узео є Говрія, да съ њиме вечера. — Сматрамъ за богатство вароши (државе): саюзнике, веру, благоволеніе.

4. Кодъ глагола: α) молбе, прошнѣ, зактеваня, испытиваня, пытаня, н. пр. *αἰτεῖν*, зактевати, *πράττειν* зактевати, узети; *πράττεσθαι*, радити, дѣлати; *ἐρωτᾶν*, пытати; *ἐξετάζειν*, испытивати; *ἱστορεῖν*, приповедати; β) ученя, наставляня, н. пр. *διδάσκειν*, учити; *παιδεύειν*, воспитавати; γ) деленя; δ) отиманя, лишаваня, н. пр. *ἀφαιρεῖσθαι*, лишавати; *στερεῖν*, *ἀποστερεῖν*, лишити; *συλᾶν*, отимати, и т. д. ε) сакриваня или претаиваня; ζ) облаченя или свлаченя.

Πέμψας Καμβύσης εἰς Αἴγυπτον κήρυκα ᾔτει Ἄμασιν θυγατέρα. — Οἱ στρατηγοὶ τοὺς πολίτας ἑκατὸν τάλαντα ἔπραξαν. — Ἀργύριον πράττω σε. — Πολλὰ διδάσκει με ὁ πολὺς βίοτος. — Παιδεύουσιν οἱ Πέρσαι τοὺς παῖδας τρία μόνα. — Γλῶττάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. — Τρεῖς μοίρας Ξέρξης ἐδάσατο πάντα τὸν πεζὸν στρατόν. — Τέμνειν, διαιρεῖν τι μέρη, μοίρας. — Κῦρος τὸ στράτευμα κατένειμε δώδεκα μέρη. — Τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχήν. — Τὴν τιμὴν ἀποστερεῖ με. — Τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ Φίλιππος. — Κρύπτω σε τὸ ἀτύχημα. — Παῖς μέγας, μικρὸν ἔχων χιτῶνα, ἕτε-

ρον παῖδα μικρόν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας αὐτόν, τον μὲν ἑαυτοῦ ἐκεῖνον ἠμφίεσε, τὸν δὲ ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδυ.

Камвисъ пославши у Египетъ вѣстника, искао є одъ Амасія кћерь. — Войводе су узели одъ граћана сто таланта. — Иштемъ ти новце. — Млого ме учи млогій животъ. — Персіянци воспитав аю свою децу само на три ствари. — Учили су децу грчкимъ єзикомъ и држанѣмъ Атиняня. — Три части дао є Ксеркъ свой пешачкой войсци. — Сећи, раздељивати нешто на одѣленя, на части. — Киръ є разделіо войску на дванайстъ частій. — Моме любезномъ єдинцу одузео є душу. — Лишава ме чести. — Филипъ насъ лишава наши (стварій). — Кріємъ одъ тебе несрећный случай. — Велико дете, имаюћи малу альину, свукло є друго дете, коє є имало велику альину, и обукло га своіомъ альиномъ, а нѣгову альину обукло є оно.

§. 161. III. Дателный.

1. Дателный падежъ одговара на пытанѣ гди, кудъ, коме, и зато се употреблява прво за означенѣ: а) простора, у комъ се неко дѣйство догаћа; у прози узимаю се по правилу за овай случай предлози, н. пр *ἐν ὄρει.* у гори; б) времена, у комъ се неко дѣйство догаћа, н. пр. *ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ*, у овомъ дану; *τῇ αὐτῇ νυκτί*, у истой ноћи, *πολλοῖς ἔτεσιν*, чрезъ млоги година; често се и овде узима *ἐν*, а особито, кадъ суштествително безъ придева стои, н. пр. *ἐν τῇ νυκτί*, у ноћи, ноћу; — в) дружства, спровода, и то: а) дателный єднобройный одъ сабирателны, или виннебройный одъ нарицателны, скопчанъ съ глаголомъ одлазеня и долазеня, н. п. *Ἀθηναῖοι ἦλθον πλήθει οὐκ ὀλίγῳ, πολλαῖς ναυσίν, στρατῷ, στρατιώταις* и т. д. Атиняни су дошли съ не маломъ мложиномъ, съ млогимъ лађама, съ войскомъ, съ войницима и т. д. *β*) дателный саюженъ са *αὐτός* у датељномъ, за изразити понятіе *заедно са*, н. пр. *Οἱ πολέμιοι ἐνεπίμπρασαν τὴν πόλιν αὐτοῖς τοῖς ἱεροῖς*, войници су запалили варошь заедно са храмовима.

2) Друго употреблява се дателный за означенѣ каквогъ предмета, кога дѣйство подлога истина стиже, али

недовата, недокоснява, као у винителномъ него само саучастникомъ чини. Зато стои дателный:

а) Кодъ израза обштности и савеза; овде принадлеже: *α*) изрази међусобногъ сообраштеня, обхођеня, сабштеня; — *β*) глаголи сретаня, приближаваня, и томе напротивъ, н. пр. уступаня; — *γ*) глаголи препираня, надметаня; глаголи слѣдованя, служеня, повинованя, спровођеня; — *ε*) глаголи советованя и побуђеня, н. пр. *παραινεῖν*, советовати, увѣштавати; *παρακελεύεσθαι*.

Ὁμίλει τοῖς ἀγαθοῖς ἀνθρώποις. — Εὔχεσθε τοῖς θεοῖς. — Ἀπαντᾶν, πλησιάζειν, ἐγγίζειν τινί. — Μὴ εἴκετε τοῖς πολεμίοις. — Οἱ Ἕλληνες καλῶς ἐμαχέσαντο τοῖς Πέρσαις. — Οἱ στρατιῶται ἀνηκούστησαν τοῖς στρατηγοῖς. — Πείθου τοῖς νόμοις. — Τῇ ἀρετῇ ἀκολουθεῖ δόξα.

Говори съ добримъ людма. — Молите се боговима. — Сретати, приближавати се, докоснявати се некогъ. — Неуступайте непріятельима — Добро су се борили Елини съ Персіянцима. — Покоравай се законима. — Войници су показали непослушность према войводама. — Добродѣтельи слѣдує слава. —

б) Кодъ израза єднакости и неєднакости, подобія и неподобія, сходства и разлике.

Οἱ παῖδες ἐμφερέστατοι ἦσαν τῷ πατρί. — Ὡπλισμένοι πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κῦρον τοῖς αὐτοῖς τῷ Κύρῳ ὅπλοις.

Деца су была здраво наликъ на отца. — Сви око Кира были су наоружани съ онимъ истимъ оружіемъ, съ коимъ є и Киръ было наоружанъ.

в) Кодъ глагола соглашаваня и т. д. пребациваня, укораваня: *μέμφεσθαι* (съ вин. значи: корети), *ἐπιτιμᾶν*, казнити; *ἐγκαλεῖν*, пребацивати; *ἐπικαλεῖν* (*τινί τι*), приписивати коме за кривицу нешто; *ἐπιπλήττειν*, угрожавати; *ὀνειδίζειν*, укоравати и т. д. лютнѣ, зависти; *φθονεῖν*, завидити; помаганя и ползованя; *λυσιτελεῖν*, *συμφέρειν*, ползовати; *συμπράττειν*, помагати и т. д. кодъ сложены глагола са *συν*, кои су овогъ понятія; пристойности, прили-

ченя, допаданя, и кодъ млоги други стои личный предметъ у дателномъ падежу. Често стои покрай тога и винителный падежъ ствари. Уобште стои дателный, кадъ се дѣйство на ползу, или на штету каквогъ лица или ствари догађа.

Ποσειδῶν σφόδρα ἐμενέαινεν Ὀδυσσεῖ. — Ἐπιπλήττω, ὀνειδίζω, ἐγκαλῶ σοί τι. — Οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτοιμοτέροις οὖσιν. — Ἡνώχλει Φίλιππος τοῖς Ἀθηναίοις. — Φθονῶ σοι. — Ἀμύνω, ὅσον περ δυνατός εἰμι, τῷ νόμῳ. — Ὀρεστὴς ἠθέλησε τιμωρεῖν πατρὶ τὴν μητέρα ἀποκτείνας. — Ἀχιλλεὺς ἐτιμώρησε Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον. — Ἡ ἀρετὴ ἀρέσκει τοῖς ἀγαθοῖς.

Посидонъ се яко разгнѣвіо на Одисея. — Угрожавамъ, укоравамъ, приписуємъ некомъ нешто за кривицу. — Некарамъ оне, кои оће да владаю, него оне, кои су готови слушати. — Филипъ є узнемиравао Атиняне. — Завидимъ ти. — Заштиѣава'ѣу законъ, колико ми є могуће. — Орестъ є хтео осветити отца, убивши матерь. — Ахилъ є осветіо убиство свога друга Патрокла. — Добродѣтель се добримъ допада.

г) Напоследку узима се дателный за означенѣ притяжателя кодъ глагола: *εἶναι, ὑπάρχειν* и *γίγνεσθαι*, быти, постати, а уобште онде, гди се дѣйство у обзиру, у одношеню на какво лице или личный предметъ догађа, н. п. *Σωκράτης τοιοῦτος ὢν τιμῆς ἄξιος ἦν τῇ πόλει μᾶλλον, ἢ θανάτου*, Сократъ, као таковый човекъ, заслужіо є одъ државе више честь, него смрть. Дателный стои кодъ савршенопрошлогъ времена залога страдателногъ, а правилно кодъ глаголны прилагателны на *τέος* и *τός*, место *ὑπὸ* са родителнымъ, н. п. *ὡς μοι πρότερον δεδήλωται* као што ми є прѣже было познато.

3. Напоследку узима се дателный за означенѣ основа, средства, и орудія (зато кодъ *χρῆσθαι*), начина, мере (по коіой се дѣйство опредѣлява), сообразности, а често и матеріе.

Οἱ πολέμιοι φόβῳ απῆλθον. — Ἀγάλλομαι τῇ νίκῃ. — Στέργω τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς. — Ὀφθαλμοῖς ὁρῶμεν, ὠσὶν ἀκούομεν. — Ἰσχύω τῷ σώματι. — Οἱ στρατιῶται συμφορᾷ μεγάλῃ ἐχρήσαντο. — Ἀλέξανδρος διδασκάλῳ ἐχρήσατο Ἀριστοτέλει. — Οἱ πολέμιοι βίᾳ εἰς τὴν πόλιν εἰσήεσαν. — Οἱ Ἀθηναῖοι Μιλτιάδην πεντήκοντα ταλάντοις ἐζημίωσαν. — Ἡ ἀγορὰ Παρίῳ λίθῳ ἠσκημμένη ἦν.

Непріятельи су са страомъ отишли. — Радуємъ се побѣди. — Волемъ добра, коя имамъ. — Очима видимо, ушима чуємо. — Тѣломъ самь якъ. — Войници су се великомъ погибели послужили. — Александеръ є имао за учителя Аристотела. — Непріятельи су силомъ у варошь ушли. — Атиняни су осудили Милтіяда на педесетъ таланта новчане казни. — Піяца є была сграђена парскимъ каменомъ.

§. 162. Суштествителный предметъ съ предлогомъ, или наука о предлозима.

1. Као што падежи означаваю просторно одношенѣ правца, тако и предлози изражаваю друго просторно одношенѣ, у комъ се растояніе ствариј у простору и т. д. сматра.

2. Падежъ, кои є съ предлогомъ скопчанъ, означава, у комъ се правцу има поняти местно одношенѣ, изражено предлогомъ.

Тако н. п. означава предлогъ: *παρὰ* само местно одношенѣ близости, поредъ, или при; али сложенъ съ родителнимъ, н. п. *ἦλθε παρὰ τοῦ βασιλέως*, дошао є одъ цара, означава у исто време и праваць: *Одкуда* (дошао є изъ близости цара); сложенъ съ винителнымъ, н. н. *ἦει παρὰ τὸν βασιλέα* отишао є цару, показуе у исто време праваць: *кудъ* (отишао є цару, или у близость цареву); скопчанъ напоследку съ дателнимъ, н. п. *ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ*, стаяше кодъ цара, означава у исто време одношенѣ безъ правца: *еди* (стаяше у близости царевой).

3. Предлози се по своме саставу деле:
а) на предлоге съ родит. *ἀντί, ἀπὸ, ἐκ, πρὸ, ἕνεκα*;
б) на предлоге съ дател. *ἐν, σύν*;
в) на предлоге съ винит. *ἀνὰ, εἰς, ὡς*;
г) на предлоге съ родит. и винит. *διὰ, κατὰ, ὑπέρ.*
д) на предлоге съ родит., дател. и винит. *ἀμφὶ, περὶ, ἐπὶ, μετὰ, παρὰ, πρὸς* и *ὑπό.*

4. Просторно одношенѣ места преноси се кодъ предлога на одношеня времена, узрока, дѣйства и т. д.

А. Предлози съ еднымъ падежомъ.

§. 163. 1. Предлози само съ родителнымъ.

1. *Ἀντί,* предъ, наспрамъ, спротивъ; за, уместо, на место, н. пр. *στῆναι ἀντί τινος*, стати наспрамъ кога, — *δοῦλος ἀντὶ βασιλέως,* робъ место краля — *ἀντὶ ἡμέρας νὺξ ἐγένετο,* на место дана была є ноћь, — *ἀνθ' οὗ*, место чега, или због чега.

2. *Πρό,* пре, предъ, за, соглашава се скоро у своимъ одношеняма са *ἀντί,* само што се *πρό* у разностручнѣмъ одношеню употреблява, н. пр. *στῆναι πρὸ πυλῶν,* стати предъ вратима, — *μάχεσθαι, ἀποθανεῖν πρὸ τῆς πατρίδος,* борити се, умрети за отечество, — *δοῦλος πρὸ δεσπότου*, робъ за господара, — *πρὸ τῶνδε*, за то, због тога.

3. *Ἀπό*, одъ, изъ, н. пр. *ἀπὸ τῆς πόλεως ἦλθεν,* дошао є изъ вароши; — о времену: одъ, после, по, н. пр. *ἀπὸ δείπνου ἐμαχέσαντο*, после вечере борили су се; — *εἶναι, γίγνεσθαι ἀπό τινος*, происходити, порекло своє имати одъ кога; *ὁ ἀπὸ τῶν πολεμίων φόβος*, стра одъ непріятеля; о средству: одъ, са н. пр. *τρέφειν τὸ ναυτικὸν ἀπὸ προσόδων*, ранити морнаре съ приходима; *ἀπό τινος καλεῖσθαι,* по некомъ се звати.

4. *Ἐκ, ἐξ*, изъ, н. пр. *ἐκ τῆς πόλεως ἀπῆλθεν,* отишао є изъ вароши; о непосредственомъ слѣдству у времену: одъ, изъ н. пр. *ἐξ ἡμέρας*, одъ дана; *ἐκ παίδων*, одъ детинства; *ἐξ αἰθρίας τε καὶ νηνεμίας συνέδραμεν ἐξα-*

πίνης νέφη, изъ ведрине и тишине навукоше се изненадно облаци. — *Ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ ἡμέρα ἐξ ἄφρονος σώφρων γεγένηται*, твой отацъ у єдномъ истомъ дану постао є одъ неразумногъ разуманъ; *εἶναι, γίγνεσθαι ἔκ τινος*, происходити, постати одъ нечега; у слѣдству, по сили, по, н. пр. *ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ ὀνείρου*, у слѣдству, по сили, по сновиђеню. — *Ὀνομάζεσθαι ἔκ τινος* називати се по некомъ.

5. *Ἕνεκα* (предъ род. или после род.) због.

Примѣт. Нека наречія употребляваю се такође као предлози, и зато се називаю несвойствени предлози, н. пр. *πρόσθεν* и *ἔμπροσθεν*, предъ, напредъ, *ὄπισθεν*, острагъ, иза, *ἄνευ* и *χωρίς*, безъ; *πλήν*, осимъ; *μεταξύ*, између; *μέχρι*, до; *χάριν* (обично после род.) за любовь, због (место родителногъ личны местоименія узима се по правилу кодъ речи *χάριν*, присвоително местоименіе у истомъ роду, брою и падежу, н. пр. *ἐμήν, σὴν χάριν*, за мою, твою любовь, или због мене, тебе.

§. 164. 2. Предлози само съ дателнимъ.

1. *Ἐν* означава: у, съ, а уобште дѣйствителный саюзъ съ каквимъ предметомъ, и зато се може противоположити *ἐκ*, н. пр. *ἐκ νήσῳ*, у острову; *ἐν γῇ*, у земльи; *ἐν Σπάρτῃ*, у Шпарти; — *ἐν ὅπλοις, ἐν τόξοις διαγωνίζεσθαι*, съ оружіемъ, са стрелама борити се; *ἐν προμάχοις*, у првомъ реду борећи се; *ἔν τε Θεοῖς καὶ ἀνθρώποις*, у боговима и людма; на: *ἐν ὄρει*, на гори; *ἐν ἵπποις*, на коњима; *ἐν θρόνῳ*, на столици; кодъ, найвише кодъ имена вароши, а особито кадъ є говоръ о биткама, н. пр. *ἡ ἐν Μαντινείᾳ μάχη*, битка кодъ Мантинеє. — О времену, н. пр. *ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ*, у оно време, кадъ (у комъ). — до: *ἐν πέντε ἡμέραις*, до петъ дана. — О средству и орудію кодъ израза: *δηλοῦν*, показати; *δῆλον εἶναι*, познато быти; *σημαίνειν ἔν τι*, дати знакъ у нечемъ, н. пр. *ὅτι οἱ θεοί σε ἵλεώ τε καὶ εὐμενεῖς πέμπουσι, καὶ ἐν ἱεροῖς δῆλόν ἐστι καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις*, да те милостиви и благо-

волителни богови шилю, познае се и по светињи и по небеснимъ знацима.

2. *Σύν* (*ξύν*, найвише у атич. старомъ), са, н. пр. *ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς στρατιώταις*, војвода съ војницима; кодъ помоћи, н. пр. *σὺν θεῷ*, съ божіомъ помоћи; — у; *σὺν τάχει*, у хитњи; *σὺν βίᾳ ποιεῖν τι*, на силу нешто радити.

Примѣт. Нарѣчіе *ἅμα*, заедно са, принадлежи овде као несвојственъ предлогъ.

§. 165. Предлози само съ винителнимъ.

1. *Ἀνὰ*, по, узъ. Овај є предлогъ најстрожіе противоположенъ предлогу *κατά* съ вин. падежомъ. *Ἀνὰ* показує движеніе одоздо на више, а *κατά* одозго на ниже, н. пр. *ἀνὰ τὸν ποταμόν*, *ἀνὰ ῥόον πλεῖν*, узъ реку, узъ воду пловити. — (противоположенъ: *κατὰ ποταμόν*, низъ реку.) — По правилу служи *ἀνά* за означенъ просторногъ или временогъ траяња: чрезъ, за време: *ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον*, за време овогъ рата. — *ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν*, чрезъ цео данъ, — *ἀνὰ πᾶν τὸ ἔτος*, чрезъ целу годину, безъ члена: *ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν*, по свакій данъ, посведневно, — *ἀνὰ πᾶν ἔτος*, сваке године, *ἀνὰ νύκτα*, ноћу, — *ἀνὰ χρόνον*, съ временомъ; — за означенъ начина н. пр. *ἀνὰ κράτος*, по могућству; — *ἀνὰ μέρος*, почастно; — подѣлителногъ одношења броя, по; н. пр. *ἀνὰ πέντε παρασάγας τῆς ἡμέρας*, по петъ парасангій свакій данъ; кодъ опредѣленя броєва, до: н. пр. *ἀνὰ διακόσια στάδια*, до две стотине штадія, т. є. одъ прилике толико.

2) *Εἰς* (*ἐς*, старо атич.) у, до, кодъ, къ, н. пр. *ἰέναι εἰς τὴν πόλιν*, ићи у варошъ; — *ἐστράτευσε εἰς τὴν Ἀττικήν*, пошао є съ војскомъ у Атику; — кодъ броєва, до, н. п. *ναῦς εἰς τὰς τετρακοσίας*, до четири стотине лађа; кодъ подѣлителны опредѣленя броєва, н. пр. *εἰς ἑκατόν*, до стотине, *εἰς δύω*, до два; — О времену: до, око: *εἰς ἑσπέραν*, око вечери, *εἰς τὴν ὑστεραίαν*, слѣдујућій данъ, *εἰς τρίτην ἡμέραν*, трећій данъ. — За означенъ цѣли, намере, обзира:

за, по, у, н. пр. *ἐχρήσατο τοῖς χρήμασιν εἰς τὴν πόλιν*, употребіо є новце за потребе вароши, — *εἰς κέρδος τι δρᾶν*, за ползу, интересъ нешто радити, — *διαφέρειν τινὸς εἰς ἀρετήν*, разликовати се одъ некогъ по добродѣтели, — *εἰς πάντα*, у свакомъ обзиру.

3. *Ὡς*, до, кодъ, употреблява се само, гди є говоръ о правцу къ лицама или предметима, кои се као лица сматраю, н. пр. *ἰέναι*, ићи, — *πέμπειν*, шиляти, н. пр. *ἰέναι ὡς βασιλέα*, ићи до краля, — *πέμπειν ὡς τὴν Μίλητον*, послати кодъ Милићана.

§. 166. Б. Предлози съ родителнимъ и винителнимъ.

1. *Διά*, крозъ, преко, чрезъ, за. съ, за, време, због. А. Съ родителнимъ, н. пр. *ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ Θρᾴκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα*, пошао є съ войскомъ крозъ Тракію противъ Грчке; — *διὰ πεδίου*, преко поля; *διὰ πολεμίας πορεύεσθαι*, преко непріятельске земль ићи. Кадъ се означава истеченіе временогъ простора, н. пр. *δι' ἔτους*, за време, или чрезъ єдну годину; *διὰ πολλοῦ, μακροῦ, ὀλίγου χρόνου*, чрезъ, или крозъ млого, дуго, мало времена; *διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τοιαῦτα οὐκ ἐγένετο*, за цело или чрезъ цело време ніє се такво што догодило. Исто тако, кадъ се после опредѣленогъ времена повраћа дѣйство, ков Срби преводе са свакій, а, о, н. пр. *διὰ τρίτου ἔτους συνῆεσαν*, споразумевали су се сваке три године; *διὰ πέμπτου ἔτους*, сваке пете године; *διὰ πέντε ἐτῶν*, свакій петъ година; *διὰ τρίτης ἡμέρας*, свака три дана. За означенѣ виновника и средства, н. пр. *δι' ἐμαυτοῦ ταῦτα ἐκτησάμην*, я самъ самъ собомъ ово стекао; *δι' ὀφθαλμῶν ὁρᾶν*, съ очима видити; — Кадъ се показує начинъ, н. пр. *διὰ σπουδῆς*, съ хитньомъ или хитно; *διὰ τάχους*, съ брзиномъ или брзо. — Б. Съ винителнимъ, кадъ се говори о времену, н. пр. *διὰ νύκτα*, ноћу; — За означенѣ узрока, средства, н. пр. *διὰ τοῦτο, ταῦτα*, за то, због тога; *διὰ βουλάς*, због волѣ; *διὰ μῆνιν*, због гнѣва.

2. *Κατά*, низъ, са, на, у, противъ; око, за време, по, одъ прилике. А. Съ родителнимъ, н. пр. *ἐρρίπτουν*

ἑαυτοὺς κατὰ τοῦ τείχους κάτω, скакали су са зида доле; — καταδεδυκέναι κατὰ τῆς θαλάττης, загнюрити се у море; κατὰ γῆς у землю. — За означењ узрока, виновника н. пр. λέγειν κατά τινος, говорити противъ кога, ψεύδεσθαι κατὰ τοῦ Θεοῦ, лагати на Бога. — Б. Съ винителнимъ падежомъ образує κατά противоположењ према ἀνά. Предлогъ ἀνά неупотреблява се у прози толико, колико κατά. — За означењ просторногъ движенія одозго на ниже, н. пр. κατὰ τὸν ποταμόν, низъ реку; καθ' Ἑλλάδα, у Грчкой; κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, по целой земльи. — Кадъ се означава просторъ или траянѣ у времену; у, н. пр. κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, у ово време; κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον, у пређашнѣмъ рату. — За означењ цѣли, намере, н. п. κατὰ θέαν ἧκειν, на позоріе иѣи; за означењ сообразности, обзира, узрока, н. пр. κατὰ νόμον, по закону; κατὰ λόγον, по разуму: κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν, по момъ мнѣнію; κατὰ τοῦτο, по томе, у слѣдству тога; κατὰ φύσιν, по природи; κατὰ δύναμιν, по могућству; κατὰ κράτος, по сили; κατὰ μικρόν, у мало; κατ' ἄνθρωπον, по човеку, по човечіемъ начину; — За означењ єдне неизвестне мере, н. пр. καθ' ἑξήκοντα ἔτη, око шесетъ година; — за означењ начина, н. пр. κατὰ τάχος, съ брзиномъ, брзо; κατὰ συντυχίαν, по случаю, случайно; — за означењ поделења, н. пр. κατὰ κώμας, на села, по селима; κατὰ μῆνα, на месецъ; καθ' ἡμέραν, по свакій дань; κατ' ἔτος, годишнѣ; κατ' ἑπτά, по седамъ.

3. Ὑπέρ, за, преко, надъ, съ оне стране, више него, А. Съ родителнимъ, н. пр. ὑπὲρ γῆς, надъ земльомъ. — За означењ узрока, н. пр. μάχεσθαι ὑπὲρ τῆς πατρίδος, борити се за отечество; ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος, смрть за ослобођењ Грчке. — Б. Съ винителнимъ: преко, н. пр. ῥίπτειν ὑπὲρ τὸν δόμον, бацати преко куће, ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκεῖν, съ оне стране Елиспонта обитавати; — ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν, т. є. чинити више него што допушта возрасть; ὑπὲρ δύναμιν, више него што є сила; ὑπὲρ ἄνθρωπον, више него што є за човека; ὑπὲρ τὰ τετταράκοντα ἔτη, преко четрдесетъ година.

§. 167. **В. Предлози съ родителнимъ, дателнимъ и винителнимъ.**

1. *Ἀμφὶ*, око, около, за, означава обузиманѣ или обиманѣ ствари. А. съ родителнимъ употреблява се редко, и онда значи око каквогъ места, н. п. *ἀμφὶ τῆς πόλεως οἰκεῖν*, около вароши обитавати. — Кадъ є говоръ о узроку, н. п. *μάχεσθαι ἀμφί τινος*, борити се около, (или за) некогъ. — Б. Съ дателнимъ узима се као кодъ родителногъ, н. п. *ἀμφὶ τὴν πόλιν*, око вароши. Кадъ се говори о времену и брою кодъ неизвестны опредѣленя, н. п. *ἀμφὶ ἑσπέραν*, око вечери; *ἀμφὶ τοὺς μυρίους*, око десетъ иляда.

2. *Περὶ*, око, около, за, на, о. А. Съ родителнимъ. — У просторномъ одношеню неупотреблява се у прози, него се употреблява чешће у одношеню узрочномъ за означенѣ узрока; за, н. п. *μάχεσθαι*, *ἀποθανεῖν περὶ τῆς πατρίδος*, борити се, умрети за отечество; *λέγειν περί τινος*, говорити о некомъ; *φοβεῖσθαι περὶ πατρίδος*, бояти се за отечество; — за означити вредность, оцену, почитованѣ или уважаванѣ у говору: *περὶ πολλοῦ*, *περὶ πλείονος*, *περὶ πλείστου*, *περὶ ὀλίγου*, *περί οὐδενὸς ποιεῖσθαι* или *ἡγεῖσθαί τι*, почитовати, ценити, уважавати нешто млого, више, найвећма, мало, за ништа. — Б. Съ дателнимъ: око, на, н. п. *περὶ ταῖς κεφαλαῖς εἶχον τιάρας*, на глави или око главе имали су тіяре; *περὶ τῇ χειρὶ χρυσοῦν δακτύλιον ἔφερον*, око руке, или на руци носили су златанъ прстенъ; узрочно: за, н. п. *δεδιέναι περί τινι*, бояти се за нешто. — В. Съ винителнимъ: око, около, н. п. *ᾤκουν Φοίνικες περὶ πᾶσαν τὴν Σικελίαν*, Финикіяни обитавали су око целе Сициліе. — Кадъ се говори о времену и брою кодъ неизвестны опредѣленя, н. п. *περὶ τούτους τοὺς χρόνους*, око ово доба; *περὶ μυρίους στρατιώτας*, око десетъ иляда войника. — У одношеню узрочномъ узима се за означенѣ каквогъ обзира, или смотреня, н. п. *σωφρονεῖν περὶ τοὺς θεούς*, добро мислити о боговима или у смотреню богова.

3. *Ἐπὶ*, на, при, надъ, у, за време, по, подъ, за, къ,

чрезъ, или крозъ, противъ. А. Съ родителнимъ, н. п. *οἱ στρατιῶται τὰ ὅπλα ἐπὶ τῶν ὤμων φοροῦσιν*, војници носе оружіе на раменима; — *μένειν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς*, остати при началству; *ἐπὶ τῆς γνώμης*, при мнѣнію; — *οἱ ἐπὶ τῶν πραγμάτων*, они, кои су надъ пословима, т. є. државни чиновници; — у, кадъ се има изразити, да се къ єдномъ месту тежи, н. п. *πλεῖν ἐπὶ Σάμου*, пловити у Самосъ. — Кадъ се оће време да означи, чрезъ кое нешто быва, или се догађа, н. п. *ἐπὶ Κύρου βασιλεύοντος*, за време владања Кировогъ. — За означенѣ повода, виновника, н. п. *καλεῖσθαι ἐπί τινος*, звати се по некомъ; *κρίνειν τι ἐπί τινος*, судити нешто по нечемъ. — Б. Съ дателнимъ: на, н. п. *ἐπὶ τοῖς δόρασι ῥοιὰς εἶχον χρυσᾶς*, на копљима имали су златне нарове; *οἰκεῖν ἐπὶ θαλάττῃ*, обитавати на мору. — За означенѣ зависимости, н. пр. *ἐπί τινι εἶναι*, *γίγνεσθαι ἐπί τινι*, подъ некимъ, или у власти нечіой быти, доћи; кодъ условія, цѣли, намере, опредѣленя, н. п. *ἐπὶ τούτῳ*, *ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται*, на зло човека изнашло се гвожђе; — кодъ узрока, н. п. *χαίρειν ἐπί τινι*, радовати се за нешто; *θαυμάζειν τινὰ ἐπί τινι*, дивити се некомъ за нешто, због нечегъ. — В. Съ винителнимъ: за означенѣ правца къ єдномъ месту, н. п. *ἀναβαίνειν ἐφ' ἵππον*, попети се на коња. О времену: къ н. п. *ἐφ' ἑσπέραν* къ вечери, или предъ вече; *ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας*, чрезъ или крозъ млого дана. — За означенѣ цѣли, намере, н. пр. *ἐπὶ θήραν ἰέναι*, у ловъ ићи; — у непріятельскомъ одношеню, (противъ), н. п. *ἐπὶ Πέρσας*, воєвати противъ Персіянаца.

4. *Μετὰ*, са, съ, по, после, у, означава средину ствари и одговара србскомъ *съ* како у смотреню значая, тако и происхођеня. А. Съ родителнимъ за означенѣ друштва, обштности, и то обштности внутренѣ, саюза внутренѣгъ, н. п. *Μετ' ἀνθρώπων εἶναι*, съ людма быти; *εἶναι μετά τινος*, быти съ кимъ. *Ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο τὸ γέρας ἐκτήσαντο καὶ κατέλιπον μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων*, вами су стекли и оставили предци ову награду одличія съ великимъ и млогимъ опасностима; — За означенѣ сходности: *μετὰ τῶν νόμων*, *μετὰ τοῦ λόγου*, сходно, по закону, по разуму. — Б. Съ дателнимъ употре-

блява се само кодъ стихотвораца, н. п. *μετ' ἀθανάτοις*, съ безсмртнима. — **B.** Съ винителнимъ узима се у прози кодъ слѣдованя у простору, времену и реду, н. п. *ἕπεσθαι μετά τινα*, слѣдовати после некогъ; *μετὰ τὸν βίον*, после живота, (што кодъ насъ веле после смрти); *ποταμὸς μέγιστος μετὰ τὸν Ἴστρον*, найвећа река после Дунава. и у говору: *μετὰ χεῖρας ἔχειν*, у рукама имати што.

5. *Παρά*, кодъ, одъ, при, покрай, противъ, преко, осимъ, дужъ, за време, него, — показує близость предмета. **A.** Съ родителнимъ за означенѣ разстоянія изъ околине єдногъ лица, н. п. *ἐλθεῖν παρά τινος*, доћи одъ некогъ. — За означенѣ виновника, н. п. *πεμφθῆναι παρά τινος*, посланъ быти одъ некогъ; *ἄγγελοι, πρέσβεις παρά τινος*, вѣстници, посланици одъ некогъ; *ἀγγέλειν παρά τινος*, возвѣстити одъ некогъ; *τὰ παρά τινος* заповести, препоруке одъ некогъ; — *μανθάνειν παρά τινος*, учити одъ некогъ; *ἀκούειν παρά τινος*, чути одъ некогъ. — **Б.** Съ дателнимъ за означенѣ мирногъ пребываня у близости каквогъ места или предмета, н. п. *ἔστη παρὰ τῷ βασιλεῖ*, налазаше се при цару. — **B.** Съ винителнимъ за означенѣ правца или движенія у близости каквогъ лица или ствари, н. п. *ἀφικέσθαι παρὰ Κροῖσον*, доћи, приспети кодъ Криза; — кадъ се говори о правцу или движенію покрай каквогъ места, н. пр. *παρὰ τὴν Βαβυλῶνα παριέναι* покрай Вавилона проћи. *Παρὰ δόξαν*, противъ очекиваня; *παρ' ἐλπίδα*, противъ наданя; *παρὰ φύσιν*, противъ природе; *παρὰ τὸ δίκαιον*, противъ правде; *παρὰ τοὺς ὅρκους*, противъ заклетве; *παρὰ τὴν δύναμιν*, противъ могућности; осимъ: н. пр. *παρὰ ταῦτα*, осимъ тога; — за означенѣ просторногъ разпространеня у близости каквогъ предмета, н. пр. *παρὰ τὸν ποταμόν*, дужъ реке. — У временомъ одношеню за означенѣ траяня у времену, н. пр. *παρ' ἡμέραν*, изъ дана у данъ; *παρὰ τὸν πόλεμον*, за време рата; *παρὰ τὴν πόσιν*, при пићу. Тако и кадъ се говори о поєдинимъ важнимъ тренућама, у коима се што догађа, н. пр. *παρ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον*, у самомъ магновеню опасности. — У узрочномъ одношеню за означенѣ каквогъ сравненія, н. пр. *ἡλίου ἐκλείψεις πυκνότεραι ἦσαν*

παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα, помраченія сунца была су тавнія, него што се досадъ памти.

6. *Πρός*, предъ, къ, према, за, кодъ, одъ, съ, у, при, на, противъ, узъ, у слѣдству, сходно, — означава присутствіе предмета. А. Съ родителнимъ за означенѣ каквогъ правца или движенія одъ присутствія каквогъ предмета, а найвише кадъ се говори о положеню места, н. п. *οἰκεῖν πρὸς νότου ἀνέμου*, обитавати према южномъ ветру; — *ὅτι διακαιότατον καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων ἐστί, τοῦτο πράξω*, што є найправедніе и предъ боговима и предъ людма, то ћу радити; — далѣ, кадъ є речь о ползи или атару некога, н. пр. *δοκεῖς μοι τὸν λόγον πρὸς ἐμοῦ λέγειν*, мени се чини, да говоришъ за мой атаръ, за мою ползу. — За означенѣ узрока, повода, виновника, и то кодъ страдателны и непреносны глагола, н. п. *ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου*, обезчешћенъ быти одъ Писистрата; — кодъ заклетве, н. пр. *πρὸς Θεῶν*, за Бога, за име Бога. — Б. Съ дателнимъ за означенѣ просторногъ задржаваня предъ или према каквомъ предмету, н. пр. *πρὸς τῇ πόλει*, предъ или према вароши; *πρὸς τοῖς κριταῖς*, предъ судіяма; *εἶναι, γίγνεσθαι πρός τινι*, быти сходно нечему; — озбильно съ нечимъ се занимати, н. пр. *πρὸς πράγμασι, πρὸς τῷ λόγῳ*, дѣломъ, словомъ; — *πρὸς τούτῳ*, къ томе; *πρός τούτοις*, при томъ. — В. Съ винителнимъ за означенѣ просторне цѣли, правца или движенія предъ єднимъ предметомъ како у обзиру пріятельскогъ, тако и непріятельскогъ одношеня, н. пр. *ἐλθεῖν πρός τινα*, доћи къ некомъ; *ἀποβλέπειν πρός τινα*, угледати се на некогъ; *λέγειν πρός τινα*, говорити кодъ некогъ; *συμμαχίαν ποιεῖσθαι πρός τινα*, заключити саюзъ съ некимъ; *μάχεσθαι, πολεμεῖν πρός τινα*, борити се, воєвати противъ некогъ; *πρὸς μεσημβρίαν*, къ югу; *ᾄδειν πρὸς τὸν αὐλόν*, певати узъ фрулу. — За означенѣ неизвестногъ опредѣленя времена, н. пр. *πρὸς ἡμέραν*, у ютру. То исто важи и за неизвестно опредѣленѣ броєва. Узима се у одношеню узрочномъ за означенѣ цѣли, н. пр. *παντοδαπά ἐστιν εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτηρίαν*, свашта су изобрѣле вароши за обрану и за спасеніе; — кадъ се го-

вори о слѣдству и сходности, н. пр. *πρὸς τὴν ὀψιν ταύτην τὸν γάμον τοῦτον ἔσπευσα*, у слѣдству овогъ сновиђеня ускоріо самъ овай бракъ; — *κρίνειν τι πρός τι*, сходно нечемъ судити. Далѣ; *πρὸς βίαν*, силомъ, или противъ волѣ; *πρὸς ἀνάγκην*, за нужду; — *πρὸς ταῦτα*. зато; — *σκοπεῖν, βλέπειν πρός τι*, угледати се на нешто; *διαφέρειν πρὸς ἀρετήν*, разликовати се у добродѣтели.

7. *Ὑπὸ*, подъ, одъ, изъ, съ, узъ. А. Съ родителнимъ, за означенѣ каквогъ движенія изъ дубльине, н. п. *ὑπ' ἀπήνης λύειν ἵππους*, изъ кола (т. є. исподъ кола) испрегнути конѣ; — за означенѣ мирногъ пребываня подъ каквимъ предметомъ, н. п. *ὑπὸ γῆς οἰκεῖν*, подъ земльомъ обитавати. — За означенѣ виновника кодъ страдателны и непреносны глагола, н. п. *κτείνεσθαι ὑπό τινος*, быти убієнъ одъ некога; *ἀποθανεῖν ὑπό τινος*, умрети одъ кога; — кадъ се говори о узроку, поводу, дѣйству, н. п. *ὑπὸ καύματος*, одъ припеке; *ὑπ' ὀργῆς*, одъ гнѣва; — за означенѣ средства, орудія, а особито о спроводу музикалны орудія, н. п. *ἐστρατεύοντο ὑπὸ σαλπίγγων*, пођоше у войну съ трубама; *ὑπ' αὐλοῦ χορεύουσιν*, узъ фрулу играю. — Б. Съ дателнимъ, н. п. *ὑπὸ γῇ εἶναι*, подъ земльомъ быти, и т. д. као кодъ родителногъ. — В. Съ винителнимъ за означенѣ правца или движенія къ дубльини, н. п. *ἰέναι ὑπὸ γῆν*, ићи подъ землю: за означити разпространенѣ подъ каквимъ предметомъ, н. п. *ἔστιν οἰκήματα ὑπὸ γῆν*, налазе се обиталишта подъ земльомъ. — Кадъ се говори о приближаваню каквогъ известногъ времена, н. п. *ὑπὸ νύκτα*, предъ ноћь; — за означенѣ траяня у времену, н. п. *ὑπὸ τὴν νύκτα*, ноћу.

Прим. Када членъ, у саюзу съ предлогомъ или самъ, или съ каквимъ существителнимъ понятіе существителногъ представля, и кадъ бы предлогъ *ἐν* доћи имао; онда у ставу стоећій (или допуняваюћій) глаголъ правца *одкуда* привлачи истый предлогъ, и претвара га у *ἀπὸ* или *ἐκ*, н. пр. *Οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἄνθρωποι ἀπέφυγον*, люди су побегли съ піяце, место *οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπέφυγον*, люди на піяци налазећи се, побегли су съ піяце.

§. 168. Примѣтбе о слаганю глаголны прилагателны на *τέος, τέα, τέον*, и о сравнителномъ.

1. Глаголна прилагателна преносны глагола, т. є. таковы, кои винителнимъ падежомъ управляю, могу се употребити или лично, или безлично у среднѣмъ роду *τέον* или *τέα*; глаголна прилагателна, коя су одъ непреносны глагола произведена употребляваю се само безлично.

2. Глаголно прилагателно, коє се безлично употреблява, узима къ себи свой предметъ и падежъ, съ коимъ се глаголъ скопчава, изъ кога є оно произведено. Дѣйствующе лице стои у дателномъ падежу.

Ἀσκητέον ἐστί σοι τὴν ἀρετήν, или *ἡ ἀρετὴ ἐστί σοι ἀσκητέα. — Ἐπιθυμητέον ἐστί σοι τῆς ἀρετῆς. — Ἐπιχειρητέον ἐστί σοι τῷ ἔργῳ. — Κολαστέον ἐστί σοι τὸν ἄνθρωπον*, или *ὁ ἄνθρωπος ἐστί σοι κολαστέος. — Μιμητέον ἐστί σοι τοὺς ἀγαθούς* или *μιμητέοι εἰσί σοι οἱ ἀγαθοί.*

Треба да упражнявашъ добродѣтель. — Треба да желишъ добродѣтель. — Треба да предузмешъ посао. — Треба да казнишъ човека. — Треба да подражавашъ добримъ людма. —

3. Кадъ се два предмета єданъ съ другимъ сравне, онда стои за сравненіє употреблѣный предметъ или у родителномъ падежу, или у именителномъ са саюзомъ *ἤ*, него, н. пр. *ὁ πατὴρ μείζων ἐστὶ τοῦ υἱοῦ*, отацъ є већій (одъ) сына, или *ὁ πατὴρ μείζων ἐστίν, ἤ ὁ υἱός.*

Примѣт. Кадъ се два свойства при єдномъ предмету єдно съ другимъ сравне, онда се оба сравнителнимъ степеномъ прилагателны имена означаваю и са *ἤ* саюжаваю, н. пр. *θάττων ἤ σοφώτερός ἐστιν*, бржи є, него мудріи. Исто тако и кодъ нарѣчія, н. пр. *τοῦτο θᾶττον, ἤ σοφώτερον ἐποίησας*, то си брже, него мудріе урадіо.

§. 169. Примѣтбе свр'ъ употребленя местоименія.

1. Подлогъ, прилогъ, придевъ и предметъ изражаваю се местоименіемъ, кадъ означене части става немаю

представити понятія предмета или свойства, него само кадъ се има назначити да се какавъ предметъ или какво свойство или на само говореће лице, или на друго лице, (друго, треће) или стварь односи (§. 55.).

2. Сва изложена правила о суштествителномъ и прилагателномъ односе се и на суштествителна и на прилагателна местоименія; но овде се додаю іошть неке примѣтбе свр' употребленя личны местоименія.

3. Како суштествителна лична местоименія у именителномъ: *ἐγώ*, *σύ*, *αὐτός*, *ἡ*, *ὁ*, *ἡμεῖς* и т. д. тако и прилагателна (присвоителна) као придеви, н. пр. *ἐμὸς πατήρ*, мой отацъ, употребляваю се у грчкомъ єзику само онда, кадъ особита важность на ньима почива, и зато понайвише у противоположенимъ ставовима, н. п. *Καὶ σὺ ταῦτα ἔπραξας*, и ты си то урадіо? — *Καὶ ὁ σὸς πατὴρ ἀπέθανεν*, и твой є отацъ умрео. — *Ἐγὼ μὲν ἄπειμι, σὺ δὲ μένε*, я ћу отићи, а ты остани. А гди овай случай непостои, онде се изостављю, и суштествителна местоименія заменюю глаголна окончења, а прилагателна (присвоителна) предположени членови, н. пр. *γράφω*, *γράφεις*, *γράφει* — *ἡ μήτηρ εἶπέ μοι*, (моя) мати ми є казала. — *Οἱ γονεῖς στέργουσι τὰ τέκνα*, родительи любе децу (свою).

Примѣт. Разлика између образаца личны местоименія съ гласоударењемъ: *ἐμοῦ* енклит. *μοῦ*, почива у већой или маньой сили, съ коіомъ се у говору изражаваю, п. н. у противоположенимъ ставовима узимаю се местоименія съ гласоударењемъ, н. п. *ἐμοῦ μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπῄνεσεν*, мени се є ругао, а тебе є пофаліо.

4. Повраћателна местоименія употребляваю се свагда тако, да се она на већъ именовану стварь односе, єръ се иста сама себи противуполажу или као предметъ, (у родителномъ, дателномъ, винителномъ, или у саюзу съ каквимъ предлогомъ) или као придевъ.

Ὁ σοφὸς ἑαυτοῦ κρατεῖ. — *Σὺ σεαυτῷ ἀρέσκεις.* — *Ὁ παῖς ἑαυτὸν ἐπαινεῖ.* — *Οἱ γονεῖς ἀγαπῶσι τοὺς ἑαυτῶν παῖδας.* — *Γνῶθι σεαυτόν.* — *Οὗτος ὁ ἀνὴρ πάντα δι' ἑαυτοῦ*

μεμάθηκεν. — Ὁ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀπέθανεν.

Мударъ влада са собомъ. — Ти се самъ себи допадашъ. — Дете фали себе. — Родитељи любе своју децу. — Познай себе. — Овај є човекъ све самъ собомъ научіо. — Војвода є одъ свои војника погинуо.

5. Предметъ, на кои се повраћателна местоименія односе, єсть:

а) Подлогъ става, као што се види у горенаведенимъ примерима.

б) Предметъ става, н. пр. *ἀπὸ σαυτοῦ ἐγώ σε διδάξω*, я ћу те чрезъ тебе научити.

6. Повраћателно местоименіе може се у наведенимъ обстоятелствама и онда употребити, кадъ є или съ неопредѣленимъ, или съ причастіемъ скопчано, па и онда, кадъ у узгредномъ ставу стои.

Ὁ τύραννος νομίζει τοὺς πολίτας ὑπηρετεῖν ἑαυτῷ. — Πολλῶν ἐθνῶν ἦρξεν ὁ Κῦρος, οὐθ' ἑαυτῷ ὁμογλώττων ὄντων, οὔτε ἀλλήλοις. — Ὁ κατήγορος ἔφη τὸν Σωκράτην ἀναπείθοντα τοὺς νέους, ὡς αὐτὸς εἴη σοφώτατός τε καὶ ἄλλους ἱκανώτατος ποιῆσαι σοφούς, οὕτω διατιθέναι τοὺς αὐτῷ συνόντας, ὥστε μηδαμοῦ παρ' αὐτοῖς τοὺς ἄλλους εἶναι πρὸς ἑαυτόν. — Κῦρος διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, τῶν ἀρχὰς δι' ἑαυτῶν κτησαμένων.

Тиранъ мисли, граћани су зато створени, да њему служе. — Киръ є владао надъ млогимъ народима, кои нису говорили єданъ истый єзикъ нити съ њиме, нити єданъ съ другимъ. — Тужитель є казао, да Сократъ убеђава младиће, као да є онъ наймудріи и найспособніи, да и друге мудрима учини, и оне, кои се друже съ њиме тако разполаже, да су други ништа према њему. — Киръ се разликовао одъ осталы краљева, кои су владу сами себи стекли.

7. Напротивъ употребляваю се свуда зависни падежи местоименія *αὐτός, ή, ό; αὐτῶ, ῆ, αὐτέν, ήν, ό, αὐτῶν* и т. д. или каквогъ показателногъ местоименія, гди предметъ ніе

самъ себи, него другимъ предметима противоположенъ, н. пр. *Ὁ πατὴρ αὐτῷ* (њему, т. є. сыну) *ἔδωκε τὸ βιβλίον.* — *Στέργω αὐτόν*, я га любимъ. — *Ἀπέχομαι αὐτοῦ*, я га се клонимъ. Местоименіе *αὐτοῦ* ніе овде ништа друго, него лично местоименіе III. лица.

8. У случаю подъ № 6. узимаю се често, место повраћателногъ местоменія, образци местоименія *αὐτός*, и то быва свудъ, гди се чланъ става или узгредный ставъ непредставля изъ душе оногъ, на кога се местоименіе односи, него изъ душе говорећегъ (списателя).

Κῦρος ἐδεῖτο τοῦ Σάκα πάντως σημαίνειν αὐτῷ, ὁπότε ἐγχωροίη εἰσιέναι πρὸς τὸν πάππον. — *Οἱ πολέμιοι εὐθὺς ἀφήσουσι τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινας ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.* — *Τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας αὐτῷ.* — *Σωκράτης ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι αὐτῷ κρεῖττον εἶναι.*

Киръ є морао свагда Саку явити, кадъ є хтео ићи деди свомъ. — Непріятельи ће таки оставити плячку, чимъ виде, да иде когодъ противъ њи. — Сократъ є изявльивао своє мнѣніе онима, кои су съ њиме говорили. — Сократъ є знао, да є за њга болѣ умрети, него іошть дуже живити.

9. Кодъ сложены повраћателны местоименія задржава местоименіе *αὐτός* или свою исключителну силу, или є оставля.

а) *Ποιοῦ μὲν φίλους τοὺς ὁμοίως αὐτοῖς τε* (или *σφίσι τε αὐτοῖς*) *καὶ τοῖς ἄλλοις χρωμένους, φοβοῦ δὲ πρὸς σφᾶς μὲν αὐτοὺς* (или *ἑαυτούς*) *οἰκειότατα διακειμένους, πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους ἀλλοτρίως.*

б) *Οἱ στρατιῶται παρεῖχον ἑαυτοὺς* (или *σφᾶς αὐτοὺς*) *ἀνδρειοτάτους.* — *Οἱ πολέμιοι παρέδοσαν ἑαυτοὺς* (или *αὐτούς*) *τοῖς Ἕλλησιν.*

а) Учини пріятельима оне, кои поступаю и са другима као и са собомъ, а плаши се оны, кои су спрећу себе лепо разположени, а спрећу осталы обходе се другчіе.

б) Воинйци су се показали найхрабрiи. — Непрiятельи су се предали Елинима.

Примѣт. Повраћателна присвоителна употребляваю се или просто, н. пр. *μεταδίδωμαί σοι τῶν ἐμῶν χρημάτων*, чинимъ те участникомъ мои новаца, — *δικαιότερόν ἐστι, τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἔχειν, ἢ τούτους*, праведнiе є, да нами остане, што є наше, него овима, — *ὑμεῖς ἅπαντες τοὺς ὑμετέρους παῖδας ἀγαπᾶτε*, вы сви любите свою децу, — *οἱ πολῖται τὰ σφέτερα σώζειν ἐπειρῶντο*, граћани су покушавали да спасу своє иманѣ; или съ додаткомъ родителногъ падежа одъ *αὐτός* (по §. 154. 3.);

§. 170. Неопредѣлено као подлогъ и предметъ прилога, или наука о неопредѣленомъ.

Неопредѣлено означава понятiє глагола као какво оделѣно понятiє суштествителногъ, и разликуе се одъ суштествителногъ само у томъ, што у себи суштность глагола носи, показуюћи съ єдне стране станѣ дѣятелности — траянѣ, свршетакъ, предстоянѣ — н. пр. *γράφειν, γεγραφέναι, γράψαι, γράψειν*, а съ друге стране задржаваюћи составъ глагола, т. є. управляюћи падежомъ н. пр. *γράφειν ἐπιστολήν* писати писмо; *ἐπιθυμεῖν τῆς ἀρετῆς*, желянъ быти добродѣтельи; *ἐιαντιοῦσθαι τοῖς πολεμίοις*, противити се непрiятельима, и узимаюћи придевно опредѣленѣ у виду каквогъ нарѣчiя, н. пр. *καλῶς ἀποθανεῖν*, лепо умрети (напротивъ *καλὸς θάνατος*, лепа смрть). Сматраћемо неопредѣлено найпре безъ члена, па после съ членомъ.

§. 171. А. Неопредѣлено безъ члена.

1. Неопредѣлено безъ члена появлюе се найпре као подлогъ.

Οὐ κακὸν (раз. *ἐστὶ*) *βασιλεύειν*, нiє зло кралѣвати. — *Ἀεὶ ἡβᾷ τοῖς γέρουσιν εὖ μαθεῖν*, добро наставленiє подмлаћуе старце свагда. — *Μόχθος μέγιστος γῆς πατρίας στέρεσθαι*, найвећа є мука лишити се отечествене землѣ.

2. Друго появлює се неопредѣлено као изразъ или учинѣногъ, или намереногъ дѣйства, т. є. као изразъ онога, што се намерава, што се има радити: намере, цѣли, слѣдства у предметномъ одношеню винит. падежа, и по томе деле се неопредѣлена на слѣдующе класе глагола и прилагателны:

а) На глаголе, кои означаваю дѣйство волѣ, н. п. хтети, захтевати, искати, усудити се, молити, заповедати, советовати, оставити, (ἐᾶν), бояти се, затезати се, уздржавати се; б) на глаголе, кои означаваю дѣйство мишленя и нѣгова изявленя, н. п. мислити, веровати, надати се, чинити се, опоминяти се, учити, казати, одрицати; — в) на глаголе, кои означаваю понятіе могућности, удѣйствованя, моћи, силе или способности; — г) на многе друге глаголе, за означити какво опредѣленѣ или какву цѣль, какво слѣдство или дѣйство.

Βούλομαι, μέλλω γράφειν. — Ἐπιθυμῶ πορεύσθαι. — Τολμῶ ὑπομένειν τὸν κίνδυνον. — Παραινῶ σοι γράφειν. — Οὗτος τοὺς δούλους ἔπεισεν ἐπιθέσθαι τοῖς δεσπόταις. — Κῦρος τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. — Κωλύω σε ταῦτα ποιεῖν. — Φοβοῦμαι διελέγχειν σε. — Νομίζω ἁμαρτεῖν. — Ἐλπίζω εὐτυχήσειν. — Ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι. — Οὗτος ἔφη εἶναι στρατηγός. — Λέγω εἰδέναι ταῦτα. — Μανθάνω ἱππεύειν. — Διδάσκω σε γράφειν. — Δύναμαι ποιεῖν ταῦτα. — Ποιῶ σε γελᾶν. — Ἀλέξανδρος ἄξιός ἐστι θαυμάζεσθαι. — Ἥκομεν μανθάνειν.

Оћу, намеравамъ писати. — Желимъ иѣи. — Смемъ издржати опасность. — Советуємъ ти да пишешъ. — Овай є навео слуге, да нападну господаре. — Киръ се є приуготовлявао заєдно съ осталомъ войскомъ противъ непріятеля. — Я ти забрањуємъ то чинити. — Боимъ се да те укоримъ. — Мислимъ да грешимъ. — Надамъ се быти срећанъ. — Варошь є была у опасности, да сва пропадне. — Овай вели да є войвода. — Кажемъ да то знамъ. — Учимъ яшити. — Учимъ те писати. — Я могу то учинити. — Чинимъ, да се смеєшъ. — Александеръ є достоянъ удивленя. — Долазимо учити.

§. 172. Именителный, родителный, дателный и винителный съ неопредѣленимъ.

1. Већа часть глагола, кои неопредѣлено узимаю, имаю осимъ овогъ предмета іоштъ по єданъ личный при себи, н. пр. *ἡγοῦμαί σε ἁμαρτεῖν*, мислимъ да грешимъ или *ἡγοῦμαί σε εὐδαίμονα εἶναι*, мислимъ да си благополучанъ. Овай личный предметъ стои у ономъ падежу, каковый глаголъ зактева, н. пр. *δέομαί σου ἐλθεῖν*, молимъ те да дођешъ. — *συμβουλεύω σοι σωφρονεῖν*, советуємъ те, да будешъ паметанъ, — *ἐποτρύνω σε μάχεσθαι*, побуђуємъ те, да се боришъ, — *κελεύω σε γράφειν*, заповедамъ ти, да пишешъ.

2. Када главный глаголъ означава осећанѣ или изявленѣ и управля винителнимъ падежомъ, и кадъ є подлогъ глав. глагола у исто време и предметъ, — онда неопредѣлено неузима винителный падежъ личногъ местоименія, него ово сасвимъ изостає, н. п. *Οἴομαι* (*οἴει, οἴεται*) *ἁμαρτεῖν*, мислимъ да погрешавамъ, (место *οἴομαι ἐμαυτὸν ἁμαρτεῖν*, *οἴει σεαυτὸν ἁμ.*, *οἴεται ἑαυτὸν ἁμ.*), т. є. мислимъ да се варамъ, да се варашъ, да се вара.

3. Кадъ се съ неопредѣленимъ прилагателна или суштествителна опредѣленя предмета скопчаю, онда ѵстоє иста съ личнимъ предметомъ у єдномъ истомъ падежу, т. є. или у родител. или дат. или. винит., и, кадъ є подлогъ каквогъ глагола осећаня или изявленя у исто време и предметъ нѣговъ, онда може стаяти и у именителномъ падежу.

Имен. съ неопр. *Ὁ στρατηγὸς ἔφη πρόθυμος εἶναι.*
Родит. съ неопр. *Δέομαί σου προθύμου εἶναι.*
Дат. съ неопр. *Συμβουλεύω σοι προθύμῳ εἶναι.*
Винит. съ неопр. *Ἐποτρύνω σε πρόθυμον εἶναι.*
Ἔφη σε εὐδαίμονα εἶναι.

Войвода рече да є готовъ, усрданъ. — Молимъ те, да будешъ усрданъ. — Советуємъ ти, да будешъ усрданъ. — Побуђуємъ те, да будешъ усрданъ. — Рече да си срећанъ, благополучанъ.

§. 173. Б. Неопредѣлено съ членомъ.

1. Неопредѣлено съ членомъ (*τό*) сматра се у грчкомъ єзику сасвимъ као суштествително, и може се посредствомъ члена у свима падежима склоняти, и сва она одношеня изразити, коя се падежомъ имена суштествителногъ означаваю. Съ друге пакъ стране появлюе се и овде глаголна природа, као годъ кодъ неопредѣленогъ безъ члена, н. пр. *τὸ ἐπιστολὴν γράψειν*, писанѣ писма; *τὸ καλῶς γράφειν ἐπιστολήν*, лепо писанѣ писма; и т. д. *τὸ καλῶς ἀποθνήσκειν*, лепо умрети; *τὸ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθανεῖν*, за отечество умрети.

2. Кадъ ступе кодъ неопредѣленогъ, было оно подлогъ или предметъ, — каквый подлогъ или опредѣленя предмета, онда долазе, као и кодъ неопредѣленогъ безъ члена, како подлогъ, тако и предметна опредѣленя у винителномъ падежу. Но кадъ се подлогъ неопредѣленогъ неразликуе одъ главногъ подлога става, онда се оно нарочито неставля, и предметна опредѣленя ступаю посредствомъ привлаке (атракціе) у єданъ истый падежъ съ главнимъ подлогомъ става, т. є. у именителный.

Τὸ ἀποθανεῖν τινα ὑπὲρ τῆς πατρίδος καλή τις τύχη. — Τὸ ἁμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας οὐδὲν, οἶμαι, θαυμασιόν ἐστιν. — Κλέαρχος μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ καταπετρωθῆναι. — Σωκράτης παρεκάλει τοὺς ἀνθρώπους ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ὡς φρονιμωτάτους εἶναι καὶ ὠφελιμωτάτους. — Δύναμιν παρασκευαζόμεθα τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι. — Οἱ ἄνθρωποι πάντα μηχανῶνται ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖν. — Κῦρος διὰ τὸ φιλομαθὴς εἶναι πολλὰ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα καὶ, ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων (раз. *ἀνηρωτᾶτο*), *διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο.*

Лепа є срећа (судбина), кадъ ко за отечество умре. — Што грешимо, мислимъ ништа ніе чудновато, кадъ смо люди. — Клеархъ умало што ніе быо убіенъ каменѣмъ. — Сократъ є позивао люде, да се труде, како ће быти найпаметніи и найполезніи. — Приуготовлявамо силу, да противостанемо онима, кои намъ мисле нанети неправду. — Люди све чине, да бы срећни были. — Бу-

дући є Киръ быо науколюбивъ, пытао є за много коєшта присутствуюће, а на оно, што су други нѣга пытали, одговарао є збогъ свогъ оштоумія брзо.

§. 174. Наука о причастію.

1. Причастіє означава понятіє глагола као прилагателно понятіє и саглашава се съ прилагателнимъ како у образцу, тако и у придевномъ опредѣленю, а одъ глагола има, као годъ и неопредѣлено, станѣ дѣятелности (*γράφων, γεγραφώς, γράψας, γράψων*) и саставъ, н. п. *ἐπιθυμῶν τῆς ἀρετῆς*, желећій добродѣтель, — *μαχόμενος τοῖς πολεμίοις*, борећи се съ непріятельима, — *γράφων ἐπιστολήν*, пишући писмо, — *καλῶς γράφων*, лепо пишући. Причастіє, имаюћи придевный образацъ и значенѣ, неможе се нигда самостално появити, него се осланя свагда на какво суштествително, и узима съ ньимъ єданъ истый родъ брой и падежъ.

2. Причастіє се на слѣдуюћій начинъ употреблява:

а) Сасвимъ као какво прилагателно, н. пр. *τὸ θάλλον ῥόδον* или *τὸ ῥόδον τὸ θάλλον*, цветаюћа ружа. *Τὸ ῥόδον ἐστὶ θάλλον*, ружа є цветаюћа.

б) Место односителногъ, кои, коя, є, н. пр. *γυνή τις ὄρνιν εἶχε καθ' ἑκάστην ἡμέραν ᾠὸν αὐτῇ τίκτουσαν*, жена нека имала є кокошку, коя іой є свакій данъ по єдно яє носила.

в) Као допуненѣ каквогъ глагола или прилагателногъ, н. пр. *χαίρω τὸν φίλον ὠφελῶν*, радуємъ се помажући пріятеля.

г) Као изразъ нарѣчны узгредны опредѣленя поглавитогъ дѣйства, н. пр. *Κῦδος γελῶν εἶπεν*, Киръ є смеюћи се рекао.

Примѣт Почемъ су прва два случая лака, то ће се овде у слѣдуюћемъ говорити само о последньимъ двома.

§. 175. A. Причастіе као допуненъ глаголногъ понятія.

1. Почемъ є причастіе придевъ, и по томе изражава дѣйство, кое є съ каквимъ предметомъ већъ скопчано, тога ради могу само они глаголи свое допуненъ у причастію къ себи узети, кои закгеваю као допуненъ єдно дѣйство, скопчано као какавъ придевъ съ некимъ предметомъ, тако, да се онъ у ма каквомъ дѣйству, или у ма каквомъ стању поняти има. Зато се деле на слѣдуюће классе: а) на глаголе осећаня, т. є. чувствены или душевны, као: чуємъ, видимъ, примѣчавамъ, знамъ, увиђамъ, дознаємъ, опоминѣмъ се, заборављамъ; — б) на глаголе изявленя, н. пр. показати, появити, познатъ, ясанъ быти; — в) на глаголе чувствованя, т. є. душевны разположенія, н. пр. радовати се, печалити се, задоволянъ быти, незадоволявати се, стидити се, каяти, се; — г) на глаголе допуштаня, трпленя, постоянства, умора (*περιορᾶν*, допустити; *ἀνέχεσθαι*, трпити; *καρτερεῖν*, постоянъ быти; *κάμνειν*, уморити се, и т. д. али *ἐᾶν* свагда съ неопред.) д) на глаголе започиняня и престаняя, оставляня, попуштаня у нечему; — е) на глаголе срећногъ станя, одликованя, превазилазеня, удаленя, добротворства, погрешаваня, уживаня, испуненя съ нечимъ.

2. Составъ се самъ по себи разуме. Причастіе стои са суштествителнимъ предметомъ главногъ глагола у єдномъ истомъ падежу; но овай предметъ стои наравно у ономъ падежу, каковый падежъ главный глаголь и иначе закгева. Но ако є подлогъ главногъ глагола у єдно време и предметъ истога, као: *οἶδα (ἐγώ) ἐμαυτὸν θνητὸν ὄντα*; знамъ да самъ смртанъ, онда се лично местоименіе, кое представля предметъ као подлогъ, неозначава нарочито, и причастіе ступа посредствомъ превлаке (атраціе) у єданъ истый падежъ съ подлогомъ главногъ глагола, т. є. у именителный.

Ὁρῶ τὸν ἄνθρωπον τρέχοντα. — Οἶδα ἄνθρωπον θνητὸν ὄντα. — Οἶδα θνητὸς ὤν. — Ἀκούω αὐτοῦ λέγοντος. — Οἱ Ἀθηναῖοι ἐφαίνοντο ὑπεραχθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει. —

Ῥᾳδίως ἐλεγχθήσῃ ψευδόμενος. — Οἱ θεοὶ χαίρουσι τιμώμενοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. — Χαίρω σοι ἐλθόντι. — Οἱ πολῖται περιεῖδον τὴν γῆν ὑπὸ τῶν πολεμίων τμηθεῖσαν. — Παύω σε ἀδικοῦντα. — Παύομαί σε ἀδικῶν. — Ἄρχομαι λέγων. — Εὖ ἐποίησας ἀφικόμενος. — Ἁμαρτάνεις ταῦτα ποιῶν. — Πλήρης εἰμὶ ταῦτα θεώμενος.

Гледамъ човека трчаюћа. — Знамъ да є човекъ смртанъ. — Знамъ, смртанъ будући — Чуємъ га говорећа. — Атиняни су были яко опечалћни због освоєня (паденія) Милита. — Лако ћешъ испытати лажући. — Богови се радую, кадъ ій люди чествую. — Радуємъ се теби дошавшемъ. — Граћани су оставили землю, да имъ непріятельи разораваю. — Чинимъ те престати неправду твореће. — Чинимъ те престати, неправду чинећи. — Починћмъ говорећи. — Добро си учиніо дошавши. — Погрешавашъ чинећи ово. — Пунъ самъ гледаюћи ово. —

Прим. Кодъ *σύνοιδα, συγγιγνώσκω ἐμαυτῷ* може се односити причастіе или на подлогъ у глаголу лежећій, или на повраћателно местоименіе, коє до њега стои, и по томе за првый случай стои у именителномъ, а за другій случай у дателномъ падежу, н. п. *σύνοιδα* (*συγγιγνώσκω*), *ἐμαυτῷ εὖ ποιήσας* или *σύνοιδα ἐμαυτῷ εὖ ποιήσαντι*, знамъ да самъ добро учиніо. Но ако подлогъ ніе у єдно време и предметъ, него се разликуе одъ предмета, онда стои предметъ са своимъ причастіемъ у дателномъ падежу, н. п. *σύνοιδά σοι εὖ ποιήσαντι*, или обоє у винителномъ падежу, н. п. *σύνοιδά σε εὖ ποιήσαντα*, знамъ да си добро учиніо.

Прим. Неки глаголи поменуты класса могу се сложити и съ неопредѣленимъ, но само у разлики смисла.

а) *Ἀκούειν*, чути, съ прич. кодъ непосредственогъ, съ неопредѣленимъ кодъ посредственогъ опажаня (преко чувеня), н. п. *ἀκούω σου διαλεγομένου*, чуємъ те разговараюћа; али *ἰδεῖν ἐπιθύμει Ἀστυάγης τὸν Κῦρον, ὅτι ἥκουε καλὸν κἀγαθὸν αὐτὸν εἶναι*, Астіагъ є желіо видити Кира, што є чуо, да є добаръ и благъ;

б) *Εἰδέναι*, *ἐπίστασθαι* съ причастіемъ знати, знати, съ неопр. разумети, нешто творити, н. п. *οἶδα* (*ἐπίσταμαι*) *θεοὺς σεβόμενος*, знамъ, да богове почитуемъ; али *οἶδα* (*ἐπίσταμαι*) *θεοὺς σέβεσθαι*, я разумемъ почитовати богове;

в) *Μανθάνειν* съ прич. дознаемъ, съ неопр. учимъ, н. п. *μανθάνω σοφὸς ὤν*, дознаемъ, да самъ мударъ; *μανθάνω σοφὸς εἶναι* учимъ мударъ быти;

г) *Γιγνώσκειν* съ причастіемъ, познаемъ, съ неопред. судити, заключити, н. п. *γιγνώσκω ἀγαθοὺς ὄντας τοῖς στρατιώταις τοὺς ἀγῶνας*, познаемъ, да су борбе полезне за войнике; али *γιγνώσκω τοὺς ἀγῶνας τοῖς στρατιώταις ἀγαθοὺς εἶναι*, судимъ, да су борбе за войнике полезне.

д) *Μεμνῆσθαι* съ прич. опоминяти се, съ неопред. мислити, намеравати, н. п. *μέμνηται εὖ ποιήσας τοὺς πολίτας*, опоминѣ се да є добро учиніо грађанима; *μέμνηται εὖ ποιῆσαι τοὺς πολίτας*, мисли грађанима добро чинити.

е) *Φαίνεσθαι* съ прич. показивати се, съ неопр. чинити се, н. п. *ἐφαίνετο κλαίων*, показиваше се плачући; *ἐφαίνετο κλαίων*, чиняше се плачући.

ж) *Ἀγγέλλειν* съ прич. о являю дѣйствителны и известны догађая, съ неопр. о являю іошть неизвестны, само узеты стварій, н. п. *ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν ἐμβάλλων ἀγγέλλεται*, явля се, да є Асирянинъ у землю продрео (известна ствар); али: *ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν ἐμβάλλειν ἀγγέλλεται*, явля се, као да є Асирянинъ у землю продрео (неизвестно).

з) *Δεικνύναι* и *ἀποφαίνειν* съ прич. показати, доказати, съ неопред. обяснити, н. п. *ἔδειξά σε ἀδικήσαντα*, я самъ показао, да си неправеданъ, али: *ἡ βουλὴ Αἰσχίνην καὶ προδότην εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφαινε* советъ є обясніо, да є Есхинъ издаица и спроћу васъ злоумишлѣнъ.

и) *Ποιεῖν* съ прич. представляти, съ неопр. чинити, н. пр. *ποιῶ σε γελῶντα*, представлямъ те смеюћа; али: *ποιῶ σε γελᾶν*, чинимъ, (натеруемъ те) да се смеешъ.

і) *Αἰσχύνεσθαι* и *αἰδεῖσθαι* съ причаст. стидити се нечега. што чинимо, съ неопр. стидити се што чинити, одъ стида и срама оставити, н. пр. *αἰσχύνομαι κακὰ ποιῶν τὸν φίλον*, стидимъ се, кадъ чинимъ зло пріятелю; али *αἰσχύνομαι κακὰ ποιεῖν τὸν φίλον*, стидимъ се, да зло чинимъ пріятелю.

к) *Ἄρχεσθαι* съ прич. понети се, у почетку каквогъ дѣйства, съ неопр. почети нешто радити (нешто намеравати), н. пр. *ἤρξαντο τὰ τείχη οἰκοδομοῦντες*, почели су зиданѣ зидова; *ἤρξαντο τὰ τείχη οἰκοδομεῖν*, почели су зидати зидове.

Примѣт. Место безличны израза: *δῆλόν ἐστι, φανερόν ἐστι, φαίνεται*, известно є, види се, ясно є, служе се Грци са личнимъ и односе причастіе на садъ опредѣлително появлѣный подлогъ, н. пр. *δῆλός εἰμι*, известно є да самъ; *φανερός εἰμι*, ясно є, да самъ, *φαίνομαι τὴν πατρίδα εὖ ποιήσας*, види се, да самъ отечеству добро учиніо.

3. Напоследку стои причастіе као допуненѣ кодъ слѣдующи глагола: а) *τυγχάνω*, догађамъ се, случавамъ се; б) *λανθάνω*, сакривенъ самъ; в) *διατελῶ*, остаемъ; *διαγίγνομαι*, *διάγω*, проводимъ; г) *φθάνω* предусретамъ, стижемъ, доспевамъ: д) *οἴχομαι*, одлазимъ.

Κροῖσος φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων. — Διάγω, διαγίγνομαι καλὰ ποιῶν. — Ὤιχετο φεύγων. — Ὤιχοντο ἀποπλέοντες. — Οἴχομαι φέρων. — Ἔτυχον ὁπλῖται ἐν τῇ ἀγορᾷ καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα. — Οὐκ ἄν ἄλλος φθάσειε τοῦτο ποιήσας.

Кризъ є убицу детета крадомъ издржавао. — Проводимъ (време) добро чинећи. — Побегао є. — Одпловили су. — Одшео самъ. — Случило се є, да су ньи петдесетъ тешко наоружаны войника на піяци спавали. — Небы другій доспео да то учини.

§. 176. Б. Причастіе као изразъ нарѣчны узгредны опредѣленя.

1. Друго, причастіе означава нарѣчна одношеня времена, основа, намере, условія и начина.

2. Грчкій єзикъ има два вида причастны састава; єданъ се назива причастіє савезно, а другій родителный одвоєный.

а) Савезно причастіє употреблява се, кадъ узгредный ставъ нема свой собственый подлогъ, него кадъ є подлогъ узгредногъ става или подлогъ или предметъ главногъ става. У овомъ случаю слаже се причастіє или съ подлогомъ, или съ предметомъ у роду, брою и падежу.

б) Одвоєный родителный употреблява се, кадъ узгредный ставъ свой собственый подлогъ има, кои у главномъ ставу нити є подлогъ, нити предметъ. И онда стои, подлогъ узгредногъ става у родителномъ падежу, коме є причастіє такође у родителномъ падежу додано.

Πολλοὶ τὰ χρήματα ἀναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχρὰ νομίζοντες εἶναι, τούτων οὐκ ἀπέχονται. — Τοῦ ἔαρος ἐλθόντος τὰ ἄνθη θάλλει. — Ληϊζόμενοι ζῶσιν. — Πολλῇ τέχνῃ χρώμενος τοὺς πολεμίους ἐνίκησεν. — Σωκράτης εἰς Δελφοὺς ἐπορεύθη χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. — Ἀδύνατον πολλὰ τεχνώμενον ἄνθρωπον πάντα καλῶς ποιεῖν. —

За ближе опредѣленѣ причастія ступаю къ нѣму по кои путь частице: *μεταξύ* (међу), *ἅμα* (у исто време, заєдно са) *καί, καίπερ* (и, премда, и ако) и т. д.

Млоги потрошивши новце, кои су се добита преће клонили, сматраюћи ій за стидне, садъ ій се неклоне. — Кадъ є дошло пролеће, цвета цвеће. — Плячкаюћи живе. — Употребляваюћи млогу вештину побѣдіо є непріятелѣ. — Сократъ є отишао у Делфъ, да пыта за советъ пророчиште. — Немогуће є, да човекъ учећи се млого у вештини, све добро уради.

3. Место одвоєногъ родителногъ употреблява се и винителный, али само онда, кадъ причастіє безъ опредѣленогъ подлога стои, дакле кодъ безличны глаiола, н. пр. *ἐξόν* (одъ *ἔξεστι*, надлежи, дозволѣно є), или кодъ безличны израза; н. пр. *αἰσχρον ὄν*, срамно или стидно є.

а) Просто причастіє. *Οἱ ἄρχοντες, κἂν ὁποσοῦν χρόνον ἄρχοντες διαγένωνται, θαυμάζονται, ὡς σοφοί τε καὶ εὐτυ-*

χεῖς γεγενημένοι. — Ἀγαναχτοῦσιν ὡς μεγάλων τινῶν ἀπεστερημένοι. — Οἱ πολέμιοι ἄτε ἐξαίφνης ἐλιπεσύντες ἀνδράποδα πολλὰ ἔλαβον.

Старешинама, ма колико времена да су као старешине владале, диве се (люди) као да су были мудри и срећни. — Негодую као да су се нечегъ великогъ лишили. — Непріятельи нападши изненадно, задобыю млоге робове.

б) Родителный одвоєный.

Ὁ στρατηγὸς παρήγγειλε τοῖς στρατιώταις παρασκευάζεσθαι, ὡς μάχης ἐσομένης. — Ἐκήρυττον ἐξιέναι πάντας Θηβαίους, ὡς τῶν τυράννων τεθνεώτων. — Ἄτε πυκνοῦ ὄντος τοῦ ἄλσους, οὐχ ἑώρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτός. —

Войвода є препоручіо войницима, да се спреме, (мислећи) да ће доћи до боя. — Обявише, да изиђу сви Тивейци, почемъ су владательи умрли. — Будући є шума была густа, нису могли видити они што су унутра, оне, што су наполю.

§. 177. Нарѣчный предметъ.

1. Предметно одношенѣ става изражава се напоследку нарѣчіемъ. Нарѣчія означаваю одношенѣ места, времена и начина каквогъ прилога или придева, н. пр. *ἐγγύθεν ἦλθεν*, близу є дошао, — *χθὲς ἀπέβη*, юче є отишао, — *καλῶς ἀπέθανεν*, лепо є умрео.

2. Осимъ нарѣчія места, времена и начина има грч. єзикъ іошть и друга нарѣчія, коя неопредѣляваю ближе, као поменута, оно што є изражено (прилогъ), него изразъ (свезу, одношенѣ прилога према подлогу). Ова нарѣчія називаю се нарѣчія наклоненія. Она означаваю известность или неизвестность, одобренѣ или одрицанѣ. Овде ћемо сматрати само она, коя неко одрицанѣ изражаваю: *οὐ* (предъ сагласнимъ; *οὐκ* предъ самогласнимъ съ танкимъ духомъ, *οὐχ* предъ самогласнимъ съ густимъ духомъ) и *μή*. О речицы *ἄν* види §. 153. 6.

3. *Οὐ* (као и оно, што є съ њимъ сложено, н. пр. *οὐδέ, οὐτε, οὐδείς* и т. д.) употребљава се кадъ се нешто просто и само по себи одриче; а *μή* (и што є съ њимъ сложено) напротивъ, кадъ се нешто у одношеню на представленѣ или волю говорећегъ или другогъ когъ одриче. Оба ова нарѣчія ставляю се по правилу предъ речима, коє се одричу.

4. Зато стои *οὐκ* у свима ставовима израза, па макаръ се они са изявителнимъ или пожелателнимъ наклоненіемъ изражавали, н. пр. *οὐ γίγνεται*, небива, — *οὐκ ἐγένετο*, небыяше, — *οὐ γενήσεται τοῦτο*, нећe то быти; — *οὐκ ἂν γίγνοιτο τοῦτο*, да небы то было, — далѣ у узгреднимъ ставовима са *ὅτι, ὡς*, да, н. пр. *οἶδα, ὅτι ταῦτα οὐκ ἐγένετο*, знамъ, да то ніє было; кадъ є говоръ о времену са *ὅτε, ἐπειδή* и т. д. и о основу са *ὅτι, διότι, ἐπεί* и т. д. и о слѣдству са *ὥστε* са изяв. н. пр. *ὅτε οὐκ ἦλθεν*, будући ніє дошао, — *ἐπεὶ ταῦτα οὐκ ἐγένετο*, кадъ то ніє было; напоследку, кадъ се понятіе само єдне речи у ставу просто одриче, н. пр. *οὐκ ἀγαθὸς*, ніє добаръ, — *οὐκ κακῶς*, ніє рѣаво; ово *οὐ* остає и онда, кадъ бы иначе одношенѣ става *μή* зактевало, н. пр. *εἰ οὐ δώσει*, ако неда.

5. *Μὴ* напротивъ стои кодъ повелителногъ и сослагателногъ наклоненія, коє се узима у смислу повелителномъ, н. п. *μὴ γράφε, μὴ γράψῃς*, непиши; кодъ желѣ и побуђеня, н. п. *μὴ γράφοις*, не пиши; *μὴ γράφωμεν*, не пишимо; у свима ставовима намере са *ἵνα, ἕως* и т. д. у ставовима условія са *εἰ, ἐὰν, ὅταν, ἐπὰν* и т. д. н. п. *λέγω τοῦτο, ἵνα μὴ γράψῃς*, то велимъ, да непишешъ, — *εἰ μὴ γράψῃς*, ако непишешъ; у ставовима слѣдства са *ὥστε* и съ неопред. н. п. *οἱ πολῖται ἀνδρείως ἐμαχέσαντο, ὥστε μὴ τοὺς πολεμίους εἰς τὴν πόλιν εἰσβαλεῖν*, грађани су се храбро борили, тако да непріятельи нису могли у варошъ продрети; у свима односителнимъ ставовима, кои у себи какво условіе или намеру садржаваю, н п. *ὅς μὴ ἀγαθός ἐστι, , τοῦτον οὐ φιλοῦμεν*, кои ніе добаръ, тога нелюбимо; у вопросителнимъ ставовима, кои изражаваю некій стра вопрошаваюћегъ, и по томе одрицателанъ одговоръ о-

чекиваю, н. п. *μὴ νοσεῖς*; да ниси болестанъ? *ἆρα μὴ νοσεῖς*, та да ниси болестанъ? (у другимъ вопросителнимъ ставовима стои *οὐ*:) обично стои и кодъ неопредѣленогъ, а напоследку и кодъ причастія и прилагателны, кои се єдним условнимъ ставомъ разрешаваю, н. п. *ὁ μὴ πιστεύων*, кои неверує.

6. Кадъ у каквомъ одрицателномъ ставу стоє неопредѣлена местоименія, онда се она одрицателно изражаваю. Али одрицаня мораю быти єднака, т. є. мораю быти сложена или са *οὐκ*, или са *μὴ*, н. п. *μικρὰ φύσις οὐδὲν μέγα οὐδέποτε οὐδένα οὔτε ἰδιώτην, οὔτε πόλιν δρᾷ*, мала природа неможе никадъ никогъ великимъ учинити, нити простака, нити варошь.

7. После израза стра, плашнѣ, неизвестности, сумнѣ, неповереня, — одрицаня, — уздржаваня, забране, — предохраненя, слѣдує обично неопредѣлено са *μὴ*, место неопредѣленогъ безъ *μὴ*, н. п. *κωλύω σε μὴ ταῦτα ποιεῖν*, забрањујемъ ти то чинити.

8. *Μὴ οὐ* са неопред. стои место неопредѣленогъ безъ одрицаня кодъ израза уздржаваня, одрицаня, неповереня и т. д. Кадъ предъ истимъ изразима ступа одрицанѣ *οὐ*, и уобште после свію одрицателны израза.

Οὐδὲν κωλύει σε μὴ οὐκ ἀποθανεῖν. — *Οὐδεὶς ἀρνεῖται ἀρετὴν μὴ οὐ καλὴν εἶναι.* — *Οὐκ ἀπεσχόμην μὴ οὐ ταῦτα λέγειν.*

Ништа ти небрани да умрешъ. — Нико неодриче, да є добродѣтель лепа. — Нисамъ се уздржао, да то кажемъ.

9. *Οὐ μὴ* (обично са сослагателнимъ или изявителнимъ будућимъ) єсть недостаточно, єръ се кодъ *οὐκ* ставля глаголъ плашнѣ или стра, а *μὴ* се мора односити на тай глаголъ. *Οὐ μὴ* поставля се дакле онда, кадъ се има изразити: ніє се бояти, плашити (*φοβητέον*), да ће се (*μὴ*) што догодити, н. п. *οὐ μὴ γένηται τοῦτο*, то неће заиста быти.

ПЕТЫЙ ТЕЧАЙ.

СЛОВОСОЧИНЕНІЄ СЛОЖЕНОГЪ СТАВА.

или

НАУКА О СКОПЧАВАНЮ СТАВА.

I.

§. 178. А. Приставъ.

1. Кадъ два или више ставова у внутренѣмъ саюзу єданъ према другомъ стоє, онда се мора двояко одношенѣ разликовати. Ставови стоє єданъ према другомъ тако, да они истина єдинство мисли представляю, али опетъ стоє некако самостално и независно єданъ покрай другогъ, н. п. Сократъ є было врло мударъ, а и Платонъ є было врло мударъ; или тако, да су єданъ съ другимъ сасвимъ скопчани, єръ єданъ другогъ допунява или опредѣлява; єданъ се появлює као несамосталанъ и зависанъ членъ другога, н. п. почемъ є пролеће дошло, цвета цвеће. Прьый начинъ скопчаваня назива се приставъ, а другій начинъ подставъ.

2. Приставъ се састои или у разпространеню или у ограниченю мислій У прьомъ случаю назива се приставъ савезанъ, а у другомъ случаю противанъ. Савезный є приставъ или *реѣнив* или *повишаванив*.

3. Реѣанѣ быва: а) са *καὶ*, и, редко у прози са *τὲ* (енклит.) и. н. п. *Σωκράτης καὶ Πλάτων*, Сократъ и Платонъ; — б) са: *καὶ — καὶ*, и — и; како — тако; реѣе *τέ — τέ*, н. п *καὶ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ*, и добри и зли; — в) са: *τὲ — καὶ*, и, н. п. *καλούς τε καὶ ἀγαθὸς*, добаръ и благъ; *χρηστοί τε καὶ πονηροὶ*, благонаравни и лукави.

4. Повишаванѣ изражава се са простимъ *καὶ*, а іоштъ опредѣлителніе са: а) *οὐ μόνον — ἀλλὰ καὶ*, не само — него и (*ἀλλ' οὐδὲ*, него нити); — б) *οὐχ-ὅτι*, не да (*ὅπως*, да бы). или *μὴ-ὅτι*, (*ὅπως*) не што (да бы) (т. е. *οὐ λέγω, ὅτι*, не кажемъ што, *μὴ λέγε, ὅτι*, некажи што, — *ἀλλὰ καὶ*, (*ἀλλ' οὐδὲ*), — него и (него нити), кадъ манѣ важанъ членъ важніемъ предходи; — в) *οὐχ ὅπως*; или *μὴ ὅτι* (*ὅπως*), — *ἀλλὰ καὶ* (*ἀλλ' οὐδὲ*), не само — него и — него нити; или кадъ важніи ставъ манѣ важномъ предходи, или кадъ су два става строго єданъ другомъ противоположена.

Σωκράτης οὐ μόνον σοφὸς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθός. — Καὶ μὴν ὑπεραποθνήσκειν γε μόνον ἐθέλουσιν οἱ ἐρῶντες, οὐ μόνον ὅτι ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες. — Οὐχ ὅπως τοὺς πολεμίους ἐτρέψαντο οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐκάκωσαν. — Αἰσχίνης οὐχ ὅπως χάριν τοῖς Ἀθηναίοις εἶχεν, ἀλλὰ μισθώσας ἑαυτὸν κατὰ τουτωνὶ ἐπολιτεύετο. — Μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύναντο.

Сократъ є био не само мударъ, него и благъ — И заиста оће (готови су) да погину любовници єдно за друго, и то не само мужеви, него и жене. — Не само да су одбили Елини непріятелѣ, него су имъ и землю злоставили. — Есхинъ несамо што ніе био благодаранъ Атинянима, него се є дао подкупити, да се противъ њи влада. — Не само што нису играли по такту, него ни управо стаяти нису могли.

5. Противный приставъ састои се или у ограниченю, или у конечномъ укинућу, н. п. онъ є истина сирома, али поштенъ — онъ ніе храбаръ, него страшльивъ. Ограниченѣ изражава се найобичніе са *δέ*. Овомъ *δέ* одговара у предходећемъ противоположеномъ ставу саюзъ *μὲν*, кои у правомъ смислу *истина* значи, али по правилу іоштъ слабіе значенѣ има, тако да се на србски по већой части превести неможе, н. п. *τὸ μὲν ὠφέλιμον καλὸν, τὸ δὲ βλαβερὸν αἰσχρόν ἐστιν*, полезно є лепо, а шкодльиво є срамно. — Особито се употреблява *μέν-δέ* кодъ поделеня, н. п. *οἱ μέν-οἱ δέ*, єдни-други; *τὸ μέν-τὸ δὲ*, съ єдне стране — съ друге стране; затимъ кодъ повторава-

ня едне исте речи у два разна става, н. п. ἐγὼ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δ' ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς, я самъ заедно съ боговима, заедно съ добримъ людма.

6. Осимъ тога има се іошть примѣтити: αὖ обично скопчава се са δέ (δ' αὖ), напротивъ; καίτοι, μέντοι, али; ὅμως, истина, али; напослѣдку ἀλλά, кое по свойству предходећегъ члана или означава управъ *противно* оно-ме, што є у првомъ члану казано, тако да се првый членъ последньимъ укида, и да єданъ неможе у исто време покрай другогъ обстати (него), н. п. οὐχ οἱ πλούσιοι εὐδαίμονές εἰσιν, ἀλλ' οἱ ἀγαθοὶ, нису богати благополучни, него добри; или изражава нешто, кое се *разликує* одъ онога, што є казано у првомъ члану, тако да се првый членъ другимъ членомъ само одъ части укида, т. є. само ограничава (али), н. пр. τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὠφέλιμον μέν ἐστιν, ἀλλ' οὐ καλόν, ова є ствары истина полезна, али ніе добра.

7. Ређанѣ одрицателны ставова постає са: οὔτε — οὔτε (μήτε — μήτε), нити — нити, н. пр. οὔτε θεοί, οὔτε ἄνθρωποι, нити богови, нити люди. Οὐδέ изражава или противоположеный ставъ (али не), или служи за ређанѣ новогъ става, кои ће ступити (и не, а не).

Примѣт. Кадъ є опредѣлителный ставъ съ каквимъ одрицателнимъ скопчанъ, онда ово скопчаванѣ быва у прози по правилу са καὶ οὐ или са καὶ μή, н. пр. φαίνομαι χάριτος τετυχηκὼς καὶ οὐ μέμψεως, οὐδὲ τιμωρίας, види се, да самъ милость получіо, а не укоръ, нити казнь.

8. Раздѣлителный приставъ састои се у томе, да се ставови, — кои єданъ другогъ изключаваю, тако, да се єданъ као постоећъ само онда помислити може, кадъ се другій као непостоећъ помишля, — къ єдномъ целомъ скопчаю. Ово одношенѣ изражава се съ раздѣлителнимъ саюзима: ἤ-ἤ, или или; εἴτε-εἴτε (съ изявит.), ἐάντε или ἤντε-ἤντε (са сослаг.) или-или; и ако-и ако, н. пр. ἤ ὁ πατὴρ ἤ ὁ υἱὸς ἀπέθανεν, умрео є или отацъ, или сынъ (оно прво ἤ може се и изоставити, н. пр. ὁ πατὴρ ἤ ὁ υἱ-

ὃς ἀπέθανεν) -εἴτε καινά, εἴτε παλαιὰ ταῦτά ἐστίν, или ново или старо, све едно -ἐάντε πατὴρ γράψῃ ἐάντε μήτηρ, и ако отаць узпише, и ако мати.

9. Напоследку могу и такови ставови еданъ покрай другогъ стаяти, одъ кои означава последньій или основъ предходећегъ или слѣдственость изъ предходећегъ става. Ставъ, означаваюћій основъ изражава се са *γάρ*, єръ, а слѣдственость означаваюћій ставъ са *οὖν*, дакле, *ἆρα τοίνυν*, дакле, тако дакле; *τοίγαρ*, зато; *τοίγαρτοι*, баш зато, и не због другогъ основа; *τοιγαροῦν*, зато дакле, н. пр. *Θαυμάζομεν Σωκράτη· ἀνὴρ γὰρ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός*, дивимо се Сократу, єръ є био мужъ добаръ и благъ, — *Σωκρ· ἀνὴρ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθός· θαυμάζομεν ἄρα αὐτόν*, Сократъ є био мужъ добаръ и благъ, зато му се дакле и дивимо.

Примѣт. *Γάρ*, *οὖν*, *ἄρα* заузимаю второ место у ставу.

II.

Б. ПОДСТАВЪ.

§. 179. Главный и узгредный ставъ.

Кадъ ставови, кои (съ другимъ скопчани) представляю єдинство мисли, у свомъ внутренѣмъ садржаю, тако еданъ према другомъ стоє, да се еданъ као несамосталанъ и само допунителанъ или опредѣляваюћій членъ другогъ появлюе, онда се може савезъ ньовъ или придоданимъ саюзима; *δέ*, *γάρ*, *ἄρα* и т. д. изразити, н. пр. *τὸ ἔαρ ἦλθε*, *τὰ δὲ δένδρα θάλλει*, пролеће є дошло, па дрва цветаю, или тако, да се ставъ, кои по своме садржаю само допуненъ или опредѣленъ другогъ садржава, и споляшнѣ. у обзиру свога образца, као несамосталанъ, зависанъ, само допуняваюћій или опредѣляваюћій членъ другогъ ясно появлюе, н. пр. *ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθε, τὰ δένδρα θάλλει*, кадъ є пролеће дошло, цветаю дрва. Овай начинъ савеза назива се подставъ.

2. Ставъ, коме остали ставови принадлеже као допуняваюћи или опредѣляваюћи чланови, назива се главный ставъ, а допуняваюћій ставъ назива се ставъ узгредный, а оба заєдно сложеный ставъ. н. пр. у сложеномъ ставу: *ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθεν, τὰ δένδρα θάλλει* єсть ставъ: *τὰ δένδρα θάλλει* главный ставъ; *ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθε*, узгредный ставъ.

3. Узгредни ставови изражаваю или подлогъ или придевъ или предметъ целогъ става, и зато се мораю сматрати као суштествителна, прилагателна, или нарѣчія до єдногъ става разпространѣна. И по томе има три вида узгредны ставова: суштествителни, прилагателни и нарѣчни ставови.

§. 180. I. Суштествителни ставови.

1. Суштествителни су ставови за єданъ ставъ образована суштествителна или неопредѣлена, и появлюю се као суштествителна, и као подлогъ и као предметъ става.

A. Суштествителни ставови, са *ὅτι* или *ὡς* уведени.

2. Суштествителни ставови, кои су саюзима: *ὅτι* или *ὡς* уведени, означаваю предметъ (винителный) глагола, кои изявлюю или чувствено или душевно опажанѣ, н. п. *ὁρᾶν*, гледати; *ἀκούειν*, слушати; *νοεῖν*, мислити; *μανθάνειν*, учити; *γιγνώσκειν*, познавати, и т. д. или каковый изразъ чувственогъ или душевногъ опажаня н п. *λέγειν*, казати; *δεικνύναι*, показати; *ἀγγέλλειν*, возвѣстити; *δῆλον εἶναι*, известно быти.

3. Прилогъ овы суштествителны ставова може се изразити: а) у изявителномъ, б) у пожелателномъ, в) у пожелателномъ са *ἄν*, г) у изявителномъ историчны времена са *ἄν*.

4. Накл. изявително свію времена долази, кадъ се изражено има представити као какво появленіє, као нешто известно или дѣйствително. Нарочито ступа по правилу изявит. наклоненіє, кадъ є глаголъ главногъ ста-

ва главно време: садашњ, свршено прошло или будуће.

5. Наклоненіе пожела[illegible]лно стои напротивъ, кадъ се изражено само као пре[illegible]тавлѣно изразити, дакле нарочито онда, кадъ се шт[illegible] изъ душе когъ другогъ као таково (представлѣно) означити има.

Ἔλεγον, ὅτι ἄρκτοι πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν. — Ὅτε δὴ ταῦτα ἐνθυμούμεθα, οὕτως ἐγιγνώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπῳ πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ῥᾷον εἴη ζώων ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν.

Казивали су, да су медведи млоге, кои су се њима приближили, разтргли. — Кадъ се тога опоменемо, онда долазимо на то заключеніе, да є човеку надъ свима осталимъ животињама лакше владати, него надъ людма.

6. Пожелателно са *ἄν* стои онда, кадъ се изражено има означити, као какво условно предпостављањ, узиманѣ, наданѣ, и нерешена могућность.

Λέγω, ὅτι, εἰ ταῦτα λέγοις, ἁμαρτάνοις ἄν. — Μέμνημαι ἀκούσας ποτέ σου, ὅτι εἰκότως ἄν καὶ παρὰ θεῶν πρακτικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ παρὰ ἀνθρώπων, ὅστις μή, ὁπότε ἐν ἀλόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε τὰ ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῆτο.

Велимъ, да, ако бы то казао, погрешіо бы. — Опоминѣмъ се, да самъ негда одъ тебе чуо, како є онай и кодъ богова и кодъ людій напредніи, кои неласка онда, кадъ є у оскудици, него кадъ се у найболѣмъ стању найвећма богова сећа.

7. Изявително наклоненіе историчны времена са *ἄν* стои онда, кадъ се изражено као нешто условно означити има, чега се дѣйствителность или могућность одриче, н. пр. *Δῆλόν ἐστι, ὅτι, εἰ ταῦτα ἔλεγες, ἡμάρτανες ἄν*, известно є, да бы погрешіо, кадъ бы то казао.

Примѣт. Безлични изрази претвараю се радо у личне, н. пр, *δῆλός εἰμι* (*φανερός εἰμι*), *ὅτι ταῦτα εὖ ἔπραξα*,

известно є, да самь то добро урадіо; — *δῆλοί εἰσιν, ὅτι ταῦτα ἔλεξαν*, известно є, да су то казали.

§. 181. Б. Суштествителни ставови дѣйства и намере, са *ὡς, ἵνα* и т. д. уведени.

1. Другій видъ суштествителны ставова єсу заключителни ставови, кои означаваю какву намеру или цѣль. Ови се ставови уводе слѣдућимъ саюзима: *ὡς,, ὅπως, ἵνα, ὡς μή, ὅπως μή, ἵνα μή* - да бы - да не бы.

2. Наклоненіе заключителны ставова єсть по правилу сослагателно или пожелателно. Кадъ є глаголъ главногъ става, єдно одъ главны времена—садашнѣ, савршено прошло, будуће, или каквый образацъ прошлогъ времена са значенѣмъ времена садашнѣгъ, — онда после овы заключителны саюза долази сослагателно; но ако є глаголъ главногъ става єдно одъ историчны времена — полупрошло, давнопрошло, онда после исты саюза долази наклоненіе пожелателно (али нигда будуће).

Ταῦτα γράφω, γέγραφα, γράψω, ἵν' ἔλθῃς. — Λέξον, ἵν' εἰδῶ. — Ταῦτα ἔγραφον, ἐγεγράφειν, ἔγραψα, ἵνα ἔλθοις. — Ἐκ τῆς τῶν Περσῶν ἐλευθέρας ἀγορᾶς καλουμένης τὰ μὲν ὤνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτουν τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. — Ἵνα σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. —

Ово пишемъ, писао самь, писаћу, да дошешъ. — Кажи, да знамъ. — То писа, написао самъ био, писао самь, да бы дошао. — Са тако назване слободне піяце Персіянаца єспапи и продавци были су отеривани на друго место, да се небы ньіовъ жуборъ помешао са благочиніемъ оны, кои се воспитаваю. — Да бы се ясніе показало цело држаповправленіе персиско, повратићу се мало.

3. После глагола бриге, размишљяваня, стараня, тежнѣ, дѣйствованя и позива, — н. пр. *ἐπιμελεῖσθαι*, прилѣжавати, старати се; *φροντίζειν*, бринути се, *φυλάττειν*, чувати; *σκοπεῖν*, сматрати; *βουλεύεσθαι*, советовати се; *ὁρᾶν*,

гледати; *ποιεῖν*, творити; *πράττειν*, радити; *μηχανᾶσθαι*, измишлявати; *παρακαλεῖν*, позивати; *παραγγέλλειν*, препоручивати; *προειπεῖν*, предсказати; *αἰτεῖσθαι* искати; *ἄγε*, као нарѣчіе: айде, и тимъ подобна, — слѣдує саюзъ *ὅπως* (*ὅπως μή*) или са сослагателнимъ и пожелателнимъ по № 2. или, (и то обично) са изявителнимъ будућегъ времена, не само после главны, него често и после историчны времена; изявително будућегъ времена означава удѣйствованѣ намере, као известно наступивше и траюће.

Οἱ Περσικοὶ νόμοι ἐπιμέλονται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι (= ὥστε) πονηροῦ ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. — Σκοπεῖσθε τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἕξουσιν.

Персиски закони стараю се, да небуду у власти они граћани, кои се съ лукавимъ и срамнимъ дѣлима занимаю. — То гледайте, мужеви атински, да посланици, одъ васъ оправлѣни, неговоре само слова, него да и дѣломъ имаю шта показати.

4. Заключителни саюзи: *ἵνα* и *ὡς* (ређе *ὅπως*) скопчаваю се съ изявителнимъ наклоненіемъ историчны времена, кадъ се има изразити каква непостигнута или непостижима намера.

Ἐχρῆν σε Πηγάσου ζεῦξαι πτερὸν, ὅπως ἐφαίνου τοῖς θεοῖς τραγικώτερος.

Требало бы да си задео пегасова крила, како бы се боговима виспреніи показао.

§. 182. II. Прилагателни ставови.

1. Прилагателни су ставови за єданъ ставъ образована прилагателна или причастія и означаваю ближе опредѣленѣ каквогъ суштествителногъ, н. п. *οἱ πολέμιοι, οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἀπέφυγον* (= *οἱ πολέμιοι ἐκ τ. π. ἀποφυγόντες*), непріятельи, кои су изъ вароши побегли. Они се уводе съ односителнимъ местоименіяма: *ὅς, ἥ, ὅ, ὅστις, ἥτις, ὅτι, οἷος* и т. д.

2. Односителнo местоименіє слаже се у роду и брою са суштествителнимъ, у главномъ ставу стоећимъ, на коє се оно односи; а тако се исто слаже и придевно прилагателно са своимъ суштествителнимъ; но падежъ овога опредѣлява прилогъ, у узгредномъ ставу стоећій, н. п. *ὁ ἀνὴρ, ὃν εἶδες*, мужъ, кога си видіо, — *ἡ ἀρετὴ, ἧς πάντες οἱ ἀγαθοὶ ἐπιθυμοῦσιν*, добродѣтель, кою сви добри желе, — *οἱ στρατιῶται, οἷς μαχόμεθα*, войници, съ коима се боримо.

Примѣт. Кадъ у прилагателномъ ставу стои приложно суштествителнo, онда се често догађа, да се родъ и брой односителногъ местоименія неуправля по свомъ суштествителномъ, него посредствомъ неке привлаке по приложномъ суштествителномъ. Глаголъ прилагателногъ става обично є глаголъ быћа или називаня, н. п. *ἡ ὁδὸς πρὸς ἕω τρέπεται, ὃ καλεῖται Πηλούσιον στόμα*, путъ иде къ истоку, кои се зове пилуска уста; — *Ἄκρα, αἳ καλοῦνται κλεῖδες τῆς Κύπρου*, предгоріе, коє се назива ключъ Кипра; — *Περσικὸν ξίφος, ὃν ἀκινάκην καλοῦσιν*, персиска сабля, кою акинакомъ називаю; — *Λόγοι εἰσὶν ἐν ἑκάστοις ἡμῶν, ἃς ἐλπίδας ὀνομάζομεν*, у свакомъ одъ насъ има мислій, коє надеждама називамо.

Примѣт. Налази се неко изятіе у смотреню броя кодъ изреченія: *ἔστιν ὧν, οἷς, οὕς, ἅ*. Съ овимъ се изреченіемъ поступа сасвимъ као съ каквимъ суштествителнимъ местоименіемъ, єръ нитъ има брой односителногъ местоименія уплива на глаголъ *ἔστιν*, нити се образацъ времена меня, кадъ є говоръ о прошлости и будућности.

род. *ἔστιν ὧν* (= *ἐνίων*) *ἀπέσχετο*, нечега се удалявао.
дат. *ἔστιν οἷς* (= *ἐνίοις*) *οὐχ οὕτως ἔδοξεν*, некима се није тако чинило.
вин. *ἔστιν οὕς* (= *ἐνίους*) *ἀπέκτεινεν*, неке є убіо.

3. Лице глагола опредѣлява се у прилагателномъ ставу или суштествителнимъ, или местоименіемъ, было израженимъ, было помишлѣнимъ, на коє се односителнo местоименіе односи, н. пр. *ἐγώ, ὃς γράφω*, я, кои пишемъ —

σύ, ὅς γράφεις, ты, кои пишешъ — *ὁ ἀνήρ* или *ἐκεῖνος, ὅς γράφει*, мужъ или онай, кои пише. Зато стои по правилу после звателногъ падежа друго лице, н. пр. *ἄνθρωπε, ὅς ἡμᾶς τοιαῦτα κακὰ ἐποίησας*, човече, кои си нама таква зла починіо.

4. Кадъ се односително на два или выше предмета односи, онда стои у вышеброю, и има, ако су суштествителна єднакогъ рода, єданъ истый родъ съ ньима, но често постає и среднѣгъ рода, кадъ су суштествителна бездушни предмети.

Ἡ μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ, ἃς εἶδες. — Ὁρῶ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει καὶ κόμαις προσθέτοις, ἅ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις.

Мати и кѣи, коє си видіо. — Видимъ га украшена и подписомъ трепавица, мѣанѣмъ боє, придодаткомъ косе (барокомъ), коє є обично кодъ Мидяна.

5. Ако су суштествителна разногъ рода, онда се управля родъ односителногъ местоименія кодъ имена лица по старіємъ роду; а кодъ створій обично в среднѣгъ рода.

Ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνή, οἳ παρὰ σὲ ἦλθον. — Ἥκομεν ἐκκλησιάζοντες περί τε πολέμου καὶ εἰρήνης, ἃ μεγίστην ἔχει δύναμιν ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ.

Мужъ и жена, кои су кодъ тебе дошли. — Долазимо да се саветуємо о рату и миру, коя имаю найвећу снагу у животу човечіємъ.

6. Кадъ бы односително местоименіє у винителномъ падежу стаяти имало, па се на какво суштествително у родителномъ и дателномъ падежу односи; онда узима, — ако є прилагателный ставъ сасвимъ задржао важность придевногъ прилагателногъ или причастія, — обичный образацъ свога суштествителногъ, т. є. односително местоименіє стои у ономъ истомъ падежу, у комъ се и нѣгово суштествително налази. Овай ставъ назива се привлака.

Ἀρίων διθύραμβον πρῶτος ἀνθρώπων ὧν ἡμεῖς ἴσμεν ἐποίησεν (место *οὓς ἴσμεν*). — *Ὁ στρατηγὸς ἦγε τὴν στατιὰν ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν ἔπεισεν* (= *τῶν πεισθεισῶν*). — *Σὺν τοῖς ϑησαυροῖς οἷς ὁ πατὴρ κατέλιπεν* (= *τοῖς ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθεῖσιν*). — *Κῦρος προσῆλθε σὺν ᾗ εἶχε δυνάμει.* — *Ἐγὼ σοὶ ὑπισχνοῦμαι, ἤν ὁ ϑεὸς εὖ διδῷ, ἀνθ' ὧν ἄν ἐμοὶ δανείσῃς, ἄλλα πλείονος ἄξια εὐεργετήσειν.*

Аріонъ є првый одъ познаты намъ людій створіо Дитирамвъ. — Войвода є одвео войску изъ оній варошій, коє є покоріо. — Съ благомъ, коє є отацъ оставіо. — Киръ є дошао са ономъ силомъ, кою є имао. — Я ти обећавамъ, ако Богъ да берићета, да ћу ти вратити што выше вреди за оно, коє ми будешъ позаймio.

7. Односителна: *οἷος, ὅσος, ὁστισοῦν, ἡλίκος* имаю привлаку не само у винителномъ, него и у именителномъ падежу, ако у односителномъ ставу глаголъ: *εἶναι* и какавъ особено израженый подлогъ стои, н. пр. *οἷος σὺ εἶ*, какавъ си ты, — *οἷος ἐκεῖνός ἐστιν*, какавъ є онай, — *οἷος Σωκράτης ἐστίν*, какавъ є Сократъ; и то на слѣдующій начинъ: показателно местоименіе, коє на односително показуе, и коє у родителномъ, дателномъ или винителномъ падежу стои, изоставля се, а односително поставля се у падежъ предходећегъ суштествителногъ или (изостављеногъ) суштествителногъ показателногъ, а глаголъ односителногъ става *εἶναι* изоставля се такође, подлогъ пакъ односителногъ става поставля се напоследку у падежъ односителногъ местоименія. Овако стоплѣный или привученый прилагателный ставъ носи знаменѣ прилагателногъ у скланяню, а іошть тежинѣ и савршеніе скопчава се прилагателный ставъ са своимъ суштествителнимъ, ако се оно у прилагателномъ ставу прими, н. пр. изъ *χαρίζομαι ἀνδρὶ τοιούτῳ, οἷος σὺ εἶ* постає *χαρίζομαι ἀνδρὶ οἵῳ σοί* или са премештанѣмъ *χαρίζομαι οἵῳ σοὶ ἀνδρί*, чинимъ мужу, као што си ты. На србскій єзикъ преводе се поменута местоименія са *као што.*

род. *ἐρῶ οἵου σοῦ ἀνδρός,* *ἐρῶ οἵου σοῦ.*
дат. *χαρίζομαι οἵῳ σοὶ ἀνδρί,* *χαρίζομαι οἵῳ σοί.*

вин. *ἐπαινῶ οἷον σὲ ανδρα,* *ἐπαινῶ οἷον σε.*
род. *ἐρῶ οἵων ὑμῶν ἀνδρῶν,* *ἐρῶ οἵων ὑμῶν.*
дат. *χαρίζομαι οἷοις ὑμῖν ἀνδράσιν* *χαρίζομαι οἷοις ὑμῖν.*
вин. *ἐπαινῶ οἵους ὑμᾶς ἄνδρας,* *ἐπαινῶ οἵους ὑμᾶς.*

Т. є. любимъ мужа као што си ты, чинимъ мужу као што си ты; фалимъ мужа као што си ты, любимъ мужеве као што сте вы; чинимъ мужевима као што сте вы; фалимъ мужеве, као што сте вы.

8. Како се употребляваю наклоненія у прилагателномъ ставу показуе слѣдуюће:

а) Наклоненіе изявително долази, кадъ се придевно опредѣленѣ као какво сматранѣ (дѣйствителность) означава, н. пр. *ἡ πόλις, ἣ κτίζεται, ἣ ἐκτίσθη, ἣ κτισθήσεται,* варошь, коя се зида, коя є сазидана, коя ће се зидати. Изявително будућегъ времена често се употреблява (и после историчны времена), кадъ се о нечемъ говори, коє се има догодити, н. пр. *στρατηγοὺς αἱροῦνται, οἳ Φιλίππῳ πολεμήσουσι*, бираю войводе они, кои ће противъ Филипа воєвати. И после одрицаня употребляваю Грци наклоненіе изявително, н. пр. *παρ' ἐμοὶ οὐδείς ἐστιν, ὅστις μὴ ἱκανός ἐστιν ἴσα ποιεῖν ἐμοί*, нема никогъ кодъ мене, кои небы кадаръ было оно радити, што я радимъ.

б) Односително местоименіе у саюзу са *ἄν*: *ὅς ἄν, ἥ ἄν, ὅ ἄν, ὅστις ἄν* и т. д. скопчава се са сослагателнимъ наклоненіемъ, кадъ є прилогъ главногъ става єдно одъ главны времена (сад. савр. прош. и буд.), и кадъ се придевно опредѣленѣ има означити само као представлѣно. Дакле кодъ неопредѣлены навода, свойства или величине; а тако исто и кодъ навода неопредѣленогъ учествованя. Прилагателный ставъ може се онда уобште као какавъ условный ставъ сматрати, а односително местоименіе са *ἄν* може се у саюзу *ἐάν* са *τὶς* или у каквомъ другомъ местоименію и сослагателномъ стопити.

Οὓς ἄν βελτίους ἡμῶν αὐτῶν ἡγησώμεθα, τούτοις πολλάκις καὶ ἄνευ ἀνάγκης ἐθέλομεν πείθεσθαι. — Ἄνθρωποι ἐπ

οὐδένας μᾶλλον συνίστανται, ἢ ἐπὶ τούτους, οὕς ἂν αἴσθωνται, ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας.

Коє бы сматрали да су больи одъ насъ, тима бы хтели често и безъ нужде повиновати се. — Люди се несаглашаваю противъ никога толико, колико противъ оны, коє осете, да су намерни надъ њима владати.

в) Односително местоименіе (безъ *ἄν*) скопчава се съ пожелателнимъ наклоненіемъ, и то найпре у ономъ смислу, као што быва кодъ наклоненія сослагателногъ, само се мора односити на какво исторично време. Дакле кодъ обшты и неопредѣлены навода; а тако и кодъ навода каквогъ неопредѣленогъ учествованя, и онда стои прилогъ главногъ става обично у полупрошломъ времену.

Οἱ πολέμιοι πάντας ἐξῆς, ὅτῳ ἐντύχοιεν, καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, ἀπέκτεινον. — Φίλους, ὅσους ποιήσαιτο καὶ εὔνους γνοίη ὄντας, καὶ ἱκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι, ὅτι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, ὁμολογεῖται Κῦρος πρὸς πάντων κράτιστος δὴ γενέσθαι θεραπεύειν.

Непріятельи су свакогъ редомъ, кога су сретали, убіяли, и децу и жене. — Припознаје се, да є Киръ одъ свію найболѣ знао уважавати пріятелѣ, коє є стекао и кои су му наклонѣии, а и способни за садѣлателѣ намерены послова.

г) Друго, долази наклоненіе пожелателно, кадъ се придевно опредѣленъ има означити као опредѣленъ садашнѣ или будуће неизвестно, нерешено могуће, само предпоставлѣно, и очекивано. Прилагателный ставъ сматра се онда као неко неизвѣстно, сумнително условіе или сачинява єдну часть пожелателногъ става.

Τοῦ αὐτὸν λέγειν, ἃ μὴ σαφῶς εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ. — Ἔρδοι τις, ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην.

Нетреба оно говорити, што може быти човекъ добро незна. — Свакій ради оно, што зна (художество).

д) Пожелателно наклоненіе са *ἄν* долази, кадъ се

придевно опредѣленѣ има означити као какво условно предпоставлянѣ, наданѣ, нерешена могућность.

Οὐκ ἔστιν, ὅτι αν τις μεῖζον τούτου κακὸν πάθοι, нема већегъ зла, коє бы могао човекъ претрпити, него што є ово.

е) Изявително наклоненіє историчны времена (пол. прош. давн. пр. и прош.) са *ἄν* долази онда, кадъ се има означити, да се придевно опредѣленѣ само подъ некимъ известнимъ условіємъ догодити могло, али се ніє догодило, єръ се условіє ніє испунило, н. п. *ἡ πόλις, ἣν οἱ πολέμιοι οὐκ ἄν ἐπόρθησαν, εἰ οἱ στρατιῶται ἐβοήθησαν*, варошь, кою непріятельи небы освоили, да су войници помогли.

§. 183. III. Нарѣчни ставови.

Нарѣчни су ставови за єданъ ставъ образована нарѣчія или нарѣчно употреблѣна причастія, и означаваю, као нарѣчія или причастія, нарѣчный предметъ, т. є. таковый, кои понятіє прилога само опредѣлява, а не допунява, као суштествителнимъ ставовима израженый предметъ, н. п. *ὅτε τὸ ἔαρ ἦλθε, τὰ ἄνθη θάλλει* (= *τοῦ ἔαρος ἐλθόντος*), кадъ є пролѣће дошло, цвета цвѣће.

А. Нарѣчни ставови местногъ и временогъ одношеня.

1. Нарѣчни ставови местногъ одношеня уводе се односителнимъ местнимъ нарѣчіяма: *οὗ, ὅπη, ὅπου, ἔνθα, ἵνα* (гди); *ὅθεν, ἔνθεν* (одкудъ); *οἷ, ὅποι, ἧ, ὅπη* (кудъ), и изражаваю, као местна нарѣчія три правца — гди, одкудъ, кудъ. Као годъ што се употребляваю наклоненія кодъ прилагателны ставова, исто се тако употребляваю и кодъ нарѣчны ставова при одношеню места.

2. Нарѣчни ставови местногъ одношеня уводе се слѣдующимъ саюзима:

а) Кодъ изявленя єдновремености са: *ὅτε, ὁπότε, ὡς, ἡνίκα*, (кадъ), за означенѣ известногъ времена; а *ἐνῷ, ἕως* (кадъ, до, докле), за озн ченѣ времена у простору.

б) Кодъ изявленя предходителности са: *ἐπεὶ*, *ἐπειδή*, (кадъ), *ἐξ οὗ*, *ἐξ ὅτου* (изъ чега, одъ чега), и *ἀφ' οὗ*, одкадъ, кадъ.

в) Кодъ изявленя послѣдованя са: *πρὶν*, прећe; *ἕως οὗ*, (докле не), *εἰς ὅ*, *ἕστε*, *μέχρι οὗ*, *μέχρι ὅτου*, *μέχρι* (докле не, докле).

3. О употребленю наклоненія има се слѣдующе примѣтити:

α) Наклон. изявително узима се, кадъ се изречено има представити као сматранѣ, (дѣйствителность); дакле при напоминяню известны стварій.

Ὡς ἡμέρα τάχιστα ἐγεγόνει, ἀπῆλθον. — Οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν τόν τε πατέρα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετεπέμψαντο καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δ' ἐκ τῆς πόλεως ἐξέβαλον. — Ἐμάχοντο, μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέπλευσαν.

Чимъ є данъ освануо, отишли су. — Пре нису престали, докъ нису отца изъ стана одазвали, а одъ нѣговы пріятеля неке су поубіяли, а неке изъ вароши истерали. — Борили су се, докъ нису Атиняни одпловили.

β) Сослагателно употреблява се, кадъ се изражено као нешто представлѣно изговара, и кадъ се на прилогъ главногъ става односи, кои у єдномъ одъ главны времена стои. Саюзи узимаю частицу *ἄν* н. пр. *ὅταν*, *ὁπόταν*, *ἡνίκ' ἄν*, *ἐπάν* (*ἐπήν*), *ἐπειδάν*, *πρὶν ἄν*, *ἕως ἄν*, *μέχρι ἄν*, *ἕστ' ἄν*. И по томе узима се накл. сослагателно кодъ наведены саюза, почевши одъ *ὅταν* до *πρὶν ἄν*, кадъ се време уєдно и као условіе означава, подъ коимъ ће прилогъ главногъ става стаяти. А кодъ саюза, кои означаваю *до*, изражава наклон. сослагателно очекивану или намерену цѣль. Исто тако употреблява се накл. сослагателно, кадъ се неопредѣлено учеставанѣ означава. Саюзи се могу онда превести са *кадгодъ*.

Ἐπειδὰν σὺ βούλῃ διαλέγεσθαι, ὡς ἐγὼ δύναμαι ἕπεσθαι, τότε σοι διαλέξομαι. — Οὐ πρότερον παύσομαι, πρὶν ἄν ἕλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας. — Ἕως ἄν σώζηται τὸ σκάφος, τό-

τε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην προθύμους εἶναι. — Ὁπόταν στρατοπεδεύωνται οἱ βάρβαροι βασιλεῖς, τάφρον περιβάλλονται εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν.

Ако оћешъ да се разговарашъ, како я могу разумети, онда ћу се съ тобомъ разговарати. — Пре нећу престати, докъ неосвоимъ и не спалимъ Атину. — Докле се неспасе лађа, дотле треба и лађаръ и управитель да су усрдни. — Кадгодъ стануо варварски кралѣви, обшанчаваю се лако, зато што имаю млого руку на услуги.

γ) Наклоненіе пожелателно употреблява се: *α*) кадъ се представлѣно на какво исторично време главногъ става односи. Кадъ се пожелателно за какво неопредѣлено учествованѣ узима, онда у главномъ ставу стои понайвише полупрошло; *β*) кадъ се време уѣдно има понятн и као условіе главногъ става, и то као такво условіе, коѣ се появлюѣ као нешто садашнѣ или будуће неизвестно, као само предпоставлянѣ, наданѣ, нерешена могућность. Кодъ пожелателногъ наклоненія употребляваю се саюзи безъ *ἄν*, н. п. *ὅτε, ἐπεὶ* и т. д. (не: *ὅταν, ἐπὰν* и т. д.).

Οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἕλοι τε καὶ πυρώσειε τὰς Ἀθήνας. — Ὁπότε στρατοπεδεύοιντο οἱ βάρβαροι βασιλεῖς, τάφρον περιεβάλλοντο εὐπετῶς διὰ τὴν πολυχειρίαν. — Ὁπότε τὸ φιλοσοφεῖν αἰσχρὸν ἡγησαίμην εἶναι, οὐδ' ἂν ἄνθρωπον νομίσαιμι ἐμαυτὸν εἶναι.

Прећe ніе престао, догодъ ніе освоіо и запаліо Атину. — Кадгодъ бы варварски кралѣви становали, обшанчавали су се лако, зато што су имали млого руку на услуги. — Кадъ бы мисліо да є Философія срамна, я себе небы држао, да самь човекъ.

Б. Узрочни нарѣчни ставови.

§. 184. а. Основъ показиваюћи нарѣчни ставови.

1. Основъ показиваюћи нарѣчни ставови уводе се временимъ саюзима: *ὅτε, ὁπότε, ὡς*; *ἐπεί*, кадъ, ако, *ἐπει-*

δή, кадъ, будући; у комъ случаю има се сматрати основъ као нешто єдновремено съ прилогомъ главногъ става (*ὅτε, ὁπότε, ὡς*), а кадъ стоє саюзи (*ἐπεί, ἐπειδή*), онда се сматра као нешто предходеће прилогу. У овимъ нарѣчнимъ ставовима владаюће наклоненіе єсть изявително, н. пр, *μή με κτεῖν', ἐπεὶ οὐχ ὁμογάστριος Ἕκτορός εἰμι*, немой ме убити, єрь нисамь єдноутробный (братъ) Хектора. — *Ὅτε τοίνυν ταῦτ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν*, кадъ є дакле то тако, онда треба усрдно хтети слушати.

2. Основъ показиваюћи нарѣчни ставови уводе се такође саюзима: *ὅτι* и *διότι*, єръ. И овде є владаюће наклоненіе изявително, н. пр. *ἆρα τὸ ὅσιον, ὅτι ὅσιόν ἐστι, φιλεῖται ὑπὸ τῶν θεῶν, ἢ, ὅτι φιλεῖται, ὅσιόν ἐστιν*; дали богови любе свето зато, што є свето; или є свето зато, што га они любе?

§. 185. б. Условни нарѣчни ставови.

1. Другій начинъ узрочны нарѣчны ставова єсу условни ставови, кои изражаваю одношенѣ условія и уводе се саюзима: *εἰ* и *ἐάν*. Главный ставъ изражава условіе узгредногъ става. Уколико условляваюће условномъ предходи, називамо узгредный ставъ предходећимъ, а главный ставъ послѣдуюћимъ.

2. Грчкій єзикъ има слѣдуюћа четири разна условна споиваня.

1) У предходећемъ ставу стои *εἰ* съ накл. изявителнимъ, а у послѣдуюћемъ ставу стои такође изявително (а и повелително). И онда се представля како условіе, тако и условно као сматранѣ (дѣйствителность), дакле као известно.

Εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνεις. — Εἰ εἰσὶ βωμοί, εἰσὶ καὶ θεοί. — Εἰ ἔστι θεός, σοφός ἐστιν. — Εἰ ταῦτα πεποίηκας, ἐπαινεῖσθαι ἄξιος εἶ. — Εἴ τι εἶχε καὶ ἐδίδου. — Εἰ ἐβρόντησε, καὶ ἤστραψεν. — Εἰ ταῦτα ἐπεποιήκει, ἡμαρτήκει. — Εἰ τοῦτο λέξεις, ἁμαρτήσῃ. — Εἴ τι ἔχεις, δός.

Ако то говоришъ, погрешавашъ. — Ако има жертвеника, быће и богова. — Ако є Богъ, мударъ є. — Ако си ово учиніо, достоянъ си похвале. — Да има шта, дао бы. — Ако є загрмило, и муня є севнула. — Ако є то учиніо, погрешіо є. — Ако то кажешъ, погрешићешъ. — Ако шта имашъ, дай.

2) У предходећемъ ставу стои *εἰ* съ изявителнимъ наклоненіемъ каквогъ историчногъ времена, а у послѣдуюћемъ ставу стои такође изявително наклоненіе каквогъ историчногъ времена, али у саюзу са *ἄν*. Овай начинъ употреблява грчкій єзикъ, кадъ се дѣйствителность како условія, тако и условногъ одређи има. Ту се говори, да се є нешто подъ некимъ известнимъ условіемъ догодити могло, али се ніе догодило, зато што условіе ніе испунѣно.

Εἴ τι εἶχε, ἐδίδου ἄν. — Εἰ τοῦτο ἔλεγες (ἔλεξας), ἡμάρτανες (ἥμαρτες) ἄν. — Εἰ ἐπείσθην, οὐκ ἄν ἠῤῥώστουν.

Да є што имао, дао бы. — Да си то говоріо, погрешіо бы. — Да самъ послушао, неби се разболео.

3) У предходећемъ ставу стои *ἐάν* са сослагателнимъ, а у послѣдуюћемъ ставу изявително врем. садашнѣгъ, обично будућегъ (а и повелително). Онда се означава условіе као неко представленѣ, коега се удѣйствованѣ іошт очекує; што є изъ узгредногъ става слѣдовало, представля се као нешто известно (нуждно).

Ἐὰν (ἤν, ἄν) τοῦτο λέγῃς, ἁμαρτήσῃ. — Ἐάν τι ἔχωμεν, δώσομεν. —

Ако то кажешъ, погрешићешъ. — Ако шта имамо, даћемо.

4) У предходећемъ ставу стои *εἰ* са пожелателнимъ наклоненіемъ, а у послѣдуюћемъ ставу стои такође пожелателно, али у саюзу са *ἄν*, (пожелателно времена будућегъ онда се неупотреблява). Овимъ начиномъ представля се како условіе, тако и условно као нешто садашнѣ, понайвыше будуће неизвестно, као каква нереше-

на могућность, само предпостављнћ и слутня, безъ свакогъ призренія на дћйствителность или недћйствителность, могућность или немогућность.

Εἴ τι ἔχοις, δοίης ἄν. — Εἰ τοῦτο λέγεις, ἁμαρτάνοις ἄν. — Οὐκ ἂν ὑπενέγκαιμεν οὔτε τὸ καῦμα, οὔτε τὸ ψῦχος, εἰ ἐξαπίνης γίγνοιτο. — Εἰ ἀναγκαῖον εἴη ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι, ἑλοίμην ἂν μᾶλλον ἀδικεῖσθαι, ἢ ἀδικεῖν.

Кадъ бы имао шта, дао бы. — Ако бы то казао, погрешіо бы. — Не бы могли поднети ни врућину ни зиму, кадъ бы изненадно наступиле. — Кадъ бы морао или неправду чинити или неправду трпити, волео бы неправду трпити, него чинити.

§. 186. в. Нарћчни ставови слћдства или дћйсва.

Нарћчни ставови слћдства или дћйства уводе се саюзомъ *ὥστε* (ређе *ὡς*), да, тако да. О употребленію наклоненія има се слћдующе примћтити:

а) Изявително долази, кадъ се слћдство или дћйство као стварно, дћйствителности предано, означава; неопредћлено напротивъ, кадъ се слћдство или дћйство само као намишлћно, дћйствителности непредано, него само могуће и намерено, или као условіе онога, што є у главномъ ставу казано (подъ условіемъ, да, или предпостављајући, да) означити има. Одрицанћ є кодъ неопредћленогъ *μή*.

Ἄργος ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτως, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πράγματα. — Σωκράτης πρὸς τὸ μετρίων δεῖσθαι πεπαιδευμένος ἦν οὕτως, ὥστε πάνυ μικρὰ κεκτημένος πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα.

У Аргосу нестало є мужева тако, да су све ствари припале робовима. — Сократъ є на умереность био тако навикнутъ, да є и съ најманьимъ био задоволянъ.

б) Пожелателно се употребљава у саюзу са *ἄν*, кадъ

се слѣдство или дѣйство као каква условна слутня или предпоставлянѣ означити има.

в) Напоследку употреблява се изявително историчны времена са ἄν, или неопредѣлено са ἄν, кадъ се изразити има, да бы слѣдство или дѣйство само подъ некимъ известнимъ условіемъ места имати могло.

Τοξικὴν καὶ ἰατρικὴν καὶ μαντικὴν Ἀπόλλων ἀνεῦρεν, ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος ἡγεμονεύσαντος, ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητής. — Πάντες οἱ πολῖται πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον, ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἡγήσω ἄν πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. — Οἱ θεοὶ οὕτω μοι ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐσήμηναν, ὥστε καὶ ἰδιώτην ἂν γνῶναι, ὅτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ.

Вештину стреляня, лекарства и прорицаня изобрѣо є Аполонъ, за владе сладострастія и Ерота, тако да є онъ было ученикъ Ерота. — Сви су граѣани ратно оружіе градили, тако да бы заиста мислio, варошь є фабрика рата. — Богови су ми у храмовима таковый знакъ дали, да бы и єданъ простакъ разумети могао, да ми се валя монархіе клонити.

В. §. 187. Нарѣчни ставови сравненія.

1. Сравнителни нарѣчни ставови начина уводе се съ односителнимъ нарѣчіяма: *ὡς, ὥστε, ὥσπερ, ὅπως*, као, као што. Употребленѣ наклоненія у овимъ нарѣчнимъ ставовима саглашава се съ прилагател. ставовима (§. 183. 8.).

2. Сравнителни нарѣчни ставови количине или степена уводе се съ односителнимъ *ὅσῳ* (*ὅσον*), и нѣму одговара у главномъ ставу показателно *τοσούτῳ* (*τοσοῦτον*), колико — толико, а у сравнителномъ и превосходномъ степену: што є — то є; што є више — то є више.

Τοσοῦτον διαφέρειν ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν δοῦλοι ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑπηρετοῦσιν. — Ὅσῳ (ὅσον) σοφώτερός τίς ἐστι, τοσούτῳ (τοσοῦτον) σωφρονέστερός ἐστιν. — Ὅσῳ (ὅσον) σοφώτατός τίς ἐστι, τοσούτῳ (τοσοῦτον) σωφρονέστατός ἐστιν.

Утолико треба да се разликуемо одъ слугу, уколико слуге невольно своє господаре служе. — Што є човекъ мудріи, то є цѣломудреніи. — Што є више мудріи, то є више цѣломудреніи.

§. 188. О вопросителнимъ ставовима.

1. Вопроси су или независни, или зависни одъ каквогъ предходећегъ става, н. п. єли пріятель дошао? и: незнамъ, єли пріятель дошао. Прве вопросе називамо непосредствене, а друге посредствене. Како єдни, тако и други могу быти или єдночлени, или двочлени или вишечлени, н. пр. єл' пріятель дошао, или іоштъ ніє дошао? — знашъ ли ты оћел' доћи, или неће? Вопроси могу се односити или на поєдину речь, или на цео ставъ, и потоме називаю се речни и ставни вопроси, н. пр. кои є то учиніо? и: єси ли написао писмо?

2. Речни вопроси уводе се суштествителнимъ, прилагателнимъ или нарѣчнимъ вопросителнимъ местоименіяма, н. пр. *τίς, ποῖος, πόσος, ποῦ, πόθεν, πόσε* **и т. д. н. пр.** *τίς ταῦτα ἐποίησε*; **кои є то урадіо? — Ставни вопроси уводе се съ нарѣчнимъ вопросителнимъ, местоименіяма или вопросителнимъ речма, н. пр.** *ἆρα*, **н. пр.** *ἆρα ταῦτα ἐποίησας*; **єси ли ты то урадіо?**

3. О употребленю вопросны речій има се слѣдуюће примѣтити.

1) *Ἦ*, **обычно у саюзу съ другимъ частицама, садржава у себи потврђиванѣ, предпоставляюћи предметъ вопроса као дѣйствително постоећій, н. п.** *ἦ οὗτοι πολέμιοί εἰσιν*; **єл' да су ово непріятельи? —** *Ἦ που*, **да не, кадъ вопрошаваюћій одрицателанъ одговоръ очекує, н. п.** *ἦ που τετόλμηκα ἔργον αἴσχιστον*, **да нисамъ се усудіо учинити дѣло найсрамніе? —** *Ἦ γὰρ*, **єли, н. п.** *ἦ γὰρ, ὦ Ἱππία, ἐάν τι ἐρωτᾷ σε Σωκράτης, ἀποκρινεῖ*, **єли Ипія, кадъ те што запыта Сократъ, одговоріћешъ?**

2) *Ἆρα* **употреблява се найвише кодъ сумнителны, неизвестны, удивителны вопроса, но често се узима за**

изражай скромности у сасвимъ опредѣленимъ вопросима, н. п. *ἆρ᾽ οἶσθά τινας, οἵ, ἀνωφελεῖς ὄντες, ὠφελίμους δύνανται φίλους ποιεῖσθαι*; да ли познаешъ неке, кои, безполезни будући, могу учинити пріятелѣ полезнима?

3) *Μὴ*, да не, изражава стра или бригу вопрошавајућегъ, и по томе очекује одрицателанъ одговоръ, н. п. *ἀλλὰ μὴ ἀρχιτέκτων βούλει γενέσθαι*: да нећешъ постати архитектъ? — *Οὐκ οὖν ἔγωγ᾽ ἔφη*, я нећу, рекне. — *Ἀλλὰ μὴ γεωμέτρης ἐπιθυμεῖς, ἔφη, γενέσθαι ἀγαθός*; а да нежелишъ быти добаръ землѣмѣръ, рекне? — *Οὐδὲ γεωμέτρης, ἔφη*, нити землѣмѣръ, рече, и т. д.

4) Кодъ *ἆρα* ставля се *οὐ* или *μὴ*, кадъ вопрошаваюћій очекује съ извѣстности одобраваюћій или одрицаюћій одговоръ, н. п. *ἆρ᾽ οὐκ ἔστιν ἀσθενής*; та да није болестанъ? — *Ἆρα μὴ ἔστιν ἀσθενής*: вальда није болестанъ?

5) *Μῶν* (постало є одъ вопросителногъ *μὴ* и *οὖν*) очекује свагда одрицателанъ одговоръ, н. п. *μῶν τετόλμηκας ταῦτα δρᾶσαι*; та вальда се ниси усудіо то чинити? због ясности узимаю се често частице *οὖν* и *μὴ* — *μῶν οὖν, μῶν μή*, н. п. *μῶν οὖν τετόλμηκας* —; или *μῶν μὴ τετόλμηκας* —; — а кадъ ступа кодъ *μῶν* одрицанѣ *οὐ*, онда постаје вопросъ потврђаваюћій, н. п. *μῶν οὐ τετόλμηκας*; вальда се ниси усудіо?

6) *Οὐ*, не, и са узгреднимъ понятіемъ слѣдства изъ предидућегъ *οὐκοῦν*, па не? изражаваю свагда потврђаваюће вопросе, н. п. *οὐκοῦν καὶ τῷ γείτονι βούλει σὺ ἀρέσκειν*; па нежелишъ ли ты и комшіи угодити?

7) *Εἶτα* и *ἔπειτα* употребляваю се у вопросима негодованя, удивленя и изражаваю противоположенѣ: *па опетъ* (после, затимъ); означаваюћи, да се изъ предходећегъ извлачи єдно неочекивано слѣдство, н. п. *ἔπειτ᾽ οὐκ οἴει φροντίζειν θεοὺς ἀνθρώπων*; па опетъ неверуешъ, да се богови о людма брину?

8) Непосредственый двоякій вопросъ уводи се:

α. чрезъ *πότερον, πότερα* — *ἤ* (коє одъ овогъ двога) ко — или, н. пр. *πότερον οὗτοι ὑβρισταί εἰσιν, ἢ φιλόξενοι*,

ко су, увредитељи, ови, или гостолюбци (*πότερον* се у првомъ члену по некій путъ изоставля); — б, *ἄλλο τι* (чини ли што друго, него), н. пр. *ἄλλοτι οὖν οἵγε φιλοκερδεῖς φιλοῦσι τὸ κέρδος*; чине ли што друго користолюбци, негъ любећи користь.

9) Простъ посредственъ вопросъ уводи се:

а. съ вопросителнимъ местоименіяма: *ὅστις*, *ὁποῖος*, *ὁπότερος*, *ὅπως*, *ὅπου*, *ὅπη*, *ὁπότε* и т. д. н. пр. *οὐκ οἶδα*, *ὅστις ἐστίν*, незнамъ, кои є; *οὐκ οἶδα*, *ὅπως τὸ πρᾶγμα ἔπραξεν*, незнамъ, како є ствар урадіо.

б. *Εἰ*, да ли, употреблява се управо као *ἦ* у двоякимъ вопросима и означава поводенъ измећу две могућности; но често се изговара само єданъ членъ, а другій се у духу говорећегъ налази. Стои после глагола разсуђаваня, советованя, истраживаня, вопрошаваня, покушаваня, знаня, казиваня: *ὁρᾶν*, гледати, *σκοπεῖν*, сматрати, *εἰδέναι*, знати, *φοβεῖσθαι*, бояти се и т. д. *πειρᾶσθαι*, покушавати, *ἐπινοεῖν*, измишлявати, *ἐρωτᾶν*, пытати, *λέγειν*, казивати, *φράζειν*, говорити, и т. д. н. п *σκέψαι*, *εἰ ὁ Ἑλλήνων νόμος κάλλιον ἔχει*, разсуди, да ли є законъ Елина болыій. У овакимъ вопросима употреблява се и *ἐάν*, са сослагателнимъ, кадъ се говори о случаима, кои се очекую и кои се испытати имаю, н. пр. *σκέψαι*, *ἐὰν τόδε σοι μᾶλλον ἀρέσκῃ*, разсуди дал' ти се ово болѣ допада.

в) *Μή*, као у непосредственомъ вопросу, *да не*, употреблява се после израза разсуђаваня, сматраня, истраживаня и пытаня, а такође и после израза бриге и стра, кои свађаю у себи понятіе надвишія, н. пр. *ὅρα*, *μὴ τοῦτο οὕτως ἔχει*, види, да ніе то тако. — *Φροντίζω*, *μὴ κράτιστον ἦ μοι σιγᾶν*, размишлявамъ, да ми ніе најболѣ ћутати.

10) Посредственый двоякій вопросъ уводи се са: а) *πότερον* (*πότερα*) — *ἦ*, н. пр. *οὐκ οἶδα*, *πότερον ζῇ*, *ἦ τέθνηκεν* незнамъ, да ли є живъ, или є умрео; б) *εἰ* — *ἦ*, као *πότερον* — *ἦ*, само съ томъ разликомъ, што *εἰ* — *ἦ* изражаваю неизвестность и самовольство; в) *εἴτε* — *εἴτε*, узима се у истомъ значеню као *εἰ* — *ἦ*, само што се са *εἴτε* — *εἴτε* означава равномерно одношенъ оба

члана, н. пр. *καὶ δείξεις τάχα, εἴτ' εὐγενὴς πέφυκας, εἴτ' ἐσθλῶν κακή*, и брзо ћешъ показати, дал' си благородна или неваляла.

Примѣт. Одговоръ се изражава:

а Съ повтораванѣмъ у вопросу стоећe речи, н. п. *ὁρᾷς με, δέσποιν', ὡς ἔχω, τὸν ἥλιον*; видишъ ли ме госпоћа, како самъ бѣданъ? — *Ὁρῶ*, видимъ. Одрицаюћій одговоръ додае одрицанѣ, н. пр. *οἶσθ' οὖν, ὅς νόμος βροτοῖς κατέστηκεν*; знашъ ли, кои є законъ за смртне установлѣнъ? — *Οὐκ οἶδα*, незнамъ.

б. Са *φημί, φήμ' ἐγώ, ἔγωγε*; одрицателно *οὐ φημί, οὐκ ἔγωγε, οὔ*.

в. Често са *γέ, да, на свакій начинъ*, коє изражава, да одговоръ мисао вопроса допунява, далѣ изводи, продужава, оснажава, узвишава, или само съ каквимъ додаткомъ ограничава, одостовѣрава. Исто тако и са *γὰρ*, али яче.

г. Са *ναὶ*, єсть; *νὴ τὸν Δία*, тако ми Зевса; *πάνυ*, врло; *κάρτα*, врло, здраво, яко; *εὖ γε*, добро, валяно, прекрасно.

§. 189. О косномъ или посредственомъ говору.

1. Речи или мисли єдногъ лица — было оно треће или друго лице, или самъ говорећій — може говорећій изразити или безъ промене на истый начинъ, на кои є само лице изговорило; и онда се появлює говоръ (мисао) истогъ независанъ одъ представленя казуюћегъ и назива се непосредственый или правый говоръ, н. п. я мисля: сви су люди смртни — онъ обяви: миръ є заключенъ — и безъ предходећегъ глагола; сви су люди смртни; или се могу на представленѣ говорећегъ или когъ другогъ однети, и тако одъ єдногъ, у главномъ ставу стоећегъ, глагола опажаня или саобштеня зависнима учинити. Изражено се наводи изъ душе говорећегъ лица — као у духу нѣговомъ смишлѣно —. Овай говоръ назива се посредственъ или косанъ, н. п. онъ обяви, да є миръ заключенъ.

2. Главни ставови непосредственогъ говора, т. е. граматични, (коима принадлеже такође и они ставови, кои су приставнимъ узрочнимъ саюзима: *γάρ*, *οὖν*, *καίτοι* и т. д. уведени, и логично подчинѣни), изражаваю се у косномъ говору, кадъ суђенѣ какво садржаваю, или чрезъ винителный съ неопредѣленимъ (§. 172. 1.), или чрезъ *ὅτι* и *ὡς* са свршенимъ глаголомъ (§. 180. 2.), или съ причастнимъ саставомъ (§. 175. 1.), н. пр. *ἐπήγγειλε τοὺς πολεμίους ἀποφυγεῖν* — *ὅτι οἱ πολέμιοι ἀποφύγοιεν* или *ἀπέφυγον* — *τοὺς πολεμίους ἀποφυγόντας*, явіо є да су непріятельи побегли — или, кадъ изражаваю заповести, желѣ, зактеваня, чрезъ неопредѣлено (§. 171. 2.), н. пр. *ἔλεξε τοῖς στρατιώταις ἐπιθέσθαι τοῖς πολεμίοις*, казао є войницима, да нападну на непріятелѣ (непосред. говоръ, *ἐπίθεσθε* нападните).

3. Узгредни ставови непосредственогъ говора неменяю у косномъ говору свой крой, осимъ што поставляю, као што ће се одма видити, пожелателно на место изявителногъ и сослагателногъ.

4. Кадъ се исказиванѣ управляюћегъ главногъ става изражава каквимъ историчнимъ временомъ, онда стои пожелателно — кадъ се косанъ говоръ има као таковый означити — и ово пожелателно стои или на место изявителногъ, или сослагателногъ непосредственогъ говора.

Тако н. пр. *ἐὰν τοῦτο λέγῃς*, *ἁμαρτήσῃ* прелази у *ἔλεξέ σε, εἰ τοῦτο λέγοις, ἁμαρτήσεσθαι.* — *Τελευτῶν ἔλεγεν, ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι.* — *Τισσαφέρνης ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ σπείσαιτο, ἕως ἔλθοιεν, οὓς πέμψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέλους, διαπράξεσθαι αὐτῷ, ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας.*

Ако то кажешъ погрешићешъ. — Умирући говораше, колико є добра учиніо Киръ Персіянцима. — Тисафернисъ се є заклео Агесилаю, ако се помири, докъ се неповрате вѣстницы, коє є кралю послао, да ће подѣйствовати, да грчке вароши у Азіи остану самосталне.

5. Косанъ говоръ узима често у грчкомъ єзику характеръ непосредственогъ начина израза, задржаваюћи

у узгреднимъ ставовима изявително и сослагателно непосредственогъ говора и у посредственомъ говору, и употребляваюћи често и после самогъ историчногъ времена у главномъ ставу, изявително и сослагателно главны времена. Сама дѣла и представленя узгредны ставова, коя прошлости принадлеже, увлаче се у присутствіе говорећегъ. По правилу употреблява се наклоненіе изявително, кадъ се исказиванѣ управляюћегъ главногъ става у присуство говорећегъ постави, н. п. *λέγω, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θνητός ἐστιν*, или се поставля место *ὅτι*съ глаголомъ свршенимъ, винителный падежъ съ неопредѣленимъ, н. пр. *λέγω, τὸν ἄνθρωπον θνητόν εἶναι*, кажемъ, да є човекъ смртанъ.

Ἀεὶ ἐπεμελεῖτο Κῦρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, ὅπως εὐχαριστότατοι λόγοι ἐμβληθήσονται. — Ἔδοξε τῷ δήμῳ τριάκοντα ἑλέσθαι, οἳ τοὺς πατρίους νόμους συγγράψουσι, καθ' οὓς πολιτεύσουσιν. — Ὁρκίοις μεγάλοις κατείχοντο Ἀθηναῖοι, δέκα ἔτη χρήσεσθαι νόμοις, οὓς ἂν αὐτοῖς Σόλων θῆται. — Τοὺς ἱππέας ἐκέλευσε Κῦρος φυλάττειν τοὺς ἀγαγόντας, ἕως ἄν τις σημήνῃ.

Киръ се є свагда трудіо, кадъ бы заведно ели, да се поведу найпріятніи разговори. — Народъ є судіо за добро избрати њи тридесетъ, кои ће старе (отечествене) законе списати, по коима ћеду се управляти. — Великимъ заклетвама обвезали су се Атиняни, да ћеду десетъ година обдржавати законе, кое имъ є Солонъ положіо, — Долазећимъ коняницима заповедіо є Киръ, да пазе, докле небы ко дао знакъ.

6. Грчкій єзикъ употреблява слободно у свакомъ виду узгредны ставова винителный падежъ съ неопредѣленимъ место свршеногъ глагола.

Σκύθας φασὶ τοὺς νομάδας, ἐπεὶ αὐτοῖς Δαρεῖον εἰσβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, μετὰ ταῦτα μεμονέναι αὐτὸν τίσασθαι.

Кажу за Ските Номаде, кадъ имъ є Дарій у землю ушао, да су га престали почитовати.

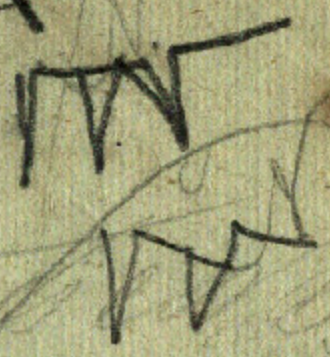

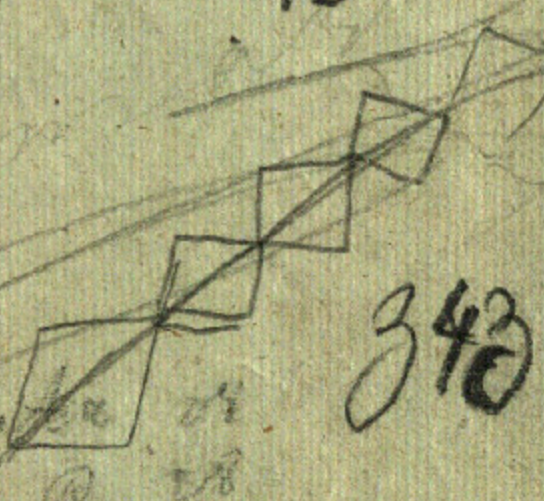

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
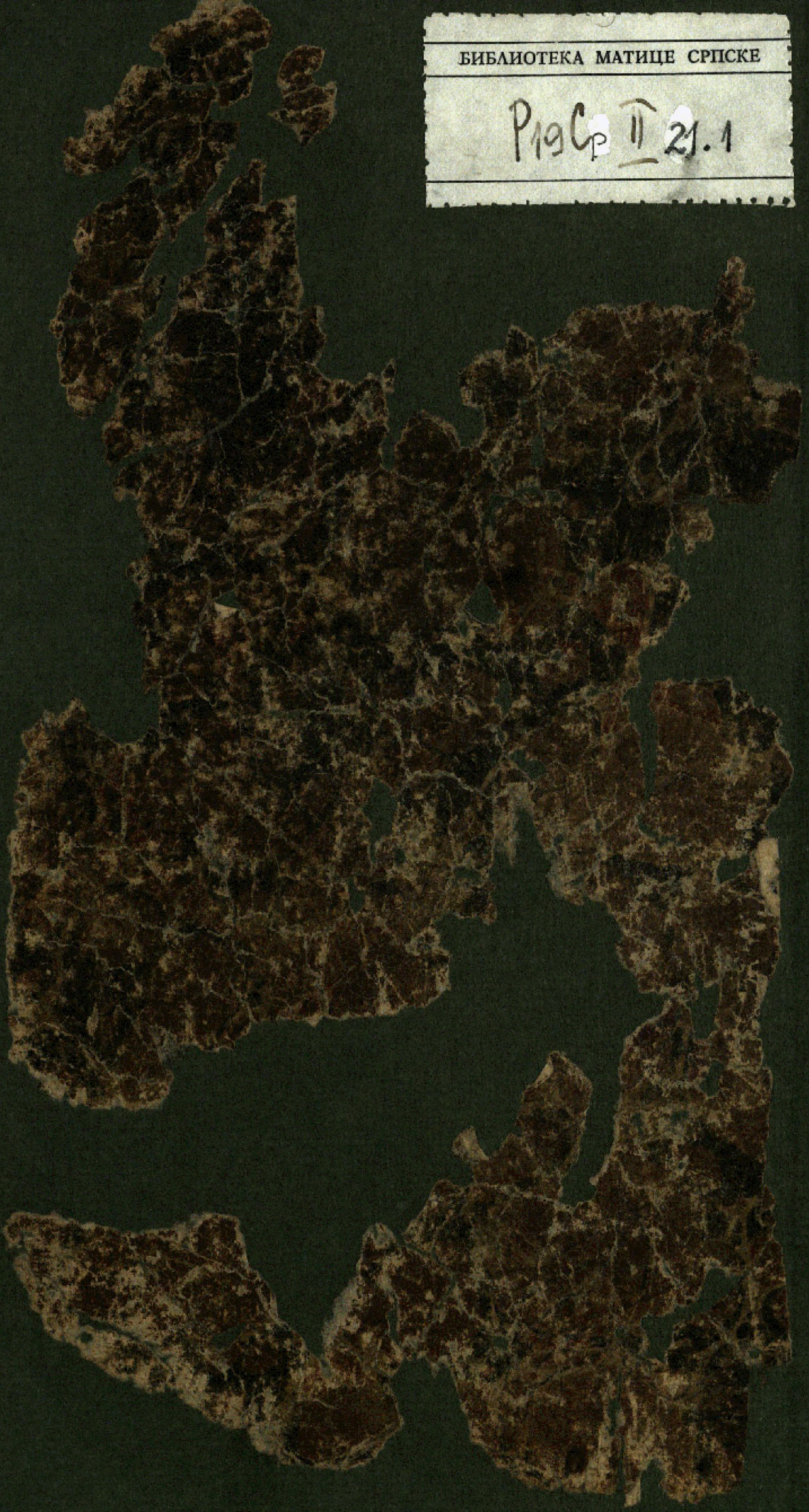
Р19Ср II 21.1